

UCHWAŁA NR 55/646/15.....

ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

z dnia 1 września 2015 r.

w sprawie przyjęcia „Raportu za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku”

Na podstawie art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2013 r., poz. 596 z późn. zm.), w związku z art. 18 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.), uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019”, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały, celem przedstawienia Sejmikowi Województwa Lubuskiego i przekazania Ministrowi Środowiska.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Marszałkowi Województwa Lubuskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

WZ. MARSZAŁKA WOJEWÓDZTWA
Janina Tomaszewska
WICEMARSZAŁEK

Stwierdzam zgodność
z projektem uchwały

ZASTĘPCA DYREKTORA DEPARTAMENTU

Jerzy Tonder

Raport
za lata 2012 – 2013
z wykonania Programu Ochrony Środowiska
dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015
z perspektywą do 2019 roku

Zielona Góra, 2015 r.

Spis treści

1.	Wstęp.....	12
1.1.	Cel i zakres Raportu	12
1.2.	Okres, jaki obejmuje raport.....	13
1.3.	Podstawa prawna	13
1.4.	Metodyka sporządzania raportu	13
2.	Ocena stanu środowiska i wyznaczonych zadań	17
2.1.	Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego (PA).....	17
2.1.1.	Ocena stanu aktualnego	17
2.1.1.1.	Charakterystyka emisji punktowej, powierzchniowej o komunikacyjnej w woj. lubuskim	20
2.1.2.	Ocena wyznaczonych zadań.....	39
2.1.3.	Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ W	44
2.2.	Gospodarka wodna (W).....	46
2.2.1.	Ocena stanu aktualnego	46
2.2.1.1.	Zasoby wodne, pobór i zużycie wody oraz sieć wodociągowa	50
2.2.1.2.	Jakość wód.....	53
2.2.1.3.	Zagrożenia powodziowe.....	59
2.2.2.	Ocena wyznaczonych zadań.....	61
2.2.3.	Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL	71
2.3.	Gospodarka odpadami (GO)	75
2.3.1.	Ocena stanu aktualnego	75
2.3.1.1.	Odpady komunalne	79
2.3.1.2.	Odpady przemysłowe	93
2.3.2.	Ocena wyznaczonych zadań.....	99
2.3.3.	Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL	107
2.4.	Ochrona przyrody i krajobrazu (OP)	108
2.4.1.	Ocena stanu aktualnego	108
2.4.1.1.	Ochrona przyrody	108
2.4.1.2.	Lasy.....	112
2.4.2.	Ocena wyznaczonych zadań.....	118
2.4.3.	Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL	127
2.5.	Ochrona przed hałasem (H)	129
2.5.1.	Ocena stanu aktualnego	129
2.5.2.	Ocena wyznaczonych zadań.....	134
2.5.3.	Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL	139
2.6.	Ochrona przed polami elektromagnetycznymi (PEM).....	140
2.6.1.	Ocena stanu aktualnego	140

2.6.2.	Ocena wyznaczonych zadań.....	144
2.6.3.	Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL	147
2.7.	Odnawialne źródła energii (OZE).....	148
2.7.1.	Ocena stanu aktualnego	148
2.7.2.	Ocena wyznaczonych zadań.....	150
2.7.3.	Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL	152
2.8.	Poważne awarie przemysłowe (PAP)	153
2.8.1.	Ocena stanu aktualnego	153
2.8.2.	Ocena wyznaczonych zadań.....	158
2.8.3.	Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL	161
2.9.	Kopaliny (K)	162
2.9.1.	Ocena stanu aktualnego	162
2.9.2.	Ocena wyznaczonych zadań.....	167
2.9.3.	Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL	170
2.10.	Gleby i ich zanieczyszczenie (GL).....	171
2.10.1.	Ocena stanu aktualnego	171
2.10.2.	Ocena wyznaczonych zadań	176
2.10.3.	Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL.....	181
2.11.	Współpraca transgraniczna (WT)	182
2.11.1.	Ocena stanu aktualnego	182
2.11.2.	Ocena wyznaczonych zadań	184
2.11.3.	Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL.....	185
2.12.	Edukacja ekologiczna (EE).....	186
2.12.1.	Ocena stanu aktualnego	186
2.12.2.	Ocena wyznaczonych zadań	189
2.12.3.	Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL.....	196
3.	Badanie opinii publicznej.....	197
4.	Ocena sposobów i źródeł finansowania	210
5.	Ocena efektywności POŚ WL	227
6.	Podsumowanie	232

Spis rysunków

Rysunek 2.1 Emisja zanieczyszczeń pyłowych w woj. Lubuskim z podziałem na powiaty w latach 2010, 2012 i 2013 w oparciu o dane GUS.	21
Rysunek 2.2 Zestawienie emisji zanieczyszczeń gazowych w woj. Lubuskim z podziałem na powiaty w latach 2010, 2012 i 2013 w oparciu o dane GUS.	22
Rysunek 2.3 Lokalizacja stacji pomiarów automatycznych jakości powietrza i ich zakres pomiarowy w województwie lubuskim.	25
Rysunek 2.4 Imisja zanieczyszczeń komunikacyjnych na stacji pomiarowej w Gorzowie Wielkopolskim w roku 2010, 2012 i 2013.	26
Rysunek 2.5 Imisja zanieczyszczeń z niskiej emisji na stacji pomiarowej w Gorzowie Wielkopolskim w roku 2010, 2012 i 2013.	26
Rysunek 2.6 Imisja zanieczyszczeń komunikacyjnych na stacji pomiarowej w Zielonej Górze w roku 2010, 2012 i 2013.	27
Rysunek 2.7 Imisja zanieczyszczeń z niskiej emisji na stacji pomiarowej w Zielonej Górze w roku 2010, 2012 i 2013.	27
Rysunek 2.8 Imisja zanieczyszczeń komunikacyjnych na stacji pomiarowej w Żarach w roku 2010, 2012 i 2013.	28
Rysunek 2.9 Imisja zanieczyszczeń z niskiej emisji na stacji pomiarowej w Żarach w roku 2010, 2012 i 2013.	29
Rysunek 2.10 Imisja zanieczyszczeń na stacji pomiarowej w Wschowie w roku 2010, 2012 i 2013.	30
Rysunek 2.11 Imisja zanieczyszczeń na stacji pomiarowej w Sulęcinie w roku 2010, 2012 i 2013.	31
Rysunek 2.12 Imisja zanieczyszczeń na stacji pomiarowej w Smolarach Bytnickich w roku 2010, 2012 i 2013.	32
Rysunek 2.13. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w latach 2010 – 2013 w województwie lubuskim.	50
Rysunek 2.14. Ilość ścieków przemysłowych i komunalnych odprowadzanych do wód lub do ziemi w latach 2010 – 2013 w województwie lubuskim.	52
Rysunek 2.15. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w województwie lubuskim w latach 2010 - 2013.	52
Rysunek 2.16. Długość kanalizacji w województwie lubuskim w latach 2010 - 2013.	53
Rysunek 2.17. Ocena stanu/potencjału ekologicznego jcwp rzecznych w województwie lubuskim.	54
Rysunek 2.18. Ocena stanu chemicznego jcwp rzecznych w województwie lubuskim badanych w latach 2010 – 2013.	55
Rysunek 2.19. Ocena stanu jcwp rzecznych w województwie lubuskim badanych w latach 2010 – 2013.	55
Rysunek 2.20. Klasyfikacja stanu jednolitych części wód jeziornych w latach 2010 – 2012 w województwie lubuskim.	57
Rysunek 2.21. Klasyfikacja stanu jednolitych części wód jeziornych w latach 2010 – 2013 w województwie lubuskim.	58
Rysunek 2.22. Udział procentowy jakości wody podziemnej w województwie lubuskim w latach 2011 - 2012.	59
Rysunek 2.23. Istniejące regionalne instalacje przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) w regionach.	91
Rysunek 2.24. Istniejące zastępcze instalacje przetwarzania odpadów komunalnych (IZ) w regionach.	92
Rysunek 2.25. Powierzchnia lasów w województwie lubuskim według klasy wieku [%].	116

Rysunek 2.26. Powierzchnia lasów w województwie lubuskim według przyczyn uszkodzenia drzewostanów [%].....	117
Rysunek 2.27. Punkty monitoringowe pól elektromagnetycznych w laach 2012 - 2013 w województwie lubuskim.....	141
Rysunek 2.28. Lokalizacja złóż kopalin na terenie województwa Lubuskiego.....	165
Rysunek 2.29. Powierzchnia ekologicznych użytków rolnych z uwzględnieniem powierzchni w trakcie okresu konwersji i po okresie konwersji	176
Rysunek 30 Obszary przygraniczne województwa lubuskiego	184
Rysunek 3.1. Znajomość celów i działań określonych w POŚ WL przez mieszkańców	198
Rysunek 3.2. Stan środowiska przyrodniczego wg ankietowanych mieszkańców województwa lubuskiego.....	198
Rysunek 3.3. Opinie mieszkańców na temat zmiany stanu środowiska na przełomie ostatnich 5 lat ..	198
Rysunek 3.4. Elementy środowiska przyrodniczego najbardziej zagrożone według mieszkańców województwa lubuskiego.....	199
Rysunek 3.5. Opinie mieszkańców na temat istniejących terenów zielonych i miejsc rekreacji oraz istniejących terenów chronionych.....	200
Rysunek 3.6. Opinie mieszkańców na temat wykorzystania i dostępności rozwiązań przyjaznych środowisku	201
Rysunek 3.7. Wiedza mieszkańców na temat kontroli prowadzonych w gospodarce wodno – ściekowej oraz odpadowej.....	202
Rysunek 3.8. Zadowolenie ankietowanych mieszkańców z nowego systemu zbierania odpadów	202
Rysunek 3.9. Segregacja odpadów komunalnych wśród ankietowanych mieszkańców	202
Rysunek 3.10. Świadomość mieszkańców na temat miejsc oddawania odpadów.....	203
Rysunek 3.11. Świadomość mieszkańców na temat prowadzonych kampanii z zakresu edukacji ekologicznej	204
Rysunek 3.12. Udział mieszkańców województwa lubuskiego w programach edukacyjnych	204
Rysunek 3.13. Zagrożenia dla środowiska przyrodniczego województwa lubuskiego według jego mieszkańców	205
Rysunek 3.14. Opinie mieszkańców województwa lubuskiego na temat stopnia uciążliwości poszczególnych zagrożeń.....	207
Rysunek 3.15. Opinie mieszkańców województwa lubuskiego na temat realizowanych inwestycji ekologicznych	208
Rysunek 3.16. Opinie mieszkańców województwa lubuskiego na temat ponoszenia zwiększonych opłat w celu poprawy stanu środowiska przyrodniczego miasta	208
Rysunek 3.17. Inwestycje i działania, które należy zrealizować w celu poprawy stanu środowiska przyrodniczego województwa lubuskiego według jego mieszkańców	209
Rysunek 4.1. Nakłady gmin i powiatów na ochronę środowiska w woj. lubuskim w latach 2012-2013	216

Spis tabel

Tabela 2.1 Zestawienie stref wraz z liczbą ludności w latach 2010, 2012 i 2013 w woj. lubuskim w oparciu o dane GUS.....	19
Tabela 2.2 Zestawienie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych w woj. Lubuskim z podziałem na powiaty w latach 2010, 2012 i 2013 w oparciu o dane GUS.	20
Tabela 2.3 Procentowy rozkład przestrzenny emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych w woj. lubuskim w poszczególnych powiatach w roku 2013.	22
Tabela 2.4 Klasyfikacja stref jakości powietrza w województwie lubuskim z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia i ochrony roślin w latach 2010, 2012 i 2013.	34
Tabela 2.5 Zestawienie przekroczeń poziomów substancji w powietrzu, na obszarze województwa lubuskiego w 2013 roku, określonych ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r. poz. 1031).	37
Tabela 2.6 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących ochrony powietrza.....	39
Tabela 2.7. Działania podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu ochrony powietrza atmosferycznego.....	42
Tabela 2.8 Wskaźnik WZP w dorzeczu Odry w województwie lubuskim	60
Tabela 2.9. Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących gospodarki wodnej.....	61
Tabela 2.10. Działania podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu gospodarki wodnej	65
Tabela 2.11. Działania związane z ochroną środowiska, które nie zostały wymienione w POŚ WL 2012-2015, a które realizowano w latach 2012 – 2013	69
Tabela 2.12. Masa odpadów komunalnych odebranych i zebranych na terenie województwa [Mg]	81
Tabela 2.13. Masa odpadów komunalnych przetworzonych na terenie województwa [Mg]	84
Tabela 2.14. Regionalne instalacje do mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych.....	86
Tabela 2.15. Regionalne instalacje do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów.....	87
Tabela 2.16. Regionalne składowiska odpadów komunalnych zlokalizowane na terenie województwa lubuskiego.....	88
Tabela 2.17. Instalacje zastępcze wykorzystywane do przetwarzania odpadów komunalnych	89
Tabela 2.18. Pozostałe instalacje, służące do przetwarzania odpadów komunalnych	90
Tabela 2.19. Odpady z sektora gospodarczego podlegające odrębnym przepisom prawnym, wytworzone i zagospodarowane na terenie województwa lubuskiego w 2010, 2012 i 2013 r.	98
Tabela 2.20 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących gospodarki odpadami.	99
Tabela 2.21. Działania podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu gospodarki odpadami	104
Tabela 2.22. Harmonogram realizacji planowanych inwestycji związanych z gospodarką odpadami ..	107
Tabela 2.23. Formy ochrony przyrody ustanowione w województwie lubuskim	110
Tabela 2.24. Lesistość na terenie województwa lubuskiego	114
Tabela 2.25. Powierzchnia lasów w województwie lubuskim według gatunków panujących [%]	115
Tabela 2.26. Powierzchnia lasów w województwie lubuskim według klas wieku [%]	115

Tabela 2.27. Powierzchnia lasów w województwie lubuskim według przyczyn uszkodzenia drzewostanów [ha/%].....	117
Tabela 2.28. Powierzchnia lasów uszkodzonych w województwie lubuskim według gatunków panujących [ha/%].....	118
Tabela 2.29 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących ochrony przyrody i krajobrazu.....	118
Tabela 2.30. Działania podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu Ochrona przyrody i krajobrazu.....	123
Tabela 2.31. Działania związane z ochroną środowiska, które nie zostały wymienione w POŚ WL 2012-2015, podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu Ochrona przyrody i krajobrazu, które były realizowane w latach 2012-2013.....	126
Tabela 2.32 Zestawienie procentowego przyrostu długości linii kolejowych i dróg oraz szacunkowej liczby pojazdów spalinowych zarejestrowanych w latach 2010, 2012-2013 w woj. lubuskim.....	131
Tabela 2.33 Zestawienie wyników badań monitoringu hałasu komunikacyjnego w porze dziennej i nocnej w latach 2010, 2012-2013 w woj. lubuskim.....	132
Tabela 2.34 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących ochrony przed hałasem.....	134
Tabela 2.35. Działania podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu ochrony przed hałasem.....	137
Tabela 2.36. Lokalizacja punktów pomiarowych oraz wyniki badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku na obszarze województwa lubuskiego w latach 2010 i 2013.....	141
Tabela 2.37. Lokalizacja punktów pomiarowych oraz wyniki badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku na obszarze województwa lubuskiego w latach 2009 i 2012.....	142
Tabela 2.38 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących ochrony przed polami elektromagnetycznymi.....	144
Tabela 2.39. Rzeczowe wykonanie zadań w zakresie dotyczącym pól elektromagnetycznych wykazu zadań zawartych w „Programie ochrony środowiska WL na lata 2012 – 2015.”.....	146
Tabela 2.40. Zestawienie instalacji występujących na terenie województwa lubuskiego wykorzystujących OZE (wg.URE, stan na dzień 31.12.2012 r.).....	149
Tabela 2.41 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących odnawialnych źródeł energii.....	150
Tabela 2.42. Działania podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji zadań z zakresu odnawialnych źródeł energii.....	151
Tabela 2.43. Liczba zakładów wg. kategorii znajdujących się w rejestrze potencjalnych sprawców poważnej awarii przemysłowej, prowadzonym przez WIOŚ w Zielonej Górze.....	155
Tabela 2.44. Imienny wykaz zakładów ZDR i ZZR znajdujących się na terenie województwa lubuskiego wg. stanu na 31.12. 2012 i 2013 roku.....	156
Tabela 2.45. Liczba zdarzeń oraz informacje dotyczące miejsca, przyczyny zdarzenia oraz jego skutków dla środowiska.....	157
Tabela 2.46 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących przeciwdziałaniu powstawaniu poważnych awarii przemysłowych.....	158
Tabela 2.47. Działania podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu ochrony przed poważnymi awariami.....	160
Tabela 2.48. Zasoby bilansowe i przemysłowe kopalni oraz ich wydobywanie w latach 2012, 2013.....	166
Tabela 2.49. Ilość i rodzaj złóż kopalni w latach A-2012, B-2013.....	166
Tabela 2.50 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących zrównoważonej gospodarki zasobami naturalnymi.....	167

Tabela 2.51. Lista działań wraz z oceną , opisem realizacji oraz podaniem kosztów i źródeł finansowania	169
Tabela 2.52. Udział gleb pełniących funkcje rolnicze i leśne w strukturze użytkowania gruntów województwa lubuskiego.....	172
Tabela 2.53. Zmiany w strukturze użytkowania gruntów	173
Tabela 2.54. Rozmieszczenie punktów pomiarowych wraz z ich charakterystyką	173
Tabela 2.55. Struktury odczynu gleb w województwie lubuskim w latach 2012-2013	174
Tabela 2.56. Liczba producentów ekologicznych , wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r i 2013 r. w podziale na kategorie prowadzonej działalności.	175
Tabela 2.57 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących degradacji powierzchni ziemi i gleb	176
Tabela 2.58. Działania podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu ochrony gleb ...	179
Tabela 2.59 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących współpracy transgranicznej.....	184
Tabela 2.60. Działania podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu współpracy transgranicznej.....	185
Tabela 2.61 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących edukacji ekologicznej	189
Tabela 2.62. Działania podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu edukacji ekologicznej	192
Tabela 4.1. Wartość zadań realizowanych przez samorzady terytorialne w ramach Programu Ochrony Środowiska w woj. lubuskim w latach 2012-2013 [PLN]	210
Tabela 4.2. Wartość zadań realizowanych przez przedsiębiorstwa w ramach Programu Ochrony Środowiska w woj. lubuskim w latach 2012-2013 [PLN]	211
Tabela 4.3. Źródła finansowania zadań POŚ według podmiotów i programów w latach 2012-2013....	213
Tabela 4.4. Wybrane inwestycje zrealizowane w ramach Programu Ochrony Środowiska w województwie lubuskim w latach 2012-2013 [tyś. PLN]	214
Tabela 4.5. Wydatki gmin i powiatów na ochronę środowiska z tytułu opłat i kar środowiskowych według dziedziny w latach 2012-2013 województwo lubuskie [PLN]	215
Tabela 4.6. Źródła nakładów gmin i powiatów na ochronę środowiska w województwie lubuskim [PLN]	216
Tabela 4.7. Finansowanie ochrony środowiska w województwie lubuskim przez NFOŚiGW (tys. PLN)..	217
Tabela 4.8. Formy finansowania ochrony środowiska z krajowych środków NFOŚiGW według zadań w województwie lubuskim w latach 2012-2013 (kwoty wypłacone w PLN).....	218
Tabela 4.9. Wartość podpisanych umów z programów krajowych przez WFOŚiGW w Zielonej Górze według priorytetów i form finansowania w latach 2012-2013 [PLN]	219
Tabela 4.10. Finansowanie ochrony środowiska z Funduszy Unii Europejskiej z WFOŚiGW (tyś. zł). 220	
Tabela 4.11. Udział nakładów ze środków Funduszy Europejskich dostępnych za pośrednictwem WFOŚiGW w poszczególnych działaniach (tyś. zł)	221
Tabela 4.12. Nakłady na realizację zadań zawartych w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku w latach 2012-2013	222
Tabela 5.1 Wskaźniki efektywności Programu Ochrony Środowiska Województwa Lubuskiego w latach 2012 – 2013.	227

Wykaz skrótów

ANR	Agencja Nieruchomości Rolnych
ARiMR	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
b.d.	brak danych
BOŚ	Bank Ochrony Środowiska
CZG	Celowy Związek Gmin
CIOP-PIB	Centralny Instytut Ochrony Pracy i Państwowy Instytut Badawczy
EBI	Europejski Bank Inwestycyjny
EMAS	System Ekozarządzania i Audytu EMAS
EIONET	Europejskie Centrum Tematyczne ds. śródlądowego, przybrzeżnego i wód morskich
EUROAIRNET	Ogólnopolska sieć stacji monitorowania jakości powietrza
FOGR	Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych
FSC	Forest Stewardship Council - Rada Dobrej Gospodarki Leśnej
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GDOŚ	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
GEF/UNDP	Globalny Fundusz Ochrony Środowiska przy Programie Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju
GFOŚiGW	Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
GIG	Główny Instytut Górnictwa
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
IJHARS	Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno- Spożywczych
IMGW PIB	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Państwowy Instytut Badawczy
IUNG	Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa
JCW	Jednolita Część Wód
JRG KM PSP	Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej
KPGO	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
L _{DWN}	długookresowy poziom dźwięku dla pory dziennej, wieczornej i nocnej
L _N	długookresowy średniego poziom dźwięku wyznaczony podczas wszystkich pór nocy
LRPO	Lubuski Regionalny Program Operacyjny
LZMiUW	Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NPK	rodzaj nawozów mineralnych używanych w rolnictwie (azot, fosfor, potas)
NCBiR	Narodowe Centrum Badań i Rozwoju
ODR	Ośrodek Doradztwa Rolniczego
OMJW	Ośrodek Monitorowania Jakości Wód
OSO	Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
OUG	Okręgowy Urząd Górniczy
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PAP	Poważne Awarie Przemysłowe

PEP	Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016
PEM	Pola Elektro Magnetyczne
PIG	Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa
PIOS	Państwowy Inspektor Ochrony Środowiska
PIS	Państwowa Inspekcja Sanitarna
PKE	Polski Klub Ekologiczny
PKP	Polskie Koleje Państwowe
POLiŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
POKA	Krajowy Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032
POP	Program Ochrony Powietrza
POŚ WL	Program Ochrony Środowiska dla województwa lubuskiego na lata 2012 - 2015 z perspektywą do 2019 roku
PSHM	Państwowa Służba Hydrologiczno-Meteorologiczna
PWiK	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji
Raport	Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla województwa lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku
RDLP	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RDW	Ramowa Dyrektywa Wodna - Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. WE L 327 z 22.12.2000)
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SOO	Specjalne Obszary Ochrony siedlisk
TOEE	Transgraniczny Ośrodek Edukacji Ekologicznej
UoOP	Ustawa o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 151 poz. 1220 z późn. zm.)
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze
WISLP	Wielkoobszarowa Inwentaryzacja Stanu Lasów w Polsce
WODR	Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
WPGO	Wojewódzki Program Gospodarki Odpadami
WSO	Wojewódzki System Odpadowy
WUG	Wyższy Urząd Górniczy
WWA	Wielopierścieniowe Węglowodory Aromatyczne
WZP	Wskaźnik Zagrożenia Powodziowego
ZGKiM	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej
ZPKWL	Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego
ZWiK	Zakład Wodociągów i Kanalizacji
ZUZ	Zakłady Usługowe Zachód

1. Wstęp

Program Ochrony Środowiska dla województwa lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku (zwany dalej *POŚ WL*), jest aktualizacją „Programu Ochrony Środowiska Województwa Lubuskiego na lata 2003 – 2010.

Został uchwalony przez Sejmik Województwa Lubuskiego uchwałą nr XXI/185/12, z dnia 12 marca 2012 roku, w sprawie przyjęcia *Programu Ochrony Środowiska dla województwa lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku* i jest podstawą dla Samorządu Województwa Lubuskiego, do tworzenia polityki ekologicznej województwa.

Zgodnie z zapisami art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (tekst Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 ze zm.), organ wykonawczy województwa ma obowiązek co 2 lata przygotować i przedstawić *Raport* z wykonania działań przyjętych do realizacji w programie ochrony środowiska, a następnie przedstawić go sejmikowi województwa.

Wcześniejszy Raport z realizacji działań obejmował lata 2006 – 2010 i został wykonany w 2011 r.

Niniejszy Raport został opracowany w celu, przedstawienia wyników realizacji działań zawartych w *POŚ WL*, w latach 2012- 2013.

1.1. Cel i zakres Raportu

Celem *Raportu* jest określenie stopnia realizacji działań przyjętych w *POŚ WL* na lata 2012-2013, analiza aktualnego stanu środowiska województwa lubuskiego, a tym samym określenie osiągniętego efektu ekologicznego. Ponadto wnioski z realizacji działań przyjętych w *POŚ WL*, pozwolą na opracowanie referencji/wytycznych dla kolejnej aktualizacji *POŚ WL*.

Zakres *Raportu* obejmuje cele i działania przewidziane do realizacji w latach 2012 i 2013 oraz działania ekologiczne nie ujęte w planie operacyjnym *POŚ WL*, a zrealizowane w latach 2012 - 2013 na terenie województwa lubuskiego, w następującym zakresie:

- Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego (PA).
- Gospodarka wodna (W).
- Gospodarka odpadami (GO).
- Ochrona przyrody i krajobrazu (OP).
- Ochrona przed hałasem (H).
- Ochrona przed polami elektromagnetycznymi (PEM).
- Odnawialne źródła energii (OZE).

- Poważne awarie przemysłowe (PAP).
- Kopaliny (K).
- Gleby i ich zanieczyszczenie (GL).
- Współpraca transgraniczna (WT).
- Edukacja ekologiczna (EE).

Raport uwzględnia zmiany przepisów prawa ochrony środowiska – zmiany w przepisach ustaw oraz zapisy rozporządzeń wykonawczych do tych ustaw - jakie zasły w okresie sprawozdawczym.

1.2. Okres, jaki obejmuje raport

Raporty z realizacji programów ochrony środowiska, zgodnie z zapisami art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 ze zm.), przygotowywane są w cyklach dwuletnich. Niniejszy Raport obejmuje okres od 01.01.2012 r. do 31.12.2013 r.

1.3. Podstawa prawna

Podstawą prawną wykonania *Raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla województwa lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku* jest art. 18 ust. 2 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 ze zm.), zgodnie z którym organy wykonawcze województwa mają obowiązek sporządzania co 2 lata raportów z realizacji działań i celów przyjętych do realizacji w programach ochrony środowiska.

1.4. Metodyka sporządzania raportu

W związku z tym, że w chwili obecnej brak jest umocowanych prawnie wymagań, w zakresie sporządzania i zakresu *Raportów z realizacji POŚ*, metodyka wykonania Raportu została opracowana w oparciu o zasady monitoringu wdrażania Programu, opisane w dziale 13.3 *POŚ WL* oraz wyniki analizy:

- przyjętych do realizacji celów i kierunków działań,
- kompetencji podmiotów uczestniczących w organizacji i zarządzaniu Programem, realizujących zadania Programu, kontrolujących przebieg realizacji i efekty Programu.

Prace nad *Raportem* zostały podzielone na następujące etapy:

ETAP I

1. Prace studyjne podczas, których:
 - przeanalizowane zostały cele i kierunki działań przyjęte do realizacji w ramach *POŚ WL* oraz przyjęty do realizacji sposób i monitoring wdrażania Programu,

- opracowane zostały ankiety na potrzeby zebrania danych i informacji do *Raportu* (wzór ankiety stanowi załącznik do *Raportu*).

ETAP II

1. Prace studyjne podczas, których:

W celu zdobycia niezbędnych danych i informacji, rozesłano ankiety, do podmiotów:

- a) uczestniczących w organizacji i zarządzaniu Programem,
- b) realizujących zadania Programu,
- c) kontrolujących przebieg realizacji i efekty Programu.

z prośbą o udostępnienie niezbędnych do opracowania *Raportu* informacji. Ponadto wystąpiono do Zamawiającego, urzędów miast i gmin, o umieszczenie na stronie internetowej, w terminie od 27.03.br do 25.04.br, ankiety skierowanej do społeczeństwa województwa, które zostało wymienione w *POŚ WL*, jako główny odbiorca wyników działań Programu.

W ramach prac nad *Raportem* rozesłano 457 szt. ankiet w tym;

- a) 92 do urzędów miast i gmin, starostw,
- b) 60 do Zarządców Lasów Państwowych, Komend Straży Pożarnej, Komend Policji, Zarządów Parków Narodowych.
- c) 298 do podmiotów gospodarczych tj. stacje demontażu pojazdów, przedsiębiorstwa w tym przedsiębiorstwa podlegające pod pozwolenia zintegrowane, szpitale, zakładów komunalnych, oczyszczalni ścieków, eksploatatorów składowisk odpadów, elektrowni i elektrociepłowni, zakładów wodno kanalizacyjnych, zarządców dróg.

Ponadto ankiety zostały przesłane do organizacji odzysku i organizacji ekologicznych działających na terenie województwa lubuskiego.

ETAP III

1. Prace studyjne związane z:

- pozyskaniem i opracowaniem danych dotyczących aktualnego stanu środowiska województwa lubuskiego. W trakcie prowadzonych prac kameralnych/studyjnych, dokonano analizy danych, na podstawie których wykonana została wstępna ocena aktualnego stanu środowiska.
- analizą danych i informacji przesłanych przez podmioty, do których skierowane zostały ankiety. Pozyskane dane zostały ujęte w zestawienia tabelaryczne, które podzielone

zostały tematycznie zgodnie z celami, działaniami operacyjnymi, źródłem finansowania oraz podzielone zostały na 3 grupy:

- ✓ 1 grupa – zadania zrealizowane (kolor zielony),
- ✓ 2 grupa – zadania w trakcie realizacji (kolor żółty),
- ✓ 3 grupa – zadania niezrealizowane (kolor czerwony).

W osobnej tabeli zostały przedstawione zadania zrealizowane w latach 2012-2013, które nie zostały ujęte w *POŚ WL*, wraz z analizą i opisem sposobów i źródeł finansowania zaplanowanych przedsięwzięć (z podziałem na źródła krajowe, zagraniczne i WFOŚiGW w Zielonej Górze).

Na ocenę aktualnego stanu środowiska składa się ocena podstawowych komponentów środowiska wraz z tendencjami i dynamiką zachodzących w nich zmian na przestrzeni lat 2012-2013. Bazą stanowiącą tło, dla zachodzących w środowisku zmian, były dane zawarte w *POŚ WL*, a dokładnie rok 2010. W trakcie prowadzonych prac oceniono wpływ realizacji każdego kierunku działań na jakość powietrza, wody powierzchniowe i podziemne (jednolite części wód), jakość klimatu akustycznego, zasoby surowców mineralnych, powierzchnię ziemi łącznie z glebą, różnorodność biologiczną, obszary prawnie chronione w tym na obszary Natura 2000, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zabytki oraz zdrowie ludzi.

Oceny dokonano w oparciu o dane zawarte w Raportach Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Zielonej Górze, dane GUS, informacje zawarte w dokumentach zawierających waloryzację krajobrazowo-przyrodnicze terenów gmin - dane dotyczące obszarów Natura 2000 i innych obszarów cennych przyrodniczo, a także o dane i informacje umieszczone na stronach internetowych takich instytucji publicznych jak Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska czy Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna. Ocena aktualnego stanu środowiska i zachodzących w nim zmian w okresie sprawozdawczym, została przedstawiona w ujęciu ilościowym i jakościowym za pomocą map, wykresów, tabel i opisów.

Dane i informacje pozyskane z ankiet zostały wykorzystane do uzupełnienia oceny aktualnego stanu środowiska. Ponadto w *Raporcie* dokonano analizy efektów realizacji Programu w oparciu o wskaźniki efektywności w nim zawarte, z uwzględnieniem procentowej dynamiki zmian. Dokonano oceny stopnia wykonania Programu w okresie sprawozdawczym wraz z analizą przyczyn niewykonania lub opóźnienia w wykonaniu działań, która pozwoliła na sformułowanie wniosków i rekomendacji, na potrzeby aktualizacji *POŚ WL*.

Przeprowadzona analiza aktualnego stanu środowiska umożliwiła identyfikację efektów ekologicznych realizacji Programu oraz identyfikację najważniejszych problemów ochrony środowiska, które powinny zostać uwzględnione przy kolejnej aktualizacji Programu.

ETAP IV

1. Wykonanie oceny eksperckiej polegającej na analizie efektów wdrażania zapisów POŚ WL w kontekście wcześniej zidentyfikowanych potrzeb ocenionego obszaru oraz celów środowiskowych wyznaczonych w POŚ WL, analizie przyczyn niewykonania lub opóźnienia w wykonaniu działań, która pozwoliła na:
 - opisowe i tabelaryczne zestawienie wskaźników monitorowania zmian stanu środowiska zachodzących w czasie realizacji POŚ WL przy procentowym (%) określeniu dynamiki zmian, w oparciu o wskaźniki przyjęte w POŚ WL,
 - sformułowanie wniosków i rekomendacji, na potrzeby aktualizacji POŚ WL,
 - pisemne podsumowania wyników prac.

ETAP V

1. Poddanie wstępnego projektu Raportu ocenie przez Zamawiającego.
2. Przedstawienie wyników Raportu na sesji sejmiku województwa.

2. Ocena stanu środowiska i wyznaczonych zadań

2.1. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego (PA)

2.1.1. Ocena stanu aktualnego

Ochrona przed zanieczyszczeniem powietrza atmosferycznego (PA)

1. Cel długoterminowy do roku 2019

- Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza.

2. Cele krótkoterminowe do roku 2015

2.1. Wdrażanie i realizacja założeń programów służących ochronie powietrza (PA 1).

Miary realizacji celu:

- Obniżenie stężeń zanieczyszczeń w powietrzu do wartości dopuszczalnych,
- Opracowanie i uchwalenie przez Sejmik Województwa koniecznych programów ochrony powietrza dla stref, w których stwierdzono przekroczenia norm jakości powietrza,
- Realizacja działań wskazanych w programach ochrony powietrza skutkująca osiągnięciem obniżenia stężeń zanieczyszczeń w powietrzu do poziomów określonych prawem,
- Ograniczenie liczby stref z przekroczeniami norm jakości powietrza poprzez sukcesywne ograniczenie emisji do powietrza ze wszystkich źródeł.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- PA 1.1. Monitorowanie i zarządzanie Programem ochrony powietrza (monitorowanie, koordynowanie działań, raportowanie),
- PA 1.2. Realizacja zadań wskazanych w programach ochrony powietrza (POP).

2.2. Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych (PA 2)

Miary realizacji celu:

- Ograniczenie liczby stref z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- PA 2.1. Monitoring powietrza,
- PA 2.2. Podłączenie budynków do sieci ciepłowniczej,
- PA 2.3. Zmiana systemu ogrzewania na bardziej efektywny ekologicznie i energetycznie, w tym wymiana ogrzewania węglowego na gazowe, olejowe lub inne bardziej ekologiczne,

- PA 2.4. Modernizacja istniejących kotłowni,
- PA 2.5. Modernizacja sieci przesyłowych i sieci rozdzielczych,
- PA 2.6. Modernizacja układów technologicznych skutkująca zmniejszeniem zużycia materiałów, wody lub energii,
- PA 2.7. Termomodernizacja budynków,
- PA 2.8. Monitoring pojazdów opuszczających place budów pod kątem ograniczenia zanieczyszczeń dróg, prowadzącego do niezorganizowanej emisji pyłu,
- PA 2.9. Budowa i modernizacja systemów i urządzeń do redukcji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych, oraz do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, w szczególności dwutlenku węgla CO₂,
- PA 2.10. Zakup pojazdów transportu publicznego o niskiej emisji spalin (w tym: zakup pojazdów spełniających normy emisji spalin Euro 4, zastosowanie w komunikacji miejskiej środków transportu zasilanych paliwem alternatywnym np. gazowym CNG (LPG, LNG) lub odnawialnym (bioetanol) w miejsce oleju napędowego),
- PA 2.11. Budowa obwodnic, przebudowa, modernizacja/poprawa stanu technicznego dróg, wprowadzanie inteligentnych sieci zarządzania ruchem,
- PA 2.12. Utrzymanie czystości dróg w celu ograniczenia emisji wtórnej (czyszczenie metodą moką).

Realizacja działań, jakie zostały przedstawione w treści *POŚ WL* oraz pozostałych działań, których zakres wpisuje się w ochronę i poprawę jakości powietrza atmosferycznego w województwie lubuskim niewątpliwie skutkuje lokalnie zmianą jakościową powietrza atmosferycznego. Stan jakości powietrza atmosferycznego z całego badanego obszaru województwa lubuskiego z lat 2012-2013 zostanie porównany do punktu wyjściowego, którym jest rok 2010, a więc ostatni rok obowiązywania zapisów „starego POŚ” - Programu Ochrony Środowiska Województwa Lubuskiego za lata 2006-2010. Na tej podstawie zostaną wyciągnięte wnioski, czy przeprowadzone dotychczas działania stanowią genezę zachodzących zmian i czy te zmiany mają trend rosnący - poprawy, czy malejący - pogorszenia się stanu jakościowego powietrza.

Podstawą do przeprowadzenia analizy stanu jakościowego powietrza atmosferycznego w poszczególnych strefach województwa lubuskiego: tj. w strefie m. Gorzów Wlkp., strefie m. Zielona Góra i strefie lubuskiej, są oceny jakości powietrza w województwie lubuskim, prowadzone przez WIOŚ w Zielonej Górze w ramach działalności Państwowego Monitoringu Środowiska.

Podobnie jak to miało miejsce w przeszłości, obecnie podstawowym źródłem zanieczyszczeń w województwie lubuskim jest emisja antropogeniczna obejmująca emisję z zakładów przemysłowych i energetycznych; emisja niska z gospodarki komunalnej (np. kotłownie, indywidualne paleniska domowe i prywatne zakłady) oraz emisja komunikacyjna.

Badanie efektu ekologicznego polega na analizie danych pochodzących z WIOŚ z Zielonej Góry, które dotyczą emisji na przełomie lat 2010 – 2013, następujących substancji związanych z ochroną zdrowia:

- ✓ Dwutlenek siarki (SO₂),
- ✓ Dwutlenek azotu (NO₂),
- ✓ Tlenek węgla (CO),
- ✓ Benzen (C₆H₆),
- ✓ Ozon (O₃),
- ✓ Pył zawieszony PM_{2,5},
- ✓ Pył zawieszony PM₁₀,
 - Ołów (Pb) w pyle zawieszonym PM₁₀,
 - Arsen (As) w pyle zawieszonym PM₁₀,
 - Kadm (Cd) w pyle zawieszonym PM₁₀,
 - Nikiel (Ni) w pyle zawieszonym PM₁₀,
 - Benzo(a)piren (BaP) w pyle zawieszonym PM₁₀,

oraz przy uwzględnieniu kryteriów związanych z ochroną roślin następujących substancji:

- ✓ Dwutlenek siarki (SO₂),
- ✓ Dwutlenek azotu (NO₂),
- ✓ Ozon (O₃).

Oceny jakości powietrza odnoszone są do 3 obszarów nazywanych strefami, które na przestrzeni analizowanych lat różniły się jedynie liczbą zamieszkiwanej ludności, co prezentuje Tabela 2.1 poniżej. Obserwuje się nieznaczny spadek ludności zarówno w całym województwie jak i w największych miastach. Szacuje się, że jest to spadek o ok. 0,18% w ostatnim roku analizowanego okresu.

Tabela 2.1 Zestawienie stref wraz z liczbą ludności w latach 2010, 2012 i 2013 w woj. lubuskim
w oparciu o dane GUS.

Lp.	Nazwa strefy	Kod strefy	Powierzchnia	Liczba mieszkańców		
				stan na 2010	stan na 2012	stan na 2013
1	miasto Gorzów Wlkp.	PL0801	86	125 394	124 609	124 344
2	miasto Zielona Góra	PL0802	58	117 699	119 023	118 405
3	strefa lubuska	PL0803	13988	780 122	779 685	778 721
3	Łącznie:			1 023 215	1 023 317	1 021 470

Źródło: GUS - Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie lubuskim.

Klasyfikacja stref pod kątem ocen bieżących (rocznych) jakości powietrza atmosferycznego dokonywana jest w oparciu o kryteria górnego i dolnego progu oszacowania stanowiących określony procent poziomów docelowych, co zostało określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r. poz. 1032). Dopuszczalna liczba przypadków przekroczeń w danym roku kalendarzowym oraz klasa wynikowa w strefie dla każdej substancji zanieczyszczającej w przypadku celu ochrony zdrowia ludzi oraz ochrony roślin, są prezentowane tabelarycznie w treści kolejnego rozdziału.

2.1.1.1. Charakterystyka emisji punktowej, powierzchniowej o komunikacyjnej w woj. lubuskim

Emisja punktowa obejmuje emisję z zakładów przemysłowych i energetycznych zlokalizowanych w woj. lubuskim, której pochodzenie to m.in. pozyskiwanie energii w procesach spalania surowców energetycznych, produkcja w zakładach przemysłowych, wydobywanie złóż mineralnych w kopalniach i składowiska.

Na podstawie danych GUS (Urząd Statystyczny w Zielonej Górze) można oszacować, że w województwie lubuskim zmniejsza się ilość zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. Odnotowuje się niewielki spadek z 70 zakładów zarejestrowanych w roku referencyjnym 2010, do 67 takich zakładów w roku 2012 i 68 w roku 2013. Analiza danych wskazuje na ogólny spadek emisji i jednocześnie wzrost redukcji zanieczyszczeń do powietrza pochodzących z emisji punktowej co zostało przedstawione w kolejnych tabelach i na wykresach.

Tabela 2.2 Zestawienie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych w woj. Lubuskim z podziałem na powiaty w latach 2010, 2012 i 2013 w oparciu o dane GUS.

Jednostka terytorialna	Emisja zanieczyszczeń pyłowych			Emisja zanieczyszczeń gazowych		
	2010 Mg/r	2012 Mg/r	2013 Mg/r	2010 Mg/r	2012 Mg/r	2013 Mg/r
woj. LUBUSKIE	1389	1162	1110	2080915	2054163	2009504
Podregion 13 - gorzowski	430	354	380	847270	886472	851746
Powiat gorzowski	70	72	69	298431	351188	323024
Powiat międzyrzecki	187	140	173	41975	37044	37215
Powiat słubicki	35	33	28	12900	11944	11772
Powiat strzelecko-drezdenecki	53	39	45	19378	16400	15733
Powiat sulęciński	36	29	29	11731	10650	11407
Powiat m. Gorzów Wlkp.	49	41	36	462855	459246	452595
Podregion 14 - zielonogórski	959	808	730	1233645	1167691	1157758
Powiat krośnieński	125	99	77	50077	40417	29424
Powiat nowosolski	47	48	42	27658	24606	22795
Powiat świebodziński	16	42	38	23180	18281	16906
Powiat zielonogórski	115	147	128	133064	124387	124991
Powiat żagański	106	93	74	84674	76794	71071
Powiat żarski	428	333	341	354623	294833	333181
Powiat wschowski	21	0	0	2043	415	438
Powiat m. Zielona Góra	101	46	30	558326	587958	558952

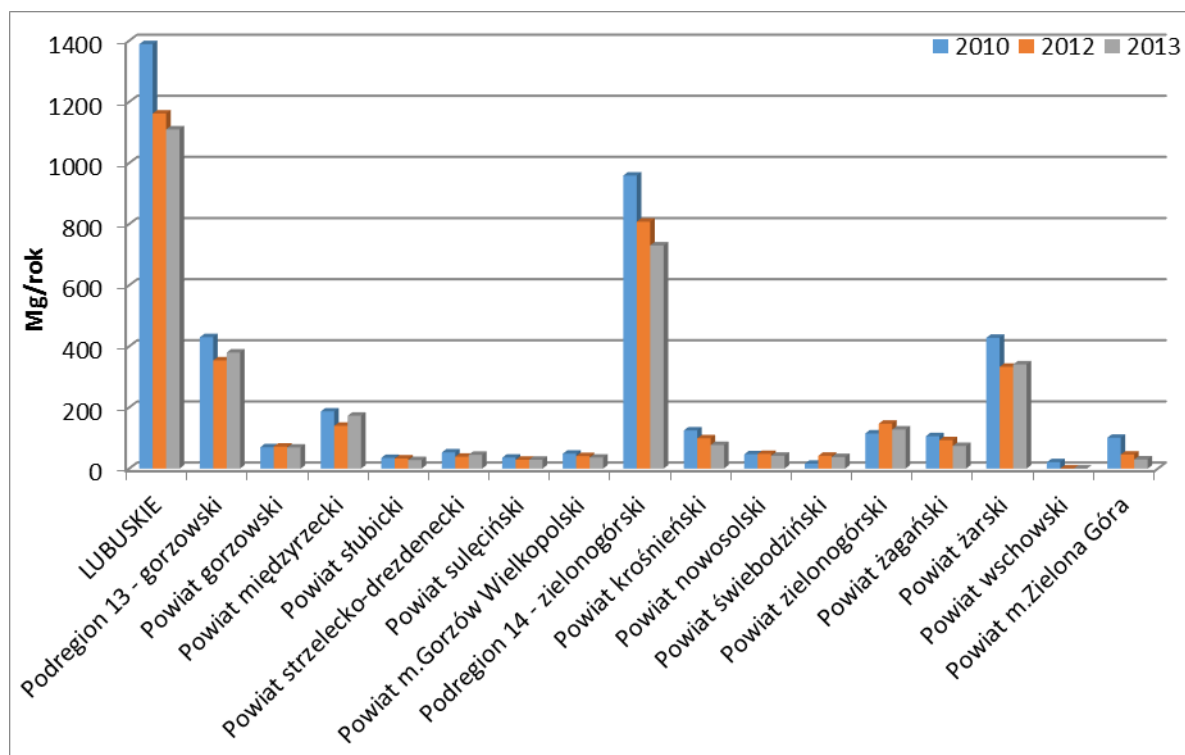
Źródło: GUS

Tabela 2.2 prezentuje zestawienie odnotowanej emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych w województwie lubuskim z podziałem na poszczególne powiaty. Dla zobrazowania powyższego opracowano wykresy przedstawione na zamieszczonych poniżej rysunkach w przypadku gazów.

Rysunek 2.1 i Rysunek 2.2).

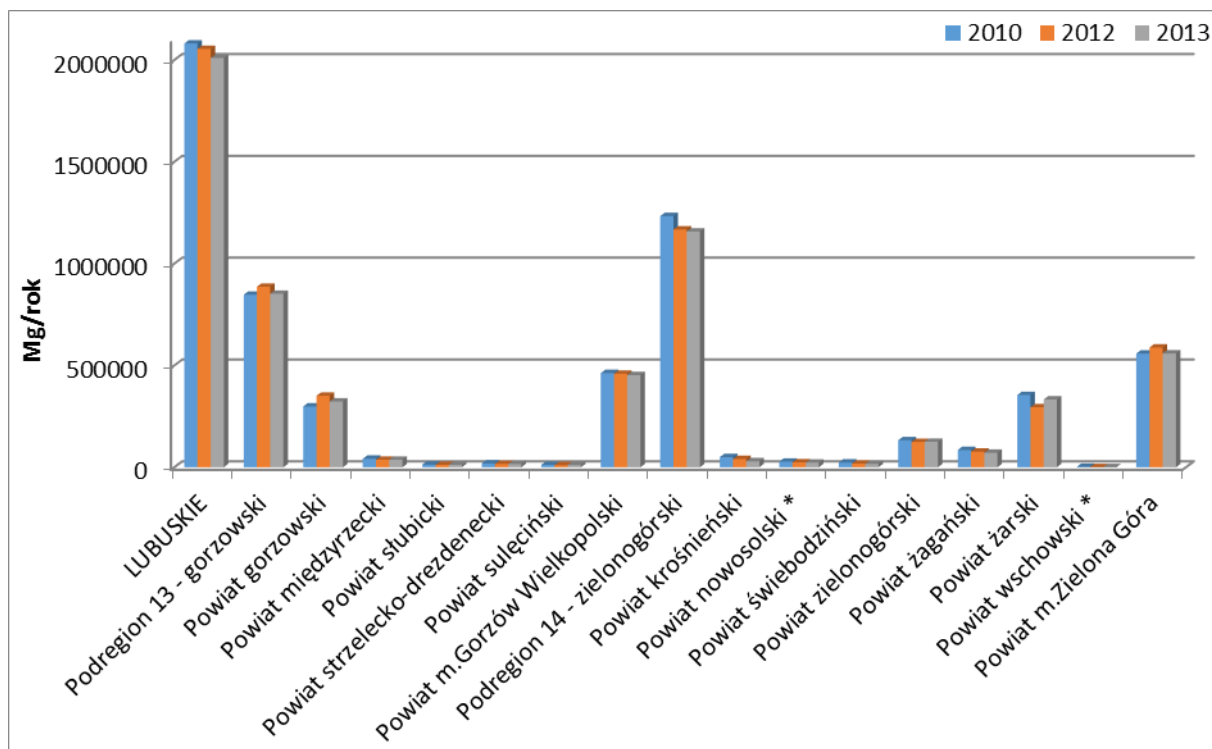
Wynika z nich, że wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych do powietrza atmosferycznego zdecydowanie spada o 20,1%, natomiast gazowych spada nieznacznie o 3,4% w odniesieniu do całego województwa. Również lokalnie dla poszczególnych powiatów odnotowuje się spadki, jednak nie są one już tak wyraźne, a nawet w niektórych powiatach np. zielonogórskim i świebodzińskim w roku 2013 odnotowuje się wzrost emisji pyłów, który jest wyższy o odpowiednio 11,3% i prawie 137,5% niż w roku referencyjnym. W przypadku emitowanych zanieczyszczeń gazowych, nie odnotowuje się aż tak drastycznych zmian, jednak zwiększenie emisji gazów o ok. 8,2% zauważono w powiecie gorzowskim. *Generalnie analiza ta wykazuje, że w badanym okresie czasu zauważalne jest ograniczenie emisji pyłów i gazów do powietrza atmosferycznego o ok. 279 Mg/r w przypadku pyłów oraz o ok. 71,4 tys. Mg/r w przypadku gazów.*

Rysunek 2.1 Emisja zanieczyszczeń pyłowych w woj. Lubuskim z podziałem na powiaty w latach 2010, 2012 i 2013 w oparciu o dane GUS.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Rysunek 2.2 Zestawienie emisji zanieczyszczeń gazowych w woj. Lubuskim z podziałem na powiaty w latach 2010, 2012 i 2013 w oparciu o dane GUS.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Pomimo odnotowanego w województwie lubuskim w analizowanym okresie czasu, wzrostu produkcji sprzedanej wynoszącym ok. 7,5%; wzrostu produkcji energii elektrycznej o 10,8 % (z 2283,9 do 2532,4 GWh) wykazuje się większą redukcję zanieczyszczeń poprzez zastosowanie procesów odseparowania zanieczyszczeń ze spalin odlotowych. W badanym okresie można zauważyć nieznaczny wzrost liczby urządzeń do redukcji zanieczyszczeń pyłowych z 33 szt. w 2010 roku do 34 szt. w 2013 oraz nieznaczny spadek z 5 do 4 urządzeń do redukcji zanieczyszczeń gazowych. Fakt ten przekłada się odpowiednio na wzrost redukcji emisji zanieczyszczeń pyłowych z 117,3 do 118,2 tys. Mg/r (jest to wzrost z 98,8 do 99,1 % redukcji wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych) oraz spadek redukcji emisji zanieczyszczeń gazowych z 0,2 do 0,1 tys. Mg/r (jest to spadek z 0,8 do 0,6 % zanieczyszczeń gazowych wytworzonych).

Tabela 2.3 Procentowy rozkład przestrzenny emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych w woj. lubuskim w poszczególnych powiatach w roku 2013.

Jednostka terytorialna	Udział % w 2013r.	
	Pyły	Gazy
Podregion 13 – gorzowski	34.2	42.4
Powiat gorzowski	6.2	16.1
Powiat międzyrzecki	15.6	1.9
Powiat słubicki	2.5	0.6
Powiat strzelecko-drezdenecki	4.1	0.8

Powiat sulęciński	2.6	0.6
Powiat m. Gorzów Wlkp.	3.2	22.5
Podregion 14 - zielonogórski	65.8	57.6
Powiat krośnieński	6.9	1.5
Powiat nowosolski	3.8	1.1
Powiat świebodziński	3.4	0.8
Powiat zielonogórski	11.5	6.2
Powiat żagański	6.7	3.5
Powiat żarski	30.7	16.6
Powiat wschowski	0.0	0.0
Powiat m. Zielona Góra	2.7	27.8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Rozkład przestrzenny emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie woj. lubuskiego jest nierównomierny, a największe ilości zanieczyszczeń emitowane są na obszarach powiatów gęsto zaludnionych i uprzemysłowionych. Są to powiaty ziemskie - zielonogórski, żarski, żagański, międzyrzecki i krośnieński - ze względu na zanieczyszczenia pyłowe oraz ze względu na zanieczyszczenia gazowe miasto Gorzów Wlkp., miasto Zielona Góra i powiaty ziemskie – zielonogórski, gorzowski. Szczegółowe zestawienie pokazuje Tabela 2.3 przedstawiona powyżej.

Emisja powierzchniowa, najczęściej znana pod nazwą: emisji niskiej ma bardzo duży wpływ na jakość powietrza w miastach a źródłem jej pochodzenia jest gospodarka komunalna (m.in. kotłownie, indywidualne paleniska domowe i prywatne zakłady). Charakteryzuje się ona dużą sezonowością, tj. podczas zimnych pór roku – sezonu grzewczego – następuje radykalny wzrost emisji dwutlenku siarki, pyłu zawieszonego PM_{2,5} i PM₁₀ i benzo(a)pirenu. Zjawisko to występuje zwłaszcza w silnie zurbanizowanych obszarach województwa tam, gdzie nie ma centralnej dystrybucji ciepła lub gazu ziemnego, a budynki ogrzewane są z użyciem palenisk domowych wykorzystujących jako nośnik energii węgiel kamienny, drewno oraz pozostałe materiały w tym odpady.

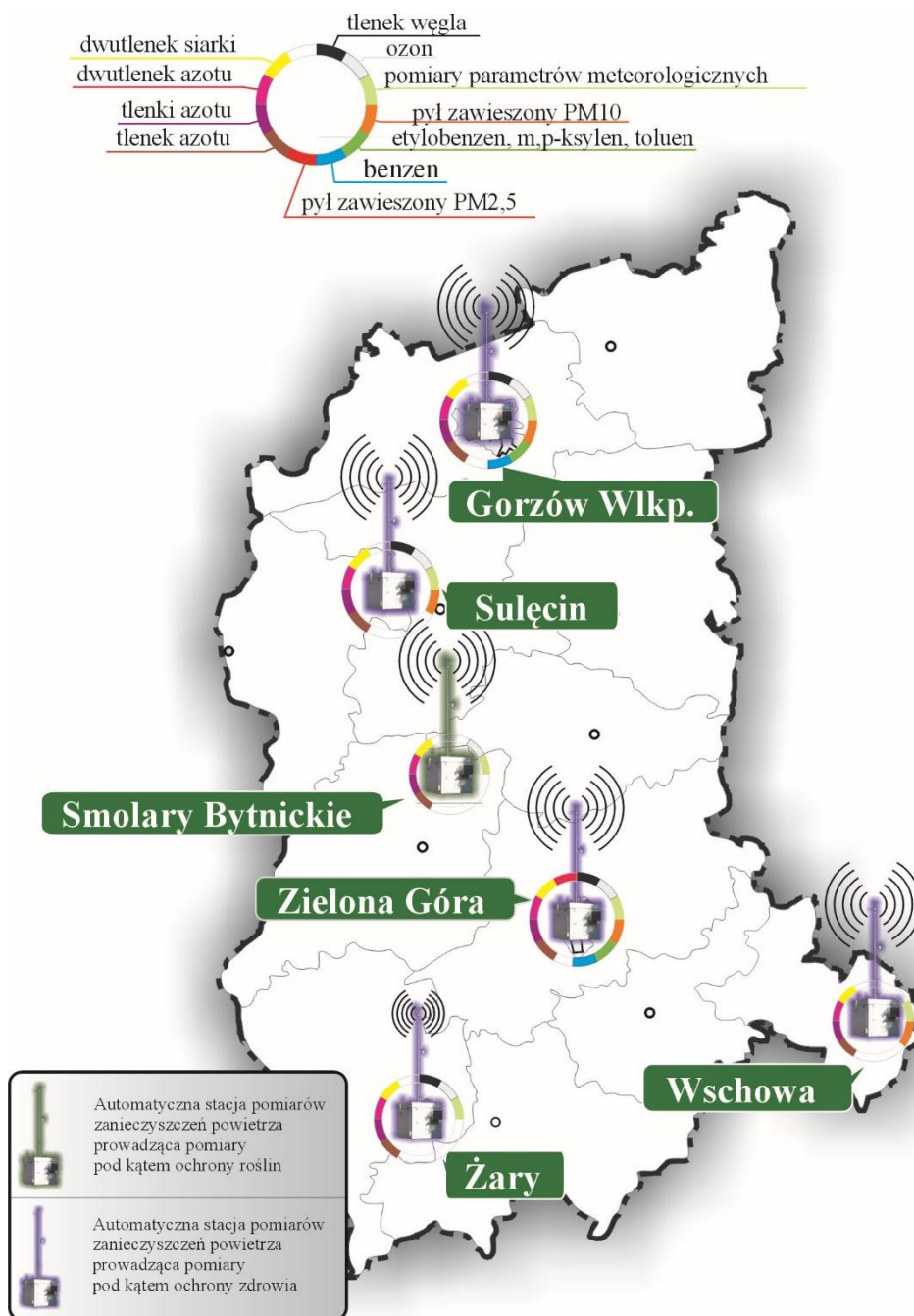
W obszarach silnej aglomeracji miejskiej, gdzie nasiliło się w ostatnich dwóch dekadach natężenie ruchu pojazdów spalinowych, uwidacznia się również problem emisji zanieczyszczeń pochodzących ze spalania paliw w silnikach, jest to emisja komunikacyjna (liniowa). W wyniku zwiększającej się liczby pojazdów na drogach województwa lubuskiego, a zwłaszcza na drogach większych miast oraz z uwagi na rosnący ruch tranzytowy, obserwuje się wzrost emisji zanieczyszczeń gazowych takich jak tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla i węglowodory aromatyczne (szczególnie benzen) oraz pyły zawierające metale ciężkie: kadm, nikiel i miedź.

Niezwykle trudnym jest określenie stosunku zanieczyszczeń wyemitowanych do powietrza przez ruch pojazdów osobowych i ciężarowych i tych wyemitowanych przez spalanie paliw w procesie grzewczym w indywidualnych paleniskach. Szacuje się, że wkład emisji komunikacyjnej w zanieczyszczenie

miejskiego powietrza to ok. 20%, natomiast niska emisja to prawie 60-70%. W województwie lubuskim dwie największe aglomeracje Zielona Góra oraz Gorzów Wielkopolski, są w największym stopniu narażone na zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego powstające w wyniku niskiej emisji oraz ruchu samochodów.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzi monitoring jakości powietrza atmosferycznego w lubuskim w 5 stacjach automatycznych, których rozmieszczenie wskazuje Rysunek 2.3. Przeanalizowano wyniki pomiarów z lat 2010, 2012 i 2013 ze wszystkich stacji pomiarowych, a wyniki analizy przedstawiono w formie tabel i wykresów osobno dla zmierzonych zanieczyszczeń pochodzących z emisji liniowej i zanieczyszczeń związanych z niską emisją. W uproszczeniu, z powodu niewielkich licznosci szeregów czasowych średnich miesięcznych wartości stężeń substancji w powietrzu oraz niekompletności danych, analiza polega na badaniu trendów liniowych. Istotne jest, że dla zapewnienia przejrzystości wykresów, szeregi czasowe tlenku węgla (CO) zostały dostosowane do skali pozostałych substancji poprzez pomnożenie przez wartość 0,1.

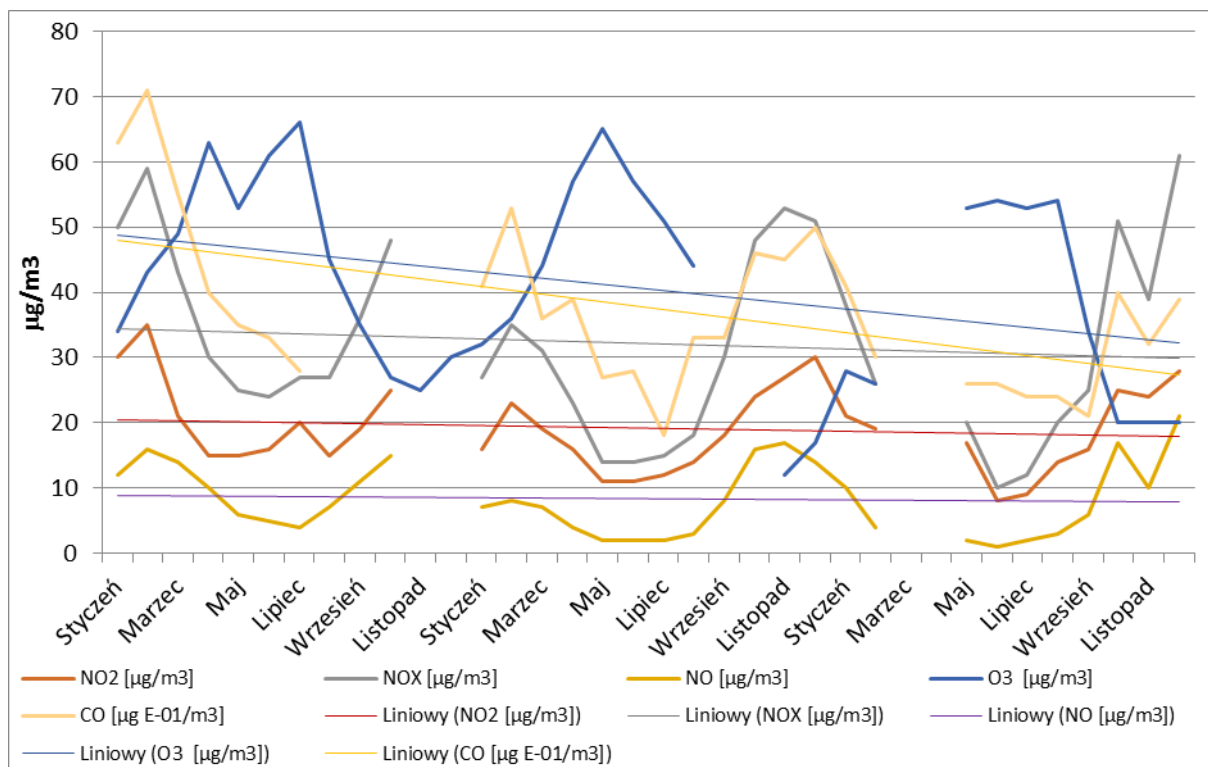
Rysunek 2.3 Lokalizacja stacji pomiarów automatycznych jakości powietrza i ich zakres pomiarowy w województwie lubuskim.

Źródło: <http://www.zgora.pios.gov.pl>

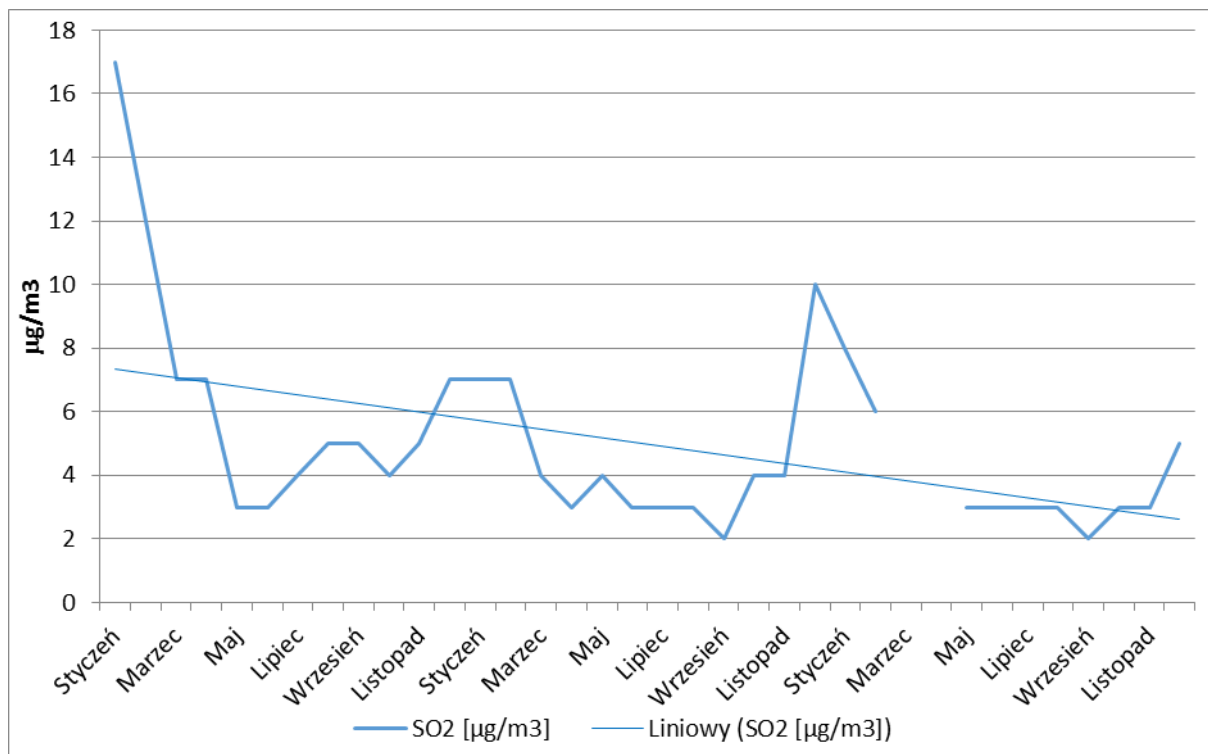
Stacja pomiarowa w Gorzowie Wielkopolskim zlokalizowana jest na terenie Śródmieścia, w rejonie ulicy Kosynierów Gdyńskich, która stanowi główny ciąg komunikacyjny w tej części miasta – komunikacyjny charakter obszaru, na który przeważający wpływ ma emisja komunikacyjna.

Rysunek 2.4 Imisja zanieczyszczeń komunikacyjnych na stacji pomiarowej w Gorzowie Wielkopolskim
w roku 2010, 2012 i 2013.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WIOŚ Zielona Góra

Rysunek 2.5 Imisja zanieczyszczeń z niskiej emisji na stacji pomiarowej w Gorzowie Wielkopolskim
w roku 2010, 2012 i 2013.

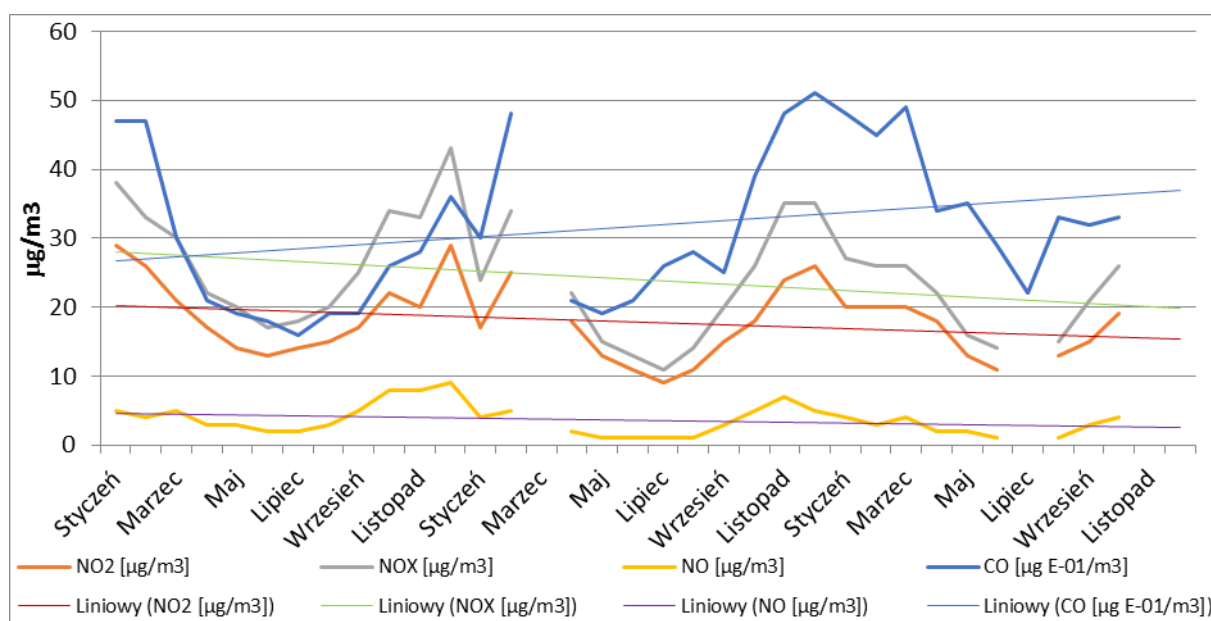

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WIOŚ Zielona Góra

Z przeanalizowanych średniomiesięcznych wartości pomiaru imisji na stacji w Gorzowie Wlkp. wynika, że stężenia wszystkich substancji w rozpatrywanym okresie czasu obniżają się co świadczy o stałej poprawie jakości powietrza atmosferycznego w miejscu pomiaru.

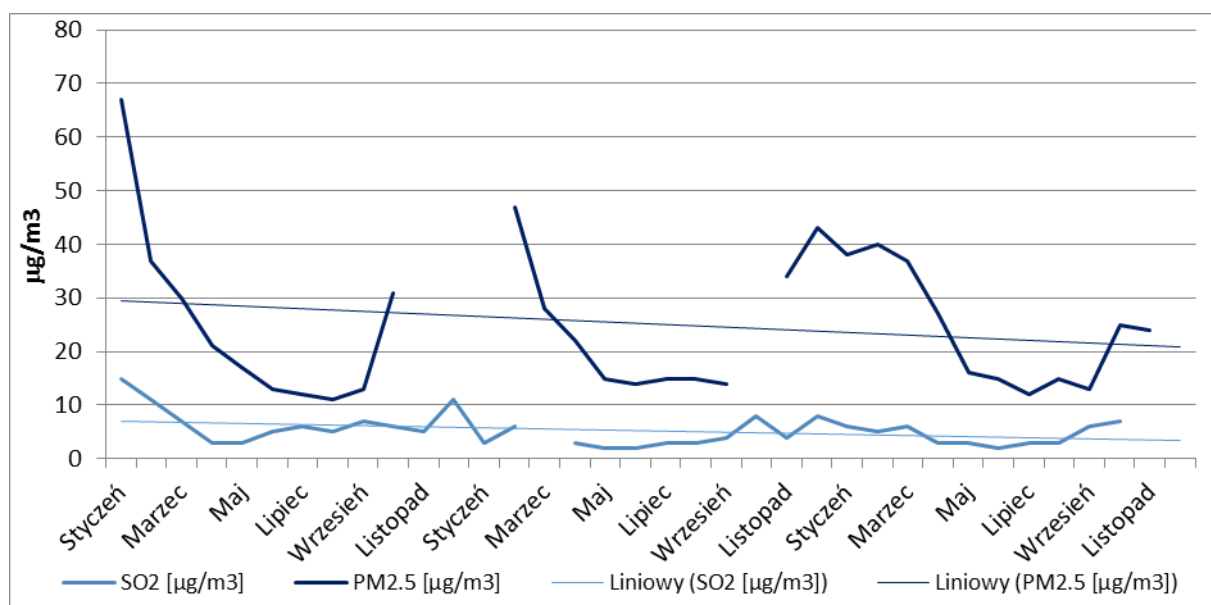
Stacja pomiarowa w Zielonej Górze, znajduje się na wschód od śródmieścia, na terenie osiedla Tysiąclecia, w rejonie ulic: Podgórna i Krótka i ze względu na mieszkaniowy charakter obszaru przeważający wpływ na poziomy substancji w powietrzu ma niska emisja.

Rysunek 2.6 Imisja zanieczyszczeń komunikacyjnych na stacji pomiarowej w Zielonej Górze w roku 2010, 2012 i 2013.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WIOŚ Zielona Góra

Rysunek 2.7 Imisja zanieczyszczeń z niskiej emisji na stacji pomiarowej w Zielonej Górze w roku 2010, 2012 i 2013.

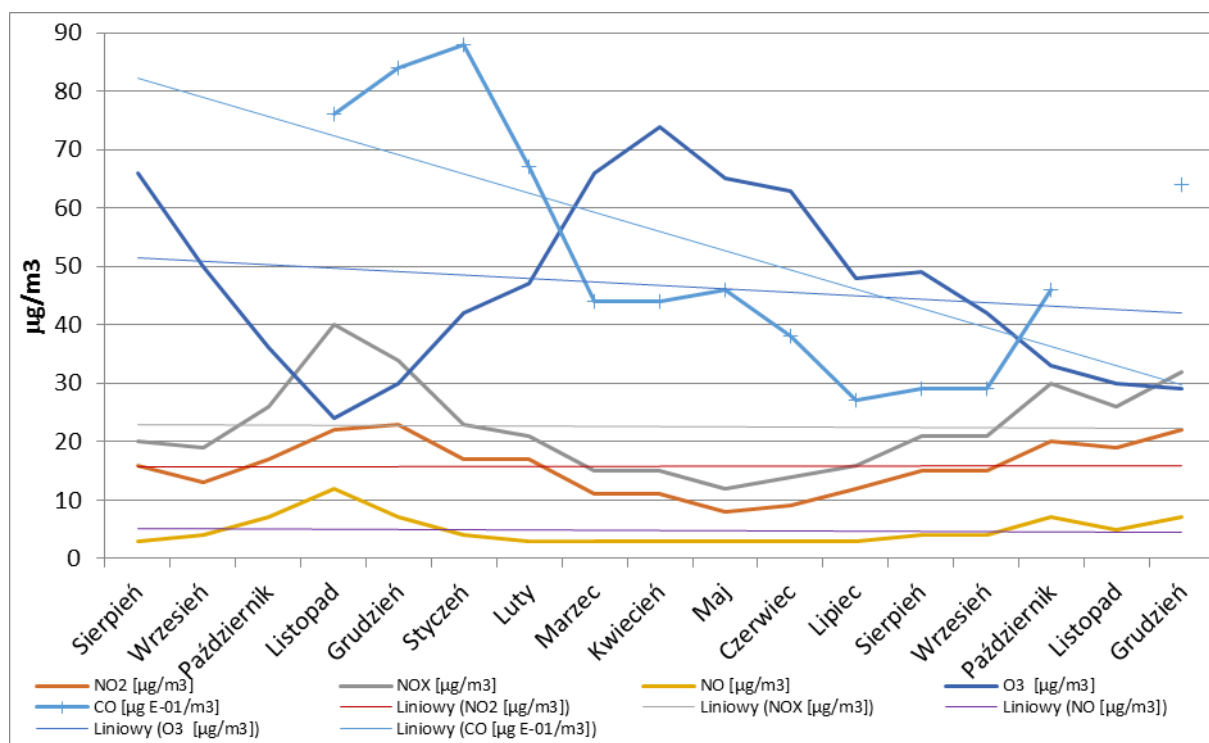

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WIOŚ Zielona Góra

Z przeanalizowanych średniomiesięcznych wartości pomiaru imisji na stacji w Zielonej Górze wynika, że większość stężeń substancji w rozpatrywanym okresie czasu obniża się. Wyjątek stanowi stężenie CO, które wyraźnie wzrasta. Należy zauważyć, że występują znaczne różnice stężeń w bezpośrednim porównaniu analogicznych miesięcy, najwyższe odnotowuje się w miesiącach letnich (w maju wzrost stężeń z 190 do 350 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ oraz w sierpniu ze 190 do 330 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), a więc poza sezonem grzewczym. Przypuszcza się stąd, że jest to wynik wzrastającej liczby samochodów osobowych w mieście jak i w całym województwie lubuskim (zgodnie z danymi GUS jest to wzrost o 15% z ok 470 tys. w 2010 r. do 540 tys. w 2013 r. samochodów osobowych zarejestrowanych w całym województwie).

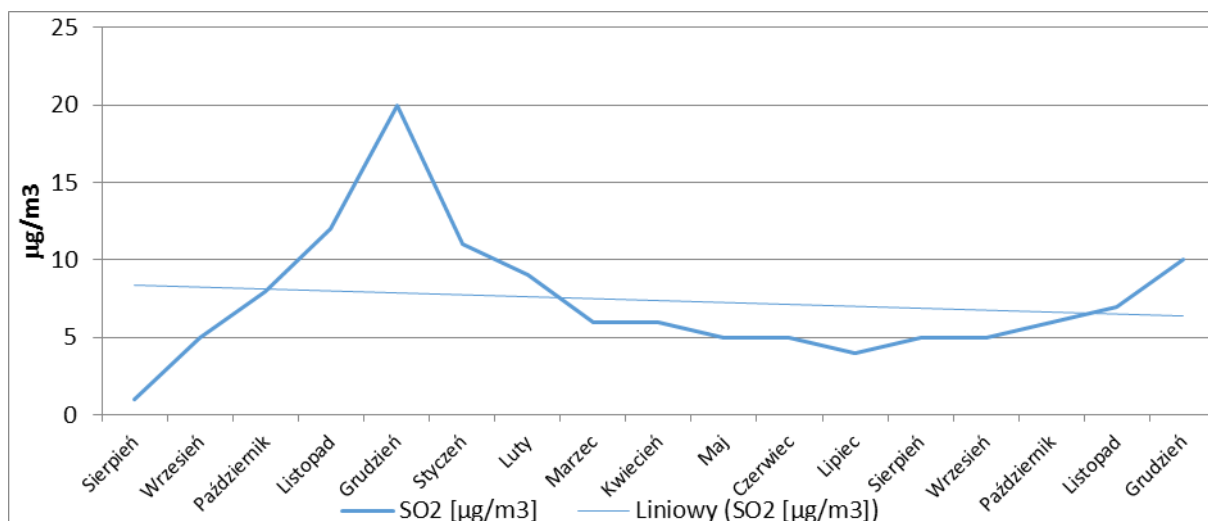
Stacja pomiarowa w Żarach, zlokalizowana jest w największej dzielnicy sypialnianej Żar, w północno-zachodniej części miasta, najbliższe otoczenie stanowią bloki wielorodzinne, park, szkoła, parking i stacja benzynowa – mieszkaniowy charakter obszaru, na który nie ma specjalnego wpływu żadna z emisji, stacja określa poziom stężeń zanieczyszczeń tła miejskiego.

Rysunek 2.8 Imisja zanieczyszczeń komunikacyjnych na stacji pomiarowej w Żarach w roku 2010, 2012 i 2013.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WIOŚ Zielona Góra

Rysunek 2.9 Imisja zanieczyszczeń z niskiej emisji na stacji pomiarowej w Żarach w roku 2010, 2012 i 2013.

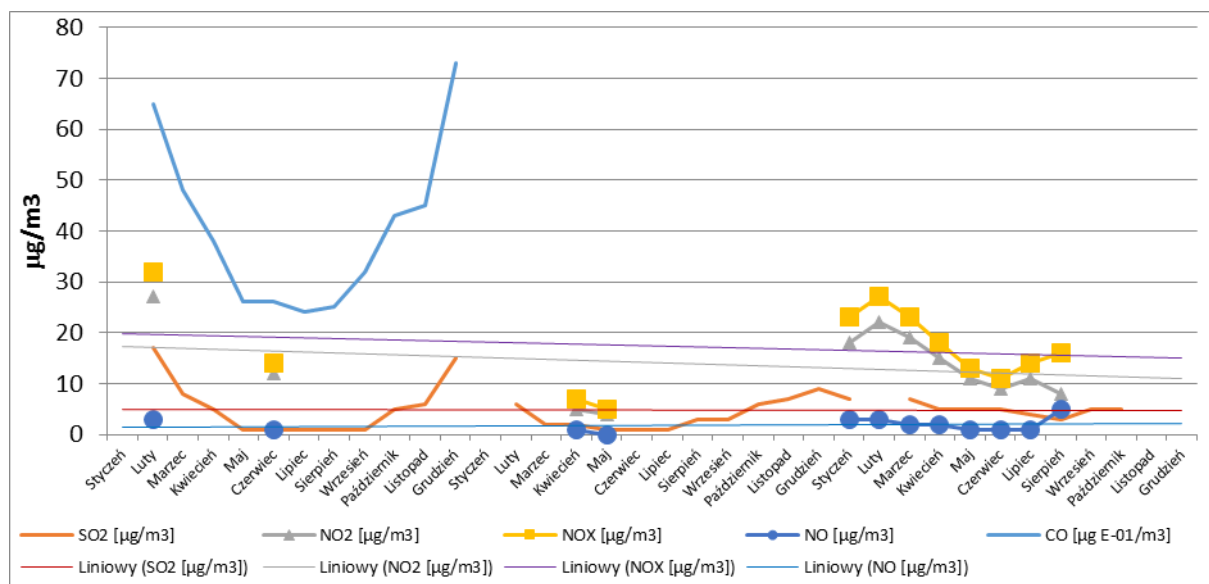

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WIOŚ Zielona Góra

Z danych pomiarowych średniomiesięcznych wartości pomiaru imisji na stacji w Żarach wynika, że stężenia wszystkich substancji w rozpatrywanym okresie czasu obniżają się. Z uwagi na bardzo krótki okres obserwacji sięgający dla tlenku węgla zaledwie 12 kolejnych miesięcy (dla pozostałych substancji 17 miesięcy) niemożliwa jest jednak jednoznaczna diagnoza charakteru zjawisk. Dla CO obserwacja nie obejmuje jednego pełnego cyklu pomiarowego, a więc nie ma możliwości sprawdzenia wiarygodnego kierunku zmian tendencji rozwojowej. Obserwuje się jedynie spadek o 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (z 840 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2012r. do 640 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2013r.) stężenia CO w miesiącu grudniu 2012 i 2013. Spadki nie są znaczące, a zmiana rozpatrywana w tak krótkim przedziale czasu nie jest wiarygodna, może świadczyć jednak o poprawie jakości powietrza atmosferycznego w miejscu pomiaru.

Stacja pomiarowa we Wschowie znajduje się w południowej części miasta w pobliżu Powiatowej Komendy Straży Pożarnej we Wschowie przy ul. Kazimierza Wielkiego i ze względu na mieszkaniowy charakter obszaru największy wpływ ma tutaj emisja napływowa z rejonu województwa dolnośląskiego oraz w niewielkim stopniu ze źródeł lokalnych.

Rysunek 2.10 Imisja zanieczyszczeń na stacji pomiarowej w Wschowie w roku 2010, 2012 i 2013.

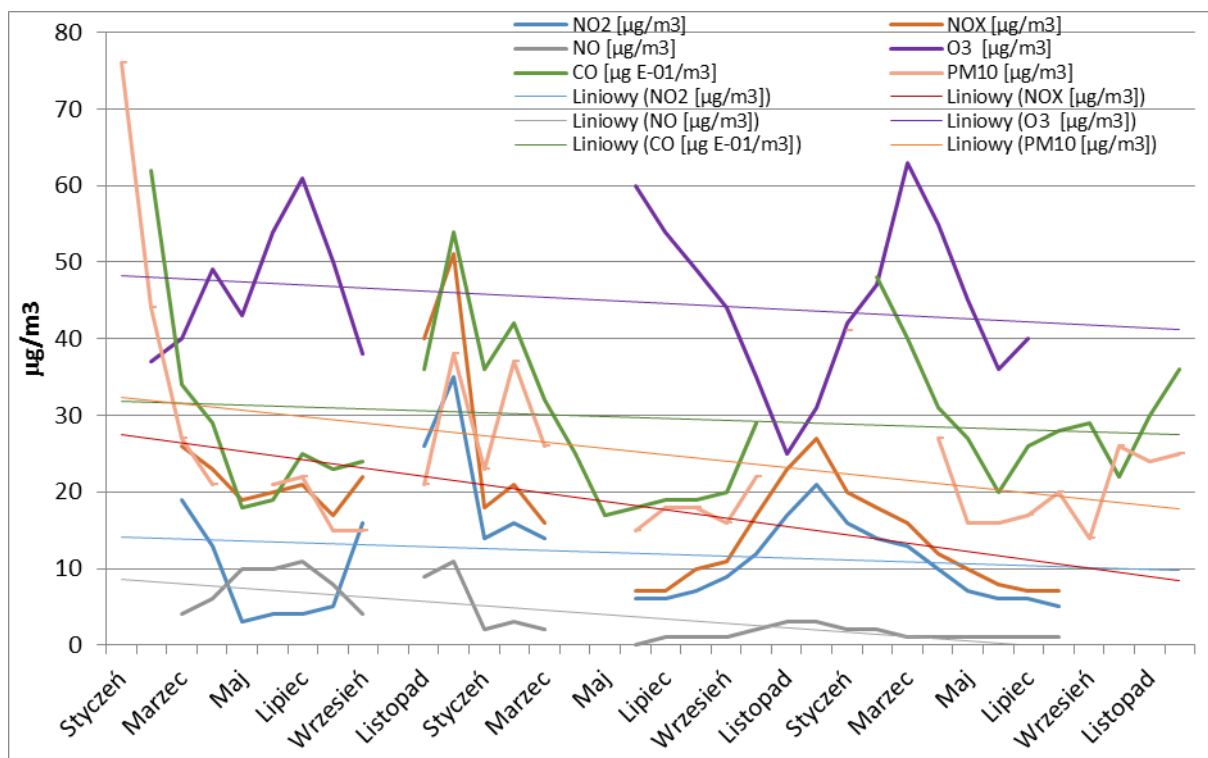

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WIOŚ Zielona Góra

Zaprezentowane na wykresie - Rysunek 2.10 - dane szeregów czasowych pochodzące ze stacji pomiarowej WIOŚ we Wschowie, są tak nieliczne (z wyjątkiem SO₂), że bardzo trudna jest ich analiza. Niekompletność tych danych eliminuje możliwość postawienia diagnozy. Z wykresu dwutlenku siarki można jednak odczytać, znaczący przyrost stężeń w powietrzu atmosferycznym. Obserwuje się wzrost stężeń SO₂ zwłaszcza w miesiącach letnich, a więc przypuszcza się, że stężenie przedmiotowego zanieczyszczenia w powietrzu w Wschowie ma związek ze zwiększającą się liczbą samochodów osobowych (podobnie jak w Zielonej Górze) lub większą emisją przemysłową.

Stacja pomiarowa w Sulęcinie zlokalizowana jest na terenie przedszkola przy ul. Dudka i ze względu na jej mieszkaniowy charakter, na który nie ma specjalnego wpływu żadna z emisji, stacja określa poziom stężeń zanieczyszczeń tła miejskiego.

Rysunek 2.11 Imisja zanieczyszczeń na stacji pomiarowej w Sulęcinie w roku 2010, 2012 i 2013.

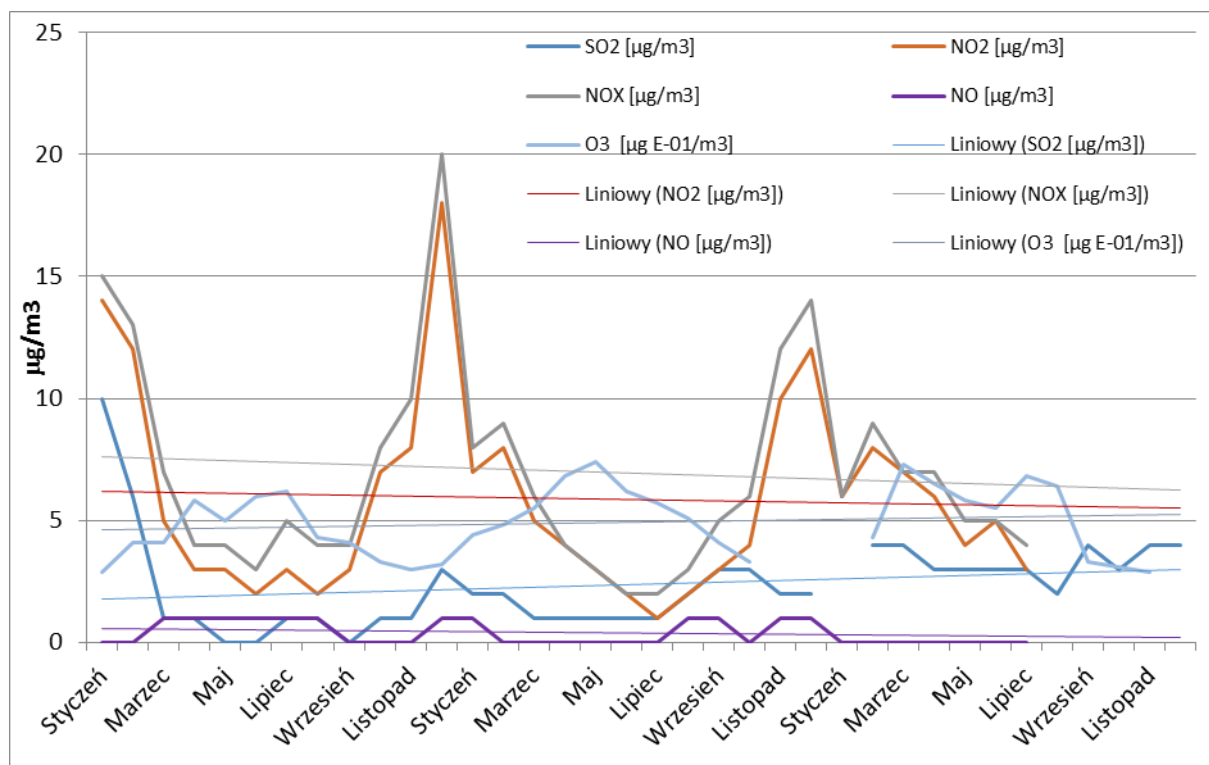

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WIOŚ Zielona Góra

Z przeanalizowanych średniomiesięcznych wartości pomiaru imisji na stacji w Sulęcinie wynika, że stężenia wszystkich substancji w rozpatrywanym okresie czasu spadają, co wskazuje na stałą poprawę jakości powietrza atmosferycznego w miejscu pomiaru.

Stacja w Smolarach Bytnickich, zlokalizowana jest na terenie Szkółki Leśnej w Smolarach Bytnickich w gminie Bytnica – pozamiejski charakter obszaru. Jest to automatyczna stacja pomiarów zanieczyszczeń powietrza prowadząca pomiary pod kątem ochrony roślin (jedyna w całym województwie lubuskim).

Rysunek 2.12 Imisja zanieczyszczeń na stacji pomiarowej w Smolarach Bytnickich w roku 2010, 2012 i 2013.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WIOŚ Zielona Góra

Ostatni zestaw danych pomiarowych, w odróżnieniu od pozostałych stacji pomiarowych, pochodzi ze stacji prowadzącej pomiary pod kątem ochrony roślin, jednak set jest wystarczająco kompletny aby stwierdzić, że nie ma wskazań kierunków tendencji rozwojowej. Trendy są w dużym przybliżeniu stałe, a więc jakość powietrza w latach 2012 – 2013 nie uległa zmianom względem roku bazowego 2010. Odnotowuje się jednak nieznaczący wzrost SO_2 i O_3 , który pochodzi od roślinności pobliskiej.

Z zaprezentowanych powyżej wykresów (Rysunek 2.4 - Rysunek 2.12) wynika, że odnotowywana na poszczególnych stacjach pomiarowych jakość powietrza atmosferycznego ulega nieznacznej poprawie. Należy przy tym zauważyć, że trendy stężeń poszczególnych substancji nie mają wysokiego poziomu wiarygodności z uwagi na mało liczne szeregi czasowe. Niektóre stacje pomiarowe posiadają liczne przerwy w pomiarach (np. stacja zlokalizowana we Wschowie posiada najwięcej braków wyników pomiarów), co zdecydowanie utrudnia diagnozę pełnego obrazu sytuacji. Należy jednak zauważyć, że w porównaniu z rokiem bazowym 2010, analizowany okres czasu, tj. lata 2012 – 2013 cechują się niewielkim spadkiem mierzonych imisji poszczególnych substancji. Wyjątek od tego stanowią następujące substancje: dwutlenek siarki i ozon – na stacji w Smolarach Bytnickich oraz tlenek węgla – na stacji w Zielonej Górze. Wzrost emisji zanieczyszczeń na stacji w Smolarach Bytnickich spowodowany jest przez rozrost roślin, a więc jest to naturalny proces, który nie podlega dalszej analizie z uwagi na nieantropogeniczny charakter. Przypadek tlenku węgla ze stacji w Zielonej Górzej

należy przeanalizować z uwzględnieniem bardziej szczegółowych danych, ponieważ trend ten nie wpisuje się w ogólną tendencję spadkową stężeń zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym w rejonach monitoringu w województwie lubuskim. Przepuszczalnie wzrost stężenia CO może być spowodowany zwiększającą się z roku na roku ilością samochodów osobowych.

Na koniec analizy jakościowej powietrza atmosferycznego w województwie lubuskim należy wspomnieć o emisji napływowej, czyli zanieczyszczeniach pochodzących z spoza obszarów woj. lubuskiego. Przeprowadzone w ramach Programów ochrony powietrza dla strefy lubuskiej, m. Gorzowa Wlkp. oraz m. Zielonej Góry symulacje modelowe wskazują na największy napływ z kierunków wschodniego czyli z woj. wielkopolskiego i południowo wschodniego czyli z woj. dolnośląskiego. Ponadto należy zaznaczyć, że zgodnie z wynikami modelowania, przeważającym udziałem – sięgającym ok. 90%, jest emisja PM10 pochodząca z tła ponadregionalnego.

Poniżej zestawiono tabelarycznie wszystkie strefy oraz przyporządkowane im w każdym roku badania symbole klas wynikowych.

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Tabela 2.4 Klasyfikacja stref jakości powietrza w województwie lubuskim z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia i ochrony roślin w latach 2010, 2012 i 2013.

Nazwa strefy	kod strefy	Symbol klasy dla obszaru strefy dla poszczególnych czasów uśredniania stężeń									Symbol klasy wynikowej w strefie			
		1 godz.			24 godz.			rok			2010	2012	2013	
		2010	2012	2013	2010	2012	2013	2010	2012	2013				
Ochrona zdrowia														
dwutlenek siarki														
m. Gorzów Wlkp.	PL0801	A	A	A	A	A	A	A				A	A	A
m. Zielona Góra	PL0802	A	A	A	A	A	A	A				A	A	A
strefa lubuska	PL0803	A	A	A	A	A	A	A				A	A	A
dwutlenek azotu														
m. Gorzów Wlkp.	PL0801	A	A	A				A	A	A	A	A	A	A
m. Zielona Góra	PL0802	A	A	A				A	A	A	A	A	A	A
strefa lubuska	PL0803	A	A	A				A	A	A	A	A	A	A
pył zawieszony PM10														
m. Gorzów Wlkp.	PL0801				C	C	C	C	A	A	C	C	C	C
m. Zielona Góra	PL0802				A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
strefa lubuska	PL0803				C	C	C	A	A	A	C	C	C	C
pył zawieszony PM2.5														
m. Gorzów Wlkp.	PL0801										A	A	A/A1*	
m. Zielona Góra	PL0802										B	A	A/A1*	
strefa lubuska	PL0803										A	A	A/C1*	
ołów w PM10														
m. Gorzów Wlkp.	PL0801										A	A	A	
m. Zielona Góra	PL0802										A	A	A	
strefa lubuska	PL0803										A	A	A	
arsen w PM10														
m. Gorzów Wlkp.	PL0801										A	A	A	
m. Zielona Góra	PL0802										A	A	C	
strefa lubuska	PL0803										A	C	C	
kadm w PM10														
m. Gorzów Wlkp.	PL0801										A	A	A	
m. Zielona Góra	PL0802										A	A	A	
strefa lubuska	PL0803										A	A	A	
nikiel w PM10														
m. Gorzów Wlkp.	PL0801										A	A	A	
m. Zielona Góra	PL0802										A	A	A	

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

strefa lubuska	PL0803									A	A	A
benzo(a)piren w PM10												
m. Gorzów Wlkp.	PL0801									C	C	C
m. Zielona Góra	PL0802									C	C	C
strefa lubuska	PL0803									C	C	C
benzen												
m. Gorzów Wlkp.	PL0801									A	A	A
m. Zielona Góra	PL0802									A	A	A
strefa lubuska	PL0803									A	A	A
tlenek węgla												
m. Gorzów Wlkp.	PL0801									A	A	A
m. Zielona Góra	PL0802									A	A	A
strefa lubuska	PL0803									A	A	A
ozon												
m. Gorzów Wlkp.	PL0801									A/D2**	A/D1**	A/D2**
m. Zielona Góra	PL0802									A/D2**	A/D2**	A/D2**
strefa lubuska	PL0803									A/D2**	A/D2**	A/D2**
Ochrona roślin												
dwutlenek siarki												
strefa lubuska	PL0803									A	A	A
tlenki azotu												
strefa lubuska	PL0803									A	A	A
ozon												
strefa lubuska	PL0803									C/D2**	A/D2**	A/D2**

* Symbol klasy wg poziomu docelowego 25 µg/m³ / Symbol klasy wg poziomu dopuszczalnego określonego dla tzw. fazy II, równy 20 µg/m³

** Symbol klasy wg poziomu docelowego / Symbol klasy wg poziomu celu długoterminowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WIOŚ Zielona Góra

Z tabeli zaprezentowanej powyżej wynika, że jakość powietrza uległa największym zmianom w strefie lubuskiej – poprawie podlega jakość powietrza (ochrona zdrowia) uśrednione roczne stężenie PM10 oraz (ochrona roślin) stężenie ozonu wg poziomu docelowego. W pozostałych strefach uległy poprawie (ochrona zdrowia) uśrednione roczne stężenie PM10 dla m. Gorzów Wlkp. oraz klasa wynikowa wg poziomu docelowego dla PM2,5 w m. Zielona Góra. Jednocześnie odnotowuje się – wzrost stężenia arsenu w pyłe zawieszonym PM10, które przekroczyło normatywną wartość docelową co skutkuje zaklasyfikowaniem strefy m. Zielona Góra i strefy lubuskiej do klasy wynikowej C. Powyższe zostało uszczegółowione poprzez analizę krotności przekroczeń poszczególnych substancji na kolejnych stacjach w analizowanych trzech strefach w woj. Lubuskim, co zostało przedstawione poniżej - Tabela 2.5. Z zestawienia tego wynika, że w 2013 roku, czyli w pierwszych dwóch latach obowiązywania zapisów POŚ WL dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku, zmniejszyła się z uwagi na ochronę zdrowia w strefie m. Gorzów Wlkp. krotność przekroczeń PM10, ale zwiększyła się dla benzo(a)pirenu i ozonu. W strefie m. Zielona Góra z uwagi na ochronę zdrowia zwiększyła się krotność przekroczeń dla benzo(a)pirenu, ozonu i arsenu. W strefie lubuskiej poprawie uległa krotność przekroczeń stężeń PM10, natomiast obserwuje się zwiększoną krotność stężeń benzo(a)pirenu, ozonu, arsenu oraz PM2,5. Zdecydowaną poprawę obserwuje w strefie lubuskiej z uwagi na krotność przekroczeń stężeń ozonu (ochrona roślin).

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Tabela 2.5 Zestawienie przekroczeń poziomów substancji w powietrzu, na obszarze województwa lubuskiego w 2013 roku, określonych ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r. poz. 1031).

Strefa podlegająca ocenie	Lokalizacja stacji pomiarowej	Nazwa substancji	Dopuszczalna częstość przekroczenia poziomu dopuszczalnego średniodobowego o w roku kalendarzowym / liczba przekroczeń w 2010 roku	Poziom docelowy substancji w powietrzu/ wielkość pomierzona	Poziom celu długoterminowego o substancji w powietrzu/ wielkość pomierzona	Dopuszczalna częstość przekroczenia poziomu dopuszczalnego średniodobowego o w roku kalendarzowym / liczba przekroczeń w 2012 roku	Poziom docelowy substancji w powietrzu/ wielkość pomierzona	Poziom celu długoterminowego o substancji w powietrzu/ wielkość pomierzona	Dopuszczalna częstość przekroczenia poziomu dopuszczalnego średniodobowego o w roku kalendarzowym / liczba przekroczeń w 2013 roku	Poziom docelowy substancji w powietrzu/ wielkość pomierzona	Poziom celu długoterminowego o substancji w powietrzu/ wielkość pomierzona
Ze względu na ochronę zdrowia ludzi											
m. Gorzów Wlkp.	Gorzów Wlkp. ul. Kosynierów Gdyńskich	pył zawieszony PM10	35 / 96 stężenie średnioroczne [mg/m ³] 40 / 45,7			35 / 82			35 / 36		
		ozon									liczba przekroczeń stężenia S8max dobowego -120 [mg/m ³] 0/6
	Gorzów Wlkp. ul. Piłsudskiego	benzo(a)piren		stężenie średnioroczne [ng/m ³] 1,0 / 1,66			stężenie średnioroczne [ng/m ³] 1,0 / 1,67			stężenie średnioroczne [ng/m ³] 1,0 / 2,04	
m. Zielona Góra	Zielona Góra ul. Krótka	benzo(a)piren		stężenie średnioroczne [ng/m ³] 1,0 / 1,73			stężenie średnioroczne [ng/m ³] 1,0 / 1,80			stężenie średnioroczne [ng/m ³] 1,0 / 2,71	
		ozon						liczba przekroczeń stężenia S8max dobowego -120 [mg/m ³] 0/4			liczba przekroczeń stężenia S8max dobowego -120 [mg/m ³] 0/7
		arsen								stężenie średnioroczne [ng/m ³] 6 / 6,68	
strefa lubuska	Wschowa ul. K. Wielkiego	pył zawieszony PM10	35 / 47			35 / 38					
		pył zawieszony PM2,5 *									Stężenie średnioroczne [mg/m ³] 20 / 22 **
		benzo(a)piren		stężenie średnioroczne			stężenie średnioroczne			stężenie średnioroczne	

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

				e [ng/m ³] 1,0 / 2,56			e [ng/m ³] 1,0 / 3,50			e [ng/m ³] 1,0 / 3,63	
		arsen					stężenie średnioroczne e [ng/m ³] 6 / 7,0			stężenie średnioroczne e [ng/m ³] 6 / 8,86	
Żary ul. Podchorążyc h		benzo(a)piren		stężenie średnioroczne e [ng/m ³] 1,0 / 1,96						stężenie średnioroczne e [ng/m ³] 1,0 / 4,19	
		pył zawieszony PM10							35 / 36		
		arsen								stężenie średnioroczne e [ng/m ³] 6 / 9,51	
		ozon									liczba przekroczeń stężenia S8max dobowego -120 [mg/m ³] 0 / 6
Sulęcín ul. Dudka		benzo(a)piren				stężenie średnioroczne e [ng/m ³] 1,0 / 2,09			stężenie średnioroczne e [ng/m ³] 1,0 / 3,62		
Smolary Bytnickie		ozon					liczba przekroczeń stężenia S8max dobowego -120 [mg/m ³] 0/16			liczba przekroczeń stężenia S8max dobowego -120 [mg/m ³] 0/6	
Ze względu na ochronę roślin											
strefa lubuska	Smolary Bytnickie	ozon			AOT40 - średnia z 5 lat (dla okresu V- VII) [mg/m ³ h] 6000 / 20390			AOT40 - średnia z 5 lat (dla okresu V- VII) [mg/m ³ h] 6000 / 14826			AOT40 - średnia z 5 lat (dla okresu V- VII) [mg/m ³ h] 6000 / 6840

* Dodatkowa klasyfikacja stref dla pyłu PM_{2,5} wprowadzona na potrzeby raportowania dodatkowych informacji (wyników rocznej oceny jakości powietrza) do Komisji Europejskiej

** Poziom dopuszczalny określony dla tzw. fazy II / wielkość pomierzona

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WIOŚ Zielona Góra

Podsumowując powyższą analizę jakości powietrza w trzech strefach województwa lubuskiego należy stwierdzić, że odnotowuje się nieznaczną redukcję stężeń i zmniejszenie krotności przekroczeń PM10 w powietrzu w odniesieniu do źródła jakim jest niska emisja oraz emisja punktowa. Przypuszcza się, że pogorszenie jakości powietrza w strefie m. Zielona Góra i lubuskiej z uwagi na stężenie benzo(a)pirenu i arsenu w pyłe zawieszonym PM10, które przekroczyło wartości średnioroczne związane jest z nadmiernym spalaniem węgla i paliw płynnych w kotłach i paleniskach domowych. Zjawisko to występuje w Żarach i Wschowie oraz w niewielkim stopniu w m. Zielona Góra. Zwiększenie krotności przekroczeń ozonu spowodowane jest głównie przez wzrastający udział emisji komunikacyjnej, której podstawowym źródłem jest spalanie paliw w pojazdach silnikowych.

2.1.2. Ocena wyznaczonych zadań

Ocenę zrealizowanych działań operacyjnych w województwie lubuskim w latach 2012-2013 dla priorytetu Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego rozpoczęto od analizy zestawienia, które pokazuje Tabela 2.6 poniżej.

Tabela 2.6 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących ochrony powietrza.

Oznaczenie działania	Ilość wykonanych	Udziałprocentowy
poza POŚ	2	1%
PA 1.1.	6	3%
PA 1.2.	16	9%
PA 2.1.	3	2%
PA 2.2.	13	7%
PA 2.3.	15	8%
PA 2.4.	19	11%
PA 2.5.	12	7%
PA 2.6.	4	2%
PA 2.7.	33	19%
PA 2.8.	2	1%
PA 2.9.	6	3%
PA 2.10.	3	2%
PA 2.11.	35	20%
PA 2.12.	8	5%
Łącznie	177	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie otrzymanych ankiet

Spośród 177 zrealizowanych działań, najliczniej realizowane są zadania polegające na termomodernizacji budynków (PA 2.7.) oraz budowie i przebudowie dróg i obwodnic (PA 2.11.). Łączna liczebność ich realizacji sięga 68, co daje odpowiednio 19% i 20% wszystkich realizacji w województwie. Termomodernizacja budynków ma na celu zmniejszenie strat ciepła poprzez nieuszczelnienia lub złe rodzaje materiałów stosowanych w budownictwie. Skutkiem powyższego jest

redukcja produkcji spalin w kotłach grzewczych lub centralnych jednostkach generujących energię cieplną lub elektryczną. Działanie to jest skuteczne, a jego realizacja oceniana jest wysoko.

Podobnie jak dla priorytetu ochrony przed hałasem, w przypadku ochrony powietrza atmosferycznego istotna jest budowa obwodnic, przebudowa, modernizacja/poprawa stanu technicznego dróg oraz wprowadzanie inteligentnych sieci zarządzania ruchem. Efektem realizacji tych zadań jest minimalizacja emisji spalin pojazdów silnikowych do atmosfery, jest to ważne zwłaszcza dla terenów silnie zurbanizowanych. Zadanie to jest wykonywane konsekwentnie, a jego realizację również należy wysoko ocenić. Należy zauważyć, że oba te działania w POŚ WL mają status zadań ciągłych, a więc nie posiadają końcowego terminu realizacji, co oznacza, że ich realizacja będzie kontynuowana, a tym samym ocena efektów powinna stopniowo i systematycznie się poprawiać.

Kolejne najpopularniejsze działania w województwie lubuskim związane są z modernizacją kotłowni (PA 2.4.), których w latach 2012-2013 wykonano 19 (tj. 11% wszystkich działań). Jest to bardzo pozytywne działanie skutkujące minimalizacją niskiej emisji, również określone jako ciągle w czasie. Z analizy wynika jednak, że liczba modernizacji kotłowni w całym województwie nie jest wysoka, stąd realizację można na koniec roku 2013 ocenić jako dostateczną.

Działania oznaczone jako PA 2.2., PA 2.3. i PA 2.5. są zrealizowane łącznie w ilości 23% wszystkich działań, a więc w stopniu nieznacznym. Łącznie 40 realizacji w całym województwie nie wyczerpuje potrzeb związanych ze zmianą systemu ogrzewania na bardziej efektywny, w tym podłączeń budynków do sieci ciepłowniczej wraz z modernizacją tych sieci. Wykonane w latach 2012-2013 działania są niewystarczające i nie przyczyniły się w znaczącym stopniu do poprawy jakości powietrza atmosferycznego w województwie.

Spośród pozostałych działań ograniczających emisję ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych istotne jest, zwłaszcza w dużych aglomeracjach, działanie PA 2.12 polegające na utrzymaniu czystości dróg w celu ograniczenia emisji wtórnej (czyszczenie metodą moką). Niestety z otrzymanych danych wynika, że działanie to jest w zdecydowanej większości gmin i miast pomijane. Z uwagi na wtórne zanieczyszczenie powietrza, czyli podrywanie szczególnie niebezpiecznego pyłu z nawierzchni ulic, wymagane jest okresowe splukiwanie jej powierzchni wodą. Ocenia się, że działanie to w latach 2012-2013 zrealizowano zaledwie w 8 gminach i miastach, co stanowi zaledwie 5% wszystkich zrealizowanych działań.

Pozostałe działania oznaczone, jako PA 2.6., PA 2.8., PA 2.9. i PA 2.10. łącznie zrealizowano w 18 przypadkach (10%), głównie przez zakłady produkcyjne i przemysłowe, przedsiębiorstwa, policję/straż miejską. Określa się, że ich ilość z uwagi na charakter działań związanych

z użytkowanymi instalacjami przemysłowymi, prowadzonymi pracami budowlanymi oraz transportem publicznym, są dalece niewystarczające.

W latach 2012-2013 wdrożono i zrealizowano przez 16 jednostek założenia Programów służących ochronie powietrza zwłaszcza poprzez działanie PA 1.2. termin realizacji został zakończony, a efekty tych działań są widoczne w postaci nowo wybudowanych ścieżek rowerowych, powstałej zieleni i wykorzystaniu alternatywnych źródeł energii, z czego znacząco należy wyróżnić Gminę Zbąszynek oraz Kostrzyn nad Odrą.

Monitoring powietrza, czyli działanie PA 1.1. i PA 2.1., jego rozbudowa, utrzymanie i wykorzystanie do celów diagnostycznych, operacyjnych i badawczych leży w kompetencjach Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska i Urzędu Marszałkowskiego, uznaje się za realizowane konsekwentnie.

Należy zauważyć, że z wyjątkiem działań PA 1.2. i PA 2.1., wszystkie pozostałe mają charakter zadań ciągłych w czasie, stąd niemożliwa jest ocena stopnia ich zrealizowania w okresie 2012-2013. Stwierdza się, że skutkiem podejmowanych działań na badanym obszarze i w rozpatrywanym czasie są odnotowane niewielkie spadki stężeń w powietrzu atmosferycznym, co jest pozytywnym efektem ekologicznym.

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

Tabela 2.7. Działania podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu ochrony powietrza atmosferycznego

Oznaczenie	Jednostka realizująca	Termin realizacji w POŚ WL	Rok realizacji	Stan realizacji	Koszty poniesione w latach 2012-2013 [tys. zł]	Źródła finansowania
Brak	Marszałek	-	2012-2013	Zadanie polega na opracowaniu w latach 2012-2013 Strategii Energetyki Województwa Lubuskiego, będącej branżowym rozwinięciem Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego.	b.d.	Zadanie dofinansowane środkami WFOŚiGW
PA 1.1.	Marszałek Województwa	zadanie ciągle	2012-2013	Działanie realizował WIOŚ, który uruchomił w Żarach stacjonarnej automatycznej stacji monitoringu jakości powietrza w strefie lubuskiej do badania pyłu PM10 i zanieczyszczeń w nim zawartych oraz badania zanieczyszczeń gazowych w powietrzu NOx , SO ₂ , CO i stężeń O ₃ - w liczbie ok. 5000 pomiarów rocznie. Działanie realizował również Marszałek, który opracował naprawczy Programu ochrony powietrza dla strefy lubuskiej (strefa w klasie C), w której stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych i docelowych: przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10, dopuszczalnego średniodobowego pyłu zawieszonego PM10 oraz poziomu docelowego arsenu w pyłe PM10.	1084,97	Zadanie dofinansowane środkami WFOŚiGW
PA 1.2.	Jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa energetyczne, administratorzy i właściciele budynków	2013	2012 - 2013	Działanie realizowały gminy, starostwo oraz urząd marszałkowski. Prace obejmowały: budowę ścieżek rowerowych, ciągów pieszo-rowerowych, wycinkę i nasadzenie drzew i krzewów, wykonaniu terenów zielonych, przebudowę ulic, zakup urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii oraz przyjmowaniu 4 Sprawozdań z realizacji POP od Starostw i WIOŚ	10065,62	Środki własne, środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
PA 2.1.	WIOŚ	2019	2012 - 2013	Działanie realizowane jest przez WIOŚ w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska". "Monitoring powietrza prowadzony jest w strefie m. Zielonej Góry, strefie m. Gorzowa Wlkp. i strefie obejmującej pozostałą część województwa lubuskiego.	8027,92	Zadanie dofinansowane środkami WFOŚiGW
PA 2.2.	Jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa energetyczne, administratorzy i właściciele budynków	zadanie ciągle	2012-2013	Działania realizowały przedsiębiorstwa zajmujące się dostarczaniem ciepła oraz gminy. Prace obejmowały podłączanie nowych i istniejących budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej do sieci ciepłowniczej, modernizację sieci ciepłowniczej, likwidację kotłowni węglowych	9742,92	Środki własne
PA 2.3.	Jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa	zadanie ciągle	2012-2013	Działania realizowały przedsiębiorstwa zajmujące się dostarczaniem ciepła, gminy oraz przedsiębiorstwa posiadające pozwolenie zintegrowane. Prace obejmowały wymianie osiedlowych ciepłowni węglowych na kotłownie zasilane gazem, olejem. Wykonano również instalacje solarne do podgrzewania ciepłej wody, wybudowano pompę ciepła, wymieniono w suszarni zasilanie z oleju opałowego na gaz ziemny oraz wymieniono system ogrzewania parowego na wodny w Wydziale Obróbki Papieru	2986,78	Zadanie dofinansowane środkami WFOŚiGW

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

PA 2.4.		Przedsiębiorstwa, przedsiębiorstwa energetyczne, Zarządy Miast	zadanie ciągle	2012-2013	Działanie realizowane było przez przedsiębiorstwa zajmujące się dostarczaniem ciepła oraz przez gminy i obejmowały modernizację układów technologicznych pompowni w ciepłowniach, modernizację bloku węglowego, budowę kotłów gazowo - olejowych, wymianę kotłów węglowych na ogrzewanie elektryczne oraz modernizację kotłowni lokalnych	10224,31	Środki własne, dotacja z UE
PA 2.5.		Przedsiębiorstwa energetyczne	zadanie ciągle	2012-2013	Działanie realizowane było przez Przedsiębiorstwa zajmujące się dostarczaniem ciepła i obejmowało modernizację przyłączy ciepłowniczych, sieci rozdzielczych, wysokoparametrowych, modernizację komór ciepłowniczych oraz budowy kotłowni ciepłowniczych.	3698,44	Środki własne
PA 2.6.		Przedsiębiorstwa	zadanie ciągle	2012-2013	Działanie realizowały 3 zakłady posiadające pozwolenie zintegrowane: Ferma Drobiu Zagaje, Zakłady przemysłowe Cargill oraz Zakład Wielobranżowy Galwanizernia. Prace obejmowały wymianę oświetlenia tradycyjnego na ledowe, założenie rotametrów do wanien w celu ustabilizowania procesu i ograniczeniu zużycia wody oraz wymianie wytwornic pary	296,39	Środki własne
PA 2.7.		Gminy, Przedsiębiorstwa, Administratorzy budynków	zadanie ciągle	2012-2013	Termomodernizację budynków przeprowadziło 19 gmin, szkoły, szpitale, przedsiębiorstwo komunikacyjne. Prace termomodernizacyjne obejmowały m.in. docieplanie budynków, wymianę okien, montaż instalacji solarnych, wymianę instalacji C.O. i C.W.U., itp.	66670,60	Środki UE w ramach 1 LRPO na lata 2007 - 2013 oraz wkład własny 20%
PA 2.8.		Policja, Straż Miejska	zadanie ciągle	Zadanie ciągle, realizowane w latach 2012-2013	W okresie sprawozdawczym policjanci ruchu drogowego KPP w Żaganie kontrolowali pojazdy opuszczające place budów – nie stwierdzono żadnego przypadku zanieczyszczenia drogi, które doprowadziło do niezorganizowanej emisji pyłu	-	Budżet
PA 2.9.		Przedsiębiorstwa	zadanie ciągle	2012-2013	Działanie realizowały gmina Pszczew, Elektrociepłownia "Zielona Góra" S.A, Energetyka Ciepła Opolszczyzny S.A, Rhodia Polyamide Polska Sp. z o.o. (obecnie Solvay Engineering Plastics Poland Sp. z o.o.) oraz Ferma Drobiu Zagaje. Inwestycje obejmowały: zmianę systemów ogrzewania na bardziej ekologiczne, modernizację sieci ciepłowniczej w Zielonej Górze, zabudowę dwóch nowych układów odpylania dla kotłów w ciepłowni w Nowej Soli, remont obiektów, poprawę jakości ściółki w kurniku.	14382,37	Środki własne, dofinansowane środkami WFOŚiGW
PA 2.10.		Przedsiębiorstwa komunikacji	zadanie ciągle	2012-2013	Działanie realizowało Przedsiębiorstwo Komunikacyjne MZK Gorzów Wlkp. Dokonali zakupu 2 autobusów spełniających normę emisji spalin Euro 4, a w Leasing wzięto 4 autobusy spełniające normę emisji spalin Euro 4	2554,00	Środki własne
PA 2.11.		Zarządy Powiatu, Gminy, Zarządy Dróg,	zadanie ciągle	2011-2013	Działanie realizowały: Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze, Gminy, Starostwa Powiatowe, Powiatowe Zarządy Dróg. Prace obejmowały budowę nowych dróg, modernizację nawierzchni istniejących dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich (profilowanie, uzupełnienie istniejącej podbudowy destruktem bitumicznym oraz zagęszczenie) oraz remont chodników	153067,51	Budżet województwa, budżety gmin, powiatów, środki własne, środki UE
PA 2.12.		Zarządy Powiatu, Gminy, Zarządy dróg	zadanie ciągle	2012-2013	Gminy Wschowa, Trzebiechów, Nowogród, Kostrzyn nad Odrą, Sława, Babimost i Skwierzyna wskazały, że utrzymują drogi i chodniki.	2487,56	Środki własne

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Szczegółowy zakres rzeczowy zadań znajduje się w Załączniku nr 1..

2.1.3. Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ W

Na podstawie przeprowadzonej analizy stanu jakości powietrza atmosferycznego w woj. lubuskim w latach 2012-2013 wnioskuje się, że zauważalna jest poprawa jakości powietrza. Odnotowuje się nieznaczną poprawę stężeń i zmniejszenie krotności przekroczeń PM10 w powietrzu w odniesieniu do źródeł niskiej emisji oraz emisji punktowej. Pogorszenie się klas stref m. Zielona Góra i lubuskiej z uwagi na stężenie benzo(a)pirenu i arsenu w pyłe zawieszonym PM10, które przekroczyło średnioroczne wartości w powietrzu, związane jest z nadmiernym spalaniem węgla i paliw płynnych w kotłach i paleniskach grzewczych. Zjawisko to zauważono głównie w Żarach oraz Wschowie i niewielkim stopniu w m. Zielona Góra. Zwiększenie krotności przekroczeń ozonu spowodowane jest głównie przez wzrastający udział emisji komunikacyjnej, której podstawowym źródłem jest spalanie paliw w pojazdach silnikowych.

Wymienione wyżej podstawowe przyczyny, dla których niezwykle ważne będzie kontynuowanie a nawet wzmoczenie realizacji działań wymienionych w POŚ WL, są istotne z uwagi na zdrowie lokalnej ludności oraz zwierząt. W związku z powyższym sugeruje się kontynuację realizacji wszystkich działań, zwłaszcza tych, które nie mają licznej reprezentacji pośród wszystkich zrealizowanych w latach 2012-2013.

Proponuje się wzmocnienie działania dotyczącego utrzymania czystości dróg i ulic w celu ograniczenia emisji wtórnej. Jest to niezwykle ważne, zwłaszcza w okresach letnich i bezdeszczowych. Szacuje się, że emisja pyłów tym sposobem może być ograniczona o ponad 10%. Zalegające na chodnikach i jezdniach zanieczyszczenia pyłowe, często pochodzące np. ze ścierania opon samochodowych, są niezwykle niebezpieczne dla przemieszczających się ludzi i zwierząt.

W dalszym ciągu należy prowadzić działania zmierzające do likwidacji niskiej emisji, poprzez podłączanie budynków do miejskiej sieci ciepłej lub w innych przypadkach poprzez zmianę systemu ogrzewania paliwami nie emitującymi znacznych ilości zanieczyszczeń do powietrza. Likwidacja lub modernizacja lokalnych kotłowni oraz termomodernizacja budynków, przyczyniają się do minimalizacji niskiej emisji. Produkcja energii cieplnej i elektrycznej przez centralne jednostki, jest ekologicznie bardzo korzystna.

W celu zmniejszenia emisji komunikacyjnej (liniowej) sugeruje się intensyfikację prac nad realizacją zadań zmierzających do monitowania ciężkiego sprzętu i pojazdów ciężarowych, które generują duże ilości zanieczyszczeń. Ponadto działania zmierzające do odsunięcia ruchu lokalnego i eliminowanie tranzytowego z terenów zamieszkałych, będą zawsze niezwykle istotne.

Kolejnym elementem, który przyczyni się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, a tym samym poprawy jakości życia w województwie lubuskim, będzie modernizacja zakładów przemysłowych i produkcyjnych, prowadzona przeważnie z udziałem kapitału własnego przedsiębiorców. Istotne jest, aby jednostki samorządu terytorialnego ułatwiały i wspierały inwestycje w nowe technologie.

Ostatnim z działań jest kontynuacja prac związanych z planowaniem, zarządzaniem i koordynacją wszystkich podejmowanych i planowanych działań w pracach studialnych przy opracowywaniu fachowej dokumentacji. Należy jednak przy tym czerpać z najnowszej wiedzy i osiągnięć współczesnej techniki. Do powyższego istotna jest analiza danych historycznych uzyskanych z sieci monitoringu, którą zdecydowanie należy unowocześnić. Proponuje się wpisać działanie polegające na prowadzeniu edukacji i promocji ekologicznej w dziedzinie zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, co może usprawnić proces poprawy jakości powietrza w regionie.

2.2. Gospodarka wodna (W)

2.2.1. Ocena stanu aktualnego

1. Cel długoterminowy (do roku 2019):
 - Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochrona przeciwpowodziowa.
2. Cele krótkoterminowe (do roku 2015):
 - 2.1. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych (W1.)

Miary realizacji celu:

- opracowanie i wdrożenie warunków korzystania z wód regionu wodnego, warunków korzystania z wód zlewni,
- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód rzecznych i jeziornych,
- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych,
- zmniejszenie trofii wód powierzchniowych.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- W1.1. Opracowanie warunków korzystania z wód regionów wodnych,
- W1.2. Opracowanie warunków korzystania z wód zlewni,
- W1.3. Organizacja i przeprowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych wraz z konsultacjami społecznymi projektu aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy,
- W1.4. Budowa, rozbudowa i modernizacja komunalnych oczyszczalni ścieków oraz systemu kanalizacji m.in. zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych oraz Programem wyposażenia w oczyszczalnie ścieków aglomeracji <2000 RLM,
- W1.5. Prognozowanie oraz budowa oczyszczalni przydomowych w tych miejscach, gdzie brak będzie kanalizacji w okresie perspektywistycznym,
- W1.6. Kontrola sposobów postępowania ze ściekami komunalnymi z domostw, prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków i wdrożenie harmonogramu wywozu nieczystości płynnych i osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni,
- W1.7. Redukcja zanieczyszczeń biodegradowalnych przez zakłady przemysłu rolno – spożywczego o wielkości > 4000 RLM,

- W1.8. Budowa kanalizacji deszczowej, modernizacja kanalizacji w celu wydzielenia kanalizacji deszczowej, budowa osadników i separatorów wód opadowych i roztopowych na wylotach sieci deszczowej do odbiorników,
- W1.9. Weryfikacja obszarów zagrożonych zanieczyszczeniami związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych,
- W1.10. Działania podejmowane w celu ograniczenia dopływu zanieczyszczeń związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych,
- W1.11. Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych,
- W1.12. Rewitalizacja jezior oraz zagospodarowanie terenów wokół jezior dla potrzeb turystyki i rekreacji w sposób zapewniający ochronę wód jeziornych przed zanieczyszczeniem.

2.2. Dobra jakość wód użytkowych i racjonalizacja ich wykorzystania (W2.)

Miary realizacji celu:

- osiągnięcie przez wody użytkowe obowiązujących standardów jakościowych w zakresie spełnienia warunków przydatności do picia, kąpieli oraz do bytowania ryb w warunkach naturalnych,
- zmniejszenie poboru wód dla ludności,
- zmniejszenie poboru wód dla przemysłu.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- W 2.1. Budowa i modernizacja systemów poboru i uzdatniania wody,
- W 2.2. Budowa nowych i modernizacja istniejących sieci wodociągowych polegających m.in. na:
 - ✓ Wymianie odcinków sieci wodociągowych azbestowo – cementowych i ołowianych,
 - ✓ Wymianie zdegradowanych sieci wodociągowych, w których występują znaczne straty wody,
 - ✓ Budowie i modernizacji urządzeń w przypadku niewłaściwej jakości wody do picia.
- W 2.3 Prowadzenie wojewódzkiego systemu informowania społeczeństwa o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i wykorzystywanej w kąpieliskach,
- W 2.4. Przywrócenie właściwych standardów, w szczególności w zakresie kryterium sanitarnego, wodom wykorzystywanym jako kąpieliska.

2.3. Zwiększenie retencji zlewniach i ochrona przed skutkami powodzi (W3.)

Miary realizacji celu:

- opracowanie map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz przyjęcie i realizacja planów zarządzania ryzykiem powodziowym,
- sukcesywna realizacja obiektów służących retencji wodnej.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- W3.1. Podwyższenie zdolności retencyjnych zlewni poprzez:
 - ✓ przebudowę systemów melioracji odwadniającej na odwadniająco- nawadniającą, umożliwiającą regulowane opóźnienie odpływu i w konsekwencji obniżenie zagrożenia powodziowego w dolinie końcowego odbiornika,
 - ✓ zagospodarowanie ścieków i wód opadowych z terenów zurbanizowanych do nawodnień terenów zielonych lub przynajmniej umożliwiających ich przetrzymanie i powolny odpływ infiltracyjny poza okresem największego zagrożenia,
 - ✓ unikanie nieuzasadnionej regulacji i pogłębiania cieków wodnych skutkujące przyspieszonym spływem wody oraz ryzykiem podtopień w dole zlewni,
 - ✓ niezagospodarowywanie naturalnych terenów zalewowych rzeki wałami i groblami lub inną zabudową, wymuszającą później konieczność ich ochrony (utrzymanie maksymalnej pojemności retencyjnej doliny), ograniczanie nieprawidłowych praktyk rolniczych zwiększających spływ powierzchniowy (szkolenia dla rolników).
- W3.2. Opracowanie:
 - ✓ wstępnej oceny ryzyka powodziowego,
 - ✓ map zagrożenia powodziowego,
 - ✓ map ryzyka powodziowego,
 - ✓ planów zarządzania ryzykiem powodziowym na obszarach dorzeczy oraz regionów wodnych,
 - ✓ uwzględnienie granic obszarów przedstawionych na mapach zagrożenia i mapach ryzyka powodziowego.
- W3.3. Utrzymanie koryt cieków, kanałów i obwałowań w należyтым stanie technicznym, remonty budowli wodnych, w tym regulacyjnych, zapewnienie drożności koryt cieków i kanałów, poprawa warunków przepływu wód powodziowych,
- W3.4. Modernizacja i budowa infrastruktury przeciwpowodziowej oraz zabudowy regulacyjnej m.in. w ramach działań realizacji Programu dla Odry 2006,
- W3.5. Budowa zbiorników retencyjnych, w tym realizacja Programu małej retencji wodnej w województwie lubuskim w tym m.in.:
 - ✓ budowa zbiorników retencyjnych,
 - ✓ budowa mniejszych zbiorników i stawów,
 - ✓ budowa jazów i zastawek oraz przepompowni.

2.4. Przywrócenie i ochrona ciągłości ekologicznej rzek (W4.)

Miary realizacji celu:

- podjęcie działań mających na celu udroźnienie rzek, w szczególności dla ryb dwuśrodowiskowych,
- liczba zmodernizowanych urządzeń piętrzących, wybudowanych przepławek,
- ochrona, zachowanie i przywracanie biotopów i naturalnych siedlisk przyrodniczych, związanych z wodami i od wód zależnych.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- W4.1. Modernizacja istniejących urządzeń piętrzących poprzez wyposażenie ich w przepławki,
- W4.2. Zwiększenie możliwości retencyjnych m.in. na obszarach cennych przyrodniczo i ochrona siedlisk wodnych i od wód zależnych,
- W4.3. Renaturyzacja koryt i dolin rzecznych, w tym ochrona, zachowanie i przywrócenie biotypów oraz naturalnych siedlisk przyrodniczych wodnych i od wód zależnych.

Działania na rzecz gospodarki wodnej są jednym z priorytetów we Wspólnocie Europejskiej. Wraz z rozwojem cywilizacyjnym, ludzie zaczęli traktować wodę jako niewyczerpalne dobro powszechne, co doprowadziło do znacznej degradacji zasobów wodnych. Ograniczone zasoby wodne, nieproporcjonalne i nadmierne zużycie wody oraz wysoka emisja ścieków stały się przyczyną zatrwających trendów zmian na przestrzeni ostatniego stulecia, które skutkowały podjęciem działań mających na celu ochronę zasobów wodnych.

Gospodarka wodna ma znaczący wpływ na jakość środowiska przyrodniczego, poprzez kształtowanie stanu wód powierzchniowych oraz podziemnych. Niezwykle ważnym jest prowadzenie prawidłowej gospodarki, która zapewni obecnym i przyszłym pokoleniom dostęp do dobrej jakości wody oraz umożliwi korzystanie z wody na potrzeby m. in. przemysłu i rolnictwa, przy jednoczesnym zachowaniu i ochronie środowiska naturalnego.

Nadrzędnym celem według Dyrektywy 2000/60/WE, zwanej potocznie *Ramową Dyrektywą Wodną* (w skrócie RDW) jest osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wszystkich typów wód z uwzględnieniem wyjątków, tzw. Derogacji z powodów technicznych, finansowych lub warunków naturalnych, które uniemożliwiają realizację celów środowiskowych.

Jakość wód na terenie województwa lubuskiego jest rezultatem presji wielu czynników, takich jak pobór wody, odprowadzanie do wód ścieków komunalnych i przemysłowych oraz dopływ zanieczyszczeń przestrzennych (spływy obszarowe). Znaczący wpływ odgrywają również zanieczyszczenia

transgraniczne z terenów województwa wielkopolskiego, dolnośląskiego, opolskiego, śląskiego, a także Czech i Niemiec.

2.2.1.1. Zasoby wodne, pobór i zużycie wody oraz sieć wodociągowa

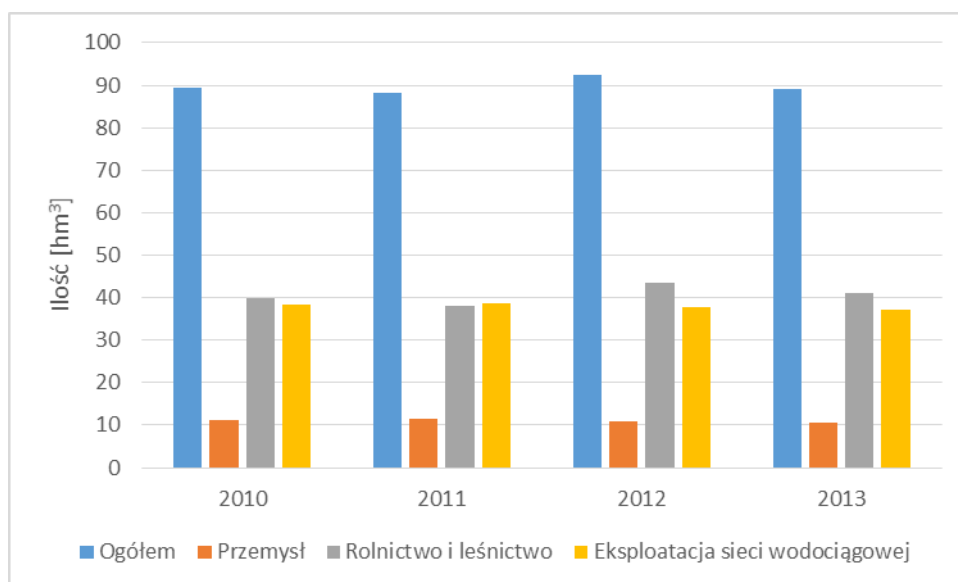
Ogółem stan zasobów eksploatacyjnych zwykłych wód podziemnych dla województwa lubuskiego na dzień 31.12.2013 r. wynosił 94 030,66 m³/h. Przyrost zasobów w 2013 r. w porównaniu do roku poprzedniego osiągnął wielkość 312,10 m³/h (0,33%).

Wody podziemne na terenie województwa pobierane są głównie z piętra czwartorzędowego – stanowiąc około 93% zasobów oraz piętra trzeciorzędowego – około 7%. Stan zasobów eksploatacyjnych z utworów starszych stanowi znikomy ułamek zasobów [Bilans zasobów eksploatacyjnych i dyspozycyjnych wód podziemnych Polski wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 r., Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2014].

W latach 2012 – 2013 nastąpił 0,2% wzrost długości sieci wodociągowej, od 66,6 tys. km w roku 2012 do 67,3 tys. km w roku 2013. Ogólna liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej wzrosła z 89,7% do 89,9%, stanowiąc 96% w miastach i 79,4% na wsiach.

W roku 2013 zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wynosiło 89,0 hm³. W ogólnym poborze wód 41,7% stanowiła eksploatacja sieci wodociągowej, 46,3% rolnictwo i leśnictwo oraz 12,0% przemysł (Rysunek 2.13).

Rysunek 2.13. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w latach 2010 – 2013 w województwie lubuskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Jak wynika z powyższego rysunku, zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie lubuskim w ostatnich 4 latach, utrzymywało się na zbliżonym poziomie. Zużycie wody wahało się od 92,3 hm³ (2013 r.) do 88,1 hm³ (2011 r.). W latach 2012 – 2013 nastąpił spadek zużycia

wody o 3,3 hm³, w tym o 0,1 hm³ w przemyśle, 2,3 hm³ rolnictwie i leśnictwie oraz 0,8 hm³ w eksploatacji sieci wodociągowej.

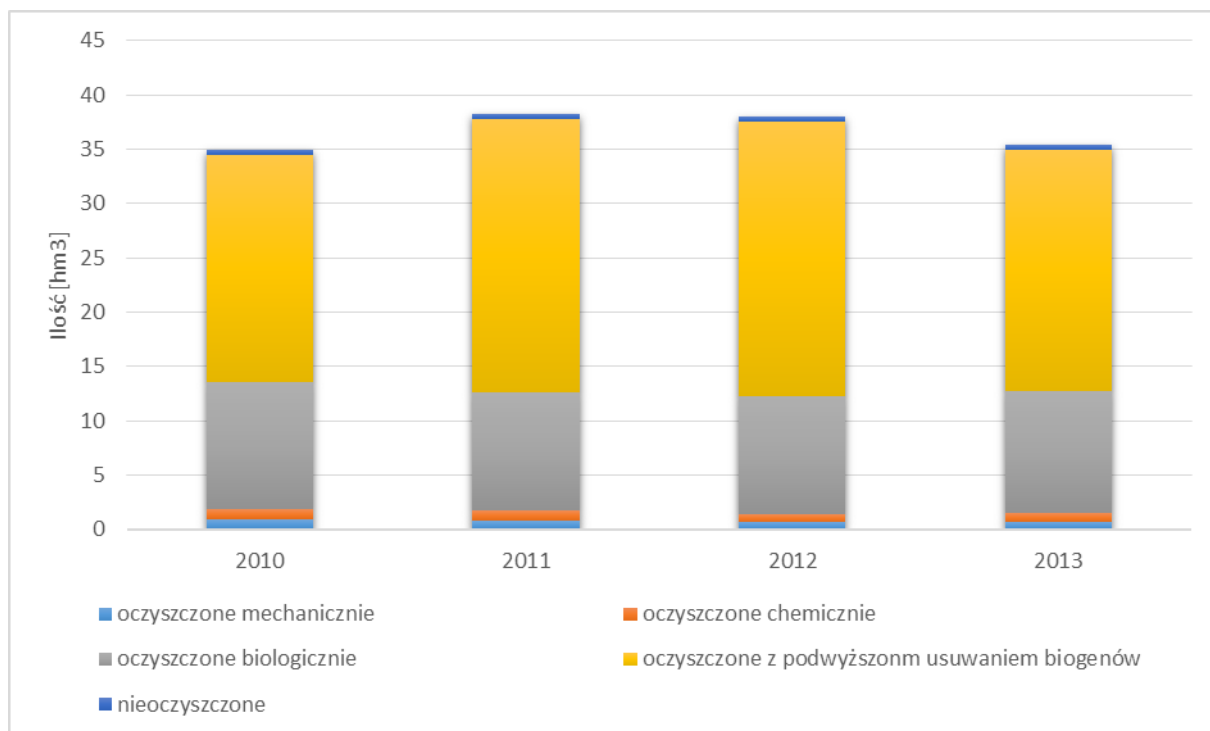
Gospodarka ściekowa

Niewłaściwie prowadzona gospodarka ściekowa jest głównym powodem zanieczyszczeń wód w województwie lubuskim. Ogólna ilość ścieków przemysłowych i komunalnych odprowadzanych do wód lub do ziemi w roku 2013 wynosiła 35,8 hm³, wśród których około 99% wymagało oczyszczenia: mechanicznego (1,0%), chemicznego (2,3%), biologicznego (31,6%) oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów (62,8%) (Rysunek 2.14). Ilość ścieków oczyszczonych w stosunku do ścieków nieoczyszczonych stanowiła 98,8%. Warto podkreślić, że ogólna ilość ścieków spadła o 2,8 hm³ w porównaniu z rokiem 2012.

W analizowanym okresie czasu (2012 – 2013), liczba komunalnych oczyszczalni ścieków wzrosła z 106 do 110 obiektów, przyczyniając się do spadku ilości odprowadzanych ścieków nieoczyszczonych do wód lub do ziemi. Liczba oczyszczalni przemysłowych również wzrosła z 30 (2012 r.) do 32 (2013 r.). 71,4% ludności korzysta z oczyszczalni ścieków.

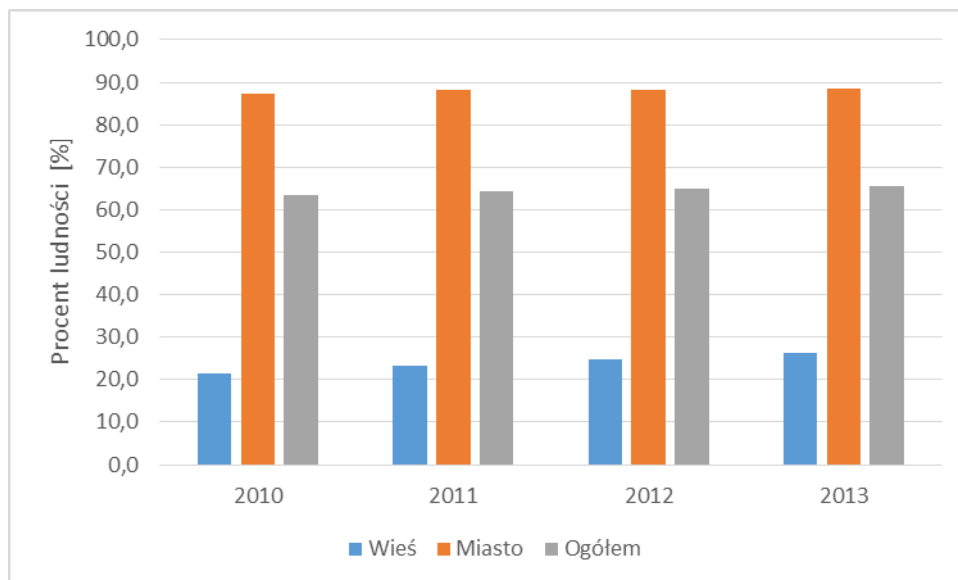
Z sieci kanalizacyjnej w województwie lubuskim w roku 2013 korzystało 65,5% ludności, przy czym nadal obserwuje się duże dysproporcje między miastami (88,4%) i wsiami (26,2%) oraz pomiędzy powiatami (Rysunek 2.15). Na przestrzeni lat 2012 – 2013 odsetek ten wzrósł jedynie o 0,2%. Niski odsetek ludności skanalizowanej podkreśla problem związany z gospodarką ściekową na terenie województwa lubuskiego.

Rysunek 2.14. Ilość ścieków przemysłowych i komunalnych odprowadzanych do wód lub do ziemi w latach 2010 – 2013 w województwie lubuskim

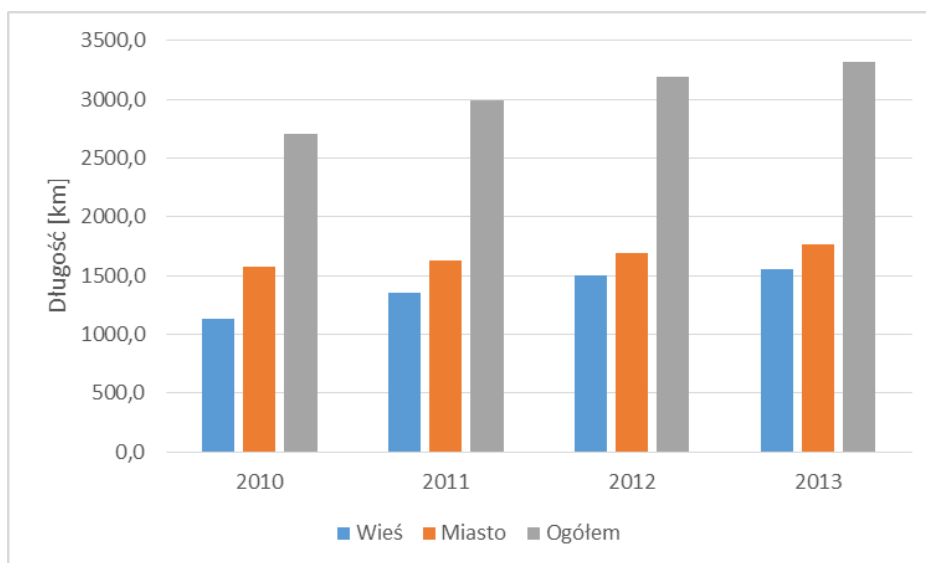
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Rysunek 2.15. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w województwie lubuskim w latach 2010 - 2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Rysunek 2.16. Długość kanalizacji w województwie lubuskim w latach 2010 - 2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Długość kanalizacji w ciągu lat 2010 – 2013 wzrosła o 22,4% (Rysunek 2.16). Przy czym w miastach przyrost ten wyniósł 12,1% (z 1573,0 km do 1763,3 km), zaś na wsi 36,6% (z 1136,0 km do 1551,8 km). Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do długości sieci wodociągowej wynosił w 2012 roku 0,48 zaś w roku 2013 osiągnął wartość 0,49.

W dalszym ciągu długość kanalizacji jest niewystarczająca, zwłaszcza na terenach wiejskich. Obserwuje się jednak, że w ostatnich latach sukcesywnie wzrasta długość sieci kanalizacyjnej.

Ścieki pochodzące z rolnictwa

Ścieki pochodzące z rolnictwa to głównie niekontrolowane spływy powierzchniowe substancji nawozowych i chemicznych, jak również gnojowica generowana podczas produkcji trzody chlewnej. Zanieczyszczenia zlokalizowane na terenach wiejskich, stają się znaczącym źródłem substancji biogennych, głównie azotu i fosforu, odpowiedzialnych za eutrofizację wód powierzchniowych.

Ukierunkowanie rolnictwa na osiąganie maksymalnego zysku powoduje ciągły wzrost wykorzystania nawozów mineralnych oraz środków ochrony roślin. W latach 2012 – 2013 w województwie lubuskim, zużycie nawozów i środków chemicznych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wzrosło o 79% osiągając wartość 188,5 kg. Utrzymujący się rosnący trend zmian wykorzystania tych substancji może

2.2.1.2. Jakość wód

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze, prowadził monitoring wód powierzchniowych w województwie lubuskim w latach 2010 – 2013. Monitoring prowadzony był zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną, Rozporządzeniem Ministra Środowiska z 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych

(Dz. U. 2011 nr 258, poz. 1550) oraz wytycznymi GIOŚ. Badania prowadzone były w ramach monitoringu diagnostycznego, badawczego oraz monitoringu wód chronionych.

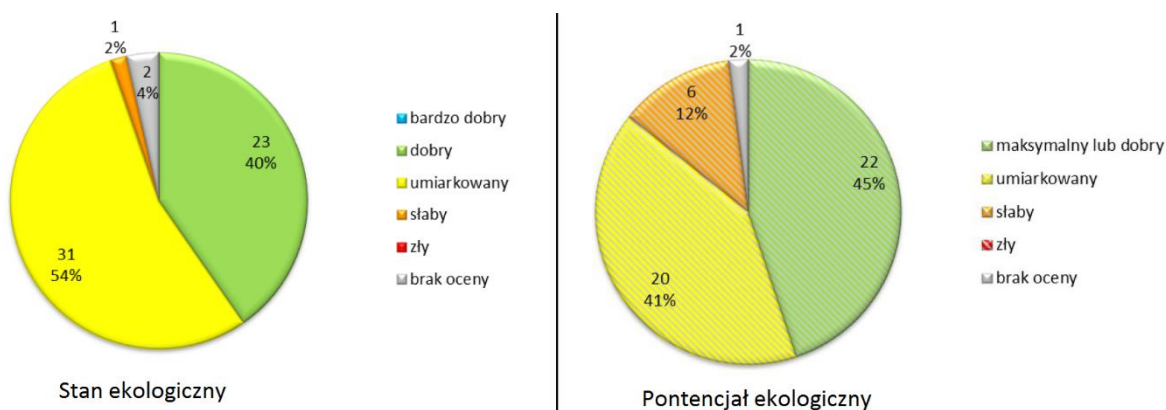
Ocenę stanu wód powierzchniowych dokonano w oparciu o jednolite części wód (jcw) poprzez określenie stanu/potencjału ekologicznego, ocenę stanu chemicznego oraz ogólną ocenę stanu. Stan/potencjał ekologiczny określany jest na podstawie badań elementów biologicznych, wskaźników fizykochemicznych oraz hydromorfologicznych. Klasyfikacji stanu chemicznego dokonano w oparciu o analizy wskaźników zanieczyszczeń chemicznych, a stan jednolitych części wód poprzez porównanie ocen stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego.

Na obszarze województwa lubuskiego zostało wydzielonych 205 jednolitych części wód rzecznych oraz 61 jednolitych części wód jeziornych. W ujęciu zlewniowym wyodrębnionych zostało 217 zlewni jcw powierzchniowych, w tym 212 zlewni jcw rzecznych i 5 zlewni jcw jeziornych.

Ocena stanu/potencjału ekologicznego wód

Badania przeprowadzone w latach 2010 – 2013 objęły 106 z 205 jcw rzecznych, przy czym w roku 2013 jedynie 37 jcw. Monitoring obejmował 57 naturalnych, 44 silnie zmienionych oraz 5 sztucznych jednolitych części wód oraz jeden zaporowy zbiornik Bledzew na rzece Obrze. Stan i potencjał ekologiczny charakteryzowały się podobnym rozkładem poszczególnych ocen, przy czym dominował stan/potencjał umiarkowany oraz dobry (Rysunek 2.17). Na żadnej przebadanej jcw nie stwierdzono stanu bardzo dobrego i maksymalnego potencjału ekologicznego oraz złego stanu/potencjału ekologicznego.

Rysunek 2.17. Ocena stanu/potencjału ekologicznego jcw rzecznych w województwie lubuskim

Źródło: Ocena stanu jcw rzecznych na obszarze woj. Lubuskiego w 2013 r.

W ciekach naturalnych oceny rozkładały się następująco:

- 40% - stan dobry,
- 54% - stan umiarkowany,
- 2% - stan słaby,

- 4% - brak oceny,

a w wodach sztucznych i silnie zmienionych:

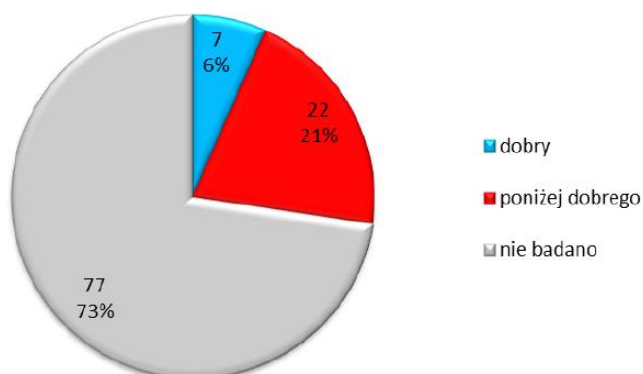
- 45% - stan dobry,
- 41% - stan umiarkowany,
- 12% - stan słaby,
- 2% - brak oceny.

O wynikach oceny stanu ekologicznego decydowało przekroczenie takich wskaźników jak: OWO, fosforany oraz azot Kjeldahla.

Ocena stanu chemicznego

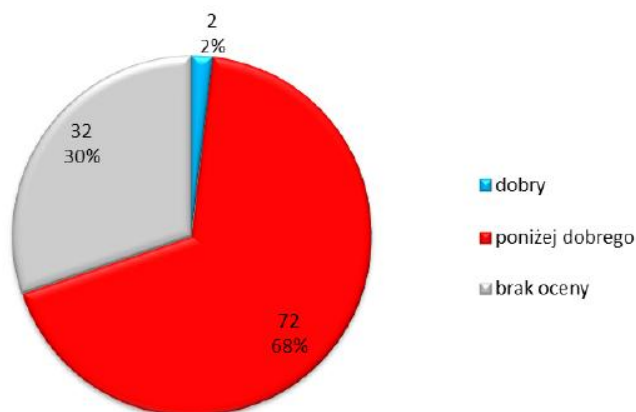
W latach 2010 – 2013 oceniono stan chemiczny na 29 jcwp, wśród których 22 zostało zakwalifikowanych do stanu poniżej dobrego (Rysunek 2.18) z powodu przekroczenia średniorocznych wartości benzo(g,h,i)pirenu i indeno(1,2,3-cd)pirenu z grupy WWA. Warto podkreślić, że w dwóch przebadanych jcwp zostały przekroczone również graniczne wartości stężeń rtęci.

Rysunek 2.18. Ocena stanu chemicznego jcwp rzecznych w województwie lubuskim badanych w latach 2010 – 2013

Źródło: Ocena stanu jcwp rzecznych na obszarze woj. Lubuskiego w 2013 r.

Rysunek 2.19. Ocena stanu ogólnego jcwp rzecznych w województwie lubuskim badanych w latach 2010 – 2013

Źródło: Ocena stanu jcwp rzecznych na obszarze woj. Lubuskiego w 2013 r.

Ogólny stan jednolitych części wód rzek

Ogólny stan jcwp został określony po uwzględnieniu stanu/potencjału ekologicznego, stanu chemicznego oraz oceny spełnienia wymagań dla obszarów chronionych. Przebadanych zostało 106 jcw, wśród których 72 (68%) wykazało stan zły, 2 (2%) stan dobry, a 32 (30%) jcw nie były możliwe do przebadania.

Ocena wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia

W latach 2010 – 2013 badano jakość wody w rzece Obrzycy pod kątem spełnienia wymagań jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe przeznaczone do spożycia. Jakość wody wykazała umiarkowany stan ekologiczny, zły stan chemiczny oraz przekroczenia wartości granicznych dla OWO, nasycenia tlenem, ChZT-Cr, BZT₅, azotu Kjeldahla, fosforanów, manganu oraz rtęci. Analiza wykazała, że woda w rzece Obrzycy nie spełnia wymagań dla obszaru chronionego.

W celu poprawienia jakości wody przeznaczonej do spożycia, woda mieszana jest z wodami z ujęcia głębinowego oraz poddawana wysokoefektywnym metodom oczyszczania.

Klasyfikacja wód podatnych na eutrofizację

Problem eutrofizacji wód został poruszony w dwóch dyrektywach unijnych: dyrektywie ściekowej (91/271/EWG) oraz dyrektywie azotanowej (91/676/EWG). Pierwsza dyrektywa dotyczy punktowych zrzutów ze źródeł komunalnych, a druga odnosi się do zagrożenia związkami azotu ze źródeł pochodzenia rolniczego.

Z uwagi na fakt, że cały obszar Polski narażony jest na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych, w województwie lubuskim w latach 2010 – 2012 zostały przebadane wszystkie ppk. Za wartość graniczną w badaniach, powyżej której może wstąpić eutrofizacja uznano stężenia dla dobrego stanu wód (II klasa).

Badania objęły 104 ppk, wśród których 60 ppk (55%) spełniły wymagania dla obszarów chronionych pod względem braku eutrofizacji. W pozostałych ppk zostały przekroczone wartości graniczne dla OWO, azotu Kiejdahla, fosforanów oraz fitobentosu. Dodatkowe wymagania dla obszarów chronionych zostały spełnione w 42 ppk (ok. 40,41%), a w przypadku 9 ppk niespełnienie wymagań spowodowało obniżenie stanu ogólnego na zły.

Ocena za lata 2010 – 2013 wykazała, że w przypadku 52,1% nie stwierdzono eutrofizacji. Wymogi dla obszarów chronionych zostały spełnione w 28 ppk (28,3%) spośród 99 ppk przebadanych.

W 2013 roku przebadano 25 ppk, wśród których 11 ppk (44%) nie wykazało eutrofizacji, a dla obszarów chronionych zostały spełnione wymogi dla 5 ppk (16,7%) spośród 30 punktów objętych monitoringiem.

Ocena przydatności do bytowania ryb

Ocena została dokonana w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002 r. w sprawie wymagań jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (Dz. U. 2002. Nr 176, poz. 1455) oraz wytycznymi GIOŚ. W latach 2010 – 2012 monitoring obejmował 39 punktów pomiarowo – kontrolnych (ppk), z których zaledwie 8 spełniło wymagania dla obszaru chronionego. Powodem były ponadnormatywne stężenia fosforu ogólnego, azotu amonowego, BZT₅ oraz niskie wartości tlenu rozpuszczonego.

W roku 2013 wśród 15 badanych ppk, tylko 1 spełnił wymagania, uzyskując dobry stan ekologiczny oraz dobry stan chemiczny.

Ocena stanu wód jezior

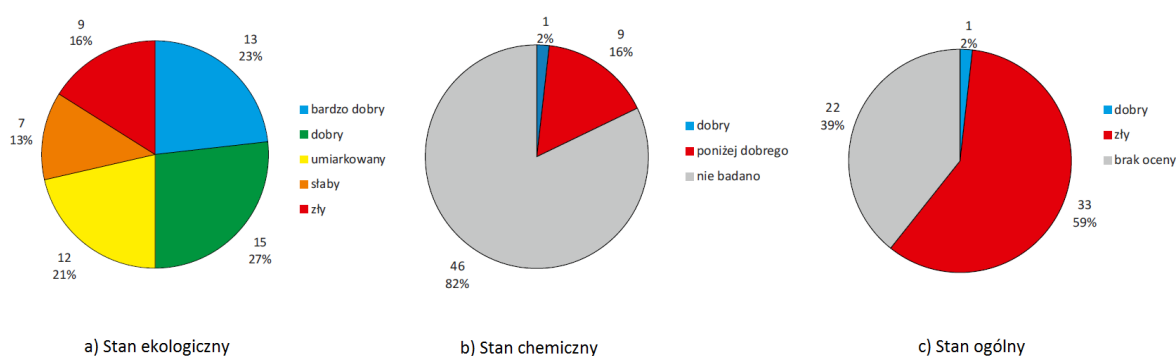
Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze w latach 2010 – 2012, objął monitoringiem 56 jezior w 96 punktach pomiarowo - kontrolnych, o łącznej powierzchni 7 973,7 ha. W 2013 roku przebadano 20 jednolitych części wód jezior, o łącznej powierzchni 2 070,2 ha.

W latach 2010 – 2012 oceny rozkładały się następująco (Rysunek 2.20):

- 23% - stan bardzo dobry,
- 27% stan dobry,
- 21% - stan umiarkowany,
- 13% - stan słaby
- 16% - stan zły.

Wśród badanych jezior pod kątem stanu chemicznego jedynie 1 (2%) jezioro charakteryzowało się stanem dobrym, 9 (16%) stanem złym, a 46 (82%) jezior nie zostało przebadanych. Ogólna ocena stanu jednolitych części wód jeziornych wykazała, że 33 jeziora (59%) osiągnęły stan poniżej dobrego, a tylko 1 jezioro osiągnęło stan dobry. Reszta jezior nie otrzymała oceny stanu ogólnego.

Rysunek 2.20. Klasyfikacja stanu jednolitych części wód jeziornych w latach 2010 – 2012 w województwie lubuskim

Źródło: Stan środowiska w województwie lubuskim w latach 2011 – 2012

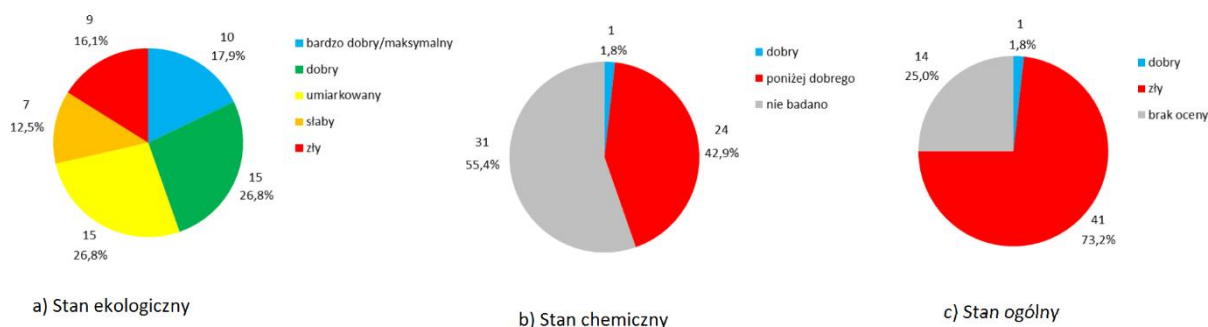
W roku 2013 dokonano aktualizacji oceny stanu jezior, uwzględniając proces dziedziczenia z lat 2010 - 2012. Spośród 56 jezior objętych monitoringiem, jedynie 9 (16,1%) wykazało bardzo dobry stan ekologiczny, a jedno maksymalny potencjał ekologiczny. W 15 jeziorach (26,8%) stwierdzono stan bardzo dobry, w 15 (26,8%) umiarkowany, w 7 (12,5%) stan słaby, natomiast stan zły w 9 jeziorach (16,1%). Przekroczenia wartości granicznych dla stanu dobrego odnotowano dla chrolofilu „a”, makrofitów oraz warunków tlenowych.

Dobry stan chemiczny wykazało jedno jezioro, a w pozostałych stan zły spowodowany był przekroczeniem dopuszczalnych stężeń dla wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych.

Podczas ogólnej oceny stanu jednolitych części wód jezior, stwierdzono, że 1 jezioro spełniło wymagania dla stanu dobrego, 41 zakwalifikowano do stanu złego, a dla 14 jezior nie określono oceny (Rysunek 2.21).

Analizując wyniki badań z lat 2010 – 2013 nie stwierdzono poprawy jakości stanu ogólnego jezior.

Rysunek 2.21. Klasyfikacja stanu jednolitych części wód jeziornych w latach 2010 – 2013 w województwie lubuskim

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód na obszarze województwa lubuskiego w latach 2010 – 2013

Jakość wód podziemnych

W latach 2011 – 2012 Państwowy Instytut Geologiczny wykonał badania jakości wód podziemnych w województwie lubuskim. Sieć pomiarowa obejmowała 27 punktów pomiarowych w 2011 roku (monitoring diagnostyczny), 54 w roku 2012 (monitoring operacyjny) oraz 22 punkty w roku 2014 (monitoring operacyjny). Pobory wody prowadzone były raz bądź dwa razy w ciągu roku, a ocenę przeprowadzono w oparciu o *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych* (Dz. U. Nr 143, poz. 896).

Podczas badań nie stwierdzono wód bardzo dobrej jakości. W 2011 roku 2 punkty wykazały wody dobrej jakości, 17 punktów jakość umiarkowaną, a w 5 jakość była niezadowalająca. Woda złej jakości występowała w 3 punktach pomiarowych. W roku 2012 jakość wody uległa nieznacznej poprawie. Woda dobrej jakości występowała w 5 punktach, w 35 punktach była zadowalająca, w 9 niezadowalająca, a w pozostałych 5 punktach woda wykazała złą jakość. W roku 2013 jakość wody

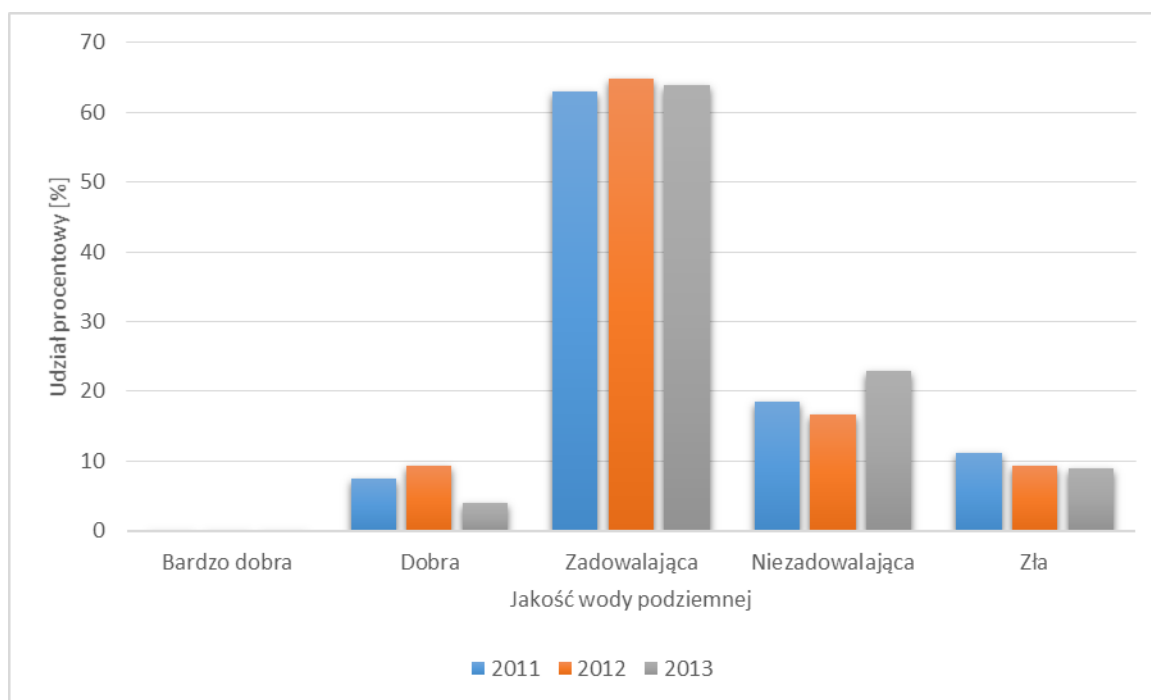
uległa pogorszeniu. Woda dobrej jakości występowała w 1 punkcie, w 14 punktach była zadowalająca, w 5 punktach niezadowalająca oraz w 2 punktach woda wykazała złą jakość (Rysunek 9).

Analiza wskaźników zanieczyszczeń z 2012 roku stwierdziła, że za najczęstszą przyczyną przekroczeń zanieczyszczeń uważa się ich geogeniczne (naturalne) pochodzenie. Wyjątkiem są wody podziemne w pobliżu Gorzowa Wielkopolskiego, których zanieczyszczenia wykazują pochodzenie antropogeniczne z powodu braku występowania izolacji warstwy wodonośnej od powierzchni terenu.

Powodów złej jakości wody należy również upatrywać w dużej miąższości strefy aeracji oraz intensywnym poborze wód podziemnych. Czynniki ww. powodują konieczność uzdatniania wody podziemnej z piętra czwartorzędowego oraz górnych poziomów piętra trzeciorzędowego.

Na podstawie wyników badań należy stwierdzić, iż charakterystycznymi wskaźnikami jakości wód są m.in.: żelazo, mangan, wapń, siarczany, tlen, temperatura oraz różne formy azotu.

Rysunek 2.22. Udział procentowy jakości wody podziemnej w województwie lubuskim w latach 2011 - 2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie Stan Środowiska w województwie lubuskim w latach 2011 – 2012

2.2.1.3. Zagrożenia powodziowe

Powódź jako naturalne i losowe zjawisko hydrologiczne może być wywołane poprzez nawalne deszcze, krótkotrwałe burze, gwałtowne topnienie śniegu, silne wiatry na wybrzeżu od morza w kierunku lądu oraz zlodzenie rzek. Wystąpienie powodzi zależy od wielu skorelowanych ze sobą czynników hydrologiczno – meteorologicznych oraz morfologicznych, tj:

- orografii terenu,

- zalesienia,
- rolniczego użytkowanie gruntów,
- stanu realizacji glebowej,
- napełnienia koryt rzecznych,
- rozkładu przestrzennego opadu,
- wysokości opadu ,
- odpływu powierzchniowego z obszaru dorzecza w jednostce czasu.

Najczęściej jednak powódź spowodowana jest intensywnymi i wysokimi opadami deszczu w okresie letnim powiązaną z czasem jego wystąpienia w różnych obszarach dorzecza, kolejności odpływu z poszczególnych zlewni oraz funkcją formowania fali.

Wezbrania powodziowe w województwie lubuskim koncentrują się na dorzeczu Odry oraz jej dopływach. Istotnej roli przy formowaniu fali nie odgrywa rzeka Warta, a wpływa jedynie na dłuższe utrzymywanie się przepliwów wysokich.

Wezbrania mają swoje źródła poza granicami województwa. Powódź opadowa w województwie lubuskim na Odrze i jej nizinnych dopływach charakteryzuje się powolnym i długotrwałym przebiegiem. Powódź o przebiegu zbliżonym do rzek podgórskich występuje w południowej części województwa, na rzece Bóbr, Kwisa, Nysa Łużycka oraz jej podgórskich dopływach. Istotny wpływ na przebieg fali powodziowej ma gospodarka wodna prowadzona na zbiornikach zaporowych w Sudetach oraz Jeziorsku.

Ocena zagrożenia powodziowego została określona na podstawie wskaźnika zagrożenia powodziowego (WZP), który określa rzeczywisty stopień zagrożenia powodzią. Wskaźnik został wyznaczony dla wybranych przekroji na rzece Odrze i jej dopływach, znajdujących się na terenie województwa lubuskiego, co pozwoliło określić obszary o największym potencjale zagrożenia powodziowego (poniższa tabela).

Tabela 2.8 Wskaźnik WZP w dorzeczu Odry w województwie lubuskim

Lp.	Rzeka	Przekrój	Wskaźnik WZP
1	Odra	Nowa Sól	0,8960
2	Odra	Połęck	0,8556
3	Odra	Słubice	0,8126
4	Odra	Gozdowice	0,7194
5	Bóbr	Żegań	0,9553
6	Szprotawa	Szprotawa	0,8246
7	Nysa Łużycka	Gubin	0,9344
8	Lubsza	Pleśno	0,8293
9	Pliszka	Sadów	0,7179
10	Ilanka	Maczków	0,5190
11	Konotop	-	0,7870

12	Warta	Gorzów Wlkp.	0,8032
13	Odra	Skrzyniewo	0,7936
14	Obra	Bledzew	0,7524
15	Noteć	Nowe Drezenko	0,5970

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Zagrożenia powodziowego na obszarze województwa lubuskiego”

Wskaźnik WZP należy uznać za wysoki. Największe wartości występują na rzekach Bobrze i Nysie Łużyckiej, w których wskaźnik wynosi odpowiednio 0,9553 i 0,9344. Najniższy wskaźnik WZP wykazały dopływy Odry i Warty, czyli rzeka Ilanka i rzeka Noteć.

Obszar województwa lubuskiego, z powodu wysokich wartości wskaźnika WZP, braku terenów retencyjnych oraz złego stanu urządzeń przeciwpowodziowych jest wysoce narażony wystąpieniem zagrożenia powodziowego.

2.2.2. Ocena wyznaczonych zadań

Ocenę zrealizowanych działań operacyjnych w województwie lubuskim w latach 2012 – 2013 dla priorytetu gospodarka wodna rozpoczęto od zestawienia, zaprezentowanego poniżej (Tabela 2.9).

Tabela 2.9. Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących gospodarki wodnej

Oznaczenie działania	Ilość wykonanych	Udział procentowy
W1.1	7	1,85%
W1.2	3	0,79%
W1.3	3	0,79%
W1.4	77	20,32%
W1.5	26	6,86%
W1.6	30	7,92%
W1.7	0	0,00%
W1.8	21	5,54%
W1.9	3	0,79%
W1.10	0	0,00%
W1.11	3	0,79%
W1.12	2	0,53%
W2.1	43	11,35%
W2.2	68	17,95%
W2.3	1	0,26%
W2.4	3	0,79%
W3.1	1	0,26%
W3.2	22	5,80%
W3.3	21	5,54%
W3.4	27	7,12%
W3.5	2	0,53%
W4.1	0	0,00%
W4.2	14	3,69%
W4.3	2	0,53%
Łącznie	379	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie otrzymanych ankiet

Z analizy wynika, że ok. 45% wszystkich zrealizowanych zadań, dotyczyła działania W1 pn. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych. Działanie to należało do bardzo istotnych z powodu wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej 200/60/WE, której głównym celem

jest osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód do 2015 roku, dotrzymania wymagań ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – *Prawo wodne* oraz *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego* (Dz. U. 2006 nr 137 poz. 984). Dla osiągnięcia wskazanego celu, niezbędnym było działanie W1.4 pn. Budowa, rozbudowa i modernizacja komunalnych oczyszczalni ścieków oraz systemu kanalizacji m.in. zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych oraz Programem wyposażenia w oczyszczalnie ścieków aglomeracji <2000 RLM, które stanowiło ok. 44% działań W1. Działanie ma korzystny wpływ w zakresie:

- zmniejszenia presji antropogenicznej na środowisko spowodowane niewłaściwie prowadzoną gospodarką ściekową,
- poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych wskutek działań mających na celu uporządkowanie gospodarki ściekowej,
- poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych wskutek zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód i/lub do ziemi oraz zmniejszeniem ilości ścieków nieoczyszczonych,
- wzrost różnorodności biologicznej poprzez zmniejszenie zanieczyszczenia wód oraz gleb.

Kolejnym ważnym działaniem z punktu widzenia dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych było działanie W1.5 – budowa oczyszczalni przydomowych oraz W1.6 – kontrola sposobów postępowania ze ściekami komunalnymi z domostw. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków jest doskonałą alternatywą dla zbiornika bezodpływowego (szamba), a rozpatrywana w dłuższym okresie czasu posiada znaczącą przewagę nad zbiornikami bezodpływowymi, m.in. jest tania i wygodna w eksploatacji, ekologiczna oraz bezpieczna. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków wraz z kontrolą sposobów postępowania ze ściekami komunalnymi przyczynia się do ograniczenia nielegalnych punktowych zrzutów ścieków do wód oraz wylewania ich na pola i łąki.

Warto również zaznaczyć działanie W1.8 polegające na budowie i modernizacji kanalizacji deszczowej oraz budowie osadników i separatorów wód opadowych i roztopowych na wylotach sieci deszczowej do odbiorników, stanowiącej 5,5% wszystkich zrealizowanych działań. Z analizy wynika, że łączna długość wybudowanej i zmodernizowanej kanalizacji deszczowej w województwie lubuskim w latach 2012 – 2013 wynosiła ok. 14,3 km. Kanalizacja deszczowa odprowadzając wody opadowe i roztopowe podnosi bezpieczeństwo mieszkańców w zakresie zagrożenia przed powodzią oraz poprawia warunki dla rozwoju roślin. Dodatkowo budowa osadników i separatorów uniemożliwia zanieczyszczenie odbiorników wód opadowych i roztopowych, wpływając bezpośrednio na ich jakość.

Warto również wspomnieć o poprawie kondycji zdrowotnej mieszkańców wskutek ograniczenia zanieczyszczenia wód oraz gleb poprzez ograniczenie zrzutów nieoczyszczonych ścieków.

Pomimo dużej liczby realizowanych działań w zakresie W1 - Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych, należy uznać, że działanie to nie zostało w pełni osiągnięte. Wiele zadań wyznaczonych w *Programie Ochrony Środowiska* nie zostało zrealizowanych m.in. W1.7 - Redukcja zanieczyszczeń biodegradowalnych przez zakłady przemysłu rolno – spożywczego o wielkości > 4000 RLM oraz W1.10 - Działania podejmowane w celu ograniczenia dopływu zanieczyszczeń związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych. Inne zadania zostały zrealizowane jedynie w części (m.in. działanie W1.2, W1.3). Wszystkie te czynniki przyczyniły się do sytuacji, w której nie został osiągnięty i utrzymany dobry stan wód powierzchniowych i podziemnych.

Kolejnym działaniem najczęściej realizowanym w okresie 2012 – 2013 (ok. 30% wszystkich zadań) stanowiło działanie W2 pn. Dobra jakość wód użytkowych i racjonalizacja ich wykorzystania. Wśród tego priorytetu należy wymienić działanie W2.1 pn. Budowa i modernizacja systemów poboru i uzdatniania wody oraz W2.2 pn. Budowa nowych i modernizacja istniejących sieci wodociągowych, stanowiących odpowiednio ok. 11,3% oraz 18,0% wszystkich działań. Budowa i modernizacja systemów poboru wody wpływa na ilość oraz jakość wody wyprodukowanej, przeznaczonej do spożycia, zmniejszając zagrożenie związane z deficytem wód. Budowa i modernizacja sieci wodociągowych podnosi nie tylko bezpieczeństwo dostarczenia dobrej jakości wody odbiorcom ale również podnosi niezawodność jej dostarczania. Budowa nowych sieci wodociągowych umożliwiła zwiększenie osób zwodociagowanych, wpływając na podniesienie standardów życia. Poprawa jakości wody wiąże się również z poprawą stanu zdrowia mieszkańców. Podsumowując, działania mają bezpośrednie przełożenie na komfort oraz bezpieczeństwo mieszkańców poprzez kształtowanie jakości i ilości wody przeznaczonej do spożycia.

Działanie W2 pn. Dobra jakość wód użytkowych i racjonalizacja ich wykorzystania można uznać za częściowo zrealizowane ponieważ w dalszym ciągu występuje duży deficyt sieci wodociągowej.

Działanie W3 pn. Zwiększenie retencji w zlewniach i ochrona przed skutkami powodzi stanowiło ok. 19% wszystkich realizowanych zadań w województwie lubuskim. W ramach przedsięwzięcia najczęściej realizowano działanie W3.4 pn. Modernizacja i budowa infrastruktury przeciwpowodziowej oraz zabudowy regulacyjnej stanowiącej 7,1% wszystkich realizowanych działań. W drugiej kolejności realizowano działanie W3.2 – Opracowanie oceny ryzyka powodziowego, map zagrożenia i ryzyka powodziowego, planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz uwzględnienie granic obszarów przedstawionych na mapach zagrożenia i mapach ryzyka powodziowego oraz W3.3 - Utrzymanie koryt cieków, kanałów i obwałowań w należyłym stanie technicznym, remonty budowli wodnych, w tym

regulacyjnych, zapewnienie drożności koryt cieków i kanałów, poprawa warunków przepływu wód powodziowych, stanowiących odpowiednio 5,8% oraz 5,5% wszystkich realizowanych działań.

Zadania w głównej mierze wpływają na poprawę bezpieczeństwa związanego ze zjawiskiem powodzi, zwłaszcza na terenach zalewowych, wzrost efektywności zarządzania środowiskiem oraz wzrost świadomości społeczeństwa.

Działanie W3 pn. Zwiększenie retencji w zlewniach i ochrona przed skutkami powodzi można uznać za częściowo zrealizowane.

Najbardziej realizowanym zadaniem w województwie lubuskim w latach 2012 – 2013 było działanie W4 pn. Przywrócenie i ochrona ciągłości ekologicznej rzek, które stanowiło ok. 4% wszystkich zrealizowanych działań. W tym obszarze najczęściej realizowano działanie W4.2 pn. Zwiększenie możliwości retencyjnych, które wpływa na zwiększenie bioróżnorodności, poprawę walorów krajobrazowych, poprawę oraz stworzenie warunków bytowania zwierząt, poprawę warunków rozwoju roślin i wiele innych, realizowane przez 5 jednostek realizujących.

Działanie W4 pn. Przywrócenie i ochrona ciągłości ekologicznej rzek można uznać, za niezrealizowane.

Warto jednak zwrócić uwagę, że nie wszystkie gminy oraz podmioty gospodarcze wypełniły ankiety, a działania zawarte w *Programie Ochrony Środowiska*, mają wyznaczony termin realizacji do 2015 lub 2016 roku, a wiele zadań określonych zostało jako zadania ciągłe, dlatego też ocena stopnia ich realizacji jest trudna. Najlepiej jednak należy ocenić działanie W1 oraz W2. Prawie wszystkie działania, których termin realizacji określono na 2015 lub 2016 rok zostały rozpoczęte, a więc możliwa jest ich skuteczna realizacja oraz zakończenie w wyznaczonym terminie.

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

Tabela 2.10. Działania podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu gospodarki wodnej

Działanie	Jednostka realizująca	Termin realizacji w POŚ WL	Rok realizacji	Charakterystyka działania	Koszty w 2012-2013 r. [tys. zł]	Źródła finansowania
W1.1	RZGW	2012	2012 – 2013 RZGW Wrocław – w trakcie realizacji	Działanie zrealizowało RZGW Poznań, Wrocław i Szczecin.	527,51	NFOŚiGW, RZGW, WFOŚiGW we Wrocławiu,
W1.2	RZGW	2012 – 2016	2012 – 2013 RZGW Wrocław – w trakcie realizacji	Działanie zrealizowało RZGW Poznań, Wrocław. Wykonano: Warunki korzystania z wód zlewni Baryczy, Bobru, Mogielnicy oraz Obry od Kanalu Dźwińskiego do Paklicy	779,69	NFOŚiGW, RZGW, WFOŚiGW we Wrocławiu
W1.3	RZGW	2014 – 2015	W trakcie realizacji	Dyrektor RZGW w Poznaniu wspomagał Prezesa KZGW w prowadzeniu w regionie wodnym Warty. Zrealizowano również zadania pn. Organizacja i przeprowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych wraz z konsultacjami społecznymi projektu Harmonogramu i programu oraz projektu Przeglądu istotnych problemów gospodarki wodnej dla obszaru dorzecza w obszarze działania RZGW w Szczecinie.	146,37	RZGW, NFOŚiGW
W1.4	PWiK, MPWiK, Wokamid Sp. z o.o., ZUK Cybinka, Gminy,	2015	W trakcie realizacji	Działanie realizowały przedsiębiorstwa wodno - kanalizacyjne. Prace obejmowały budowę systemów kanalizacji sanitarnej oraz budowę lub modernizację oczyszczalni ścieków komunalnych wskazanych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Liczba zmodernizowanych OŚ: 11 Liczba nowych OŚ: 1 Działanie realizowały głównie gminy. Prace obejmowały rozbudowę i modernizację sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej i tłocznej. Łączna długość wybudowanych, rozbudowanych i zmodernizowanych systemów kanalizacji: 168,6 km	190 180,53	Środki własne gmin i województwa, środki własne PWiK, PROW, Starostwo Powiatowe w Zielonej Górze, Fundusz Spójności Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, Emisja Obligacji Długoterminowych przez Bank Polska Kasa Opieki S.A., WFOŚiGW, LRPO, Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Nowej Soli, ANR, Środki Unii Europejskiej, środki z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich
W1.5	Gminy, Nadleśnictwo	2015	W trakcie realizacji	25 gmin realizowało działanie, w ramach, którego wybudowane zostały przydomowe oczyszczalnie ścieków. Wśród nich znalazły się Wymiarki, Zabór, Babimost, Bogdaniec, Deszczno, Kargowa, Kostrzyn nad Odrą, Krzeszyce, Lubiszyn, Lubsko, Nowogród Bobrzański, Przewóz, Pszczew, Siedlisko, Stare Kurowo, Gubin, Nowa Sól, Strzelce Krajeńskie, Witnica, Kożuchów, Wschowa, Cybinka, Trzciel, Krosno Odrzańskie, Dąbie Liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków: 511	2 650,62	Środki własne gmin, NFOŚ, PROW, Właściciel inwestycji, środki własne nadleśnictwa

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

W1.6		Gminy,	zadanie ciągłe	2012 - 2013	Ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków prowadzona jest przez gminy: Zabór, Babimost, Bledzew, Gorzów Wielkopolski, Kostrzyn nad Odrą, Krzeszyce, Łągów, Lubiszyn, Lubniewice, Lubsko, Małomice, Ośno Lubuskie, Otyń, Przytoczna, Pszczew, Nowa Sól, Strzelce Krajeńskie, Witnica, Zbąszynek, Torzym, Łęknica, Bytom Odrzański, Niegosławice, Słońsk, Górzycza, Sulechów, Sulęcín, Trzciel, Rzepin, Czerwińsk, Międzyrzecz	0,20	Brak danych
W1.7		-	2015	-	-	-	-
W1.8		Gminy,	2012 - 2019	W trakcie realizacji	Kanalizację deszczową w okresie sprawozdawczym budowały gminy: Bogdaniec, Gorzów Wielkopolski, Małomice, Szprotawa, Strzelce Krajeńskie, Drezdenko, Wymiarki, Żary, Torzym, Koźuchów, Bytom Odrzański, Cybinka, Nowe Miasteczko, Szlichtyngowa, Łączna długość wybudowanej kanalizacji deszczowej: 14,3 km	6 486,98	Środki własne gmin, środki Unii Europejskiej w ramach „Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013, przez Lubuski Urząd Wojewódzki, Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych, Budżet państwa
W1.9		RZGW	zadanie ciągłe	W trakcie realizacji	Dyrektor RZGW w Poznaniu przeprowadził weryfikację obszarów zagrożonych zanieczyszczeniem związkami azotu pochodzących ze źródeł rolniczych, w tym w części województwa lubuskiego znajdującej się w granicach regionu wodnego Warty.	brak danych	RZGW,
W1.10		-	zadanie ciągłe	-	-	-	-
W1.11		WIOŚ	zadanie ciągłe	2012 - 2013	Monitoring wód podziemnych i powierzchniowych realizowany jest przez WIOŚ	4144,00	Brak danych
W1.12		Gminy,	2012 - 2015	W trakcie realizacji	Gminy Ośno Lubuskie i Drezdenko wybudowały ścieżki pieszo-rowerowe wokół jeziora Reczynek, wykonano tablice informacyjne i zakupiono stojaki na worki na śmieci.	691,94	Środki własne gmin, PROW,
W2.1		PWiK, MPWiK, Wokamid Sp. z o.o., ZUK Cybinka, Gminy,	2012 – 2015	W trakcie realizacji	Budowa i modernizacja Stacji Uzdatniania Wody oraz systemów poboru wody realizowana była przez przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne i przez gminy. W ramach prac wykonano m.in. studnie głębinowe, przebudowani i zmodernizowano stacje, zakupiono energooszczędne pompy głębinowe. Liczba zmodernizowanych systemów poboru i uzdatniania wody: 21. Liczba wybudowanych systemów poboru i uzdatniania wody: 24	22 969,43	Środki własne gmin, PROW, WFOŚiGW, środki własne PWiK, ANR, Środki Unii Europejskiej, środki inwestora, Fundusz Spójności, ZUW,

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

W2.2		PWiK, MPWiK, Wokamid Sp. z o.o., Gminy, ZUK	2012 – 2015	W trakcie realizacji	Działanie realizowały przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne oraz gminy. Prace obejmowały budowę nowej sieci wodociągowej, wymianę istniejącej sieci A-C na PCV, budowę przyłączy. Łączna długość wybudowanej i zmodernizowanej sieci wodociągowej: 155,9 km	33 344,72	Środki własne gmin, Środki własne samorządów gmin, środki mieszkańców, środki własne PWiK, PROW, Fundusz Spójności Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, Emisja Obligacji Długoterminowych przez Bank Polska Kasa Opieki S.A., środki Unii Europejskiej, ANR, Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Nowej Soli, PUM, środki z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich
W2.3		Lubuski Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny w Gorzowie Wlkp.	zadanie ciągłe	W trakcie realizacji	Lubuski Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny w Gorzowie Wlkp. Prowadził badania, jakości wody, wydawanie ocen, jakości wody, wydawanie decyzji stwierdzających brak lub warunkową przydatność wody, aktualizacja danych w tzw. serwisie kąpieliskowym	201,07	Budżet WSEE
W2.4		Gminy	2012 - 2015	W trakcie realizacji	Działanie realizowały tylko 2 gminy: Strzelce Krajeńskie i Drezdenko.	brak danych	Brak danych
W3.1		Gminy	2012 – 2015	W trakcie realizacji	Działanie realizowały Nadleśnictwa Barlinek, Różańsko, Kłodawa, Strzelce Krajeńskie, RDLP w Zielonej Górze oraz LZMiUW. W ramach działania zrealizowano m.in. małe zbiorniki retencyjne Liczba wybudowanych małych zbiorników retencji: 8 Gmina Cybinka wysłała pracowników na szkolenia.	1,60	Środki własne gmin
W3.2		Gminy, RZGW, KZGW, Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych	2012 – 2015	W trakcie realizacji	W MPZP granice obszarów przedstawionych na mapach zagrożenia i mapach ryzyka powodziowego uwzględnili gminy: Gorzów Wielkopolski, Kostrzyn nad Odrą, Santok, Stare Kurowo, Witnica, Drezdenko, Górzycza, Lubsko. W 2011 r. ocenę ryzyka powodziowego wykonały RZGW Poznań, Szczecin, Wrocław oraz KZGW. Mapy zagrożenia powodziowego wykonały RZGW Poznań, Szczecin, Wrocław oraz KZGW. Mapy ryzyka powodziowego wykonały RZGW Poznań, Szczecin, Wrocław oraz KZGW. Plany zarządzania ryzykiem powodziowym są przygotowywane od 2013 r. przez RZGW Poznań, Szczecin, Wrocław oraz KZGW. Granice obszarów przedstawionych na mapach zagrożenia powodziowego oraz mapach ryzyka powodziowego uwzględnia się w koncepcji przestrzennego zagospodarowania.	59,62	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, środki europejskie, budżet państwa, NFOŚiGW, budżet właściwego województwa, gminy

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

W3.3		Gminy,	zadanie ciągłe	W trakcie realizacji	Działania realizowały gminy, RZGW i LZMiUW. Prace obejmowały m.in.. Udrażnianie przepustów, konserwację rowów melioracyjnych, rzek, zabezpieczanie brzegów jezior, usuwanie drzew i krzewów, remont ostróg, itp..	41 482,11	Środki własne gmin, Fundusz Solidarności Unii Europejskiej, Rezerwa celowa na "Przeciwdziałanie i usuwanie skutków klęsk żywiołowych", NFOŚiGW, budżet państwa, ZWiK,
W3.4		Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, RZGW	2012 – 2015	W trakcie realizacji	LZMiUW oraz RZGW Szczecin realizowało działanie, które obejmował m.in.. Modernizację wałów, przebudowę przepompowni wód melioracyjnych, itp.	61 979,20	PROW, Budżet Państwa, WFOŚiGW, Program dla Odry 2006, budżet Województwa Lubuskiego, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Budżet Państwa, LRPO
W3.5		Gminy	2012 – 2015	W trakcie realizacji	Gmina Pszczew wybudowała zbiornik małej retencji. Tylko gmina Sulechów wybudowała 1 zbiornik	90,58	Brak danych
W4.1		-	2011 – 2015	-	-	-	-
W4.2		Nadleśnictwo, Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Zielonej Górze	2012 – 2013	W trakcie realizacji	W ramach zadania : <ul style="list-style-type: none"> – wyremontowano 79 budowli melioracyjnych w Nadleśnictwie Berlinek, – wyremontowano system zastawek w Rezerwacie „Bagno Chłopy” oraz na Użytku ekologicznym „Długie Łąki”, – wybudowano dwie budowle piętrzące, wyremontowano zastawki oraz odbudowano 5 zbiorników wodnych w Nadleśnictwie Kłodawa, – przeprowadzono konserwację rowów melioracyjnych i urządzeń melioracji szczegółowych: 11 517 mb rowów, 11 przepustów i 3 zastawki piętrzące w nadleśnictwie Strzelce Krajeńskie, – wybudowano dwa zbiorniki małej retencji - – zbiornik Strużyna i zbiornik Czerwińsk przez Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, – Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Zielonej Górze prowadzi nadal prace nad zwiększeniem możliwości retencyjnych 	10 233,04	Fundusze unijne, Funduszu Spójności w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko, LRPO,
W4.3		Gminy, Nadleśnictwo,	działanie ciągłe	W trakcie realizacji	Działania realizowały gmina Niegosławice i Nadleśnictwo Skwierzyna i obejmowały ochronę lasów łęgowych i odbudowę i rekonstrukcję rzeki Szprotawy.	2,00	Środki własne gmin

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Tabela 2.11. Działania związane z ochroną środowiska, które nie zostały wymienione w POŚ WL 2012-2015, a które realizowano w latach 2012 – 2013

Lp.	Jednostka realizująca	Charakterystyka działania (priorytet w POŚ)	Koszty poniesione na realizację działania w latach 2012-2013 [PLN]	Koszt całkowity działania [PLN]	Źródło finansowania	Rok realizacji inwestycji
1	Gmina Bytom Odrzański	Ewidencja zbiorników bezodpływowych. Kontrole bezodpływowych zbiorników na nieczystości płynne: 1 – 2012 r., 60 – 2013 r.	Brak danych	Brak danych	Brak danych	2012 r. 2013 r.
2	Gmina Siedlisko	Budowa odcinka sieci wodociągowej na nowym osiedlu w Siedlisku 0,180 km	27 060,00	27 060,00	Budżet gminy	2012
3	Gmina Siedlisko	Budowa odcinka sieci kanalizacyjnej na nowym osiedlu w Siedlisku 0,180 km	38 004,60	38 004,60	Budżet gminy	2012
4	Gmina Nowa Sól	Budowa mechaniczno- biologicznej oczyszczalni ścieków o przepustowości 250m ³ /d w Lubięcinie (Nowa Sól)	1 141 124,71zł w tym PROW - 662 500,00zł	4 667 444,51zł	Budżet gminy 2 043 582,51zł PROW 2 653 862,00zł	2013-2014
5	Zakład Wielobranżowy Galwanizernia Sp. z o.o.	Zmniejszenie ilości metali ciężkich w ściekach za pomocą dozowanej substancji (koagulantu/flokulantu) pochodzenia roślinnego wytwarzanej z czarnej akacji. Jest to produkt nieszkodliwy dla środowiska, szybko ulega biodegradacji i nie zalega w osadach	11 000 zł	11 000 zł	Koszty firmy	2013
6	Zielonogórskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o.	Projekt „Gospodarka ściekowa na terenie Zielonej Góry – Etap II”	-	11 651 526,69	Dotacja, Pożyczka z WFOŚiGW, Środki własne	2012
7	ZWiK Zielona Góra	Projekt „Gospodarka ściekowa na terenie Zielonej Góry – Etap II”	-	4 291 754,14	Dotacja, Pożyczka z WFOŚiGW, Środki własne	2013
8	ZWiK Zielona Góra	Projekt „Gospodarka ściekowa na terenie Zielonej Góry – Etap III”	-	155 213,27	Środki własne	2012
9	ZWiK Zielona Góra	Projekt „Gospodarka ściekowa na terenie Zielonej Góry – Etap III”	-	204 666,01	Środki własne	2013
10	RZGW Poznań	Weryfikacja wykazów obszarów chronionych w regionie wodnym Warty (wymienionych w art. 113 ust 4 ustawy Prawo wodne): - wykaz wód powierzchniowych i podziemnych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, - wykaz wód powierzchniowych wykorzystywanych do celów rekreacyjnych, - wykaz wód powierzchniowych przeznaczonych do bytowania ryb, skorupiaków i mięczaków oraz umożliwiających migrację ryb, - wykaz obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, ustanowionych w ustawie o ochronie przyrody, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie.	Środki własne		Budżet RZGW	2012
11	RZGW Poznań	Identyfikacja znaczących oddziaływań antropogenicznych i ocena wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych w regionie wodnym Warty na potrzeby aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (zgodnie z art. 92 ust 3 pkt 1 ustawy Prawo wodne)	Środki własne		Budżet RZGW	2013
12	RZGW Poznań	Sporządzenie wykazu wielkości emisji i stężeń priorytetowych dla których zostały określone środowiskowe normy jakości (zgodnie z art. 113 ust 3 pkt 1a ustawy Prawo wodne)	Środki własne		Budżet RZGW	2013

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

13	RZGW Wrocław	Opracowanie Programu wycinki drzew i krzewów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią dla RZGW we Wrocławiu wraz ze strategiczną oceną oddziaływania na środowisko, dotyczącą zaplanowanych w tym programie działań	300 000,00	1 360 000,00	Rezerwa celowa – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	2015
14	KZGW	Organizacja i przeprowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych wraz z konsultacjami społecznymi projektu aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy - cel: informowanie społeczeństwa o pracach prowadzonych w związku z aktualizacją PGW oraz pozyskanie uwag do konsultowanych dokumentów, jak również finalnie akceptacji społecznej dla proponowanych w planach działań zmierzających do poprawy stanu środowiska wodnego. działania będą prowadziły do zapewnienia przejrzystości i jawności procedur postępowania na etapie tworzenia aktualizacji planów gospodarowania wodami, podniesienia poziomu świadomości społecznej w zakresie problemów gospodarczych i ekologicznych związanych z użytkowaniem wód, podniesienia poziomu zrozumienia przez użytkowników konieczności wprowadzenia zmian i ograniczeń w użytkowaniu wód, bardziej skuteczne przeprowadzenie procesu wdrażania aktualizacji planów gospodarowania wodami, jak również wykorzystania wiedzy i doświadczeń różnych zainteresowanych stron, wskażą potrzeby różnych użytkowników wód oraz wynikające z różnicy interesów ograniczenia.	W trakcie realizacji	W trakcie realizacji	Program Operacyjny Pomoc Techniczna 2007-2013	Działania rozpoczęte w 2014 r.
15	RZGW Szczecin	Projekt planu przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych RZGW w Szczecinie wraz ze wskaźnikiem obszarów najbardziej narażonych na jej skutki	169 740,0	169 740,0	NFOŚiGW	2012
16	Starostwo Powiatowe Gorzów Wlkp.	Wykonanie konserwacji zbiorników małej retencji na terenie zabytkowego parku przy Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Kamieniu Wielkim	426348,37	426348,37	Budżet Powiatu gorzowskiego Budżet Województwa Lubuskiego	2013
17	Starostwo Powiatowe Nowa Sól	„Zakup nowoczesnego radiowego systemu ostrzegania ludności na terenie powiatu nowosolskiego” w ramach projektu zakupiono i wdrożono system ostrzegania ludności przez zagrożeniami m.in. takimi jak powódzie i inne klęski żywiołowe	586 883,39	586.883,39	Lubuski Regionalny Program Operacyjny ok. 85% Powiat Nowosolski 15%	2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Szczegółowy zakres rzeczowy zadań znajduje się w załączniku nr 2.

2.2.3. Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL

Analiza gospodarki wodnej w województwie lubuskim wykazała, że cel strategiczny, którym jest osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochrona przeciwpowodziowa nie został osiągnięty.

W celu osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych istotne znaczenie mają inwestycje dotyczące budowy i rozbudowy infrastruktury wodno – kanalizacyjnej. Koniecznym jest kanalizowanie dalszych obszarów województwa, czego efektem będzie likwidacja dysproporcji między miastami i wsiami oraz powiatami. Tam gdzie budowa kanalizacji jest nieuzasadniona finansowo i technicznie zaleca się dofinansowanie przydomowych oczyszczalni ścieków. Działaniem wspomagającym służącym ochronie wód powinna być kontrola gospodarstw posiadających szamba, tj. szczelności oraz miejsca i częstotliwości wywozu nieczystości oraz egzekucja nieprzestrzegania wszelkich norm i przepisów w tym zakresie. Bardzo ważne z punktu widzenia przyszłych realizacji, będzie edukacja mieszkańców. W latach 2012-2013 prowadzona edukacja ekologiczna wydaje się być niedostateczna, a więc sugeruje się wzmożenie działań w tym zakresie, gdyż to przełoży się na wymierne korzyści środowiskowe.

Poprawa jakości wód nastąpi po likwidacji niekontrolowanych zrzutów ścieków do odbiorników w województwie lubuskim. Sugeruje się wykonanie inwentaryzacji punktów zrzutu oraz systematycznej jej aktualizowanie.

Zaleca się położenie większego nacisku na działania, które dotychczas nie zostały podjęte, tj. redukcja zanieczyszczeń biodegradowalnych przez zakłady przemysłu rolno – spożywczego o wielkości > 4000 RLM oraz działania podejmowane w celu ograniczenia dopływu zanieczyszczeń związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych. Redukcję zanieczyszczeń biodegradowalnych należy rozpocząć od identyfikacji zakładów sektora przemysłu rolno – spożywczego o wielkości powyżej 4000 RLM. Następnie sugeruje się przeprowadzenie analizy zakładów pod kątem spełnienia wymagań polskiego prawa oraz zaleceń dyrektywy 91/271/EWG w zakresie odprowadzania ładunku zanieczyszczeń biodegradowalnych bezpośrednio do wód powierzchniowych. Zakłady, które nie spełniają wymagań powinny podjąć działania inwestycyjne w zakresie instalacji biologicznego i chemicznego oczyszczania ścieków i zagospodarowania osadów z oczyszczalni jak również działania zapobiegające powstaniu zanieczyszczeń w tym przemyśle. Sugeruje się przeprowadzenie szkolenia dla pracowników ww. zakładów, dotyczącego różnych form dotacji możliwych do otrzymania na budowę lub modernizację instalacji do redukcji zanieczyszczeń biodegradowalnych.

Ograniczenie zanieczyszczeń związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, w głównej mierze opiera się na weryfikacji i wyznaczeniu obszarów szczególnie narażonych na eutrofizację. Sugeruje się przeprowadzenie szkoleń edukacyjnych oraz doradztwa dla rolników, które obejmować będzie takie tematy jak:

- przestrzeganie właściwych okresów nawożenia,
- warunków przechowywania nawozów naturalnych oraz postępowania z odciekami,
- przestrzegania zasad nawożenia pól na terenach o dużym nachyleniu,
- ograniczenia nawożenia na glebach podmokłych, zalanych, pokrytych śniegiem,
- nawożenia w pobliżu cieków,
- stosowanie dawek i sposoby nawożenia,
- zagrożenia związane z wywożeniem gnojowicy na pola i łąki,
- budowa instalacji do bezpiecznego przechowywania nawozów naturalnych takich jak zbiorniki na gnojowicę oraz płyty obornikowe.

Działaniem wspomagającym powinna być kontrola rolniczych źródeł zanieczyszczeń oraz monitoring skuteczności podjętych działań. Należy również propagować stosowanie najlepszych dostępnych praktyk rolniczych, co wpłynie na zmniejszenie zapotrzebowania na wodę oraz ograniczy ładunki zanieczyszczeń odprowadzanych do odbiorników. Zaleca się wykonanie wokół wód płynących i stojących stref antyeutrofogennych, pokrytych trwałą zielenią, z dużym udziałem zieleni wysokiej, co spowoduje ograniczenie dopływów rozproszonych związków biogennych z pól oraz łąk.

W celu realizacji zadania osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych należy w dalszym ciągu realizować przedsięwzięcia polegające na wykonaniu sieci kanalizacyjnych oraz rozbudowie i modernizacji istniejących oczyszczalni ścieków oraz budowie nowych oczyszczalni ścieków zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków.

Ochrona wód podziemnych sprowadza się jedynie do przestrzegania zasad w wyznaczonych strefach oraz obszarach ochronnych ujęć wód podziemnych.

Dobra jakość wód użytkowych i racjonalizacja ich wykorzystania osiągnięta zostanie poprzez kontynuowanie działań wymienionych w POŚ. Konieczna jest dalsza budowa i modernizacja systemów poboru i uzdatniania wody oraz budowa nowych i modernizacja starych sieci wodociągowych w celu uzyskania dobrej ilości i jakości wody oraz niezawodności jej dostarczenia.

Sugeruje się poświęcenie większej uwagi nad dwoma zadaniami, które dotychczas zostały pomijane, tj. prowadzenie wojewódzkiego systemu informowania społeczeństwa o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i wykorzystywanej w kąpieliskach oraz przywrócenie właściwych standardów,

w szczególności w zakresie kryterium sanitarnego, wodom wykorzystywanym jako kąpieliska. Rozwiązaniem pierwszego działania będzie stworzenie systemu monitoringu jakości wody w sieci wodociągowej oraz kąpieliskach. Wyniki badań powinny być sukcesywnie umieszczane na stronach internetowych, gazetach lokalnych, biuletynach itp. województwa lubuskiego, jak również wchodzących w jego skład gmin. Zaleca się informowanie mieszkańców w początkowej fazie projektu o możliwościach sprawdzenia jakości wody w ww. środkach masowego przekazu.

W celu przywrócenia właściwych standardów kąpieliskom należy zorganizować system monitoringu, który przyczyni się do identyfikacji zanieczyszczeń danego kąpieliska. Następnie należy zlokalizować dane zanieczyszczenia oraz podjąć działania mające na celu jego eliminację. Wskazanie konkretnych działań jest trudne ponieważ każde kąpielisko może wymagać indywidualnego podejścia do przywrócenia właściwych standardów.

Bardzo ważnym działaniem, a nie wymienionym w POŚ jest racjonalne gospodarowanie wodami. Powinno dążyć się do ograniczenia zużycia wody, tam gdzie jest to możliwe oraz ograniczeniu strat wody w systemach wodociągowych. Ograniczenie zużycia wody może nastąpić poprzez promowanie zamkniętych obiegów wody dla zakładów przesyłowych oraz wykorzystywania wodooszczędnych technologii w gospodarstwach domowych oraz usługach, tj. perlatory, aeratory, regulatory przepływu wody, niewodochłonne spłuczki WC. Działaniem wspomagającym jest edukacja ekologiczna mieszkańców województwa w zakresie konieczności i możliwości racjonalnego wykorzystywania zasobów wodnych, możliwościach jej ochrony oraz zwiększania zasobów.

Zwiększenia retencji w zlewniach i ochrony przed skutkami powodzi to nie tylko budowa obwałowań, zbiorników retencyjnych i polderów ale również wszelkie alternatywne działania zajmujące się ochroną tego co powódź może zniszczyć. Należy rozumieć przez to kontynuowanie działań wymienionych POŚ oraz rozszerzenie ich o nowe, alternatywne zadania. Warto stworzyć lokalne systemy ostrzeżeń przeciwpowodziowych, systemy reagowania na powódź, systemy odwadniające, zabezpieczenie istniejących obiektów na wypadek powodzi oraz często pomijaną kwestię edukacji i informacji. Zadanie wymaga stałej aktywności władz lokalnych oraz stałej edukacji i informacji o zjawisku powodzi.

Zaleca się stosowanie niezwykle istotnego i skutecznego sposobu zwiększenia retencji zlewni, którym jest zaprzestanie wyrębu lasów oraz zalesianie obszarów zlewni. Odpływ powierzchniowy należy ograniczyć również poprzez stosowanie odpowiednich roślin uprawnych oraz właściwą strukturę zasiewów, jak również racjonalną agrotechnikę (częstotliwość orek, zabiegi zmieniające kierunki spływu powierzchniowego itp.).

Sugeruje się również likwidację lokalnych deniwelacji terenu, tam gdzie jest to uzasadnione ekonomicznie oraz dalsze prowadzenie modernizacji i remontów obiektów wodnych i przeciwpowodziowych.

Warto zwrócić większą uwagę działaniu W3.5 pn. Budowa zbiorników retencyjnych, które zostało w latach 2012 – 2013 zaniedbane. Sugeruje się promowanie zbiorników małej retencji takich jak: oczka i stawy wodne, które w znaczący sposób przyczynią się do ograniczenia i opóźnienia spływów powierzchniowych.

Najefektywniejszą formą przywrócenia i ochrony ciągłości ekologicznej rzek jest utrzymanie rzeki w stanie naturalnym. Zaleca się przywrócenie rzekom naturalnego charakteru, wszędzie tam gdzie jest to uzasadnione ekonomicznie, poprzez odzyskanie terenów retencyjnych oraz regenerację rozlewisk. Brak możliwości przywrócenia naturalnego charakteru rzeki stwarza konieczność modernizacji istniejących budowli piętrzących poprzez budowę przepławek, umożliwiających pokonanie przeszkody przez zwierzęta wodne. Należy kontynuować działania przyjęte w POŚ.

Nadal należy dążyć do osiągnięcia dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych poprzez ich ochronę przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, przemysłowych i rolniczych oraz podejmować działania mające na celu ochronę przeciwpowodziową. Niezbędnym jest kontynuowanie działań wymienionych w Programie Ochrony Środowiska oraz podjęcie nowych, wymienionych w propozycji celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL.

2.3. Gospodarka odpadami (GO)

2.3.1. Ocena stanu aktualnego

1. Cel długoterminowy do 2019 r.:
 - Stworzenie systemu gospodarki odpadami, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz hierarchią sposobów postępowania z odpadami.
2. Cele krótkoterminowe do roku 2015 w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi to:
 - GO1. Utrzymanie tendencji oddzielenia wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego w PKB.
 - GO2. Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony Środowiska.
 - GO3. Zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów.
 - GO4. Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

Należy zauważyć, że powyższe cele krótkoterminowe nie są spójne z celami operacyjnymi (krótkoterminowymi) określonymi w wyznaczonym Planie operacyjnym na lata 2012-2015, a którymi są:

- GO1. Kształtowanie systemu gospodarki odpadami.
- GO.2. Gospodarka odpadami komunalnymi.
- GO 3. Gospodarka odpadami niebezpiecznymi.

2.1. Kształtowanie systemu gospodarki odpadami (GO 1.)

Miara realizacji celu:

- Brak propozycji

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- GO 1.1. Intensyfikacja edukacji ekologicznej promującej właściwe postępowanie z odpadami oraz prowadzenie skutecznej kampanii informacyjno – edukacyjnej w tym zakresie.
- GO 1.2. Wspieranie wdrażania efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym technologii pozwalających na recykling oraz odzysk energii zawartej w odpadach, w procesach termicznego i biochemicznego ich przekształcania.
- GO 1.3. Wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów dla zapewnienia skutecznej egzekucji prawa.
- GO 1.4. Wyeliminowanie praktyk niewłaściwej eksploatacji i rekultywacji składowisk odpadów.
- GO 1.5. Zapewnienie dostępności odpowiedniej przepustowości instalacji do przetwarzania odpadów.

- GO 1.6. Stymulowanie rozwoju rynku surowców wtórnych i produktów zawierających surowce wtórne poprzez wspieranie współpracy organizacji odzysku, przemysłu i samorządu terytorialnego oraz konsekwentne egzekwowanie obowiązków w zakresie odzysku i recyklingu.
- GO 1.7. Wydawanie decyzji związanych z realizacją celów spełniających założenia wojewódzkiego planu gospodarki odpadami.
- GO 1.8. Rozbudowa i budowa zakładów zagospodarowania odpadów obejmujące regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych, które będą zapewniać następujący zakres usług: mechaniczno-biologiczne lub termiczne przekształcanie zmieszanych odpadów komunalnych i pozostałości z sortowni; składowanie przetworzonych zmieszanych odpadów komunalnych; kompostowanie odpadów zielonych oraz opcjonalnie – sortowanie poszczególnych frakcji odpadów komunalnych zbieranych selektywnie; zakład demontażu odpadów wielkogabarytowych; zakład przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego
- GO 1.9. Zakończenie uporządkowania składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne

2.2. Gospodarka odpadami komunalnymi (GO 2.)

Miara realizacji celu:

- Objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych wszystkich mieszkańców najpóźniej do 2015 r.
- Objęcie wszystkich mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów najpóźniej do 2015 r.
- Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby nie było składowanych:
 - w 2013 r. więcej niż 50%,
masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.
- Zmniejszenie masy składowanych odpadów komunalnych do max. 60% wytworzonych odpadów do końca 2014 r.
- Przygotowanie do ponownego wykorzystania i recykling materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych i, w miarę możliwości, odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych minimum 50% masy do 2020 roku.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- GO 2.1. Objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych wszystkich mieszkańców najpóźniej do 2015 r.

- GO 2.2. Objęcie wszystkich mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów najpóźniej do 2015 r.
- GO 2.3. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby nie było składowanych:
 - w 2013 r. więcej niż 50%,
 - w 2020 r. więcej niż 35%masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.
- GO 2.4. Zmniejszenie masy składowanych odpadów komunalnych do max. 60% wytworzonych odpadów do końca 2014 r.
- GO 2.5. Przygotowanie do ponownego wykorzystania i recykling materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych i, w miarę możliwości, odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych minimum 50% masy do 2020 roku.

2.3. Gospodarka odpadami niebezpiecznymi (GO 3.)

Miara realizacji celu:

Odpady zawierające PCB

- W okresie od 2011 r. należy dokonywać likwidacji odpadów zawierających PCB o stężeniu poniżej 50 ppm.

Oleje odpadowe

- Utrzymanie poziomu odzysku na poziomie co najmniej 50%, a recyklingu rozumianego jako regeneracja na poziomie co najmniej 35%. Dążenie do pełnego wykorzystania mocy przerobowych instalacji do regeneracji olejów odpadowych.

Zużyte baterie i akumulatory

- Rozbudowa systemu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, który pozwoli na osiągnięcie następujących poziomów zbierania:
 - do 2012 r. – poziom zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych w wysokości 25%;
 - do 2016 r. i w latach następnych – poziom zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, w wysokości 45%
 - masy wprowadzonych baterii i akumulatorów przenośnych.
- Osiągnięcie poziomów wydajności recyklingu:
 - do 26 września 2011 r. - zużytych baterii niklowo – kadmowych i zużytych akumulatorów niklowo - kadmowych – co najmniej 75% ich masy;

- do 26 września 2011 r. – pozostałych zużytych baterii i zużytych akumulatorów – co najmniej 50% ich masy.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

- utrzymanie poziomów odzysku i recyklingu zużytego sprzętu w wysokości:
- osiągnięcie poziomu selektywnego zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych w wysokości 4 kg/mieszkańca/rok.

Pojazdy wycofane z eksploatacji

- Wyznacza się następujące minimalne poziomy odzysku i recyklingu odniesione do masy pojazdów przyjętych do stacji demontażu w skali roku:
 - 85% i 80% do końca 2014 r.,
 - 95% i 85% od dnia 1 stycznia 2015 r.

Odpady zawierające azbest

- W okresie od 2011 r. do 2019 r. zakłada się sukcesywne osiąganie celów określonych w przyjętym w dniu 15 marca 2010 r. przez Radę Ministrów „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032”.

Zbędne środki bojowe i odpady materiałów wybuchowych

- W okresie od 2011 r. do 2019 r. zakłada się sukcesywne zagospodarowanie materiałów odpadów wybuchowych, poprzez kontynuację dotychczasowego sposobu zagospodarowania zbędnych środków bojowych.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- GO 3.1. Prowadzenie bazy danych PCB.
- GO 3.2. Rozwój istniejącego systemu zbierania olejów odpadowych, w tym ze źródeł rozproszonych oraz standaryzacji urządzeń.
- GO 3.3. Monitoring prawidłowego postępowania z olejami odpadowymi (w pierwszej kolejności odzysk poprzez regenerację, a jeśli jest niemożliwy ze względu na stopień zanieczyszczenia poddanie olejów odpadowych innym procesom odzysku).
- GO 3.4 Ukształtowanie systemu unieszkodliwiania zakaźnych odpadów medycznych i weterynaryjnych, obejmującego docelowo alternatywnie spalanie tych odpadów w palarniach przystosowanych do przyjmowania tego typu odpadów lub spalanie odpadów w spalarniach odpadów po autoklawowaniu, dezynfekcji termicznej, działaniu mikrofalami (docelowo należy odejść od budowy i eksploatacji małych spalarni odpadów przeznaczonych wyłącznie do przetwarzania zakaźnych odpadów medycznych i weterynaryjnych).

- GO 3.5. Zwiększenie nadzoru nad prowadzeniem gospodarki odpadami przez małych wytwórców tych odpadów w małej ilości (źródła rozproszone).
- GO 3.6. Przegląd spalarni odpadów medycznych przynajmniej raz w roku.
- GO 3.7. Opracowanie i wdrażanie innowacyjnych technologii przetwarzania zużytych baterii i akumulatorów, w szczególności alkalicznych
- GO 3.8. Rozbudowa lub modernizacja infrastruktury technicznej w zakresie zbierania i przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.
- GO 3.9. Prowadzenie cyklicznych kontroli poszczególnych podmiotów wprowadzających pojazdy, punktów zbierania pojazdów, stacji demontażu, prowadzących strzępiarki, w zakresie przestrzegania przepisów o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji.
- GO 3.10. Realizacja działań zawartych w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”.
- GO 3.11. Rozbudowa infrastruktury technicznej zbierania zużytych opon, szczególnie w zakresie odbierania od małych i średnich przedsiębiorstw.
- GO 3.12. Rozbudowa infrastruktury technicznej selektywnego zbierania, przetwarzania oraz ponownego wykorzystania odzysku, w tym recyklingu odpadów z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej.
- GO 3.13. Zwiększenie wykorzystania osadów ściekowych w trakcie prowadzenia inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków

Szczegółowe informacje na temat obecnego systemu gospodarki odpadami na terenie województwa lubuskiego przedstawione są w „Planie gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012-2017 z perspektywą do 2020 roku” (PGO WL) wykonanym w 2012 roku. Zestawienie danych o gospodarowaniu odpadami oraz o systemie gospodarki odpadami komunalnymi, który od roku 2012 ulegał zmianom organizacyjno – prawnym, przedstawiany jest w przygotowywanych co 2 lata sprawozdaniach z realizacji PGO WL. W 2014 roku przygotowano zostało „Sprawozdanie z realizacji Planu gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego za okres od 1 stycznia 2011 roku do 31 grudnia 2013 roku”, w którym zawarto szczegółowe informacje na temat ilości i rodzajów wytworzonych odpadów, sposobie zagospodarowania odpadów oraz stanie realizacji zadań ujętych w PGO WL i kosztów poniesionych na ich realizację w analizowanym okresie sprawozdawczym.

2.3.1.1. Odpady komunalne

Odpadami komunalnymi nazywamy odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne

do odpadów powstających w gospodarstwach domowych; zmieszane odpady komunalne pozostają zmieszanyimi odpadami komunalnymi, nawet jeżeli zostały poddane czynności przetwarzania odpadów, która nie zmieniła w sposób znaczący ich właściwości (art. 3 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach – Dz. U. 2013 poz. 21, ze zm.).

W przypadku gospodarki odpadami komunalnymi w roku bazowym, czyli 2010 - posłużono się danymi GUS. Natomiast w 2012 i 2013 r. danymi pochodzącymi ze „Sprawozdania z realizacji Planu gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego za okres od 1 stycznia 2011 roku do 31 grudnia 2013 roku”, w którym zawarte są dane pochodzące z rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi przygotowywanych przez wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, które przedkładane są Marszałkowi Województwa i Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska oraz dane pochodzące z WSO, czyli z wojewódzkiej bazy danych Wojewódzkiego Systemu Odpadowego.

Ze względu na konieczność dostosowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi do dyrektyw UE:

- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (tzw. dyrektywa ramowa o odpadach), (Dz. Urz. WE L 312 z 22.11.2008 r.),
- Dyrektywy Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów (Dz. Urz. WE L 182 z 16.07.1999, ze zm.),
- Dyrektywy 94/62/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 1994 r. w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych (Dz. Urz. WE L 365 z 31.12.1994, ze zm.),

w 2012 r. nastąpiła zmiana systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. Wprowadziła je ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 152, poz. 897, ze zm.). Podstawową zmianą nowego systemu gospodarowania odpadami jest przejęcie przez gminy obowiązków właścicieli nieruchomości w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi. Ponadto zlikwidowane zostały gminne i powiatowe plany gospodarki odpadami. W wojewódzkim planie gospodarki odpadami podzielono województwo lubuskie na regiony gospodarki odpadami oraz wyznaczono regionalne i zastępcze instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych w tych regionach. Wskazano również szczegółowe opisy sposobów zapobiegania powstawaniu odpadów. Przejęcie obowiązku odbierania odpadów komunalnych przez gminy nastąpiło 01.07.2013 r.

Na terenie województwa lubuskiego odpady komunalne odbierane są od mieszkańców, bezpośrednio z ich nieruchomości lub zbierane w pojemnikach ustawionych w miejscach publicznych lub w punktach zbierania odpadów komunalnych, tzw. PSZOK. Bezpośrednio z nieruchomości odbierane są zmieszane odpady komunalne oraz wysegregowane przez mieszkańców frakcje odpadów. W pojemnikach ustawionych w miejscach publicznych oraz w punktach zbierania zbierane są jedynie odpady komunalne posegregowane.

W 2012 roku odebranych zostało od właścicieli 240 576,65 Mg odpadów komunalnych, w tym najwięcej odpadów zmieszanych (ok. 96%). Ilość odpadów komunalnych odebranych w 2013 r. wyniosła 123 234,96 Mg, z czego ok. 98% stanowiły zmieszane odpady komunalne. W pojemnikach oraz w punktach selektywnej zbiórki odpadów komunalnych zebrano w 2012 r. 108 682,11 Mg odpadów, a w 2013 r. - 33 257,93 Mg. Zaobserwować można tendencję spadkową w ilości odbieranych i zbieranych odpadów komunalnych.

Tabela 2.12. Masa odpadów komunalnych odebranych i zebranych na terenie województwa [Mg]

Kod	Odebrane z nieruchomości [Mg]			Zebrane w pojemnikach lub w PSZOK [Mg]		
	2010	2012	2013	2010	2012	2013
20 01 01	-	1 619,75	104,34	-	1 265,22	245,03
20 01 02	-	65,74	14,90	-	208,61	63,13
20 01 08	-	396,06	50,02	-	236,80	209,70
20 01 10	-	5,50	0,78	-	2,26	4,88
20 01 11	-	13,50	0	-	6,64	0,00
20 01 25	-	0	0	-	0,06	0,19
20 01 27*	-	0	0	-	0	0
20 01 28	-	0	0	-	0,76	0,06
20 01 30	-	0	0	-	0	0
20 01 31*	-	0	0	-	0,01	0,00
20 01 32	-	0	0	-	0,06	1,51
20 01 38	-	0	0	-	3,95	0,00
20 01 39	-	119,82	23,54	-	957,91	144,72
20 01 40	-	315,90	0	-	19 982,92	17 342,20
20 01 41	-	0	0	-	0	0
20 01 99	-	0	0	-	50,86	5,73
20 02 01	-	1 564,22	1 446,12	-	1 477,51	765,16
20 02 02	-	571,21	208,50	-	232,01	354,18
20 02 03	-	1 426,25	255,90	-	448,26	17,20
20 03 01	-	230 183,62	120 394,47	-	81 966,51	13 251,79
20 03 02	-	35,77	0	-	0	0
20 03 03	-	1 417,76	28,20	-	478,41	462,57
20 03 06	-	3,80	0	-	16,90	4,20
20 03 07	-	2 632,18	624,27	-	1 339,84	385,68
20 03 99	-	205,57	83,92	-	6,61	0
Suma	297 310,00^{a)}	240 576,65	123 234,96	b.d.	108 682,11	33 257,93

Objaśnienia: a) - odpady komunalne zebrane ogółem bez rozróżnienia na odpady zmieszane, czy segregowane
Źródło: Sprawozdanie z WPGO WL 2011-2013, „Ochrona Środowiska 2011”, GUS

W Sprawozdaniu z WPGO WL 2011-2013 uwzględniono również dane pochodzące z rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za lata 2012 i 2013,

sporządzanych przez Marszałka Województwa, na podstawie danych pochodzących z gmin. Zgodnie z nimi:

- łączna masa odebranych odpadów komunalnych (bez odpadów o kodzie 19 12 12) wyniosła w 2012 r. – 242 598,00 Mg, a w 2013 r. – 256 628,08 Mg,
- masa zmieszanych odpadów komunalnych wyniosła w 2012 r. – 226 979,20 Mg, a 242 164,80 Mg w 2013 r.
- masa selektywnie odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji w roku 2012 wyniosła 8 516,60 Mg, z czego 224,20 Mg została przekazana do składowania na składowisko odpadów, zaś w 2013 roku odebrano 14 966,00 Mg odpadów ulegających biodegradacji, z czego 33,2 Mg zostało przekazanych do składowania.
- masa odebranych odpadów dla 4 frakcji odpadów komunalnych (papieru, metali, szkła i tworzyw sztucznych) w 2012 r. wyniosła 14 111,30 Mg, a w 2013r. – 14 671,00 Mg, z czego poddanych recyklingowi i przygotowaniu do ponownego użycia zostało odpowiednio: w 2012 r. – 13 283,00 Mg oraz w 2013 r. – 14 069,10 Mg. Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia wyniósł zatem w 2012 r. – 94%, a w 2013 r. – 95%. Oznacza to, że został osiągnięty określony w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych, poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia, który powinien wynieść według RMS odpowiednio: w 2012 r. – 10 %, a w 2013 r. – 12 %.

Sposób obliczenia poziomu ograniczania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (OKUB) przekazanych do składowania określony został w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 25 maja 2012 r. w sprawie poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania oraz sposobu obliczania poziomu ograniczania masy tych odpadów (Dz. U. 2012 poz. 676). Rokiem bazowym, do którego należy odnieść masę odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania, jest rok 1995, w którym wytworzonych zostało 118 738,35 Mg. Zgodnie z Rozporządzeniem poziom ograniczania masy OKUB przekazanych do składowania oblicza się ze wzoru:

$$T_R = \frac{M_{OUBR} \cdot 100}{OUB_{1995}} [\%]$$

gdzie M_{OUBR} oblicza się ze wzoru:

$$M_{OUBR} = (M_{MR} \cdot U_M) + (M_{WR} \cdot U_W) + (M_{SR} \cdot U_S) + (M_{BR} \cdot 0,52) [Mg]$$

Zgodnie z danymi powyżej, do zagospodarowania poza składowaniem przekazano w: 2012 r. – 8 292,4 Mg i 2013 r. – 14 932,8 Mg, natomiast do składowania przekazano w 2012 r. – 224,2 Mg, a w 2013 r. – 33,2 Mg OKUB zebranych selektywnie. Uwzględniając wskaźniki przedstawione w ww. Rozporządzeniu, tj. dla miast 0,57, a dla wsi – 0,48, w strumieniu zmieszanych odpadów komunalnych przekazanych na składowiska znajdowało się w 2012 r. – 42 419,58 Mg, a w 2013 – 14 112,05 Mg OKUB. Masa odpadu o kodzie 19 12 12 przekazana do składowania wyniosła w 2012 r. – 9 827,6 Mg, a w 2013 – 35 999,71 Mg. Zgodnie z powyższym Rozporządzeniem w odpadach tych znajdują się OKUB w ilości 52%. Łączna masa odpadów ulegających biodegradacji zebranych ze strumienia odpadów komunalnych, przekazanych do składowania wyniosła w 2012 r. – 47 754,13 Mg, a w 2013 r. – 32 865,09 Mg. Uwzględniając powyższe wartości poziom ograniczenia odpadów OKUB kierowanych na składowiska wyniósł w:

- 2012 r. – 40,2%,
- 2013 r. – 27,7%.

Wskazuje to na osiągnięcie wymaganych ustawą o odpadach poziomów ograniczania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do unieszkodliwienia na składowisku, tzn. 75% w 2012 r., a 50% w 2013 r.

Odebrane i zebrane na terenie województwa odpady komunalne przetwarzane są w procesach odzysku, recyklingu i unieszkodliwiania odpadów. W 2012 roku w procesach odzysku, do których zaliczane są wszystkie procesy R wymienione w Załączniku nr 1 do ustawy o odpadach, przetworzone zostało 226 397,04 Mg odpadów komunalnych, a w 2013 r. – 166 862,44 Mg odpadów komunalnych. W procesach recyklingu (procesy R3, R4 i R5) w 2012 roku zagospodarowano 34 274,42 Mg odpadów komunalnych, a w 2013 r. – 46 664,03 Mg. Odpady komunalne zagospodarowane zostały również w procesach unieszkodliwiania. W 2012 r. unieszkodliwiono 175 775,35 Mg odpadów komunalnych, a w 2013 r. – 31 678,90 Mg. Porównując z rokiem bazowym można stwierdzić, że zmiana systemu gospodarowania odpadami w połowie 2012 roku, w znacznym stopniu ograniczyła ilość odpadów unieszkodliwianych. Należy zauważyć, że na terenie województwa lubuskiego zagospodarowano więcej odpadów komunalnych niż odebrano i zebrano na jego terenie, co wynikać może z faktu, że odpady przed przetworzeniem mogą być magazynowane lub na terenie województwa lubuskiego przetwarzane są odpady komunalne pochodzące z innych województw.

Tabela 2.13. Masa odpadów komunalnych przetworzonych na terenie województwa [Mg]

Kod	Odzysk			Recykling			Unieszkodliwienie		
	2010	2012	2013	2010	2012	2013	2010	2012	2013
20 01 01	-	7 143,49	2 836,60	-	5 425,80	968,71	-	0	0
20 01 02	-	47,66	91,66	-	0	0	-	0	0
20 01 08	-	491,79	3 850,04	-	421,22	3 850,04	-	0	62,4
20 01 10	-	7 530,96	8 879,86	-	7 509,64	8 862,18	-	0	0,2
20 01 11	-	32,2	19,88	-	0	0	-	0	0
20 01 25	-	1,46	0	-	0,06	0	-	0	0
20 01 27*	-	0	0	-	0	0	-	0	0,06
20 01 28	-	0,76	0,06	-	0	0	-	0	0
20 01 30	-	0	0	-	0	0	-	0	0
20 01 31*	-	0	0	-	0	0	-	0	0,31
20 01 32	-	0	0,25	-	0	0	-	0,06	0
20 01 38	-	13,65	0,66	-	9,7	0	-	0	0
20 01 39	-	187,96	123,5	-	0	0	-	0	0
20 01 40	-	425	803,95	-	0	513,85	-	0	0
20 01 41	-	4,16	0	-	0	0	-	0	0
20 01 99	-	50,86	112,41	-	0	0	-	0	0
20 02 01	-	4 842,83	5 156,04	-	4 842,83	5 156,04	-	26,9	2
20 02 02	-	18 575,22	16 318,47	-	0	145,71	-	0	0
20 02 03	-	0,78	400	-	0	0	-	4 506,71	3 126,24
20 03 01	-	181 342,14	123 575,81	-	16 047,60	26 920,60	-	165 079,64	22 747,22
20 03 02	-	0	121,2	-	0	121,2	-	182,88	301,64
20 03 03	-	134,91	211	-	11,27	0	-	2 250,62	1 917,84
20 03 06	-	1,8	0	-	1,8	0	-	1 216,80	1 364,96
20 03 07	-	4 720,77	4 235,35	-	0	0	-	249,91	518,83
20 03 99	-	848,64	125,7	-	4,5	125,7	-	2 261,83	1 637,20
Suma	81 000,00^{a)}	226 397,04	166 862,44	38 000,00^{b)}	34 274,42	46 664,03	158 000,00^{c)}	175 775,35	31 678,90

Objaśnienia: a) - odpady komunalne wysegregowane ze zmieszanych, b) - odpady komunalne przetworzone biologicznie, c) - odpady komunalne unieszkodliwione na składowiskach odpadów

Źródło: Sprawozdanie z WPGO WL 2011-2013, „Ochrona Środowiska 2011”, GUS

W myśl nowych przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2010r., Nr 185, poz. 1243, ze zm.) - obecnie ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2013 poz. 21, ze zm.), województwo lubuskie zostało podzielone na cztery regiony:

- centralny (gminy: Bledzew, Cybinka, Górzycza, Kostrzyn nad Odrą, Krzeszyce, Lubniewice, Łagów, Międzyrzecz, Ośno Lubuskie, Rzepin, Słońsk, Słubice, Sulęcín, Torzym, Witnica oraz gmina z województwa zachodniopomorskiego: Dębno),
- północny (gminy: Bogdaniec, Deszczno, Dobiegniew, Drezdenko, Gorzów Wielkopolski, Kłodawa, Lubiszyn, Santok, Stare Kurowo, Strzelce Krajeńskie, Zwierzyn),
- wschodni (gminy: Babimost, Bojadła, Brzeźnica, Bytom Odrzański, Czerwieńsk, Dąbie, Kargowa, Kolsko, Kożuchów, Lubrza, Małomice, Niegosławice, Nowa Sól – gmina, Nowa Sól – miasto, Nowe Miasteczko, Otyń, Siedlisko, Skąpe, Sława, Sulechów, Szczaniec, Szlichtyngowa, Szprotawa, Świdnica, Świebodzin, Trzciel, Trzebiechów, Wschowa, Zabór, Zbąszynek, Zielona Góra),
- zachodni (gminy: Bobrowice, Brody, Bytnica, Gozdnicza, Gubin, Iłowa, Jasień, Krosno Odrzańskie, Lipinki Łużyckie, Lubsko, Łęknica, Maszewo, Nowogród Bobrzański, Przewóz, Trzebiel, Tuplice, Wymiarki, Żagań, Żary).

Gminy Przytoczna, Pszczew, Skwierzyna wyraziły akces i przynależą do regionów gospodarki odpadami województwa wielkopolskiego. Natomiast gmina Dębno z województwa zachodnio – pomorskiego przynależy do regionu centralnego.

W każdym z regionów gospodarki odpadami, zgodnie z założeniami nowego systemu, wyznaczone zostały regionalne instalacje przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) oraz instalacje zastępcze (IZ), zapewniające zastępczą obsługę regionu w przypadku awarii regionalnej instalacji. Należy jednak zauważyć, że rozmieszczenie instalacji na terenie województwa jest bardzo nierównomierne. Poniższe tabele wskazują, że najbardziej rozwiniętym regionem w zakresie posiadanych regionalnych instalacji gospodarki odpadami komunalnymi jest region wschodni, a najmniej region zachodni, w którym brak jest regionalnych instalacji zagospodarowania odpadów komunalnych. W całym województwie lubuskim znajduje się 6 regionalnych instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych, z czego 5 znajduje się w regionie wschodnim, a w regionie centralnym i wschodnim brak jest takich instalacji. Regionalnych instalacji do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów jest w województwie 5. Ponad połowa z nich znajduje się w regionie wschodnim. Podobnie sytuacja kształtuje się z regionalnymi składowiskami odpadów komunalnych. Ponad połowa znajduje się w regionie wschodnim. Wykaz instalacji regionalnych przedstawiony został w tabelach poniżej (Tabela 2.14, Tabela 2.15, Tabela 2.16, Tabela 2.17, Tabela 2.18).

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Tabela 2.14. Regionalne instalacje do mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych

Lp.	Region	Gmina	Nazwa i adres instalacji	Podmiot eksploatujący instalację	Zdolności przerobowe [Mg/rok]		Masa przetworzonych odpadów [Mg/rok]	
					część mechaniczna	część biologiczna	2012 r.	2013 r.
1	centralny	brak instalacji						
2	północny	Gorzów Wielkopolski	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. ul. Małszyńska 180 66-400 Gorzów Wlkp.	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. Gorzów Wielkopolski, ul. Teatralna 49, 66-400 Gorzów Wlkp.	60 000	40 000	45 381,52	48 485,32
3	zachodni	brak instalacji						
4	wschodni	Zbąszynek	Wexpool Sp. z o.o., ul. Poznańska 14A, 66-210 Zbąszynek	Wexpool Sp. z o.o., ul. Poznańska 14A, 66-210 Zbąszynek	100 000	40 000	98 743,31	84 264,47
5		Zielona Góra	Dział Utylizacji Odpadów Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, ul. Wrocławska 73, 65-001 Zielona Góra	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Zielonej Górze, ul. Zjednoczenia 110, 65-120 Zielona Góra	45 000	20 000	29827,9	36590,45
6		Nowa Sól	TEW Gospodarowanie Odpadami Sp. z o.o., Kielcz, ul. Szosa Bytomska 1, 67-100 Nowa Sól	TEW Gospodarowanie Odpadami Sp. z o.o., Kielcz, ul. Szosa Bytomska 1, 67-100 Nowa Sól	123 000	19 206	58392,84	44763,37
7		Sulechów	Zakład Utylizacji Odpadów AGMAREX w m. Nowy Świat gm. Sulechów	AGMAREX Sp. z o.o., ul. Janka Muzykanta 22, 71-215 Szczecin	37 400	22 000	6 640,25	21 523,50
8	Szprotawa	SITA ZACHÓD Sp. z o.o., Kartowice 37, gm. Szprotawa	SITA ZACHÓD Sp. z o.o., ul. Jerzmanowska 13, 54-530 Wrocław	67 000 40 000 (odpad 20 03 01)	30 000	18 955,38	20 600,58	

Źródło: Sprawozdanie z WPGO WL 2011 - 2013

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Tabela 2.15. Regionalne instalacje do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów

Lp.	Region	Rodzaj instalacji	Nazwa i adres instalacji	Podmiot eksploatujący instalację	Zdolności przerobowe [Mg/rok]	Masa przetworzonych odpadów [Mg/rok]	
						2012 r.	2013 r.
1.	centralny	Kompostownia	Celowy Związek Gmin CZG–12, ul. Długoszyń 80, 69–200 Sulęcín	Celowy Związek Gmin CZG–12, ul. Długoszyń 80, 69–200 Sulęcín	3 300,00	821,82	1 701,24
2.	północny	Kompostownia	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. Gorzów Wielkopolski, ul. Małyszewska 180, 66–400 Gorzów Wlkp.	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. Gorzów Wielkopolski, ul. Teatralna 49, 66–400 Gorzów Wlkp.	40 000,00	25 051,28	34 082,06
3.	zachodni	brak instalacji					
4.	wschodni	Kompostownia	TEW Gospodarowanie Odpadami Sp. z o.o., Kielcz, ul. Szosa Bytomska 1, 67–100 Nowa Sól	TEW Gospodarowanie Odpadami Sp. z o.o., Kielcz, ul. Szosa Bytomska 1, 67–100 Nowa Sól	1 700,00	16 763,23	16 439,19
5.		Kompostownia	Zakład Utylizacji Odpadów AGMAREX w m. Nowy Świat, gm. Sulechów	AGMAREX Sp. z o.o., ul. Janka Muzykanta 22, 71-215 Szczecin	7 000,00	243,06	188,08
6.		Kompostownia	SITA ZACHÓD Sp. z o.o., Kartowice 37, gm. Szprotawa	SITA ZACHÓD Sp. z o.o., ul. Jerzmanowska 13, 54–530 Wrocław	30 000,00	534,90	4 608,89

Źródło: Sprawozdanie z WPGO WL 2011 - 2013

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Tabela 2.16. Regionalne składowiska odpadów komunalnych zlokalizowane na terenie województwa lubuskiego

Lp.	Region	Nazwa i adres instalacji	Zarządzający składowiskiem	Pojemność całkowita [m ³]	Pojemność pozostała [m ³]	Masa odpadów do przyjęcia [Mg]	Masa zeskładowanych odpadów [Mg] ¹⁾	Masa przyjętych odpadów [Mg]	
								2012 r.	2013 r.
1.	centralny	Gminne Składowisko Odpadów Komunalnych w m. Kunowice, Kunowice, 69–100 Słubice	ZUO International Sp. z o.o., Kunowice, 69–100 Słubice	525 000	180 880	222 754,21	213 170,00	3 155,70	4 924,81
2.		Składowisko Odpadów Komunalnych w Długoszynie Długoszyn 80, 69–200 Sulęcín	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych, Celowy Związek Gmin CZG–12 Długoszyn 80, 69–200 Sulęcín	480 000	170 846	205 015,20	206 144,48	20 870,34	18 262,64
Razem region centralny								24 026,04	23 187,45
3.	północny	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. Gorzów Wielkopolski ul. Małszyńska 180 66–400 Gorzów Wlkp.	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. ul. Teatralna 49, 66–400 Gorzów Wielkopolski	427 935	291 435	349 722,00	142 920,47	24 277,14	25 666,62
Razem region północny								24 277,14	25 666,62
4.	zachodni	brak instalacji							
5.	wschodni	SITA ZACHÓD Sp. z o.o. Kartowice 37, gm. Szprotawa	SITA ZACHÓD Sp. z o.o. ul. Jerzmanowska 13, 54–530 Wrocław	1 164 463	760 445	94 651,20	465 445,59	148 647,58	36 117,14
6.		Składowisko Odpadów dla m. Zielona Góra „RACULA” ul. Wrocławska 73, 65–001	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, Al. Zjednoczenia 110, 65–120 Zielona Góra	4 271 499	802 755	963 306,00	2 196 126,00	43 504,40	39 566,10

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

7.	Zielona Góra Zakład Utylizacji Odpadów "Agmarex", 66-100 Sulechów, Nowy Świat	Zakład Utylizacji Odpadów "Agmarex", 66-100 Sulechów, Nowy Świat	176 900	77 407	92 888,40	79 825,45	2 972,17	7 619,95
8.	Składowisko Odpadów Komunalnych w Kielczu Kielcz, 67-100 Nowa Sól	Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Nowej Soli	520 200	49 913	59 895,60	470 287,00	24 563,03	18 089,26
9.	Składowisko Odpadów Komunalnych "USKOM" Stypułów, 67-120 Kożuchów	"USKOM" Sp. z o.o. ul. Moniuszki 7, 67-120 Kożuchów	105 640	20 244	24 292,80	68 213,43	2 011,99	25 262,91
Razem region wschodni							221 699,17	126 655,36

Źródło: Sprawozdanie z WPGO WL 2011-2013

Objaśnienia:

1. masa zeskładowanych odpadów od początku eksploatacji składowiska

Tabela 2.17. Instalacje zastępcze wykorzystywane do przetwarzania odpadów komunalnych

Lp.	Rodzaj instalacji	Nazwa i adres podmiotu zarządzającego	Adres instalacji	Zdolności przerobowe roczne [Mg/rok]	Ilość odpadów przetworzonych w 2012 r. [Mg]	Ilość odpadów przetworzonych w 2013 r. [Mg]
1.	Sortownia odpadów zmieszanych odpadów komunalnych	Zakład Zagospodarowania Odpadów Sp. z o.o. ul. Gómoślaska 2, 68-203 Żary	ul. Żurawia, 68-203 Żary	30 000	3 030,20	21 700,49
2.	Sortownia odpadów komunalnych selektywnie zebranych i zmieszanych	Celowy Związek Gmin CZG-12, ul. Długoszyń 80, 69-200 Sulęcín	ul. Długoszyń 80, 69-200 Sulęcín	60 000	43 980,10	39 421,84
3.	Sortownia odpadów komunalnych selektywnie zebranych i zmieszanych	ZUO International Sp. z o.o., Kunowice, ul. Słubicka 50, 69-100 Słubice	Kunowice, 69-100 Słubice	20 000	922,60	7 736,88

Źródło: Sprawozdanie z WPGO WL 2011-2013

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

Tabela 2.18. Pozostałe instalacje, służące do przetwarzania odpadów komunalnych

Lp.	Rodzaj instalacji	Nazwa i adres podmiotu zarządzającego	Adres instalacji	Zdolności przerobowe roczne [Mg/rok]	Ilość odpadów przetworzonych w 2012 r. [Mg]	Ilość odpadów przetworzonych w 2013 r. [Mg]
Instalacje do odpadów komunalnych selektywnie zebranych						
1.	Młyn do rozdrabniania odpadów	Handel Metalami "LECH" Lech Cholewa, Rapice, ul. Wojska Polskiego 38, 69-108 Cybinka	Rapice, ul. Wojska Polskiego 38, 69-108 Cybinka	500	461,96	390,23
2.	Linia sortownicza	Zakłady Usługowe Zachód Sp. z o.o., ul. Kolejowa 23, 60-717 Poznań	ul. Kochanowskiego 2, 67-300 Szprotawa	4 000	574,20	652,40
Instalacje do odpadów komunalnych selektywnie zebranych i zmieszanych						
3.	Zakład Produkcji Czyściwa	"KOBRA" Spółka Jawna, Teresa Olejnik, Mirosław Hamerliński, ul. Męczenników Oświęcimskich 1, 68-200 Żary	ul. Żarska 20, 68-200 Lipinki Łużyckie	9 500	5 408,64	7 587,17
4.	Instalacja do produkcji pelet	Bioenergia Joanna Zwolska, Borów Wielki 30, 67-124 Nowe Miasteczko	Borów Wielki 30, 67-124 Nowe Miasteczko	500	1,4	1,4
5.	Zakład Produkcji Czyściwa	BOA Sp. z o.o., ul. Męczenników Oświęcimskich 1, 68-200 Żary	ul. Żarska 20, 68-213 Lipinki Łużyckie	3 500	2 101,00	1 275,01
6.	Sortownia odpadów	Handel Metalami "LECH" Lech Cholewa, Rapice, ul. Wojska Polskiego 38, 69-108 Cybinka	Rapice, ul. Wojska Polskiego 38, 69-108 Cybinka	2 000	1 306,75	9,07
7.	Instalacja odzysku odpadów komunalnych	Przedsiębiorstwo Przerobu Odpadów EKO-VIG Arkadiusz Młynarski, ul. Partyzantów 4, 42-300 Myszków	Kije, 66-106 Kije	250 100	0	0
8.	Plac magazynowy wraz z towarzyszącą infrastrukturą	SIGRA Sp. z o.o./Scholz Polska Sp. z o.o., ul. Dąbrowska 73, 42-504 Będzin	Wałowice 73, 66-620 Gubin	4 740	0	0
9.	Linia do rozdrabniania odpadów Linder	Wexpool Sp. z o.o., ul. Poznańska 14/A, 66-210 Zbąszynek	ul. Poznańska 14/A, 66-210 Zbąszynek	100 000	881,51	0

Źródło: Sprawozdanie z WPGO WL 2011-2013

Rysunek 2.23. Istniejące regionalne instalacje przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) w regionach

Źródło: WPGO WL

Rysunek 2.24. Istniejące zastępcze instalacje przetwarzania odpadów komunalnych (IZ) w regionach

2.3.1.2. Odpady przemysłowe

Odpady przemysłowe są to odpady powstające w sektorze gospodarczym. Wśród nich znajdują się odpady podlegające odrębnym przepisom prawa, i są nimi:

- odpady zawierające PCB,
- oleje odpadowe,
- zużyte baterie i zużyte akumulatory,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- odpady opakowaniowy,
- pojazdy wycofane z eksploatacji,
- odpady medyczne,
- odpady weterynaryjne,
- przeterminowane środki ochrony roślin,
- zużyte opony,
- odpady zawierające azbest,
- komunalne osady ściekowe,
- odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej.

Ilość odpadów podlegających odrębnym przepisom, wytworzonych w sektorze gospodarczym wykazuje tendencję spadkową. W 2010 roku wytworzonych zostało 2 344 236,44 Mg odpadów, a w 2013 r. jedynie 307 271,64 Mg. Zmniejsza się również ilość odpadów poddanych procesom odzysku na terenie województwa. W 2010 r. procesom odzysku poddano 3 004 797,07 Mg odpadów, a w latach 2012 i 2013 znacznie mniej, bo odpowiednio – 897 661,12 Mg i 360 427,22 Mg odpadów. Ilość odpadów unieszkodliwianych na terenie województwa lubuskiego jest zmienna. W 2010 r. unieszkodliwiono na terenie województwa 10 127,31 Mg odpadów, w 2012 r. – 18 705,76 Mg, a w 2013 r. – 14 964,75 Mg. Różnice pomiędzy ilością odpadów wytworzonych, a poddanych procesom zagospodarowania, wynikać może z faktu, że na terenie województwa lubuskiego przetwarzane są również odpady pochodzące z poza województwa lub odpady wytworzone na terenie województwa wywożone są poza jego granice, w celu ich przetworzenia w stosownych instalacjach.

Odpadów zawierających PCB wytworzono na terenie województwa lubuskiego w 2010 r. 4,47 Mg, w 2012 r. – 0,13 Mg, a w 2013 r. w ogóle ich nie wytworzono. Można zatem stwierdzić, że ilość wytwarzanych odpadów zawierających PCB znacznie się zmniejszyła, aby w 2013 r. całkowicie zakończyć powstawanie tego rodzaju odpadów. Jedynie w 2010 r. odpady te poddane były procesom odzysku na terenie województwa. Procesom odzysku poddano wówczas 0,5 Mg odpadów. Pozostałe

urządzenia zawierające PCB oraz urządzenia zlikwidowane w 2012 r. przekazane zostały do unieszkodliwienia poza granice województwa lubuskiego do specjalistycznych zakładów posiadających stosowne zezwolenia na prowadzenie działalności.

Oleje odpadowe wytwarzane na terenie województwa lubuskiego utrzymują się na podobnym poziomie. Tylko w niewielkim stopniu odpady te poddawane są procesom odzysku w instalacjach znajdujących się w jego granicach. Znaczna część odpadów transportowana jest do instalacji zlokalizowanych poza województwem lubuskim. W poszczególnych latach ilość olejów odpadowych poddawanych procesom odzysku na terenie województwa kształtowała się następująco: w 2010 r. – 0,69 Mg, w 2012 r. – 0,30 Mg, a w 2013 r. – 25,47 Mg.

Na terenie województwa lubuskiego wytworzonych zostało w 2012 r. 2284,93 Mg zużytych baterii i akumulatorów, a w 2013 r. znacznie mniej, bo jedynie 832,24 Mg. W porównaniu z latami wcześniejszymi, ilość tego rodzaju odpadów zmniejszyła się. W instalacjach zlokalizowanych na terenie województwa procesom odzysku poddawane były oprócz odpadów wytworzonych na jego terenie, również odpady przetransportowane spoza województwa. W 2012 r. procesom odzysku poddano 3 879,26 Mg zużytych baterii i akumulatorów, a w 2013 r. – 3 466,80 Mg. Wskazuje to na wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie właściwego postępowania ze zużytymi bateriami i akumulatorami.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny wytworzono w województwie lubuskim w następujących ilościach:

- w 2010 r. – 533,07 Mg,
- w 2012 r. – 851,14 Mg,
- w 2013 r. – 518,52 Mg.

Należy zauważyć, że ilość odpadów w 2013 r. zmniejszyła się w porównaniu z wcześniejszymi latami. W instalacjach zlokalizowanych na terenie województwa przetworzonych zostało znacznie więcej tego rodzaju odpadów. W 2010 r. w procesach odzysku przetworzono 5 464, 45 Mg zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, w 2012 r. – 11 840,91 Mg, a w 2013 r. – 16 461,66 Mg. W procesach unieszkodliwiania zagospodarowano w 2012 r. 0,01 Mg tego rodzaju odpadów, a w 2013 r. – 707,46 Mg. W roku bazowym zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny nie był unieszkodliwiany. Różnica pomiędzy ilością wytwarzanych i zagospodarowanych na terenie województwa odpadów może wynikać z dwóch rzeczy:

- odpady przed przetworzeniem były magazynowane i dopiero po osiągnięciu odpowiedniej ilości były poddawane procesom przetwarzania,

- instalacje w województwie lubuskim posiadają znaczne zdolności przerobowe, dlatego przetwarzane były w nich także odpady pochodzące z terenów innych województw.

Ilość odpadów opakowaniowych wytwarzanych w okresie sprawozdawczym była mniejsza niż w roku 2010 – roku bazowym. Masa odpadów opakowaniowych wytworzonych na terenie województwa lubuskiego wynosiła:

- w 2010 r. – 82 189,40 Mg,
- w 2012 r. – 65 517,86 Mg,
- w 2013 r. – 48 588,13 Mg.

Masa odpadów opakowaniowych poddanych procesom przetwarzania na terenie województwa lubuskiego jest mniejsza od ilości wytworzonych odpadów, co wskazuje na fakt, że odpady te transportowane były również do instalacji znajdujących się poza granicami województwa. W instalacjach zlokalizowanych na terenie województwa procesom odzysku poddanych zostało w 2010 r. 33 234,80 Mg odpadów opakowaniowych, w 2012 r. – 44 611,47 Mg, a w 2013 r. – 40 118,08 Mg. Natomiast procesom unieszkodliwiania odpowiednio: 12,60 Mg, 33,90 Mg oraz 16,15 Mg.

Na terenie województwa lubuskiego w okresie sprawozdawczym nastąpił znaczny spadek ilości wytwarzanych pojazdów wycofanych z eksploatacji w porównaniu z rokiem bazowym, w którym to powstało – 7 175,00 Mg odpadów pojazdów wycofanych z eksploatacji. W okresie sprawozdawczym wytworzono ich natomiast: w 2012 r. – 714,64 Mg, a w 2013 r. – 817,51 Mg. Odpady te poddawane były na terenie województwa lubuskiego jedynie procesom odzysku. W 2010 r. procesom odzysku poddanych zostało 7 236,15 Mg pojazdów wycofanych z eksploatacji, w 2012 r. – 11 836,322 Mg, a w 2013 r. – 16 441,526 Mg. Różnica pomiędzy ilością wytworzonych odpadów, a poddanych odzyskowi wskazuje, że podmioty mające obowiązek składania informacji o wytwarzaniu tych odpadów do Urzędu Marszałkowskiego (np. osoby fizyczne, które przekazują pojazd we własnym zakresie do stacji demontażu) nie wywiązują się ze swego obowiązku.

W okresie sprawozdawczym odpady medyczne wytworzono w województwie lubuskim w następujących ilościach:

- w 2010 r. – 1 143,95 Mg,
- w 2012 r. – 1 591,55 Mg,
- w 2013 r. – 1 204,22 Mg.

Powyższe wartości wskazują, że ilość odpadów medycznych wytwarzanych na terenie województwa kształtuje się na podobnym poziomie. W instalacjach zlokalizowanych na terenie województwa lubuskiego odpady medyczne poddawane były procesom odzysku i unieszkodliwiania. W 2010 r. procesom odzysku poddano 544,82 Mg odpadów medycznych, w 2012 r. - 733,50 Mg, a w 2013 r. – 231,89 Mg. Procesom unieszkodliwiania poddano natomiast w 2010 r. – 231,89 Mg odpadów medycznych, w 2012 r. – 128,82 Mg, a w 2013 r. 139,63 Mg. Ilość odpadów medycznych przetwarzanych na terenie województwa lubuskiego jest znacznie mniejsza niż ilość wytworzonych odpadów. Wg SWPGO prawdopodobnie jest to spowodowane problemami technicznymi instalacji znajdujących się na terenie województwa, co spowodowało, że wytworzone odpady zostały przekazane do instalacji poza województwem lubuskim.

Masa odpadów weterynaryjnych w okresie sprawozdawczym kształtowała się na podobnym poziomie co w roku bazowym – 2010. W 2013 r. wytworzono 25,07 Mg odpadów weterynaryjnych, w 2012 r. – 26,18 Mg, a w 2010 r. – 23,72 Mg. Odpady tego rodzaju poddawane były procesom odzysku i unieszkodliwiania w instalacjach zlokalizowanych na terenie województwa lubuskiego. W 2010 r. w instalacjach procesom odzysku poddanych zostało 0,95 Mg odpadów weterynaryjnych, w 2012 r. – 5,98 Mg, a w 2013 r. – 6,94 Mg. Natomiast unieszkodliwionych zostało:

- w 2010 r. – 3,72 Mg,
- w 2012 r. – 0,01 Mg,
- w 2013 r. – 0,09 Mg.

Przeterminowane środki ochrony roślin wytworzone były w latach 2012 i 2013 w niewielkich ilościach. W 2012 r. wytworzonych zostało 0,024 Mg przeterminowanych środków ochrony roślin, a w 2013 r. – 0,006 Mg. Ich mała ilość wynika przede wszystkim z wysokich cen pestycydów, co znacząco ogranicza ich wykorzystanie. Odpady te przetworzono w procesach unieszkodliwiania w następujących ilościach: w 2012 r. – 0,15 Mg, natomiast w 2013 r. – 0,201 Mg. Wg SWPGO, na terenie województwa nie istnieją mogilniki zawierające pestycydy.

Zużyte opony wytworzone zostały 2010 r. w ilości 19 001, 60 Mg, w 2012 r. – 1 665,81 Mg, a w 2013 r. – 1 442,99 Mg. Wskazuje to na spadek ilości wytwarzanych odpadów. Odpady te poddane były w okresie sprawozdawczym procesom odzysku. W 2010 r. masa odpadów poddanych procesom odzysku wyniosła 31 514,60 Mg, w 2012 r. – 12 508,54 Mg, a w 2013 r. 8 135,65 Mg. Różnica pomiędzy ilością odpadów poddanych procesom recyklingu, a ilością wytworzonych odpadów wynikać może z faktu, że przed procesem odpady te były magazynowane. Ponadto instalacje w województwie

lubuskim posiadają znaczne zdolności przerobowe, dlatego też było możliwe jest przetworzenie odpadów wytworzonych na terenie innych województw.

Materiały zawierające azbest są systematycznie usuwane na terenie województwa lubuskiego. W okresie sprawozdawczym wytworzone były odpady zawierające azbest w ilościach: w 2010 r. – 867,00 Mg, w 2012 r. – 1 433,192 Mg, a w 2013 r. – 2 033,963 Mg. Odpady te unieszkodliwiane były metodą D5, czyli składowanie na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na składowiskach odpadów innych niż niebezpieczne. W 2010 r. unieszkodliwiono 1 140,00 Mg tych odpadów, w 2012 r. 4 980,00 Mg, a w 2013 – 4 990,984 Mg. Na terenie województwa odpady zawierające azbest można składować tylko na jednym składowisku należącym do Zakładu Utylizacji Odpadów w Gorzowie Wlkp. – Chróściku. Ilość unieszkodliwianych odpadów wskazuje, że na składowisku unieszkodliwiane są również odpady pochodzące z poza województwa lubuskiego.

Ilość komunalnych osadów ściekowych wytwarzanych w oczyszczalniach ścieków na terenie województwa lubuskiego w latach 2012 i 2013 znacznie wzrosła. W 2010 r. wytworzonych zostało 23 424,88 Mg komunalnych osadów ściekowych, w 2012 r. 56 517,87 Mg, a w 2013 r. - 58 170,61 Mg. Odpady te poddawane są w większości procesom odzysku. Zagospodarowanych zostało w ten sposób w 2010 r. - 19 678,10 Mg, w 2012 r. - 28 240, 56 Mg, a w 2013 r. – 18 900,81 Mg odpadów. Natomiast procesom unieszkodliwiania w 2010 r. poddanych zostało 207,10 Mg komunalnych osadów ściekowych, w 2012 r. - 1 866,84 Mg, a w 2013 r. - 666,38 Mg.

Największą część wytworzonych odpadów stanowiły odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej. W 2010 roku odpady te wynosiły ok. 94% odpadów podlegających odrębnym przepisom prawnym, w 2012 r. – 90%, a w 2013 r. – 63%. Zaobserwować można spadek ilości wytwarzanych odpadów budowlanych. Odpady te poddawane były przede wszystkim procesom odzysku. Z danych z poniższej tabeli wynika, że w instalacjach zlokalizowanych na terenie województwa procesom odzysku poddawane były oprócz odpadów wytworzonych na jego terenie również odpady budowlane przetransportowane spoza województwa. W 2012 r. procesom odzysku poddano 783 961,98 Mg odpadów budowlanych, a w 2013 r. – 270 682,37 Mg.

Tabela podsumowująca powyższe informacje zamieszczona została poniżej (Tabela 2.19).

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

Tabela 2.19. Odpady z sektora gospodarczego podlegające odrębnym przepisom prawnym, wytworzone i zagospodarowane na terenie województwa lubuskiego w 2010, 2012 i 2013 r.

Odpad	Masa odpadów [Mg]								
	Wytworzonych			Poddanych procesom odzysku			Unieszkodliwionych		
	2010	2012	2013	2010	2012	2013	2010	2012	2013
Odpady zawierające PCB	4,47	0,13	0,00	0,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Oleje odpadowe	937,54	1 457,67	795,73	0,69	0,30	25,47	0,00	0,00	0,00
Zużyte baterie i zużyte akumulatory	1 036,71	2 284,93	832,24	688,51	3 879,26	3 466,80	0,00	0,00	0,00
Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny	533,07	851,14	518,52	5 464,45	11 840,91	1 932,39	0,00	0,01	707,46
Odpady opakowaniowy	82 189,40	65 517,86	48 588,13	33 234,80	44 611,47	40 118,08	12,60	33,90	16,15
Pojazdy wycofane z eksploatacji	7 175,00	714,64	817,51	7 236,15	11 878,62	16 461,66	0,00	0,00	0,00
Odpady medyczne	1 143,95	1 501,55	1 204,22	544,82	733,50	697,06	231,89	128,82	139,63
Odpady weterynaryjne	23,72	26,18	25,07	0,95	5,98	6,94	3,72	0,01	0,09
Przeterminowane środki ochrony roślin	0,00	0,02	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,15	0,20
Zużyte opony	19 001,60	1 665,81	1 442,99	31 514,60	12 508,54	8 135,65	0,00	0,00	0,00
Odpady zawierające azbest	867,00	1 433,19	2 033,96	0,00	0,00	0,00	1 140,00	4 980,00	4 990,98
Komunalne osady ściekowe	23 424,88	56 517,87	58 170,61	19 678,10	28 240,56	18 900,81	207,10	1 866,84	666,38
Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej	2 207 899,10	1 330 315,18	192 842,66	2 906 433,50	783 961,98	270 682,37	8 532,00	11 696,04	8 443,85
Suma	2 344 236,44	1 462 286,18	307 271,64	3 004 797,07	897 661,12	360 427,22	10 127,31	18 705,76	14 964,75

Źródło: WPGO WL, Sprawozdanie z WPGO WL 2011 - 2013

2.3.2. Ocena wyznaczonych zadań

W zakresie kształtowania systemu gospodarki odpadami w okresie sprawozdawczym podjęto szereg działań, które pozytywnie wpłyną na system gospodarki odpadami. Zestawienie podsumowujące ilość wykonanych zadań przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 2.20 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących gospodarki odpadami.

Oznaczenie działania	Ilość wykonanych	Udział procentowy
GO 1.1.	50	28%
GO 1.3.	4	2%
GO 1.4.	9	5%
GO 1.7.	6	3%
GO 1.2.	11	6%
GO 1.5.		
GO 1.6.		
GO 1.8.		
GO 1.9.	16	9%
GO 2.1.	1	1%
GO 2.2.	4	2%
GO 2.3.	3	2%
GO 2.4.	1	1%
GO 2.5.	3	2%
GO 3.1.	1	1%
GO 3.2.	0	0%
GO 3.3.	1	1%
GO 3.4.	0	0%
GO 3.5.	1	1%
GO 3.6.	1	1%
GO 3.7.	1	1%
GO 3.8.	3	2%
GO 3.9.	1	1%
GO 3.10.	55	31%
GO 3.11.	0	0%
GO 3.12.	1	1%
GO 3.13.	5	3%
Łącznie	178	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie otrzymanych ankiet

Z przeprowadzonej analizy ankiet wynika, że 31 % wykonanych działań dotyczyło realizacji „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”, czyli działania GO 3.10. W latach 2012 – 2013, 55 gmin uzyskało dotacje z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze i realizowało prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Prowadzone prace realizowane były w ramach Programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest uchwalonych w poszczególnych gminach. Z uwagi na konieczność usunięcia i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest do roku 2032 realizacja tego działania jest niezwykle istotna. Systematyczne usuwanie tego rodzaju wyrobów pozwoli na osiągnięcie tego celu. Ze względu na zagrożenie, jakie niesie ze sobą obecność włókien azbestowych w środowisku, realizacja tego działania jest niezwykle istotna dla mieszkańców. Wyroby zawierające azbest są źródłem występowania,

szczególnie niebezpiecznych dla ludzi, włókien azbestowych. Efektem wdychania mikroskopijnych włókien mogą być poważne choroby płuc, takie jak: pylica azbestowa (azbestozy), rak płuc lub międzybłoniaki. Działanie to jest zatem bardzo ważne dla mieszkańców, ze względu na ich bezpieczeństwo i ochronę ich zdrowia.

Niewiele mniej działań, bo 25% z wszystkich zrealizowanych zadań, podjęto w zakresie edukacji ekologicznej mieszkańców GO 1.1. (Intensyfikacja edukacji ekologicznej promującej właściwe postępowanie z odpadami oraz prowadzenie skutecznej kampanii informacyjno – edukacyjnej w tym zakresie). Zintensyfikowanie działań wynikało głównie ze zmiany systemu gospodarowania odpadami w województwie. Gminy, Związki Międzygminne, Urząd Marszałkowski prowadziły kampanię edukacyjną, która miała na celu zapoznanie pracowników Urzędów Gmin z obowiązkami sprawozdawczymi związanymi z gospodarowaniem odpadami komunalnymi, mieszkańców z nowym systemem gospodarki odpadami komunalnymi, sposobami gromadzenia odpadów komunalnych, zasadami segregacji odpadów komunalnych, itp. Kampania prowadzona była w bardzo zróżnicowanej formie, np. w formie broszurek, plakatów, tablic informacyjnych, spotów informacyjno-instruktażowych dotyczących właściwego postępowania z odpadami komunalnymi, audycji w TV Regionalnej, ale przede wszystkim w formie spotkań z mieszkańcami. Realizacja działania może bezpośrednio nie przyczyni się do zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów komunalnych, ale spowoduje zwiększenie świadomości mieszkańców na temat właściwego postępowania z odpadami oraz konsekwencji niewłaściwego zagospodarowania odpadami (np. spalania odpadów komunalnych w piecach grzewczych), co pośrednio przyczynić się może zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów komunalnych, zwiększenia ilości odpadów selektywnie gromadzonych, które poddawane mogą być procesom odzysku i recyklingu. Równie ważny jest fakt, że działanie to realizują również szkoły, co powoduje, że już od najmłodszych lat kształtowana jest postawa proekologiczna. W przyszłości taka postawa może zaowocować większym dbaniem o środowisko przez mieszkańców.

W następnej kolejności znajdują się działania związane z planem zamykania składowisk odpadów (GO.1.4. i GO.1.9.). W Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubuskiego na lata 2009 – 2012 z perspektywą na lata 2013 – 2020 oraz w Planie gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012–2017 z perspektywą do 2020 roku przeprowadzono analizę składowisk odpadów również pod kątem spełniania wymagań ochrony środowiska. Na jej podstawie określony został harmonogram zamykania składowisk odpadów, w tym niespełniających wymagań ochrony środowiska. W ten sposób uporządkowana zostanie sytuacja ze składowiskami odpadów na terenie województwa lubuskiego, w tym wyeliminowane zostaną składowiska odpadów, których pojemność się wyczerpała lub które eksploatowane są w niewłaściwy sposób. Plan zamykania składowisk nie jest

jednak realizowany zgodnie z przyjętym harmonogramem i jego realizacja przesunie się w czasie. Jest to działanie bardzo ważne, ponieważ powoli na zmniejszenie ryzyka przedostania się niebezpiecznych zanieczyszczeń pochodzących ze składowisk odpadów do środowiska, poprzez przeprowadzenie właściwych prac rekultywacyjnych oraz monitoring poeksploatacyjny.

Bardzo ważnymi działaniami są działania, które polegają na rozbudowie i budowie zakładów zagospodarowania odpadów obejmujących regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych, które zapewniają następujący zakres usług: mechaniczno-biologiczne przekształcanie zmieszanych odpadów komunalnych i pozostałości z sortowni; składowanie przetworzonych zmieszanych odpadów komunalnych; kompostowanie odpadów zielonych oraz sortowanie poszczególnych frakcji odpadów komunalnych zbieranych selektywnie; zakład demontażu odpadów wielkogabarytowych; zakład przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Inwestycje te obejmują szeroki zakres i często powiązane są ze sobą, przez co wpisują się w kilka działań określonych w POŚ WL takich jak GO 1.2., GO 1.5., GO 1.6. i GO 1.8. Ze względu na konieczność dostosowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi do dyrektyw UE istniejący system gospodarowania odpadami może być niewystarczający. Rygorystyczne poziomy, które powinny zostać osiągnięte 2020 r. wymagać mogą bardziej rozbudowanego systemu zagospodarowania odpadów.

Konsekwencją realizacji działań związanych z kształtowaniem systemu gospodarki odpadami jest realizacja działań: GO 2.1., GO 2.2., GO 2.3. GO 2.4. i GO 2.5. W zakresie gospodarki odpadami komunalnymi prowadzono działania, które pozwoliły osiągnąć wyznaczone poziomy recyklingu i odzysku odpadów, składowania odpadów komunalnych i ulegających biodegradacji. Przejęcie obowiązku odbierania odpadów komunalnych przez gminy nastąpiło 01.07.2013r. Od tego dnia mieszkańcy województwa lubuskiego ponoszą opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi i objęci zostali zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych. Osiągnięto również poziom ograniczania ilości odpadów ulegających biodegradacji unieszkodliwianych na składowisku odpadów. W 2013 r. wyniósł on 27,7%, co wskazuje na osiągnięcie wymaganych ustawą o odpadach poziomów, czyli 50%. Odpady komunalne były poddawane także procesom unieszkodliwiania. Ilość odpadów poddanych unieszkodliwianiu, w poszczególnych latach, zmieniała się. W procesach unieszkodliwiania zagospodarowano: w 2012 r. - 50 %, a w 2013 r. - 20 %, co wskazuje, że zmniejszono masę składowanych odpadów poniżej wymaganych w 2014 r. 60%. Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych z frakcji: papieru, metali, szkła i tworzyw sztucznych) wyniósł w 2012 r. – 94%, a w 2013 r. – 95%. Wskazuje to na osiągnięcie poziomów określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie poziomów

recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych. Działania związane z objęciem wszystkich mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów mogą być niedostateczne, aby możliwe było utrzymanie ponad 50% poziomu odzysku odpadów (poziom wyznaczony do osiągnięcia do 2020 r.).

Najmniej działań podjęto w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznymi. W latach 2012 – 2013 realizowało je jedynie 15 jednostek. Działania inwestycyjne dotyczyły opracowania i wdrażania innowacyjnych technologii przetwarzania zużytych baterii i akumulatorów (GO. 3.7.), rozbudowy lub modernizacji infrastruktury technicznej w zakresie zbierania i przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (GO. 3.8.), odpadów z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (GO. 3.12.) oraz zwiększania wykorzystania osadów ściekowych, w wyniku budowy i modernizacji oczyszczalni ścieków (GO.3.13.). Jest to nieznaczna ilość w porównaniu z inwestycjami realizowanymi w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. Ponadto analiza ankiet i danych nadesłanych od jednostek realizujących *POŚ WL* wykazała, że w okresie sprawozdawczym nie wszystkie działania z zakresu gospodarki odpadami niebezpiecznymi były realizowane. W okresie sprawozdawczym nie podjęto działań z zakresu rozwoju istniejącego systemu zbierania olejów odpadowych (GO. 3.2.), ukształtowania systemu unieszkodliwiania zakaźnych odpadów medycznych i weterynaryjnych (GO. 3.4.) oraz rozbudowy infrastruktury technicznej zbierania zużytych opon (GO 3.11.). Na terenie województwa lubuskiego znajdują się 2 spalarnie odpadów medycznych. W latach 2012-2013 szpitale zarządzające instalacjami oraz inne szpitale nie prowadziły nowych inwestycji w zakresie spalania odpadów. Odpady medyczne przekazywane były zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Należy również zauważyć, że Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze, w ramach swoich kompetencji, corocznie realizuje działania z zakresu: monitoringu prawidłowego postępowania z olejami odpadowymi (w pierwszej kolejności odzysk poprzez regenerację, a jeśli jest niemożliwy ze względu na stopień zanieczyszczenia poddanie olejów odpadowych innym procesom odzysku) (GO 3.3.), zwiększania nadzoru nad prowadzeniem gospodarki odpadami przez małych wytwórców tych odpadów w małej ilości (źródła rozproszone), (GO 3.5.), przeglądu spalarni odpadów medycznych przynajmniej raz w roku (GO 3.6.) oraz prowadzenia cyklicznych kontroli poszczególnych podmiotów wprowadzających pojazdy, punktów zbierania pojazdów, stacji demontażu, prowadzących strzępiarki, w zakresie przestrzegania przepisów o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (GO 3.9.). Prowadzenie takich kontroli jest niezwykle ważne, ponieważ zmniejsza ryzyko niewłaściwego postępowania z odpadami niebezpiecznymi.

Terminy realizacji działań służących realizacji celów strategicznych, określone w POŚ WL wskazują, że zadanie, które powinno zostać zrealizowane do 2013 r. to zadanie GO. 2.3. – Zmniejszenie ilości odpadów ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów. Działanie to można ocenić pozytywnie. Osiągnięty został w 2013 r. poziom składowania odpadów ulegających biodegradacji, wynoszący 50% masy wytworzonych tego rodzaju odpadów w 1995r. W 2011 r. zakończyć się powinno działanie GO.1.9. dotyczące uporządkowania składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. Plan zamykania składowisk nie jest jednak realizowany zgodnie z przyjętym harmonogramem i jego realizacja przesuwana się w czasie.

Pozostałe działania określone w POŚ WL mają wyznaczony dłuższy termin realizacji: 2014 r., 2015 r., 2018 r., 2020 r. i 2032 r. Powoduje to, że ocena stopnia realizacji zadań jest trudna. Ponadto część zadań jest zadaniami ciągłymi, które realizowane są na bieżąco lub corocznie, jak to jest w przypadku zadań realizowanych przez WIOŚ. Wśród wymienionych działań należy pozytywnie ocenić działania, które przyczyniają się do osiągnięcia celu GO2. Większość z przypisanych do tego celu działań zostało już zrealizowanych, osiągnięte zostały wyznaczone w POŚ WL poziomy. Ważne jest teraz utrzymanie lub podwyższenie wypracowanych poziomów. W przypadku części działań, wpisujących się w realizację celu strategicznego GO1., rozpoczęto ich realizację w okresie sprawozdawczym. Możliwa będzie zatem ich skuteczna realizacja i zakończenie w wyznaczonym terminie, co umożliwi osiągnięcie wyznaczonego celu.

Należy zauważyć, że nie wszystkie działania wyznaczone w celu strategicznym GO3., których termin realizacji wyznaczono na 2014r., zostały rozpoczęte w okresie sprawozdawczym. Możliwe będzie, że nie dotrzymany zostanie ten termin i z tego powodu nie zostanie osiągnięty cel krótkoterminowy wyznaczony do realizacji do 2015 r. jakim jest: Gospodarka odpadami niebezpiecznymi (GO 3.)

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

Tabela 2.21. Działania podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu gospodarki odpadami

Działanie	Jednostka realizująca	Termin realizacji w POŚ WL	Rok realizacji	Stan realizacji	Koszty [tys. zł]	Źródło finansowania
GO 1.1.	Marszałek Województwa, Gminy, Związki Gmin	Zadanie ciągłe	2012-2013	Jest to działanie ciągłe, które realizowane jest przez Marszałka, gminy, związki gminne oraz szkoły. Ze względu na zmianę systemu gospodarowania odpadami w województwie prowadzone były intensywne działania związane z edukacją ekologiczną przez Marszałka, gminy, związki gminne. Ponadto szkoły prowadziły edukację z zakresu gospodarki odpadami i skutków jej niewłaściwego prowadzenia.	674,52	Środki własne
GO 1.3.	Marszałek Województwa, Gminy	2015	2012-2013	Urząd Marszałkowski prowadził kontrole podmiotów Ponadto kontrole prowadziły następujące Urzędy Gmin: Zabór, Gorzów Wielkopolski oraz Pszczew.	Koszty zatrudnienia, delegacji i utrzymania stanowiska.	środki własne
GO 1.4.	Zarządcy składowisk, Gminy, Związki Międzygminne	Zadanie ciągłe	2012-2013	W Aktualizacji PGO WL na lata 2009 – 2012 z perspektywą na lata 2013 – 2020 oraz PGO WL na lata 2012–2017 z perspektywą do 2020 roku przygotowano harmonogram zamykania składowisk odpadów, które nie spełniają wymagań ochrony środowiska. Plan ten nie jest jednak realizowany zgodnie z przyjętym harmonogramem. Według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. w województwie lubuskim zamknięto 9 składowisk odpadów.	b.d.	-
GO 1.7.	Marszałek Województwa, Starostwa Powiatowe, Gminy	Zadanie ciągłe	2012-2013	Jest to zadanie ciągłe. Z informacji uzyskanych w ankietach wynika, że w trzech gminach: Ośno Lubuskie, Żary i Gorzów Wielkopolski wydanych zostało 168 decyzji związanych i uwzględniających gospodarkę odpadami, w dwóch starostwach (Starostwo Powiatowe w Gorzowie Wielkopolskim oraz w Sulęcinie) wydano w okresie sprawozdawczym 38 takich decyzji. Natomiast najwięcej decyzji wydał Urząd Marszałkowski, bo aż 235.	Koszty zatrudnienia i utrzymania stanowisk	środki własne
GO 1.2.	Marszałek Województwa, Gminy	2015	2012-2015	Inwestycje podejmowane przez gminy, związki gminne i zarządców instalacji obejmują szeroki zakres i często powiązane są ze sobą, przez co wpisują się w kilka działań określonych w POŚ WL. W związku z tym połączono działania GO 1.2., GO 1.5., GO 1.6. i GO 1.8. W okresie sprawozdawczym rozpoczęto realizację inwestycji z zakresu zapewnienia dostępności odpowiedniej przepustowości instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych obejmujących m.in.. Regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych. Stymulowany będzie w ten sposób rozwój rynku surowców wtórnych oraz wspierany będzie rozwój technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów. Inwestycje prowadziły następujące zakłady gospodarki odpadami: Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Gorzowie Wielkopolskim, Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Zielona Góra, Wexpool Sp. z o.o., Zakład Zagospodarowania Odpadów Spółka z o.o. w Marszowie, ZUO International Sp. z o.o., Zakłady Usługowe Zachód Sp. z o.o. Oddział Usług nr 8 w Szprotawie. Prowadzona jest również ciągła współpraca z Rekopol Organizacją Odzysku Opakowań S.A. w Warszawie	45 521,44	środki własne, fundusze UE WFOŚiGW w ZG, leasing finansowy
GO 1.5.	Zarządcy instalacji, Gminy, Związki Międzygminne	2014				
GO 1.6.	Gminy, Związki Gmin	2014				
GO 1.8.	Gminy, Związki Gmin	2018				

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

GO 1.9.	Zarządcy składowisk, Gminy, Związki Międzygminne	2011	2012-2013	Plan zamykania składowisk nie jest realizowany zgodnie z przyjętym harmonogramem zamykania składowisk odpadów niespełniających wymagań ochrony środowiska. Jego realizacja przesunie się w czasie.	1 650,92	Środki własne, fundusze UE
GO 2.1.	Gminy, Związki Międzygminne	2015	2012-2013	Działanie zrealizowano. Nowy system gospodarki odpadami wprowadził obowiązek odbierania odpadów komunalnych od wszystkich mieszkańców województwa.	b.d.	b.d.
GO 2.2.	Gminy, Związki Międzygminne	2015	2011-2013	Działanie jest w trakcie realizacji. Budowane i organizowane są Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, a także Mobilne Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych przez gminy, związki międzygminne oraz zarządzających instalacjami gospodarowania odpadami komunalnymi.	341,96	środki własne gminy, przedsiębiorców
GO 2.3.	Gminy, Związki Międzygminne	2013 i 2020	2012-2013	W wyniku realizacji działań, osiągnięty został poziom (50%) ograniczania ilości odpadów ulegających biodegradacji deponowanych na składowiskach, który w 2013 r. wyniósł 27,7%.	b.d.	b.d.
GO 2.4.	Gminy, Związki Międzygminne	2014	2012-2013	W procesach unieszkodliwiania zagospodarowano: <ul style="list-style-type: none"> • 2012 r. - 50 %, • 2013 r. - 20 %, co wskazuje, że osiągnięty został poziom 60% wyznaczony dla 2014r. 	b.d.	b.d.
GO 2.5.	Gminy, Związki Międzygminne	2020	2012-2013	Sprawozdanie PGOWL wskazało, że poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia wyniósł: <ul style="list-style-type: none"> • w 2012 r. – 94%, • w 2013 r. – 95%. Osiągnięty został poziom określony w działaniu	b.d.	b.d.
GO 3.1.	Marszałek Województwa	Zadanie ciągłe	2012-2013	Marszałek prowadzi i uaktualnia bazę danych PCB. Jest to zadanie ciągłe, które realizowane było w okresie sprawozdawczym.	Koszty zatrudnienia i utrzymania stanowiska	Środki własne
GO 3.2.	Organizacje odzysku, producenci i wytwórcy olejów odpadowych	2014	-	Zadania niezrealizowano	-	-
GO 3.3.	WIOŚ	Zadanie ciągłe	2012-2013	Jest to zadanie ciągłe. W okresie sprawozdawczym, w ramach zadań kontrolnych WIOŚ prowadził tego rodzaju działania.	3 733,00	środki budżetu państwa
GO 3.4.	Przedsiębiorcy, właściciele instalacji unieszkodliwiania tych odpadów	2014	-	Zadania nie realizowano. Szpitale zarządzające instalacjami oraz inne szpitale nie prowadziły nowych inwestycji w zakresie spalania odpadów. Odpady medyczne przekazywane były zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.	-	-
GO 3.5.	WIOŚ	Zadanie ciągłe	2012-2013	Jest to zadanie ciągłe. W okresie sprawozdawczym, w ramach zadań kontrolnych WIOŚ prowadził tego rodzaju działania.	3 733,00	środki budżetu państwa
GO 3.6.	WIOŚ	Zadanie ciągłe	2012-2013	Jest to zadanie ciągłe. W okresie sprawozdawczym, w ramach zadań kontrolnych WIOŚ prowadził tego rodzaju działania.	3 733,00	środki budżetu państwa

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

GO 3.7.	Przedsiębiorcy, właściele instalacji unieszkodliwiania tych odpadów	2014	Od 2012 r.	Opracowanie i wdrożenie nowych metod separacji metali nieżelaznych zawartych w bateriach alkalicznych, cynkowo-węglowych i powietrznych w przedsiębiorstwie Recupyl Polska przeniesiono na rok 2014. Od 2015 r. realizowane są prace B+R. W 2013 r. ZUO Gorzów Wielkopolski podpisało umowę na dofinansowanie inwestycji pn.: „Rozbudowa i modernizacja Zakładu Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Gorzowie Wlkp. ul. Małszyńska 180– etap III”, które realizowane jest w ramach projektu budowy Centrum Badawczo–Wdrożeniowego Eko– Innowacje w Stanowicach.	2 281,00	środki własne, fundusze UE
GO 3.8.	Przedsiębiorcy, właściele instalacji unieszkodliwiania tych odpadów	2014	-	Priorytet powiązany jest z priorytetem GO 1.8. Poprzez budowę i rozbudowę regionalnych zakładów zagospodarowania odpadów obejmujących również budowę zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego realizowany będzie priorytet GO 3.	-	-
GO 3.9.	WIOŚ	Zadanie ciągłe	2012-2013	Jest to zadanie ciągłe. W okresie sprawozdawczym, w ramach zadań kontrolnych WIOŚ prowadził tego rodzaju działania.	3 733,00	środki budżetu państwa
GO 3.10.	Marszałek Województwa, Starostwa Powiatowe, Gminy	2032	2012-2013	Działanie jest w trakcie realizacji. W okresie sprawozdawczym 32 gminy realizowały prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. W 2012 roku sumarycznie unieszkodliwiono 1185,11 Mg wyrobów zawierających azbest (84 380,78 m2 płyt falistych azbestowo-betonowych), a w 2013 roku - 2 480,68 Mg wyrobów zawierających azbest (169 159,83 m2 płyt falistych azbestowo-betonowych oraz płyt elewacyjnych) Ponadto ZUO Gorzów Wielkopolski w 2013 roku podpisał umowę na dofinansowanie inwestycji pn. „Rozbudowa i modernizacja Zakładu Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Gorzowie Wlkp., ul. Małszyńska 180 - etap IIIa”, która obejmuje budowę kwatery (Kn2) służącej do składowania odpadów problemowych zawierających azbest.	2 629,09	Dotacja NFOŚiGW: 50% WFOŚiGW w ZG 50 % NFOŚiGW w Warszawie, Środki własne gminy, przedsiębiorstw
GO 3.11.	Przedsiębiorcy, właściele instalacji unieszkodliwiania tych odpadów	2014	-	Realizacja działania przesunęła się w czasie. Zakład EKO RECYKLING sp. z o.o. w Brodach, rozpoczął w 2014 r. realizację instalacji do recyklingu opon i odpadów z wykorzystaniem jej produktów oraz inwestycję pn. „Zakup linii do produkcji reglanulatu i przetworzenia termicznego odpadów z poliofelin w paliwo węglowodorowe”. Planowany termin zakończenia obu realizacji to 2015r.	-	-
GO 3.12.	Przedsiębiorcy, właściele instalacji unieszkodliwiania tych odpadów	2014	2009-2015	Firma EKO Recykling sp. z o.o. przystąpiła w 2009 r. do realizacji inwestycji pn. „Rozwój firmy Eko Recykling Sp. z o.o. poprzez zastosowanie nowoczesnej linii produkcyjnej do wytworzenia paliwa alternatywnego”. Planowana data zakończenia projektu to 31.03.2015r.	4 598,44	fundusz LRPO, środków Budżetu Państwa
GO 3.13	Zarządcy oczyszczalni ścieków	Zadanie ciągłe	2012-2013	Jest to zadanie ciągłe, które w okresie sprawozdawczym realizowało pięciu zarządców oczyszczalni ścieków zlokalizowanych w Gorzowie Wielkopolskim, Lubsku, Wiechlicach, Pszczewie i Lubrzy	21 384,18	środki własne, fundusze UE, Bank PKO S.A.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Szczegółowy zakres rzeczowy zadań znajduje się w załączniku nr 3.

2.3.3. Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL

W zakresie gospodarki odpadami cele i kierunki inwestycyjne powiązane powinny być z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubuskiego, których szczegóły zawarte są w „Analizie zadań inwestycyjnych w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, niezbędnych do osiągnięcia do 2020 roku zgodności z prawem Unii Europejskiej” przygotowywanej dla Aktualizacji PGO WL. Zgodnie z dokumentem, konieczna będzie rozbudowa sieci Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów komunalnych w Gminach oraz rozbudowa instalacji gospodarowania odpadami komunalnymi. Harmonogram realizacji planowanych inwestycji wyznaczonych w w/w opracowaniu przedstawia tabela poniżej.

Tabela 2.22. Harmonogram realizacji planowanych inwestycji związanych z gospodarką odpadami

Nazwa planowanych inwestycji (opis przedsięwzięcia)	Kwota przewidziana na zadanie [tys. PLN]	Źródło finansowania	Planowany okres realizacji	Jednostka realizująca
Punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych				
PSZOK	Mały punkt: od 100-300 tys. zł	b.d.	b.d.	Gmina Szczaniec
PSZOK		b.d.	2014	Gmina Kargowa
PSZOK		b.d.	b.d.	Gmina Klepina
PSZOK	Średni punkt: od 300-600 tys. zł	b.d.	2015	Gmina Przecław
PSZOK		b.d.	2015	Gmina Miodnica
PSZOK		b.d.	b.d.	Gmina Jasień
PSZOK	Duży punkt: od 600 tys. zł ¹⁾	b.d.	2014	Gmina Trzebiel
PSZOK		b.d.	2020	Gmina Tuplice
Kompostownie odpadów zielonych				
Rozbudowa i modernizacja kompostowni odpadów biodegradowalnych i zielonych	1 500	Środki własne, Fundusze Unii Europejskiej, NFOŚiGW, WFOŚiGW	2015	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. z siedzibą w Gorzowie Wielkopolskim
Instalacje do mechaniczno – biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych				
Instalacja mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w Słubicach	10 400	Środki własne	b.d.	ZUO International Sp. z o. o., Kunowice
Instalacje do termicznego przekształcania odpadów komunalnych				
Budowa zakładu do termicznego przekształcania odpadów w skojarzeniu z produkcją energii elektrycznej i ciepła technologicznego	150 000	środki własne inwestora, Fundusze Unii Europejskiej	2015	Celowy Związek Gmin CZG–12
Razem	153 500			

Źródło: „Analiza zadań inwestycyjnych w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, niezbędnych do osiągnięcia do 2020 roku zgodności z prawem Unii Europejskiej”, Urząd Marszałkowski, grudzień 2014 r.

Objaśnienia:

1. Koszt szacunkowy wg A. Krzyśków, kwiecień 2013

2.4. Ochrona przyrody i krajobrazu (OP)

2.4.1. Ocena stanu aktualnego

2.4.1.1. Ochrona przyrody

1. Cel długoterminowy do roku 2019:

- Ochrona, odtwarzanie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej i georóżnorodności.

2. Cele krótkoterminowe do roku 2015:

2.1. Pogłębianie wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa (OP1.)

Miary realizacji celu:

- liczba przeprowadzonych inwentaryzacji przyrodniczych,
- liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu ochrony przyrody.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- OP.1.1. Kontynuowanie inwentaryzacji przyrodniczej województwa ze szczególnym uwzględnieniem obszarów Natura 2000 (inwentaryzacja pod kątem tworzonych obecnie Planów Zadań Ochronnych)
- OP.1.2. Edukacja pracowników administracji publicznej oraz pozostałych interesariuszy w zakresie prawnych i przyrodniczych podstaw zarządzania obszarami Natura 2000
- OP.1.3. Weryfikacja granic Parków Krajobrazowych
- OP.1.4. Weryfikacja i uporządkowanie granic obszarów chronionego krajobrazu

2.2. Stworzenie organizacyjnych i prawnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody (OP2.)

Miary realizacji celu:

- liczba opracowanych i uchwalonych planów ochrony/zadań ochronnych,
- liczba utworzonych form ochrony przyrody.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- OP 2.1. Opracowanie i zatwierdzenie planów ochrony dla istniejących parków narodowych i krajobrazowych oraz rezerwatów przyrody, a także planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000

- OP 2.2. Tworzenie nowych form ochrony przyrody na podstawie wyników inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej

2.3. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej poprzez zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu ekosystemów i siedlisk oraz populacji gatunków zagrożonych (OP3.)

Miary realizacji celu:

- liczba zrealizowanych projektów dotyczących ochrony siedlisk i gatunków,
- właściwy stan gatunków i siedlisk będących przedmiotem ochrony na obszarach Natura 2000 zgodnie z wytycznymi Dyrektywy Siedliskowej,
- liczba wdrożonych programów rolno-środowiskowych.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- OP 3.1. Monitoring stanu gatunków i siedlisk na obszarach Natura 2000 oraz przeciwdziałanie pogorszeniu się tego stanu
- OP 3.2. Czynna ochrona siedlisk cennych przyrodniczo (np. terenów podmokłych, łąk i pastwisk, muraw kserotermicznych)
- OP 3.3. Przebudowa drzewostanów pod kątem zgodności z siedliskiem, w szczególności na terenach obszarów chronionych
- OP 3.3. Opracowanie i wdrażanie programów ochrony gatunków zagrożonych
- OP 3.4. Opracowanie i wdrażanie kompleksowych systemów zarządzania obszarami cennymi przyrodniczo wraz z tworzeniem infrastruktury edukacyjnej, informacyjnej, turystycznej oraz służącej ochronie przyrody
- OP 3.5. Wsparcie ochrony bioróżnorodności na obszarach wiejskich poprzez szkolenie i wsparcie rolników we wdrażaniu programów rolno-środowiskowych

Na terenie województwa lubuskiego ochrona przyrody realizowana jest zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2013, poz. 627, z późn. zm.). Tereny, dla których dokumentacja przyrodnicza wykazała występowanie cennych ekosystemów, siedlisk i ostoj przyrodniczych zachowanych w stanie naturalnym lub mało zmienionym, objęte zostały ochroną jako: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, pomniki przyrody i obszary Natura 2000.

Tabela 2.23. Formy ochrony przyrody ustanowione w województwie lubuskim

Lp.	Obszar chroniony	2010 r.		2012 r.		2013 r.	
		Ilość	Powierzchnia [ha] ^{c)}	Ilość	Powierzchnia [ha] ^{c)}	Ilość	Powierzchnia [ha] ^{c)}
1.	Parki narodowe	2	13 642,8	2	13 642,8	2	13 642,8
2.	Rezerваты przyrody ^{a)}	61	3 674,1	64	3 907,8	64	3 907,7
3.	Parki krajobrazowe	8	76 933,4	8	76 394,8	8	76 389,8
4.	Obszary chronionego krajobrazu ^{a)}	38	436 441,8	38	436 048,3	38	435 934,4
5.	Użytki ekologiczne ^{a)}	387	3 135,1	386	3 282,6	387	3 257,4
6.	Stanowiska dokumentacyjne ^{a)}	1	5,6	1	5,6	1	5,6
7.	Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe ^{a)}	7	10 052,5	8	10 116,9	8	10 116,9
8.	Pomniki przyrody ^{c)}	1 236	-	1 232	-	1 307	-
9.	Obszary Natura 2000 ^{b)} : Obszary Specjalnej Ochrony (ptasie) OSO	12	294 227,5	12	294 227,5	12	294 227,5
	Specjalne Obszary Ochrony (siedlisk) SOO	61	158 095,4	63	192 955,2	63	192 955,2
Suma		1813	-	1814	-	1890	-

Źródło: a) RDOŚ w Gorzowie Wielkopolskim,

b) GDOŚ w Warszawie,

c) US Zielona Góra „Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2014”

Analizując powyższą tabelę można stwierdzić, że ilość terenów objętych ochroną w województwie wzrasta. W stosunku do 2010 roku ilość form ochrony przyrody wzrosła o 4,2 %. Wskazuje to na coraz lepsze poznanie zasobów przyrodniczych województwa lubuskiego i objęcie ochroną tych siedlisk i ekosystemów, które zachowane są w stanie naturalnym i powinny zostać zachowane. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska uznał w 2012 roku za rezerваты przyrody: „Przygielkowe Moczary”, „Woskownica” i „Zacisze”. Ponadto w ramach swoich kompetencji opracował i zatwierdził plany ochrony dla następujących rezerwatów przyrody:

- w 2012 r.: Bagno Chłopiny, Bogdanieckie Grądy, Buczyzna Łagowska, Buki Zdroiskie, Dębowa Góra, Jezioro Wielkie, Łęgi koło Słubic, Młodno, Mokradła Sułowskie, Morenowy Las, Nad Jeziorem Trześniowskim, Nad Młyńską Strugą, Nietoperek, Pamięcin, Rybojady, Rzeka Przylęzek, Uroczysko Grodziszcze, Wilanów, Zimna Woda;
- w 2013 r.: Bukowa Góra, Czarna Droga, Radowice, Santockie Zakole.

W okresie sprawozdawczym ustanowiono 3 nowe użytki ekologiczne. W gminie Maszewo uchwalono użytek ekologiczny Diabelski staw koło Radomicka, w gminie Górzycy – UE Murawy w Górzycy, a w gminie Lubniewice – UE Olszynowe Bagno. Użytki ekologiczne w gminie Brody: Rosiczna, Śródleśne oczka, Bagna przy rosochatych sosnach, Ruskie stawy i Moczary oraz użytek ekologiczny w gminie Drezdenko – Jelenie Bagna, zostały ustanowione w 2002 r. Rozporządzeniem nr 5 Wojewody Lubuskiego z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 44, poz.554). Na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie niektórych

ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracyjnych w województwie (Dz. U. Nr 92, poz. 753 z późn. zm.) rozporządzenie to straciło moc dla tych użytków ekologicznych z dniem wejścia w życie nowych uchwał w sprawie ustanowienia użytków ekologicznych, zatwierdzonych w 2012 i 2013r.

Ponadto w 2012 r., w celu ochrony wyjątkowo cennych fragmentów krajobrazu naturalnego i kulturowego, dla zachowania jego wartości przyrodniczych, kulturowych i estetycznych, Rada Gminy Brody utworzyła Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Wąwozy”. Zwiększono również powierzchnię trzech obszarów Natura 2000:

- Ostoja Przemęcka PLH300041 (z 1 200,4 ha na 4 396,5 ha),
- Ujście Ilianki PLH080015 (z 908,4 ha na 1958,7 ha),
- Dolna Odra PLH320037 (z 29 536,0 ha na 30 458,0 ha).

W kwietniu 2012 roku wysłana została do Komisji Europejskiej lista obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty. Na przesłanej liście znalazł się obszar o nazwie Rynna Jezior Torzymskich PLH 080073, który został zatwierdzony w grudniu 2013 r. przez Komisję Europejską, jako Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty.

W 2013 roku nastąpiła również zmiana nazwy jednego obszaru Natura 2000. Obszar Jeziora Pszczewskiego i Dolina Obry PLH080002 zmienił nazwę na Rynna Jezior Obrzańskich. Przedmiot ochrony i powierzchnia nie uległy zmianie.

W 2012 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim opracował i zatwierdził plany zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000: Sulechów PLH080043, Puszcza Barlinecka PLB080001, Ujście Ilianki PLH080015 oraz Dolina Ilianki PLH080009. W 2013 r. opracowano i zatwierdzono plany zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000: Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry PLB080005, PLH080002, Skwierzyna PLH080041, Lasy Dobrosułowskie PLH080037, Jezioro Janiszowice PLH080053, Diabelski Staw k/Radomicka PLH080056, Nowogrodzkie Przygielkowsko PLH080054, Buczyny Łagowsko-Sulęcińskie PLH080008, Dolina Pliszki PLH080011.

Opracowywanie planów zadań ochronnych stworzyło narzędzia dla ochrony ekosystemów i siedlisk przyrodniczych, a także ochrony różnorodności biologicznej w tych obszarach. Wskazano w nich również działania, które powinny być realizowane w celu minimalizowania zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, zidentyfikowanych dla przedmiotów ochrony. Takie działania pozwoli na zachowanie i poprawę stanu siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszary Natura 2000.

2.4.1.2. Lasy

1. Cel długoterminowy do roku 2019:

- Ochrona, odtwarzanie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej i georóżnorodności.

2. Cele krótkoterminowe do roku 2015:

2.1. Ochrona i odtwarzanie różnorodności biologicznej systemów leśnych (OP4.)

Miara realizacji celu:

- wzrost powierzchni zalesionej według Krajowego Programu Zwiększania Lesistości
- prowadzenie działań według Polityki Leśnej Państwa,
- prowadzenie waloryzacji przyrodniczej obszarów leśnych
- wykonanie przebudowy drzewostanów i odnowień po rębni według planu rządzenia lasów,
- wskazanie terenów poddanych rekultywacji,
- realizacja zadań zwiększających retencję,
- realizacja zadań służących ochronie przed skutkami suszy i powodzi,

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- OP 4.1. Realizacja „Krajowego programu zwiększania lesistości”
- OP 4.2. Zalesienie nowych terenów, w tym gruntów zbędnych dla rolnictwa oraz nieużytków z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo- krajobrazowych
- OP 4.4. Zwiększenie ilości i powierzchni zadrzewień na terenach rolniczych oraz rozszerzenie zakresu leśnej rekultywacji terenów zdegradowanych, w tym odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych – budowa, przebudowa i modernizacja dróg leśnych, wyznaczonych w planach urządzenia lasu jako drogi pożarowe
- OP 4.5. Renaturalizacja obszarów leśnych, w tym obszarów wodnych - błotnych obiektów cennych przyrodniczo, znajdujących się na terenach leśnych w tym: zwiększenie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych- budowa obiektów wodno-melioracyjnych

2.2. Zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych (OP5.)

Miara realizacji celu:

- właściwy stan terenów leśnych, określonych w planach urządzenia lasów.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- OP 5.1. Realizacja planów urządzenia lasów.
- 2.3. Edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych (OP6.)

Miara realizacji celu:

- prowadzenie przez leśników edukacji przyrodniczej,
- prowadzenie szkoleń mających na celu możliwości pozyskania funduszy unijnych dla działań związanych z leśnictwem,
- udostępnianie obiektów do korzystania z lasu w celach rekreacyjnych (pola biwakowe, parkingi leśne,
- szlaki turystyczne, zadaszania i miejsca wypoczynku).

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- OP 6.1. Podnoszenie świadomości przyrodniczej społeczeństwa, udostępnienie lasów poprzez utrzymanie i rozwój posiadanej infrastruktury, rozszerzaniu bazy do edukacji ekologicznej, partycypacji w inwestycjach wspólnych z samorządami w zakresie rozwoju turystyki na obszarach leśnych i przyleśnych
- OP 6.2. Prowadzenie doradztwa dla właścicieli gruntów korzystających ze wsparcia UE dla działań związanych z leśnictwem
- OP 6.3. Promocja turystyki związanej z gospodarką leśną i łowiecką oraz turystyki ekologicznej i rowerowej
- 2.4. Identyfikacja zagrożeń lasów i zapobiegania ich skutkom (OP7.)

Miara realizacji celu:

- działania mające na celu ograniczenie występowania szkodników owadzych w lasach,
- wzrost ilości działań dotyczące ograniczenia zagrożeń pożarowych w lasach o 10 % w porównaniu z ubiegłymi latami,
- modernizacja dróg leśnych uznanych za drogi pożarowe,
- działania mające na celu zwalczanie kłusownictwa, zaśmiecania i dewastacji terenów leśnych.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- OP 7.1. Monitorowanie oraz ograniczanie występowania szkodników owadzych w lasach
- OP 7.2. Monitorowanie oraz ograniczanie zagrożenia pożarowego w lasach, w tym:

- modernizacja sprzętu przeciwpożarowego oraz systemu wczesnego wykrywania pożarów lasu,
 - modernizacja systemu obserwacji lasu, zakup kamer TV umożliwiających Monitoring lasów,
 - zakup i wymiana sprzętu patrolowo-gaśniczego
- OP 7.3. Budowa lub przebudowa dróg leśnych uznanych za drogi pożarowe
- OP 7.4 Wzmacnianie techniczne służb leśnych dla potrzeb ujawniania i zwalczania zagrożeń niszczenia przyrody przez człowieka (walka z kłusownictwem, zaśmiecaniem i dewastacją terenów leśnych).
- OP 7.5 Działania mające na celu ochronę lasu przed szkodami wyrządzonymi przez zwierzyną leśną.

Województwo lubuskie charakteryzuje się występowaniem dużych i zwartych kompleksów leśnych. Głównym dokumentem, który ocenia stan lasów i kierunki zmian tego stanu w Polsce są inwentaryzacje stanu lasów wykonywane przez Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej, których podsumowanie zawarte jest w opracowaniach pn.: „Wielkoobszarowa inwentaryzacja stanu lasów w Polsce. Wyniki za okres: 2006-2010, 2008-2012, 2009-2013”. Pod względem zalesienia zajmuje niezmiennie 1 miejsce w Polsce. Powierzchnia terenów leśnych corocznie wzrasta. Na koniec 2013 roku grunty leśne zajmowały powierzchnię 708 638,05 ha, co stanowiło 49,2% powierzchni całkowitej województwa. W porównaniu z 2010 r. jest to niewielki wzrost o ok. 0,3%. Powierzchnia lasów w województwie w latach 2010, 2012 i 2013 wskazana została w tabeli poniżej (Tabela 2.24).

Tabela 2.24. Lesistość na terenie województwa lubuskiego

Lp.	Wskaźnik	2010	2012	2013
1.	Powierzchnia gruntów leśnych - ogółem [ha]	706 238,5	708 199,2	708 638,05
2.	Powierzchnia gruntów leśnych – Lasy ogółem [ha]	685 071,4	687 184,7	687 662,96
3.	Lesistość [%]	49	49,1	49,2
4.	Grunty leśne publiczne ogółem [ha]	696 681,7	696 829,1	696 891,82
5.	Grunty leśne prywatne [ha]	9 556,8	11 370,1	11 746,23

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS Zielona Góra

W porównaniu z 2010 rokiem struktura gatunkowa lasów nie uległa znaczącym zmianom. Na terenie województwa lubuskiego przeważają lasy iglaste. Dominującym gatunkiem w lasach jest sosna, której udział wynosi 80,6% powierzchni lasów. W lasach liściastych dominującymi gatunkami są natomiast dąb (5,8%) i brzoza (5,1%). Najrzadziej występują lasy liściaste z topolami (0,05%), osiką (0,2%) i grabem (0,3%). Strukturę gatunkową lasów w województwie lubuskim w latach 2010, 2012 i 2012 przedstawiono w tabeli poniżej (Tabela 2.25).

Tabela 2.25. Powierzchnia lasów w województwie lubuskim według gatunków panujących [%]

Rok	Grupy gatunków panujących*											
	So	Św	Jd	Pozostałe iglaste	Bk	Db	Gb	Brz	Ol	Tp	Os	Pozostałe liściaste
	[%]											
2010	81,7	1,3	-	0,8	1,7	5,3	0,2	4,8	2,3	0,05	0,2	1,7
2012	80,7	1,3	-	1	1,6	5,8	0,2	5,1	2,3	0,05	0,2	1,8
2013	80,6	1,3	-	0,9	1,6	5,8	0,3	5,1	2,4	0,05	0,2	1,8

Źródło: „Wielkoobszarowa inwentaryzacja stanu lasów w Polsce” Wyniki za okres: 2006-2010, 2008-2012, 2009-2013, Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej.

* Wykaz skrótów: So – sosna zwyczajna, Św – świerk, Jd – jodła, Bk – buk, Db – dąb, Gb – grab, Brz – brzoza, Ol – olsza czarna, Tp – topola, Os – osika.

Największą powierzchnię wśród lasów województwa, bo ok. 30,5% zajmują drzewostany w III klasie wieku, czyli od 41 – 60 lat. Najmłodsze drzewostany, w wieku do 20 lat zajmują powierzchnie 89 120 ha, co stanowi 13,0%. W porównaniu z 2010 rokiem ich powierzchnia utrzymuje się na podobnym poziomie. Najstarsze drzewostany podnoszące walory turystyczno-rekreacyjne regionu, tzw. starodrzewia, stanowią 2,1% powierzchni lasów województwa lubuskiego i ich udział w całkowitej powierzchni lasów województwa lubuskiego nie ulega znaczącym zmianom. Strukturę wiekową lasów w województwie lubuskim w latach 2010, 2012 i 2013 przedstawiono w tabeli i na rysunku poniżej (Tabela 2.26 i Rysunek 2.25).

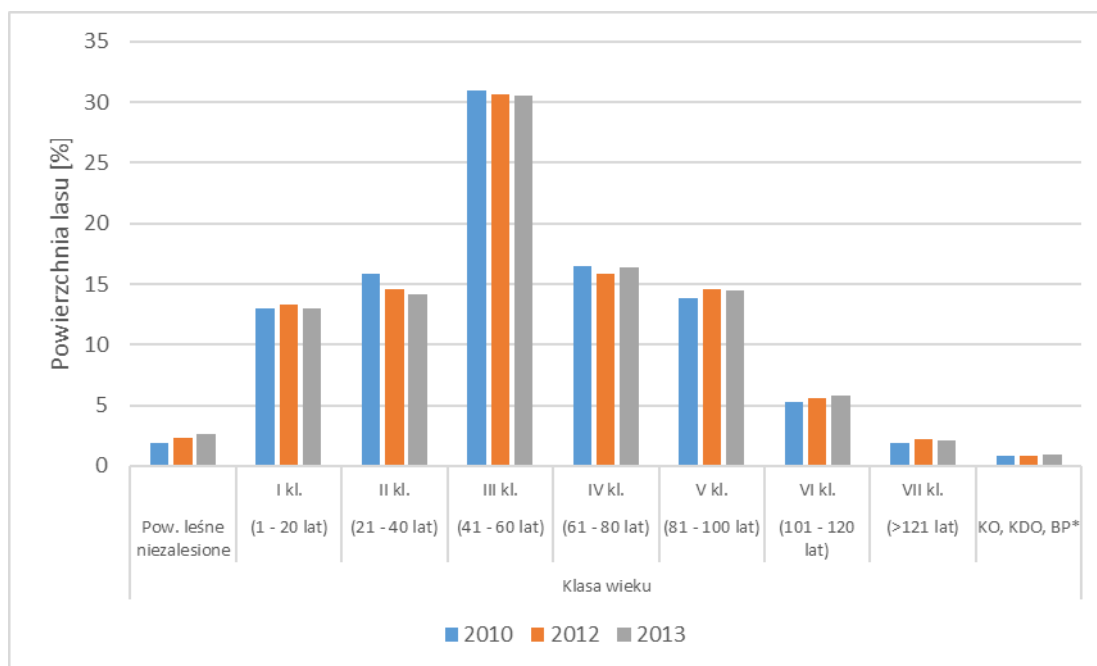
Tabela 2.26. Powierzchnia lasów w województwie lubuskim według klas wieku [%]

	Klasa wieku								
	Pow. leśne niezależone	I kl. (1 - 20 lat)	II kl. (21 - 40 lat)	III kl. (41 - 60 lat)	IV kl. (61 - 80 lat)	V kl. (81 - 100 lat)	VI kl. (101 - 120 lat)	VII kl. (>121 lat)	KO, KDO, BP*
	[%]								
2010	1,9	13	15,8	31	16,5	13,8	5,3	1,9	0,8
2012	2,3	13,3	14,6	30,7	15,9	14,6	5,6	2,2	0,8
2013	2,6	13	14,2	30,5	16,4	14,5	5,8	2,1	0,9

Źródło: „Wielkoobszarowa inwentaryzacja stanu lasów w Polsce” Wyniki za okres: 2006-2010, 2008-2012, 2009-2013, Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej

* Wykaz skrótów: KO – klasa odnowienia, KDO – klasa do odnowienia, BD – budowa przerębowa.

Rysunek 2.25. Powierzchnia lasów w województwie lubuskim według klasy wieku [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Wielkoobszarowa inwentaryzacja stanu lasów w Polsce” Wyniki za okres: 2006-2010, 2008-2012, 2009-2013, Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej

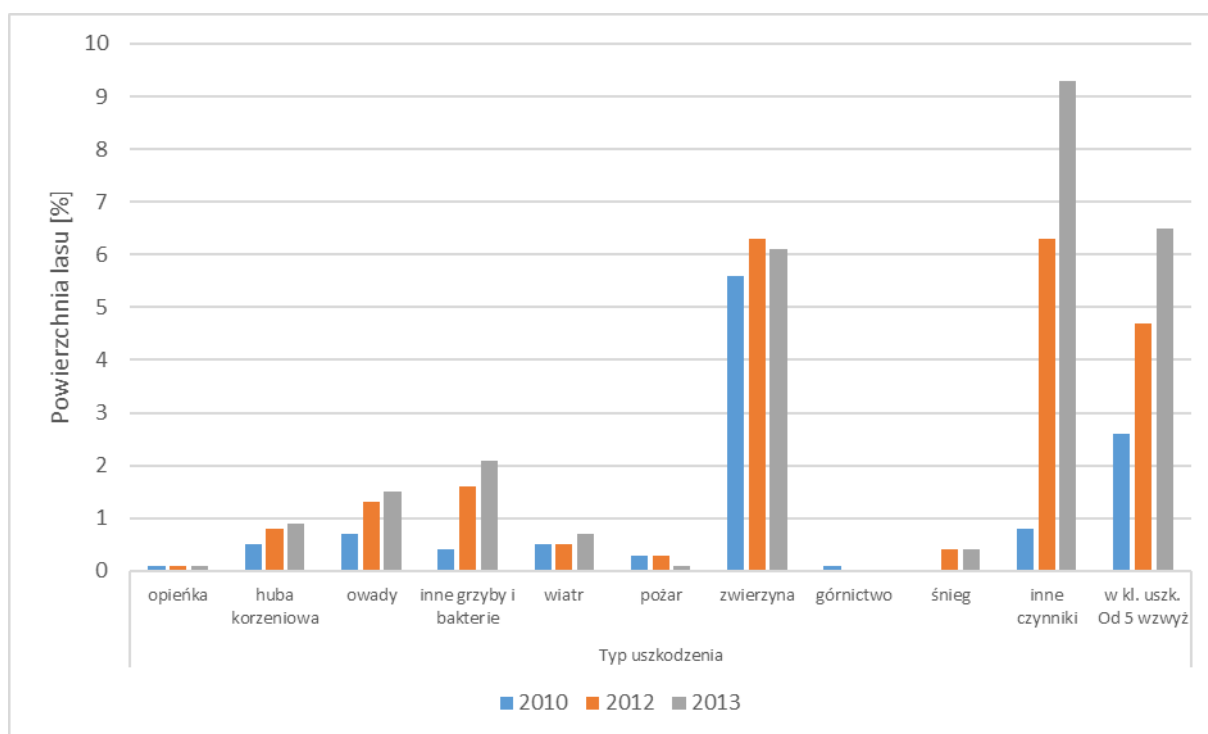
Na terenie województwa lubuskiego uszkodzenia w lasach powstają przede wszystkim przez czynniki biotyczne, a w szczególności przez zierzyńę. W 2012 roku zwierzyzna uszkodziła 6,3%, a w 2013 – 6,1% powierzchni lasu. Udział szkód spowodowanych przez owady wynosił w 2012 roku 1,3%, a w 2013 r. – 1,5% i jest większy niż w 2010 roku. Podobnie zwiększył się udział uszkodzeń spowodowanych przez grzyby i bakterie. W 2010 roku udział szkód spowodowanych przez hubę korzeniową wyniósł 0,5%, w 2012 r. – 0,8%, a w 2013 r. – 0,9%. Uszkodzenia przez inne grzyby i bakterie stanowiły w 2010 r. 0,7%, w 2012 – 1,3%, a w 2013 r. nawet 2,1%. Jedynie udział szkód spowodowanych przez pasożytniczego grzyba opieńkę utrzymuje się na stałym poziomie wynoszącym 0,1%. Czynniki abiotyczne, takie jak wiatr, obfity śnieg i szadź spowodowały w 2013 roku uszkodzenia lasu na powierzchni 7 221 ha. Uszkodzenia wystąpiły na większej powierzchni niż w 2012 (6 419 ha) i 2010 roku (3 121 ha). Czynniki antropogenicznymi, które mają największy udział w uszkodzeniach drzewostanu są pożary. W 2010 r. w wyniku pożarów drzewostany uszkodzone zostały na powierzchni 1 943 ha, w 2012 r. – 1 675 ha, a w 2013 r. – 850 ha. Zaobserwować można spadek powierzchni obszarów uszkodzonych przez pożary, co może być spowodowane czynnikami atmosferycznymi lub szybkim reagowaniem służb leśnych. Szczegółowe informacje na temat powierzchni lasów w podziale na przyczyny uszkodzenia zawiera tabela i rysunek poniżej (Tabela 2.27 i Rysunek 2.26).

Tabela 2.27. Powierzchnia lasów w województwie lubuskim według przyczyn uszkodzenia drzewostanów [ha/%]

		Drzewo- stany nieuszkodzone	Przyczyny uszkodzenia drzewostanów											w kl. uszk. od 5 wzwyż
			opieńka	huba korzeniowa	owady	inne grzyby i bakterie	wiatr	pożar	zwierzyna	górnictwo	śnieg	inne czynniki	razem	
2010	[ha]	609418	637	3404	4689	2716	3131	1943	37781	317	-	5172	59790	17715
	[%]	90,8	0,1	0,5	0,7	0,4	0,5	0,3	5,6	0,1	-	0,8	8,9	2,6
2012	[ha]	553800	318	5152	8358	10445	3588	1675	41838	-	2831	42285	116490	31377
	[%]	82,6	0,1	0,8	1,3	1,6	0,5	0,3	6,3	-	0,4	6,3	17,4	4,7
2013	[ha]	528198	319	5722	9906	13959	4381	850	40744	-	2840	62284	141005	43654
	[%]	78,9	0,1	0,9	1,5	2,1	0,7	0,1	6,1	-	0,4	9,3	21,1	6,5

Źródło: „Wielkoobszarowa inwentaryzacja stanu lasów w Polsce” Wyniki za okres: 2006-2010, 2008-2012, 2009-2013, Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej.

Rysunek 2.26. Powierzchnia lasów w województwie lubuskim według przyczyn uszkodzenia drzewostanów [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Wielkoobszarowa inwentaryzacja stanu lasów w Polsce” Wyniki za okres: 2006-2010, 2008-2012, 2009-2013, Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej

Pod względem gatunkowym, najczęściej uszkodzonym drzewostanem iglastym w województwie lubuskim jest drzewostan sosnowy, a drzewostanem liściastym – drzewostan dębowy. Uszkodzenia drzewostanów sosnowych stanowią od 75,5% w 2012 r. do 80,3% w 2010 r. powierzchni uszkodzonych lasów. Natomiast uszkodzenia drzewostanów dębowych stanowią od 7,1% w 2010 r. do 9,1% w 2012 r. powierzchni uszkodzonych lasów. Najmniejsze uszkodzenia zaobserwowano wśród drzewostanów

osikowych, topolowych i grabowych. Udział uszkodzeń w przypadku tych drzewostanów nie przekraczał 0,5 %. Powierzchnie lasów uszkodzonych w województwie lubuskim według gatunków panujących przedstawiono w tabeli poniżej (Tabela 2.28).

Tabela 2.28. Powierzchnia lasów uszkodzonych w województwie lubuskim według gatunków panujących [ha/%]

		Grupy gatunków panujących											
		So	Św	Jd	Pozostałe iglaste	Bk	Db	Gb	Brz	OI	Tp	Os	Pozostałe liściaste
2010	[ha]	49363	2248	-	641	641	4314		2321	586	317	-	1010
	[%]	80,3	3,7	-	1	1	7,1		3,8	1	0,5	-	1,6
2012	[ha]	88046	3254	-	1819	3189	10569	318	5336	1978	318	-	1663
	[%]	75,5	2,8	-	1,6	2,7	9,1	0,3	4,6	1,7	0,3	-	1,4
2013	[ha]	108004	4486	-	1838	3497	11722	636	6132	2366	319	-	2005
	[%]	76,6	3,2	-	1,3	2,5	8,3	0,5	4,3	1,7	0,2	-	1,4

Źródło: „Wielkoobszarowa inwentaryzacja stanu lasów w Polsce” Wyniki za okres: 2006-2010, 2008-2012, 2009-2013, Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej

2.4.2. Ocena wyznaczonych zadań

W przypadku każdego z wyznaczonych w priorytecie Ochrona przyrody i krajobrazu celów podjęte zostały w okresie sprawozdawczym działania, które przysłużyć się mogą ich osiągnięciu w 2015 r. Zestawienie wskazujące na ilość wykonanych zadań w poszczególnych działaniach przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 2.29 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących ochrony przyrody i krajobrazu.

Oznaczenie działania	Ilość wykonanych	Udział procentowy
OP.1.1.	5	0,6%
OP.1.2.	3	0,4%
OP.1.3.	1	0,1%
OP.1.4.	3	0,4%
OP 2.1.	37	4,5%
OP 2.2.	87	10,7%
OP 3.1.	22	2,7%
OP 3.2.	25	3,1%
OP 3.3.	11	1,3%
OP 3.3.	8	1,0%
OP 3.4.	200	24,5%
OP 3.5.	1	0,1%
OP 4.1.		
OP 4.2.	4	0,5%
OP 4.3.	13	1,6%
OP 4.4.	4	0,5%
OP 4.5.	249	30,6%
OP 5.1.	7	0,9%
OP 6.1.	17	2,1%
OP 6.2.	9	1,1%
OP 6.3.	5	0,6%
OP 7.1.	14	1,7%
OP 7.2.	16	2,0%

OP 7.3.	11	1,3%
OP 7.4	7	0,9%
OP 7.5	56	6,9%
Łącznie	815	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie otrzymanych ankiet.

Jednostkami, które realizowały działania były Marszałek Województwa, Gminy, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, Dyrekcje Parków Narodowych: Drawieńskiego i Ujścia Warty, Zespół Parków Krajobrazowych, Dyrekcja Lasów Państwowych w Zielonej Górze i podlegające jej Nadleśnictwa oraz Nadleśnictwa zlokalizowane w obrębie województwa lubuskiego, które podlegają Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie.

Na podstawie analizy ankiet można stwierdzić, że najwięcej zadań (30,6%) wykonano w działaniu OP 4.5. Renaturalizacja obszarów leśnych, w tym obszarów wodnych - błotnych obiektów cennych przyrodniczo, znajdujących się na terenach leśnych w tym: zwiększenie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych- budowa obiektów wodno-melioracyjnych. Wykonanie lub wyremontowanie obiektów melioracyjnych na terenach leśnych przyczynia się do ustabilizowania poziomu wody w osuszonych bagnach, podwyższenia poziomu lub opóźnienia odpływu wody, co wpłynie na właściwe uwodnienie olsów, a także opóźnienia odpływu wody z łąk. Wszystko to przysłuży się do odtworzenia i ochrony cennych przyrodniczo obszarów wodno – błotnych.

Niewiele mniej zadań, bo 24,5% z wszystkich podjętych zadań, realizowano w zakresie działania OP 3.4. Opracowanie i wdrażanie kompleksowych systemów zarządzania obszarami cennymi przyrodniczo wraz z tworzeniem infrastruktury edukacyjnej, informacyjnej, turystycznej oraz służącej ochronie przyrody. Realizacja tego działania jest niezwykle istotna, ponieważ przyczyni się do ochrony cennych przyrodniczo obszarów poprzez poinformowanie i ukierunkowanie ruchu turystycznego na terenach cennych przyrodniczo oraz kompleksowe zarządzanie obszarami chronionymi na podstawie Planów Urządzenia Lasu.

W następnej kolejności (10,7 %) znajduje się działanie OP 2.2. Tworzenie nowych form ochrony przyrody na podstawie wyników inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej, które wskazuje na coraz lepsze poznanie zasobów przyrodniczych województwa. Tworzenie nowych form ochrony jest ważne dla zachowania ekosystemów i siedlisk przyrodniczych, które ze względu na swój naturalny, a zatem cenny charakter, powinny zostać chronione przed zniszczeniem.

Stosunkowo w niewielkim stopniu realizowane było działanie OP. 7.5. Działania mające na celu ochronę lasu przed szkodami wyrządzonymi przez zwierzyną leśną. Zabezpieczanie mechaniczne (grodzienia posadzonych upraw, naprawa i konserwacja grodzień, które zabezpieczają przed zgryzaniem,

zakładanie osłonek, pakul i wełny owczej), wykładanie drzew do spalowania dla jeleni, w okresie największego zapotrzebowania na pokarm włóknisty oraz zabezpieczenia biologiczne, ksylotechniczne, chemiczne (umiarkowane stosowanie repelentów) przyczyniają się do zmniejszenia szkód wyrządzonych przez zwierzyne leśną. Jest to istotne działanie, ponieważ w największym stopniu szkody w drzewostanach powodowane są właśnie przez zwierzyne leśną. W mniejszym stopniu przez pozostałe czynniki, takie jak owady.

Istotnym dla ochrony istniejących form ochrony przyrody działaniem jest działanie OP 2.1. Opracowanie i zatwierdzenie planów ochrony dla istniejących parków narodowych i krajobrazowych oraz rezerwatów przyrody, a także planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000. Opracowywanie planów zadań ochronnych dla 12 obszarów Natura 2000, 23 rezerwatów przyrody oraz Pszczewskiego Parku Krajobrazowego umożliwiło czynną ochronę ekosystemów i siedlisk przyrodniczych, a także ochronę różnorodności biologicznej w tych obszarach. W planach zidentyfikowano również zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne dla przedmiotów ochron. Wskazano także działania, które powinny być realizowane w celu minimalizowania tych zagrożeń. Takie działania pozwoli na zachowanie i poprawę stanu siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono te obszary chronione.

Pozostałe działania realizowane są w minimalnym stopniu. Zadania realizowane w ramach priorytetów OP.1.1. Kontynuowanie inwentaryzacji przyrodniczej województwa ze szczególnym uwzględnieniem obszarów Natura 2000 (inwentaryzacja pod kątem tworzonych obecnie Planów Zadań Ochronnych), OP.1.2. Edukacja pracowników administracji publicznej oraz pozostałych interesariuszy w zakresie prawnych i przyrodniczych podstaw zarządzania obszarami Natura 2000, OP.1.3. Weryfikacja granic Parków Krajobrazowych oraz OP.1.4. Weryfikacja i uporządkowanie granic obszarów chronionego krajobrazu, mają przyczynić się do pogłębienia wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa. Ilość zrealizowanych zadań wskazuje, że działania realizowane są w sposób niezadowalający. Jedynie Dyrekcje Parków Narodowych prowadziły inwentaryzacje, które związane były z opracowaniem projektów planu ochrony dla: Drawieńskiego Parku Narodowego, Parku Narodowego „Ujście Warty”, obszarów Natura 2000 (Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046, Ujście Warty PLC 080001).

Działania OP 3.1., OP 3.2., OP 3.3., OP 3.3., i OP 3.5. to działania niezwykle ważne, ponieważ przysłużyć się mogą ochronie różnorodności biologicznej i krajobrazowej poprzez zachowanie lub odwrócenie właściwego stanu ekosystemów i siedlisk oraz populacji gatunków zagrożonych. Należy zauważyć, że pomimo niewielkiego stopnia ich realizacji, corocznie podejmowane są działania, które służą czynnej ochronie siedlisk przyrodniczych, przebudowie drzewostanów pod kątem zgodności

z siedliskiem, wdrożeniu programów ochrony gatunków zagrożonych, a także wspieraniu różnorodności biologicznej na terenach chronionych. Systematycznie podejmowane są działania, które pozwolą na osiągnięcie celu. Realizowany jest również monitoring na 5 obszarach Natura 2000 oraz innych terenach chronionych. Jednak w stosunku do całkowitej ilości obszarów Natura 2000 jest to niewielka wartość (jedynie niecałe 7 %).

Realizacja planów urządzenia lasów (działanie OP 5.1.) jest zadaniem ciągłym, które pozwoliłoby na zmianę struktury gatunkowej i wiekowej lasów oraz pozwoliłoby na odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych. Jest ono jednak realizowane w niewielkim stopniu. Mniej niż 1% wszystkich wykonanych zadań dotyczyło prac związanych realizacją planów urządzenia lasów.

Realizacja działań OP. 7.2. i OP 7.3. jest istotna dla zachowania zasobów leśnych. Zakup sprzętu przez Nadleśnictwa, budowa 2 punktów czerpania wody (pczw) oraz zbiornika przeciwpożarowy, a także budowa i modernizacja leśnych dróg przeciwpożarowych, jaka została przeprowadzona w okresie sprawozdawczym, pozwoli tylko w niewielkim stopniu na: ograniczenie zagrożenie pożarowego, usprawnienie systemu reagowania oraz umożliwienie sprawnego dostania się w przypadku wystąpienia pożaru.

Działania OP 4.3., OP 4.4., OP 6.1., OP 6.2., OP 6.3., OP 7.1. i OP 7.4. stanowią 8,5% ilości wszystkich realizowanych działań, co zdecydowanie wskazuje na niezadowalający stopień realizacji. Działania te istotne są dla ochrony ekosystemów leśnych, zwiększania świadomości społeczeństwa na temat lasów i jego ochrony oraz zwiększenia możliwości identyfikowania zagrożeń lasów i zapobiegania ich skutkom.

W POŚ WL termin realizacji działań wyznaczonych dla tego priorytetu, to głównie 2015 r. Dla pozostałej części działań brak jest wyznaczonego terminu, ponieważ są to działania ciągłe, które powinny być realizowane systematycznie, co roku. Utrudnia to znacząco ocenę stopnia realizacji celów. Analiza powyższych działań wskazuje, że wszystkie działania były w jakimś stopniu realizowane w okresie sprawozdawczym.

W zakresie ochrony przyrody, część działań realizowanych było w sposób zadowalający, co przyczyni się do osiągnięcia celów OP.2. (Stworzenie organizacyjnych i prawnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody) i OP.3. (Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej poprzez zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu ekosystemów i siedlisk oraz populacji gatunków zagrożonych). Jednak znajdują się w tutaj również działania, które są realizowane w niewielkim stopniu, co natomiast może przyczynić się do nieosiągnięcia wyznaczonego celu OP.1. (Pogłębianie wiedzy o zasobach przyrodniczych) lub spowolnić osiągnięcie celów OP.2. i OP.3.

W mniejszej ilości realizowane były działania związane z ochroną zasobów leśnych oraz gospodarką leśną. Wyjątek stanowi jedno z działań wyznaczone do realizacji celu OP.4. (Ochrona i odtwarzanie różnorodności biologicznej systemów leśnych), które realizowane jest w sposób zadowalający. Pozostałe działania realizowane są w sposób niewystraszający, co może przyczynić się do nieosiągnięcia wyznaczonego celu. Ze względu na niewielki stopień realizacji, trudne do osiągnięcia mogą być krótkoterminowe cele operacyjne: OP.5. (Zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych), OP.6. (Edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych) i OP.7. (Identyfikacja zagrożeń lasów i zapobiegania ich skutkom).

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

Tabela 2.30. Działania podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu Ochrona przyrody i krajobrazu

Działanie	Jednostka realizująca	Termin realizacji w POŚ WL	Rok realizacji	Stan realizacji	Koszty w latach 2012-2013 [tys. zł]	Źródło finansowania
OP. 1.1.	RDOŚ, RDLP, organizacje pozarządowe, dyrektorzy parków narodowych, instytucje naukowe	2015	2011 - 2014	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska nie prowadził w okresie sprawozdawczym inwentaryzacji przyrodniczych na obszarach Natura 2000. Dyrekcje Parków Narodowych prowadziły inwentaryzacje, które związane były z opracowaniem projektów planu ochrony dla: Drawieńskiego Parku Narodowego, Parku Narodowego „Ujście Warty”, obszarów Natura 2000 (Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046, Ujście Warty PLC 080001)	3 319,54	fundusze UE budżet państwa CKPŚ, środki własne
OP. 1.2.	samorządy, RDOŚ, organizacje pozarządowe	2015	2012-2013	Działanie realizował Regionalny Dyrektor Ochrony Środowisk. Prowadził szkolenia: <ul style="list-style-type: none"> dla pracowników LZM i UW w Zielonej Górze z zakresu oceny oddziaływania przedsięwzięć hydrotechnicznych na obszary sieci Natura 2000, z przedstawicielami Lubuskiej Izby Rolniczej na temat obszarów Natura 2000, Pracownicy ogłosili również prelekcję nt. obszarów Natura 2000 w siedzibie Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. w ramach realizacji projektu „Misja natura” przez Fundację Wspierania Inicjatyw Ekologicznych z Krakowa.	-	-
OP.1.3.	ZPKWL, Sejmik Województwa	2015	2012	W 2012 r. przeprowadzono weryfikację granic Gryżyńskiego PK. Nowe granice zatwierdzone zostały uchwałą nr XXII/192/12 SWL z dnia 21 marca 2012 r. zmieniającą rozporządzenie w sprawie utworzenia Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego	Koszt zatrudnienia i utrzymania stanowiska	środki własne
OP.1.4.	Sejmik Województwa	2015	2012-2013	Sejmik Województwa zweryfikował zakazy ustanowione w obszarach chronionego krajobrazu: 1- Puszcza Drawska i 25 – Dolina Bobru. Zmiany zatwierdzone zostały stosownymi uchwałami Sejmiku Województwa Lubuskiego.	Koszt zatrudnienia i utrzymania stanowiska	środki własne
OP 2.1.	dyrektorzy parków narodowych, ZPK, RDOŚ	2015	2012-2013	Plany ochrony i plany zadań ochronnych dla istniejących terenów chronionych ustanowili: Sejmik Województwa - dla Puszczewskiego Parku Krajobrazowego, RDOŚ - dla rezerwatów przyrody: Bagno Chłopiny, Bogdanieckie Grądy, Buczyna Łagowska, Buki Zdroiskie, Dębowa Góra, Jezioro Wielkie, Łęgi koło Słubic, Młodno, Mokradła Sułowskie, Morenowy Las, Nad Jeziorem Trześniowskim, Nad Młyńską Strugą, Nietoperek, Pamięcin, Rybojady, Rzeka Przylęzek, Uroczysko Grodziszczce, Wilanów, Zimna Woda, Bukowa Góra, Czarna Droga, Radowice, Santockie Zakole oraz dla obszarów Natura 2000: Puszcza Barlinecka, Ujście Ilanki oraz Dolina Ilanki, Jeziora Puszczewskie i Dolina Obry, Skwierzyna, Lasy Dobrosułowskie, Jezioro Janiszowice, Diabelski Staw k/Radomicka, Nowogrodzkie Przygielkowsko, Buczyny Łagowsko-Sulęcińskie, Dolina Pliszki. W 2012 r. RDOŚ opracował projekt planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Sulechów.	622,60	WFOŚiGW w ZG, środki własne, fundusze UE
OP 2.2.	samorządy, RDOŚ	Zadanie ciągłe	2012-2013	Tworzenie nowych form ochrony przyrody jest zadaniem ciągłym. 17 gmin ustanowiło nowe 74 pomniki przyrody, trzy gminy ustanowiły 3 użytki ekologiczne, a 2 gminy zatwierdziły nowe uchwały mówiące o utworzeniu 6 użytków ekologicznych, 1 zespół przyrodniczo-krajobrazowy, a RDOŚ 3 rezerваты przyrody. Sejmik Województwa Lubuskiego w okresie sprawozdawczym nie podjął uchwał w sprawie wyznaczenia nowych OCHK oraz PK	b.d.	b.d.

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

OP 3.1.	RDOŚ oraz wszyscy interesariusze związani z obszarami Natura 2000	Zadanie ciągłe	2012-2013	Działanie jest działaniem ciągłym realizowanym przez Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego, Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, Parki Narodowe, Nadleśnictwa Lasów Państwowych, Regionalną Dyрекcją Lasów Państwowych w Zielonej Górze oraz przez Klub Przyrodników. Monitoring obejmował wybrane gatunki ptaków, owadów, gadów, płazów, ssaków.	567,39	środki własne, WFOŚiGW w ZG, NFOŚiGW, środki Fundacji EkoFundusz,
OP 3.2.	ZPK, RDLP, RDOŚ, dyrektorzy parków narodowych, organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe	2012	Czynna ochrona cennych siedlisk przyrodniczych realizowana była przez: Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego, Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, Parki Narodowe, Narodowy Instytut Dziedzictwa, Regionalne Dyрекcje Lasów Państwowych oraz Klub Przyrodników. Ochrona czynna obejmowała np.: wykaszanie łąk śródleśnych, ochronę i renaturyzację torfowisk, usuwanie nalotów drzew, tzn. usuwanie najmłodszego pokolenia drzewostanu z odnowienia naturalnego pod osłoną, nieprzekraczającego 0,5 m wysokości, itp.	8 141,25	środki własne, KE, NFOŚiGW, środki Fundacji EkoFundusz, PROW 2007-2013, ramach dopłat do gruntów rolnych
OP 3.3.	RDLP, dyrektorzy parków narodowych	Zadanie ciągłe	2012-2013	Drawieński Park Narodowy, Nadleśnictwa: Barlinek, Głusko, Bierzwnik, Ośno Lubuskie, Rzepin, Skwierzyna, Trzmiel oraz RDLP w Zielonej Górze prowadziły przebudowę drzewostanów, m. in. drzewostanów sosnowych. Przeprowadzono odbudowę zniekształconych siedlisk leśnych poprzez m.in. pinetyzację, które zakwalifikowane są jako grądy, kwaśne buczyny. Sukcesywnie renaturyzowano siedliska, tj. stopniowo redukowano udział sosny, świerka i gatunków obcych z jednoczesnym wprowadzaniem gatunków zgodnych ze składem naturalnym tych siedlisk.	1 265,71	NFOŚiGW, środki z funduszu leśnego, z RDOŚ
OP 3.3.	ZPK, RDLP, RDOŚ, dyrektorzy parków narodowych, organizacje pozarządowe	2015	2012-2013	RDOŚ realizuje „Regionalną Strategię Ochrony Rybołowa Pandion haliaetus w Województwie Lubuskim”. Ponadto Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego we współpracy z Zarządem Okręgowym Ligi Ochrony Przyrody w Zielonej Górze, PTOPI „Salamandra” oraz Nadleśnictwa: Barlinek, Lubniewice, Ośno Lubuskie, Rzepin i Skwierzyna wdrażały własne programy ochrony gatunków: projekt czynnej ochrony popielic – Glis glis w Puszczy Barlineckiej, „Program ochrony bociana białego”, program reintrodukcji sokoła wędrownego oraz budowę sztucznych platform dla rybołowa	21,00	Środki własne i RDOŚ
OP 3.4.	ZPK, RDLP, RDOŚ, dyrektorzy parków narodowych, organizacje pozarządowe	2015	2012-2013	Prace, mające na celu ochronę cennych przyrodniczo obszarów realizowane były przez RDOŚ, Drawieński Park Narodowy, Nadleśnictwa: Różańsko i Głusko oraz przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Zielonej Górze. Prace obejmowały m. in. wykonanie i zamontowanie tablic informacyjnych dla obszarów chronionych, budowę i utrzymanie infrastruktury turystycznej (miejsca postoju), która sprzyja ukierunkowaniu ruchu turystycznego na terenach cennych przyrodniczo oraz kompleksowe zarządzanie obszarami chronionymi na podstawie Planów Urządzenia Lasu.	552,60	NFOŚiGW, WFOŚiGW w ZG, środki własne
OP 3.5.	ARiMR, ODR	Zadanie ciągłe	-	Jest to działanie ciągłe, prowadzone przez LODR, który organizował szkolenia dla rolników, a które szczegółowo opisane zostały w priorytecie EE. 1.3.	-	b.d.
OP 4.1.	Lasy Państwowe	2012-2015	2012-2013	Zalesianie dotyczyło ok. 55 ha terenów zbędnych dla rolnictwa, z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczych i środowiskowych, kształtowania granicy polno-leśnej i wyrównywania granicy kompleksów leśnych. Działanie prowadzone było przez Nadleśnictwa Głusko, Trzciel i Różańsko oraz przez RDLP w Zielonej Górze.	166,35	Środki własne, Fundusz Leśny
OP 4.2.	Lasy Państwowe, właściciele gruntów	2012-2015				

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

OP 4.3.	Lasy Państwowe, właściciele gruntów	Zadanie ciągłe	2012-2013	Waloryzacje przyrodnicze obszarów leśnych prowadzone były na terenie Krzezińskiego Parku Krajobrazowego oraz przez Nadleśnictwa: Barlinek, Bierzwnik, Bolewice, Głusko, Lubniewice, Ośno Lubuskie, Różańsko, Rzepin i Strzelce Krajeńskie. Monitoring obejmował gatunki roślin i zwierząt chronionych.	52,00 i w ramach czynności służbowych	Środki własne
OP 4.4.	Lasy Państwowe, właściciele gruntów	2012-2015	2012-2013	Nadleśnictwa, które prowadziły nasadzenia drzew i krzewów lub budowały, modernizowały drogi leśne, to Głusko, Różańsko, Skwierzyna, Smolarz	2 472,61	Środki własne, fundusze PROW 2007-2013
OP 4.5.	Lasy Państwowe	2012-2015	2012-2013	Projekt: „Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych” realizowany jest przez nadleśnictwo Różańsko oraz Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Zielonej Górze. W ramach projektu przeprowadzono remont systemu zastawek w Rezerwacie „Bagno Chłopiny” oraz na Użytku ekologicznym „Długie Łąki” oraz wybudowano 167 obiektów takich jak” zbiorniki wodne i urządzenia takie jak: mnichy, progi, zastawki, brody, groble, bystrotki i kaskady. Nadleśnictwo Barlinek realizowało natomiast projekt: „Czynna ochrona siedlisk przyrodniczych w Nadleśnictwie Barlinek oraz kształtowanie warunków służących ochronie różnorodności biologicznej w Puszczy Barlineckiej”, w ramach którego zbudowano i wyremontowano 79 budowli melioracyjnych.	10 211,74	Środki własne, fundusze UE
OP 5.1.	Lasy Państwowe	Zadanie ciągłe	2012-2013	Plany urządzenia lasów (PUL), zgodnie z informacjami z ankiet, realizowane są sukcesywnie w stosunku do upływu czasu - zgodnie z rocznymi planami gospodarczymi, przez Nadleśnictwa: Barlinek, Bierzwnik, Bolewice, Głusko, Różańsko, Skwierzyna i Smolarz.	36 819,11	Środki własne
OP 6.1.	Lasy Państwowe	2012-2015	2012-2013	Świadomość przyrodnicza mieszkańców podnoszona była przez Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego, gminę Dobiegiew oraz Nadleśnictwa zlokalizowane w województwie lubuskim, podlegające RDLP w Szczecinie i w Zielonej Górze. Zrealizowano prace, które miały na celu udostępnienie lasów poprzez utrzymanie i rozwój posiadanej infrastruktury oraz rozszerzaniu bazy do edukacji ekologicznej np.: wykonano tablice informacyjne, uporządkowano drogę leśną, parkingi, miejsca biwakowania, prowadzono pogadanki, wykłady, prelekcje, organizowano imprezy edukacyjne itp.	2 957,26	Środki własne, fundusze UE, WFOŚiGW, NFOŚiGW
OP 6.2.	Lasy Państwowe	2012-2015	2012-2013	Na terenie RDLP w Zielonej Górze jest 22 doradców. W latach 2012-2013 rolnicy nie zgłaszali potrzeby doradztwa. Nadleśnictwa Barlinek, Kłodawa prowadziły doradztwo na wniosek właścicieli lasu. Nadleśnictwa Smolarz sporządzono plan zalesień w ramach PROW, a Nadleśnictwo Różańsko prowadziło nadzór nad gospodarką leśną.	6,57	Środki własne
OP 6.3.	Lasy Państwowe	2012-2015	2012-2013	Walory przyrodnicze, historyczne i kulturowe parków krajobrazowych wśród potencjalnych turystów pieszych i rowerowych, podczas licznych wystaw, poprzez naprawę i konserwację urządzeń turystycznych, organizowanie imprez, rajdów rowerowych, nordic walking, itp. prowadził Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego oraz Nadleśnictwa Lasów Państwowych: Barlinek, Ośno Lubuskie, Różańsko, Skwierzyna i Strzelce Krajeńskie	971,80	środki własne
OP 7.1.	Lasy Państwowe	2012-2015	2012-2013	Nadleśnictwa prowadzą ciągle monitoring występowania szkodników owadzcich w lasach, w tym szkodników pierwotnych sosny. W razie wystąpienia takiej konieczności nadleśnictwa prowadziły działania, które miały na celu ograniczenie ich występowania w lasach. Wśród nich znalazły się: oprysk lotniczy, prognostyczne odłowcy owadów do pułapek feromonowych, zwalczanie mechaniczne szkodliwych owadów.	8 668,09	Środki własne, NFOŚiGW, Fundusz Leśny

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

OP 7.2.	Lasy Państwowe	2012-2015	2012-2013	Działanie realizowane było poprzez modernizację oraz zakup przez Nadleśnictwa sprzętu: kamer, samochodów patrolowo-gaśniczych, sterowników radiowych, konsoli dyspozytorskiej, radiostacji Motorola, szpadli i hydronetek. Wybudowano także 2 punkty czerpania wody (pczw) oraz zbiornik przeciwpożarowy.	1 398,06	Środki własne, NFOŚiGW
OP 7.3.	Lasy Państwowe	2012-2015	2012-2013	Nadleśnictwa Bierzwik, Głusko, Kłodawa, Lubniewice, Ośno Lubuskie, Różańsko, Skwierzyna, Sulęcín, Strzelce Krajeńskie, Trzciel oraz nadleśnictwa podlegające RDLP w Zielonej Górze przeprowadziły budowę lub przebudowę dróg leśnych uznanych za drogi pożarowe.	58 399,23	Środki własne, środki PROW
OP 7.4	Lasy Państwowe	2012-2015	2012-2013	Nadleśnictwa, które wzmacniały technicznie służby leśne to Bierzwik, Lubniewice, Różańsko, Smolarz i Trzciel. Zakupiono fotopułapki oraz utworzono zespół monitorujący las.	22,42	Środki własne
OP 7.5	Lasy Państwowe	2012-2015	2012-2013	14 Nadleśnictw podlegających RDLP w Szczecinie oraz Nadleśnictwa podlegające RDLP w Zielonej Górze prowadziły działania, które miały za zadanie ochronę lasu przed szkodami wyrządzonymi przez zwierzę. Wśród nich znalazły się: <ul style="list-style-type: none"> • zabezpieczenia mechaniczne: grodzenia posadzonych upraw, naprawa i konserwacja grodzień, które zabezpieczają przed zgryzaniem, zakładanie osłonek, pakul i welny owczej, • wykładanie drzew do spalowania dla jeleni, w okresie największego zapotrzebowania na pokarm włóknisty. • zabezpieczenia biologiczne, ksyłotechniczne, chemiczne (umiarkowane stosowanie repelentów). 	18 339,32	Środki własne

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet, danych RDOŚ

Tabela 2.31. Działania związane z ochroną środowiska, które nie zostały wymienione w POŚ WL 2012-2015, podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu Ochrona przyrody i krajobrazu, które były realizowane w latach 2012-2013

L.p.	Charakterystyka działania	Jednostka realizująca	Koszty poniesione na realizację działania w latach 2012-2013 [tys. PLN]	Źródło finansowania	Rok realizacji inwestycji
1.	Czynna ochrona mazurek <i>Passer montanus</i> w Parkach Krajobrazowych Województwa Lubuskiego: liczenie ptaków zimujących, wieszanie budek lęgowych dla mazurek, monitoring lęgów mazurek	ZPKWL	11,08	WFOŚiGW w ZG, środki własne	2013
2.	Akcja sprzątnięcia lasu pod Dąbroszynom, wspólnie z dziećmi z SP Dąbroszyn	ZPKWL	b.d.	b.d.	2013
3.	Inwentaryzacja czapli siewej na terenie województwa lubuskiego	RDOŚ	14,95	WFOŚiGW w ZG	2012
4.	Inwentaryzacja stanu populacji ślimaka winniczka w województwie lubuskim	RDOŚ	30,00	WFOŚiGW w ZG	2012
5.	Zakup samochodu osobowo-terenowego	RDOŚ	45,94	WFOŚiGW w ZG	2012
6.	Gospodarka ściekowa - budowa przydomowych, ekologicznych oczyszczalni ścieków	Nadleśnictwo Głusko	24,00	środki własne	2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Szczegółowy zakres rzeczowy zadań znajduje się w załączniku nr 4.

2.4.3. Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL

W okresie sprawozdawczym realizowane były działania, które przysłużyć się mogą osiągnięciu wyznaczonych powyżej celów. Większość z wyznaczonych działań powinno zostać uwzględnionych w Aktualizacji POŚ WL, aby możliwa była dalsza ochrona różnorodności biologicznej i georóżnorodności na terenie województwa lubuskiego.

Niezbędne jest dalsze pogłębianie wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa, które realizowane było jak dotąd w niewielkim stopniu, poprzez kontynuowanie inwentaryzacji przyrodniczych na terenach chronionych, edukowanie pracowników oraz weryfikowanie granic obszarów chronionych. Podjęte w okresie sprawozdawczym działania są niewystarczające dla pełnego poznania wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa, dlatego wśród celów i kierunków działań powinny nadal znajdować się działania mające na celu weryfikowanie granic istniejących terenów chronionych, prowadzenie inwentaryzacji przyrodniczych, co pozwoli na zweryfikowanie przedmiotów ochrony w istniejących terenach chronionych oraz pozwoli na wskazanie miejsc, które powinny zostać objęte ochroną.

W celu ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej, Aktualizacja POŚ WL powinna uwzględniać zadanie polegające na monitorowaniu obszarów Natura 2000, jak również zadania dotyczące opracowywania planów ochrony i planów zadań ochronnych dla terenów chronionych, tj. obszary Natura 2000 oraz rezerwy przyrody. Działania te niezbędne są do ochrony siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt będących przedmiotami ochrony w obszarach, które objęte zostały ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Wśród działań należy nadal wskazać tworzenie nowych form ochrony przyrody, co przyczyni się do stworzenia prawnych warunków i narzędzi dla ochrony cennych gatunków występujących na tych terenach, które jak dotąd nie zostały objęte ochroną i narażone są na zniszczenie.

Systematycznie tworzone są plany zadań ochronnych dla istniejących terenów chronionych. Opracowania te mają na celu ochronę zasobów przyrodniczych oraz wartości kulturowych i krajobrazowych, a także eliminację lub ograniczenie istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych. Z tego powodu w Aktualizacji POŚ WL, oprócz działania dotyczącego opracowywania i zatwierdzania planów ochrony, powinno zostać umieszczone działanie polegające na realizowaniu zadań określonych w planach zadań ochronnych/ planach ochrony sporządzanych dla form ochrony przyrody.

Proponuje się, aby część działań w zakresie gospodarki leśnej była w zmienionej formie. Rozmowy z Nadleśnictwami wykazały, że działania związane z gospodarką leśną w obecnym POŚ WL są bardzo podobne do siebie, dlatego przy opracowywaniu Aktualizacji POŚ WL należy rozważyć połączenie

niektórych działań w jedno. Przykładowo, działań związanych ze zwiększaniem lesistości jest trzy: OP 4.1., 4.2., 4.4. Działania te mogłyby być jednym działaniem pn. Realizacja krajowego programu zwiększania lesistości. Dzięki temu zwiększy się czytelność celu, a jednostki realizujące działanie nie będą miały problemu z przypisaniem realizowanych w ramach swoich kompetencji zadań do odpowiedniego celu i działania.

W okresie sprawozdawczym edukację leśną prowadzili pracownicy Nadleśnictw. Zajmowano się również utrzymaniem istniejących obiektów edukacji ekologicznej, rozwojem bazy do edukacji leśnej, promowaniem turystyki związanej z gospodarką leśną oraz prowadzeniem doradztwa dla właścicieli gruntów, którzy chcą podjąć działania związane z leśnictwem. Działania te nadal powinny być prowadzone, ze względu na konieczność ciągłej edukacji mieszkańców województwa lubuskiego w zakresie prowadzenia prawidłowej gospodarki leśnej oraz właściwych postaw wśród mieszkańców przebywających w lasach.

W Aktualizacji POŚ WL uwzględnione powinny być nadal działania, które pozwolą na identyfikację zagrożeń lasów i umożliwią zapobieganie ich skutkom. Wśród działań zapobiegającym skutkom katastrofy, jaką jest pożar lasu, mogą się znaleźć: budowa i przebudowa przeciwpożarowych dróg leśnych, budowa nowych urządzeń pozwalających na monitorowanie i ograniczanie zagrożeń pożarowych w lasach. Zagrożeniem dla lasów są również owady, zwierzęta, a także człowiek, dlatego uwzględnione powinny być takie działania, jak: monitorowanie i ograniczanie występowania szkodników owadzych w lesie oraz szkód spowodowanych zwierzyną, a także przez człowieka.

2.5. Ochrona przed hałasem (H)

2.5.1. Ocena stanu aktualnego

1. Cel długoterminowy do roku 2019

- Zmniejszenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów.

2. Cele krótkoterminowe do roku 2015

1.1. Monitoring hałasu i ocena stopnia narażenia mieszkańców województwa na ponadnormatywny hałas (H 1)

Miary realizacji celu:

- Opracowanie map akustycznych dla aglomeracji powyżej 100 tys. mieszkańców, dróg, linii kolejowych i lotnisk (jeśli są wymagane),
- Opracowanie i realizacja programów ochrony środowiska przed hałasem.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- H 1.1. Sporządzenie map akustycznych dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców oraz dla dróg krajowych, linii kolejowych i lotnisk,
- H 1.2. Opracowanie wynikających z map akustycznych Programów ochrony środowiska przed hałasem,
- H 1.3. Kontrola jednostek gospodarczych oraz lotnisk w zakresie emitowanego hałasu.

2.2. Ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców (H 2)

Miary realizacji celu:

- Obniżenie oddziaływania hałasu na środowisko do poziomów dopuszczalnych w miejscach przekroczeń.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- H 2.1. Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa lubuskiego ponad normatywnym hałasem poprzez:
 - ✓ budowę obwodnic i dróg alternatywnych do istniejących (wraz ze skutecznymi zabezpieczeniami akustycznymi),
 - ✓ przeprowadzenie remontu nawierzchni dotychczasowych odcinków dróg,
- H 2.2. Opracowanie i wdrożenie zasad organizacji ruchu sprzyjających obniżeniu emisji hałasu do środowiska w tym m.in.
 - ✓ zastosowanie zmniejszenia prędkości pojazdów wraz z pomiarem prędkości (fotoradary), w miejscach przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu;

- ✓ utworzenie obszarów ograniczonego użytkowania (w przypadku braku innych technicznych możliwości).
- H 2.3. Zapobieganie rozprzestrzeniania się hałasu w środowisku w miejscach znacznych przekroczeń poprzez:
 - ✓ budowę ekranów akustycznych,
 - ✓ tworzenie pasów zieleni przy głównych trasach komunikacyjnych,
 - ✓ zwiększenie izolacyjności akustycznej budynków.
- H 2.4. Ograniczenie hałasu emitowanego przez środki transportu (transport drogowy i szynowy) m.in. poprzez ich modernizację, naprawę trakcji.
- H 2.5. Tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem:
 - ✓ źródeł hałasu,
 - ✓ przestrzegania zasady strefowania (rozgraniczania terenów o zróżnicowanej funkcji),
 - ✓ zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów.
- H 2.6. Kontrola zakładów w przypadku naruszeń zasad przestrzegania emisji hałasu przemysłowego do środowiska oraz zastosowanie środków naprawczych przez zakłady przemysłowe jak ekrany akustyczne, obudowy dźwiękochłonne, tłumiki i inne.
- H 2.7. Przeprowadzenie edukacji ekologicznej oraz promocja:
 - ✓ komunikacji zbiorowej,
 - ✓ transportu rowerowego,
 - ✓ proekologicznego korzystania z samochodów: Carpooling (jazda z sąsiadem), Eco-driving (ekologiczny, oszczędny styl jazdy).

Zanieczyszczenie środowiska jakim jest hałas generowany głównie przez pojazdy komunikacji samochodowej, kolejowej i lotniczej; zakłady przemysłowe i gospodarcze; obiekty publiczne oraz place budowy, jest bardzo dynamiczne i zmienne w czasie. Podstawowym źródłem hałasu w województwie lubuskim są samochody osobowe i ciężarowe, transport szynowy oraz zakłady prowadzące działalność gospodarczą. Należy zwrócić uwagę, że dynamicznie rozwijający się rynek transportowy w całym kraju, przekłada się na przyrost pojazdów spalinowych na drogach w woj. lubuskim, natomiast sieć dróg publicznych nie ma aż takiej tendencji rozwoju. *Tabela 2.32* prezentuje podstawowe sumaryczne ilości pojazdów spalinowych zarejestrowanych oraz długość sieci infrastruktury drogowej i kolejowej w województwie lubuskim. Najważniejszy z tej analizy jest fakt, że długość dróg wojewódzkich i powiatowych nie zwiększa się, długość dróg krajowych wzrosła o ok 12%, a łączna długość dróg w województwie lubuskim zwiększyła się o niespełna 4%, natomiast ilość pojazdów wzrosła średnio

o 14%. Konkludując należy wnioskować, że wzrost liczby pojazdów przekracza wzrost długości dróg, co w konsekwencji może powodować wzrost zatorów drogowych, a tym samym emisji hałasu do otoczenia.

Tabela 2.32 Zestawienie procentowego przyrostu długości dróg oraz szacunkowej liczby pojazdów spalinowych zarejestrowanych w latach 2010, 2012-2013 w woj. lubuskim.

	2010	2012	2013	%
drogi [km]				
drogi krajowe	815	907	911	11.78
drogi wojewódzkie	1587	1584	1585	-0.13
drogi powiatowe	3493	3505	3490	-0.09
drogi gminne	2271	2322	2491	9.69
Łącznie	8166	8318	8477	3.81
pojazdy [szt]				
samochody osobowe	469676	518422	539403	14.85
samochody ciężarowe	74586	82098	84937	13.88
autobusy	2252	2336	2383	5.82
ciągniki	26421	26776	27269	3.21
motocykle	32470	34908	36105	11.19
Łącznie	605405	664540	690097	13.99

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ponadto wg GUS na przestrzeni 4 lat wzrosła o ok 13,5% ilość przewożonych ładunków z 2320,9 Mg w 2010r. do 2635,5 Mg w 2013r., co również wskazuje, że natężenie ruchu samochodów ciężarowych wzrasta, a tym samym wzrasta generowany przez te pojazdy hałas. Należy jednak zauważyć, że 30 listopada 2011r. została oddana do ruchu bez Miejsc Obsługi Podróżnych autostrada A2 na odcinku przebiegającym przez województwo lubuskie, tj. Świecko – Nowy Tomyśl. Przypuszcza się, że rosnąca ilość przewożonych towarów spowodowana jest otwarciem tej trasy tranzytowej A2 o długości ok 96 km.

Zaprezentowane poniżej zestawienia porównawcze wskazują na nieznaczne zmiany klimatu akustycznego w województwie lubuskim na przestrzeni lat 2010, 2012-2013. Należy jednak zwrócić uwagę na zmianę ustawodawstwa, tj. na przestrzeni rozpatrywanych 4 lat uległo zmianie Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. 2007 nr 120 poz. 826) i od roku 2012 zaczęło obowiązywać Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. 2012 poz. 1109). Podstawowa zmiana dotyczy podniesienia dopuszczalnego poziomu hałasu dla poszczególnych rodzajów terenu.

W roku bazowym w ramach monitoringu hałasu komunikacyjnego na obszarze województwa lubuskiego przeprowadzono pomiary na terenie miejscowości: Białcz, Jenin, Strzelce Krajeńskie, Nowa Sól i Wschowa. W roku 2012 pomiary przeprowadzono w miejscowości: Nowogród Bobrzański,

Międzyrzecz, Słubice, Strzelce Krajeńskie, Sulęcín i Nowa Sól, natomiast w roku 2013 w miejscowościach: Droszków, Łaz, Zabór (powiat zielonogórski), Miodnica, Gorzupia Dolna, Żagań (powiat żagański), Janczewo, Stare Polichno, Lipki Wielkie (powiat gorzowski) oraz Gościm (powiat strzelecko-drezdenecki).

Wobec powyższego, że miejsca pomiaru hałasu komunikacyjnego w każdym roku są inne oraz z uwagi na zmianę wartości dopuszczalnego poziomu hałasu, jednoznaczna ocena jakości klimatu akustycznego w województwie nie jest możliwa. W tabeli poniżej (Tabela 2.33) zaprezentowano wyniki pomiarów ze wskazanych miejsc zarówno dla przedziału czasu odniesienia równego 16 godzinom dnia oraz przedziału czasu odniesienia równego 8 godzinom nocy.

Tabela 2.33 Zestawienie wyników badań monitoringu hałasu komunikacyjnego w porze dziennej i nocnej w latach 2010, 2012-2013 w woj. lubuskim.

Lokalizacja punktu pomiarowego	Zmierzony poziom hałasu w odległości 10 m od drogi [dB]		Poziom dopuszczalny wg RRM [dB]		Przekroczenie poziomu dopuszczalnego [dB] dla pory dnia	Przekroczenie poziomu dopuszczalnego [dB] dla pory nocy
	Pora dzienna L _{Aeq} D	Pora nocna L _{Aeq} N	Pora dzienna L _{Aeq} D	Pora nocna L _{Aeq} N		
Rok pomiaru 2010						
Białcz, ul. Gorzowska	64.4	57.9	60	50	4.4	7.9
Jenin, ul. Gorzowska	67.7	60.4	60	50	7.7	10.4
Strzelce Krajeńskie, ul. Chrobrego	69.5	65.5	60	50	9.5	15.5
Nowa Sól, ul. Wojska Polskiego	66.7	63.7	60	50	6.7	13.7
Wschowa, ul. Kaz. Wielkiego	68.1	-	60	50	8.1	
Wschowa, ul. 55 Pozn. Pułku Piechoty	69.0	-	60	50	9.0	
Rok pomiaru 2012						
Słubice, ul. Wojska Polskiego 71	67.3	61.9	65	56	2.3 (7.3)	5.9 (11.9)
Sulęcín, ul. Poznańska 15 a	64.7	57.2	65	56	0 (4.7)	1.2 (7.2)
Międzyrzecz ul. Poznańska 38	66.5	58.0	65	56	1.5 (6.5)	2 (8)
Międzyrzecz, ul. Waszkiewicza 55	62.1	54.9	65	56	0 (2.1)	0 (4.9)
Strzelce Krajeńskie, ul. Chrobrego	69.7	65.5	65	56	4.7 (9.7)	9.5 (15.5)
Nowa Sól, ul. Zielonogórska	67.0	61.6	65	56	2 (7)	5.6 (11.6)
Nowogród Bobrzański, ul. Pocztowa	63.3	54.7	65	56	0 (3.3)	0 (4.7)
Nowogród Bobrzański, ul. Żarska	65.0	58.9	65	56	0 (5)	2.9 (8.9)
Nowogród Bobrzański, ul. Żarska 12	66.2	59.9	65	56	1.2 (6.2)	3.9 (9.9)
Nowogród Bobrzański, ul. Polna	68.0	61.0	65	56	3 (8)	5 (11)
Rok pomiaru 2013						
Łaz	60.9	52.9	65	56	0 (0.9)	0 (2.9)
Zabór	59.5	52.3	65	56	0 (0)	0 (2.3)
Gorzupia Dolna	63.7	56.1	65	56	0 (3.7)	0.1 (6.1)
Żagań	66.0	60.5	61	56	5 (11)	4.5 (10.5)
Stare Polichno	65.9	55.8	65	56	0.9 (5.9)	0 (5.8)
Janczewo	65.1	55.1	65	56	0.1 (5.1)	0 (5.1)
Gościm	61.6	53.0	65	56	0 (1.6)	0 (3)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ

W powyższej tabeli zestawiono przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu komunikacyjnego w porze dnia i nocy. Dla lat 2012 i 2013 w nawiasach podane są wartości z rozporządzenia Dz.U. 2007 nr 120 poz. 826 uwzględniającego niższe wartości dopuszczalne, które obowiązywało w roku bazowym

2010. Jak widać z zestawienia, w wielu punktach pomiarowych nadal występują przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu zarówno w dzień jak i w nocy. Wartości w nawiasach pokazują, że przy uwzględnieniu nieaktualnych przepisów prawa we wszystkich punktach pomiarowych występują przekroczenia. Należy zwrócić uwagę na dwa punkty pomiarowe, tj. w Strzelcach Krajeńskich przy ul. Chrobrego oraz w Nowej Soli przy ul. Zielonogórskiej. Powtarzają się one w latach 2010 i 2012, co daje znikomy obraz zmian poziomu akustycznego. Zauważa się nieznaczne pogorszenie warunków akustycznych w obu tych punktach i wzrost natężenia hałasu. Dla punktu pomiarowego w Strzelcach Krajeńskich przy ul. Chrobrego odnotowano wzrost natężenia hałasu w porze dziennej o 0,2 dB, co nie jest wartością znaczącą jednak wyższą niż w roku bazowym. Wyższy wzrost odnotowuje się w Nowej Soli przy ul. Zielonogórskiej, gdzie dla pory dziennej wynosi 0,3 dB, natomiast dla pory nocnej stwierdzono znaczny spadek, rzędu 2,1 dB. Pozostałe lokalizacje punktów pomiarowych nie pokrywają się w kolejnych latach, a więc diagnoza trendu zmian klimatu akustycznego nie jest możliwa. Obserwuje się natomiast przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu komunikacyjnego w odległości 10m od drogi, co jest zjawiskiem negatywnym.

Na podstawie danych raportów WIOŚ z Zielonej Góry z roku 2011 i 2013, hałas przemysłowy występujący w woj. Lubuskim był monitorowany wśród podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. W roku 2010 przeprowadzono 47 kontroli (59 punktów kontrolnych w porze dziennej i 17 punktów w porze nocnej) natomiast w roku 2012 liczba kontroli zdecydowanie się zmniejszyła do 30 (w tym 32 punkty kontrolne w porze dziennej i 17 w porze nocnej). Spadek ilości przeprowadzonych kontroli można tłumaczyć mniejszą ilością niezbędnych interwencji inspektorów WIOŚ, a więc mniejsza ilość zakładów i podmiotów przekraczała dopuszczalną emisję hałasu do środowiska, stąd mniejsza ilość wymaganych kontroli. Przymuszczalnie świadczyć to może o poprawie stanu akustycznego w bliskim otoczeniu podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.

Reasumując, powyższa analiza jakości klimatu akustycznego w województwie lubuskim wykazuje, że obserwowany jest nieznaczny spadek emisji hałasu przemysłowego w najbliższym otoczeniu zakładów prowadzących działalność gospodarczą. Wątpliwa jest sytuacja dotycząca hałasu komunikacyjnego, gdyż brak tożsamyh punktów pomiarowych w kolejnych latach uniemożliwia pełną diagnozę sytuacji. Jednak na podstawie 2 punktów pomiarowych, których lokalizacja była jednakowa w roku bazowym 2010 oraz w roku pomiarowym 2012 należy stwierdzić nieznaczne pogorszenie się warunków akustycznych w bliskim sąsiedztwie ciągów komunikacyjnych, co można argumentować odnotowanym przyrostem ilości pojazdów silnikowych w woj. lubuskim.

2.5.2. Ocena wyznaczonych zadań

Ocenę zrealizowanych działań operacyjnych w województwie lubuskim w latach 2012-2013 dla priorytetu Ochrona przed hałasem należy rozpocząć od zestawienia, zaprezentowanego poniżej (Tabela 2.34).

Tabela 2.34 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących ochrony przed hałasem.

Oznaczenie działania	Ilość wykonanych	Udział procentowy
H 1.1.	2	2%
H 1.2.	2	2%
H 1.3.	2	2%
H 2.1.	48	49%
H 2.2.	8	8%
H 2.3.	4	4%
H 2.4.	3	3%
H 2.5.	16	16%
H 2.6.	4	4%
H 2.7.	8	8%
Łącznie	97	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie otrzymanych ankiet

Z analizy wynika jednoznacznie, że blisko połowa, tj. 49% wszystkich zrealizowanych zadań, dotyczyła działania H 2.1. pn: Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa lubuskiego ponad normatywnym hałasem poprzez: budowę obwodnic i dróg alternatywnych do istniejących (wraz ze skutecznymi zabezpieczeniami akustycznymi) lub przeprowadzenie remontu nawierzchni dotychczasowych odcinków dróg. Z uwagi na wzrastającą liczbę pojazdów spalinowych poruszających się po drogach, działanie to jest niezwykle istotne, jednak efekt realizacji remontów nawierzchni dotychczasowych odcinków dróg może mieć charakter pozytywny, czyli usprawnienie przejazdu pojazdom przez zmodernizowany odcinek drogi skutkujący zmniejszeniem hałasu oraz negatywny powodujący zwiększenie hałasu przez wzmożony (często z wyższą prędkością) ruch pojazdów po nowej równej nawierzchni. Działanie to jednak jest niezwykle ważne dla mieszkańców z uwagi na ich bezpieczeństwo. Dla wyższych prędkości przemieszczania się pojazdów, dominujący jest hałas powstały w wyniku oporów toczenia i oporów powietrza, a nie pracy silnika. Jest to istotne dla dróg lokalnych, gdzie prędkości są niskie, więc działanie to przyczynia się do zmniejszenia emisji hałasu komunikacyjnego (silniki spalinowe w nowoczesnych pojazdach nie generują wysokiego poziomu hałasu, natomiast nierówna powierzchnia generuje hałas nadwozia). Ponadto budowa obwodnic i dróg alternatywnych bezapelacyjnie wpływa na minimalizację hałasu w obszarach zamieszkałych, jednocześnie wyprowadzając ten hałas na zewnątrz siedlisk ludzi.

Kolejnym działaniem najczęściej realizowanym w okresie 2012-2013 to prace studialne nad tworzeniem planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniających źródła hałasu, przestrzeganie zasad

strefowania (rozgraniczania terenów o zróżnicowanej funkcji) i zapisów dotyczących standardów akustycznych dla poszczególnych terenów. Działanie H 2.5. nie ma bezpośredniego przełożenia na poprawę warunków akustycznych w województwie lubelskim, jest to jednak początek jakościowych zmian w przyszłości, kiedy prace studialne zostaną przełożone na konkretne realizacje w terenie. Ich realizacja zawsze jest pierwszym etapem, a późniejsze wykonanie jego założeń pozwala osiągnąć rzeczywiste wyniki. Jeżeli zapisy w planach są przemyślane i stworzone w celu realnej przyszłej poprawy jakości środowiska akustycznego w województwie lubelskim, to należy uznać, że działanie to zostało zrealizowane.

Działanie H 2.2. stanowi 8% ilości wszystkich zrealizowanych działań w całym województwie lubelskim, zostało zrealizowane przez 8 jednostek realizujących, a więc zdecydowanie należy stwierdzić, że w niewielkim stopniu. Opracowanie i wdrożenie zasad organizacji ruchu sprzyjających obniżeniu emisji hałasu do środowiska przez m.in. zastosowanie zmniejszenia prędkości pojazdów wraz z pomiarem prędkości (fotoradary), w miejscach przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu; oraz utworzenie obszarów ograniczonego użytkowania (w przypadku braku innych technicznych możliwości) jest istotnym działaniem zapewniającym bezpieczeństwo ludziom i zwierzętom zwłaszcza w terenach silnie zurbanizowanych.

Podobnie jak poprzednie, działanie oznaczone jako H 2.7., czyli prowadzenie edukacji ekologicznej oraz promocji komunikacji zbiorowej, transportu rowerowego i proekologicznego korzystania z samochodów: (Carpooling, Eco- Driving), nie zostało zrealizowane w sposób zadawalający. Jedynie w 8 przypadkach (czyli 8% realizacji wszystkich podjętych działań), jednostki realizujące podjęły się promocji i edukacji poprawnych postaw środowiskowych, co jest niezwykle ważnym etapem uświadamiania ekologicznego ludności, gdyż ludność nie posiadająca wiedzy i nawyków związanych z ochroną środowiska (i często z ochroną swojego zdrowia), nie będzie postępować proekologicznie.

Pozostałe zadania zrealizowano jedynie w 17 jednostkach, co łącznie stanowi blisko 18% wszystkich zrealizowanych zadań. Określa się, że jest to ilość mało znacząca, a zadania związane z zapobieganiem rozprzestrzeniania się hałasu w środowisku (H 2.3.), ograniczeniem hałasu emitowanego przez środki transportu (H 2.4.) i kontrolą zakładów przemysłowych (H 2.6.) zrealizowano jedynie w 11 lokalizacjach.

Biorąc pod uwagę określone w POŚ WL terminy realizacji zadań wpisujących się w realizację celu strategicznego zmniejszenia uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów zauważono, że jedynie zadania H 1.1., H 1.2., H 2.5. i H 2.7. powinny być zakończone w roku 2012 lub 2013. Spośród wymienionych wydaje się, że tylko zadanie H 2.5. - Tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego, zostało zrealizowane w sposób zadawalający.

Pozostałe działania określone w POŚ WL mają czas realizacji do roku 2015, a więc ocena stopnia ich zrealizowania jest trudna, jednak najwyższą ocenę należy przyporządkować zadaniu H 2.1. - Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa lubuskiego ponad normatywnym hałasem. Wszystkie działania, których termin realizacji określono na 2015r. zostały rozpoczęte, a więc możliwa jest ich skuteczna realizacja i zakończenie w wyznaczonym terminie. Generalnie niewielkie spadki hałasu w otoczeniu dużych zakładów przemysłowych i produkcyjnych, są zapewne skutkiem wdrożonych działań dla priorytetu Ochrona przed hałasem. Inaczej przedstawia się hałas pochodzący od środków komunikacji, gdzie nie odnotowuje się znaczących zmian, co można argumentować brakiem realizacji większej ilości działań z komunikacją związanych.

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Tabela 2.35. Działania podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu ochrony przed hałasem

Działanie	Jednostka realizująca	Termin realizacji w POŚ WL	Rok realizacji	Charakterystyka działania	Koszty w 2012-2013r. [tys. zł]	Źródła finansowania
H 1.1.	Starostwa Powiatowe, Zarządcy dróg, linii kolejowych i lotnisk	2012	2012	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze prowadzi badania poziomu hałasu komunikacyjnego w środowisku zgodnie z programem Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2010-2014. W 2012 r. wykonano pomiary hałasu komunikacyjnego w miejscowości Międzyrzecz w dwóch punktach pomiarowych. Zadanie to zrealizowano ze środków własnych WIOŚ w Zielonej Górze.	5,00	Budżet, środki UE środki własne/WIOŚ w Zielonej Górze
H 1.2.	Zarząd Województwa, Starostwa Powiatowe	2013	2012-2013	Opracowano program ochrony środowiska przed hałasem dla czterech odcinków dróg województwa lubuskiego (nr 292 w m. Nowa Sól, nr 287 w m. Lubsko, nr 296 w m. Żagań, nr 278 w m. Sulechów). Uchwała Nr XXXV/394/13 SWL z dnia 18 marca 2013 r. w sprawie przyjęcia „Programu ochrony środowiska przed hałasem dla czterech odcinków dróg województwa lubuskiego (nr 292 w m. Nowa Sól, nr 287 w m. Lubsko, nr 296 w m. Żagań, nr 278 w m. Sulechów) (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2013 r., poz. 830). Ponadto opracowano program ochrony środowiska przed hałasem dla dwóch odcinków dróg województwa lubuskiego DK 2 i 3 – Uchwała SWL Nr VI/43/11 z dnia 14 lutego 2011 r.	41,36	budżet środki UE Środki z administracji rządowej
H 1.3.	WIOŚ	Zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe Działanie realizowano w latach 2012 i 2013	WIOŚ w ramach planowych i interwencyjnych kontroli podmiotów korzystających ze środowiska prowadził kontrole z pomiarami hałasu podmiotów korzystających ze środowiska.	3 733,00	Budżet państwa w ramach działań własnych
H 2.1	Gminy, Zarządcy dróg,	2015	2011 - 2014	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze, Powiatowe Zarządy Dróg, oraz gminy prowadziły prace polegające m.in. na budowie obwodnicy m. Nowy oraz Stary Kisielin w ciągu drogi woj. nr 279/282 (Park Technologiczny), remoncie dróg, odnowie dywanikowej dróg, powierzchniowym pojedynczym utrwaleniu nawierzchni drogi, naprawie cząstkowej nawierzchni bitumicznej, budowie dróg wewnętrznych oraz likwidacji miejsc niebezpiecznych w Powiecie Gorzowskim	190 336,05	Środki własne, środki województwa, LRPO 2007-2013
H 2.2.	Gminy, Zarządcy dróg, Policja	2015	2012-2015	Działanie realizowały: gminy: Kożuchów Sława, Dąbie, Ośno Lubuskie, miasto Nowa Sól, poprzez: montaż progów zwalniających, tworzenie pasów zieleni (168 km), zakup fotoradarów (3). Ponadto w celu wyeliminowania nadmiernej prędkości samochodów Straż Miejska w Kożuchowie na terenie miasta i gminy kontrolowała prędkość poprzez ustawianie przenośnego radaru do pomiaru prędkości., który został zakupiony w 2010r. Policjanci z KPP w Żaganiu w okresie sprawozdawczym nie kierowali żadnego wniosku do zarządcy drogi w zakresie zmiany organizacji ruchu, która powodowałaby obniżenie emisji hałasu	109,28	budżet środki UE

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

H 2.3	Gminy, Zarządcy dróg i linii kolejowych i budynków	2015	2012 - 2015	Jedynie Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze realizował działanie i wybudował ekrany akustyczne przy m. Rudno. Gmina Siedlisko utworzyła natomiast pas zieleni przy głównych ciągach komunikacyjnych na dl. 3 km, a gmina Gorzyca przeprowadziła wymianę okien w Zespole Szkół	16 112,79	budżet województwa, WFOSiGW, LRPO 2007-2013
H 2.4.	Gminy, Przedsiębiorstwo komunikacji tramwajowej, PKM, PKP	2015	Rozpoczęcie 2012	Jedynie PKP Zielona Góra realizowało działanie i przeprowadziło modernizację linii 273 km od 129,829 do 153,329, 358 km od 0,568 do 43,197 (obniżenie hałasu)	125 267,46	Budżet, Fundusz Kolejowy
H 2.5.	Gminy	2013	2012-2013	Każdorazowo przy opracowywaniu MPZP uwzględniane są zagadnienia hałasu i wszystkie uwagi dot. hałasu, wniesione podczas uzgodnień są uwzględniane. Gminy, które zawarły w MPZP zagadnienia związane z hałasem to: Kożuchów, Sulechów, Strzelce Krajeńskie, Świebodzin, Drezdenko, Lubsko, Kostrzyn nad Odrą, Santok, Szprotawa, Lubniewice, Lubuskie, Babimost, Gorzyca, Sulechów.	760,86	środki własne
H 2.6.	WIOŚ, zakłady przemysłowe	zadanie ciągle	Działanie ciągle realizowane w latach 2012-2013	Zastosowanie środków zmniejszających emisję hałasu do środowiska leży po stronie podmiotów korzystających ze środowiska. WIOŚ w ramach planowych i interwencyjnych kontroli podmiotów korzystających ze środowiska prowadzono kontrole sprawdzające przestrzeganie dozwolonej decyzją administracyjną emisji hałasu Działanie realizował również zakład przemysłowy CARgill, który zamontował tłumik akustyczny na wylocie z chłodnicy linii granulacji „C”. oraz P.P.H.U. "ERMA" Sp. z o.o., który dokonał modernizacji systemu odciągu trocin, w hali przetarcia drewna, w celu zmniejszenia emisji hałasu do środowiska.	3 783,55	środki budżetu państwa ogółem 3 733 tys. zł na zadania kontrolne środki własne
H 2.7	Zarząd Województwa, Gminy, Zarządcy dróg	2013	Działanie ciągle realizowane w latach 2012-2013	Działanie realizowane było poprzez edukację szkolną (Gm. Dąbie, I LO - Starostwo Międzyrzecz) lub poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • Telebimy promujące ścieżki rowerowe • Rajd rowerowy • Seminarium nt. ścieżek rowerowych • Zakup rowerów do wypożyczalni • Wydanie broszury informacyjnej z mapą ścieżek rowerowych • Ławki i stojaki rowerowe na trasach ścieżek rowerowych • Tablice informacyjne dot. ścieżek rowerowych • Polsko niemiecka edukacja regionalna i ekologiczna oraz promocja szlaków rowerowych • Obchody Europejskiego dnia bez samochodu. Rajd rowerowy oraz promocja transportu rowerowego jako środka transportu 	348,76	Środki własne, WFOSiGW środki UE (Program Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia, środki własne) Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego 85% oraz budżet powiatu nowosolskiego 5% budżet państwa 10% Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

Szczegółowy zakres rzeczowy zadań znajduje się w załączniku nr 5..

2.5.3. Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL

Przeprowadzona analiza jakości klimatu akustycznego w województwie lubuskim wykazuje, że obserwowany jest nieznaczny spadek emisji hałasu przemysłowego w najbliższym otoczeniu zakładów prowadzących działalność gospodarczą. Niepewna jest sytuacja dotycząca hałasu komunikacyjnego, z powodu braku poprawnie rozplanowanego monitoringu. Na podstawie 2 punktów pomiarowych, których lokalizacja była jednakowa w roku bazowym 2010 oraz w roku pomiarowym 2012 stwierdzono nieznaczne pogorszenie się warunków akustycznych w bliskim sąsiedztwie ciągów komunikacyjnych.

Hałas jest jednym z podstawowych czynników kształtujących komfort życia mieszkańców, jego wzrost może w ostateczności przyczynić się do pogorszenia stanu zdrowia ludzi i zwierząt. Stąd oraz biorąc pod uwagę przeprowadzoną analizę stwierdza się, że priorytetowo należy zorganizować nowoczesny monitoring hałasu. Na podstawie wyników pomiarów konieczne jest prowadzenie prac nad mapami akustycznymi, a po szczegółowej ich analizie ważne jest uszeregowanie miejsc, zwłaszcza w dużych aglomeracjach, które wymagają szczególnej interwencji. Generalnie działania określone w *POŚ WL*, są sformułowane poprawnie, więc sugeruje się kontynuację ich realizacji. Szczególny nacisk proponuje się uzyskać w kwestii komunikacji, gdyż hałas przez nią powstały ma tendencje rosnące. Podstawowym elementem powinna być eliminacja ruchu ciężarowego z centrum miast oraz poprawa drożności istniejących skrzyżowań i ciągów komunikacyjnych. Istotne będzie również prowadzenie prac zapobiegających rozprzestrzenianiu się hałasu w środowisku, poprzez zabudowę odpowiedniej infrastruktury i instalacji głównie wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

Bardzo ważne z punktu widzenia przyszłych realizacji, będzie edukacja mieszkańców. W latach 2012-2013 prowadzona edukacja ekologiczna wydaje się być niedostateczna, a więc sugeruje się wzmożenie działań w tym zakresie, gdyż to przełoży się na wymierne korzyści środowiskowe.

Ważne będzie utrzymanie trendów malejących dotyczących emisji hałasu ze źródeł przemysłowych. W rozpatrywanym przedziale czasu odnotowano takie spadki, a więc działania podejmowane przez przedsiębiorców dają pozytywne rezultaty. Sugeruje się, aby prowadzona przez jednostki samorządu terytorialnego polityka ułatwiała i wspierała inwestycje modernizujące zakłady przemysłowe i produkcyjne w nowe technologie, co będzie skutkowało poprawą jakościową środowiska naturalnego.

2.6. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi (PEM)

2.6.1. Ocena stanu aktualnego

1. Cel długoterminowy do roku 2019
 - Ochrona przed negatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.
2. Cel krótkoterminowy do roku 2015
 - 2.1. Utrzymanie poziomów promieniowania elektromagnetycznego poniżej wartości dopuszczalnych (PEM 1.)

Miary realizacji celu:

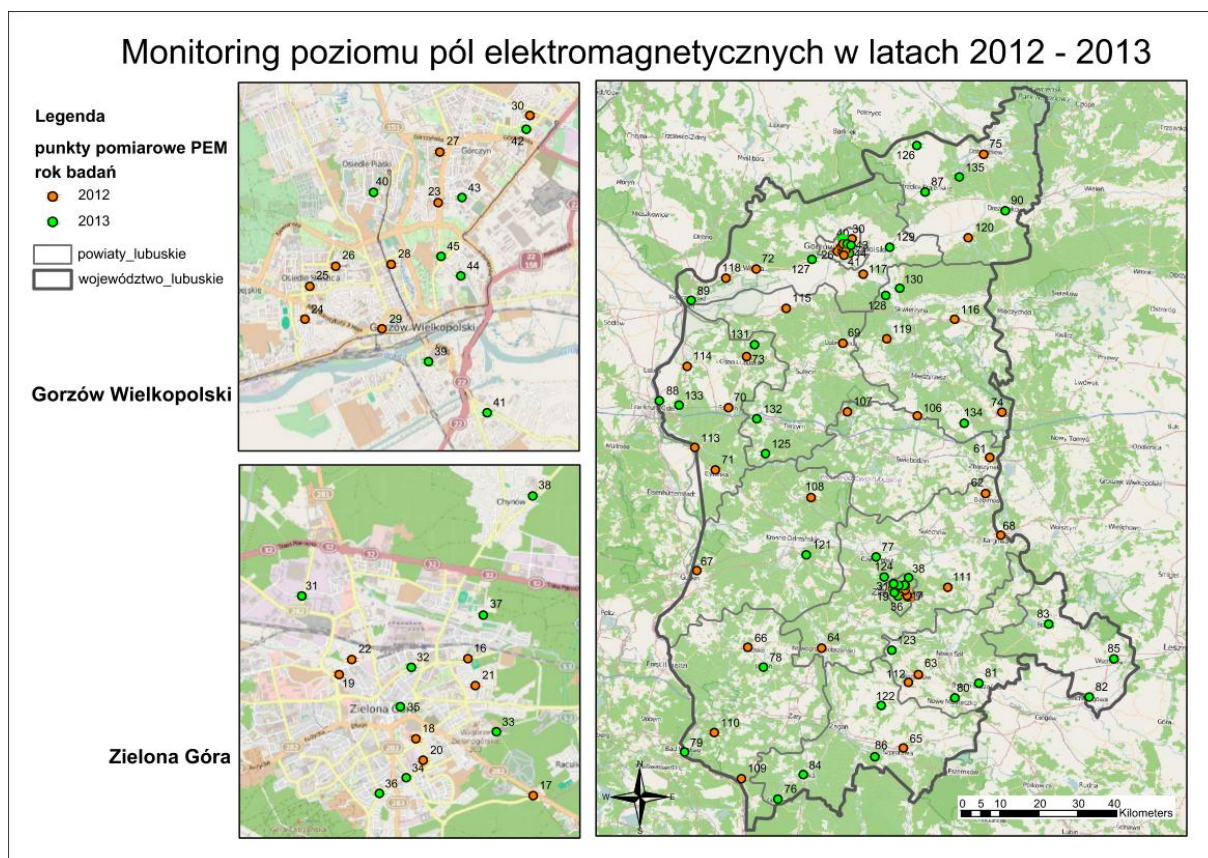
- Utrzymanie poziomów elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych samych poziomach,
- Zmniejszenie poziomu pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są dotrzymane.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- - PEM1.1. Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych na terenie województwa
- - PEM1.2. Preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego.

Monitoring promieniowania elektromagnetycznego w środowisku, na terenie województwa lubuskiego prowadzony jest przez pracowników Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Zielonej Górze. Pomiarami monitoringu objęto miasta powyżej 50 tys. mieszkańców tj. Zielona Góra i Gorzów Wlkp., pozostałe miasta i tereny wiejskie. Na każdym terenie wyznaczone zostało 15 punktów pomiarowych w roku, w miejscach dostępnych dla mieszkańców. Łącznie co roku na terenie województwa pomiary wykonuje się w 45 punktach pomiarowych. Pomiary w tych samych punktach powtarza się co 3 lata. Monitoring prowadzony jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, w sposób zgodny z *Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r., w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku* (Dz. U Nr 221, poz. 1645).

Rysunek 2.27. Punkty monitoringowe pól elektromagnetycznych w laach 2012 - 2013 w województwie lubuskim

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie mapy "Monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych w latach 2011-2013", WIOŚ Zielona Góra.

W związku z tym, że pomiary w tych samych punktach prowadzone są okresowo co 3 lata, aby przedstawić zmiany jakie zaszły w emisji PEM, w latach 2012 i 2013, przedstawiono w odniesieniu do wyników pomiarów z lat 2009 i 2010.

Wyniki pomiarów PEM oraz lokalizację punktów pomiarowych zawierają tabele poniżej.

Tabela 2.36. Lokalizacja punktów pomiarowych oraz wyniki badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku na obszarze województwa lubuskiego w latach 2010 i 2013

Nr punktu pomiarowego	Miejsce badania	Zmierzona składowa elektryczna* (V/m)		% wartości dopuszczalnej *	
		2010	2013	2010	2013
Miasta powyżej 50 tys. mieszkańców					
Zielona Góra					
1	ul. Dekoracyjna	0,72	1,73	10,3	24,7
2	ul. Boh. Westerplatte	0,82	1,01	11,7	14,4
3	ul. Braniborska	1,25	0,69	17,9	9,8
4	ul. Piwna	1,86	1,95	26,6	27,8
5	ul. Mickiewicza	0,71	0,74	10,1	10,6
6	ul. Jaskółcza	1,4	0,89	20,0	12,7
7	ul. Sulechowska	0,9	1,85	12,9	26,4
8	ul. Poznańska	1,04	1,05	14,9	15,0

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Gorzów Wlkp.					
9	ul. Przemysłowa	0,58	0,93	8,3	13,3
10	ul. Szczaniecka	0,33	0,73	4,7	10,4
11	ul. Kobylogórska	0,85	0,55	12,1	7,8
12	ul. Kombatantów	1,16	0,75	16,6	10,7
13	ul. Czereśniowa	0,27	<0,29	3,9	0,21
14	ul. Nowa	0,45	0,44	6,4	6,3
15	ul. Piłsudskiego	0,54	0,74	7,7	10,6
Pozostałe miasta					
16	Gozdnica	<0,7	<0,4	<10	0,29
17	Czerwińsk	<0,7	<0,4	<10	0,29
18	Jasień	0,41	<0,4	5,9	0,29
19	Łęknica	<0,2	<0,4	<2,9	0,29
20	Nowe Miasteczko	0,50	0,44	7,1	6,3
21	Bytom Odrzański	0,67	0,63	9,6	9,0
22	Szlichtyngowa	0,36	<0,4	5,1	0,29
23	Sława	0,44	<0,4	6,3	0,29
24	Iłowa	<0,2	<0,4	<2,9	0,29
25	Wschowa	0,44	0,79	6,3	11,3
26	Małomice	0,40	<0,4	5,7	0,29
27	Strzelce Krajeńskie	0,26	<0,29	3,7	0,21
28	Słubice	0,69	<0,29	9,9	0,21
29	Kostrzyn	0,68	0,48	9,7	6,8
30	Drezdenko	0,28	0,31	4,0	4,4
Tereny wiejskie					
31	Dąbie	0,26	<0,4	3,7	0,29
32	Jelenin	0,25	<0,4	3,6	0,29
33	Radwanów	0,20	<0,4	2,9	0,29
34	Przylep	<0,7	0,41	<10	5,8
35	Gądków Wlk.	0,33	0,29	4,7	4,1
36	Tuczno	0,34	<0,29	4,9	0,21
37	Jenin	0,25	<0,29	3,6	0,21
38	Murzynowo	0,26	<0,29	3,7	0,21
39	Santok	0,25	<0,29	3,6	0,21
40	Trzebiszewo	0,41	0,42	5,9	6,0
41	Radachów	0,28	<0,29	4,0	0,21
42	Boczów	0,39	0,37	5,6	5,3
43	Kunowice	0,50	0,55	7,1	7,8
44	Lutol Suchy	0,28	<0,29	4,0	0,21
45	Długie	0,26	<0,29	3,7	0,21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Zielonej Górze.

*średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3 000 MHz uzyskanych dla punktu pomiarowego.

Tabela 2.37. Lokalizacja punktów pomiarowych oraz wyniki badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku na obszarze województwa lubuskiego w latach 2009 i 2012

Nr punktu pomiarowego	Miejsce badania	Zmierzona składowa elektryczna* (V/m)		%wartości dopuszczalnej *	
		2009	2012	2009	2012
Miasta powyżej 50 tys. mieszkańców					
Zielona Góra					
1	ul. Lisia	1,06	1,53	15,14	21,86
2	ul. Dąbrowskiego	0,95	0,46	13,57	6,57
3	ul. Wyspiańskiego	0,26	<40	3,71	-

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

4	ul. Zamenhofska	0,69	0,57	9,86	8,14
5	ul. Wrocławska	0,28	<40	4,00	-
6	ul. Kraszewskiego	0,6	1,10	8,57	15,71
7	ul. Sienkiewicza	1,08	2,05	15,43	29,28
Gorzów Wlkp.					
8	ul. Sportowa	0,37	0,78	5,29	11,14
9	ul. Wróblewskiego	0,63	1,16	9,00	16,57
10	ul. Szarych Szeregów	1,04	1,58	14,86	22,57
11	ul. Dunikowskiego	1,74	2,00	24,86	28,57
12	ul. Szwoleżerów	0,51	0,64	7,29	9,14
13	ul. Sikorskiego	0,94	1,00	13,43	14,28
14	ul. Mieszka I	0,44	0,52	6,29	7,43
15	Kochanowskiego	0,7	0,77	10,00	11,00
Pozostałe miasta					
16	Trzciel	0,28	0,42	4,0	6,00
17	Cybinka	<0,2	<0,28	<2,86	-
19	Ośno Lubuskie	<0,2	<0,28	<2,86	-
20	Lubniewice	<0,2	0,34	<2,86	4,86
21	Dobiegniew ul. Wileńska	<0,2	<0,29	<2,86	-
22	Witnica ul. Ścieżka Rybacka	<0,2	0,50	<2,86	7,14
23	Świebodzin**	-	0,25	-	3,75
24	Szprotawa	0,25	<0,40	3,57	-
25	Babimost	0,26	0,52	3,71	7,43
26	Zbąszynek	0,22	0,60	3,14	8,57
27	Kożuchów	0,24	0,47	3,43	6,71
28	Gubin	0,28	0,58	4,00	8,28
29	Lubsko	0,20	0,45	2,86	6,43
30	Nowogród Bobrzański	0,25	0,66	3,57	9,43
31	Kargowa	0,22	0,40	3,14	5,71
Tereny wiejskie					
32	Gościkowo	0,26	<0,4	3,71	-
33	Jemiołów	1,66	1,95	23,71	27,85
34	Stypułów	0,3	<0,4	4,29	-
35	Łaz	0,24	0,42	3,43	6,00
36	Niwica	0,25	<0,4	3,57	-
37	Przewóz	0,22	<0,4	3,14	-
38	Bytnica	0,2	<0,4	2,87	-
39	Kamień Mały	<0,2	<0,28	<2,86	-
40	Deszczno	0,21	0,74	3,00	10,57
41	Golice	0,24	0,42	3,43	6,00
42	Urad	<0,2	<0,28	<2,86	-
43	Przytoczna	<0,2	<0,28	<2,86	-
44	Błędzew	<0,2	<0,29	<2,86	-
45	Gościm	<0,2	<0,29	<2,86	-
46	Krzyszczycy	0,21	0,42	3,00	6,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Zielonej Górze.

*średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3 000 MHz uzyskanych dla punktu pomiarowego.

** pomiar interwencyjny.

Wyniki prowadzonych pomiarów pozwalają stwierdzić, iż najwyższe uśrednione natężenia PEM, w latach 2012-2013, występowały na terenie miast powyżej 50 tys. mieszkańców, natomiast na podobnym lub niższym poziomie natężenia PEM występowały na terenie mniejszych miast i terenach wiejskich.

Natężenia PEM występujące na terenie województwa lubuskiego, w okresie sprawozdawczym, nie przekraczały w żadnym punkcie wartości dopuszczalnych, a zmierzone wartości maksymalne wynoszące 27,8% (2013r.) i 29,28% (2012r.) wartości dopuszczalnej, natężeń pól elektromagnetycznych, odnotowano tylko w 2 z 90 punktów monitoringowych. Wartości te dotyczyły punktów wyznaczonych na terenie miasta Zielona Góra.

2.6.2. Ocena wyznaczonych zadań

Ocenę zrealizowanych działań operacyjnych w województwie lubuskim w latach 2012-2013 dla priorytetu Ochrona przed polami elektromagnetycznymi należy rozpocząć od zestawienia, zaprezentowanego poniżej (Tabela 2.38)

Tabela 2.38 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących ochrony przed polami elektromagnetycznymi

Oznaczenie działania	Ilość wykonanych	Udział procentowy
PEM 1.1.	2	75%
PEM 1.2.	1	25%
Łącznie	3	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie otrzymanych ankiet.

Z analizy wynika, że w 100% realizowane jest co roku, działanie PEM 1.1, dotyczące obowiązku prowadzenia monitoringu pól elektromagnetycznych. Monitoring promieniowania elektromagnetycznego w środowisku, na terenie województwa lubuskiego prowadzony jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, w sposób zgodny z *Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r., w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku* (Dz. U Nr 221, poz. 1645) i jest on prowadzony niezależnie od działań przyjętych do realizacji w POŚ WL.

Wyniki prowadzonego monitoringu wskazują, że na terenie województwa lubuskiego nie występuje zjawisko ponadnormatywnej emisji promieniowania elektromagnetycznego, a w większości punktów pomiarowych, w których pomiary prowadzone były w latach 2010 i 2013r., emisja uległa znacznemu zmniejszeniu nawet o 100%. Oznacza to, że przyjęty do realizacji cel dotyczący utrzymania poziomów promieniowania elektromagnetycznego poniżej wartości dopuszczalnych, w okresie sprawozdawczym, został osiągnięty. Analiza otrzymanych wyników monitoringowych wskazuje na konieczność dalszej kontynuacji realizowanego celu, ponieważ pomiary prowadzone w roku 2012, w tych samych punktach pomiarowych co w roku 2009, wykazały zwiększenie emisji promieniowania elektromagnetycznego w niektórych punktach monitoringowych nawet o ok. 100%, oraz zwiększenie ilości punktów monitoringowych - 2 do 5 -, w których zanotowano zwiększenie emisji promieniowania elektromagnetycznego stanowiącego ponad 20% wartości dopuszczalnej. Należy tu dodać, iż jednym

z tych punktów jest punkt monitoringowy zlokalizowany na terenie wiejskim – w Jemiołowie. Emisja promieniowania w tym punkcie w roku 2009 wynosiła 23,71% wartości dopuszczalnej natomiast w roku badawczym 2012 wzrosła do 27,85% wartości dopuszczalnej. Zwiększenie emisji promieniowania elektromagnetycznego stanowiącego ponad 20% wartości dopuszczalnej, zanotowano również w roku 2013. Przekroczenie 20% wartości dopuszczalnej zanotowano w 3 punktach monitoringowych zlokalizowanych na terenie miasta Zielona Góra, czyli o 2 więcej w stosunku do roku 2010.

W ankietach przekazanych przez gminy, tylko jedna gmina przekazała informację dotyczącą realizacji działania PEM 1.2. Gminą, która wprowadziła zapisy dotyczące lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego do POŚ i mpzp jest Gmina Międzyrzecz. Z braku informacji o sposobie realizacji w/w działania wynika, że w okresie sprawozdawczym nie wpłynął żaden wniosek o wskazanie lokalizacji dla nowych źródeł emisji pola elektromagnetycznego jak również, że gminy nie dokonywały zmian zapisów dotyczących pól elektromagnetycznych w istniejących planach zagospodarowania przestrzennego. Biorąc pod uwagę termin realizacji działania, określony w POŚ WL, tj. 2014rok oraz fakt, że działanie realizowane jest w ramach zadań własnych gmin, należy przypuszczać, że działanie to zostanie przez gminy wykonane.

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

Tabela 2.39. Rzeczowe wykonanie zadań w zakresie dotyczącym pól elektromagnetycznych wykazu zadań zawartych w „Programie ochrony środowiska WL na lata 2012 – 2015.”

Działanie	Jednostka realizująca	Termin realizacji w POŚ	Rok realizacji	Stan realizacji działania	Koszty w POŚ/ poniesione na realizację działania w latach 2012-2013 [tys. zł]	Źródło finansowania
PEM.1.	WIOŚ	zadanie ciągle	2012 i 2013	Zgodnie z danymi z ankietyzacji zadanie realizowane jest zgodnie z działaniami monitoringu krajowego- co roku, a wyniki są opracowywane w formie Raportu i podawane do publicznej wiadomości.	W ramach zadań własnych / środki budżetu państwa i dotacja celowa WFOŚiGW ogółem 7 144,0 na monitoring środowiska w tym monitoring pól elektromagnetycznych	Budżet państwa i dotacja WFOŚi GW
PEM.2.	Gminy	2014/	2012-2013	Dane ankietowe potwierdzają realizację działania w sposób ciągły, w ramach zadań własnych gmin. W związku z tym, że ostateczny termin realizacji działania określony w POŚ to rok 2014 należy uznać, że jest to zadanie zrealizowane w okresie sprawozdawczym i nadal realizowane.	bd	budżet gminy dofinansowane ze środków zewnętrznych funduszy celowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet.

Szczegółowy zakres rzeczowy zadań znajduje się w załączniku nr 6.

2.6.3. Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL

Proponuje się podjąć kontynuację, w kolejnej aktualizacji POŚ WL, działania dotyczącego prowadzenia monitoringu poziomów pól elektromagnetycznych.

Jednocześnie proponuje się uwzględnić w następnej aktualizacji POŚ WL, działania edukacyjne, mające na celu uświadomienie społeczeństwu czym są pola elektromagnetyczne, jaki mają wpływ na stan zdrowia i życia ludzi oraz jaki mają wpływ na stan środowiska. Prowadzenie działań edukacyjnych w tym zakresie pomoże przekonać mieszkańców województwa lubuskiego o lokalizacji instalacji stanowiących źródło pól elektromagnetycznych, realizowanych na ich terenie.

2.7. Odnawialne źródła energii (OZE)

2.7.1. Ocena stanu aktualnego

1. Cel długoterminowy do roku 2019:

- Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

2. Cel krótkoterminowy do roku 2015:

2.1. Zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii (OZE 1.)

Miary realizacji celu:

- Wzrost zainstalowanej mocy elektrycznej ze źródeł odnawialnych w MW,
- % produkcji energii ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem – tendencja rosnąca,
- Długość wybudowanej sieci gazowej(km) – tendencja rosnąca,
- Długość wybudowanych i zmodernizowanych ciepłociągów(km) – tendencja rosnąca,
- Wzrost liczby zmodernizowanych źródeł energii.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- OZE 1.1. Wdrażanie projektów z zastosowaniem odnawialnych i alternatywnych źródeł energii.

Województwo lubuskie ze względu na swoje walory lokalne charakteryzuje się dużym potencjałem rozwoju OZE. OZE stanowią drugi po lokalnych zasobach surowców energetycznych, sposób zrównoważenia deficytu energetycznego województwa. Znaczące znaczenie dla bilansu energetycznego województwa stanowią przede wszystkim OZE wodne, wiatrowe oraz oparte na wykorzystaniu biomasy. W zakresie rozwoju OZE przewiduje się również rozwój energetyki opartej na geotermii i energii słonecznej. Obecnie najdynamiczniej rozwijającym się sposobem pozyskiwania energii elektrycznej jest energia wiatrowa. Duży potencjał energetyczny stanowią rzeki Odra, Bóbr i Kwisza, wzdłuż których lokalizowane są hydroelektrownie. W zakresie geotermii na obszarze województwa występują zasoby wód geotermalnych obszaru Niecki Migileńsko-Łódzkiej o temperaturze od 50st. na południu województwa do 100st. w okolicach Gorzowa Wlk., na głębokości 3 000 mppm. Źródłem OZE są również bioodpady. Zgodnie z wyliczeniami na potrzeby wykonania PGO dla województwa lubuskiego, ilość odpadów komunalnych ulegających biodegradacji niezbędna do zagospodarowania w sposób inny niż składowanie w latach 2013 - 2020 powinna wzrosnąć ze 124 Mg/r do 154 Mg/a. W bilansie biomasy prognozuje się również wykorzystanie odpadów z sektora gospodarczego pochodzące głównie z przemysłu rolno-spożywczego, drzewnego, rolnictwa, czy

oczyszczalni ścieków - osady ściekowe oraz odpady biodegradowalne z przemysłu rafineryjno - petrochemicznego.

Wysoki stopień świadomości ekologicznej społeczeństwa spowodował, że już aktualnie w znacznej części gospodarstw funkcjonują różne formy rozproszonych źródeł energii, od kolektorów słonecznych, poprzez panele fotowoltaiczne oraz małe elektrownie wiatrowe i wodne.

Strategia rozwoju energetyki województwa lubuskiego, zakłada rozbudowę systemu przesyłowego, który zwiększy możliwości przyłączenia źródeł odnawialnych, ciesząc się dużym zainteresowaniem inwestorów przekraczającym możliwości przyłączeniowe systemu dystrybucyjnego. Jednym z celów strategicznych w strategii rozwoju energetyki województwa jest wzrost udziału czystej energii w bilansie energetycznym.

Zestawienie istniejących na terenie województwa lubuskiego instalacji OZE , zawiera tabela poniżej.

Tabela 2.40. Zestawienie instalacji występujących na terenie województwa lubuskiego wykorzystujących OZE (wg. URE, stan na dzień 31.12.2012 r.)

Lp.	Rodzaj instalacji	Ilość instalacji w szt.	Moc instalacji (MW)
1	Elektrownie biogazowe	6	3,492
2	Elektrownie na biomasę	1	1,800
3	Elektrownie wiatrowe	7	56,600
4	Elektrownie wodne	56	118,860
	w tym :MEW do 5 MW	55	27,530
Razem		69	208,282

Źródło: Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego.

Wielkość mocy cieplnej istniejących instalacji wykorzystujących OZE wg. szacunków wynosi 95 MW¹. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 18 października 2012 roku w sprawie szczegółowego zakresu obowiązków uzyskania i przedstawienia do umorzenia świadectw pochodzenia, uiszczenia opłaty zastępczej, zakupu energii elektrycznej i ciepła wytworzonych w odnawialnych źródłach energii oraz obowiązku potwierdzenia danych dotyczących ilości energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnym źródle energii (DZ.U. 2012, poz. 1229), ilość energii elektrycznej w odnawialnym źródle energii przez przedsiębiorstwo energetyczne, w roku 2012, powinno wynieść nie mniej niż 10,4%. Odbiorca energii odnawialnej jest ENEA S.A., która w 2012 roku do wytworzenia sprzedanej energii elektrycznej wykorzystała OZE stanowiących 14,8% w strukturze paliw i innych nośników energii pierwotnej, jest to wzrost o 10,92% w stosunku do roku 2007.

¹ Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego

2.7.2. Ocena wyznaczonych zadań

Ocenę zrealizowanych działań operacyjnych w województwie lubuskim w latach 2012-2013 dla priorytetu *Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii*, należy rozpocząć od zestawienia, zaprezentowanego poniżej. (Tabela 2.41)

Tabela 2.41 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących odnawialnych źródeł energii.

Oznaczenie działania	Ilość wykonanych	Udział procentowy
OZE 1.1.	5	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie otrzymanych ankiet.

Zgodnie z celami ujętymi w POŚ, jest to zadanie realizowane w sposób ciągły. Przeprowadzona ankietyzacja wszystkich jednostek realizujących wskazanych w POŚ wykazała, że zainteresowanie inwestorów OZE jest cały czas i dotyczy głównie energii wiatrowej i słonecznej. W 2012 roku wydana została jedna decyzja lokalizacyjna dla przedsięwzięcia dotyczącego budowy 2 wiatraków w miejscowości Głuchów, gmina Trzebiechów oraz zbudowana została biogazownia rolnicza na terenie Fermi Trzody Chlewnej znajdującej się w miejscowości Klęps, gmina Wolsztyn. Biogazownia posiada moc 1,0MW, jako paliwo wykorzystywane są bioodpady rolne tj. kiszonka, kukurydza, gnojowica, pomiot kurzy, wysłodki buraczane i słoma.. Produkowany biogaz wykorzystywany jest jako paliwo do agregatu prądowłczego. W roku 2012 i 2013, dofinansowanie uzyskały przedsięwzięcia dotyczące montażu kolektorów słonecznych, na terenie gminy Babimost. W 2013 roku wydano kolejną decyzję lokalizacyjną dla przedsięwzięcia dotyczącego budowy 1 wiatraka i fotowoltaniki w miejscowości Głuchów, gmina Trzebiechów. Miarą realizacji celu przyjętego do realizacji w ramach Programu oprócz instalacji OZE, była między innymi długość wydudowanych i zmodernizowanych ciepłociągów, wzrost % produkcji ze źródeł odnawialnych oraz liczba zmodernizowanych źródeł energii. Analiza danych z ankietyzacji wykazała, że na terenie województwa w okresie sprawozdawczym przeprowadzono szereg modernizacji źródeł energii i ciepła, wykonano i zmodernizowano ciągi ciepłownicze. Ponadto z danych statystycznych wynika, że ilość % energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii wzrasta.

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

Tabela 2.42. Działania podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji zadań z zakresu odnawialnych źródeł energii

Działanie	Jednostka realizująca	Termin realizacji w POŚ	Rok realizacji	Stan realizacji działania	Koszty w POŚ/ poniesione na realizację działania w latach 2012-2013 [tys. PLN]	Źródło finansowania
OZE1.1.	Zarząd Powiatu , Miasta/Gminy, prywatni przedsiębiorcy	Zadanie ciągłe	2012-2013	Zgodnie z danymi z ankietyzacji oraz ze względu na to, że jest to zadanie realizowane w sposób ciągły w ramach działań własnych, działanie należy uznać za realizowane w sposób ciągły zrealizowane w okresie sprawozdawczym	Koszty będą mogły być ponoszone zależnie od stosowanych technologii /33,72 (prywatni przedsiębiorcy)	budżet gminy Środki własne, kredyt inwestycyjny, dofinansowanie z programu 9.4-Program operacyjny infrastruktura i środowisko.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji.

Szczegółowy zakres rzeczowy zadań znajduje się w załączniku nr 7.

2.7.3. Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL

Proponuje się kontynuację przyjętego działania w kolejnej aktualizacji POŚ WL.

2.8. Poważne awarie przemysłowe (PAP)

2.8.1. Ocena stanu aktualnego

1. Cel długoterminowy do 2019 r.:

- Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.

2. Cel krótkoterminowy:

2.1. Minimalizacja ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych i w wyniku transportu (PAP 1.)

Miary realizacji celu:

- Zmniejszenie liczby awarii na obszarze województwa w porównaniu do roku poprzedniego,
- Wzrost liczby kontroli w transporcie substancji niebezpiecznych w stosunku do roku poprzedniego,
- Zrealizowanie minimum 75% zadań określonych w planie operacyjnym Programu.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- PAP.1.1. Opracowanie raportów o bezpieczeństwie w zakładach o dużym ryzyku na terenie województwa, które nie posiadają takich dokumentów. Raport powinien być zatwierdzony przez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej,
- PAP1.2. Prowadzenie weryfikacji elektronicznej bazy danych, w zakresie zakładów mogących powodować poważną awarię,
- PAP 1.3. Prowadzenie monitoringu na obszarach zagrożonych ryzykiem wystąpienia poważnych awarii oraz rejestru poważnych awarii,
- PAP1.4. Wyegzekwowanie od wszystkich zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii, opracowania i wdrożenia systemów bezpieczeństwa gwarantującego ochronę ludzi i środowiska,
- PAP 1.5. Wyznaczenie optymalnych tras dla pojazdów przewożących materiały niebezpieczne, z ominięciem centrów miast, stref ochronnych ujęć wody pitnej oraz wyznaczeniem (budowa) miejsc postojowych,
- PAP.1.6. Prowadzenie systematycznych kontroli oraz nadzoru nad transportem materiałów niebezpiecznych.

2.2. Minimalizacji skutków wystąpienia poważnych awarii (PAP 2.)

Miary realizacji celu:

- Liczba prawidłowo przeprowadzonych akcji likwidacji skutków wszystkich awarii równa ilości awarii,
- Zrealizowanie minimum 75% zadań określonych w planie operacyjnym Programu.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- PAP.2.1. Opracowanie Zewnętrznego Programu operacyjnego dla terenu narażonego na skutki awarii przemysłowej położonego poza zakładem o dużym ryzyku, na podstawie informacji złożonych przez zakład o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej,
- PAP.2.2. Opracowanie i wdrażanie systemu ratowniczo- gaśniczego dla województwa,
- PAP 2.3. Doposażenie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno - chemiczno-ekologicznego,
- PAP 2.4. Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku,
- PAP 2.5 Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nie ustania podmiotu za nie odpowiedzialnego.

Zapisy definiujące poważną awarię w tym awarię przemysłową oraz sposoby ochrony środowiska przed poważną awarią zostały określone w Tytule IV, ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. tj. ustawy *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity Dz. U. 2013, poz. 1232, z późn. zm).

Zgodnie z zapisami art.3 pkt.23, ww. ustawy. - poprzez poważną awarię rozumie się zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w zakładzie w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej substancji niebezpiecznych, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Poważną awarię przemysłową, zgodnie z zapisami art.3 pkt.24 ww ustawy, jest to poważna awaria, występująca na terenie zakładu i dotyczy zakładów stwarzających zagrożenie jej wystąpienia, w zależności od rodzaju, kategorii i ilości substancji niebezpiecznej znajdującej się w zakładzie i dotyczy zakładów o „zwiększonym ryzyku (ZZR) lub „dużym ryzyku”(ZDR) wystąpienia poważnej awarii. Ochrona środowiska przed poważną awarią, oznacza zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię oraz ograniczanie jej skutków dla ludzi i środowiska . Do ochrony środowiska przed awariami zobowiązany jest, zgodnie z art. 244 ww. ustawy- prowadzący zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii, dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych oraz organy administracji.

W przypadku wystąpienia poważnej awarii organy administracyjne - Wojewoda, poprzez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej i Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, podejmuje działania i stosuje środki niezbędne do usunięcia awarii i jej skutków, określając w szczególności związane z nimi obowiązki organów administracji i podmiotów korzystających ze środowiska. Wszyscy potencjalni sprawcy stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii są rejestrowani.

Rejestr potencjalnych sprawców poważnej awarii prowadzony jest przez WIOŚ w Zielonej Górze. Zgodnie z danymi WIOŚ w roku 2012, w prowadzonym rejestrze znajdowało się 15 zakładów, w tym 6 zakładów należących do grupy ZDR i 2 zakłady do grupy ZZR. Pozostałe 7 zakładów, to zakłady które mogą być sprawcami potencjalnej awarii przemysłowej.

W roku 2012, liczba zakładów zwiększyła się, w stosunku do roku 2011, o nowy zakład należący do kategorii ZDR. Zakładem tym była Kopalnia Ropy Naftowej i Gazu Ziarnego Lubiatów. Natomiast w roku 2013, do rejestru został dopisany kolejny zakład zaliczany do ZDR tj. Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. , Oddział w Zielonej Górze. – Terminal Ekspedycyjny Wierzbno. Główną przyczyną zmian w Rejestrze potencjalnych sprawców wystąpienia poważnej awarii, były zmiany ilości składowanych na terenach zakładów, substancji niebezpiecznych, których ilość kwalifikowała zakład do zapisania go w ww. rejestrze. Wykaz zakładów ZDR, ZZR potencjalnych sprawców poważnej awarii przemysłowej, wg. stanu na dzień 31.12.2011, 2012 i 2013r. zawiera tabela poniżej.

Prowadzący ZDR - art. 263 ustawy POŚ - jest obowiązany do dostarczenia organom administracyjnym tj. Komendantowi Wojewódzkiemu PSP i Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska, wykazu zawierającego dane o rodzaju, kategorii i ilości substancji niebezpiecznych znajdujących się na terenie zakładu, a także do corocznego aktualizowania wykazu. Ponadto każda istotna zmiana, która mogłaby mieć poważne skutki związane z ryzykiem awarii, w stosunku do danych zawartych w zgłoszeniu powinna zostać zgłoszona właściwemu organowi PSP.

Tabela 2.43. Liczba zakładów wg. kategorii znajdujących się w rejestrze potencjalnych sprawców poważnej awarii przemysłowej, prowadzonym przez WIOŚ w Zielonej Górze

Kategoria zakładu	2011	2012	2013
ZDR	5	6	7
ZZR	2	2	2
Pozostałe	7	7	7
Razem	14	15	16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rejestru ZDR – delegatura WIOŚ Gorzów Wlkp. I rejestru ZDR i ZZR WIOŚ Zielona Góra. Wg. stanu na 31.12.2012 r. i 31.12.2013 r.

Tabela 2.44. Imienny wykaz zakładów ZDR i ZZR znajdujących się na terenie województwa lubuskiego wg. stanu na 31.12. 2012 i 2013 roku.

Lp.	Nazwa zakładu	Lokalizacja	Kategoria zakładu	Stan na 31.12.2012 r.	Stan na 31.12.2013 r.
1.	AmeriGas Polska Sp. z o.o. Rozlewnia Gazu Płynnego Nowa Niedzwica,	gmina Przytocznia, powiat międzyrzecki	ZDR	+	+
2.	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. oddział w Zielonej Górze – Kopalnia Ropy Naftowej i Gazu Ziarnego Lubiatów,	m. Grotów, gmina Drezdenko, powiat strzelecko drezdnecki	ZDR	+	+
3.	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. oddział w Zielonej Górze Terminal Ekspedycyjny Wierzbno	m. Wierzbno, gmina Przytocznia, powiat międzyrzecki	ZDR	-	+
4.	Baza paliw APEXIM AB Karolina Baranowska, Mirostawice Dolne	m. Mirostawice Dolne	ZDR	+	+
5.	Kronopol Sp. z o.o. Żary	m. Żary	ZDR	+	+
6.	ROCKWOOL POLSKA Sp.z o.o. w Cigacicach	m. Cigacice,	ZDR	+	+
7.	ORLEN GAZ Sp. z o.o. Terminal Gazu Płynnego w Krośnie Odrzańskim	m. Krosno Odrzańskie,	ZDR	+	+
8.	Terminal Paliw w Nowej Soli Polskiego Koncernu Naftowego ORLEN S.A. Nowa Sól	m. Nowa Sól	ZZR	+	+
9.	Rozlewnia Gazu Płynnego w Żaganiu P.W. Zofia Jersak , Żagań	m. Żagań	ZZR	+	+

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rejestru ZDR – delegatura WIOŚ Gorzów Wlkp. i rejestru ZDR i ZZR WIOŚ Zielona Góra. Wg. stanu na 31.12.2012 r. i 31.12.2013 r.

Zgodnie z danymi zawartymi w rejestrach prowadzonych przez WIOŚ w Zielonej Górze, wszystkie zakłady o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych posiadają wymaganą prawem dokumentację przeciwdziałania poważnym awariom i wszystkie zakłady dużego ryzyka, z terenu województwa lubuskiego, przedstawiły do 31 stycznia 2012r i 2013 r. informację o substancjach niebezpiecznych. (art. 263 POŚ).

Aktualizacji zgłoszenia (art.250 ust.5 POŚ), w 2012 roku dokonała:

- Rozlewnia Gazu Płynnego Orlen Gaz Sp. z o.o. w Krośnie Odrzańskim. Aktualizacja dotyczyła: zmiany oznaczenia prowadzącego instalację, zmiany składu zarządu, zmiany nr telefonów oraz faxu.
- Firma Baza Paliw P.W. Apexim AB Adam Baranowski w Mirostawicach Dolnych. Zmiana dotyczyła jedynie wskazania innej osoby zarządzającej zakładem.

W 2013 r. aktualizacji zgłoszenia dokonała :

- Rozlewnia Gazu Płynnego Orlen Gaz Sp. z o.o. w Krośnie Odrzańskim. Aktualizacja zgłoszenia dotyczyła: rozbudowy zakładu o trzy nowe zbiorniki gazu 2 x 200 m³, 1 x 95 m³, rozbudowy zakładu o nowe stanowisko przeładunku auto-cystern i przebudowy sieci przeciwpożarowej na terenie zakładu.

Zgodnie z danymi WIOŚ w Zielonej Górze, w latach 2012 – 2013, na terenie instalacji zaliczanych do ZDR i ZZR, nie zanotowano żadnej awarii, nie wystąpiło też zdarzenie o znamionach poważnej awarii przemysłowej, które spełniałyby zapisy określone w *Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.*(Dz.U 2003r. Nr 5,poz.58)

Zdarzeniami, oznamionach poważnej awarii, miały miejsce w transporcie drogowym i dotyczyły głównie transportu paliw płynnych. W roku 2012 odnotowano 1 zdarzenie drogowe , natomiast w roku 2013 odnotowano 2 zdarzenia drogowe o znamionach poważnej awarii.

Tabela poniżej zawiera liczbę zdarzeń oraz informacje dotyczące miejsca, przyczyny zdarzenia i jego skutków dla środowiska.

Tabela 2.45. Liczba zdarzeń oraz informacje dotyczące miejsca, przyczyny zdarzenia oraz jego skutków dla środowiska

Lp.	Data	Miejsce	Opis zdarzenia i jego skutki	Podjęte działania
Rok 2012				
1.	16.11.2012 r.	m. Ochla, powiat zielonogórski,	W wyniku manewrowania samochodem transportowym, na terenie zakładu usług transportowych, doszło do uszkodzenia metalowego pojemnika na olej napędowy. Olej napędowy wyciekł do pobliskiego rowu melioracyjnego i zanieczyścił go na odcinku 100m. Zanieczyszczeniu olejem uległ również pobliski staw.	Sprawca zdarzenia umieścił w rowie baloty ze słomy w celu wyłapania z wody zanieczyszczenia substancji ropopochodnych, wypompał wodę z rowu oraz oczyścił brzeg rowu z zanieczyszczonej warstwy gruntu, dokonał dodatkowego czyszczenia separatora olejowego. WIOŚ w Zielonej Górze, przeprowadził kontrolę zakładu sprawcy zdarzenia. Dokonał poboru prób wody z rowu melioracyjnego i stawu, które wykazały przekroczenia indeksu olejowego. Wydano zarządzenia pokontrolne i ukarano sprawcę zdarzenia mandatem karnym.
Rok 2013				
1	8 .01.2013 r.	DK nr 18 k/Olszyny gm.Tuplice, powiat żarski	Porzucenie w dawnym zajeździe drogowym termometrów rtęciowych przez nieznanego sprawcę. Nie doszło do zanieczyszczenia środowiska.	Termometry zostały przewiezione do zakładu zajmującego się zagospodarowaniem odpadów, na koszt starosty. Wykonane zostały próby gleby, które nie wykazały zanieczyszczenia.
2	5 luty 2013 r.	m. Radowice, gmlna	Wywrócenie się do rowu samochodu przewożącego olej napędowy.	Przeprowadzona została wizja lokalna miejsca zdarzenia, która nie wykazała

		Trzebiechów		zanieczyszczenia środowiska.
3	19.03.2013 r.	Krosno Odrzańskie powiat krosnieński	Wyciek gazów propan-butan podczas przeładunku cysterny kolejowej do zbiornika magazynowego. Przyczyną była niedrożność zaworu spustowego spowodowana oblodzeniem. Do atmosfery przedostało się ok. 3340kg gazów.	Ewakuowano personel firmy. Pracownicy terminalu udało się niemal w całości zabezpieczyć wyciek. Straż Pożarna zabezpieczyła teren i pomogła doszczelnić zawór.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rejestrów zdarzeń i znamionach poważnej awarii z roku 2012 i 2013, prowadzonych przez WIOŚ w Zielonej Górze.

2.8.2. Ocena wyznaczonych zadań

Ocenę zrealizowanych działań operacyjnych w województwie lubuskim w latach 2012-2013 dla priorytetu *Przeciwstawanie powstawaniu poważnych awarii przemysłowych*, należy rozpocząć od zestawienia, zaprezentowanego poniżej (Tabela 2.46).

Tabela 2.46 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących przeciwstawianiu powstawaniu poważnych awarii przemysłowych.

Oznaczenie działania	Ilość wykonanych	Udział procentowy
PAP 1.1	5	19,2%
PAP 1.2.	2	7,6%
PAP 1.3	0	0%
PAP 1.4	2	7,6%
PAP 1.5	0	0%
PAP 1.6	5	19,2%
PAP 2.1	2	7,6%
PAP 2.2.	2	7,6%
PAP 2.3.	4	15,4%
PAP 2.4.	2	7,6%
PAP 2.5.	2	7,6%
Łącznie	26	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie otrzymanych ankiet.

Miary realizacji celu, było między innymi, zmniejszenie liczby awarii na obszarze województwa w porównaniu do roku poprzedniego, wzrost liczby kontroli w transporcie substancji niebezpiecznych w stosunku do roku poprzedniego, zrealizowanie minimum 75% zadań określonych w planie operacyjnym Programu oraz skuteczne przeprowadzenie akcji likwidacji skutków wszystkich awarii.

Realizację działań przypisano do wykonania podmiotom prowadzącym ZDR, ZZR PSP, WIOŚ, Wojewodzie i Policji. Realizacja działań, które nie są prowadzone w sposób ciągły w ramach kompetencji poszczególnych jednostek, wyznaczona została do 2015 r. Z 11 wyznaczonych zadań, 6 realizowanych było jako zadania ciągłe, wykonywane w ramach zadań własnych. Łącznie zrealizowano 80% przyjętych do realizacji, w planie operacyjnym, działań.

Działania PAP 1.2 , PAP 1.4 zostały zrealizowane w ramach zadań własnych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze. Działanie PAP 1.3. przypisane do realizacji WIOŚ w Zielonej Górze nie zostało wykonane ze względu na brak kompetencji WIOŚ do jego realizacji.

Działalność kontrolna WIOŚ i Straży Pożarnej przyczyniła się do przestrzegania przepisów prawa ochrony środowiska ze szczególnym uwzględnieniem zapisów dotyczących poważnych awarii, a tym samym do realizacji działania PAP 1.1., PAP 1.2., PAP 1.4., PAP 2.1, PAP 2.2.,PAP 2.3, PAP 2.4.

Zgodnie z informacjami zawartymi w raportach WIOŚ, wg stanu na dzień 30.12.2012r. i 30 .12.2013r. wszystkie ZDR i ZZR posiadają opracowane raporty bezpieczeństwa, a wszelkie zmiany stanu aktualnego, w stosunku do zgłoszenia zakładu, są na bieżąco aktualizowane.

Komendant Wojewódzkiej Straży Pożarnej w 2012roku, zgodnie z zapisami POŚWL, zatwierdził Raport o bezpieczeństwie dla Kopalni Ropy Naftowej i Gazu w Lubiatowie i opracował Wojewódzki Plan Operacyjno - Ratowniczy, który jest aktualizowany co roku.

W terminie od 01.01.2012r. do 31.12.2013 r., Państwowa Straż Pożarna, przeprowadziła kontrole 3 pojazdów pod względem zawartości ładunku i przestrzegania przepisów ADR. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości. Szacunkowa całkowita masa towarów niebezpiecznych przewożonych tymi samochodami wyniosła 81 Mg.

Działanie PAP 2.5 zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nieustaleni podmiotu za nie odpowiedzialnego, zostało zrealizowane w roku 2013. Działanie dotyczyło usuwania i utylizacji na koszt Starosty, porzuconych w dawnym zajezdzie drogowym, termometrów rtęciowych.

Brak danych odnośnie sposobu realizacji działania PAP1.5. spowodowało, że zostało ono uznane za nie wykonane w okresie sprawozdawczym.

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

Tabela 2.47. Działania podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu ochrony przed poważnymi awariami

Działanie	Jednostka realizująca	Termin realizacji w POŚ	Rok realizacji	Stan realizacji działania	Koszty w POŚ/ poniesione na realizację działania w latach 2012-2013 [tys. PLN]	Źródło finansowania
PAP.1.1	Prowadzący zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia awarii, PSP	Zadanie ciągłe	2012-2013	Zgodnie z danymi zawartymi w rejestrach prowadzonych przez WIOŚ w Zielonej Górze, wszystkie zakłady o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych posiadają wymaganą prawem dokumentację przeciwdziałania poważnym awariom i wszystkie zakłady przedstawiły do 31 stycznia 2012 i 2013 r. informację o substancjach niebezpiecznych. Aktualizacji zgłoszenia w 2012 dokonały 3 zakłady, a w 2013 - 2 zakłady.	0/b. d.	Środki własne- budżet państwa
PAP.1.2.	WIOŚ	Zadanie ciągłe	2012-2013	WIOŚ prowadzi na bieżąco aktualizację elektronicznej bazy danych. Zadanie wykonane.	Zadanie realizowane w ramach zadań własnych/ ogółem 3 733,0 na działania kontrolne i monitorin	Środki własne -budżet państwa
PAP.1.3.	WIOŚ	Zadanie ciągłe	2012-2013	Działanie niezrealizowane. Niezgodne z kompetencjami WIOŚ	-	Środki własne- budżet państwa
PAP.1.4.	WIOŚ	2015	2012-2013	Zadanie zrealizowane. Zakłady posiadają opracowany i wdrożony system bezpieczeństwa.	Zadanie realizowane w ramach zadań własnych/ogółem 3 733,0 na działania kontrolne i monitoring	Środki własne- budżet państwa
PAP.1.5.	Wojewoda, Zarząd Województwa, Zarządy Miast i Gmin, GDDiK	2015	2012-2013	Termin realizacji ustalony w POŚ to 2015r. Brak danych sposobie realizacji działania.	Zadanie realizowane w ramach zadań własnych/b.d	b.d.
PAP.1.6.	Wojewoda, Policja, PSP	Zadanie ciągłe	2012-2013	Ze względu na rodzaj działania i że jest realizowane w ramach zadań własnych należy uznać, że zadanie było realizowane w okresie sprawozdawczym i nadal jest realizowane.	Zadanie realizowane w ramach zadań własnych/b.d	b.d. środki własne- budżet państwa
PAP.2.1.	Komendant Wojewódzki PSP	2015	2012-2013	Działanie zrealizowane. Zgodnie z informacjami z ankietyzacji, działanie jest co roku aktualizowane.	0/0	Środki własne
PAP.2.2.	Komendant Wojewódzki PSP	2015	2012-2013	Działanie zrealizowane. Zgodnie z informacjami z ankietyzacji, działanie jest co roku aktualizowane.	Zadanie realizowane w ramach zadań własnych/b.d	Środki własne
PAP.2.3.	KW PSP, KP PSP, OSP	Zadanie ciągłe	2012-2013	2015/2012-2013 Działanie zrealizowane. Zgodnie z informacjami z ankietyzacji, działanie jest co roku aktualizowane.	0/7 305,16	Rezerwa celowa budżetu państwa WFOŚiGW, POiŚ
PAP.2.4.	KW PSP, KP PSP, OSP, sprawcy awarii	Zadanie ciągłe	2012-2013	Działanie zrealizowane. Zgodnie z informacjami z ankietyzacji, działanie jest co roku aktualizowane.	0/b.d.	Środki własne
PAP.2.5.	Starosta	Zadanie ciągłe	2012-2013	Zadanie ciągłe realizowane w ramach zadań własnych.	0/b.d.	Środki własne

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Szczegółowy zakres rzeczowy zadań znajduje się w załączniku nr 8.

2.8.3. Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL

Proponuje się podczas prac nad kolejną aktualizacją POŚ WL, przeanalizowanie przyjętych do realizacji działań pod kątem merytorycznym, kompetencji jednostek realizacyjnych, nowych przepisów prawa oraz pogrupowania tożsamyh działań.

Działanie PAP.1.3. prowadzenie monitoringu na obszarach zagrożonych ryzykiem wystąpienia poważnych awarii oraz rejestru poważnych awarii, przypisane do realizacji WIOŚ, jako zadanie ciągle w ramach zadań własnych, jest niezgodne z kompetencjami WIOŚ.

Działanie PAP.1.6. prowadzenie systematycznych kontroli oraz nadzoru nad transportem materiałów niebezpiecznych, przypisane do realizacji Wojewodzie, Policji, PSP jako zadanie ciągle w ramach zadań własnych jest niezgodne z zapisami ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 roku o przewozie towarów niebezpiecznych (DZ.U. z 2011r., Nr 227,poz.1367).

Połączenie działań PAP.1.1. i PAP 1.4.: PAP.2.1 i PAP.2.2. ; PAP.2.4. i PAP 2.5, w jedno działanie/zadanie.

2.9. Kopaliny (K)

2.9.1. Ocena stanu aktualnego

1. Cel długoterminowy do 2019 r.:
 - Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi.
2. Cel krótkoterminowy do 2015 r.:
 - 2.1. Minimalizacja strat w eksploatowanych złożach oraz ochrona środowiska przemysłu wydobywczego (K 1.)

Miary realizacji celu:

- Wprowadzenie odpowiednich zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego, chroniących tereny przed zainwestowaniem uniemożliwiającym eksploatację zasobów kopalin,
- Prowadzenie eksploatacji złóż zgodnie z przepisami *ustawy Prawo geologiczne i górnicze* oraz przy zastosowaniu norm dotyczących techniki górniczej,
- Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalin poprzez zwiększenie zastosowania nowoczesnych technologii wydobywczych w województwie.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- K1.1. Wykorzystanie nowoczesnych technik poszukiwawczych i wydobywczych
- K1.2. Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin
- K1.3. Współdziałanie organów administracji publicznej w tworzeniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem kopalin i ich ochroną przed trwałym zainwestowaniem nie górniczym na całym obszarze województwa.

Opis stanu aktualnego, w okresie sprawozdawczym, zasobów naturalnych występujących na terenie województwa lubuskiego, został wykonany na podstawie analizy zapisów zawartych w *Bilansie zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31.12.2012 i 2013 r.* Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie oraz projektu pn. *Analiza obecnego i potencjonalnego wydobycia złóż kopalin o znaczeniu regionalnym, ponadregionalnym i krajowym na terenie województwa lubuskiego* (Zielona Góra 2015 r.).

Na terenie województwa lubuskiego występowały, w latach 2012-2013, liczne złoża surowców naturalnych, w tym: ropa naftowa, gaz ziemny, torf, węgiel brunatny, surowce ilaste, kruszywa oraz

jedno z dwóch udokumentowanych w Polsce, złóż gazu azotowego - Złoże Sulęcín - którego zasoby bilansowe wynosiły wówczas 3 300,00 mln m³ (złoże nie było eksploatowane w latach 2012-2013).

Ropa naftowa

Na 81 udokumentowanych złóż w Polsce, 42 o największym znaczeniu gospodarczym znajduje się na terenie Niżu Polskiego. Jednym z tych złóż, a zarazem złożem największym jest złożo o nazwie BMB - Baranówko – Mosty - Buszewo, położone częściowo w powiecie gorzowskim. Zasoby tego złoża były 2-krotnie większe od stanu zasobów ropy naftowej w Polsce, jakie były rozpoznane, przed odkryciem tego złoża. W okresie sprawozdawczym, na terenie województwa znajdowało się 22 złóż ropy naftowej, których zasoby bilansowe wydobywane wynosiły 16 787,50 tys. Mg wg stanu na dzień 31.12.2013 r. i stanowiły 69% zasobów krajowych. Zasoby ropy naftowej pokrywały w tym czasie 5% zapotrzebowania na ten surowiec. W roku 2012 eksploatowanych było 12 złóż, a w 2013 – 13 złóż. W roku 2013 zaniechano eksploatacji złoża Kostrzyn – N, a rozpoczęto eksploatację złóż: Mozów S w powiecie zielonogórskim i złożo Grotów w powiecie strzelecko-drezdeneckim.

Gaz ziemny

W okresie sprawozdawczym występował w 34 złożach, usytuowanych w całości lub części na terenie województwa lubuskiego. Zasoby bilansowe wydobywalne wg. stanu na dzień 31.12.2013 r. wynosiły 20 395,61 mln m³ i stanowiły 15% zasobów krajowych. W latach roku 2012, eksploatowanych było 13 złóż gazu. W roku 2013, zostało udokumentowane nowe złożo Brzózki, w związku z czym liczba złóż gazu uległa zwiększeniu i wynosi 34. W roku 2013 zaniechano eksploatacji 4 złóż, o jedno więcej niż w roku 2012. W obszarze złoża Zielona Góra – Rawicz - Odolanów, w złożach gazu ziemnego występuje hel, którego zawartość w gazie wynosi od 0,02% do 0,45%. Na terenie Polski złoża helu zostały udokumentowane tylko w 16 złożach gazu ziemnego, występujących w obszarze Zielona Góra – Rawicz - Odolanów.

Węgiel brunatny

Złoża węgla brunatnego występują w następujących częściach województwa lubuskiego:

- zachodniej: rejon Rzepina, Cybinki i Gubina,
- południowo-zachodniej: rejon Łęknicy, Trzebiela, Żar,
- środkowej: rejon Sieniawy, Torzymia.

Zgodnie z bilansem zasobów wg stanu na dzień 31.12.2013 r., w 20 udokumentowanych złożach znajdowało się łącznie 5 873 220 tys. Mg węgla brunatnego, co stanowiło 25% krajowych zasobów złóż węgla brunatnego.

Największe udokumentowane, złoża węgla brunatnego znajdowało się w rejonie gubińskim. Łącznie zasoby bilansowe tych złóż wynosiły 3 973 133 tys. Mg i stanowiły 67% wszystkich udokumentowanych złóż na terenie województwa lubuskiego. Z 20 udokumentowanych złóż, w okresie sprawozdawczym, eksploatowane było tylko złożo Sieniawa I, znajdujące się w powiecie świebodzińskim.

Piaski i żwiry

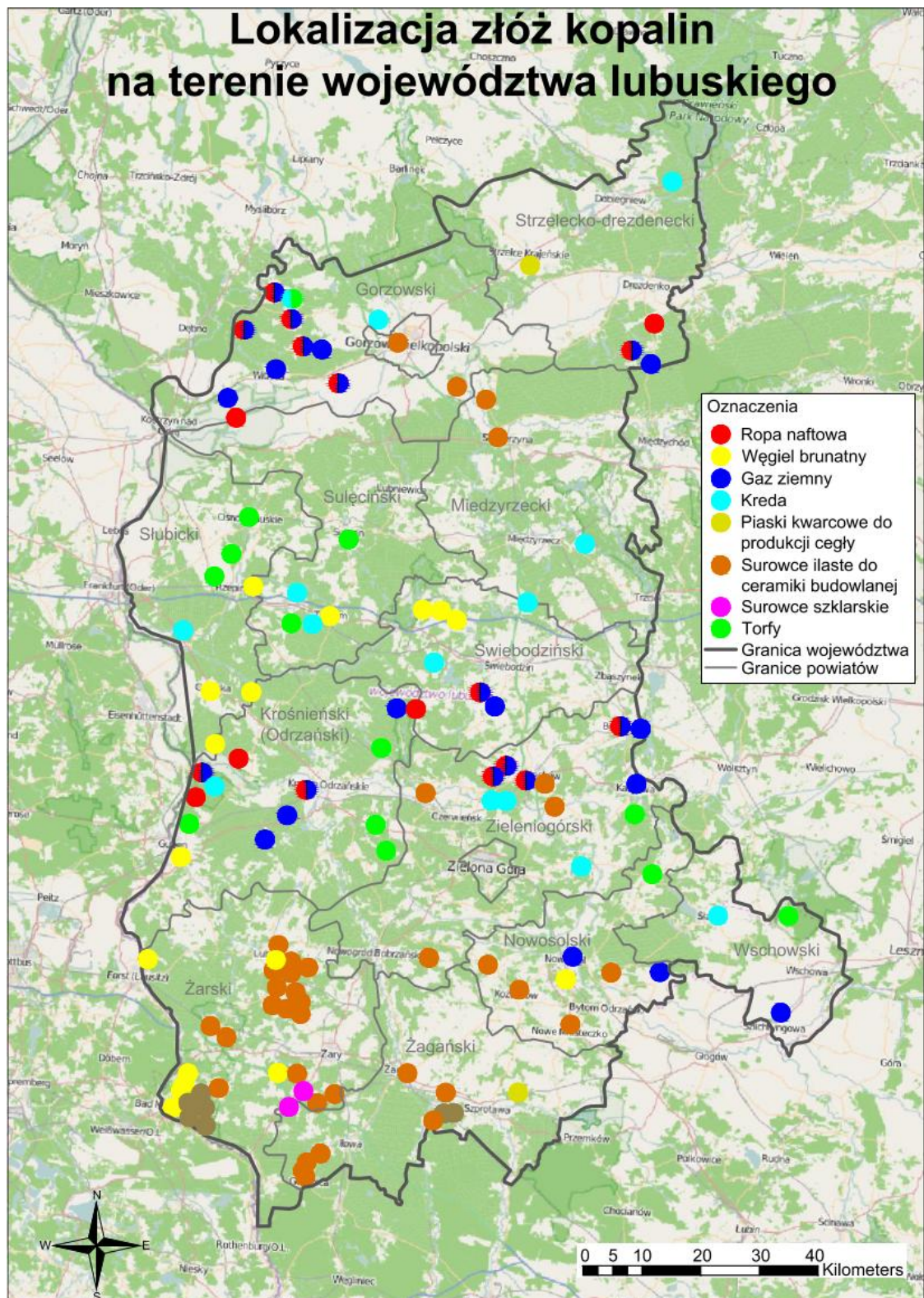
Najbardziej popularny surowiec udokumentowany w 257 złożach, z których w latach 2012 – 2013, eksploatowanych było 67 złóż. Złoża te występują na obszarze całego województwa. Prowadzona na bieżąco w trakcie eksploatacji złóż weryfikacja zasobów piasków i żwirów, w roku 2012 dała przyrost zasobów wynoszący 8 415 tys. Mg, a w roku 2013 zanotowano ubytek w bilansie piasków i żwirów, który wyniósł 6 864 tys. Mg, oraz przyrost zasobów przemysłowych wynoszący 25 202 tys. Mg. W 2013 r. wydobycie zmniejszyło się o 786 Mg (12,5%). W 2012 i 2013 roku z 257 złóż piasków i żwirów.

Ponadto na terenie województwa lubuskiego występują złoża kredy jeziornej, torfu, glin ogniotrwałych, piasków kwarcowych do produkcji cegły, surowców ilastych do produkcji ceramiki budowlanej i surowce szklarskie .

Najbardziej zasobnymi w zasoby surowców naturalnych są powiaty: gorzowski, krośnieński i zielonogórski, występują na ich terenie złoża ropy naftowej, gazu ziemnego, torfu, surowców ceramiki budowlanej i kredy jeziornej.

Rozmieszczenie poszczególnych kopalni, w latach 2012-2013, zawiera mapa poniżej (Rysunek 2.28).

Rysunek 2.28. Lokalizacja złóż kopalin na terenie województwa Lubuskiego

Źródło: opracowanie własne

Zasoby bilansowe złóż ulegają ciągłym zmianom, które są spowodowane między innymi: udokumentowaniem nowych złóż, lepszym rozpoznaniem złóż istniejących, wygaśnięciem koncesji na wydobycie surowców oraz prowadzoną na bieżąco weryfikacją zasobów.

Stan zasobów bilansowych i przemysłowych złóż oraz ich wydobycie przedstawia tabela poniżej.

Tabela 2.48. Zasoby bilansowe i przemysłowe kopalin oraz ich wydobycie w latach 2012, 2013.

Rodzaj kopaliny	Zasoby bilansowe		Zasoby przemysłowe		Wydobycie	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Surowce energetyczne						
Ropa naftowa (tys. Mg)	17 461,1	16 787,5	10 987,05	10 316,05	404,98	709,98
Węgiel brunatny (tys. Mg)	5 873,30	5873 220,00	1 445,00	18 172,00	72,00	113,00
Gaz ziemny (mln m ³)	20 537,55	16 787,5	7 374,60	5 784,69	551,90	624,36
Gaz azotowy (mln m ³)	3 300,00	3 300,00	-	10 142,14	399,21	-
Surowce skalne w tys. Mg						
Gliny ogniotrwałe	3 243,00	3 243,00	372,00	372,00	-	-
Kreda	10 731,31	11 050,81	-	-	-	-
Piaski kwarcowe do produkcji cegły	9 113,0	9 113,00	-	-	-	-
Surowce ilaste do ceramiki budowlanej	43 937,00	43 915,00	6 683,00	6 081	17,00	17,00
Surowce szklarskie	337,40	337,40	-	-	-	-
Piaski i żwiry	1 176 149,00	1 169 285,00	269 592,00	294 794,00	6 305,00	5 519,00
Inne w tys. Mg						
Torfy	1 637,65	3 190,59	318,77	645,80	26,81	24,80

Źródło: Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31.12.2012 i 2013 r. Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie.

Ilość i rodzaje złóż kopalin dokumentowanych na terenie województwa lubuskiego przedstawia tabela poniżej.

Tabela 2.49. Ilość i rodzaj złóż kopalin w latach A-2012, B-2013.

Rodzaj kopaliny	Rodzaj i stan złoża																
	E		Z		T		P		R		B		M		Razem		
	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	
Ropa naftowa	12	13	3	4	3	1	1	1	1	1	1	2	2	-	-	22	22
Węgiel brunatny	1	1	2	2	-	-	8	7	9	9	-	-	-	-	-	20	20
Gaz ziemny	13	12	3	4	4	3	5	3	6	4	2	2	-	-	33	34	
Gaz azotowy	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	
Gliny ogniotrwałe	-	-	5	5	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	7	7	
Kreda	-	-	5	5	-	-	5	3	4	2	-	-	-	-	14	14	
Piaski kwarcowe	-	-	1	1	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	3	3	
Surowce do ceramiki budowlanej tys. m ³	1	1	27	27	3	3	1	1	8	8	-	-	-	-	40	40	
Surowce	-	-	1	1	-	-	1	1	2	2	-	-	-	-	4	4	

szklarskie																
Piaski i żwiry	69	64	50	51	25	31	9	9	95	92	-	-	9	10	257	257
Torfy	5	5	-	3	4	2	1	1	7	8	-	-	-	-	18	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie, Bilansu zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31.12.2012 i 2013 r. Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie.

Legenda:

- B- przygotowanie złoża do wydobycia
- E- złoże eksploatowane,
- Złoże skreślone w roku sprawozdawczym
- P – złoże o zasobach rozpoznanych wstępnie
- R – złoże o zasobach rozpoznanych szczegółowo
- Z – złoże , z którego wydobycie zostało zaniechane
- T- złoże zagospodarowane, eksploatowane okresowo

2.9.2. Ocena wyznaczonych zadań

Ocenę zrealizowanych działań operacyjnych w województwie lubuskim w latach 2012-2013 dla priorytetu *Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi*, należy rozpocząć od zestawienia, zaprezentowanego poniżej (Tabela 2.50).

Tabela 2.50 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących zrównoważonej gospodarki zasobami naturalnymi.

Oznaczenie działania	Ilość wykonanych	Udział procentowy
K1.1	8	30,8%
K1.2	5	19,2%
K1.3	12	46,2%
K1.4	1	3,8%
Łącznie	26	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie otrzymanych ankiet.

Ankietyzacja jednostek wyszczególnionych do realizacji działań w ramach zrównoważonej gospodarki zasobami naturalnymi wykazała, że działania te są realizowane w sposób ciągły, w ramach zadań własnych zgodnie z posiadanymi kompetencjami.

Natomiast, zarówno Prezes Wyższego Urzędu Górniczego jak i Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego, w odpowiedzi wraz z wypełnioną ankietą, poinformował, że nie może w pełni odnieść się do przesłanych ankiet i przydzielonych działań, gdyż jako Urzędy działające na podstawie *ustawy Prawo geologiczne i górnicze* mają inne przypisane zadania. Zgodnie z posiadanymi kompetencjami te organy nie mają wpływu na stosowaną przez przedsiębiorców technikę wydobycia kopalin. Prezes WUG poinformował, że zgodnie z posiadanymi przez niego kompetencjami, inicjowane przez niego działania dotyczą terenu całego kraju. W latach 2012- 2013, działania te dotyczyły:

- zainicjowania uruchomienia strategicznego projektu badawczego pn. *Poprawa bezpieczeństwa pracy w kopalniach*. Projekt ten ogłosiło Narodowe Centrum Badań i Rozwoju.

- udziału w zagadnieniach dotyczących:
 - ✓ uruchomienia w czynnym zakładzie górniczym podziemnego zgazowania węgla,
 - ✓ kontroli i badania zjawiska zagrożenia siarkowodorowego i wyrzutowego w kopalniach rud miedzi,
 - ✓ współpracy z jednostkami naukowymi (Politechnika Śląska w Gliwicach) i instytutami Naukowo-Badawczymi (GIG w Katowicach i CIOP-PIB w Warszawie) w ramach zadań realizowanych przez NCBiR dotyczących kategoryzacji zagrożeń, w zakresie zagrożeń pyłami kopalnianymi, radiacyjnym, hałasem oraz wibracją.

Na ankiety przesłane do Urzędów Miast i Gmin, odpowiedziało 17 gmin, z których tylko 9 uwzględniło kopaliny i ich ochronę w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Gmina Sulechów, jest na etapie opracowania nowego dokumentu dla terenu całej gminy i zgodnie z przekazaną w ankiecie informacją, wszystkie obszary kopalin zostaną uwzględnione przy opracowaniu. Zgodnie z przesłanymi informacjami, częstą przyczyną nieuwzględnienia kopalin w nowych i aktualizowanych dokumentach strategicznych, jest brak dokumentacji geologicznej i innych opracowań w zakresie parametrów ilościowo-jakościowych złóż (np. UG Kostrzyń nad Odrą).

Dane dotyczące działania K1.1. Wykorzystanie nowoczesnych technik poszukiwawczych i wydobywczych, były trudne do pozyskania, ponieważ traktowane są przez podmioty, jako tajemnica handlowa. Ujęte w powyższej tabeli dane dotyczące nowoczesnych technik stosowanych w wierceniach głębokich zostały pozyskane z OUG w Poznaniu.

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Tabela 2.51. Lista działań wraz z oceną, opisem realizacji oraz podaniem kosztów i źródeł finansowania

Działanie	Jednostka realizująca	Termin realizacji w POŚ	Rok realizacji	Stan realizacji działania	Koszty w POŚ/ poniesione na realizację działania w latach 2012-2013 [tys. zł]	Źródło finansowania
K1.1.	WUG, GIG, Kopalnie	2015	2012-2013	Brak danych z ankietyzacji, ponieważ kopalnie uznały te dane za tajemnice handlową. Działanie należy uznać, że jest zrealizowane lub realizowane w sposób ciągły w ramach zadań własnych kopalń. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez OUG i WUG działania są realizowane.	Koszty zależne od stosowanych technik /b. d.	środki własne- budżet państwa
K1.2.	Organy koncesyjne Gminy, OUG	2015	2012-2013	Zgodnie z danymi z ankietyzacji zdanie zostało realizowane w okresie sprawozdawczym, a ze względu na to, że jest ono realizowane w ramach działań własnych w sposób ciągły należy przyjąć, że część podjętych w okresie sprawozdawczym działań jest nadal realizowana. Ostateczny termin realizacji działania to 2015r.	Zadanie realizowane w ramach zadań własnych /2,0	środki własne -budżet państwa
K1.3.	Organy koncesyjne Gminy	2015	2012-2013	Zgodnie z danymi z ankietyzacji zdanie zostało realizowane w okresie sprawozdawczym, a ze względu na to, że jest ono realizowane w ramach działań własnych w sposób ciągły należy przyjąć, że część podjętych w okresie sprawozdawczym działań jest nadal realizowana. Ostateczny termin realizacji działania to 2015r.	Zadanie realizowane w ramach zadań własnych /b. d.	środki własne- budżet państwa
K1.4..	Organy koncesyjne Gminy, OUG	2015	2012-2013	Zgodnie z danymi z ankietyzacji zdanie zostało realizowane w okresie sprawozdawczym, a ze względu na to, że jest ono realizowane w ramach działań własnych w sposób ciągły należy przyjąć, że część podjętych w okresie sprawozdawczym działań jest nadal realizowana. Ostateczny termin realizacji działania to 2015r.	Zadanie realizowane w ramach zadań własnych /b. d.	środki własne- budżet państwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet.

Szczegółowy zakres rzeczowy zadań znajduje się w załączniku nr 9.

2.9.3. Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL

W kolejnej aktualizacji POŚ WL, ze względu na zasoby naturalne występujące na terenie województwa lubuskiego, wskazana jest dalsza aktualizacja przyjętych celów długo i krótkoterminowych. W aktualizacji POŚ WL należy uwzględnić nie tylko wprowadzanie przez podmioty nowoczesnych technik poszukiwawczych i wydobywczych, ale również stosowanie najlepszych dostępnych technik BAT opracowanych dla poszczególnych gałęzi przemysłu oraz wprowadzanie systemów zarządzania środowiskowego ISO 14001 i EMAS, co pozwoli na prowadzenie zrównoważonej gospodarki.

Sugeruje się by w aktualizacji POŚ WL, przyjąć inne wskaźniki realizacji działań przypisanych jednostkom administracji samorządowej i rządowej. Jednostki te realizują zadania w ramach zadań własnych, w związku z czym źródło ich finansowania jest wiadome, a sposób ich realizacji jest zgodny z posiadanymi kompetencjami. Ponadto należy przypisać działania zgodnie z kompetencjami posiadanymi przez wytypowane w planie operacyjnym jednostki.

Do realizacji działań K 1.1. i K1.2., można by było włączyć Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Zielonej Górze, który w ramach działań własnych – działalność kontrolna- mógłby wspomóc prowadzenie zrównoważonej gospodarki zasobami naturalnymi.

2.10. Gleby i ich zanieczyszczenie (GL)

2.10.1. Ocena stanu aktualnego

1. Cel długoterminowy do 2019 r.:
 - Ochrona powierzchni ziemi przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.
2. Cel krótkoterminowy do 2015 r.:
 - 2.1. Zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju (GL1.)

Miary realizacji celu:

- Przeprowadzenie szkoleń promujących dobre praktyki rolne i leśne,
- Wskazanie gleb, którym przywrócono wartości użytkowe i przyrodnicze (po zdegradowaniu i zdewastowaniu przez człowieka),
- Zwiększona liczba gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- GL 1.1. Rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego,
- GL 1.2. Zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą,
- GL 1.3. Tworzenie nowych gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych.

2.2. Inwentaryzacja i rekultywacja gleb zdewastowanych i zdegradowanych (GL2.)

Miary realizacji celu:

- Wskazanie obszarów zanieczyszczonych i zdegradowanych,
- Wskazanie terenów poddanych rekultywacji,
- Przedstawienie prowadzonego monitoringu zanieczyszczenia gleb.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- GL 2.1. Rozpoznanie obszarów zanieczyszczonych i zdegradowanych,
- GL 2.2. Rekultywacja terenów uznanych za zdegradowane,
- GL2.3. Rozwój systemu identyfikacji i monitoringu terenów zdegradowanych, w tym:
 - -prowadzenie monitoringu azotu mineralnego w glebie,
 - -prowadzenie monitoringu mineralnego siarki siarczanowej i ogólnej w glebie ,

2.3. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem rolnictwa i innych rodzajów działalności gospodarczej (GL3.)

Miary realizacji celu:

- Liczba przeprowadzonych szkoleń rolników promujących rolnictwo ekologiczne,
- Działania zapobiegające zanieczyszczeniu gleb zwłaszcza środkami ochrony roślin i metalami ciężkimi,
- Działania zmierzające do odkwaszenia gleb.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- GL 3.1. Promocja rolnictwa ekologicznego i integrowanego poprzez szkolenia rolników (zgodnych z z wymogami ochrony środowiska i przyrody),
- GL 3.2. Zapobieganie zanieczyszczeniom gleb, zwłaszcza środkami ochrony roślin i metalami ciężkimi,
- GL 3.3. Ochrona gleb przed erozją i zakwaszeniem, ograniczenie zjawisk nadmiernej eksploatacji i zanieczyszczenia gleb również w innych sektorach gospodarki,
- GL 3.4. Ochrona gleb przed zakwaszeniem oraz działania zmierzające do odkwaszenia gleb.

W strukturze użytkowania gleb województwa dominują gleby pełniące funkcje rolnicze i leśne, które obejmują ponad 90% powierzchni województwa. W roku 2010, obejmowały one 91,4%. W porównaniu do roku 2010, stanowiącego rok bazowy, powierzchnia ta uległa zmniejszeniu o 0,1 % w 2012 r. i o 0,2% w 2013 r.

Tabela 2.52. Udział gleb pełniących funkcje rolnicze i leśne w strukturze użytkowania gruntów województwa lubuskiego

Lp.	Rodzaj użytkowania gruntu	2010	2012	2013
		Powierzchnia w ha	Powierzchnia w ha	Powierzchnia w ha
Powierzchnia województwa w ha 1 398 788				
1	Grunty leśne razem	715 518	716 955	717 938
2	Użytki rolne razem	571 053	567 814	566 369
Razem		1 286 571	1 284 769	1 284 307

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.gus.pl

Struktura użytkowania gruntów w latach 2012-2013 uległa nieznacznym zmianom. Według danych GUS, w 2013 roku, zaobserwowano spadek powierzchni użytków rolnych o 1 445ha w tym gruntów ornych, pastwisk i sadów, na rzecz zwiększenia w strukturze użytkowania gruntów zabudowanych i zurbanizowanych oraz terenów leśnych. Przyczyną zmian w strukturze użytkowania gruntów jest rozwój gospodarczy regionu. Zmiany te przedstawia tabela poniżej:

Tabela 2.53. Zmiany w strukturze użytkowania gruntów

Lp.	Rodzaj użytkowania gruntu	Powierzchnia w ha		
		2010	2012	2013
Tendencja wzrostowa w latach 2012-2013				
1	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - lasy	707 583	709 002	709 881
2	Grunty zabudowane i zurbanizowane razem	60 038	62 413	63 062
3	Tereny przemysłowe	2 951	3039	3118
4	Tereny mieszkaniowe	8 271	8 591	8 873
5	Tereny komunikacyjne - drogi	32 370	33 690	33 833
6	Tereny rekreacji i wypoczynku	3 397	3 386	3 396
7	Użytki kopalne	-	718	732
8	Użytki ekologiczne	2 743	2884	2906
Tendencja spadkowa w latach 2012-2013				
8	Grunty orne	406 426	403 984	402 784
9	Sady	2 826	2 819	2 787
10	Pastwiska trwałe	36 252	35 974	35 706
11	Łąki trwałe	101 441	101 102	101 026
12	Nieużytki	17 576	17 285	17 205
13	Tereny komunikacyjne - kolejowe	5 022	4 979	4 920
14	Tereny różne	7 133	6 451	6 439

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.gus.pl

Aktualna wiedza na temat stanu i jakości gleb województwa lubuskiego opiera się na danych pozyskanych w ramach Monitoringu chemizmu gleb Polskich 2010-2012, prowadzonego w zakresie jakości gleb i ziemi. Monitoring chemizmu gleb Polski prowadzony jest w odstępach czasowych 5-cio letnich. Próbkę gleb do badań pobierane są w 216 stałych punktach pomiarowo-kontrolnych zlokalizowanych na gruntach ornym charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju. Na terenie województwa lubuskiego zostało zlokalizowanych 11 stałych punktów pomiarowo-badawczych, zapewniających różnorodność naturalnych warunków glebowych, wpływu czynników antropogenicznych na obszarach użytkowanych rolniczo oraz intensywności produkcji rolniczej. Wykaz rozmieszczenia punktów pomiarowych oraz ich charakterystykę zawiera tabela poniżej.

Tabela 2.54. Rozmieszczenie punktów pomiarowych wraz z ich charakterystyką

Lp.	Miejscowość	Gmina	Obszar wiejski	Kompleks	Typ	Klasa bonitacyjna
1	Stare Strącze	Sława	wschowski	5	A	IVa
2	Bobrówko	Strzelce Krajeńskie	strzelecko-drezednecki	5	Bk	IVa
3	Nowy Kisielin	Zielona Góra	zielonogórski	2	AP	IIIa
4	Rusinów	Świebodzin	świebodziński	5	B	IVa
5	Białków	Cybinka	ślubicki	7	Ar	VI
6	Wojcieszycy	Kłodawa	gorzowski	b.d	b.d	b.d
7	Sękowice	Gubin	krośnieński	4	F	IIIb
8	Wierzbno	Przetoczyna	międzyrzecki	6	Ar	V
9	Żubków	Sulęcín	sulęciński	6	Ar	IVb
10	Borowina	Szprotawa	żagański	2	AP	IIIa
11	Ługi Górzyckie	Górzycza	ślubicki	8	Fc	IIIb

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Monitoringu chemizmu gleb Polski 2010-2012.

Legenda:

Typy gleb	Kompleksy rolniczej przydatności gleb
A - gleby bielcowe	2 – pszenny dobry
AP - gleby płowe	4 – żytni bardzo dobry
Ar - gleby rdzawe	5 – żytni dobry
B - gleby brunatne właściwe	6 – żytni słaby
Bk - gleby brunatne kwaśne	7 – żytni bardzo dobry
F - gleby mady właściwe	8 – zbożowo - pastewny mocny
Fc - gleby mady czarnoziemne	

Badania profili glebowych gleb województwa wykazały duże zróżnicowanie zasobności w przyswajalne formy składników nawozowych tj. fosfor, potas, magnez, wynikające z warunków naturalnych badanego obszaru oraz poziomu nawożenia, lecz nie wykazały pogorszenia wskaźników zasobności gleb w fosfor, potas i magnez.

Gleby nie były nadmiernie zasolone. Wyniki badań wykazały, że w zdecydowanej większości badanych profili występowały niskie zawartości przyswajalnej siarki, co w przypadku uprawy wrażliwych roślin może skutkować deficytem siarki.

Ponadto badania wykazały, że gleby użytków rolnych nie były zanieczyszczone metalami śladowymi i WWA. W badaniach przeprowadzonych w 2010-2012, nie zaobserwowano przekroczeń dopuszczalnych wartości w przypadku niklu, baru i kobaltu. Na przestrzeni 15 lat prowadzenia monitoringu gleb, nie zaobserwowano trendu akumulacji żadnego z badanych pierwiastków śladowych w warstwie powierzchniowej gleb użytkowanych rolniczo.

Wnioski z przeprowadzonych badań monitoringowych gleb województwa lubuskiego wskazują na potrzebę wprowadzenia programów wapnowania gleb oraz systemów produkcji i agrotechniki sprzyjającej gromadzeniu materii organicznej w glebie. Najistotniejszym zagrożeniem dla jakości gleb województwa lubuskiego, na poziomie potencjalnie toksycznych zanieczyszczeń, jest zakwaszenie gleb oraz niedostatek próchnicy.

Tabela 2.55. Struktury odczynu gleb w województwie lubuskim w latach 2012-2013

Lp.	Lata	Odczyn gleby w %					Liczba próbek	Przebadana powierzchnia [tys. ha]
		Bardzo kwaśny pH < 4,5	Kwaśny pH 4,6-5,5	Lekko kwaśny pH 5,6-6,5	Obojętny pH 6,6-7,2	Zasadowy pH > 7,2		
1	2009-2012	21	33	37	12	6	44 347	118,2
2	2010-2013	11	31	39	13	6	44 432	124,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Ochrona Środowiska.

Analizując wyniki badań przeprowadzonych w ramach Monitoringu chemizmu gleb Polski, dane pozyskane z GUS i porównując je do lat poprzednich, należy stwierdzić, że stan i jakość gleb województwa lubuskiego można określić jako dobry. Gleby nie są zanieczyszczone metalami ciężkimi

i WWA, które nie mają tendencji akumulacji w glebie. Tak jak w latach poprzednich, tak i w roku 2012 i 2013 zagrożeniem jest wysoki stopień zakwaszenia gleb. Utrzymujący się wysoki wskaźnik zakwaszenia gleb wskazuje na potrzebę kontynuacji stosowania programów wapnowania gleb.

Rolnictwo ekologiczne.

Rolnictwo ekologiczne rozwija się na terenie województwa lubuskiego od wielu lat. Zgodnie z informacjami zawartymi w Raporcie o stanie rolnictwa ekologicznego w Polsce w latach 2011 - 2012 i raporcie z 2013 r., Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych, wykonanego w oparciu o dane uzyskane z jednostek certyfikujących oraz danych własnych IJHARS, w województwie lubuskim wciąż notuje się wzrost liczby gospodarstw ekologicznych oraz wzrost powierzchni użytków ekologicznych. W porównaniu do roku 2010, liczba gospodarstw ekologicznych w roku 2012 wzrosła o 530 gospodarstw, a w roku 2013 o 600 gospodarstw. Wykaz gospodarstw ekologicznych wraz z podziałem na rodzaj produkcji zawiera tabela poniżej.

Tabela 2.56. Liczba producentów ekologicznych, wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r i 2013 r.
w podziale na kategorie prowadzonej działalności.

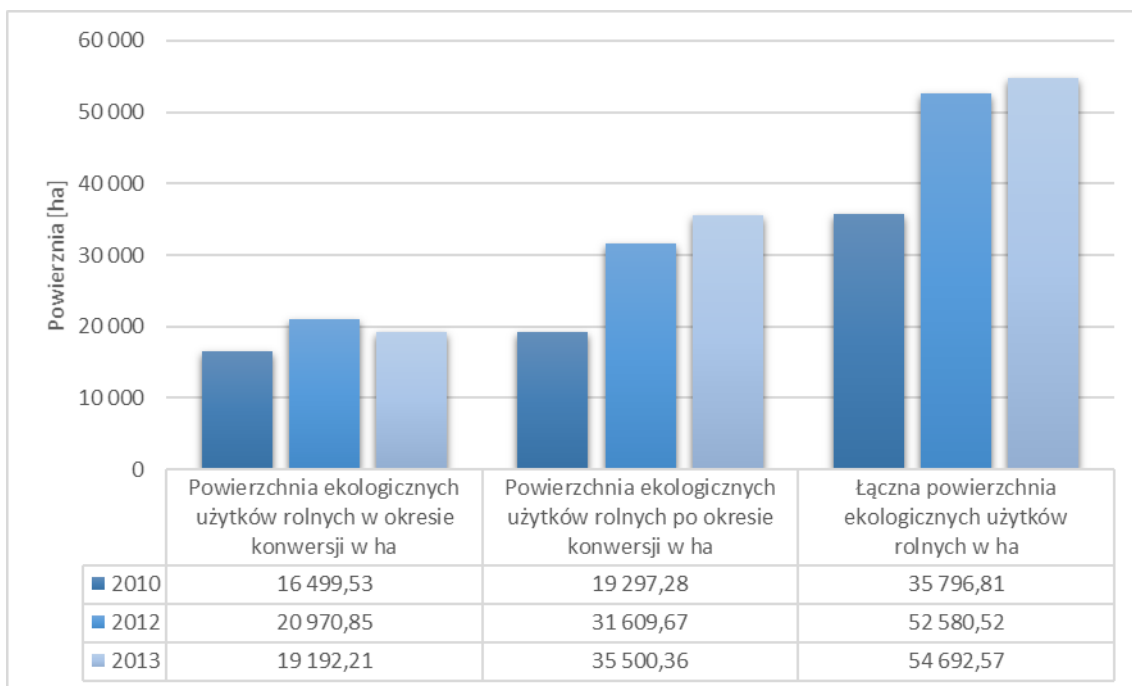
Rok	Liczba Producentów ekologicznych	W tym:						
		Produkcji rolnej	Przetwórstwa produktów ekologicznych i produkcji pasz/drożdży	Wprawna rynek produktów ekologicznych	Dostawca kwalifikowanego materiału siewnego i rozmnożeniowego	Pszczelarstwo	Zbioru ze stanu naturalnego	Akwakultury i/lub wodorostów morskich
2010	833	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2012	1 363	1 356	6	3	0	1	0	0
2013	1 433	1422	6	11	5	3	1	2

Źródło: <http://www.ijhar-s.gov.pl/>

Konwencjonalne gospodarstwo aby przejść na gospodarstwo ekologiczne musi przejść okres konwersji. Czyli gospodarowania wg zasad rolnictwa ekologicznego pod nadzorem jednostki certyfikującej, bez prawa znakowania produktów jako produkty ekologiczne. Okres konwersji rozpoczyna się w momencie złożenia zgłoszenia w jednostce certyfikującej i trwa w zależności od rodzaju upraw, 24 miesiące (uprawy roczne) lub 36 miesięcy (uprawy wieloletnie). Okres konwersji może zostać skrócony do 1 roku lub 6 miesięcy w przypadku pastwisk i obszarów na wolnej przestrzeni. W przypadku powiększania powierzchni gospodarstwa ekologicznego, okres konwersji również obowiązuje.

Rysunek poniżej przedstawia powierzchnię ekologicznych użytków rolnych z uwzględnieniem powierzchni w trakcie okresu konwersji i po.

Rysunek 2.29. Powierzchnia ekologicznych użytków rolnych z uwzględnieniem powierzchni w trakcie okresu konwersji i po okresie konwersji

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.ijhar-s.gov.pl/>

2.10.2. Ocena wyznaczonych zadań

Ocenę zrealizowanych działań operacyjnych w województwie lubuskim w latach 2012-2013 dla priorytetu *Degradacja powierzchni ziemi i gleb*, należy rozpocząć od zestawienia, zaprezentowanego poniżej (Tabela 2.57).

Tabela 2.57 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących degradacji powierzchni ziemi i gleb

Oznaczenie działania	Ilość wykonanych	Udział procentowy
GL1.1.	16	1,37%
GL 1.2	0	0%
GL 1.3	1130	97,07%
GL 2.1	1	0,09%
GL 2.2.	3	0,25%
GL 2.3.	1	0,09%
GL 3.1.	9	0,77%
GL 3.2.	4	0,34%
GL3.3.	0	0%
GL3.4.	0	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie otrzymanych ankiet.

Cele przyjęte do realizacji w zakresie ochrony gleb województwa lubuskiego przed ich degradacją i zanieczyszczeniem w okresie sprawozdawczym nie zostały osiągnięte pomimo, że ich realizacja została przypisana takim jednostkom jak: zarząd województwa, samorzady terytorialne i podległe im jednostki, AR i M czy podmioty gospodarcze, a ilość działań, dzięki którym cele miały zostać osiągnięte była bardzo duża.

Analiza danych zawartych w ankietach wykazała, że z dziesięciu działań przyjętych do realizacji osiągnięcia wyznaczonych celów, w okresie sprawozdawczym, zrealizowano tylko 4. Są to, działania:

- GL1.1 i GL 1.3, realizowane w ramach celu GL1. zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodnie z zasadmi zrównoważonego rozwoju,
- GL 2.3 realizowane w ramach celu GL2 dotyczącego przeprowadzenia inwentaryzacji i rekultywacja gleb zdewastowanych,
- GL 3.1., GL 3.2. realizowane w ramach w celu operacyjnym GL3 - ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem rolnictwa.

Miarą realizacji celu była liczba szkoleń przeprowadzonych dla rolników, bez podania ich wymaganej liczby i ilości osób przeszkolonych. Zgodnie z danymi z ankietyzacji w latach 2012 -2013 przeprowadzono 29 szkoleń, które były organizowane głównie przez Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku oraz dziewięć(9) z 83 gmin z terenu województwa lubuskiego. Były to gminy: Babimost, Santok, Witnica , Sulechów, Kozuchów, Krzeszyce, Lubiszyn, Pszczew i Stare Kurowo. W większości gmin organizatorem szkoleń był Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku. Ponadto w ramach podjętych działań zorganizowana została konferencja, seminarium i wyjazd studyjny. Pozostałe jednostki wyznaczone do realizacji przyjętych celów , nie włączyły się do ich realizacji, w tym zakresie.

Żadna z jednostek wskazanych do realizacji działania GL1.3, dotyczącego promocji i tworzenia gospodarstw ekologicznych, nie przekazała danych dotyczących realizacji działań związanych z powstaniem nowych gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych. Informacja dotycząca tych gospodarstw, ujęta w niniejszym raporcie, została zamieszczona na podstawie informacji zawartych w raportach Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. Z raportów tych wynika, że liczba gospodarstw ekologicznych w roku 2012 wzrosła o 530 gospodarstw, a w roku 2013 o 600 gospodarstw. W 2013 roku na terenie województwa lubuskiego było 1433 gospodarstwa ekologicznych.

Analiza danych z ankietyzacji wykazała, że działania mające na celu zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych , rekultywacją terenów uznanych za zdegradowane oraz ochrony gleb przed zakwaszeniem w większości nie zostały zrealizowane. Miarą realizacji celów było między innymi wskazanie obszarów zanieczyszczonych i zdegradowanych, przedstawienie prowadzonego monitoringu zanieczyszczenia gleb, podjęte działania zmierzające do odkwaszenia gleb.

Tylko dwa starostwa: starostwo żarskie i strzelecko – drezdeneckie, przekazały informację o sposobie realizacji działań dotyczących rekultywacji gleb. Realizacja działań polegała na wydaniu 3 decyzji administracyjnych w sprawie uznania rekultywacji gruntów i wydania nakazu, zobowiązującego

podmioty mogące zanieczyścić ziemię i wodę produktami ropopochodnymi do prowadzenia monitoringu lokalnego.

W przypadku działania GL 2.3.dotyczącego monitoringu gleb w zakresie zawartości azotu mineralnego i siarki siarczanowej i ogólnej, Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Gorzowie Wlkp. poinformowała, że w roku 2011 zakończono prowadzenie monitoringu siarki w glebie, natomiast monitoring azotu mineralnego w glebie jest prowadzony co roku. Próbkę glebowe do monitoringu pobierane są w stałych punktach, w okresach: wczesnowiosennym i wczesnojesiennym. Na terenie województwa lubuskiego znajduje się 121 takich punktów. Badania monitoringowe gleb województwa lubuskiego, prowadzone w ramach Monitoringu chemizmu gleb Polskich 2010-2012, wykazują, że na terenie województwa lubuskiego w zdecydowanej większości występują gleby o niskiej zawartości siarki przyswajalnej, w związku z czym wskazane by było przywrócenie prowadzenia monitoringu zawartości siarki w glebach oraz dalsze kontynuowanie, a nawet zwiększenie ilości działań mających na celu rozpowszechnienie wśród rolników, dobrych praktyk rolnych, zgodnych z zasadmi rozwoju zrównoważonego.

Analizując zarówno cele i działania przyjęte do realizacji w Programie jak i wyniki z przeprowadzonej ankietyzacji, można stwierdzić, iż przyczyną nie podjęcia przez wskazane jednostki działań dotyczących ochrony powierzchni ziemi, był ostateczny termin wykonania działań przyjęty w planie operacyjnym tj. 2015rok oraz trudna do realizacji duża ilość działań, które pokrywają się tematycznie lub powtarzają w różnych wariantach, we wszystkich przyjętych do realizacji celach.

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

Tabela 2.58. Działania podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu ochrony gleb

Działanie	Jednostka realizująca	Termin realizacji w POŚ	Rok realizacji	Stan realizacji działania	Koszty w POŚ/ poniesione na realizację działania w latach 2012-2013 [tys. zł]	Źródło finansowania
GL1.1.	Wojewoda, samorzady terytorialne, i podległe im jednostki, ARiMR, podmioty gospodarcze	2012-2015	2012- 2013	Działanie zrealizowane w okresie sprawozdawczym, w ramach szkoleń organizowanych przez LODR Kals oraz urzędy gmin. Szkolenia organizowane dla rolników.	W ramach bieżącej działalności/b.d.	Środki własne
GL1.2.	Wojewoda, samorzady terytorialne, i podległe im jednostki, AR i MR, podmioty gospodarcze	2012-2015	2012-2013	Brak danych z ankietyzacji . Brak informacji świadczy o tym, że w okresie sprawozdawczym jednostki realizujące nie podjęły działań zwiększających skalę rekultywacji terenów zdegradowanych.	W ramach bieżącej działalności/b.d.	b.d
GL 1.3.	WODR,ODR,ARiMR, właściciele gospodarstw rolnych	2012-2015	2012-2013	Brak danych z ankietyzacji. Ilość nowych gospodarstw pozyskana z I JHARS, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. Działanie zrealizowane. W okresie sprawozdawczym powstało 600 nowych gospodarstw ekologicznych. Działanie realizowane w sposób ciągły.	100,0 /b.d.	b.d
GL2.1.	Wojewoda, samorzady terytorialne, i podległe im jednostki, ARiMR, podmioty gospodarcze	2012-2015	2012-2013	Działanie realizowane w ramach bieżącej działalności z wyznaczonym terminem realizacji do 2015r. Na ankietę odpowiedział tylko Starosta Żarski, który przesłał informację o zobowiązaniu podmiotów do prowadzenia monitoringu lokalnego. Pozostałe Starostwa w ankiecie nie zaznaczyły żadnych działań.	W ramach bieżącej działalności/b.d.	b.d
GL.2.2.	Wojewoda, samorzady terytorialne, i podległe im jednostki, ARiMR, podmioty gospodarcze	2012-2015	2013	Działanie należy uznać , że jest w trakcie realizacji. Na ankietę odpowiedział tylko Starosta Starosta Strzelecko – Krajeński wydał w 2013r , 3 decyzje administracyjne w sprawie uznania rekultywacji gruntów. Pozostałe Starostwa w ankiecie nie zaznaczyły żadnych działań.	100,0 /b.d.	b.d
GL.2.3.	Okręgowe Stacje Chemiczno-Rolnicze	Ciągły	2012-2013	Działanie realizowane w zakresie monitoringu azotu mineralnego w glebie. Monitoring zawartości siarki zakończono w roku 2011	1,2 /b.d	Środki własne
GL.3.1.	WODR	2012-2015	2012-2013	Działanie zrealizowane w okresie sprawozdawczym, poprzez cykl szkoleń , organizację konferencji, seminariów i wyjazdów studyjnych.	5,0 /b.d.	b.d

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

GL3.2	Zarząd Województwa, WODR, właściciele gospodarstw rolnych, podmioty gospodarcze	2012-2015	2012-2013	Działanie zrealizowane w okresie sprawozdawczym, poprzez cykl szkoleń organizowanych przez LODR.	12,0 /b.d.	b.d
GL.3.3	Zarząd Województwa, WODR, właściciele gospodarstw rolnych, podmioty gospodarcze	2012-2015	2012-2013	Brak danych z ankietyzacji.	12,0 /b.d.	b.d
GL.3.4	WODR, ARiMR, właściciele i dzierżawcy gruntów rolnych	2012-2015	2012-2013	Brak danych z ankietyzacji.	8,0 /b.d.	b.d

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet.

Szczegółowy zakres rzeczowy zadań znajduje się w załączniku nr 10.

2.10.3. Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL

Ze względu na bogactwo kopalin występujących na obszarze województwa oraz zagrożenia związane z zakwaszeniem gleb, wnosi się o kontynuację, przyjętych w planie operacyjnym, celów długo i krótkoterminowych.

Jednocześnie proponuje się weryfikację przyjętych działań mającą na celu ich pogrupowanie tematyczne, tak żeby były czytelne dla podmiotów realizujących działania, a ocena ich wykonania była łatwiejsza. Weryfikację działań wymusza również, *nowelizacja ustawy Prawo Ochrony Środowiska, ustawa z dnia 11 lipca 2014r. o zmianie ustawy Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw* (Dz.U. z 2014r. poz.1101), – która zmieniła zapisy w zakresie ochrony gleb, nakładając obowiązek badania gleb, wykonywania planów remediacji, identyfikacji potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi i sporządzania wykazów obszarów zanieczyszczonych na RDOŚ i starostów.

Proponuje się przeprowadzenie w kolejnej aktualizacji POŚ WL, weryfikacji jednostek wytypowanych do realizacji działań dotyczących rolnictwa ekologicznego. Zgodnie z art. 5 ust. 1 *ustawy z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie ekologicznym* (Dz. U. z 2009 r. Nr 116, poz. 975, ze zm.) Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi upoważnia, w drodze decyzji, jednostki certyfikujące do przeprowadzenia kontroli oraz wydawania i cofania certyfikatów zgodności w zakresie rolnictwa ekologicznego.

Jednostki wytypowane do realizacji działań w Programie, nie odpowiedziały na ankietyzację. Dane niezbędne do wykonania niniejszego raportu, dotyczące gospodarstw ekologicznych, zostały pozyskane z raportów Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych,.

Proponuje się w miernikach realizacji celu, do liczby przeprowadzonych szkoleń, dopisać liczbę osób przeszkolonych.

Proponuje się wprowadzić działania mające podnieść świadomość ekologiczną mieszkańców w zakresie ochrony powierzchni gleby - jak mieszkańcy, poprzez swoje działania, mogą wpłynąć na poprawę i jakości gleb.

2.11. Współpraca transgraniczna (WT)

2.11.1. Ocena stanu aktualnego

1. Cel długoterminowy do roku 2019:
 - Prowadzenie wspólnych, transgranicznych działań związanych z ochroną środowiska i ochroną przeciwpowodziową.
2. Cel krótkoterminowy do roku 2015:
 - 2.1. Realizacja działań z zakresu ochrony środowiska i ochrony przeciwpowodziowej w ramach podpisanych umów o współpracy transgranicznej (WT1.)

Miary realizacji celu:

- liczba spotkań dotyczących zagadnień związanych z ochroną środowiska i ochroną przeciwpowodziową.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

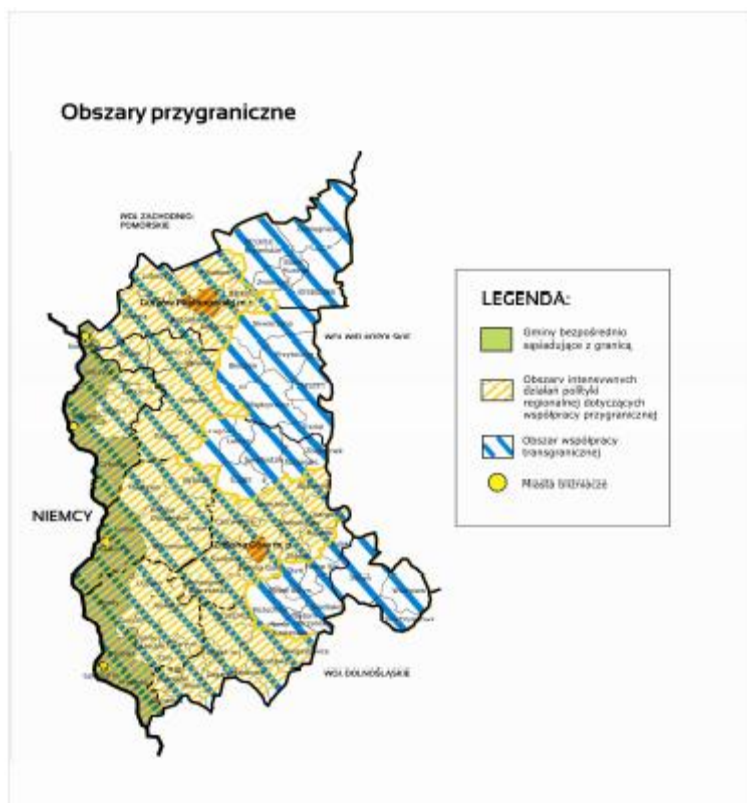
- WT.1.1. Organizowanie lub udział w spotkaniach dotyczących transgranicznej ochrony środowiska,
- WT.1.2. Opracowanie dokumentów dotyczących współpracy transgranicznej w zakresie ochrony środowiska i ochrony przeciwpowodziowej.

Rozwój współpracy zagranicznej województwa lubuskiego ze szczególnym uwzględnieniem współpracy transgranicznej, oparty jest na celach i kierunkach działań przyjętych do realizacji w „Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020” z dnia 19 listopada 2012r., w części dotyczącej wzmocnienia współpracy transgranicznej i międzyregionalnej obejmującej wspólne działania w zakresie modernizacji i rozbudowy infrastruktury transgranicznej oraz jest zgodny z zapisami dokumentu pn. „Priorytety współpracy zagranicznej Województwa Lubuskiego”, przyjętego w 2010 r., w aspekcie środowiskowym, gdzie wymieniona została współpraca w ramach regionów. Ze względu na położenie geograficzne województwa przy granicy z Niemcami, gdzie główną osią granicy są wody rzeki Odry i Nysy Łużyckiej, kluczowe znaczenie dla regionu ma współpraca transgraniczna z krajem związkowym Brandenburgią w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, przeciwdziałania transgranicznym skutkom awarii przemysłowych oraz zanieczyszczeniom powietrza. Współpraca z krajem związkowym Brandenburgia odbywa się na podstawie umowy podpisanej 12 stycznia 2000 roku i przebiega między innymi w zakresie: planowania przestrzennego, ochrony środowiska oraz prac związanych z transgranicznymi zdaniami w ramach programu OderRegio *Prewencja ochrona przeciwpowodziowa z uwzględnieniem działań z zakresu gospodarki przestrzennej w dorzeczu Odry*. Współpraca obejmuje między innymi samorządy regionalne, lokalne, administrację rządową, podmioty i instytucje

gospodarcze, społeczne i organizacje pozarządowe. Gminy przygraniczne obu regionów, współdziałają ze sobą na wszystkich płaszczyznach, w tym w zakresie ochrony środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony przeciwpowodziowej.

Na terenie województwa funkcjonują dwa euroregiony: Euroregion „Sprewa – Nysa-Bóbr”, którego celem jest wszechstronna działalność na rzecz pomyślności obszarów przygranicznych, w tym ich sanacja ekologiczna oraz Euroregion Pro Europa Viadrina, który ma za zadanie między innymi zapewnienie dobrosąsiedzkich stosunków pomiędzy Polakami i Niemcami. Ponadto województwo lubuskie uczestniczy w programie środowiskowym Polsko – Niemiecka Rada ds. Ochrony Środowiska, w ramach której działa Polsko-Niemiecka Komisja do spraw Wód Granicznych. W ramach prac tej komisji działa 5 grup roboczych. W zależności od zakresu prac w skład poszczególnych grup wchodzi przedstawiciele RZGW, IMGW, LZMiUW i WIOŚ. Pracownicy WIOŚ Lubuskiego, biorą udział w pracach 2 grup roboczych: grupy W2 do spraw Ochrony Wód Granicznych oraz W3 do spraw Nadzwyczajnych Zanieczyszczeń Wód Granicznych. Ponadto WIOŚ Lubuski uczestniczy w pracach Polsko – Niemieckiej Komisji Sąsiedzkiej ds. Ochrony Środowiska, w grupie do spraw realizacji konwencji EKG o transgranicznych skutkach awarii przemysłowych oraz współpracuje z Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska i Europejską Agencją Ochrony Środowiska. Współpraca ta polega na pozyskiwaniu i przekazywaniu danych o zanieczyszczeniu powietrza, pochodzących z sieci automatycznych stacji pomiarowych włączonych do sieci EUROAIRNET oraz na wykonywaniu i przekazywaniu wyników badań jakości wód powierzchniowych na stanowiskach włączonych do sieci EIONET Waters. W okresie sprawozdawczym na terenie województwa lubuskiego funkcjonował „Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska (województwo lubuskie) - Brandenburgia 2007-2013”. Celem programu była między innymi poprawa stanu środowiska i poprawa uwarunkowań infrastrukturalnych.

Rysunek 30 Obszary przygraniczne województwa lubuskiego

Źródło: Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 z dnia 19 listopada 2012r

2.11.2. Ocena wyznaczonych zadań

Ocenę zrealizowanych działań operacyjnych w województwie lubuskim w latach 2012-2013 dla priorytetu *Współpraca transgraniczna* należy rozpocząć od zestawienia, zaprezentowanego poniżej (Tabela 2.59).

Tabela 2.59 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących współpracy transgranicznej

Oznaczenie działania	Ilość jednostek, które zrealizowały działanie
WT 1.1.	2
WT 1.2.	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie otrzymanych ankiet.

Realizacja działania WT.1.1. dotyczącego organizacji lub udziału w spotkaniach dotyczących transgranicznej ochrony środowiska, została przypisana zarządom gmin, powiatów, województwa i WIOŚ w Zielonej Górze. Informacje dotyczące sposobu realizacji działania WT1.1. przesłała jedna gmina oraz WIOŚ w Zielonej Górze. Zgodnie z otrzymanymi informacjami, na terenie gminy Witnica organizowany był cykl szkoleń dla służb ratowniczych Polski i Niemiec, dotyczący wspólnych działań w razie wystąpienia powodzi i innych klęsk. Szkolenia realizowane były w ramach projektu Budowy Centrum Ratownictwa w Witnicy ze środków EWT.

W 2012 roku pracownicy WIOŚ w Zielonej Górze brali udział, w: naradzie grupy roboczej W2 do spraw Ochrony Wód Granicznych, naradzie Grupy Ekspertów ds. Zapewnienia Jakości Analiz, posiedzeniu Polsko-Niemieckiej Grupy ds. Współpracy sąsiedzkiej w dziedzinie ochrony środowiska, Polsko-Niemieckiej Konferencji dotyczącej energetyki przygranicznej.

Żadna z jednostek zobowiązanych do realizacji działania WT 1.2., tj. opracowania dokumentów dotyczących współpracy transgranicznej w zakresie ochrony środowiska i ochrony przeciwpowodziowej, nie przysłała informacji o sposobie realizacji tego działania, co może wskazywać, że dokumenty takie w okresie sprawozdawczym nie były przygotowywane. Niemniej należy przypuszczać, że takie działania zostaną przez te jednostki podjęte, a dokumenty zostaną opublikowane w terminie określonym w POŚ WL, tj. do 2015r.

Tabela 2.60. Działania podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu współpracy transgranicznej

Działanie	Jednostka realizująca	Termin realizacji w POŚ	Rok realizacji	Stan realizacji działania	Koszty w POŚ/ poniesione na realizację działania w latach 2012-2013 [tys. zł]	Źródło finansowania
WT.1.1.	Zarządy powiatów, gmin, województwa, WIOŚ	2015	2012	Działanie zostało zrealizowane w okresie sprawozdawczym.	0/10,0	budżet, środki EWT
		2015	2013		0/10,0	budżet, środki EWT
WT1.2.	Zarządy powiatów, gmin, województwa, WIOŚ	2015	b.d.	Brak danych z ankietyzacji.	0/b.d.	b.d.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet.

Szczegółowy zakres rzeczowy zadań znajduje się w załączniku nr 11.

2.11.3. Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL

Należy kontynuować przyjęte do realizacji działania i uwzględnić je w kolejnej aktualizacji POŚ.

2.12. Edukacja ekologiczna (EE)

2.12.1. Ocena stanu aktualnego

1. Cel długoterminowy do roku 2019:
 - Propagowanie właściwych zachowań i postaw dotyczących środowiska naturalnego
2. Cele krótkoterminowe do roku 2015:
 - 2.1. Promowanie właściwych zachowań w zakresie zużycia i zanieczyszczeń wody, gospodarki odpadami oraz ochrony powietrza (EE 1.)

Miara realizacji celu:

- liczba przeprowadzonych szkoleń, warsztatów i spotkań – łącznie 10/rok,
- liczba zorganizowanych akcji, kampanii promocyjnych oraz konkursów wiedzy dotyczących tej tematyki – łącznie 3/rok,
- liczba zorganizowanych konferencji i seminariów – łącznie 1/rok,
- liczba wydanych tytułów publikacji – łącznie 1/rok,

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- EE 1.1. Prowadzenie działań podnoszących wiedzę z zakresu właściwej gospodarki odpadami (np. szkolenia, konferencje, kampanie)
- EE 1.2. Propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody oraz wpływu nieprawidłowej gospodarki ściekowej w domostwach i gospodarstwach rolnych na jakość wód (np. spotkania, prelekcje, szkolenia)
- EE 1.3. Organizowanie szkoleń dla rolników z zakresu właściwego nawożenia, promocji rolnictwa ekologicznego, stosowania dobrych praktyk
- EE 1.4. Promowanie działań z zakresu edukacji ekologicznej i ochrony środowiska poprzez lokalne media (np. radio, prasa, telewizja, portale internetowe)
- EE 1.5. Wyjazdy dzieci i młodzieży do miejsc związanych z ochroną środowiska (np. oczyszczalni ścieków, instalacji do odzysku, sortowni)
- EE 1.6. Kształcenie kadr samorządowych w zakresie przepisów prawa ochrony środowiska, obowiązujących procedur oraz podnoszenie wiedzy z wybranych komponentów środowiska
- EE 1.7. Pozostałe działania podnoszące poziom wiedzy z zakresu ochrony środowiska, zwłaszcza ochrony powietrza, zarówno wśród dzieci i młodzieży, jak i dorosłych

- 2.2. Rozwijanie działań z edukacji ekologicznej na obszarach cennych przyrodniczo (EE2.)

Miara realizacji celu:

- liczba przeprowadzonych zajęć w terenie – 10/rok,

- liczba przeprowadzonych warsztatów i szkoleń – 5/rok.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- EE 2.1. Wyjazdy dzieci i młodzieży do ośrodków edukacji ekologicznej, przyrodniczej itp., w celu poznawania przyrody, w tym prowadzenie zajęć w oparciu o ścieżki edukacyjne
- EE 2.2. Działania promujące i podnoszące poziom wiedzy nt. walorów środowiska przyrodniczego na terenie województwa
- EE 2.3. Prowadzenie szkoleń, warsztatów i spotkań mających na celu podniesienie wiedzy na temat możliwości prowadzenia działań na obszarach Natura 2000 oraz obowiązujących w tym zakresie procedur
- EE 2.4. Inne działania związane z podnoszeniem wiedzy na temat ochrony przyrody

2.3. Stworzenie warunków dla rozwoju bazy edukacji ekologicznej (EE3.)

Miara realizacji celu:

- Liczba utworzonych ścieżek edukacyjnych – 1 /4 lata,
- Liczba zrealizowanych inwestycji w zakresie edukacji ekologicznej (np. budowa, modernizacja lub doposażenie ośrodków) – 1 /4 lata.

Działania operacyjne wpisujące się w realizację celu:

- EE 3.1. Rozwój ośrodków edukacji ekologicznej i przyrodniczo-leśnej oraz innych obiektów, w których prowadzone są zajęcia z edukacji ekologicznej (np. poprzez ich modernizację, doposażanie itp.)
- EE 3.2. Opracowywanie lokalnych programów edukacji ekologicznej
- EE 3.3. Zakup materiałów niezbędnych do prowadzenia działań z zakresu edukacji ekologicznej
- EE 3.4. Pozostałe działania związane z rozwojem bazy EE, np. stawianie tablic informacyjnych, oznakowań, tworzenie wystaw itp.

Bardzo duży wpływ na realizację zadań programu ochrony środowiska ma czynnik społeczny, tzn. świadomość społeczeństwa i jego zaangażowanie w działania na rzecz ochrony środowiska. Pobudzenie społecznej świadomości wymaga prowadzenia intensywnej edukacji ekologicznej. Ogólnie rozumiana edukacja ekologiczna to uświadomienie skutków nierozważnych działań ingerujących w komponenty środowiska naturalnego. Aby edukacja ekologiczna była skuteczna, musi docierać do całości społeczeństwa, ze szczególnym zwróceniem uwagi na młode pokolenie, dopiero wkraczające w dorosłe życie. W porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym podmioty prowadzące na terenie województwa lubuskiego edukację ekologiczną nie uległy znacząco zmianie. W latach 2012-

2013 edukacja ekologiczna prowadzona była systematycznie przez władze samorządowe różnych szczebli we współpracy z licznymi podmiotami. Wymienić tu należy m. in.:

- Urząd Marszałkowski, starostwa, urzędy gmin,
- Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim,
- Regionalną Dyрекję Lasów Państwowych w Zielonej Górze, Nadleśnictwa,
- Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze,
- Parki Narodowe i Zespół Parków Krajobrazowych,
- jednostki oświaty: szkoły, przedszkola.

Również sposób prowadzenia edukacji również nie uległ w ostatnim czasie znaczącym zmianom.

W latach 2012 -2013 prowadzono edukację ekologiczną w szkołach poprzez:

- prowadzenie lekcji ekologicznych w szkołach,
- organizowanie wycieczek szkolnych na obszary chronione województwa, do miejsc związanych z ochroną środowiska (np. oczyszczalni ścieków, instalacji zagospodarowania odpadów komunalnych),
- tematyczne imprezy ekologiczne, festyny, konkursy, konferencje itp. m.in. dla szkół;

Poznawanie i kształtowanie przyrody realizowane było poprzez:

- utrzymanie ścieżek dydaktycznych, utrzymywanie istniejących obiektów edukacji ekologicznej
- prowadzenie szkoleń, warsztatów, spotkań, gier edukacyjnych,
- opracowywanie lokalnych programów edukacji ekologicznej, tworzenie scenariuszy zajęć ekologicznych,
- rozwój ośrodków edukacji ekologicznej na terenach leśnych,

Natomiast popularyzacja proekologicznych postaw i zachowań realizowana była poprzez organizowanie imprez ekologicznych tj.:

- uroczystych obchodów dnia ziemi,
- kampanii „sprzątanie świata”,
- festynów ekologicznych,
- wystaw, konkursów ekologicznych, targów,

a także tworzenie filmów ekologicznych, publikacji, czasopism.

Rozwój ośrodków edukacji ekologicznej i przyrodniczo-leśnej w latach 2012 - 2013 polegał przede wszystkim na ich utrzymaniu i doposażeniu w materiały niezbędne do właściwego prowadzenia edukacji ekologicznej.

2.12.2. Ocena wyznaczonych zadań

Ocenę wyznaczonych w priorytecie Edukacja ekologiczna zadań rozpoczęto od opracowania zestawienia wskazującego na ilość wykonanych zadań w poszczególnych działaniach operacyjnych (Tabela 2.61).

Tabela 2.61 Ilość wykonanych zadań w wyniku realizacji działań operacyjnych dotyczących edukacji ekologicznej

Oznaczenie działania	Ilość wykonanych	Udział procentowy
EE 1.1.	87	3,4%
EE 1.2.	9	0,4%
EE 1.3.	19	0,7%
EE 1.4.	11	0,4%
EE 1.5.	12	0,5%
EE 1.6.	23	0,9%
EE 1.7.	12	0,5%
EE 2.1.	1545	60,6%
EE 2.2.	747	29,3%
EE 2.3.	4	0,2%
EE 2.4.	25	1,0%
EE 3.1.	18	0,7%
EE 3.2.	10	0,4%
EE 3.3.	10	0,4%
EE 3.4.	19	0,7%
Łącznie	2551	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie otrzymanych ankiet

Analiza nadesłanych ankiet wykazała, że najliczniej, prawie 90% wszystkich wykonanych zadań, realizowane były w latach 2012 – 2013 działania edukacyjne dotyczące walorów przyrodniczych województwa oraz ochrony przyrody. Organizowano wyjazdy dzieci i młodzieży do ośrodków edukacji ekologicznej w lasach (EE.2.1), prowadzono zajęcia terenowe i wycieczki z przewodnikiem (EE.2.1), spotkania z leśnikami w szkołach i poza szkołami (EE.2.1), wydawano publikacje i foldery (EE.2.2.), organizowano akcje ekologiczne (EE.2.2.), konkursy ekologiczne (EE.2.2.), itp. Przykładowo RDLP w Zielonej Górze w ramach działania EE.2.1. Wyjazdy dzieci i młodzieży do ośrodków edukacji ekologicznej, przyrodniczej itp., w celu poznawania przyrody, w tym prowadzenie zajęć w oparciu o ścieżki edukacyjne) zorganizowała i przeprowadziła:

- ✓ w 2012 r.:
 - 460 zajęć terenowych i wycieczek z przewodnikiem - liczba uczestników: 28 789,
 - 126 zajęcia w izbie leśnej nadl. - liczba uczestników: 5 290,
 - 230 spotkań z leśnikiem w szkołach - liczba uczestników: 9 531 ,

- 57 spotkań edukacyjnych z leśnikiem poza szkołą (w Domu Kultury, Muzeum, Urzędzie Gminy itp.) - liczba uczestników: 3 176,
- ✓ w 2013 r.:
 - 316 zajęć terenowych i wycieczek z przewodnikiem - liczba uczestników: 13 413,
 - 96 zajęć w izbie leśnej nadl. - liczba uczestników: 2 147,
 - 204 spotkania z leśnikiem w szkołach - liczba uczestników: 9 607,
 - 39 spotkań edukacyjnych z leśnikiem poza szkołą (w Domu Kultury, Muzeum, Urzędzie Gminy itp.) - liczba uczestników: 1 480.

Niewiele mniej działań podjął Park Narodowy „Ujście Warty”, który w ramach działania EE.2.2., czyli działania promujące i podnoszące poziom wiedzy nt. walorów środowiska przyrodniczego na terenie województwa, organizował:

- imprezy i programy własne – 2012 r. – 17 szt., 2013 r. -17 szt.,
- imprezy organizowane przez inne instytucje, w których Park brał udział – w 2012 r. – 6 szt., w 2013 r. – 5 szt.,
- warsztaty przyrodnicze, wycieczki (zajęcia zamawiane) dla młodzieży szkolnej i innych grup zorganizowanych, które odbyły się w Parku – w 2012 r. – 69 szt., w 2013 r. 69 szt.
- wystawy, które zostały zorganizowane lub współorganizowane przez Park – w 2012 r. – 6 szt., w 2013 r. – 3 szt.,
- inne ważne wydarzenia w zakresie edukacji przyrodniczej i udostępniania to przygotowanie wydawnictw i materiałów promujących, tj.: kalendarze PN „Ujście Warty”, kalendarze Rzeczypospolitej Ptasiej, torby papierowe, długopisy i ołówki z logo torby płócienne, zwierzątka drewniane (ptaki i ssaki), banery promujące „Święto Parku”, koszulki bawełniane, piny metalowe z logo.

Wszystkie powyższe działania są niezwykle ważne, a ich realizacja pozwala na zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie: walorów przyrodniczych województwa, konieczności ochrony cennych przyrodniczo terenów oraz właściwej postawy w czasie przebywania na terenach chronionych. Charakterystyka i liczba przeprowadzonych działań wskazuje, że działania można uznać za zrealizowane, a dalsza ich realizacja pozwoli na osiągnięcie wyznaczonego celu.

Pozostałe działania realizowane były w znacznie mniejszym stopniu niż powyższe dwa działania. W okresie sprawozdawczym realizowane były działania, które miały na celu promowanie racjonalnego zużycia wody i podejmowania działań służących ochronie wód (EE 1.2.) właściwej gospodarki odpadami (EE 1.1.) oraz ochrony powietrza (EE 1.7.). W ramach tych działań zorganizowano konferencje, seminaria, akcje ekologiczne, konkursy, festyny, wyjazdy, spoty, przeprowadzono lekcje w szkołach,

przygotowano materiały edukacyjne, itp. Charakterystyka i liczba podjętych działań wskazuje, że wyznaczony cel możliwy jest do osiągnięcia. Jest to zadanie ciągle i celowe do dalszej realizacji. Dzięki realizacji tego działania zwiększy się wiedza mieszkańców na temat racjonalnego zużycia wody i działań służących ochronie wód, właściwej gospodarki odpadami oraz ochrony powietrza. Tym samym coraz większa liczba mieszkańców charakteryzuje się właściwym zachowaniem w zakresie ochrony środowiska.

Najmniejsza ilość wykonanych zadań związana była z rozwojem ośrodków edukacji ekologicznej, obejmujący m.in.: stawianie nowych tablic, zakup niezbędnych materiałów do prowadzenia edukacji ekologicznej (sprzęt multimedialny, lornetki, statyw do lunety, siatkę do chwytania motyli, ulotki, mapy turystyczne). Nadleśnictwa prowadziły także prace utrzymaniowe lub mające na celu doposażenie istniejących ścieżek. Realizacja tych działań przyczyni się do stworzenia warunków dla rozwoju bazy edukacji ekologicznej, w której mieszkańcy województwa mogą poznawać zasady ochrony środowiska i uczyć się właściwych, proekologicznych postaw.

Należy zauważyć, że wszystkie działania operacyjne wyznaczone w POŚ WL są działaniami ciągłymi i powinny być w dalszym ciągu realizowane. Większość działań realizowane było w niewielkiej liczbie. Jednak określone w POŚ WL miary realizacji celu wskazują, że są to ilości wystarczające, a nawet przekraczające wyznaczone wartości. Jedną z miar realizacji celu jest utworzenie do 2015 r. co najmniej 1 ścieżki edukacyjnej. W ankietach brak jest informacji o utworzeniu nowych ścieżek edukacyjnych w województwie lubuskim. Jak dotąd cel ten nie został jeszcze zrealizowany. Osiągnięcie wyznaczonego celu możliwe będzie, jeżeli w tym zakresie również nastąpi rozwój. W przypadku pozostałych celów, charakter i ilość podjętych działań wskazuje, że wyznaczone w POŚ WL zostaną osiągnięte.

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Tabela 2.62. Działania podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu edukacji ekologicznej

Działanie	Jednostka realizująca	Termin realizacji w POŚ WL	Okres realizacji	Stan realizacji	Koszty w latach 2012-2013 [tys. zł]	Źródło finansowania
EE 1.1.	Ośrodki EE, organizacje pozarządowe, gminy, powiaty, Urząd Marszałkowski, placówki oświaty	Zadanie ciągle	2012-2013	Oprócz działań, które wpisywały się w cel GO 1.1. przygotowano program, reportaże, spot i singiel w radio na potrzeby kampanii edukacyjnej związanej z gospodarką zużyтыми bateriami i akumulatorami, realizowano projekt "Niewidzialna ręka", prowadzono edukację na lekcjach biologii, geografii i godzin wychowawczych, zamieszczono artykuły w gazecie lokalnej, rozprowadzono wśród mieszkańców poradników na temat azbestu. działania te realizowały: Urząd Marszałkowski, Starostwa Gorzów Wielkopolski, Międzyrzecz (przez Dom pomocy Społecznej Skwierzyna, Zespół Szkół Budowlanych, I LO oraz przy współpracy z Federacją Zielonych GAJA) oraz gminy: Czerwieńsk, Lubiszyn i Babimost.	49,85	Środki Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego, środki własne, środki unijne
EE 1.2.	Ośrodki EE, organizacje pozarządowe, ODR, gminy, powiaty, Urząd Marszałkowski, placówki oświaty	Zadanie ciągle	2012-2013	Jest to działanie ciągle, które realizowały Starostwa w Nowej Soli, w Międzyrzeczu (szkoły - I LO i przy współpracy Federacji Zielonych GAJA) w Gorzowie Wielkopolskim oraz Gminy Lubsko i Piszczew. Działania obejmowały m.in. Program edukacyjny, edukację zbiorową na lekcjach, szkolenie "Wpływ fosforanów na eutrofizację zbiorników wodnych", działania promocyjne, zorganizowanie cyklu spotkań przed wybudowaniem przydomowych oczyszczalni ścieków.	0,8	Środki własne, środki unijne
EE 1.3.	ODR, ARIMR, organizacje pozarządowe, gminy, powiaty, Urząd Marszałkowski	Zadanie ciągle	2012-2013	Szkolenia dla rolników organizował Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku. Dotyczyły one m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • „Promocja dobrych praktyk i rezultatów PROW 2007-2013 wśród kadry ODR woj. dolnośląskie i lubuskie” • Najlepsze praktyki rolnicze ograniczające skażenie wód składnikami nawozowymi • Szkolenie z produkcji roślinnej obejmujące zagadnienia stosowania nowoczesnych technologii uprawy nawożenia i ochrony roślin, oraz pozyskiwania produktów wysokiej jakości • Żywność ekologiczna jako pożądaný produkt spożywczy – aspekt jakościowy i zdrowotny • Zintegrowane metody stosowania środków ochrony roślin <ul style="list-style-type: none"> • Konferencja "Rolnictwo ekologiczne na terenach przygranicza" • Konkurs na najlepsze gospodarstwo ekologiczne • Seminarium wojewódzkie „Rolnictwo ekologiczne w świetle przepisów prawa” • Konkurs na najlepsze gospodarstwo ekologiczne 	48,38	Umowa z Dolnośląskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego we Wrocławiu Środki własne, KSOW, SGS Warszawa

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

EE 1.4.		Media, gminy, powiaty, Urząd Marszałkowski, organizacje pozarządowe	Zadanie ciągle	2012-2013	Starostwo Gorzów Wielkopolski, w Międzyrzeczu, Gminy: Jasień, Lubiszyn, Lubniewice, Ośno Lubuskie, Pszczew oraz LODR w Kalsku promowały działania z zakresu ochrony środowiska w artykułach, broszurach, gminnych informatorach samorządowych, stronach internetowych, w telewizji regionalnej.	14,59	b.d. środki własne WFOŚiGW
EE 1.5.		Placówki oświaty, ośrodki EE	Zadanie ciągle	2012-2013	Wyjazdy dzieci i młodzieży do miejsc związanych z ochroną środowiska zorganizowały starostwa: Słubice, Międzyrzecz, Gminy: Rzepin, Lubsko, Jasień, Szprotawa, Sława, Stare Kurowo oraz zakłady: WEXPOOL, ZUO Gorzów Wielkopolski i ZUZ Szprotawa. Wycieczki organizowane były do stacji uzdatniania wody, oczyszczalni ścieków lub do instalacji zajmujących się odzyskiem odpadów komunalnych - regionalnych instalacji zagospodarowania odpadów komunalnych.	23,19 Prowadzone w godzinach pracy przez pracownika Urzędu	środki uczniów środki własne
EE 1.6.		Zarządy gmin, powiatów, województwa, WIOŚ	Zadanie ciągle	2012-2013	W szkoleniach uczestniczyli pracownicy Starostw Powiatowych: w Krośnie Odrzańskim, w Międzyrzeczu i w Strzelcach Krajeńskich oraz pracownicy Urzędów Gmin: Strzelce Krajeńskie, Sława, Lubiszyn, Lubniewice, Ośno Lubuskie, Babimost, Pszczew, Stare Kurowo, Miasto Gubin, Szkolenia dotyczyły m.in. Ustawy o odpadach, gospodarowania odpadami komunalnymi, odnawialnych źródeł energii, prawa ochrony środowiska, ustawy o ochronie przyrody itp.	20,023	środki własne b.d. Budżet państwa
EE 1.7.		Ośrodki EE, WIOŚ, Organizacje pozarządowe, gminy, powiaty, Urząd Marszałkowski, placówki oświaty	Zadanie ciągle	2012-2013	Działanie realizowały Starostwa Krosno Odrzańskie, Słubice, Międzyrzecz, gmina Lubsko i Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska. W ramach działań zorganizowano konkurs ekologiczny dla dzieci, konferencję z okazji dnia ochrony środowiska, olimpiadę, zajęcia pozalekcyjne, przygotowano ulotki i plakaty oraz opracowano raport o stanie środowiska w województwie itp.	7146,43	środki własne Budżet państwa i dotacja WFOŚiGW
EE 2.1.		Placówki oświaty, ośrodki EE, LP, organizacje pozarządowe, gminy, powiaty, Urząd Marszałkowski,	Zadanie ciągle	2012-2013	Wyjazdy dzieci i młodzieży do ośrodków edukacji zorganizowały lub współorganizowały: Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego, Nadleśnictwa: Barlinek, Dębno, Głusko, Ośno Lubuskie, Rzepin, Skwierzyna i Sulęcín, RDLP w Zielonej Górze, Starostwa Nowa Sól, Słubice, Międzyrzecz oraz Gminy Górzycza, Kożuchów i Lubiszyn. Wyjazdy organizowane były do: Leśnej Stacji Dydaktycznej w Lipach, Muzeum Bociana Białego w Kłopotcie, Ośrodka Edukacji Przyrodniczej w Pszczewie, Nadleśnictw, muzeum Nauk Przyrodniczych w Berlinie, na ścieżki edukacyjne np.. Bobrowym szlakiem w Nowym Młynie, itp..	2065,62	Środki własne WFOŚiGW, NFOŚiGW Środki własne uczniów b.d.

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

EE 2.2.		RDOŚ, LP, Organizacje pozarządowe, gminy, powiaty, Urząd Marszałkowski, placówki oświaty	Zadanie ciągłe	2012-2013	Działanie realizowały: ZPKWL, PN „Ujście Warty”, RDOŚ, Nadleśnictwa Barlinek, Bierzwnik, Dębno, Różańsko, Głusko, Ośno Lubuskie, Lubniewice, Strzelce Krajeńskie, RDLP w Zielonej Górze, Starostwa Nowa Sól i Międzyrzecz oraz Gminy: Górzycza, Kożuchów, Strzelce Krajeńskie, Lubska, Żary, Jasień, Babimost. Podjęto wiele różnego rodzaju akcji promujących typu: organizowanie przedstawień, wystaw, imprez i akcji regionalnych, lekcji w terenie, konkursów, prelekcji, spotkań, opracowywanie albumów, gadżetów, wydawanie artykułów w prasie, kalendarzy, materiałów promocyjnych publikacji, udzielanie wywiadów radiowych i telewizyjnych oraz ustawianie tablic informacyjnych.	6235,5 lub w ramach czynności służbowych Koszty ogółem na działalność edukacyjną RDLP	Środki własne b.d. WFOŚiGW w ZG NFOŚiGW Budżet powiatu PFRON, Fundacja Natura Polska z PROW
EE 2.3.		Organizacje pozarządowe, gminy, powiaty, RDOŚ, LP	Zadanie ciągłe	2012-2013	Nadleśnictwo Różańsko, Zespół Szkół Budowlanych oraz Urzędy Gmin Lubiszyn i Babimost prowadziło lub uczestniczyło w szkoleniach, warsztatach. Nadleśnictwo prowadziło szkolenia związane z ochroną obszarów Natura 2000, a Zespół Szkół Budowlanych na lekcjach biologii, chemii i geografii poruszał temat możliwości prowadzenia działań na obszarach Natura 2000. Pracownicy obu Urzędów uczestniczyli w szkoleniach zorganizowanych przez RDOŚ dotyczących obszarów Natura 2000.	0,39	środki własne, NFOŚiGW -
EE 2.4.		Gminy, powiaty, Urząd Marszałkowski, RDOŚ, LP, placówki oświatowe, WIOŚ, organizacje pozarządowe, inne podmioty	Zadanie ciągłe	2012-2013	Inne działania realizowały Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska, Nadleśnictwa Barlinek, Dębno przy współpracy z Gminą Witnica, Głusko, Ośno Lubuskie, Różańsko, Rzepin. Starostwa Międzyrzeckie i Strzelce Krajeńskie z Zespołem Szkół w Strzelcach Kraj. oraz z Zespołem Szkół Ponadgimnazjalnych w Drezdenku, I LO, Gminy Wschowa i Lubska Działania te obejmowały: organizowanie konkursów, szkoleń, prezentacji, prelekcji, referatów, ekojarmarków, wycieczek do lasu.	161,53	WFOŚiGW, Środki własne, Lubuski Konserwator Zabytków,
EE 3.1.		Ośrodki EE, LP, organizacje pozarządowe, gminy, powiaty	Zadanie ciągłe	2012-2013	Rozwój ośrodków edukacyjnych prowadzony był przez Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego, Nadleśnictwa: Dębno, Głusko, Skwierzyna, Sulęcín, Strzelce Krajeńskie oraz Nadleśnictwa podlegające Lasom Państwowym Zielona Góra oraz gminy Rzepin i Skąpe. W ramach prac doposażono Leśną Stację Dydaktyczną w sprzęt pomiarowy i multimedialny, ośrodek edukacji ekologicznej i leśnej „Bobrowy Szlak”, ogólnodostępny dla społeczeństwa oraz do zajęć dydaktycznych dla młodzieży szkolnej, opracowano grę edukacyjną pt. "W lesie, na łące i nad jeziorem", wykonano makietę gniazda bociana białego, utrzymywano obiekty edukacji leśnej oraz wybudowano świetlicy wiejskiej w miejscowości Zawisze, w której odbywają się konkursy wiedzy przyrodniczej.	40,91	Środki obce, Środki własne

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

EE 3.2.		Gminy, powiaty, Urząd Marszałkowski, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Zadanie ciągle	2012-2013	Lokalne programy edukacji ekologicznej opracowały Nadleśnictwa Różańsko, Nadleśnictwo Głusko, Nadleśnictwo Barlinek, Nadleśnictwo Strzelce Krajeńskie, Nadleśnictwo Dębno, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Zielonej Górze. Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego opracował kolejne wersje scenariuszy edukacyjnych na użytek Leśnej Stacji Dydaktycznej i w Muzeum Bociana Białego, Ośrodka Edukacji Przyrodniczej w Pszczewie oraz zajęć organizowanych w placówkach oświatowych	b.d.	Środki własne
EE 3.3.		Ośrodki EE, RDLP, organizacje pozarządowe, gminy, powiaty	Zadanie ciągle	2012-2013	Materiały niezbędne do prowadzenia edukacji ekologicznej zakupił Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego, Nadleśnictwa: Dębno, Smolarz, Trzciel, Lubniewice, Ośno Lubuskie, Różańsko, Głusko, Barlinek, Rzepin, Skwierzyna, Strzelce Krajeńskie oraz nadleśnictwa podlegające RDLP Zielona Góra, gmina Jasień i ZUZ Szprotawa. Wśród materiałów były m.in. ulotki, mapy turystyczne, lornetki, statyw do lunety, siatka do chwytania motyli oraz wydawnictwa, gadżety, kolorowanki, itp.	183,97	Środki własne
EE 3.4.		Ośrodki EE, RDLP, organizacje pozarządowe, gminy, powiaty, inne podmioty	Zadanie ciągle	2012-2013	Jest to działanie ciągle, które realizował Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego, Nadleśnictwa Smolarz, Sulęcín, Różańsko, Barlinek, Rzepin, RDLP w Zielonej Górze, ZUZ Szprotawa, Gmina Jasień. Podjęto działania związane z rozwojem bazy EE, które polegały m.in. na: umieszczaniu i konserwacji tablic informacyjnych w lasach, organizowaniu akcji i imprez okolicznościowych, itp.	44,52 Koszty ogółem na działalność edukacyjną	Środki własne WFOŚiGW, NFOŚiGW

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

Szczegółowy zakres rzeczowy zadań znajduje się w załączniku nr 12..

2.12.3. Propozycja celów i kierunków działań do aktualizacji POŚ WL

W okresie sprawozdawczym realizowane były działania, które przyczynić się mogą do osiągnięcia wyznaczonych celów. Przeprowadzona wśród mieszkańców ankietyzacja wskazała jednak, że w prowadzonej edukacji ekologicznej uczestniczą przeważnie dzieci i młodzież. Z tego też powodu niezbędne jest w Aktualizacji POŚ WL, dalsze prowadzenie edukacji ekologicznej mieszkańców, aby poszerzać ich wiedzę w zakresie właściwej gospodarki odpadami, oszczędzania wody, prawidłowej gospodarki wodno – ściekowej, ochrony powietrza i powierzchni ziemi oraz ochrony przyrody. W szczególności dotyczy to osób dorosłych. Działania prowadzone powinny być w formie szkoleń, konferencji, warsztatów, itp., gdzie omawiane będą zagadnienia dotyczące korzyści płynących z dbania o środowisko, w tym korzyści ekonomicznych. Prowadzone powinny być działania zachęcające mieszkańców do udziału w akcjach dotyczących edukacji ekologicznej. Przykładowo poprzez lokalne środki masowego przekazu, festyny, na którym prowadzone będą akcje typu „sadzanka za odpady” itp.

W Aktualizacji POŚ WL należy pozostawić działania edukacyjne dotyczące ochrony przyrody, które polegałyby na organizowaniu wyjazdów dla dzieci, młodzieży i dorosłych do ośrodków edukacji ekologicznej m.in. w nadleśnictwach, prowadzeniu zajęć terenowych i wycieczek z przewodnikiem, organizowaniu spotkań z leśnikami w szkołach i poza szkołami, wydawaniu publikacji i folderów, organizowaniu wszelakich akcji ekologicznych, konkursów ekologicznych, imprez ekologicznych, itp.

Stworzenie warunków dla rozwoju bazy edukacji ekologicznej przyczynić się może do łatwiejszego dostępu do zagadnień związanych z ekologią, dlatego w Aktualizacji POŚ WL nadal powinny być uwzględnione działania związane z rozwojem ośrodków edukacji ekologicznej, takie jak: stawianie nowych tablic, zakup sprzętu i materiałów do prowadzenia edukacji, w tym wyposażanie w sprzęt multimedialny, prowadzenie prac utrzymaniowych lub mających na celu doposażenie istniejących ścieżek dydaktycznych, tworzenie nowych ścieżek edukacyjnych, itp.

3. Badanie opinii publicznej

W ramach opracowywania Raportu za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku przeprowadzona została ankieta wśród mieszkańców województwa lubuskiego. Ankieta miała służyć poinformowaniu mieszkańców o opracowywanym Raporcie oraz o przedstawieniu w nim propozycji działań, umożliwiających poprawę jakości środowiska, które powinny zostać uwzględnione w aktualizacji Programu ochrony środowiska. Zachęcano mieszkańców do czynnego udziału w ankiecie, aby Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska spełniała oczekiwania mieszkańców.

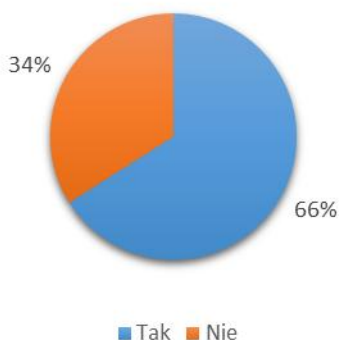
Ankieta udostępniona została mieszkańcom w formie elektronicznej. Informacje o możliwości wypełnienia ankiety umieszczone były na stronie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego w menu strony: Środowisko/Program Ochrony Środowiska Województwa Lubuskiego oraz na stronach Urzędów Gmin zlokalizowanych w Województwie Lubuskim. Wyniki ankiety zostały uwzględnione podczas określania działań zmierzających do poprawy jakości środowiska w województwie.

Rezultatem przeprowadzanej ankiety, było otrzymanie od mieszkańców 65 ankiet. Ankieta zawierała 22 pytania dotyczące opinii mieszkańców na temat:

- stanu środowiska w województwie lubuskim,
- edukacji ekologicznej,
- uciążliwości związanych z emisją zanieczyszczeń do środowiska,
- inwestycji i działań niezbędnych do zrealizowania, w celu poprawy środowiska,

Ankietyzacja mieszkańców wykazała, że większość mieszkańców nie zna celów i działań, które określone zostały w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku. Tylko 34% ankietowanych mieszkańców zapoznało się z priorytetami, celami strategicznymi (długoterminowymi), celami operacyjnymi (krótkoterminowymi) i działaniami wyznaczonymi w *POŚ WL*. Wskazuje to na brak zainteresowania mieszkańców dokumentem.

Rysunek 3.1. Znajomość celów i działań określonych w POŚ WL przez mieszkańców

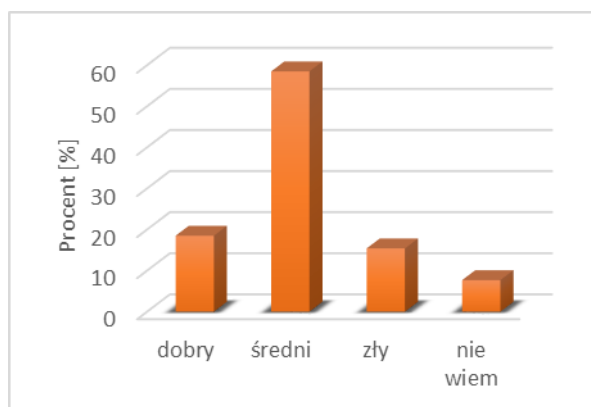
Źródło: opracowanie własne

Na podstawie przeprowadzonej ankietyzacji można stwierdzić, że mieszkańcy województwa lubuskiego określają w większości stan środowiska w mieście jako średni – ponad 58%. Ponad 18% mieszkańców biorących udział w ankiecie określiło stan środowiska w województwie jako dobry, a ponad 15 % jako zły. Rozkład opinii na temat zmiany stanu środowiska przyrodniczego w województwie lubuskim wskazuje na duże zróżnicowanie opinii wśród ankietowanych mieszkańców. Mieszkańcy uważają, że stan środowiska w ostatnich 5 latach:

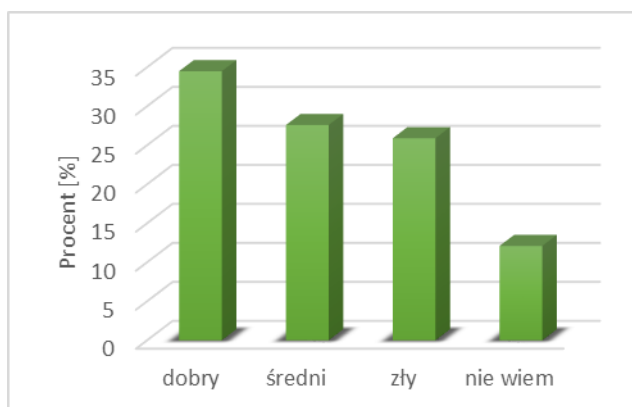
- poprawił się – 34,5%,
- pogorszył się – 27,6%,
- nie uległ zmianie – 25,9%,
- nie wie – 12,1%.

Rozkład opinii na temat stanu środowiska w województwie, według ankietowanych mieszkańców opinii na temat zmiany stanu środowiska przyrodniczego w województwie lubuskim przedstawiono na rysunkach poniżej.

Rysunek 3.2. Stan środowiska przyrodniczego wg ankietowanych mieszkańców województwa lubuskiego

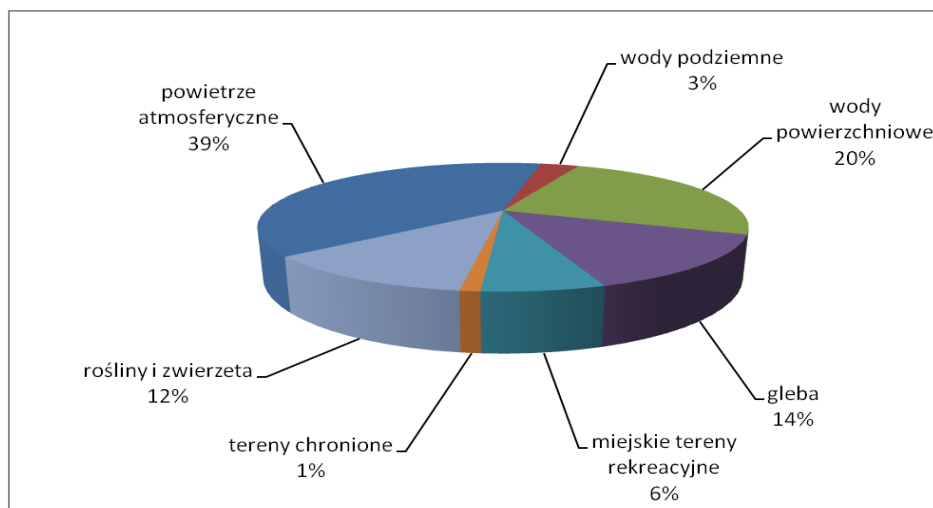
Rysunek 3.3. Opinie mieszkańców na temat zmiany stanu środowiska na przełomie ostatnich 5 lat

Źródło: opracowanie własne

Według ankietowanych mieszkańców województwa lubuskiego najbardziej zagrożonym komponentem środowiska jest powietrze atmosferyczne, a w dalszej kolejności wody powierzchniowe, gleba oraz rośliny i zwierzęta. Najmniej natomiast zagrożone są tereny chronione ustawą o ochronie przyrody. Rozkład opinii ankietowanych mieszkańców na temat najbardziej zagrożonych elementów środowiska przyrodniczego w województwie lubuskim przedstawiono na rysunku poniżej.

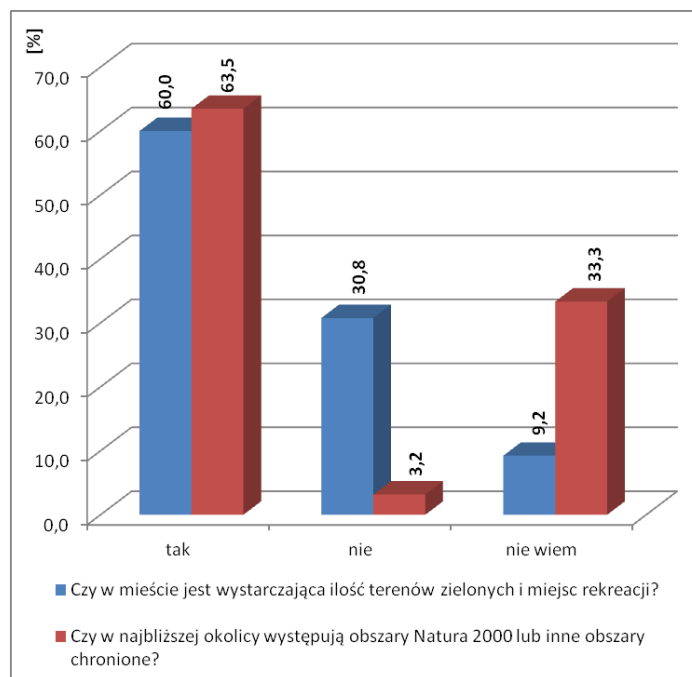
Rysunek 3.4. Elementy środowiska przyrodniczego najbardziej zagrożone według mieszkańców województwa lubuskiego

Źródło: opracowanie własne

Zapytano również mieszkańców o wiedzę na temat obszarów chronionych i opinię na temat istniejących terenów zielonych znajdujących się w miejscu zamieszkania. Większość mieszkańców, którzy odesłali ankiety (60%) uważa, że ilość terenów zielonych i miejsc rekreacji jest wystarczająca. Natomiast 30,8% mieszkańców odpowiedziało negatywnie na to pytanie. Świadomość mieszkańców na temat obszarów chronionych znajdujących się w najbliższej okolicy jest duża. Jedynie 33,3% ankietowanych mieszkańców wskazało na brak wiedzy na ten temat. Rozkład opinii ankietowanych mieszkańców przedstawia rysunek poniżej.

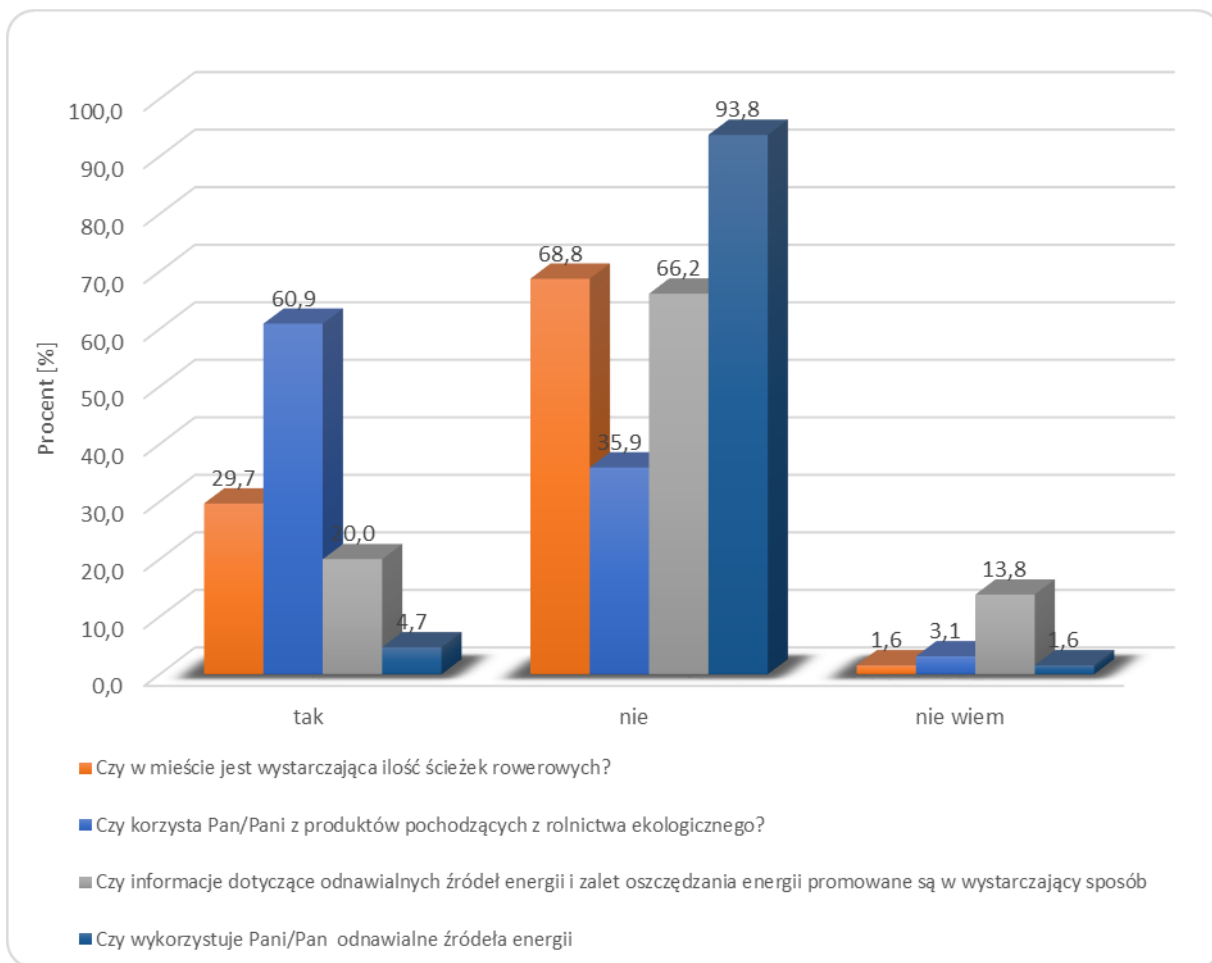
Rysunek 3.5. Opinie mieszkańców na temat istniejących terenów zielonych i miejsc rekreacji oraz istniejących terenów chronionych

Źródło: opracowanie własne

Prawie 70% ankietowanych mieszkańców wskazało, że ilość ścieżek rowerowych jest niewystarczająca. Natomiast 29,7% mieszkańców uważa, że ilość ścieżek rowerowych jest wystarczająca. Ankietyzacja mieszkańców wykazała, że informacje dotyczące odnawialnych źródeł energii i zalet oszczędzania energii nie są promowane w wystarczający sposób. Ponad 66% ankietowanych mieszkańców nie zostało poinformowanych o zagadnieniach dotyczących alternatywnych źródeł energii. Skutkiem tego jest niewielkie wykorzystanie przez mieszkańców zasobów odnawialnych źródeł energii, bo jedynie 4,7%. W przypadku wykorzystania produktów rolnictwa ekologicznego sytuacja jest odwrotna. Ponad 60% mieszkańców, którzy nadesłali ankiety, wykorzystuje produkty pochodzenia ekologicznego, natomiast 35,9 % nie korzysta z tego typu produktów.

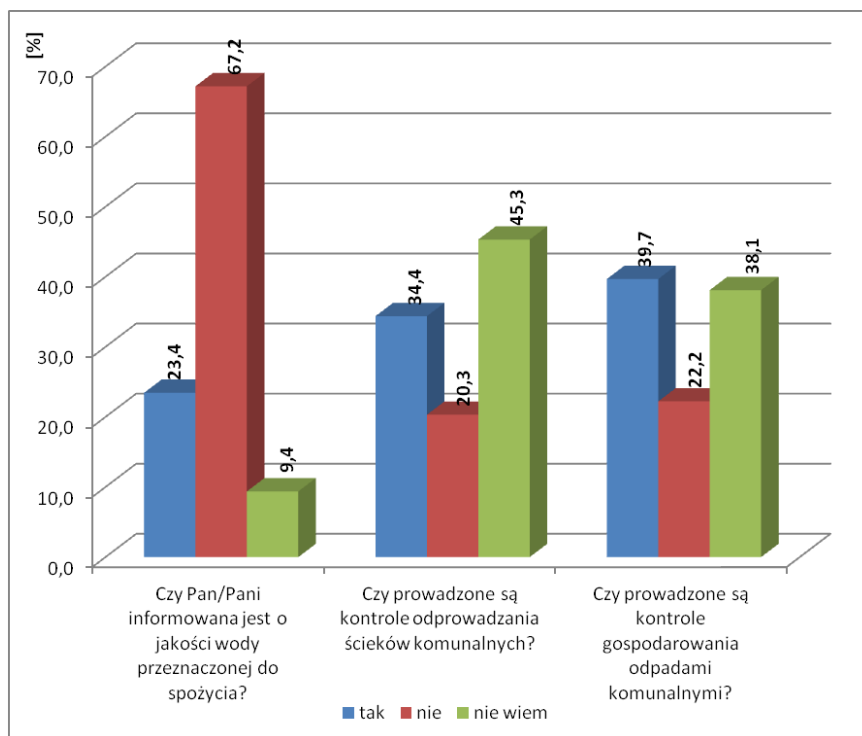
Rysunek 3.6. Opinie mieszkańców na temat wykorzystania i dostępności rozwiązań przyjaznych środowisku

Źródło: opracowanie własne

Wiedza ankietowanych mieszkańców województwa lubuskiego na temat kontroli prowadzonych w gospodarce wodno – ściekowej i odpadowej jest bardzo zróżnicowana. Ponad 45% ankietowanych mieszkańców nie wie, czy w miejscu ich zamieszkania prowadzone są kontrole odprowadzania ścieków komunalnych. Niewiele mniej, bo 38,1%, ankietowanych mieszkańców nie posiada wiedzy na temat prowadzonych kontroli gospodarowania odpadami komunalnymi. Ok. 35% ankietowanych mieszkańców województwa lubuskiego potwierdziła prowadzenie przez odpowiednie instytucje kontroli odprowadzania ścieków komunalnych, a 39,7% potwierdziła kontrole gospodarowania odpadami komunalnymi. Pozostali ankietowani mieszkańcy wskazali, że kontrole nie są prowadzone w ich miejscach zamieszkania. Ankietyzacja wskazała również, że ponad 67% ankietowanych mieszkańców nie jest informowana o jakości wody przeznaczonej do spożycia. Jedynie 23,4% mieszkańców jest informowanych przez zakłady wodociągowe o jakości wody, którą dostarczają mieszkańcom.

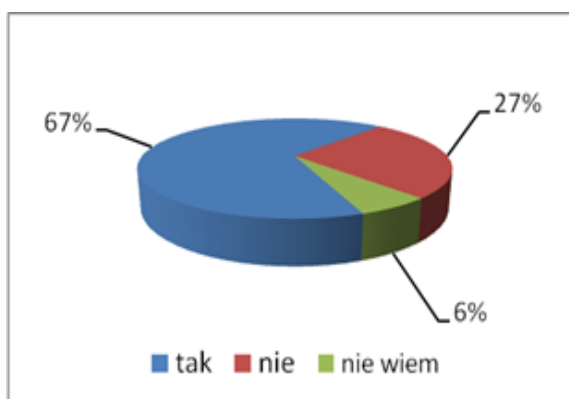
Rysunek 3.7. Wiedza mieszkańców na temat kontroli prowadzonych w gospodarce wodno – ściekowej oraz odpadowej

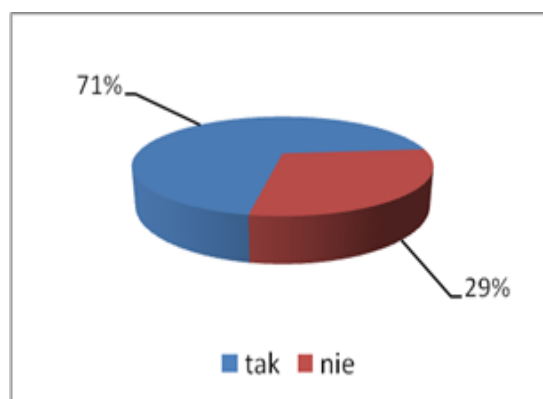
Źródło: opracowanie własne

Przeprowadzona ankietyzacja wykazała, że większość mieszkańców jest zadowolonych ze zmiany systemu odbierania odpadów. Jedynie 27% mieszkańców wyraziło swoje niezadowolenie z nowego systemu gospodarki odpadami. Zdecydowana większość ankietowanych zadeklarowało również, że segreguje odpady komunalne wytworzone we własnym gospodarstwie. Tylko 29% mieszkańców oddaje odpady komunalne w formie zmieszanej.

Rysunek 3.8. Zadowolenie ankietowanych mieszkańców z nowego systemu zbierania odpadów

Rysunek 3.9. Segregacja odpadów komunalnych wśród ankietowanych mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

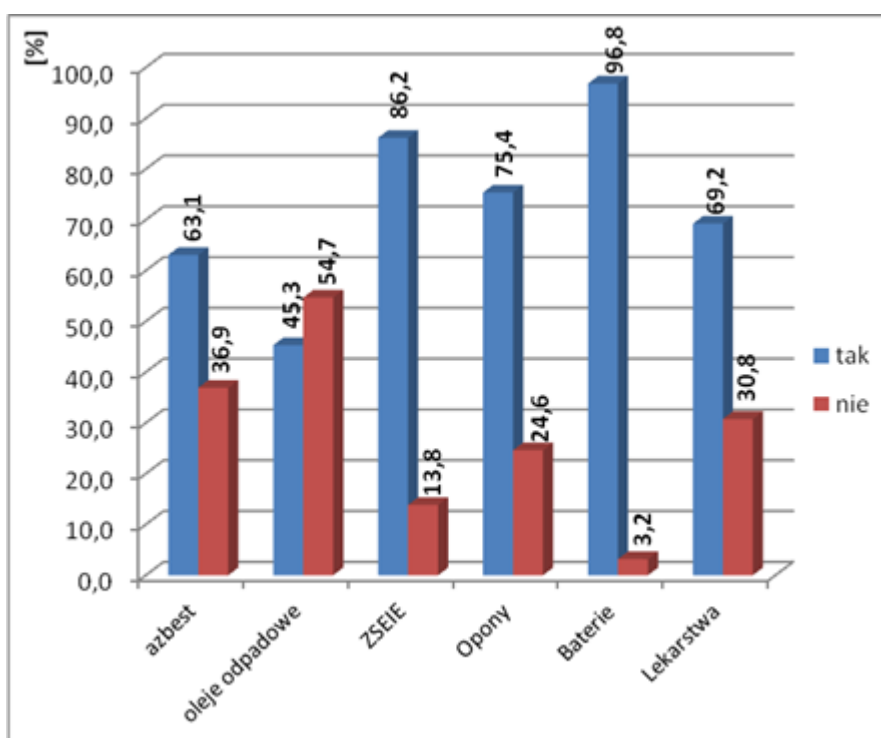
Ankietyzacja wykazała, że świadomość mieszkańców na temat miejsc, gdzie należy oddać odpady, tj. azbest, zużyty sprzęt AGD, komputery itp., opony, baterie i lekarstwa jest bardzo duża. Procentowa

ilość ankietowanych mieszkańców, którzy wiedzą, gdzie należy oddać odpady kształtuje się następująco:

- azbest – 63,1%,
- zużyty sprzęt AGD, komputery, itp. – 86,1%,
- opony – 75,4%,
- baterie – 96,8%,
- lekarstwa – 69,2%.

Jedynie w przypadku olejów odpadowych, 54,7% mieszkańców nie wie, gdzie można oddać tego rodzaju odpady. Procentowy rozkład odpowiedzi mieszkańców przedstawia rysunek poniżej.

Rysunek 3.10. Świadomość mieszkańców na temat miejsc oddawania odpadów

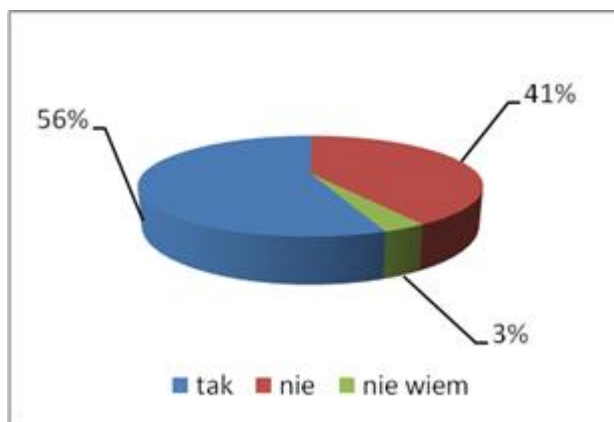

Źródło: opracowanie własne

Ponad połowa ankietowanych mieszkańców województwa lubuskiego słyszała o prowadzonych kampaniach z zakresu edukacji ekologicznej. Zdecydowana większość mieszkańców nie uczestniczyła w programach edukacyjnych, pomimo częściowej świadomości o prowadzonych akcjach. W programach edukacyjnych dotyczących ochrony powietrza uczestniczyło poniżej 8% ankietowanych mieszkańców. Z wycieczek na oczyszczalnię ścieków skorzystało 15,5% ankietowanych, a z wycieczek na składowiska odpadów – 13,8%. Pozostali mieszkańcy nie uczestniczyli w tego rodzaju programach edukacyjnych. Rozkład opinii ankietowanych mieszkańców świadczących o ich świadomości na temat

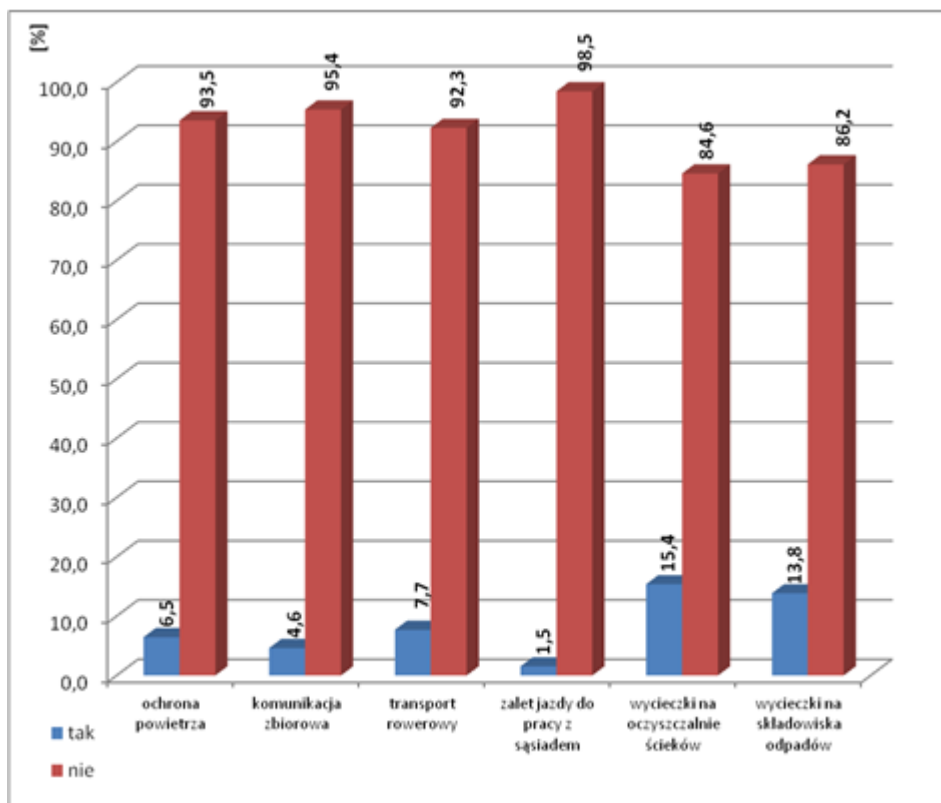
prowadzonej edukacji ekologicznej i uczestnictwie w programach edukacyjnych przedstawiają rysunki poniżej.

Rysunek 3.11. Świadomość mieszkańców na temat prowadzonych kampanii z zakresu edukacji ekologicznej

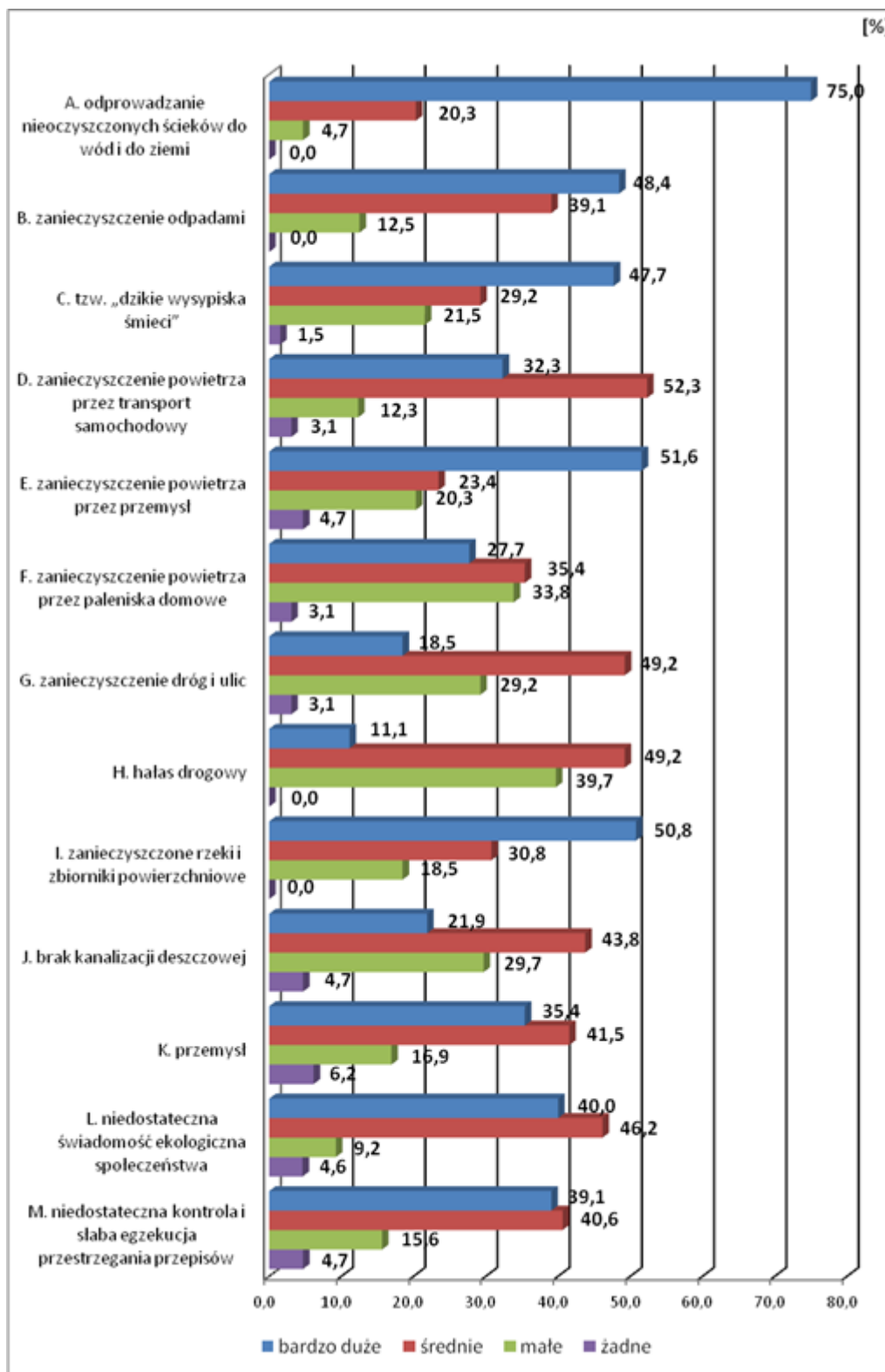
Źródło: opracowanie własne

Rysunek 3.12. Udział mieszkańców województwa lubuskiego w programach edukacyjnych

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 3.13. Zagrożenia dla środowiska przyrodniczego województwa lubuskiego według jego mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Rysunek powyżej przedstawia rozkład poszczególnych opinii mieszkańców na temat zagrożeń dla środowiska przyrodniczego województwa lubuskiego. Ankietowani mieszkańcy województwa lubuskiego uważają, że największym zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego jest odprowadzanie

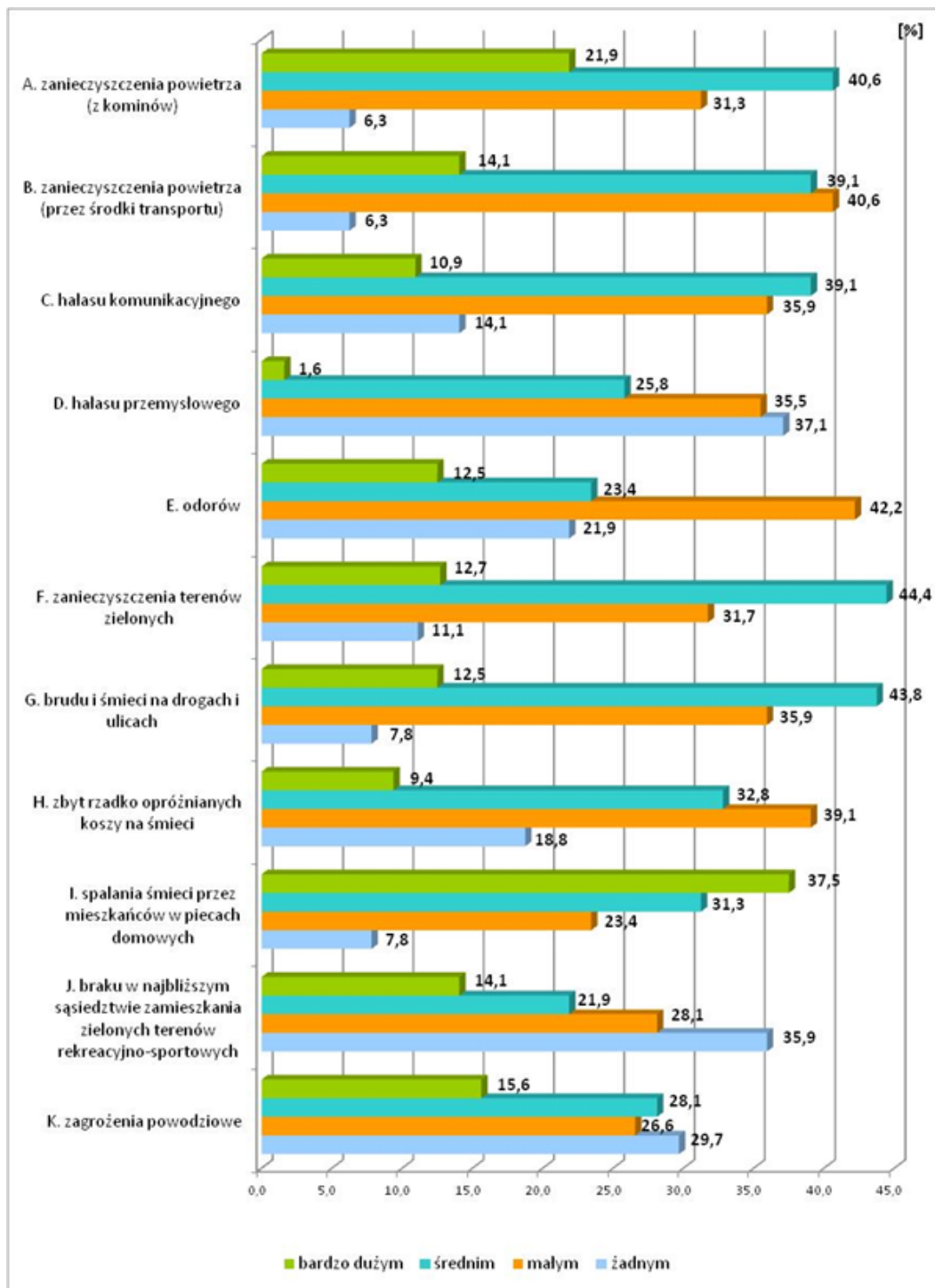
nieoczyszczonych ścieków do wód i ziemi. Bardzo duże zagrożenie stanowią również: zanieczyszczenie powietrza przez przemysł, zanieczyszczone rzeki i zbiorniki powierzchniowe, zanieczyszczenie środowiska odpadami oraz tzw. „dzikie wysypiska śmieci”. Średnie zagrożenie stanowią dla ankietowanych mieszkańców hałas drogowy, zanieczyszczenie dróg i ulic, zanieczyszczenie powietrza przez paleniska domowe i przez transport samochodowy, brak kanalizacji deszczowej, przemysł oraz niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców. Dla prawie 40% ankietowanych mieszkańców małe zagrożenie stanowią hałas drogowy, zanieczyszczenie powietrza z palenisk domowych, a nieznacznie mniej bo dla 30% - zanieczyszczenie dróg i ulic oraz brak kanalizacji deszczowej. Tylko niewielki procent ankietowanych mieszkańców wskazało, że wymienione w ankiecie czynniki nie stanowią zagrożenia dla środowiska przyrodniczego województwa.

Zanieczyszczenia powietrza (z kominów) są w bardzo dużym stopniu odczuwalne przez 21,9% mieszkańców, natomiast przez 40,6% w stopniu średnim. Jedynie 6,3 % mieszkańców nie odczuwa uciążliwości zanieczyszczeń z kominów. Uciążliwość w postaci zanieczyszczeń pochodzących ze środków transportu odczuwa w małym stopniu 40,6% ankietowanych mieszkańców. Nieznacznie mniej, bo 39,1%, odczuwa tą uciążliwość w średnim stopniu. W bardzo dużym stopniu zanieczyszczenia z transportu uciążliwe są dla 14,1% mieszkańców, a w ogóle – 6,3%, hałas komunikacyjny dla prawie 40% ankietowanych mieszkańców jest średnio odczuwalny (39,1%), bardzo odczuwalny jest dla 10,9%, a w ogóle dla 14,1%. Znaczna część mieszkańców, bo 35,9%, w małym stopniu odczuwa hałas komunikacyjny. Przeważająca większość mieszkańców województwa lubuskiego nie odczuwa hałasu przemysłowego (37,1%). Natomiast w stopniu małym – 35,5%, średnim – 25,8%, a bardzo dużym – 1,6%. Najmniejsza liczba ankietowanych (12,5%) odczuwa uciążliwość związaną z odorami w bardzo dużym stopniu. Natomiast w średnim – 23,4%, w małym – 42,2%, a w żadnym – 21,9%. Uciążliwość związana z zanieczyszczeniem terenów zielonych odczuwalna jest w bardzo dużym stopniu przez 12,7% ankietowanych, w średnim – 44,4%, w małym – 31,7%, a w żadnym – 11,1%. Brud i śmieci na drogach i ulicach odczuwalne są w bardzo dużym stopniu przez 12,5%, w średnim stopniu przez 43,8%, w małym przez 35,9%, a w żadnym przez 7,8% mieszkańców. Zbyt rzadko opróżniane kosze na śmieci stanowią bardzo dużą uciążliwość dla 9,4% ankietowanych mieszkańców, średnią – 32,8%, małą 39,1%, 18,8%, a żadną – 18,8%. Największą uciążliwość stanowi spalanie śmieci przez mieszkańców w piecach domowych. W bardzo dużym stopniu odczuwa to 37,5% ankietowanych, w średnim stopniu – 31,3%, w małym – 23,4%, a w żadnym – 7,8%. Brak w najbliższym sąsiedztwie zamieszkania zielonych terenów rekreacyjno-sportowych nie jest uciążliwe dla 35,9% ankietowanych. Natomiast uciążliwość tą w bardzo dużym stopniu traktuje 14,1%, w stopniu średnim 21,9%, a w małym 28,1%. Zagrożenie powodziowe odczuwa w bardzo dużym stopniu jedynie 15,6% mieszkańców, a średnie – 28,1%. Ponad

połowa ankietyowanych w małym stopniu (26,6%) lub w ogóle (29,7%) nie odczuwa zagrożenia powodziowego.

Przeprowadzona ankietyzacja wykazała, że najbardziej uciążliwe dla ankietyowanych mieszkańców jest spalanie śmieci w piecach domowych, a najmniej hałas przemysłowy i brak w najbliższym sąsiedztwie zamieszkania zielonych terenów rekreacyjno – sportowych.

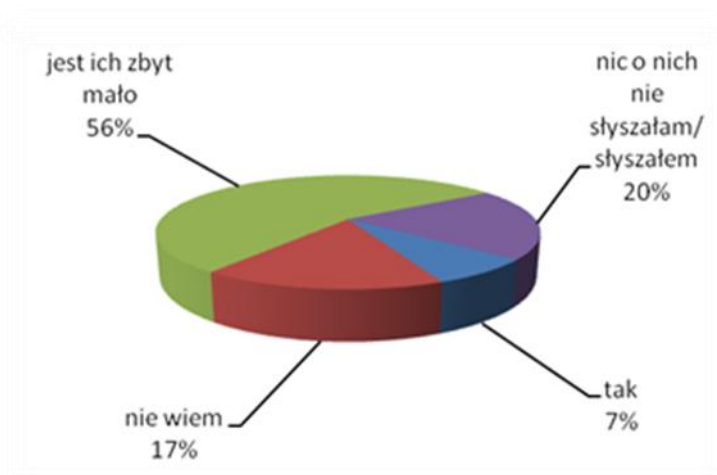
Rysunek 3.14. Opinie mieszkańców województwa lubuskiego na temat stopnia uciążliwości poszczególnych zagrożeń

Źródło: opracowanie własne

Przeważająca większość ankietowanych mieszkańców uważa, że inwestycji ekologicznych realizowanych na terenie miasta jest zbyt mało lub w ogóle o nich nie słyszeli. Jedynie 7% ankietowanych uznało, że inwestycje ekologiczne realizowane w województwie lubuskim spełniają ich oczekiwania. Rozkład opinii mieszkańców przedstawia rysunek poniżej.

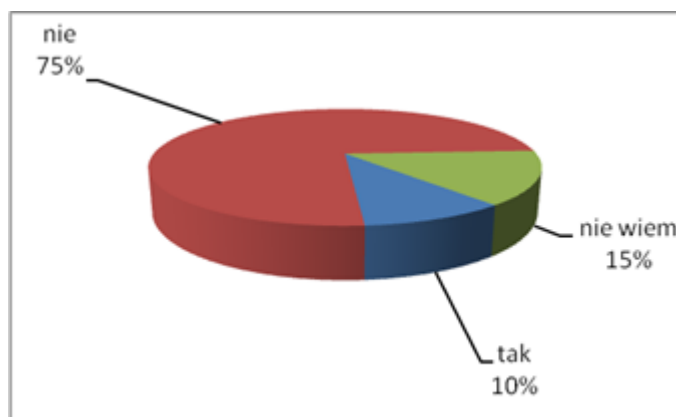
Rysunek 3.15. Opinie mieszkańców województwa lubuskiego na temat realizowanych inwestycji ekologicznych

Źródło: opracowanie własne

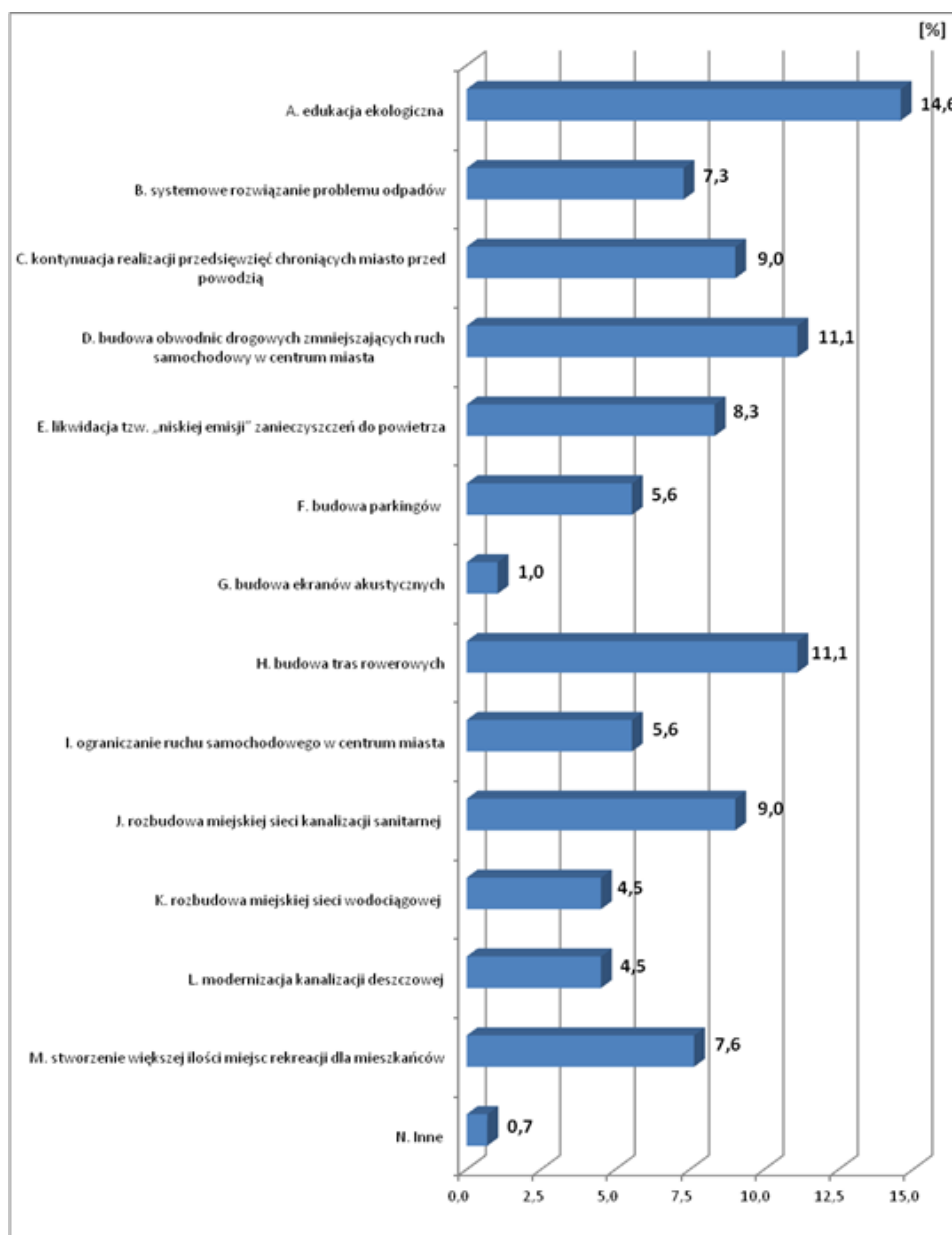
Przeważająca większość ankietowanych mieszkańców uważa, że poprawa stanu środowiska nie musi się wiązać z ponoszeniem zwiększonych opłat przez mieszkańców za wodę, ścieki, odpady, komunikację miejską. Jedynie 10% ankietowanych odpowiedziało twierdząc na pytanie: „Czy poprawa stanu środowiska przyrodniczego musi wiązać się z ponoszeniem zwiększonych opłat przez mieszkańców za wodę, ścieki, odpady, komunikację miejską, parkowanie samochodów?” Duża część mieszkańców, bo ok. 15% nie wie czy poprawa stanu środowiska przyrodniczego musi się wiązać z ponoszeniem zwiększonych opłat.

Rysunek 3.16. Opinie mieszkańców województwa lubuskiego na temat ponoszenia zwiększonych opłat w celu poprawy stanu środowiska przyrodniczego miasta

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 3.17. Inwestycje i działania, które należy zrealizować w celu poprawy stanu środowiska przyrodniczego województwa lubuskiego według jego mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Według ankietowanych mieszkańców województwa lubuskiego, w celu poprawy stanu środowiska przyrodniczego powinny być w pierwszej kolejności realizowane następujące inwestycje i działania:

- edukacja ekologiczna,
- budowa obwodnic drogowych zmniejszających ruch tranzytowy w miastach,
- budowa tras rowerowych,
- kontynuacja realizacji przedsięwzięć chroniących miasto przed powodzią,
- rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej.

Rozkład opinii mieszkańców na temat inwestycji i działań realizowanych w celu poprawy stanu środowiska przyrodniczego miasta przedstawia rysunek powyżej.

4. Ocena sposobów i źródeł finansowania

Realizacja działań zawartych w Programie Ochrony Środowiska wymaga pozyskania niezbędnych funduszy. Ograniczone środki własne podmiotów wykonujących zadania w tym zakresie wymagają sięgnięcia po stworzone w tym celu, dedykowane mechanizmy finansowania. Oceny ich wykorzystania dokonano na podstawie zebranych danych od podmiotów odpowiedzialnych za wykonanie zadań wymienionych w Programie Ochrony Środowiska na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku, a także raportów i sprawozdań NFOŚiGW oraz WFOŚiGW w Zielonej Górze. Na podstawie zebranych informacji od samorządów terytorialnych, innych instytucji sektora finansów publicznych oraz przedsiębiorców przygotowano analizę skonsolidowanych nakładów na wykonanie poszczególnych zadań z Programu Ochrony Środowiska. Szeroki zakres oraz przenikające się cele dotyczące poszczególnych obszarów działań obligowały do przyjęcia założeń dla konsolidacji danych. Ponieważ jeden wydatek mógł dotyczyć realizacji kilku działań, nawet w obrębie jednego priorytetu, poniesione nakłady nie podlegają sumowaniu. Dodatkowo, ze względu na ograniczone możliwości informacyjne przyjęto, że koszt wskazany przez dany podmiot dotyczy zadań realizowanych przez ten podmiot, chyba że w przesłanej informacji wskazano inaczej. Przy braku wskazanego źródła finansowania natomiast, dany wydatek przypisano do funduszy nieokreślonych. Na podstawie powyższych założeń przygotowano szczegółowe zestawienie nakładów dotyczących poszczególnych działań w podziale na wydatki krajowe, w tym WFOŚiGW, zagraniczne, wydatki współfinansowane ze środków Unii Europejskiej oraz fundusze nieokreślone. Zestawienie to stanowi załącznik do niniejszego opracowania. Poniżej zaprezentowano działania samorządów terytorialnych podejmowane w ramach Programu Ochrony Środowiska w latach 2012-2013 o najwyższej sumarycznej wartości.

Tabela 4.1. Wartość zadań realizowanych przez samorządy terytorialne w ramach Programu Ochrony Środowiska w woj. lubuskim w latach 2012-2013 [PLN]

Zadanie	Wydatki ogółem	Wydatki krajowe	Finansowanie z udziałem środków UE	Finansowanie nieokreślone
Budowa, rozbudowa i modernizacja komunalnych oczyszczalni ścieków oraz systemu kanalizacji	102 953 628,99	29 591 211,02	43 160 779,35	25 678 538,63
Budowa obwodnic, przebudowa i modernizacja/poprawa stanu technicznego dróg	65 957 272,32	30 163 342,52	16 726 740,61	18 266 144,44
Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa lubuskiego ponad normatywnym hałasem	42 948 539,23	14 246 706,53	1 989 792,00	26 712 040,70
Budowa nowych oraz modernizacja istniejących sieci wodociągowych	20 057 120,28	3 652 530,63	11 162 530,39	5 102 159,26
Termomodernizacja budynków	16 990 769,11	3 983 426,27	2 894 360,71	10 112 982,13
Budowa i modernizacja systemów poboru i uzdatniania wody	10 010 614,19	5 219 457,31	1 573 343,00	2 179 913,88

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet z realizacji POŚ

Najwyższe nakłady na realizację zadań samorządów zawartych w Programie Ochrony Środowiska, zostały przeznaczone na inwestycje związane z oczyszczaniem ścieków – ponad 100 mln zł. Ma to związek z realizacją Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych stanowiącego instrument wprowadzenia dyrektywy 91/271/EWG, tzw. „dyrektywy ściekowej”. Zapisy KPOŚK określają niezbędne inwestycje do wyposażenia aglomeracji miejskich i wiejskich w system odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych dla RLM > 2000. Wskazane powyżej przedsięwzięcia były realizowane w 100% przez gminy. Dwa kolejne zadania są dość ściśle ze sobą powiązane pod względem efektów ekologicznych. Zarówno w przypadku budowy i modernizacji dróg, działania związane z ochroną powietrza atmosferycznego, jak i zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa przed nadmiernym hałasem skupiają się na infrastrukturze transportu drogowego. W wielu przypadkach realizacja inwestycji tego typu przyczyniła się do wykonania zadania w obu wskazanych obszarach. W porównaniu do przedsięwzięć dotyczących gospodarki ściekowej, współfinansowanie ze środków UE było istotnie mniejsze i większa część określonych funduszy pochodziła ze źródeł krajowych. Znaczący udział w tych wydatkach miał Narodowy Program Poprawy Dróg Lokalnych. Podobne jak w przypadku budowy/modernizacji dróg, występuje powiązanie pomiędzy działaniami w projektach dotyczących oczyszczania ścieków. W ramach funduszy unijnych przeznaczonych na przedsięwzięcia tego typu współfinansowane były częściowo zadania związane z dostarczaniem wody, co przełożyło się na wyższy udział funduszy z udziałem Unii Europejskiej w ramach czwartego zadania pod względem najbardziej kosztownych w latach 2012-2013 dla samorządów terytorialnych. Także w tym przypadku wszystkie projekty realizowane były przez gminy bez udziału powiatów i województw. Nieco mniejsze nakłady zostały przeznaczone na inwestycje w zakresie termomodernizacji budynków z priorytetu zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Wykonane prace w tym zakresie pochłonęły w latach 2012-2013 kwotę prawie 17 mln zł. Także w przypadku tego zadania, realizowały je głównie gminy. Analizując przedsięwzięcia przedsiębiorstw, można zauważyć znaczące podobieństwo w zakresie zadań należących do samorządów terytorialnych. Listę najbardziej kosztownych działań przedstawiono poniżej:

Tabela 4.2. Wartość zadań realizowanych przez przedsiębiorstwa w ramach Programu Ochrony Środowiska w woj. lubuskim w latach 2012-2013 [PLN]

Zadanie	Wydatki ogółem	Wydatki krajowe	Finansowanie z udziałem środków UE	Finansowanie nieokreślone
Ograniczenie hałasu emitowanego przez środki transportu	126 580 513,07	125 167 459,86	1 413 053,21	0,00
Budowa, rozbudowa i modernizacja komunalnych oczyszczalni ścieków oraz systemu kanalizacji	84 448 172,33	44 479 654,11	33 474 535,52	6 493 982,70
Budowa nowych oraz modernizacja istniejących sieci wodociągowych	25 792 296,23	17 823 764,56	7 968 531,67	0,00

Wdrażanie projektów z zastosowaniem odnawialnych i alternatywnych źródeł energii	18 246 462,00	12 000,00	18 234 462,00	0,00
Rozbudowa i budowa zakładów zagospodarowania odpadów obejmujące regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych	16 233 416,03	8 603 146,75	124 827,66	7 505 441,62
Budowa i modernizacja systemów i urządzeń do redukcji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych oraz do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych	13 667 800,00	50 000,00	13 617 800,00	0,00
Termomodernizacja budynków	13 096 096,64	12 666 096,64	0,00	430 000,00
Modernizacja istniejących kotłowni	10 393 376,88	2 749 776,88	7 643 600,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet z realizacji POŚ

Warto zauważyć, że w przypadku przedsiębiorstw występuje znacznie mniejsza wartość finansowania bez określonego źródła. Najwyższe wartościowo zadanie dotyczy głównie jednego przedsięwzięcia realizowanego przez PKP PLK S.A. – modernizacji linii kolejowych o wartości ponad 125 mln zł. Inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej są prowadzone przez spółki komunalne. Wyjątek stanowi Arctic Paper S.A. – firma prywatna, która przeprowadziła inwestycję z zakresu sieci wodociagowych na kwotę 600 tys. zł w okresie 2012-2013. Nową pozycją w stosunku do przedsięwzięć realizowanych przez samorządy terytorialne jest energia odnawialna. W tym obszarze prawie cała kwota nakładów była przedmiotem dofinansowania ze środków Unii Europejskiej. Podobna tendencja występuje w inwestycji realizowanej przez Elektrociepłownię Zielona Góra o wartości 13,6 mln zł w zakresie redukcji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych. Ma to związek z unijną polityką zmniejszania emisji szkodliwych związków do atmosfery. Cztery podmioty na przestrzeni lat 2012-2013 wykonały projekty związane z gospodarką odpadami na łączną kwotę ponad 16 mln zł przyczyniając się do jej kształtowania co jest celem w ramach Programu Ochrony Środowiska na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku. Przedsiębiorstwa przeprowadzały także znaczące projekty w zakresie możliwych do osiągnięcia oszczędności poprzez termomodernizację - spółdzielnie, podmioty gospodarki mieszkaniowej oraz szpital w Kostrzynie nad Odrą (niemal 3,3 mln zł), a także wymianę kotłów – głównie elektrociepłownie. O ile termomodernizacje przeprowadzone zostały przede wszystkim ze środków krajowych, w przypadku kotłowni skorzystano znacząco z funduszy unijnych. Wybór dostępnych źródeł finansowania nie ograniczał się jednak wyłącznie do środków z Unii Europejskiej i funduszy własnych. W zależności od zadania zawartego w Programie Ochrony Środowiska organizacje pozyskiwały finansowanie z różnych źródeł zarówno krajowych jak i zagranicznych. Poniżej zaprezentowano podmioty i programy, w ramach których pozyskano środki na zadania z poszczególnych priorytetów podczas realizacji „Programu Ochrony Środowiska na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku”, na przestrzeni lat 2012-2013:

Tabela 4.3. Źródła finansowania zadań POŚ według podmiotów i programów w latach 2012-2013

Wyszczególnienie	Podmioty/ Programy krajowe	Podmioty/Programy zagraniczne
Edukacja ekologiczna	Gminy, związki gmin, powiaty, województwa, RDOŚ, przedsiębiorstwa, nadleśnictwa, PFRON, Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich, NFOŚiGW, WFOŚiGW, sponsorzy, NGO, konserwator zabytków	środki UE
Gospodarka odpadami	Gminy, związki gmin, przedsiębiorstwa, właściciele nieruchomości, NFOŚiGW, WFOŚiGW, sponsorzy	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, PO IiŚ
Gospodarka wodna	Gminy, województwo, powiaty, budżet państwa, Narodowy Program Poprawy Dróg Lokalnych, Urzędy Miasta, przedsiębiorstwa, osoby fizyczna, ANR, Centrum Koordynacji Programów Środowiskowych, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Program dla Odry, WSSE	Środki UE, PO IiŚ, PROW, Fundusz Solidarności UE, LRPO
Kopaliny	Gminy, powiaty	
Ochrona przed hałasem	Gminy, powiaty, województwo, Narodowy Program Poprawy Dróg Lokalnych, przedsiębiorstwa, Fundusz Kolejowy, Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych, Powiatowy Zarząd Dróg, WIOŚ, ANR	środki UE, LRPO, PO IiŚ, Fundusz Solidarności UE, Europejska Wspólnota Terytorialna
Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	Budżet państwa, WIOŚ, WFOŚiGW	
Ochrona przyrody i krajobrazu	Gminy, powiaty, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Parki Narodowe, RDOŚ, nadleśnictwa, Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych, Fundusz Leśny	Program UE Life+, PO IiŚ, PROW, EOG i Norwegia
Odnawialne źródła energii	Gminy, przedsiębiorstwa	Program Rozwoju Sektora Rybołówstwa, PO IiŚ
Pozostałe	Gminy, Narodowy Program Poprawy Dróg Lokalnych, NFOŚiGW, WFOŚiGW, przedsiębiorstwa, nadleśnictwa	środki UE, PO IiŚ,
Przeciwstawianie powstawaniu awarii przemysłowych	Powiaty, Urzędy Miasta, przedsiębiorstwa, Państwowa Straż Pożarna, WFOŚiGW, Fundusz Wsparcia Państwowej Straży Pożarnej	środki UE PO IiŚ
Współpraca transgraniczna	Gminy, WIOŚ, WFOŚiGW	Europejska Wspólnota Terytorialna
Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego	Gminy, powiaty, budżet państwa, Narodowy Program Poprawy Dróg Lokalnych, województwo, Powiatowy Zarząd Dróg w Zielonej Górze, przedsiębiorstwa, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie, nadleśnictwa, szpital, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych	Europejska Wspólnota Terytorialna, PROW, LRPO, Fundusz Solidarności UE, Fundusz Współpracy Szwajcarsko-Polskiej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet z realizacji POŚ

Wskazane powyżej źródła finansowania zostały wymienione w ankietach przez podmioty odpowiedzialne za realizację zadań zawartych w Programie Ochrony Środowiska w latach 2012-2013. Jak wskazano, jednostki samorządu terytorialnego – głównie gminy, WFOŚiGW i NFOŚiGW partycypują w finansowaniu największej liczbie priorytetów z podmiotów krajowych. W ponad połowie priorytetów przedsiębiorstwa partycypowały w wykonaniu zadań. Finansowanie zagraniczne odbywało się w głównej mierze poprzez programy Unii Europejskiej – w tym dedykowane działania w POIiŚ oraz LRPO. I i II Oś Priorytetowa POIiŚ odnosi się odpowiednio do gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi. W LRPO na ochronę środowiska przewidziane zostały głównie trzy zadania:

- 3.1 Infrastruktura ochrony środowiska przyrodniczego,

- 3.2 Poprawa jakości powietrza, efektywności energetycznej oraz rozwój i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,
- 3.3 Zarządzanie środowiskiem przyrodniczym.

Poza tymi programami, podmioty wykonujące zadania określone w Programie Ochrony Środowiska, pozyskały także środki w ramach Funduszu Solidarności UE – przeznaczone głównie na likwidację szkód po powodzi z 2010 roku. Pojedyncze projekty zostały zrealizowane w ramach Funduszu Współpracy Szwajcarsko-Polskiej a także mechanizmów finansowania EOG i Norwegii. Poniżej wskazano wybrane projekty wykonane w latach 2012-2013 ze wskazaniem podmiotów realizowanych:

Tabela 4.4. Wybrane inwestycje zrealizowane w ramach Programu Ochrony Środowiska w województwie lubuskim w latach 2012-2013 [tyś. PLN]

Inwestycja	Priorytet	Podmiot realizujący	Wydatki ogółem
Modernizacja linii 273 i 358	Ochrona przed hałasem	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	125 167
Budowa obwodnicy m. Nowy oraz Stary Kisielin w ciągu drogi woj. nr 279/282 (Park Technologiczny)	Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego / ochrona przed hałasem	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze	26 257
Budowa obwodnicy Nowej Soli - Etap I	Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego / ochrona przed hałasem	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze	15 577
Młynkowo – etap I – moderniacja i odbudowa wału rz. Odry	Gospodarka wodna	Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych	10 473
Warniki – Witnica I – przebudowa z rozbudową wału p. powodziowego rz. Warty	Gospodarka wodna	Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych	14 082
Budowa kanalizacji sanitarnej w Białkowie, Budziechowie i Lubsku - 10 840,64 mb oraz 10 413 mb	Gospodarka wodna	Gmina Lubsko	12 004
Rozbudowa i modernizacja systemu gospodarki odpadami dla rejonu Zielonej Góry	Gospodarka odpadami	ZGKiM Zielona Góra	22 532
Uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej na obszarze Związku Celowego Gmin MG – 6	Gospodarka wodna	Miasto Gorzów Wielkopolski	20 702

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet z realizacji POŚ

Każda z powyższych inwestycji była finansowana przy udziale środków zewnętrznych. PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. skorzystały z dedykowanego Funduszu Kolejowego, podczas gdy gmina Lubsko zaciągnęła pożyczkę w WFOŚiGW w Zielonej Górze. Pozostałe przedsięwzięcia były realizowane przy wsparciu funduszy unijnych. Środki z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko uzyskało miasto Gorzów Wielkopolski. Z tego samego programu skorzystał ZGKiM Zielona Góra w ramach działań związanych z gospodarką odpadami. Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych otrzymał dofinansowanie w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, co umożliwiło wykonanie szeregu zadań związanych z ochroną przeciwpowodziową. Zarząd Dróg Wojewódzkich natomiast sfinansował remonty dróg poprzez fundusze z Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego. Pokazuje to szeroki wachlarz dostępnych sposobów i źródeł z jakich korzystały podmioty podczas realizacji określonych zadań. Jednak nie wszystkie wyznaczone obszary ochrony środowiska mogą liczyć na finansowanie w ramach funduszy UE. Brak ich znacznego zaangażowania w wykonanie części

zadań, obliguje podmioty odpowiedzialne za realizację Programu Ochrony Środowiska do poszukiwania innych źródeł finansowania. Jak wskazują ankiety, środki te nie pochodzą głównie od NFOŚiGW oraz WFOŚiGW. Udział tych podmiotów jest znaczący wyłącznie dla zadań z zakresu przeciwdziałania awariom przemysłowym a także pojedynczych działań w poszczególnych priorytetach, takich jak usuwanie azbestu zgodnie z zapisami Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, czy wspomniana kanalizacja ściekowa. Oprócz środków zewnętrznych pozyskiwanych na realizację zadań z Programu Ochrony Środowiska, gminy i powiaty otrzymują część wpływów Zarządu Województwa oraz Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska uzyskanych odpowiednio z tytułu korzystania ze środowiska oraz nałożonych kar środowiskowych. Ponadto gminy pobierają opłatę za usunięcie drzew i krzewów. Powyższe fundusze stanowią dodatkowe źródło finansowania nakładów na ochronę środowiska. Szczegółowe zestawienie wydatków ze środków uzyskanych przez gminy i powiaty w ramach należnych części opłat i kar środowiskowych wymienionych powyżej, przedstawia tabela:

Tabela 4.5. Wydatki gmin i powiatów na ochronę środowiska z tytułu opłat i kar środowiskowych według dziedziny w latach 2012-2013 województwo lubuskie [PLN]

Kategoria	Jednostka samorządu terytorialnego	Jednostki poza sektorem finansów publicznych	Inne jednostki finansów publicznych	RAZEM:
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	6 091 361	399 514	1 160 119	7 650 994
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	1 369 136	121 980	886 748	2 377 864
Gospodarka odpadami	2 919 922	266 620	2 264 892	5 451 434
Pozostałe dziedziny	8 657 776	1 165 852	1 839 392	11 663 020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań gmin i powiatów z lat 2012-2013

Wysokość środków przekazanych na gospodarkę ściekową i ochronę wód, uzyskanych uprzednio przez gminy i powiaty w ramach należnych części opłat i kar środowiskowych, potwierdza priorytetowy charakter gospodarki wodnej w realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych. Została na nią przeznaczona prawie połowa wszystkich dochodów jednostek samorządu terytorialnego pozyskana z powyższego tytułu. Należy zauważyć, że większość tych środków została przekazana na działania związane z ochroną środowiska w ramach sektora publicznego. W przypadku zadań pozostałych, jednostkom prywatnym przyznano 10% środków, inne dziedziny to około 5% z puli dystrybuowanych funduszy. Większość z nich rozdysponowano w ramach jednostek samorządu terytorialnego. Największy udział miały one w gospodarce wodnej i ściekowej – prawie 80%, mniejszy natomiast w gospodarce odpadami, prawie 54%. Poza dochodami związanymi z opłatami i karami środowiskowymi, gminy i powiaty mogą na realizację zadań z Programu Ochrony Środowiska przeznaczać własne fundusze z pozostałych posiadanych środków. Wraz z zagranicznymi źródłami finansowania zostały one przedstawione w sprawozdaniu NFOŚiGW jako pozostałe środki niepochodzące z opłat i kar

środowiskowych. Tak sporządzone porównawcze zestawienie wydatków opracowane na podstawie informacji dotyczących powyższych samorządów terytorialnych z województwa lubuskiego za lata 2012-2013, przedstawia poniższa tabela:

Tabela 4.6. Źródła nakładów gmin i powiatów na ochronę środowiska w województwie lubuskim [PLN]

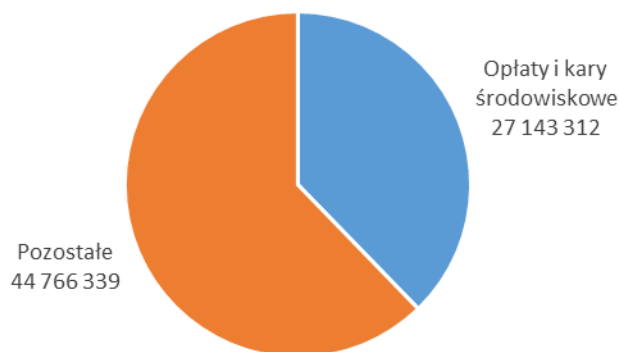
Źródło wydatków	2012	2013	Razem
Opłaty i kary środowiskowe	13 997 066	13 146 246	27 143 312
Pozostałe	18 009 256	26 757 083	44 766 339

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów NFOŚiGW dot. powiatów i gmin z lat 2012-2013

Dochody gmin i powiatów stanowiące należną część tytułu nałożonych kar i pobranych opłat środowiskowych odpowiednio przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska oraz Zarząd Województwa, nie stanowią większości w źródłach własnego finansowania dla gmin i powiatów. O ile wartość uzyskanych wpływów z tego tytułu jest stała, wielkość pozostałych funduszy uległa znaczącej zmianie z roku na rok. Potwierdza to częściowe stabilne finansowanie, co należy uznać za pozytywny czynnik w kontekście działań bieżących zawartych w Programie Ochrony Środowiska na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku.

Strukturę całkowitych nakładów przedstawiono na poniższym wykresie:

Rysunek 4.1. Nakłady gmin i powiatów na ochronę środowiska w woj. lubuskim w latach 2012-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów NFOŚiGW dot. powiatów i gmin z lat 2012-2013

W kontekście wszystkich województw, nakłady gmin i powiatów w lubuskim na ochronę środowiska stanowią niewielki procent. Na przestrzeni lat 2012-2013, kwoty wydatkowane ze środków uzyskanych w ramach należnych części opłat i kar środowiskowych na terenie analizowanego województwa stanowią 1,82% wszystkich nakładów tego typu w Polsce². Jeszcze mniejszy współczynnik stanowią

² Sprawozdania OŚ-4g, OŚ-4p wg. województw [w:] Informacje z gospodarowania środkami budżetów gmin i powiatów pochodzących z opłat i kar środowiskowych przeznaczonymi na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w latach 2012-2013, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, 2013-2014

w stosunku kraju wydatki na rzecz ochrony środowiska z pozostałych źródeł gmin i powiatów z województwa lubuskiego. Wynosi on 1,09% całkowitej kwoty wynoszącej ponad 4,1 mld zł³. Niewielkie nakłady uzyskane z tytułu należnej części opłat i kar środowiskowych wynikają z ograniczonych dochodów jakie są uzyskiwane przez samorządy terytorialne z tego tytułu. Powiaty z województwa lubuskiego przeznaczyły w 2012 roku najmniej środków zebranych w ten sposób spośród wszystkich województw. Rok później mniejsze nakłady poniosły jedynie powiaty w województwie Podlaskim. Gminy pod tym względem także ponoszą wydatki poniżej średniej, jednak w 2013 roku mniejsze środki na ochronę środowiska w ramach funduszy pozyskanych z należnej części opłat i kar środowiskowych przeznaczyły gminy na Warmii i Mazurach, Podlasiu i Opolszczyźnie. W zakresie realizacji zadań związanych z gospodarką odpadami, w roku 2012 gminy z województwa lubuskiego przekazały najwięcej środków na ochronę środowiska dla innych jednostek finansów publicznych spośród wszystkich województw w odniesieniu do przekazanych należnych części opłat i kar środowiskowych: 2 086 313,00 zł, co stanowiło 36,91% alokacji nakładów tego rodzaju w Polsce. Istotną kwotę z powyższych funduszy względem innych województw przekazały gminy z lubuskiego w 2013 roku dla innych jednostek publicznych na pozostałe działania związane z ochroną przyrody. Była to druga po województwie Pomorskim kwota przeznaczona na ten cel. Udział w całości wydatków tego typu wyniósł 13,49% w skali kraju. Niewielkie jednak dochody gmin i powiatów, wynikające z udziału we wpływach z kar i opłat środowiskowych w stosunku do wyznaczonych zadań, obligują te podmioty do poszukiwania zewnętrznych źródeł finansowania, w tym krajowych, jeśli dane działanie nie podlega dofinansowaniu z UE. Głównymi funduszami przeznaczonymi na ten cel są Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Zielonej Górze. W pierwszej z tych instytucji w latach 2012-2013 gminy podpisały 6 umów na finansowanie przedsięwzięć o łącznej wartości 3,98 mln zł. Z funduszy tych korzystały w województwie lubuskim także inne podmioty. W sumie podpisano 33 umowy. Podsumowujące dane wartości udzielonego wsparcia z NFOŚiGW zawiera poniższa tabela:

Tabela 4.7. Finansowanie ochrony środowiska w województwie lubuskim przez NFOŚiGW (tys. PLN)..

Źródła finansowania	Wyплаты/zawarte umowy w latach 2012-2013 [tys. zł]
Wyплаты środków krajowych	16 168
Wyплаты środków europejskich	142 000
Wartość zawartych umów w ramach POIiŚ	167 900

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów NFOŚiGW z lat 2012-2013

³ Tamże

Na przestrzeni lat 2012-2013 NFOŚiGW podpisał umowy na realizację zadań w województwie lubuskim na łączną kwotę 223,6 mln zł. Całkowita wartość przedsięwzięć wynosiła 837,35 mln zł, co stanowiło 26,70% niezbędnego kapitału. Na finansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska wypłacono z krajowych środków NFOŚiGW w badanych latach 16,2 mln zł. Ze środków funduszy europejskich instytucja ta przekazała 48 mln zł, podczas gdy rok później kwota ta wzrosła do 94 mln zł. Łączna wartość inwestycji realizowanych w latach 2012-2013 z PO LiŚ wyniosła 312,85 mln zł. Dofinansowanie na ich realizację wyniosło średnio 53,67% środków przeznaczonych na wykonanie tych przedsięwzięć. O ile całość zakontraktowanych środków w ramach Funduszu Spójności stanowiło dotację, krajowe zadania są finansowane na kilka różnych sposobów. Szczegółowy podział wraz ze wskazaniem poszczególnych priorytetów ochrony środowiska zostały przedstawione w tabeli poniżej:

Tabela 4.8. Formy finansowania ochrony środowiska z krajowych środków NFOŚiGW według zadań w województwie lubuskim w latach 2012-2013 (kwoty wypłacone w PLN)

Zadanie	Dopłaty	Dotacja	Pożyczka	Razem
Ochrona powietrza	0,00	2 614 989,99	1 836 854,65	4 451 844,64
Ochrona wód	1 072 223,81	1 160 853,00	1 160 853,00	3 393 929,81
Ochrona powierzchni ziemi	0,00	1 233 950,63	0,00	1 233 950,63
Kopaliny	0,00	2 075 125,20	0,00	2 075 125,20
Ochrona przyrody	0,00	5 013 168,25	0,00	5 013 168,25
Monitoring środowiska	0,00	0,00	0,00	0,00
Pozostałe	0,00	0,00	0,00	0,00
Razem	1 072 223,81	12 098 087,07	2 997 707,65	16 168 018,53

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych od NFOŚiGW do raportu z realizacji POŚ

Główny sposób finansowania przez NFOŚiGW zadań ochrony środowiska ze środków krajowych w latach 2012-2013 stanowiła dotacja. Niemal 0,75zł z każdej wypłaconej złotówki przekazywano w formie dotacji. Trzy priorytety finansowano wyłącznie tą drogą. Najwyższe środki przyznano bezzwrotnie na ochronę przyrody. Zadania realizowane w ramach Programu Ochrony Środowiska na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku w istotnie mniejszym stopniu NFOŚiGW finansował pożyczką – niecałe 20% wszystkich wypłaconych środków. Na dopłaty podpisane zostały jedynie 2 umowy na łączną kwotę nieco ponad 1 mln zł. Obie dotyczyły ochrony wód. Pozostałe dziedziny ochrony środowiska nie uzyskały tego rodzaju funduszy. Oprócz NFOŚiGW, także WFOŚiGW uczestniczył w finansowaniu zadań z Programu Ochrony Środowiska, co przedstawiono poniżej:

Tabela 4.9. Wartość podpisanych umów z programów krajowych przez WFOŚiGW w Zielonej Górze według priorytetów i form finansowania w latach 2012-2013 [PLN]

Priorytet	Dotacja	Pożyczka	Pożyczka płatnicza	Rezerwa celowa budżetu państwa	Razem
Edukacja ekologiczna	595 975,21	0,00	0,00	45 066,00	641 041,21
Gospodarka wodna	8 137 660,12	0,00	0,00	0,00	8 137 660,12
Gospodarowanie odpadami	1 156 777,63	2 445 584,58	0,00	0,00	3 602 362,21
Monitoring środowiska	284 112,00	0,00	0,00	1 036 000,00	1 320 112,00
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska,	2 082 602,22	350 772,22	491 130,00	109 993,00	3 034 497,44
Ochrona atmosfery	0,00	2 638 252,00	0,00	0,00	2 638 252,00
Ochrona przyrody	5 541,00	0,00	0,00	208 959,00	214 500,00
Ochrona wód	0,00	49 257 757,09	3 157 200,72	0,00	52 414 957,81
Zaopatrzenie w wodę	0,00	3 274 028,00	0,00	0,00	3 274 028,00
Razem	12 262 668,18	57 966 393,89	3 648 330,72	1 400 018,00	75 277 410,79

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WFOŚiGW w Zielonej Górze

Odmienne do NFOŚiGW, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Zielonej Górze ze środków krajowych w największym stopniu udzielał pożyczek. Stanowią one 81,85% funduszy przeznaczonych na realizację zadań z obszaru ochrony środowiska. Niemal 85% wszystkich pożyczek zostało przyznane w związku z przedsięwzięciami dotyczącymi ochrony wód. Na 155 umów łącznie zawartych w analizowanym okresie przez WFOŚiGW, jedynie 17 dotyczyło tego zadania. Wysokie zaangażowanie funduszy przy stosunkowo niewielkiej liczbie projektów świadczy o znaczących pojedynczych inwestycjach. Beneficjentami środków były gminy, zakłady lub przedsiębiorstwa komunalne zajmujące się gospodarką wodno-ściekową. W ramach priorytetu gospodarowania odpadami natomiast realizowano zadanie z Programu Ochrony Środowiska dotyczące oczyszczania kraju z azbestu. Na przestrzeni lat 2012-2013 zawarto 47 umów na kwotę łączną 2 313 555,26 zł przekazaną w formie dotacji odpowiednio w 50% z NFOŚiGW oraz WFOŚiGW.

10,81% kwoty wsparcia udzielonego przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze, w latach 2012-2013 skierowano w formie dotacji na zadania związane z zapobieganiem i usuwaniem skutków powodzi. Całość środków przyznano dla Województwa Lubuskiego w ramach 10 projektów na działania z obszaru gospodarki wodnej. W ramach tego priorytetu, w latach 2012-2013 realizowano ze środków krajowych WFOŚiGW zadania wyłącznie w tym zakresie. W najmniejszym stopniu instytucja ta angażowała swoje środki na zadania dotyczące ochrony przyrody. Na ten cel przeznaczono jedynie 0,3% alokowanych funduszy krajowych, podczas gdy NFOŚiGW uczestniczył w największym stopniu w finansowaniu tego priorytetu. Specyficznymi formami wsparcia z WFOŚiGW były pożyczki płatnicze – stanowiące niecałe 6% pożyczek, przeznaczone na bieżące wydatki inwestycyjne, które następnie pokrywane były z innych źródeł a także środki przekazane do rezerwy celowej budżetu państwa. Na tych zasadach zapewniono finansowanie

4 podmiotom z sektora finansów publicznych w ramach 14 umów. Głównymi beneficjentami byli Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska oraz Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. Podobnie jak w przypadku NFOŚiGW, także WFOŚiGW wydatkował w ramach pomocy więcej środków ze źródeł zagranicznych niż krajowych. Miały na to wpływ znaczące fundusze dostępne w ramach wsparcia z Unii Europejskiej. Informację o ich alokacji przez WFOŚiGW w Zielonej Górze zaprezentowano poniżej:

Tabela 4.10. Finansowanie ochrony środowiska z Funduszy Unii Europejskiej z WFOŚiGW (tys. zł)

Źródło finansowania	Wartość umów 2007-2013	Dofinansowanie 2007-2013	Środki wyplacone w latach 2012-2013
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	420 005	186 885	52 135
Priorytet I - Gospodarka wodno-ściekowa	349 929	157 503	39 864
Priorytet II - gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi	70 076	29 382	15 271
Lubuski Regionalny Program Operacyjny	475 363	311 938	54 749
Działanie 3.1 - Infrastruktura ochrony środowiska przyrodniczego	273 396	179 113	36 778
Działanie 3.2 - Poprawa jakości powietrza, efektywności energetycznej oraz rozwój i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	195 815	127 933	17 056
Działanie 3.3 - Zarządzanie środowiskiem przyrodniczym	6 152	4 892	915
Ogółem środków bezzwrotnych wypłacono:			106 884

Źródło: Raporty z działalności WFOŚiGW w Zielonej Górze za lata 2012-2013

Łączne dofinansowanie przyznane w latach 2007-2013 ze środków Unii Europejskiej przeznaczone na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska wyniosło na koniec tego okresu 498 823 tys. zł, z czego większa część przypada na Lubuski Regionalny Program Operacyjny, w ramach którego kwota wsparcia wyniosła 311 938 tys. zł. Ze względu na inwestycje przekraczające horyzont analizowanych lat, wskazanie kwoty dokładnie przeznaczonej na wykonanie zadań w zakresie Programu Ochrony Środowiska dla okresu 2012-2013 roku nie jest możliwe. Utrudniają to także formalności związane z rozliczeniem wykonanych prac opóźniające zwrot wydatkowanych przez beneficjentów środków. Jednak o znacznym wkładzie Funduszy Europejskich świadczy kwota prawie 107 mln zł przekazanych podmiotom realizującym inwestycje z zakresu ochrony środowiska na przestrzeni 2012-2013 roku. Stanowi to 21,43% wartości przyznanego dofinansowania. Bezzwrotne fundusze pochodzące z POIiŚ oraz LRPO w prawie 56% pokrywają zapotrzebowanie na kapitał związany z realizacją zakontraktowanych przedsięwzięć inwestycyjnych, co potwierdza ich istotny wpływ na możliwość wykonania założeń z Programu Ochrony Środowiska dla województwa lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku. Pomędzy wskazanymi programami występuje jednak zróżnicowanie – w ramach POI i Ś średnie dofinansowanie od początku trwania perspektywy finansowej 2007-2013 wyniosło 44,5%, podczas gdy dla LRPO było to 65,62%. W zakresie kwot wypłaconych w latach 2012-

2013 nie występuje istotna różnica. Zauważyć jednak należy, że umowy dotyczące działań w ramach LRPO opiewały na wyższą kwotę o ok. 55 mln zł. Także liczba realizowanych projektów jest wyższa i wynosi 119 w porównaniu do 9 umów zawartych w ramach POI i Ś. Wynika to z odmiennej charakterystyki przedsięwzięć – w przypadku POI i Ś są to inwestycje wymagające większego zaangażowania środków. Poniżej w tabeli przedstawiono informację w zakresie liczbę podpisanych umów oraz stopnia zaangażowania środków finansowych w podziale na działania z poszczególnych programów operacyjnych:

Tabela 4.11. Udział nakładów ze środków Funduszy Europejskich dostępnych za pośrednictwem WFOŚiGW w poszczególnych działaniach (tyś. zł)

Źródło finansowania	Ilość podpisanych umów	Dofinansowanie ze środków UE [%]	Stopień zaangażowania środków [%]
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	9	44,50%	100,00%
Priorytet I POI i Ś	6	45,01%	83,32%
Priorytet II POI i Ś	3	41,93%	16,68%
Lubuski Regionalny Program Operacyjny	119	65,62%	100,00%
Działanie 3.1 LRPO	48	65,51%	57,51%
Działanie 3.2 LRPO	48	65,33%	41,19%
Działanie 3.3 LRPO	6	79,52%	1,29%

Źródło: Raporty z działalności WFOŚiGW w Zielonej Górze za lata 2012-2013

Zarówno pod względem alokacji funduszy jak i zawartych umów, głównymi działaniami w LRPO są Działanie 3.1 oraz 3.2. Wartość inwestycji w ramach Priorytetu I POI i Ś wynosząca prawie 350 mln zł, czyli 83,32% wszystkich projektów z zakresu ochrony środowiska realizowanych do końca 2013 roku z tego programu w województwie lubuskim, odzwierciedla znaczne zaangażowanie kapitałowe w realizację zobowiązań akcesyjnych wynikających z dyrektywy 91/271/EWG odnośnie gospodarki ściekowej potwierdzone badaniami ankietowymi wśród podmiotów wykonujących zadania z Programu Ochrony Środowiska na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku. Przedstawiona tabela potwierdza także informację podmiotów dotyczącą inwestycji w zakresie ochrony powietrza – odzwierciedloną w Działaniu 3.2 LRPO. Podpisane 48 umów o dofinansowanie z funduszy Unii Europejskiej jest odzwierciedleniem przedsięwzięć realizowanych w zakresie termomodernizacji, wymiany kotłów oraz energii odnawialnej w latach 2007-2013. Potwierdza to kluczową rolę środków z Unii Europejskiej w wykonaniu zadań z „Programu Ochrony Środowiska na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku” w latach 2012-2013 a także mniejszą rolę WFOŚiGW oraz NFOŚiGW jako instytucji finansujących ze środków krajowych. Zauważyć jednak należy, że znaczną ilość zadań związanych z ochroną środowiska zawartą w POŚ stanowią działania bieżące, na które podmioty odpowiedzialne wydają środki zgromadzone w ramach własnego funkcjonowania lub przyznane z budżetu państwa, czego przykładem są Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych oraz Fundusz Kolejowy.

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Tabela 4.12. Nakłady na realizację zadań zawartych w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku w latach 2012-2013

Działanie	Wydatki ogółem	Wydatki krajowe	Wydatki WFOŚiGW	Wydatki zagraniczne	Finansowanie z udziałem środków UE
Edukacja ekologiczna					
Inne działania związane z podnoszeniem wiedzy na temat ochrony przyrody	318 249,02	318 249,02	37 243,01	0,00	0,00
Opracowywanie lokalnych programów edukacji ekologicznej	235 166,05	171 535,02	12 000,00	0,00	0,00
Pozostałe działania związane z rozwojem bazy EE	1 695 594,87	1 681 094,88	0,00	0,00	0,00
Promowanie działań z zakresu edukacji ekologicznej i ochrony środowiska poprzez lokalne media	57 590,90	43 850,00	43 850,00	0,00	0,00
Prowadzenie działań podnoszących wiedzę z zakresu właściwej gospodarki odpadami	85 832,25	85 832,25	2 879,98	0,00	0,00
Prowadzenie szkoleń, warsztatów i spotkań mających na celu podniesienie wiedzy na temat możliwości prowadzenia działań na obszarach Natura 2000 oraz obowiązujących w tym zakresie procedur	390,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rozwój ośrodków edukacji ekologicznej i przyrodniczo-leśnej oraz innych obiektów, w których prowadzone są zajęcia z edukacji ekologicznej	841 837,12	268 837,12	227 923,12	0,00	573 000,00
Wyjazdy dzieci i młodzieży do miejsc związanych z ochroną środowiska	104 375,01	16 186,01	0,00	0,00	0,00
Wyjazdy dzieci i młodzieży do ośrodków edukacji ekologicznej, przyrodniczej itp.	1 752 752,74	1 726 858,88	0,00	0,00	0,00
Zakup materiałów niezbędnych do prowadzenia działań z zakresu edukacji ekologicznej	240 400,71	223 155,73	5 360,90	0,00	0,00
Kształcenie kadr samorządowych w zakresie przepisów prawa ochrony środowiska, obowiązujących procedur oraz podnoszenie wiedzy z wybranych komponentów środowiska	3 764 071,75	3 748 354,48	0,00	0,00	0,00
Organizowanie szkoleń dla rolników z z zakresu właściwego nawożenia, promocji rolnictwa ekologicznego, stosowania dobrych praktyk	27 265,00	11 665,00	1 425,00	0,00	0,00
Działania promujące i podnoszące poziom wiedzy nt. walorów środowiska przyrodniczego na terenie województwa	1 867 336,54	1 757 862,68	35 038,00	83 280,00	0,00
Pozostałe działania podnoszące poziom wiedzy z zakresu ochrony środowiska, zwłaszcza ochrony powietrza, zarówno wśród dzieci i młodzieży, jak i dorosłych	7 262 134,76	7 235 906,50	602 919,50	0,00	0,00
Propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody oraz wpływu nieprawidłowej gospodarki ściekowej w domostwach i gospodarstwach rolnych na jakość wód	800,00	800,00	0,00	0,00	0,00
Gospodarka odpadami					
Intensyfikacja edukacji ekologicznej, promującej właściwe postępowanie z odpadami oraz prowadzenie skutecznej kampanii informacyjno-edukacyjnej w tym zakresie	662 715,58	596 434,41	259 018,91	0,00	0,00
Monitoring prawidłowego postępowania z olejami odpadowymi	3 733 000,00	3 733 000,00	0,00	0,00	0,00
Objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych wszystkich mieszkańców najpóźniej do 2015 r	3 958 326,67	2 310 341,99	0,00	0,00	0,00
Prowadzenie cyklicznych kontroli poszczególnych podmiotów wprowadzających pojazdy, punktów zbierania pojazdów, stacji demontażu prowadzących strzeżarki, w zakresie przestrzegania przepisów o recyklingu pojazdów wycofywanych z eksploatacji	3 733 000,00	3 733 000,00	0,00	0,00	0,00
Przygotowanie do ponownego wykorzystania i recykling materiałów odpadowych	78 611,00	62 043,00	0,00	0,00	0,00
Rozbudowa i budowa zakładów zagospodarowania odpadów obejmujące regionalne	42 769 886,45	10 027 406,70	2 163 008,52	124 827,66	25 102 370,47

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych					
Rozbudowa infrastruktury technicznej selektywnego zbierania, przetwarzania oraz ponownego wykorzystania odzysku w tym recyklingu odpadów z budowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Wydawanie decyzji związanych z realizacją celów spełniających założenia wojewódzkiego planu gospodarki odpadami	8 000,00	8 000,00	0,00	0,00	0,00
Wylimitowanie praktyk niewłaściwej eksploatacji i rekultywacji składowisk odpadów	2 570 412,24	282 576,06	282 576,06	2 287 836,18	0,00
Zakończenie porządkowania składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne	1 569 587,40	826 953,60	0,00	0,00	0,00
Zapewnienie dostępności odpowiedniej przepustowości instalacji do przetwarzania odpadów	1 602 862,34	1 602 862,34	0,00	0,00	0,00
Zwiększenie nadzoru nad prowadzenie gospodarki odpadami przez małych wytwórców tych odpadów w małej ilości	3 733 000,00	3 733 000,00	0,00	0,00	0,00
Zwiększenie wykorzystania osadów ściekowych w trakcie prowadzenia inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków	84 855,96	84 855,96	0,00	0,00	0,00
Realizacja działań zawartych w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032	2 529 101,64	2 528 333,10	1 226 568,64	0,00	0,00
Objęcie wszystkich mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów najpóźniej do 2015 r	778 015,69	97 558,00	0,00	0,00	0,00
Stymulowanie rozwoju rynku surowców wtórnych i produktów zawierających surowce wtórne poprzez wspieranie współpracy organizacji odzysku, przemysłu i samorządu terytorialnego oraz konsekwentne egzekwowanie obowiązków w zakresie odzysku i recyklingu	415 365,00	349 970,00	0,00	0,00	0,00
Zmniejszenie masy składowanych odpadów komunalnych do max 60% wytworzonych odpadów do końca 2014 r	121 160,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów	70 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Wspieranie wdrożenia efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym technologii pozwalających na recykling oraz odzysk energii zawartej w odpadach	4 868 470,14	57 826,07	0,00	4 810 644,07	0,00
Przegląd spalarni odpadów medycznych przynajmniej raz w roku	3 733 000,00	3 733 000,00	0,00	0,00	0,00
Gospodarka wodna					
Budowa i modernizacja systemów poboru i uzdatniania wody	16 546 315,55	7 611 118,73	3 274 028,00	3 156 459,00	3 598 823,94
Budowa nowych oraz modernizacja istniejących sieci wodociagowych	46 218 416,51	21 845 295,19	14 961 758,93	4 788 713,88	14 482 248,18
Budowa zbiorników retencyjnych, w tym realizacja Programu Małej Retencji wodnej	179 587,47	0,00	0,00	89 004,08	0,00
Budowa, rozbudowa i modernizacja komunalnych oczyszczalni ścieków oraz systemu kanalizacji	187 494 927,32	74 163 991,13	51 590 982,81	15 917 180,37	65 241 234,50
Modernizacja i budowa infrastruktury przeciwpowodziowej oraz zabudowy regulacyjnej	70 404 855,12	15 731 086,31	8 137 660,12	10 788 700,70	43 885 068,11
Opracowanie warunków korzystania z wód regionów wodnych	527 510,00	527 510,00	148 830,00	0,00	0,00
Opracowanie warunków korzystania z wód zlewni	779 691,00	779 691,00	0,00	0,00	0,00
Propagowanie oraz budowa oczyszczalni przydomowych w tych miejscach, gdzie brak będzie kanalizacji w okresie perspektywnym	5 720 972,05	3 994 179,60	400 000,00	0,00	346 000,00
Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych	7 144 000,00	7 144 000,00	513 440,00	0,00	0,00
Utrzymywanie koryt cieków, kanałów i obwałowań w należytym stanie technicznym,	40 482 109,59	39 883 083,64	0,00	540 545,95	0,00

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

remonty budowli wodnych, w tym regulacyjnych					
Zwiększenie możliwości retencyjnych m.in. na obszarach cennych przyrodniczo i ochrona siedlisk wodnych od wód zależnych	10 134 438,74	1 520 165,81	0,00	8 614 272,93	0,00
Budowa kanalizacji deszczowej, modernizacja kanalizacji w celu wydzielenia kanalizacji deszczowej, budowa osadników i separatorów wód opadowych i roztopowych na wylotach sieci deszczowej do zbiorników	6 932 195,66	4 892 792,37	794 000,00	0,00	579 163,38
Rewitalizacja jezior oraz zagospodarowanie terenów wokół jezior dla potrzeb turystyki i rekreacji	691 935,90	281 950,90	0,00	409 985,00	0,00
Opracowanie: wstępnej oceny ryzyka powodziowego, map zagrożenia i ryzyka powodziowego, planów zarządzania tym ryzykiem, uwzględnienie granic obszarów na tych mapach	59 624,25	0,00	0,00	0,00	0,00
Kontrola sposobów postępowania ze ściekami komunalnymi z domostw, prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków i wdrożenie harmonogramu wywozu nieczystości płynnych i osadów ściekowych i przydomowych oczyszczalni	429 975,00	429 975,00	429 975,00	0,00	0,00
Renaturyzacja koryt i dolin rzecznych, w tym ochrona, zachowanie i przywracanie biotopów oraz naturalnych siedlisk przyrodniczych wodnych i od wód zależnych	2 632 614,00	396 592,10	0,00	2 236 021,90	0,00
Organizacja i przeprowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych wraz z konsultacjami społecznymi projektu aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy	146 370,00	146 370,00	0,00	0,00	0,00
Prowadzenie wojewódzkiego systemu informowania społeczeństwa o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i wykorzystywanej w kąpieliskach	201 065,00	201 065,00	0,00	0,00	0,00
Kopaliny					
Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalni	2 000,00	2 000,00	0,00	0,00	0,00
Ochrona przed hałasem					
Kontrola jednostek gospodarczych oraz lotnisk w zakresie emitowanego hałasu	3 733 000,00	3 733 000,00	0,00	0,00	0,00
Ograniczenie hałasu emitowanego przez środki transportu	126 580 513,07	125 167 459,86	0,00	0,00	1 413 053,21
Opracowanie wynikających z map akustycznych Programów ochrony przed hałasem	39 360,00	39 360,00	0,00	0,00	0,00
Przeprowadzenie edukacji ekologicznej oraz promocja komunikacji zbiorowej, transportu rowerowego, proekologicznego korzystania z samochodów	345 764,79	297 552,12	0,00	48 212,67	0,00
Tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego	581 828,25	451 909,00	0,00	0,00	0,00
Opracowanie i wdrożenie zasad organizacji ruchu sprzyjających obniżeniu emisji hałasu do środowiska	15 669 377,65	4 000,00	0,00	0,00	15 576 593,65
Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa lubuskiego ponad normatywnym hałasem	96 319 562,64	24 161 815,71	0,00	0,00	44 880 606,23
Kontrola zakładów w przypadku naruszeń zasad przestrzegania emisji hałasu przemysłowego do środowiska oraz zastosowanie środków naprawczych przez zakłady przemysłowe jak ekrany akustyczne, obudowy dźwiękochłonne, tłumiki i inne	3 783 553,89	3 783 553,89	0,00	0,00	0,00
Zapobieganie rozprzestrzeniania się hałasu w środowisku w miejscach znacznych przekroczeń	19 500,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ochrona przed polami elektromagnetycznymi					
Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych na terenie województwa	7 144 000,00	7 144 000,00	513 440,00	0,00	0,00

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Ochrona przyrody i krajobrazu					
Budowa lub przebudowa dróg leśnych uznanych za drogi pożarowe	61 349 701,16	41 715 485,49	0,00	19 634 215,67	0,00
Czynna ochrona siedlisk cennych przyrodniczo	12 067 638,60	5 983 545,40	0,00	5 676 537,20	0,00
Kontynuowanie inwentaryzacji przyrodniczej województwa ze szczególnym uwzględnieniem obszarów Natura 2000	30 900,00	30 900,00	0,00	0,00	0,00
Monitorowanie oraz ograniczanie występowania szkodników owadów w lasach	8 669 945,06	7 058 017,06	0,00	0,00	0,00
Monitorowanie oraz ograniczanie zagrożenia pożarowego w lasach	1 079 626,37	1 079 626,37	0,00	0,00	0,00
Opracowanie i wdrażanie kompleksowych systemów zarządzania obszarami cennym przyrodniczo wraz z tworzeniem infrastruktury edukacyjnej, informacyjnej, turystycznej i służącej ochronie przyrody	552 603,83	552 603,83	18 729,00	0,00	0,00
Promocja turystyki związanej z gospodarką leśną i łowiecką oraz turystyki ekologicznej i rowerowej	981 800,00	492 600,00	0,00	0,00	0,00
Prowadzenie doradztwa dla właścicieli gruntów korzystających e wsparcia UE dla działań związanych z leśnictwem	6 571,70	746,77	0,00	0,00	0,00
Prowadzenie waloryzacji przyrodniczej obszarów leśnych	52 000,00	52 000,00	0,00	0,00	0,00
Przebudowa drzewostanów pod kątem zgodności z siedliskie, w szczególności na terenach obszarów chronionych	1 286 712,11	1 286 712,11	0,00	0,00	0,00
Realizacja planów urządzenia lasów	38 644 108,00	38 644 108,00	0,00	0,00	0,00
Wzmacnianie techniczne służb leśnych dla potrzeb ujawniania i zwalczania zagrożeń niszczenia przyrody przez człowieka	23 420,00	23 420,00	0,00	0,00	0,00
Zalesienie nowych terenów, w tym gruntów zbędnych dla rolnictwa oraz nieużytków z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo-krajobrazowych	147 192,84	147 192,84	0,00	0,00	0,00
Opracowanie i zatwierdzenie planów ochrony dla istniejących parków narodowych i krajobrazowych oraz rezerwatów przyrody a także planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000	3 942 145,61	1 274 983,18	8 696,00	573 402,05	2 093 760,38
Monitoring stanu gatunków i siedlisk na obszarach Natura 2000 oraz przeciwdziałanie pogorszeniu się tego stanu	567 388,00	567 388,00	120 654,00	0,00	0,00
Tworzenie nowych form ochrony przyrody na podstawie wyników inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej	1 800,00	1 800,00	0,00	0,00	0,00
Podnoszenie świadomości przyrodniczej społeczeństwa, udostępnienie lasów poprzez utrzymanie i rozwój posiadanej infrastruktury, rozszerzaniu bazy do edukacji ekologicznej, partycypacji w inwestycjach wspólnych z samorządami w zakresie rozwoju turystyki na obszarach leśnych i przyleśnych	2 391 208,46	1 950 334,03	0,00	0,00	440 874,43
Działania mające na celu ochronę lasu przed szkodami wyrządzanymi przez zwierzynę leśną	18 243 624,90	17 814 946,90	0,00	0,00	0,00
Zwiększenie ilości powierzchni zadrzewień na terenach rolniczych oraz rozszerzenie zakresu leśnej rekultywacji terenów zdegradowanych w tym odtwarzanie potencjału produkcji leśnej	2 472 606,46	1 980 274,46	0,00	492 332,00	0,00
Renaturalizacja obszarów leśnych w tym obszarów wodnych - błotnych, obiektów cennych przyrodniczo, znajdujących się na terenach leśnych	240 887,71	102 178,16	0,00	138 709,55	0,00
Realizacja Krajowego programu zwiększania lesistości	121 348,46	121 348,46	0,00	0,00	0,00
Odnawialne źródła energii					

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Wdrażanie projektów z zastosowaniem odnawialnych i alternatywnych źródeł energii	18 360 962,00	126 500,00	0,00	18 000,00	18 216 462,00
Pozostałe					
Pozostałe	18 418 254,27	15 221 246,87	823 688,00	498 850,88	2 496 965,00
Współpraca transgraniczna					
Organizowanie lub udział w spotkaniach dotyczących transgranicznej ochrony środowiska i ochrony przeciwpowodziowej	10 431 000,00	10 411 000,00	0,00	0,00	20 000,00
Opracowanie dokumentów dotyczących współpracy transgranicznej w zakresie ochrony środowiska i ochrony przeciwpowodziowej	7 144 000,00	7 144 000,00	513 440,00	0,00	0,00
Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego					
Budowa i modernizacja systemów i urządzeń do redukcji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych oraz do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych	13 667 800,00	50 000,00	0,00	0,00	13 617 800,00
Budowa obwodnic, przebudowa i modernizacja/poprawa stanu technicznego dróg	163 402 492,76	64 646 289,90	0,00	2 369 003,75	78 121 054,67
Modernizacja istniejących kotłowni	10 665 070,58	2 807 474,38	772 906,00	0,00	7 643 600,00
Modernizacja sieci przesyłowych	4 257 870,54	4 257 870,54	1 759 105,00	0,00	0,00
Modernizacja układów technologicznych	296 385,00	296 385,00	0,00	0,00	0,00
Monitoring powietrza	7 723 000,00	7 713 000,00	1 081 940,00	0,00	0,00
Monitorowanie i zarządzanie Programem ochrony powietrza	123 062,00	123 062,00	24 354,00	0,00	0,00
Podłączenie budynków do sieci ciepłowniczej	9 819 483,06	9 819 483,06	106 241,00	0,00	0,00
Realizacja zadań wskazanych w programie ochrony powietrza	5 428 300,28	1 389 370,94	0,00	2 909 985,00	48 462,62
Utrzymanie czystości dróg w celu ograniczenia emisji wtórnej	2 487 561,84	1 436 383,84	0,00	0,00	0,00
Zakup pojazdów transportu publicznego o niskiej emisji spalin	2 688 900,00	2 688 900,00	0,00	0,00	0,00
Zmiana systemu ogrzewania na bardziej efektywny ekologicznie i energetycznie	2 070 213,64	1 236 380,00	0,00	631 500,00	145 411,77
Termomodernizacja budynków	39 142 202,35	25 452 562,93	0,00	2 452 795,74	551 461,55
Przeciwdziałanie powstawaniu awarii przemysłowych					
Opracowanie zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego dla terenu narażonego na skutki awarii przemysłowej położonego poza zakładem o dużym ryzyku	15 000,00	15 000,00	0,00	0,00	0,00
Prowadzenie i weryfikacja elektronicznej bazy danych w zakresie zakładów mogących powodować poważną awarię	3 733 000,00	3 733 000,00	0,00	0,00	0,00
Doposażenie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego	9 639 652,76	4 303 942,76	2 880 497,44	5 335 710,00	0,00
Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego	8 000,00	8 000,00	0,00	0,00	0,00
Wygzekwowanie od wszystkich zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii, opracowania i wdrożenia systemów bezpieczeństwa gwarantujących ochronę ludzi i środowiska	3 733 000,00	3 733 000,00	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet z realizacji Programu Ochrony Środowiska w latach 2012-2013

5. Ocena efektywności POŚ WL

Efektywność POŚ WL oceniona zostanie na podstawie wskaźników zaproponowanych w tym dokumencie. Wskaźniki te posłużyć miały do zmierzenia stopnia efektywności Programu w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska oraz innych elementów, na które ma wpływ realizacja zadań zaplanowanych w planie operacyjnym. Zbiorcze informacje na temat dynamiki zmian poszczególnych wskaźników zawiera tabela poniżej (Tabela 5.1)

Wskaźniki podzielone zostały na dwie grupy: wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko oraz wskaźniki społeczno – ekonomiczne. Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko wskazują na częściową poprawę jakości środowiska w województwie lubuskim. Również wskaźniki społeczno – ekonomiczne potwierdzają częściową poprawę stanu środowiska w województwie. Wnioskować można zatem, że efektywność ekologiczna POŚ WL jest zadowalająca i dalsza realizacja programu pozwoli na poprawę stanu środowiska województwa lubuskiego i zmniejszenie presji na środowisko.

Tabela 5.1 Wskaźniki efektywności Programu Ochrony Środowiska Województwa Lubuskiego w latach 2012 – 2013.

Lp.	Wskaźnik	Stan wyjściowy (2010 r.)	2012		2013		
				Dynamika zmian [%]		Dynamika zmian [%]	
A. Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko							
1.	Ocena ogólna jakości wód podziemnych: udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości (%) W	klasa I	0	0	0	0	
		klasa II	15	5	-66,67	1	-80,00
2.	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu (kg/rok) G	BZT ₅	282 508	293 385	3,85	313 713	6,93
		ChZT	1 637 782	1 939 479	18,42	1 856 495	-4,28
		Zawiesina	420 850	367 077	-12,78	380 685	3,71
		Azot ogólny	490 149	361 252	-26,30	326 852	-9,52
		Fosfor ogólny	23 720	25 551	7,72	20 279	-20,63
3.	Zużycie wody na potrzeby gospodarki i ludności (dam ³ /rok) G	Ogółem	89 364	92 273,7	3,26	88 953,9	-3,60
		Gospod. dom.	30 298	29 345,3	-3,14	29 539,0	0,66
4.	Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane (% ścieków wymagających oczyszczania) G	95,7	94,0	-1,75	95,6	1,63	
5.	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków (% l. ludności) G	Ogółem	67,4	70,3	4,27	71,4	1,59
		Miasta	92,2	92,1	-0,07	93,3	1,26
		Wsie	24	32,6	35,88	33,8	3,64
6.	Odpady komunalne zebrane, w tym selektywnie (Mg) G, S	Ogółem	318 330,25	304 074,41	-4,48	313 098,11	2,97
		Selektywnie	18 220,60	31 829,4	74,69	39 031,0	22,63
7.	Ilość odpadów przetworzonych biologicznie (tys. Mg) G, S	38	34,3	-9,74	46,7	36,15	
8.	Ilość odpadów komunalnych unieszkodliwionych przez składowanie (tys. Mg) G, S	232	175,8	-24,22	31,7	-81,97	
9.	Wytworzone odpady przemysłowe, w tym poddane odzyskowi (Mg) WSO	Ogółem	2824,5	1462,3	-48,23	307,3	-78,99
		Odzysk	1917,8	897,7	-53,19	360,4	-59,85

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

10.	Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych (t/rok) G	1,39	1,16	-16,40	1,11	-4,48	
11.	Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych, w tym CO ₂ (t/rok) G	Ogółem	2 080 915	2 054 163	-1,29	2 009 504	-2,17
		Dwutlenek węgla	2 052 779	2 030 131	-1,10	1 985 842	-2,18
		Dwutlenek siarki	3 034	2 630	-13,32	2 282	-13,23
		Tlenki azotu	2 744	2 399	-12,57	2 405	0,25
		Tlenek węgla	21 550	17 856	-17,14	17 640	-1,21
12.	Ilość zarejestrowanych pojazdów samochodowych i ciągników (bez motorowerów) (szt.) G	609 231	668 589	9,74	694 542	3,88	
13.	Lesistość województwa (% ogólnej powierzchni województwa) G	49	49,1	0,20	49,2	0,20	
14.	Powierzchnia terenów objęta formami prawnej ochrony obszarowej (% ogólnej powierzchni województwa) G	38,9	38,9	0,00	38,8	-0,13	
15.	Powierzchnia gruntów A. zdegradowanych i zdewastowanych wymagających rekultywacji oraz B. zrehabilitowanych i zagospodarowanych (ha) G	A	1 538	1 627	5,79	1 511	-7,13
		B	33	57	72,73	150	163,16
16.	Zużycie nawozów mineralnych na 1 ha użytków rolnych, ogółem NPK (kg/ha) G	120,4	105,2	-12,62	188,5	79,18	
17.	Zużycie nawozów wapniowych na 1 ha użytków rolnych (kg/ha) G	36,4	38,6	6,04	24	-37,82	
18.	Liczba gospodarstw ekologicznych posiadających certyfikat i powierzchnia użytków rolnych I	Liczba (szt.)	839	1 363	62,46	1 433	5,14
		w tym przetwórci	5	6	20,00	6	0,00
		Pow. (ha)	22 929	52 580,52	129,32	54 692,57	4,02
19.	Udział odnawialnych źródeł energii (%) G	4,5	11,4	153,33	12,3	7,89	
B. Wskaźniki społeczno-ekonomiczne							
20.	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska i gosp. wodną (tys. zł) G	352 146,50	293 718,1	-16,59	307 593,5	4,72	
21.	Stan zdrowia obywateli, mierzony przy pomocy przeciętnej dalszej długości życia dla wieku 65 lat (w latach) oraz umieralności niemowląt (l.os) G	Kobiety	18,8	19,5	3,72	19,3	-1,03
		Mężczyźni	14,1	15,1	7,09	14,9	-1,32
		Umieralność niemowląt	59	62	5,08	55	-11,29
22.	Powierzchnia obszarów wyłączanych z rolniczego i leśnego użytkowania dla potrzeb innych sektorów produkcji i usług (ha) G	Grunty rolne wyłączane z produkcji	73	169	131,51	119	-29,59
		Grunty leśne wyłączane z produkcji	30	64	113,33	13	-79,69
23.	Liczba organizacji pozarządowych działających w zakresie ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego N	120 (stan na dzień 21.09.2011r.)	b.d.	-	169 (stan na dzień 08.06.2015r.)	40,83	

Objaśnienia:

W – dane wg WIOŚ w Zielonej Górze (Oceny jakości wód podziemnych woj. lubuskiego za rok 2010, 2012, 2013)

G – dane wg GUS (Bank Danych Lokalnych)

S – dane wg UM Woj. Lubuskiego (Sprawozdanie z realizacji Planu gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego za okres od 1 stycznia 2011 roku do 31 grudnia 2013 roku)

WSO – Wojewódzki System Odpadowy

I – dane wg Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych

N – dane wg www.bazy.ngo.pl

Wskaźniki, które w stosunku do 2010 r. uległy w największym stopniu poprawie to:

- Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków,
- Ilość odpadów komunalnych zebranych selektywnie,
- Ilość odpadów komunalnych unieszkodliwianych przez składowanie,
- Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych,
- Powierzchnia gruntów zrekultywowanych i zagospodarowanych,
- Liczba gospodarstw ekologicznych posiadających certyfikaty i powierzchnia użytków rolnych,
- Udział odnawialnych źródeł energii,
- Stan zdrowia obywateli,
- Liczba organizacji pozarządowych działających w zakresie ochrony środowiska w tym: ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego.

Liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków systematycznie wzrasta. W 2013 r. 71,4% mieszkańców odprowadzało ścieki do oczyszczalni ścieków komunalnych. Największy wzrost zauważa się w przypadku obszarów wiejskich, gdzie w porównaniu z rokiem bazowym nastąpił wzrost o ok. 36% w 2012 r., a w 2013 dalszy wzrost o ok. 4%.

Zwiększa się ilość odpadów zbieranych selektywnie o ok. 75% w 2012 r. i ok. 23% w 2013 r. Zmniejsza się znacząco również ilość odpadów komunalnych unieszkodliwianych na składowiskach. Spadek w 2012 r. wyniósł 24% w stosunku do roku bazowego, a w 2013 r. 81% w stosunku do roku poprzedzającego. Wskazuje to na zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi oraz słuszność zmiany systemu gospodarki odpadami komunalnymi i przejęcia przez gminy obowiązków mieszkańców w zakresie gospodarowania odpadami.

W latach 2012 – 2013 zaobserwowano zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych na poziomie od ok. 1% do ok. 17%, w porównaniu z rokiem wyjściowym. Wskazuje to na zmniejszenie presji na środowisko jaką jest emisja z zakładów przemysłowych, szczególnie uciążliwych.

W okresie sprawozdawczym nastąpiło prawie pięciokrotne zwiększenie powierzchni terenów zrekultywowanych i zagospodarowanych względem roku 2010. Tak duży wzrost powierzchni tych terenów powoduje zmniejszenie różnic pomiędzy powierzchnią terenów zdegradowanych i zdewastowanych, a powierzchnią terenów zrekultywowanych.

Liczba gospodarstw ekologicznych nadal szybko wzrasta. Zwiększenie liczby gospodarstw ekologicznych posiadających certyfikaty wyniosło w 2012 r. ponad 60%, a powierzchni użytków rolnych prawie 130%. Dopiero w 2013 r. ich ilość i powierzchnia się ustabilizowała. Utworzonych zostało 70 gospodarstw ekologicznych o powierzchni powyżej 2 tys. ha.

Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej systematycznie zwiększał się w okresie sprawozdawczym. Na koniec 2013 r. udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w całkowitej produkcji energii elektrycznej wynosił, zgodnie z danymi GUS – 12,3%. Wskazuje to na osiągnięcie poziomu wyznaczonego w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 18 października 2012 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązków uzyskania i przedstawienia do umorzenia świadectw pochodzenia, uiszczenia opłaty zastępczej, zakupu energii elektrycznej i ciepła wytworzonych w odnawialnych źródłach energii oraz obowiązku potwierdzania danych dotyczących ilości energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnym źródle energii (Dz. U. 2012, poz. 1229), który wynosił 2013 r. - 12,0%.

Stan zdrowia mieszkańców województwa lubuskiego, mierzony przeciętną dalszą długością życia dla wieku 65 lat ulega wahaniom. W 2012 r. wartość ta wzrosła względem 2010 r. w przypadku kobiet o ok. 8 miesięcy, u mężczyzn o 1 rok. W 2013 r. wartości te zmalały jednak nadal są wyższe od wartości określonych w roku bazowym.

Zwiększenie liczby organizacji pozarządowych działających w zakresie ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego o ok. 40% sugeruje większe zainteresowanie mieszkańców sprawami ochrony środowiska, w szczególności sprawami związanymi z przyrodą, ochroną roślin i zwierząt cennych dla zachowania różnorodności biologicznej województwa.

Wskaźniki, które są dowodem częściowego pogorszenia oceny efektywności *POŚ WL*, to:

- ocena ogólna jakości wód podziemnych,
- ilość zarejestrowanych pojazdów samochodowych i ciągników,
- powierzchnia zdegradowanych i zdewastowanych gruntów, które należy poddać rekultywacji,
- nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną.

Dane WIOŚ w Zielonej Górze wskazują na pogarszanie się jakości wód podziemnych znajdujących się w obrębie województwa lubuskiego. Ilość wód podziemnych dobrej jakości zmniejszyła się z 15 w 2010 r. do jednej w 2013r., czego efektem jest zła ocena ogólna jakości wód podziemnych.

Zwiększa się również ilość zarejestrowanych pojazdów samochodowych i ciągników, co spowodować może pogorszenie jakości powietrza w wyniku emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych do atmosfery,

która obecnie wymaga już ustanowienia programów ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszanego PM10, benzo(a)pirenu oraz arsenu.

Powierzchnia zdegradowanych i zdewastowanych gruntów, które należy poddać rekultywacji najpierw wzrosła, aby później w 2013 r. spaść poniżej stanu wyjściowego z 2010 r. Należy jednak zauważyć, że pomimo wzrostu powierzchni terenów poddanych rekultywacji, stosunek ich powierzchni i powierzchni gruntów, które wymagają rekultywacji, jest nadal niewielki i wynosi ok. 10%.

Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną w okresie sprawozdawczym uległy zmniejszeniu, w porównaniu z 2010 r. Spadek ponad 16%, zanotowany w 2012 r. nie został zniwelowany w 2013 r. Wartość nakładów wyniosła w 2013 r. 307 593,5 tys. zł i nadal była niższa od wartości nakładów poniesionych w 2010 r.

Analizując tabelę należy zauważyć, że zużycie nawozów mineralnych i wapniowych ulega znacznym wahaniom. W stosunku do stanu wyjściowego zużycie nawozów mineralnych na 1 ha użytków rolnych najpierw spada w 2012 r. o ok. 13%, a następnie znacząco wzrasta w 2013 r., aż o 79%, w porównaniu z rokiem wcześniejszym. W przypadku zużycia nawozów wapniowych na 1 ha użytków rolnych jest sytuacja odwrotna. W 2012 r. nastąpił wzrost ich zużycia o ok. 6%, a w 2013 r. spadek o ok. 38%, do wartości poniżej stanu wyjściowego.

Dużym wahaniom ulega również powierzchnia obszarów wyłączanych z rolniczego i leśnego użytkowania dla potrzeb innych sektorów produkcji i usług. W 2012 r. nastąpił znaczący wzrost powierzchni gruntów rolnych i leśnych wyłączonych z produkcji o ponad 110% każdy, względem 2010 roku. W 2013 r. nastąpił natomiast spadek powierzchni gruntów rolnych wyłączonych z produkcji o ok. 30%, a gruntów leśnych o ok. 80%, w stosunku do roku 2012.

Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu zmieniały się względem stanu wyjściowego. Wartości BZT₅ i ChZT wzrosły w okresie sprawozdawczym, natomiast zawiesina, azot ogólny i fosfor ogólny znacząco zmniejszyły się.

6. Podsumowanie

Program Ochrony Środowiska Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019 jest realizacją polityki ekologicznej państwa i ma na celu zapewnienie zrównoważonego rozwoju środowiska oraz jego ochronę przed presjami. Niniejszy Raport przedstawia stan środowiska województwa lubuskiego w okresie sprawozdawczym oraz obejmuje ocenę postępów w realizacji działań, określonych w planie operacyjnym, w zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

W planie operacyjnym "Program Ochrony Środowiska Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019", wyznaczono 12 priorytetów, które dotyczyły: zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, ochrony przyrody i krajobrazu, ochrony przed hałasem, ochrony przed polami elektromagnetycznymi, odnawialnych źródeł energii, przeciwstawianiu powstawaniu awarii przemysłowych, kopalni, degradacji powierzchni ziemi i gleb, współpracy transgranicznej i edukacji ekologicznej. W priorytetach określono 146 działań, których realizacja ma przyczynić się do poprawy jakości i stanu środowiska oraz zapewnić zrównoważony rozwój województwa lubuskiego.

W okresie sprawozdawczym 2012-2013, ze 146 działań, przyjętych do realizacji w ramach realizacji planu operacyjnego, zrealizowano w całości 36 działań, nie zrealizowano 18 działań. Pozostałe działania są w trakcie realizacji. Dla zadań tych ostateczny termin realizacji został wyznaczony na 2015r. Zadania te w większości realizowane są w ramach zadań własnych w sposób ciągły, w związku z posiadanymi kompetencjami.

Działania niezrealizowane dotyczą priorytetów związanych z: ochroną przyrody (2), gospodarką odpadami(5), ochroną przed hałasem(1), poważnymi awariami(2), glebą i powierzchnią ziemi(3), transgranicznym oddziaływaniem(1). Brak ich realizacji wynika, głównie z terminu końcowego jaki został przyjęty do ich realizacji w planie operacyjnym tj. 2015r. oraz z braku kompetencji jednostek realizujących, do ich wykonania.

Analiza zrealizowanych lub będących w trakcie realizacji działań, wskazuje, iż ich realizacja w dużej mierze przyczynia się do poprawy jakości środowiska i jakości życia mieszkańców.

W okresie sprawozdawczym zwiększyła się liczba osób korzystających z oczyszczalni ścieków, ilość odpadów komunalnych zebranych selektywnie, liczba gospodarstw i powierzchnia użytków ekologicznych, zwiększył się udział odnawialnych źródeł energii w produkcji energii elektrycznej

i cieplej, poprawił się stan zdrowia obywateli. Zwiększyła się również liczba organizacji pozarządowych działających w zakresie ekologii, ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego.

Zmniejszeniu w okresie sprawozdawczym uległa: ilość odpadów komunalnych unieszkodliwianych przez składowanie, wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych, wielkość niskiej emisji. W zakresie ochrony powierzchni ziemi i gleb obserwuje się poprawę ich wartości kwasowej.

Wskaźniki, które uległy pogorszeniu w okresie sprawozdawczym to: ocena ogólna jakości wód podziemnych, ilość zarejestrowanych pojazdów samochodowych i ciągników – (jako wskaźnik mający wpływ na jakość powietrza, ilość powstających odpadów oraz wzrost emisji hałasu), powierzchnia zdegradowanych i zdewastowanych gruntów, które należy poddać rekultywacji oraz nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną.

W okresie sprawozdawczym nie podjęto lub w niewystarczającym stopniu realizowano część działań. Działania te znajdują się w priorytecie gospodarka odpadami, ochrona przyrody, ochrona przed hałasem, ochrona powierzchni ziemi i gleb. Dotyczą one: planu zamykania składowisk niespełniających wymagań ochrony środowiska, gospodarki olejami odpadowymi, gospodarki odpadami medycznymi i weterynaryjnymi, rozbudowy infrastruktury zbierania opon, weryfikacji granic obszarów chronionego krajobrazu i parków krajobrazowych, zapobieganiu rozprzestrzeniania się hałasu oraz ograniczania pochodzącego ze środków transportu hałasu, braku inwentaryzacji terenów zdegradowanych i braku prowadzenia badań stanu i jakości gleb na obszarze województwa. W przypadku tych zadań powinny zostać podjęte dodatkowe działania, które spowodują ich zrealizowanie.

W kolejnej aktualizacji POŚ WL należy kontynuować podjęte działania, ponieważ ich realizacja przyczynia się do stałej poprawy stanu środowiska oraz przyczynia się do zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców. Ponadto należy przeanalizować ponownie każde z przyjętych działań, pod kątem merytorycznym z uwzględnieniem kompetencji jednostek wyznaczonych do realizacji działań oraz zmieniających się w ostatnich latach przepisów prawnych, w tym przepisów w zakresie ochrony środowiska.

W przypadku działań dotyczących ochrony powierzchni ziemi i gleb, należy przeanalizować zmianę zakresu lub nawet całego zadania, możliwości pogrupowania zadań przyjętych do realizacji w osobnych celach operacyjnych. W związku z tym, iż badania monitoringowe gleb wykazały, że w zdecydowanej większości badanych profili występowały niskie zawartości przyswajalnej siarki, co w przypadku uprawy wrażliwych roślin może skutkować deficytem siarki, należy spowodować

przywrócenie prowadzenia monitoringu gleb na zawartość siarki. Prowadzenia monitoringu zawartości siarki w glebach zostały zakończone w 2011r.

Wyniki badań monitoringowych gleb województwa lubuskiego wskazują, że najistotniejszym zagrożeniem dla jakości gleb województwa lubuskiego, na poziomie potencjalnie toksycznych zanieczyszczeń, jest zakwaszenie gleb oraz niedostatek próchnicy. W związku z czym, niezbędna jest kontynuacja wprowadzenia programów wapnowania gleb oraz systemów produkcji i agrotechniki sprzyjającej gromadzeniu materii organicznej w glebie.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań określonych w planie operacyjnym "Program Ochrony Środowiska Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019", w latach 2012-2013 do sfinansowania działań skorzystały z dostępnych funduszy zarówno krajowych jak i zagranicznych, w tym w znacznym stopniu ze środków Unii Europejskiej. Łączne wypłaty dla podmiotów z województwa lubuskiego w ramach działań dotyczących ochrony środowiska z Programów Operacyjnych wyniosły 284,9 mln zł. Ze środków krajowych NFOŚiGW wsparł realizację zadań z Programu Ochrony Środowiska kwotą 16 168 tys. zł, głównie w formie dotacji. WFOŚiGW w Zielonej Górze natomiast, podpisał w latach 2012-2013 umowy na realizację przedsięwzięć o łącznej wartości 75 227 tys. zł. Podczas realizacji Programu Ochrony Środowiska Województwa Lubuskiego w latach 2012-2013, najwyższe nakłady przeznaczono na działania związane z gospodarką wodną, w tym inwestycje dotyczące oczyszczania ścieków: 187 484 tys. zł oraz poprawę stanu technicznego i budowę dróg – 163 402 tys. zł. Ograniczone środki własne podmiotów zostały uzupełnione przez dostępne fundusze zewnętrzne, które w znaczącym stopniu przyczyniły się do realizacji zadań zawartych w Programie Ochrony Środowiska.

Szczegółowy zakres rzeczowy zadań

Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego (PA)

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Tabela 1 Szczegółowy zakres rzeczowy zadań realizowanych w ramach priorytetu Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego (PA)

Działanie		Jednostka realizująca	Charakterystyka działania	Rok realizacji działania	Koszty poniesione w latach 2012-2013 (PLN)		Źródła finansowania
Brak	Budowa odcinka sieci ciepłowniczej	SEC Słubice	Budowa nowego odcinka sieci ciepłowniczej wysokich parametrów o długości 1585mb	2013	1 276 428,05		Środki własne, kredyt
Brak	Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego.	Województwo Lubuskie	Zadanie polega na opracowaniu w latach 2012-2013 Strategii Energetyki Województwa Lubuskiego, będącej branżowym rozwinięciem Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego. W etapie I opracowane będą dane dotyczące dokumentów strategicznych szczebla wojewódzkiego i uwarunkowań prawnych rozwoju sektora energetyki oraz szczegółowa charakterystyka województwa lubuskiego, obejmująca obszary chronionego krajobrazu, strefy aktywności gospodarczej i terenów rozwojowych, miejsca występowania złóż kopalin, obecny stan infrastruktury energetycznej województwa z podziałem na poszczególne podsystemy (ciepłowniczy, gazowniczy, elektroenergetyczny, w tym OZE) i ich oceną. Etap II, zaplanowany na 2013 r., obejmie analizę SWOT, opracowanie wizji gospodarki energetycznej województwa ze wskazaniem celów w zakresie rozwoju energetyki, rezultatów i wskaźników realizacji oraz oddziaływania na dynamikę rynku i infrastrukturę, a także stworzenie ramowego planu realizacji Strategii z formami działania i monitoringu. Wdrożenie "Strategii Energetyki Województwa Lubuskiego" umożliwi zrównoważony rozwój gospodarki energetycznej w regionie. Dokument, będący branżowym rozwinięciem strategii województwa, uwzględniający uwarunkowania regionalne systemów energetycznych i problemy lokalne, będzie także stanowić wytyczne i bazę danych dla planowania energetycznego na poziomie gmin.	Rozpoczęto 2012-11-26	184 500,00		Zadanie dofinansowane środkami WFOŚiGW
Priorytet: ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO (PA)							
Cel strategiczny (długoterminowy): Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza							
Cel operacyjny (krótkoterminowy): PA 1. Wdrażanie i realizacja założeń Programów służących ochronie powietrza							
PA 1.1.	Monitorowanie i zarządzanie Programem ochrony powietrza (monitorowanie, koordynowanie działań, raportowanie)	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska	Uruchomienie w Żarach stacjonarnej automatycznej stacji monitoringu jakości powietrza w strefie lubuskiej do badania pyłu PM10 i zanieczyszczeń w nim zawartych oraz badania zanieczyszczeń gazowych w powietrzu NOx , SO ₂ , CO i stężeń O ₃ - w liczbie ok. 5000 pomiarów rocznie.	Rozpoczęto 2012-02-01	568 500,00		Zadanie dofinansowane środkami WFOŚiGW
PA 1.1.		Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska	Realizacja zadań państwowego monitoringu środowiska w województwie lubuskim poprzez ok. 47.000 oznaczeń, badań i pomiarów stanu środowiska, modernizację potencjału analityczno-badawczego laboratoriów WIOŚ w celu oceny stanu środowiska woj. lubuskiego i zmian w nim zachodzących, dla potrzeb zarządzania środowiskiem i przeciwdziałania ewentualnym jego	Rozpoczęto 2012-02-13	250 000,00		Zadanie dofinansowane środkami WFOŚiGW

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

PA 1.1.		Województwo Lubuskie	zagrożeniom. Zadanie polega na opracowaniu naprawczego Programu ochrony powietrza dla strefy lubuskiej (strefa w klasie C), w której stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych i docelowych: przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10, dopuszczalnego średniodobowego pyłu zawieszzonego PM10 oraz poziomu docelowego arsenu w pyłe PM10. Program ustali obowiązki podmiotów gospodarczych i innych jednostek organizacyjnych w celu przywrócenia w strefie lubuskiej odpowiednich - ze względu na potrzeby ochrony zdrowia ludzi - standardów jakości powietrza, tj. utrzymanie stanu zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem w pyłe zawieszonym PM10 poniżej poziomów dopuszczalnych i docelowych.	2013-10-31	24 354,00		Zadanie dofinansowane środkami WFOŚiGW
PA 1.1.		Urząd Marszałkowski	Opracowanie Programu ochrony powietrza, dla strefy lubuskiej.	2013 r. w trakcie	97 416,00		NFOŚiGW, WFOŚiGW, Wojewoda
			Opracowanie sprawozdania z realizacji Programu ochrony powietrza dla m. Zielona Góra.	j.w.	25 646		Wojewoda
PA 1.2.	Realizacja zadań wskazanych w programach ochrony powietrza (POP)	Gmina Drezdenko	Nasadzenia kwiatów, krzewów, trawy w Parku Kultur Świata oraz na skwerach zieleni. Nasadzenia kwiatów, krzewów na skwerach zieleni, pielęgnacja drzew.	2012 2013	111 051,00 8 000,00		Budżet Gminy
PA 1.2.		Gmina Skape	Budowa ścieżek rowerowych	2012 – 2013 r.	234 720,48	182 181,56	
PA 1.2.		Gmina Cybinka	Zakup sadzonek, wycinka drzew, nasadzenia krzewów i drzewek,	2012 – 2013 r.	20 116,26	17 600,00	
PA 1.2.		Gmina Trzciel	Rozwój zieleni – nowe nasadzenia drzew i krzewów na terenie miasta i gminy. Rozwój alternatywnych źródeł energii – organizacja spotkań informacyjno propagandowych budowy ekranów fotowoltaicznych w indywidualnych gospodarstwach wspólnie z inwestorami zajmującymi się montażem baterii fotowoltaicznych		5 000 zł	5 000 zł	Brak danych
PA 1.2		Gmina Zbąszynek	W 2012 roku ramach prowadzonych zadań inwestycyjnych wykonano następujące tereny zielone i nasadzenia przyuliczne : 1. Przebudowa ulicy Podmiejskiej w Gorzowie Wlkp. na odcinku od ronda Sybiraków do granic miasta, wykonano 2 855 m ² terenów zielonych. 2. Przebudowa skrzyżowania ul. Owocowej i Billewiczówny, wykonano 190,0 m ² terenów zielonych. 3. Przebudowa ul. Piłkarskiej, wykonano 1 845 m ² terenów			26 114,05 2.592,09 42 537,26	

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		zielonych.				
		W 2013 roku w ramach prowadzonych zadań inwestycyjnych wykonano następujące tereny zielone i nasadzenia przyuliczne:				
		4. Przebudowa ulicy Kobylogórskiej - I etap wykonano 4100 m ² terenów zielonych.			36.417,60	Środki własne oraz „Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych
		5. Przebudowa chodników w celu dostosowania do ruchu pieszo-rowerowego przy ulicy Piłsudskiego 727 m ² terenów zielonych.			18.249,40	Środki własne
		6. Budowa chodnika wzdłuż ul. Komisji Edukacji Narodowej wykonano 226 m ² terenów zielonych.			1.668,00	Środki własne
		7. Budowa miejsc parkingowych w rejonie ul. Jana Pawła II, ul. Maczka wykonano 95 m ² terenów zielonych.			2.046,03	Środki własne
		8. Przebudowa ulicy Estkowskiego i ulicy Kos. Gdyńskich w Gorzowie Wlkp. wykonano 671 m ² terenów zielonych.			2.764,99	Środki własne
		9. Przebudowa ulicy Siedlickiej w Gorzowie Wlkp. wykonano 460 m ² terenów zielonych.			3.526,95	Środki własne
		10. Przebudowa zatok parkingowych wraz z budową odwodnienia przy ul. Niemcewicza wykonano 1942 m ² terenów zielonych.			93.644,43	Środki własne
		11. Budowa Miasteczka Ruchu Drogowego wykonano 2910 m ² terenów zielonych.			22.348,57	Środki własne oraz ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
		12. Modernizacja odcinka ul. Kasprzaka - Stara Kasprzaka wykonano 71 m ² terenów zielonych.			2.868,87	Środki własne
		13. Utwardzenie ulicy Billewiczówny wykonano 447 m ² terenów zielonych.			1.751,93	Środki własne
		W 2012 roku ramach prowadzonych zadań inwestycyjnych wykonano następujące ścieżki i ciągi pieszo-rowerowe:				
		14. Przebudowa ulicy Podmiejskiej w Gorzowie Wlkp. na odcinku od ronda Sybiraków do granic miasta". Długość przebudowanej ulicy, stanowiącej część drogi wojewódzkiej nr 158, na odcinku od Ronda Sybiraków do granic miasta Gorzowa Wlkp. wyniosła 906,37 m.			92.387,84	Środki własne
		W ramach zakresu rzeczowego zadania wykonano 2.143 m ² ścieżki rowerowej.				
		W 2013 roku ramach prowadzonych zadań inwestycyjnych wykonano następujące ścieżki i ciągi pieszo-rowerowe:				
		15. Przebudowa ulicy Kobylogórskiej - I etap wykonano 1802 m ² ścieżki rowerowej.			136.560,45	Środki własne
		16. Przebudowa chodników w celu dostosowania do ruchu pieszo-			408.249,23	Środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			rowerowego przy ulicy Piłsudskiego wykonano ścieżkę rowerową o długości 180 m o szerokości 2,0 m.				
PA 1.2.	Gmina Brody		Budowa ścieżki rowerowej Brody- Lubsko	2012	2 500 000	-	UE
PA 1.2.	Gmina Drezdenko		Nasadenia kwiatów, krzewów, trawy w Parku Kultur Świata oraz na skwerach zieleni. Nasadenia kwiatów, krzewów na skwerach zieleni, pielęgnacja drzew.	2012-2013	111 051,00	8 000,00	Budżet Gminy
PA 1.2.	Gmina Czerwińsk		Utrzymanie zieleni w gminie	2012-2013	około 17 000	około 25 000	
PA 1.2.	Kostrzyn nad Odrą		1. W ramach realizacji zadania pn.: „Rewitalizacja Parku Miejskiego w Kostrzynie nad Odrą” na obszarze o powierzchni ok. 4 ha wykonano zabiegi pielęgnacyjne istniejącej szaty roślinnej oraz urządzenie nowej szaty roślinnej, obejmujące: sadzenie drzew – 82 szt., sadzenie krzewów – 11.516 szt., sadzenie roślin okrywowych – 59.536 szt., sadzenie krzewów żywoplotowych – 7.009 szt., wykonanie rabat bylinowych i nasadzeń paproci – 6.018 szt., zakładanie trawników 19.616 m ² .	2012-2013	437 559,63	114 252,79	
			2. Nasadenia zieleni w ramach realizacji inwestycji pn.: „Rewitalizacja Twierdzy Kostrzyn nad Odrą – etap II”, obejmujące drzewa liściaste: lipa srebrzysta – 8 szt., śliwa wiśniowa- 22 szt. oraz krzewy okrywowe-irga – 1995 szt.	2012-2013	32 051,00		
PA 1.2.	Gmina Lubniewice		Z roku na rok przyrasta ilość gospodarstw domowych wykorzystujących do celów grzewczych gaz ziemny. Wszystkie większe zakłady pracy i osiedla zostały podłączone do sieci gazowej.	2012-2013	b.d.	b.d.	Koszty pokrywane są przez spółkę EWE energia
PA 1.2.	Ośno Lubuskie		Budowa ścieżki pieszo-rowerowej wokół j. Reczynek wraz z niezbędną infrastrukturą 1,4 km ETAP I w 2012 r.	2013	660 000 wartość projektu		250 015 zł koszt poniesiony z budżetu gminy, 409 985 zł dofinansowanie PROW
PA 1.2.	Gmina Babimost		Budowa ścieżek rowerowych	2012-2013	126 000,00	4 432 115,00	Program Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia, środki własne
			Dotacja na zakup i montaż urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii,	2012-2013	84 742,41 12 500,00	74 797,46 3 000,00	Środki własne Środki własne
PA 1.2.	Urząd Marszałkowski		Przyjmowanie sprawozdań z realizacji POP (4 sprawozdania) od starostw i wioś	2013 r.			
PA 1.2.	Starostwo Słubice		Termomodernizacja budynku szkoły - Zespół Szkół Licealnych w Słubicach ZSL w Słubicach ul. Bohaterów Warszawy 3, 69-100 Słubice: -wymiana okien na energooszczędne(wypełnienie szkłem	I etap termomodernizacji obiektu szkolnego		69 200,00/ 2013 rok	Budżet Starostwa Powiatowego w Słubicach

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			ciepłochronnym o współczynniku przenikania ciepła dla szyb $u < 1,1$ $W/m^2 \cdot K$; Rok 2013 – 31 sztuk okien	– 2013 rok			
Cel operacyjny (krótkoterminowy): PA 2. Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych							
PA 2.1.	Monitoring powietrza	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska	Prowadzenie badań monitoringowych zgodnie z Programem PMS dla województwa lubuskiego na lata 2013-2015 oraz dostosowanie wyposażenia laboratoriów WIOŚ do zadań określonych w tym Programie. Zakresem rzeczowym zadanie obejmuje wykonanie w roku ok. 47.000 pomiarów i badań, potwierdzenie utrzymania certyfikatów akredytacji laboratoriów oraz zakup specjalistycznej aparatury, tj. mikroskopu stetoskopowego wraz z zestawem komputerowym i oprogramowaniem, mikroskopu optycznego wraz z zestawem komputerowym i oprogramowaniem, nebulizatora ultradźwiękowego do spektrometru, a także odczynników, wzorców i gazów technicznych do prowadzenia badań z zakresu PMS. Kosztem kwalifikowanym zadania są również koszty części zamiennych do aparatury i koszty eksploatacji stacji automatycznych i aparatury laboratoryjnej, związane z realizacją zadań państwowego monitoringu środowiska oraz wydanie raportu o stanie środowiska w województwie lubuskim w latach 2011-2012 w wersji drukowanej i elektronicznej.	Rozpoczęto 2013-04-03	217 500,00		Zadanie dofinansowane środkami WFOŚiGW
PA 2.1.		Województwo Lubuskie	Przedsięwzięcie polega na opracowaniu programu ochrony powietrza dla strefy lubuskiej. Na podstawie rocznej oceny za rok 2010 przeprowadzonej przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska stwierdzono przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM 10 i poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM 10. Roczne oceny za rok 2011 i 2012 wykazały przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM 10, poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM 10 oraz poziomu docelowego arsenu w pyłe zawieszonym PM 10. W związku z powyższym zgodnie z art. 91 ust.3 i 5 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.), dla stref, w których stwierdzono przekroczenie poziomów dopuszczalnych lub docelowych dla wspomnianej strefy zachodzi konieczność opracowania programu ochrony powietrza, mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji.	2014-05-31		97 416	Dotacja
PA 2.1.		WIOŚ Zielona Góra	"Na terenie województwa lubuskiego monitoring powietrza prowadzony jest przez WIOŚ w Zielonej Górze w strefie m. Zielonej Góry, strefie m. Gorzowa Wlkp. i strefie obejmującej pozostałą część województwa lubuskiego. Działania realizowane jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska"	Realizowano w latach 2012 i 2013	7 713 tys.		Budżet państwa i dotacje celowa WFOŚiGW w Zielonej Górze

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

PA 2.2.	Podłączenie budynków do sieci ciepłowniczej	Przedsiębiorstw a Komunalne	Zadanie obejmowało: – likwidację 2 kotłowni gazowych, – budowa odcinka sieci ciepłowniczej wraz z przyłączami do budynków wielorodzinnych przy ul. Jana Pawła II i Różanej w Kostrzynie nad Odrą. – montaż 4 dwufunkcyjnych węzłów cieplnych	2012	630 145,62 netto		Środki własne
PA 2.2.		Przedsiębiorstw a Komunalne	Zadanie obejmowało: – likwidację kotłowni węglowej w budynku Dworca PKP w Kostrzynie nad Odrą – budowę przyłącza ciepłowniczego do budynku Dworca PKP, – instalację dwufunkcyjnego węzła cieplnego.	2012	81 630,00 netto		Środki własne
PA 2.2.		Przedsiębiorstw a Komunalne	Zadanie obejmowało: – przebudowę przyłącza ciepłowniczego do obiektu CH Rondo – podłączenie do istniejącego węzła ciepłowniczego nowowybudowanego obiektu handlowego (MEDIA-EXPERT i BANK PKO)	2012	29 161,10 netto		Środki własne
PA 2.2.		Elektrociepłownia ZEC Międzyrzecz	Wykonanie przyłączy z rur preizolowanych	2013	387 000		Środki własne
PA 2.2.		SEC Słubice	Podłączenie do nowo wybudowanej sieci ciepłowniczej 5 obiektów użyteczności publicznej	2013	260 468,62		Środki własne
PA 2.2.		ZEC Skwierzyna	Podłączenie budynku ratusza do sieci ciepłowniczej – likwidacja kotłowni lokalnej	2013	128 303,77		Środki własne
PA 2.2.		Strzelce Krajeńskie	2012 r. – 0; 2013 r. – 1 budynek	2013	b.d.		
PA 2.2.		Gmina Sulęcín	Modernizacja sieci cieplnych (wymiana na rury preizolowane)	2012 – 2013 r.	146 000,00	19 000,00	
PA 2.2.	Kostrzyń nad Odrą	Zadanie obejmowało: – likwidację 2 kotłowni gazowych, – budowa odcinka sieci ciepłowniczej wraz z przyłączami do budynków wielorodzinnych przy ul. Jana Pawła II i Różanej w Kostrzynie nad Odrą, – montaż 4 dwufunkcyjnych węzłów cieplnych.	2012	630 145,62 netto		Środki własne	
		Zadanie obejmowało: – likwidację kotłowni węglowej w budynku Dworca PKP w Kostrzynie nad Odrą, – budowę przyłącza ciepłowniczego do budynku Dworca PKP, – instalację dwufunkcyjnego węzła cieplnego. Zadanie realizowane wspólnie z odbiorcą.	2012	81 630,00 netto		Środki własne	
		Zadanie obejmowało: – przebudowę przyłącza ciepłowniczego do obiektu CH Rondo – podłączenie do istniejącego węzła ciepłowniczego nowo	2012	29 161,10 netto		Środki własne	

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			wybudowanego obiektu handlowego (MEDIA-EXPERT i BANK PKO)				
PA 2.2.		Przedsiębiorstwo komunalne i Spółdz. Mieszaniowyc h Metalowiec	Likwidacja term gazowych 1. ul. Słoneczna 54-55	2012 rozpoczęto i wykonano	38 000,00		Środki własne
			Likwidacja kotłowni gazowych 2. ul. Mickiewicza 21 3. ul. Dowbor Muśnickiego 12A-D 4. ul. Szczanieckiej 19	2013 rozpoczęto i wykonano		19 282,00	Środki własne
PA 2.2.		ZGM Gorzów Wlkp		2012 - 2013	1 175 774		Kredyt + śr. własne
PA 2.2.		Gmina Zbąszynek	W 2012 roku wykonano 25 przyłączy do budynków mieszkalnych wielorodzinnych i użyteczności publicznej.	2012	3 853 795,86		PGE GiEK S.A
			W 2013 roku wykonano 29 przyłączy do budynków mieszkalnych wielorodzinnych i użyteczności publicznej.	2013		2 233 424,37	PGE GiEK S.A
PA 2.3.	Zmiana systemu ogrzewania na bardziej efektywny ekologicznie i energetycznie, w tym wymiana ogrzewania węglowego na gazowe, olejowe lub inne bardziej ekologiczne	Energetyka Ciepłina Opolszczyzny SA Opole	Kompleksowa przebudowa kotła WCO - 80 nr 3 wraz z przebudową instalacji odpylania tego kotła oraz przebudowa instalacji odpylania kotła WCO -80 nr 2 w kotłowni przy ul. Łąkowej w Sulechowie. Przed realizacją przedsięwzięcia w kotłowni K-1063 w Sulechowie przy ul. Łąkowej pracują 3 kotły WCO-80 o mocy 1,105 MW każdy oraz jeden zmodernizowany kocioł WCO-80 o mocy 1,8 MW. Kotły WCO-80 nr 1, 3, 4 wyposażone są w indywidualne instalacje odpylania - baterię cyklonów typu CE-41-2D/620B, kocioł WCO-80 nr 2 - baterię OKZ1x2. Po wykonaniu zadania w kotłowni pracować będą 2 zmodernizowane kotły WCO-80 nr 2 i nr 3 o mocy 1,8 MW każdy. Kotły te będą wyposażone w instalacje odpylania spełniające przyszły (obowiązujący od 01.01.2016 r.) standard emisyjny dla pyłu tj. 200 mg/N w przeliczeniu na 6% zawartość tlenu. Dwa pozostałe kotły WCO-80 nr 1 i nr 4 o mocy 1,105 MW każdy przewidziane są do trwałego odcięcia po zakończeniu inwestycji.	2013-08-08	515 200,00		Zadanie dofinansowane środkami WFOŚiGW
PA 2.3.		Gmina Jasień	Zmiana osiedlowej ciepłowni węglowej na indywidualne kotłownie gazowe (6 wspólnot mieszkaniowych i budynek Urzędu Miejskiego)	2012	Koszt wymiany 1 kotłowni = ok. 100 tys. zł		
PA 2.3.		Gmina Lubiszyn	Zmodernizowana kotłownia w budynku Urzędu Gminy z ogrzewania węglowego na olejowe	2012	23 862,00		
PA 2.3.		Gmina Lubniewice	Przyłączenia do sieci gazowej (w roku 2013 były to 153 przyłącza w całej Gminie Lubniewice)	2012-2013	b.d.	b.d.	Koszty pokrywane są przez spółkę EWE energia
PA 2.3.		Gmina Zbąszynek	W roku 2012 wykonano instalację solarną podgrzewu ciepłej wody i modernizacji instalacji ciepłej wody w budynku Szkoły Podstawowej nr 4 przy ul. Kobylogórskiej 110 i budynku Szkoły Podstawowej nr 10 przy ul. Towarowej 21 w Gorzowie Wlkp.	2012	145 411,77 zł		środków własnych oraz ze środków Unii Europejskiej w ramach „Lubuskiego Regionalnego

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

							Programu Operacyjnego na lata 2007-2013",
PA 2.3.		Gmina Otyń	Wymiana ogrzewania węglowego na gazowe w świetlicy wiejskiej w Bobrownikach	2012-2013	19 324	4 760	Środki własne
			Termomodernizacja budynku administracyjno-usługowego (biurowiec Spółdzielni - ul. 1 Maja 16)	2013		177 153	Środki własne
PA 2.3.		Gmina Witnica	Budowa pomp ciepła w Regionalnym Centrum Ratownictwa w Witnicy	2013		: 742,9 tys. zł (budżet gminy + dofinansowanie ze środków EWT 631,5 tys. zł)	Dofinansowanie ze środków EWT
PA 2.3.		Starostwo Krosno Odrzańskie	Termomodernizacja obiektu publicznego	2013		156 026	Powiat
PA 2.3.		Przedsiębiorstw o komunalne ZGK Zgora	Wymiana ogrzewania węglowego na gazowe	2013		36 000,00	Środki gminy
PA 2.3.		ZGM Gorzów Wlkp	Zmiana systemu ogrzewania z węglowego na gazowe	2012 - 2013	254 896		Środki własne
PA 2.3.		Zakłady przemysłowe Arctic Paper	Zmiana systemu ogrzewania z parowego na wodne na wydziale Obróbki papieru	2013		690 000	Własne
PA 2.3.		Zakłady przemysłowe Cargill	Wymiana zasilania suszarni zbóż z oleju opałowego na gaz ziemny	2013		20 000	Własne
PA 2.3.		Zakład ENEA	Wymiana transformatorów SN na energooszczędne	2012-14	1247,328		ENEA + UE
PA 2.3.		Zakład wielobranżowy Galwanizernia	Częściowa wymiana ogrzewania węglowego na gazowe. Zmiana systemu ogrzewania na bardziej efektywny ekologicznie i energetycznie, w tym wymiana ogrzewania węglowego na gazowe, olejowe lub inne bardziej ekologiczne	2013		100 000	Koszty firmy
PA 2.4.	Modernizacja istniejących kotłowni	Elektrociepłownia "Zielona Góra" S.A.	Modernizacja bloku węglowego - budowa kotłów gazowo-olejowych	Inwestycja realizowana w latach 2009-2012 zakończona w 2012 r.	7 643 600		Środki własne -41 202 200 PLN Dotacja z UE -14 609 600 PLN
PA 2.4.		Elektrociepłownia ZEC Międzyrzecz	Modernizacja układu technologicznego z pompownią w Ciepłowni Miejskiej w Międzyrzeczu przy ul. Fabrycznej 5	2012	508 000		Środki własne
PA 2.4.		PGKiM Lubsko	Zmodernizowano 2 szt.	2012, 2013	219 898		Środki własne
PA 2.4.		ZEC Skwierzyna	Modernizacje kotłowni mające na celu zwiększenie sprawności kotłów	2013	556629,28		Środki własne
PA 2.4.		Gmina	1 w roku 2012 (Wymiana kotła w budynku Ośrodka Zdrowia w	2012	49 000		

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		Zwierzyn	Zwierzynie i wstawienie pompy ciepła)				
PA 2.4.		Gmina Słońsk	2 szt - zmiana kotłowni węglowych na ogrzewanie elektryczne	2012 – 2013 r.	50 000,00	45 000,00	
PA 2.4.		Gmina Trzciel	Kotłownia osiedlowa w Trzciel na os. Jana III Sobieskiego		1 koszty b/danych		
PA 2.4.		Zespół Szkół w Górzycy			36.360,20		
PA 2.4.		Gmina Trzebiechów	1 sztuka	2012-2013	10 000		WIOŚ
PA 2.4.		Gmina Zbąszynek	Modernizacja kotłowni w szkole podstawowej w Kosieczynie	2012	33 636		
PA 2.4.		Gmina Czerwińsk	3 (projekt zrealizowany w ramach PROW na lata 2007 -2013 „Odnowa i rozwój wsi”; kotłownie węglowe wymienione na gazowe lub olejowe	2012-2013	40 000,00	72.250,00	
PA 2.4.		Gmina Torzym	Modernizacja kotłowni w przedszkolu w m. Boczków	2012-2013	5 744,50	5.803,30	Środki budżetowe
PA 2.4.		Gmina UG Nowa Sól	Wymiana kotła c.o. w Szkole Podstawowej	2013		27 185,46	Źródło finansowania- Gmina
PA 2.4.		PGKiM Lubsko	2 sztuki	2012 - 2013	219 897,6		środki własne
PA 2.4.		Przedsiębiorstw o komunalne ZGK Trzebiachów	Remont kotłowni na biomase	Ukończone		10 000	Środki własne
PA 2.4.		ZGM Gorzów Wlkp		2012 - 2013	627 344		Kredyt + śr. własne
PA 2.4.		Zakład wielobranżowy Galwanizernia	Zakup nowego kotła do spalania węgla brunatnego o zmniejszonej emisji sadzy do środowiska	2013		55 000	Koszty firmy
PA 2.4.		Gmina Zbąszynek	W 2012 roku zmodernizowano kotłownie w dwóch budynkach mieszkaniowych przy ul. Spokojnej 17 i Wawrzyniaka 56/2	2012	8 964,24		ZGM
PA 2.5.	Modernizacja układów technologicznych skutkująca zmniejszeniem zużycia materiałów, wody lub energii	Przedsiębiorstw a Komunalne	Zadanie obejmowało: - modernizację przyłącza ciepłowniczego do budynku wielorodzinnego przy ul. Asfaltowej 12 w Kostrzynie nad Odrą. polegającą na wymianie przyłącza z napowietrznego na preizolowane doziemne.	2012	141 212,88 netto		Środki własne
PA 2.5.		Przedsiębiorstw a Komunalne	Zadanie obejmowało: - modernizację sieci rozdzielczej niskich parametrów (c.o. i c.w.u.) za węzłem grupowym GWC M. Konopnickiej w związku z przebudową ulicy Kard. St. Wyszyńskiego (likwidacja istniejącego kanału ciepłowniczego i ułożenie w jego miejsce rurociągów preizolowanych)	2012	39 106,92 netto		Środki własne
PA 2.5.		Przedsiębiorstw a Komunalne	Zadanie obejmowało: - modernizację sieci wysokoparametrowej i komory ciepłowniczej K4 w związku z remontem i przebudową ulicy Gorzowskiej, polegającą	2012	79 443,06 netto		Środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			na likwidacji rurociągu kanałowego i ułożeniu rur preizolowanych, wymianę zaworów sekcyjnych i izolacji w komorze K4				
PA 2.5.	Przedsiębiorstwa Komunalne	Zadanie obejmowało: - modernizację komór ciepłowniczych K2 i K6, polegającą na wymianie zaworów sekcyjnych i izolacji cieplnej.		2013	64 719,91 netto		Środki własne
PA 2.5.	Przedsiębiorstwa Komunalne	Zadanie obejmowało: - modernizację magistrali ciepłowniczej DN250 od „granicy stron” do komory ciepłowniczej K1, polegającą na wymianie izolacji cieplnej na rurociągu napowietrznym na odcinku 2x510 mb oraz likwidacji kanału ciepłowniczego i ułożeniu rur preizolowanych na odcinku 2x 120 mb.		2013	484 819,77 netto		Środki własne
PA 2.5.	Elektrociepłownia ZEC Międzyrzecz	Wymiana starych sieci w technologii kanałowej na sieci preizolowane		2012, 2013	339 000		Środki własne
PA 2.5.	PGKiM Lubsko	Zmodernizowano 124 mb		2012, 2013	45 333		Środki własne
PA 2.5.	SEC Słubice	Wymiana awaryjnego odcinka sieci ciepłowniczej o długości 604 mb		2013	594 130,00		Środki własne
PA 2.5.	Energetyka Ciepła Opolszczyzny SA Opole	Przebudowa sieci ciepłej w rejonie ul. Grunwaldzkiej wraz z budową 2 węzłów ciepłych w Gubinie. Przedsięwzięcie realizuje się ze względu na zły stan techniczny sieci kanałowej wybudowanej w 1974 r., uszkodzonej w wyniku powodzi w sierpniu i wrześniu 2010 r. oraz w lipcu 2011 r. po przejściu fali kulminacyjnej na Nysie Łuż. Celem działań jest zmiana sposobu zasilania odbiorców ciepła zasilanych z kotłowni przy ul. Tobruk w Gubinie, znajdujących się za rz. Lubszą. Uszkodzony w czasie powodzi odcinek sieci zostanie zlikwidowany, a odbiorcy ciepła będą zasilani z nowo wybudowanych węzłów indywidualnych za pośrednictwem przyłączy ciepłych wybudowanych w technologii rur preizolowanych, wpiętych do istniejącej sieci przebiegającej wzdłuż ul. Grunwaldzkiej. Przedsięwzięcie obejmuje: likwidację istniejącej sieci kanałowej n/p 2xDN100 w rurze osłonowej DN150 o długości ok. 220 mb., w tym odcinka 20 mb. ułożonego na niskiej estakadzie nad rz. Lubszą, wykonanie przyłączy ciepłowniczych 2xDN40 do 2xDN25 o długości ok. 121 mb. od istniejącej sieci preizolowanej 2xDN200 do budynków przy ul. Grunwaldzkiej nr 10 i 16, budowę dwóch jednofunkcyjnych węzłów ciepłowniczych 1xQ=50kW i 1xQ=80kW - w celu zmiany sposobu zasilania obecnych odbiorców		Rozpoczęto 2012-06-22	106 241,00		Zadanie dofinansowane środkami WFOŚiGW
PA 2.5.	Energetyka Ciepła Opolszczyzny SA Opole	Połączenie systemów ciepłowniczych w Sulechowie. Przedsięwzięcie jest kolejnym etapem modernizacji miejskiego systemu ciepłowniczego miasta Sulechów. Planuje się połączenie dwóch systemów ciepłowniczych zasilanych z kotłowni przy ul. Mieszka I 3 i przy ul. Tkackiej 2. Kotłownia przy ul. Mieszka I 3 stanie się kotłownią systemową dla nowego układu, natomiast kotłownia przy ul. Tkackiej 2 (o mocy 5,21 MW) zostanie wyłączona z eksploatacji i przeznaczona do likwidacji. Zadanie składa się z		Rozpoczęto 2012-07-26	1 759 105,00		Zadanie dofinansowane środkami WFOŚiGW

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			części: I. Przebudowa kotłowni przy ul. Mieszka I obejmująca przebudowę dwóch kotłów WCO-80 nr 1,2 zwiększającą moc każdego kotła z 1,105 MW do 1,8 MW oraz podniesienie sprawności wykorzystania energii chemicznej w paliwie powyżej 80%. Ostatecznie nastąpi zwiększenie mocy całkowitej kotłowni z 5,115 MW do 6,505 MW. II. Przebudowa układu hydraulicznego, AKPiA i sterowania w kotłowni, III. Budowa sieci ciepłej technologii rur preizolowanych w zakresie średnic 2xDN150 do 50 o długości całkowitej ok. 1167 mb., łączącej oba dotychczasowe systemy ciepłownicze.				
PA 2.5.		PGKiM Lubsko	124 mb	2012 - 2013	45 333		Środki własne
PA 2.6.		Ferma drobiu Zagaje	Wymiana oświetlenia tradycyjnego na ledowe	lis-13		28 000	Środki własne
PA 2.6.		Zakłady przemysłowe Cargill	Wymiana wytwornic pary na 1 o większej wydajności firmy Vissemann	2012	266 385		Własne
PA 2.6.		Zakład wielobranżowy Galwanizernia	Założenie rotametrów na dla wanien płuczących w celu ustabilizowania procesu oraz ograniczenia zużycia wody	2013		2 000	Koszty firmy
PA 2.7.	Termomodernizacja budynków	Gmina Bojadła	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Bojadła	2013	1 499 049,74 netto		Ze środków UE w ramach 1 Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 -2013 oraz wkład własny 20%
PA 2.7.		Gmina Maszewo	1 szt	2012 r.	479.278,00 zł		PROW 2007 - 2013
PA 2.7.		Gmina Cybinka	Wymiana okien, dachu w Sali wiejskiej w Drzeniowie	2012 – 2013 r	75 430,93	54 151,64	
PA 2.7.		Gmina Rzepin	Rok 2012 docieplenie 2 budynków mieszkalnych. Rok 2013 docieplenie 2 budynków mieszkalnych	2012 – 2013 r.	61 800,00	80 600,010	
PA 2.7.		Gmina Trzciel	Szkoła podstawowa w Brójcach sala treningu klubu zapaśniczego w Trzciel. Brak danych o budynkach indywidualnych		2 koszty - b/danych		
PA 2.7.		Zespół Szkół w Górzycy	Wymiana okien		36.191,52		
PA 2.7.		Strzelce Krajeńskie	2013 r. – budynek Gimnazjum w Strzelcach Kraj.	2013	b.d.		
PA 2.7.		Gmina Zwierzyn	Stacja Uzdatniania Wody w Owczarkach	2013	52 000		
PA 2.7.		Gmina Zabór	1 szt. - docieplenie ścian budynku komunalnego w Zaborze	2013	20 000		Budżet gminy

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

PA 2.7.		(ośrodek zdrowia)					
PA 2.7.	Gmina Trzebiechów	2 sale wiejskie	2012	30 000			
PA 2.7.	Gmina Drezdenko	1) Termomodernizacja sali wiejskich w Lipnie		15 300,00			Budżet gminy
		2) Termomodernizacja sali wiejskich w Goszczanowcu		14 130,00 (budżet Gminy – 11 021,40 zł, 3 108,60 zł wspólnota mieszkaniowa)	13 700,00		Budżet gminy
		3) Wymiana okien w sali wiejskich w Przeborowie		16 000			Budżet Gminy 2 045 zł, 13 955 zł wspólnota mieszkaniowa
		4) Wymiana okien i drzwi w sali wiejskich w Zielątkowie		10 505			945,45 zł budżet Gminy, 9 559,55zł wspólnota mieszkaniowa
		5) Ocieplenie szczytu ul. Krakowska 32			5 600,00		Budżet gminy
		6) Ocieplenie ściany frontowej Lwowska 5					
		7) Ocieplenie ul. Szpitalna 1			7 000,00		Budżet gminy
		8) Ocieplenie ściany frontowej			36 580		100% wspólnota mieszkaniowa
		9) Ocieplenie ul. Pułaskiego 4			3 030		Budżet gminy
PA 2.7.	Gmina Czerwińsk	1 – Termomodernizacja Publicznej Szkoły Podstawowej im. Janusza Korczaka w Czerwieńsku (docieplenie budynku, instalacja solarna)	2013		1 748 489,14		
PA 2.7.	Gmina Lubsko	W 2012 r. przeprowadzono termomodernizację szkół Gminy Lubsko: SP 1 w Lubsku , SP 3 w Lubsku, Gimnazjum nr 1 w Lubsku oraz SP w Górzynie	2012	4 635 700,95			
PA 2.7.	Gmina Santok	1 obiekt - termomodernizacja sali wiejskiej w Santoku	2013		400 000,00 z tego 331 000,00 zł dofinansowanie z PROW		
PA 2.7.	Gmina Lubiszyn	Szkoła podstawowa w Baczynie	2012-2013	243 733,36	1 100 022,00		
		Remiza w Baczynie					
		Sala wiejska w Stawie		593 106,00			
		Sala wiejska w Wysokiej	192.836,00				
PA 2.7.	Gmina Pszczew	1.Przebudowa remizy Osp Pszczew.	2013		1 290 559,73		
		2.Remont sali widowiskowej na ul. Zamkowej w Pszczewie			2 214 500,00		
PA 2.7.	Nowy Szpital w	Usprawnienie zarządzania energia poprzez termomodernizację w	2014-05-31		5 425 188,72		Dotacja, pożyczka

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		Kostrzynie nad Odrą Sp z o.o.	Nowym Szpitalu w Kostrzynie nad Odrą sp z o.o. Zadanie obejmuje termomodernizację budynku Szpital w Kostrzynie nad Odrą w tym; wymianę instalacji wewnętrznych c.o. i c.w.u. , ocieplenie przegród zewnętrznych (ścian, stropów, dachów) , wymianę okien i modernizację źródła ciepła.Planowany efekt ekologiczny w postaci uniknięcia emisji CO ₂ w liczbie 465 Mg/rok.				
PA 2.7.		Przedsiębiorstw o komunalne i Spółdz. Mieszkaniowych Metalowice	Docieplenie 5 ścian budynków – przy ulicach: Mieszka 143,34A, Okulickiego 1-3 , Mikołajczyka 1-7 ,Górczyńskiej 28-34, Okulickiego 5-9 Słonecznej 73 Plac Słoneczny 15-17 – Docieplenie 10 ścian budynków przy ulicach : Mieszka 1 43,43A, Pluty 2-4, Mikołajczyka 1-7 ,Pluty1-3 – Pluty8-12, Plac Jana Pawła 1-5 – Słonecznej 69-71, Plac Słoneczny 21B-D, Plac słoneczny 22D-E, Andersa 1-2	2012 rozpoczęto i wykonano 2013 rozpoczęto i wykonano	1 321 177,00		Środki własne
PA 2.7.		Przedsiębiorstw o komunalne ZGK Zgora	Wykonanie docieplenia ścian budynków	2013		109 200,00	Środki gminy
PA 2.7.		ZGM Gorzów Wlkp		2012 - 2013	7 791 072		Kredyt + śr. własne
PA 2.7.		Ferma drobiu Zagaje	wykonano 2500 m ²	mar-12	100 000		Środki własne
PA 2.7.		Szpital w Ciburzu	Termomodernizacja obiektów Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego dla Nerwowo i Psychiatrycznie Chorych w Ciburzu Przedsięwzięcie dotyczy termomodernizacji 14 obiektów Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiatrycznie Chorych w Ciburzu, polegające na: – ociepleniu stropu nad poddaszem użytkowym, – ociepleniu stropu nad piwnicą, – ociepleniu ścian na poddaszu, – ociepleniu ścian zewnętrznych, – wymianie okien na oddziałach, – wymianie drzwi wejściowych, – wymianie instalacji co w budynkach, – wymiana węzłów cieplnych. – modernizacji instalacji ciepłej wody użytkowej. Celami tego projektu są: 1. Polepszenie stanu czystości powietrza poprzez mniejsze zużycie energii cieplnej, 2. Chęć ochrony Parków Krajobrazowych bogatych w różnorodną florę i faunę, które zlokalizowane są w pobliżu Szpitala, 3. Zmniejszenie kosztów ogrzewania budynków o około 32%	2009 - 2013	8 272 696,91 (koszty poniesiono w latach 2009-2011)		Środki UE, budżet, środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			(zmniejszenie kosztów powstanie przy oszczędności w całkowitym zapotrzebowaniu energii na system grzewczy i c.w.u.), 4. Ograniczenie zużycia energii poprzez wyższą sprawność nowej instalacji grzewczej, 5. Wykorzystanie do realizacji inwestycji najnowocześniejszych dostępnych technologii (BAT), 6. Spopularyzowanie wśród innych jednostek pożytku publicznego inwestycji polegającej na termomodernizacji budynków, 7. Budowanie wizerunku Szpitala jako jednostki życzliwej ludziom i środowisku oraz sprawnie zarządzanej, 8. Wyższy stopień oszczędności poprzez wymianę okien i drzwi, ocieplenie ścian zewnętrznych i stropów, modernizację instalacji grzewczej. 9. Zapewnienie lepszej opieki zdrowotnej mieszkańcom województwa lubuskiego i województw ościennych, 10. Zapewnienie szybszego powrotu do zdrowia pacjentom chorym na zaburzenia psychiczne, dla których komfort cieplny jest bardzo istotny i sprzyjający zwalczaniu choroby, 11. Zmniejszenie kosztów przeznaczanych na remonty budynków, 12. Zapobieżenie niszczeniu budynków Szpitala, 13. Polepszenie sytuacji finansowej Szpitala na skutek znacznej redukcji kosztów związanych z ogrzaniem budynków.				
PA 2.7.		Szpital SPZOZMSW Zielona Góra	Termomodernizacja budynków SPZOZMSW w Zielonej Górze (PA2.7)	2011-2014	109 896,58-poniesiono w latach 2012-2013 (całość to 327074,86)		Budżet Państwa, Środki UE, Środki własne
PA 2.7.		Szpital Wojewódzki Zielona Góra	- termomodernizacja i remont stropodachu w budynku „U” na łączną kwotę 152.573,81 zł wykonano w 2012 r.	2012, 2013	671 100,51		Termomodernizacja i remont stropodachu w budynku „U” -środki własne i dotacja z budżetu województwa lubuskiego. Docieplenie ścian piwnicy, wymiana okien, docieplenie budynku „N” - środki własne
PA 2.7.		Gmina Zbąszynek	- docieplenie ścian piwnicy, wymiana okien, docieplenie budynku „N” na kwotę 518.526,70 zł przełom lat 2012 i 2013	2012-2013	4 789 471,51		ZGM, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

							mieszkaniowe
			1. W roku 2013 w ramach „Termomodernizacja obiektów oświatowych” w Gimnazjum nr 9 ul. Zamenhofa 2a wykonano ocieplenie ścian i stropów , wymieniono stolarkę okienną , wykonano wewnętrzną instalację ciepłej wody użytkowej w oparciu o zastosowanie systemu solarnego .	2012-2013	1.719.906		Środki własne
			Dodatkowo przeprowadzono termomodernizację 77 budynków mieszkaniowych	2012-2013			
			2. W roku 2013 w ramach zadania Modernizacja i wyposażenie pracowni kształcenia praktycznego w Centrum Kształcenia Zawodowego w Gorzowie Wlkp. wykonano ocieplenie jednej ściany zewnętrznej o powierzchni 400 m ² oraz wymianę stolarki okiennej w ilości 26 szt.	2012-2013	441 564,97		Środki własne oraz ze środków „Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013”
PA 2.7.		Urząd Miejski Nowa Sól	8 sztuk	2012 - 2013	300 000	400 000	
PA 2.7.		Gmina Drezdenko	1) Termomodernizacja sali wiejskich w Lipnie	2012-2013	15 300,00		Budżet gminy
			2) Termomodernizacja sali wiejskich w Goszczanowcu			13 700,00	Budżet gminy
			3) Wymiana okien w sali wiejskich w Przeborowie			5 600,00	Budżet gminy
			4) Wymiana okien i drzwi w sali wiejskich w Zielątkowie			7 000,00	Budżet gminy
			5) Ocieplenie szczytu ul. Krakowska 32		14 130,00		Budżet Gminy – 11 021,40 zł, 3 108,60 zł wspólnota mieszkaniowa
			6) Ocieplenie ściany frontowej Lwowska 5		16 000		Budżet Gminy 2 045 zł, 13 955 zł wspólnota mieszkaniowa
			7) Ocieplenie ul. Szpitalna 1		10 505		945,45 zł budżet Gminy, 9 559,55zł wspólnota mieszkaniowa
			8) Ocieplenie ściany frontowej			36 580	100% wspólnota
			9) Ocieplenie ul. Pułaskiego 4			3 030	Budżet gminy
PA 2.7.		Gmina Międzyrzecz	W ramach rozbudowy i przebudowy budynku sali świetlicy wiejskiej w miejscowości Bukowiec, przeprowadzono termomodernizację budynku.	2012-2013	77 114,46		Środki własne/Gmina Międzyrzecz
					143 468,00		PROW
PA 2.7.		Gmina Lubsko	"Projekt obejmuje termomodernizację 4 obiektów szkolnych, w tym trzy z nich zlokalizowane są na terenie miasta Lubaska a jeden na	2012-12-31		408 7847,22	Dotacja

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			<p>terenie wiejskim gminy, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ocieplenie ścian zewnętrznych i stropodachów – 11 698,3 m² - Wymiana okien – 1576,4 m² - Wymiana drzwi – 100,8 m² - Modernizacja systemu grzewczego – 4 szt. <p>W wyniku realizacji przedsięwzięcia osiągnięty zostanie efekt ekologiczny w postaci: ograniczenia lub uniknięcia emisji dwutlenku węgla 636 Mg/rok"</p>				
PA 2.7.		<p>Technikum Leśne im. prof. Jana Miklaszewskiego w Staroście</p>	<p>"Przedsięwzięcie obejmuje termomodernizację 4 budynków Technikum Leśnego im. prof. Jana Miklaszewskiego w Staroście. Zakres robót obejmuje ocieplenie przegród zewnętrznych (ścian, stropów, dachów), wymianę okien, wymianę drzwi, wymianę instalacji wewnętrznych (co, cwu). Dodatkowo, nastąpi modernizacja źródła ciepła oraz zainstalowane zostaną 2 pompy ciepła o mocy 190 kW każda. Istniejąca kotłownia gazowa pozostanie jako szczytowe źródło ciepła. Instalacja rozprzewadzająca - ze względu na wiek oraz niską sprawność - kwalifikuje się w całości do wymiany. Istniejąca kotłownia gazowa będzie wspomagać układ grzewczy zasilany z pomp ciepła. Moc cieplną maksymalną na potrzeby ciepłne kompleksu podzielono w ten sposób, że 70% przypada na pompy ciepła a 30% na kotłownię gazową. Dodatkowo kotłownia stanowi rezerwę na wypadek awarii podstawowego źródła – pomp ciepła. Planowany efekt ekologiczny w postaci zmniejszenia emisji CO₂ wynika z przewidywanej oszczędności energii o 6 331,50 GJ/rok, traktowanej jako energia chemiczna zawarta w paliwie, co stanowi zmniejszenie rocznego obliczeniowego zużycia energii do ogrzewania budynków w stosunku do stanu pierwotnego o 93 %."</p>	2015-12-31		8 231 401	Dotacja
PA 2.7.		<p>Zespół Szkół Leśnych w Rogozińcu</p>	<p>"Działania termomodernizacyjne obejmują trzy budynki wchodzące w skład kompleksu Zespołu Szkół Leśnych w Rogozińcu: budynek szkoły, budynek internatu, budynek sali gimnastycznej. Zakres robót obejmuje: ocieplenie przegród zewnętrznych (ścian, stropów, dachów), wymianę okien i drzwi, wymianę instalacji c.o., oraz montaż kolektorów słonecznych do przygotowania ciepłej wody użytkowej. Przewidywany efekt ekologiczny przedsięwzięcia Zgodnie z opracowanymi zaktualizowanymi audytami energetycznymi, po zrealizowaniu przedmiotowego przedsięwzięcia tj. Termomodernizacji 3-ch budynków Zespołu Szkół Leśnych w Rogozińcu, przewidywany sumaryczny efekt ekologiczny szacuje</p>	2014-12-31		2 396 000	Dotacja

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			się na zmniejszenie emisji CO ₂ o 169 Mg rocznie. Wynika to ze zmniejszenia rocznego zapotrzebowania energii cieplnej z obliczeniowego zapotrzebowania przed termomodernizacją z 6.214,46 GJ do poziomu 3.189,15 GJ, tj. spadku zapotrzebowania energii cieplnej o 3.025,31 GJ rocznie, tj. o 48,68 %."				
PA 2.8.	Monitoring pojazdów opuszczających place budów pod kątem ograniczenia zanieczyszczeń dróg, prowadzącego do niezorganizowanej emisji pyłu	KPP w Żaganiu	W okresie sprawozdawczym policjanci ruchu drogowego KPP w Żaganiu kontrolowali pojazdy opuszczające place budów – nie stwierdzono żadnego przypadku zanieczyszczenia drogi, które doprowadziło do niezorganizowanej emisji pyłu	Zadanie ciągle	W ramach zadań własnych		Budżet
PA 2.9.	Budowa i modernizacja systemów i urządzeń do redukcji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych, oraz do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, w szczególności dwutlenku węgla CO ₂	Gmina Pszczew	1.Przebudowa remizy Osp Pszczew. 2.Remont sali widowiskowej na ul. Zamkowej w Pszczewie.	2013		116 446,36 216 613,51	
PA 2.9.		Elektrociepłownia "Zielona Góra" S.A.	Modernizacja sieci ciepłowniczych w Zielonej Grze	Inwestycja realizowana w latach 2009-2013 i dalej kontynuowana	13 617 800		Środki własne -18 123 600 PLN Dotacja z UE-6 549 200
PA 2.9.		Energetyka Ciepła Opolszczyzny SA Opole	Zabudowa dwóch nowych układów odpylania dla kotłów w ciepłowni K-1031 w Nowej Soli. Przedsięwzięcie realizuje się w celu zmniejszenia emisji pyłów powstających w wyniku spalania mialu węgla kamiennego w procesie wytwarzania energii w ciepłowni K-1031, znajdującej się w Nowej Soli przy ul. Staszica. W kotłowni zainstalowane są 2 kotły wodne typu WR-10 o mocy 2x11,63 MW oraz jeden kocioł wodny typu WR-5 o mocy 5,815 MW (łącznie moc zainstalowana wynosi 29,075 MW). Pracujące kotły zostały wyposażone w urządzenia odpylające. Podejmowane działania prowadzą do dostosowania instalacji odpylania dwóch kotłów (WR-10 nr 4 i WR-5) do nowych standardów emisyjnych. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez zastosowanie nowych instalacji odpylania opartych na cyklodfiltrach.	2013-06-13	257 706,00		Zadanie dofinansowane środkami WFOŚiGW
PA 2.9.		Rhodia Polyamide Polska Sp z o.o. (obecnie Solvay Engineering Plastics Poland Sp. z o.o.)	Audyt energetyczny procesu technologicznego w zakładach Rhodia Polyamide Polska Sp z o.o. „W ramach projektu zrealizowano dwa etapy: 1) Etap pierwszego Przedsięwzięcia, w ramach którego wykonano audyt energetyczny procesów technologicznych; 2) Etap drugi Przedsięwzięcia, w ramach którego wykonano inwestycję polegającą na zastąpieniu paliwa ciężkiego oleju opałowego mazut paliwem gazowym poprzez zakup, wymianę i modernizację 2 palników kotłów firmy Bertrams i zaoszczędzenie około 3420 GJ/rok energii w wyniku poprawy sprawności układu	2013-11-30		123 800	Dotacja

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			energetycznego. Efekt ekologiczny: - obniżenie zużycia energii o 950,76 MWh/rok, - redukcja emisji CO ₂ o 758 Mg/rok."				
PA 2.9.		Ferma drobiu Zagaje	Poprawa jakości ściółki na kurniku - siekanie słomy	sty-12	50 000		Środki własne
PA 2.10.	Zakup pojazdów transportu publicznego o niskiej emisji spalin (w tym: zakup pojazdów spełniających normy emisji spalin Euro 4, zastosowanie w komunikacji miejskiej środków transportu zasilanych paliwem alternatywnym np. gazowym CNG (LPG, LNG) lub odnawialnym (bioetanol) w miejsce oleju napędowego)	Przedsiębiorstw o Komunikacyjne MZK Gorzów Wlkp	Zakup 2 autobusów spełniających normę emisji spalin Euro 4,	2013	720 000		Środki własne
			Leasing 4 autobusów spełniających normę emisji spalin Euro 4	2013	1 834 000		Leasing – środki własne
PA 2.11.	Budowa obwodnic, przebudowa, modernizacja/poprawa stanu technicznego dróg, wprowadzanie inteligentnych sieci zarządzania ruchem	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 303 w m. Lubinicko (km 1+262 - 2+292)	2011-2012	1 487 650,29		Budżet województwa
			Remont drogi woj. nr 318 na odc. Lubięcina - Tarnów Jezierny	2012 - 2013	982 878,86		Budżet województwa, rezerwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na usuwanie skutków klęsk żywiołowych
			Odnowa dywanikowa drogi woj. nr 134 w km od 0+000 do km 0+700	2012	395 397,33		Budżet województwa
			Odnowa dywanikowa drogi woj. nr 137 w m. Trzemeszno Lubuskie od km 51+100 do km 51+550	2012	201 463,98		Budżet województwa
			Wzmocnienie drogi woj. nr 137 relacji Sulęcina - Międzyrzecz (57+400-58+463)	2012	488 737,47		Budżet województwa
			Wzmocnienie drogi woj. nr 138 relacji Sulęcina - Torzym (od km 16+793-do km 19+438)	2012	787 097,06		Budżet województwa
			Odnowa dywanikowa w ciągu drogi woj. nr 151 na odcinku od km 131+100 do km 134+000 polegająca na wykonaniu warstwy z mieszanki mineralno - emulsyjnej na zimno typu SLURRY SEAL	2012	320 351,46		Budżet województwa
PA 2.11.		Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze	Przebudowa drogi woj. nr 151 na odc. Barlinek - Gorzów Wlkp. (128+100-128+235; 128+921-130+265; 130+329-131+100)	2012	1 804 421,52		Budżet województwa,

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

						LRPO 2007-2013
			Odnowa dywanikowa w ciągu drogi woj. nr 154	2012	384 936,57	Budżet województwa
			Odnowa dywanikowa drogi wojewódzkiej nr 157 w km 11+100 - 11+650 (na odcinku skrzyżowanie z drogą woj. nr 158 – Goszczanowiec)	2012	205 065,43	Budżet województwa
			Odnowa dywanikowa drogi woj. nr 158 na odcinku od km 31+960-33+223	2012	618 548,00	Budżet województwa
			Odnowa dywanikowa drogi wojewódzkiej nr 160 relacji Drezdenko - Międzychód na odcinku od km 73+155 do km 73+670	2012	210 895,50	Budżet województwa
			Odnowa dywanikowa drogi woj. nr 174 na odcinku Drezdenko - Stare Bielice (km 0+000-0+650)	2012	898 857,78	Budżet województwa
			Wzmocnienie drogi wojewódzkiej nr 276 relacji Krosno Odrz.- Świebodzin (km 26+250 - 26+340 oraz 26+615 - 27+554)	2012	1 330 318,58	Budżet województwa
			Powierzchniowe pojedyncze utrwalenie nawierzchni drogi woj. nr 277 w km od 0+000 do km 11+150 i od km 11+750 do km 13+086	2012	480 103,29	Budżet województwa
			Powierzchniowe pojedyncze utrwalenie nawierzchni drogi woj. nr 278 Mozów – Pomorsko oraz drogi woj. nr 138 m. Wałowice	2012	95 932,62	Budżet województwa
PA 2.11.		Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze	Remont drogi wojewódzkiej nr 278 na odcinku Szklarka Radnicka – Będów	2012	1 057 256,27	Budżet województwa, Fundusz Solidarności UE
			Odnowa dywanikowa drogi wojewódzkiej nr 279 ul. Pocztowa w m. Stary Kisielin (km 8+693-9+300)	2012	312 859,91	Budżet województwa
			Odnowa dywanikowa drogi woj. nr 279 odc. Stary Kisielin-skrzyżowanie Przytok od km 6+893 do km 8+071	2012	178 558,85	Budżet województwa
			Odnowa dywanikowa drogi woj. nr 283 na odcinku od km 11+997 do km 12+853 (Zielona Góra – Kożuchów)	2012	206 861,26	Budżet województwa
			Odnowa dywanikowa drogi wojewódzkiej nr 297 w m. Leszno Dolne od km 33+120 do km 34+380	2012	473 507,65	Budżet województwa
			Wzmocnienie drogi woj. nr 297 od granicy województwa do Kożuchowa (km 29+500-33+120 i km 34+380-35+010)	2012	1 614 468,64	Budżet województwa
			Wzmocnienie drogi woj. nr 302 na odc. Chlastawa - granica województwa (km 12+185-12+645)	2012	537 320,71	Budżet województwa
			Odnowa dywanikowa drogi wojewódzkiej nr 315 al. Wolności w m. Nowa Sól - odcinek od skrzyżowania z ul. Południową do mostu na rzece Odrze	2012	220 618,73	Budżet województwa
			Powierzchniowe pojedyncze utrwalenie nawierzchni drogi wojewódzkiej nr 316 w km od 5+200 do 9+660 (na odc. Ciosaniec – Łupice)	2012	157 447,38	Budżet województwa
			Odnowa dywanikowa polegająca na powierzchniowym pojedynczym utrwaleniu nawierzchni dróg wojewódzkich nr: 283, 285, 294, 296,	2012	441 045,01	Budżet województwa

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

PA 2.11.	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze	318, 319				
		Budowa obwodnicy m. Nowy oraz Stary Kisielin w ciągu drogi woj. nr 279/282 (Park Technologiczny)	2011 - 2013	26 256 964,31		Budżet województwa, LRPO 2007-2013
		Rozbudowa drogi woj. nr 156 w m. Danków (29+798-30+665,50)	2012 - 2013	3 076 872,80		Budżet województwa, LRPO 2007-2013
		Wzmocnienie drogi woj. nr 278 na odc. Konotop - Lubogoszcz	2012-2013	4 626 347,38		Budżet województwa, dotacja celowa z budżetu państwa
		Wzmocnienie nawierzchni drogi woj. nr 280 na odc. od m. Płoty do m. Czerwieńsk (km 10+228-10+883)	2012-2013	934 677,26		Budżet województwa
		Wzmocnienie drogi woj. nr 315 na odcinku Przyborów - granica województwa (km 45+340-46+100)	2012-2013	772 086,85		Budżet województwa
		Odnowa dywanikowa drogi woj. nr 325 na odc. Borowiec - Tarnów Jezierny km 4+654-9+700	2012-2013	715 019,42		Budżet województwa
		Budowa obwodnicy Nowej Soli - Etap I	2012 - 2014	15 576 593,65		Budżet województwa, LRPO 2007-2013
		Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 134 na odcinku Rzepin - Ośno Lubuskie (dojazd do węzła A2)	2013	2 167 231,04		Budżet województwa, LRPO 2007-2013
		Odnowa dywanikowa w m. Międzyrzecz ul. Poznańska droga woj. nr 137 (76+665-76+940)	2013	223 018,14		Budżet województwa
		Wzmocnienie polegające na przebudowie drogi woj. nr 138 w m. Torzym (dojazd do węzła na autostradzie A2) (km 29+327-29+730) - Etap I	2012 - 2013	852 487,74		Budżet województwa
Wzmocnienie polegające na przebudowie drogi woj. nr 138 w m. Torzym (dojazd do węzła na autostradzie A2) – Etap II		1 185 159,63		Budżet województwa, LRPO 2007-2013		
PA 2.11.	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze	Wzmocnienie drogi woj. nr 302 na odc. Chlastawa - granica województwa - Etap II km od 11+275 do 11+595	2013	193 837,67		Budżet województwa
		Przebudowa drogi woj. nr 138 (relacji od drogi krajowej nr 29 do m. Debrznica) - stanowiącej dojazd do węzła autostrady A-2 w m. Torzym	2013 - 2014	7 960 900,25		Budżet województwa, LRPO 2007-2013
		Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 296 relacji Iłowa - Ruszów (dojazd do węzła autostrady A18)	2013 - 2014	1 546 306,65		Budżet województwa, LRPO 2007-2013
		Rozbudowa drogi woj. nr 295 na odcinku Nowogród Bobrzański - Żagań (dojazd do węzła autostrady A18)	2013 - 2014	2 330 566,94		Budżet województwa, LRPO 2007-2013
		Rozbudowa drogi woj. nr 313 w ciągu ul. Dolna w m. Kargowa	2013 - 2014	352 557,36		Budżet

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

							województwa
			Rozbudowa ul. Młyńskiej w Międzyrzeczu wraz z budową kanalizacji deszczowej w ciągu drogi wojewódzkiej nr 137	2013 - 2014	1 397 375,06		Budżet województwa
PA 2.11.	PZD Nowa Sól	1) - 2012 roku budowa chodnika i ścieżki rowerowej na drodze nr 3461F i 3460F - wykonano do końca chodnik na drodze nr 3461F a odcinek na drodze 3460F, pozostała część realizowana była w 2014 roku, ścieżka rowerowa wykonana w całości;		2012	139 803,82		Finansowanie ze środków PZD
		2) - 2013 roku przebudowa drogi 1022F wykonana na odcinku 1800m, poszerzenie jezdni, i wykonanie ciągu pieszo-rowerowego między m. Kolsko a m. Jesiona -pozostała część inwestycji przeniesiona na inny termin;		2013	823 643,71		Finansowanie częściowo z Narodowego Programu Przebudowy Dróg lokalnych - Etap II Bezpieczeństwo - Dostępność - Rozwój oraz ze środków Powiatu Nowosolskiego i Gminy Kolsko
		3) —2013 roku przebudowa chodnika na drodze 3459F ul. Zjednoczenia w Nowej Soli — na odcinku wykonano nowy chodnik oraz ścieżkę rowerową;		2013	278 035,18		Finansowanie ze środków PZD
		4)-2013 roku budowa chodnika na dr. nr 1051F w m. Lubieszów		2013	55 843,17		Finansowanie ze środków PZD
PA 2.11.	POZ Zielona Góra	Modernizacja odcinka drogi powiatowej Nr 1050F w miejscowości Jeleniów. Etap I – Remont konstrukcji jezdni. W ramach zadania zmodernizowano drogę o odcinku 900 m i szerokości 6,0 m		2012	1.112.917,11		680.219,98 zł środki własne 432.697,13 zł kwota finansowana przez firmę STELMET
		Przebudowa drogi w Starym Kramsku w ciągu drogi powiatowej nr 1191F od km 2+799,00 do km 4+799,00 I etap. W ramach zadania wybudowano drogę długości 1030,00 m oraz szerokości głównych pasów ruchu 3,00 m i 3,25 m, chodnik oraz kanalizację deszczową		2012	1.844.477,00		1.389.477 zł środki własne 450.000 zł dofinansowanie z Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych – Etap II Bezpieczeństwo – Dostępność – Rozwój 5.000 zł dotacja na

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

							realizacja zadania od Gminy Babimost z przeznaczeniem na oznakowanie poziome
PA 2.11.		Zarząd Dróg Słubice	Przebudowa drogi powiatowej nr 1255F od drogi krajowej nr 92 do drogi gminnej nr 102760F ul. Poznańska w m.Rzepin w km 1+627 do km 3+597	2013	1 211 242,77		Środki własne i Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych-Etap II Bezpieczeństwo-Dostępność-Rozwój
PA 2.11.		Bytom Odrzański	Modernizacja drogi w Bodzowie – 230 m. Remont ciągu pieszego w Bytomiu Odrzańskim – 55 m.		62 342,17 (w tym: 16 100,00 dotacja Województwa Lubuskiego)	782 794,00 / 764 460,23 środki własne (w tym: 270 878,62 dotacja Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego)	środki własne, dotacja Województwa Lubuskiego,
			Przebudowa drogi gminnej w Bodzowie – 1.453 m. Remont ul. Klonowej w Bytomiu Odrzańskim – 122 m. Budowa drogi przy ul. Majora Sucharskiego w Bytomiu Odrzańskim 350 m.				
PA 2.11.		Gmina Cybinka	Remont dróg gminnych oraz bieżąca konserwacja	2012 – 2013 r.	553 942,42	1 025 532,61	
PA 2.11.		Gmina Górzycza	Modernizacja drogi – nawierzchnia brukowa. Miejscowość Owczary 2013 r, miejscowość Pamięcin 2012 r.		710.921,77	410.248,05	
PA 2.11.		Strzelce Krajeńskie	Rozbudowa drogi woj. nr 156 w m. Danków - Zadanie zostało zrealizowane w ramach I Priorytetu Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 działanie 1.1. Poprawa stanu infrastruktury transportowej w regionie. W ramach projektu rozbudowany został odcinek drogi wojewódzkiej w m. Danków na długości 0,867 km	2012-2013	3 200.900,35		
			Remont chodników na terenie Gminy - Przebudowa istniejącej nawierzchni chodników w m. Tuczo, wzdłuż ulicy Słonecznej (w tym rozebranie i ponowne wbudowanie krawężnika drogowego betonowego na odcinku 150mb, rozebranie i odtworzenie nawierzchni z kostki brukowej na pow. 60m ²).	2013	14 960,00		
			Zintegrowana przebudowa dróg gminnych - etap III remont nawierzchni drogi ul. Kościuszki w Strzelcach Kraj. wraz z przebudową i remontem istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej, deszczowej i wodociągowej z przyłączami	2012-2013	1 338 423,00		
			Zintegrowana przebudowa dróg - IV etap Przebudowa odcinka drogi gminnej Strzelce Krajeńskie – Strzelce Klasztorne.	2012-2013	824 000,00		

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			Naprawa wyłomów nawierzchni dróg na terenie miasta i gminy: Remont cząstkowy nawierzchni bitumicznych dróg gminnych na terenie miasta Strzelce Krajeńskie i terenach wiejskich w miejscowościach: Brzoza, Bronowice, Bobrówko, Lipie Góry, Ogardy, Pielice, Tuczo, Wielisławice, Wilanów, Welmin, Gardzko	2012	246 783,53		
			Wykonanie remontu bieżącego nawierzchni dróg w miejscowościach: – Machary droga gruntowa nr ew. 154/4 (odcinek długości 700mb), – Pielice droga gruntowa nr ew. 58 (100mb), – Ogardzki Młyn droga dz. nr ew. 251 (700mb), – Gilów – droga gruntowa działka nr ew. 23 i 27 (350mb), – Strzelce Krajeńskie dz. nr ew. 505 (pow. 480 m ²), – ul. Cicha (pow. 150 m ²), – ul. Jesionowa (pow. 900m ²), – ul. Słoneczna (pow. 2760m ²), – ul. Jana III Sobieskiego (pow. 480m ²), – ul. Łokietka (pow. 360m ²), – ul. Jagiełły (pow. 420 m ²), – Strzelce Klasztorne droga dz. nr ew. 1/129, obręb Licheń (pow. 2000m ²), – w miejscowości Brzoza drogi gruntowe dz. nr ew. 251/2, 261/107 i 261/6, obręb Brzoza (pow. 1000m ²), – likwidacja wyrw/zapadnięć na drodze do Ogardzkiego Młyna (dz. nr ew. 251, obręb Ogardy), w m. Długie, – likwidacja urwiska na podjeździe (dz. nr ew. 16/296 i dz. nr ew. 302/7, obręb Długie), – na terenie m. Strzelce Krajeńskie ul. Lipowa (dz. nr ew. 332/5) usunięcie wyrw spowodowanych przez spływające wody opadowe, – Naprawa w trybie awaryjnym nawierzchni dróg gruntowych w miejscowości Sławno (dz. nr ew. 130/2; 96; 100, obręb Sławno) na powierzchni 2 370 m ² i m. Wielisławice (dz. nr ew. 151/14, 123/2, 146, obręb Wielisławice) na powierzchni 810m ² , – Wykonanie w trybie awaryjnym prac remontowych na drodze osiedlowej o nawierzchni nieutwardzonej (dz. nr ew. 638/43) przy ul. Gorzowskiej, – Wykonanie w trybie awaryjnym prac remontowych na drodze technologicznej do Miejskiej Oczyszczalni Ścieków, Utwardzenie terenu z dojazdem do biologicznej oczyszczalni wód na Kanale Młynówka	2012	123 592,95		
			Remont drogi w miejscowości Machary	2012	5 022,46		

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		Modernizacja drogi rolniczej w m. Lubicz	2012	68 683,20		
		Naprawa w trybie awaryjnym nawierzchni gruntowej dróg: ul. Słoneczna, Forteczna – Północna w Strzelcach Krajeńskich.	2013	3 444,00		
		Prace bieżące w zakresie naprawy nawierzchni dróg (profilowanie , uzupełnienie istniejącej podbudowy destruktem bitumicznym oraz zagęszczenie), w tym następujących dróg i ciągów komunikacyjnych: – ul. Słoneczna, Jana III Sobieskiego, Łokietka i Jagielły (na pow. 4020 m2), – Brzoza dz. nr ew. 261/6 (na pow. 800 m2), – Wielisławice dz. nr ew. 123/2 i 158 (na pow. 1925m2); – Wielisławice dz. nr ew. 159 (na pow. 770m2); – Gilów dz. nr ew. 23 (na pow. 750m2); – Licheń dz. nr ew. 44 (na pow. 1520 m2), – Licheń dz. nr ew. 25 (na pow. 1000m2); – Sidłów dz. nr ew. 117/5 (na pow. 1120m2); – Strzelce Krajeńskie ul. Ks. St. Wyszyńskiego dz. nr ew. 445/1 (dostarczenie 10 Mg destruktu bitumicznego); – Strzelce Krajeńskie dz. nr ew. 2/24 Kwartal (na pow. 400 m2); – Strzelce Krajeńskie ul. Północna dz. nr ew. 221/45 (na pow. 75m2); – Ogardy dz. nr ew. 129 (na pow. 750m2)	2013	43 500,00		
		Wykonanie prac naprawczo-remontowych na drodze dz. nr ew. 5/123, obręb Licheń w m. Czyżewo (zarwany drenaż kanału pod drogą w miejscu którego powstało zapadlisko na drodze, grożące wypadkiem	2013	2 700,00		
		Niwelacja terenu - ul. Słoneczna przy użyciu koparko ładowarki CATERPILLAR. Wykonawca - Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o. ul. Gorzowska 15, 66-500 Strzelce Krajeńskie	2013	282,90		
		Wykonanie w trybie awaryjnym naprawy uszkodzonego odcinka drogi - ul. Słonecznej w Strzelcach Krajeńskich	2013	1 500,60		
		Naprawa dróg położonych na działkach: nr ew. 53 - przedłużenie ul. Kurowskiej, profilowanie i zagęszczenie na pow. 400 m2; nr ew. 5/128, profilowanie i zagęszczenie na pow. 875 m2; nr ew. 302/9, miejscowe uzupełnienie istniejących ubytków destruktem bitumicznym w ilości 15 Mg na odcinku 2.800m2; nr ew. 16/296, profilowanie i zagęszczenie mechaniczne nawierzchni na pow. 875 m2.	2013	21 033,00		
		Na terenie miasta Strzelce Krajeńskie usunięcie uszkodzeń nawierzchni bitumicznych ulic: Wodociągowa, Brzozowa, Cmentarna, Strzelecka, Słowackiego i Orzechowa	2013	3 997,50		

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			Remont nawierzchni bitumicznych dróg gminnych na terenie miasta Strzelce Krajeńskie i terenach wiejskich w miejscowościach: Brzoza, Bronowice, Bobrówko, Lipie Góry, Ogardy, Pielice, Tuczno, Wielisławice, Wilanów, Welmin, Gardzko.	2013	18.942,00		
			Remont drogi brukowej w Bronowicach	2013	28 503,64		
			Modernizacja drogi rolniczej na długości ok. 300 mb (rozbiórka krawężników betonowych - 112 mb), korytowanie, wykonanie podsypki piaskowej (gr. 20cm) i nawierzchni z tłuczni kamiennego (gr. 17cm) na powierzchni 1.160m ² .	2013	20 300,00		
			Przebudowa przepustu na drodze gminnej w miejscowości Ogardzki Młyn	2013	50 106,94		
			Remont drogi koniecznej na działce 495/32 przy ul. Al. Wolności	2013	14 103,92		
			Remont masą bitumiczną odcinka jezdni ul. Jedności Robotniczej w Strzelcach Krajeńskich	2013	15 152,65		
			Remont uszkodzonego odcinka drogi ulicy Lipowej o nawierzchni gruntowej	2013	6 924,90		
			Utwardzenie terenu na działce nr 614/1, obręb Strzelce Krajeńskie przy budynku rekreacyjno-hotelowym Stadionu Miejskiego w Strzelcach Krajeńskich	2013	45 693,97		
PA 2.11.	UM Świebodzin		Poprawa stanu technicznego dróg poprzez bieżące utrzymanie dróg – remonty cząstkowe (nie dotyczy to budowy nowych dróg utwardzonych)	2012 2013	373 059,41 567 485,23		
PA 2.11.	Gmina Zabór		Modernizacja dróg gminnych (nawierzchnia asfaltowa)	2012 r. – 0,300 km 2013 r. – 0,325 km	70 000 109 000		Budżet gminy
PA 2.11	Gmina Drezdenko		1) Przebudowa ulic w rejonie: Plac Kościelny, Kościelna, Wiejska		600 000,00	200 000,00	Budżet gminy
			2) Uzbrojenie terenu wraz z budową oświetlenia ulic i chodników w Drezdenku rejon os. Południe, Ul. Południowa – Armii Krajowej- Okrężna i ul. Willowa (etap II)		880 000,00		Budżet gminy
			3) Uzbrojenie terenu wraz z nawierzchniami ulic i chodników w rejonie ulic Leśna, Reja, 11-listopada, Wita Stwosza, Matejki, Kochanowskiego (etap II)		900 000,00	700 000,00	Budżet gminy
PA 2.11.	Kostrzyn nad Odrą		1. Przebudowa układu komunikacyjnego w ul. Gorzowskiej i Wyszyńskiego w Kostrzynie nad Odrą.		3 578 449,80	662 730,21	
			2. Wnętrze kwartału ulic: Jana Pawła II, Niepodległości, Jagiellońska, Orła Białego.				
PA 2.11.	gmina Sława		Remont mostu w ciągu ul. Waryńskiego (długość drogi: 0,013 km – 13,20 mb)	2012	295 030,00		
PA 2.11.	Gmina Lubiszyn		750,0 mb	2012-2013	228 226,97	68.000,00	

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

PA 2.11.	Gmina Lubniewice	Zmodernizowanie/poprawienie stanu technicznego dróg: w 2012 r.: 735 m dróg gminnych zmodernizowano, na odcinku 1030 m przeprowadzono roboty związane z poprawą nawierzchni drogi w 2013 r.: 160 m zmodernizowano / wybudowano	2012-2013	157 341,33	268 437,02	Gmina Lubniewice
PA 2.11.	Gmina Dąbie	Modernizacja dróg w m. Szczawno, Gronów, Nowy Zagór, Ciemnice	2012-2013	502 196,08	89 888,40	Środki własne
PA 2.11.	Ośno Lubuskie	W 2012 r. wyremontowano 0,9 km dróg W 2013 r. wyremontowano 0,173 km dróg w ramach realizacji zadania - Remont ulicy Przemysłowej, Kupieckiej W 2012 r. przebudowano 0,14 km dróg W 2013 r. przebudowano 0,5 km dróg	2012-2013	Remonty: 102 900 Przebudowa: 45 111	Remonty: 286 000 Przebudowa: 61 900	
PA 2.11.	Gmina Pszczew	Przebudowa nawierzchni. Poprawa stanu technologicznego drogi	2012	200 681,56		
PA 2.11.	Gmina Bobrowice	Położenie nowych dywanów asfaltowych oraz chodników w ciągach komunikacyjnych dla pieszych	2013		514,462,00	
PA 2.11.	Gmina Międzyrzecz	W ramach realizacji zadania prowadzono remonty nawierzchni bitumicznych na terenie gminy, w zależności od potrzeb.	2012-2013	335 462,32		Środki własne/ Gmina Międzyrzecz
		Zadanie realizowane na bieżąco. Podjęte działania polegają na remoncie nawierzchni bitumicznych dróg, które występują na terenie gminy Międzyrzecz i administrowane są przez Zarząd Dróg Powiatowych w Międzyrzeczu.	2012-2013	b.d.		Środki własne, Zarząd Dróg Powiatowych w Międzyrzeczu.
PA 2.11.	Starostwo Międzyrzecz	Naprawa częściowa nawierzchni bitumicznych za pomocą remontera. Wbudowanie 300 Mg mieszanki grys i emulsji asfaltowej.	2013 r.		123 430,50	Środki własne
PA 2.11.	Starostwo Powiat Żarski	Poprawa stanu technicznego dróg	2012-2013	1 200 658		Środki własne
PA 2.11.	Starostwo Strzelce Krajański	Budowa miejsca do ważenia pojazdów-droga powiatowa nr 1375F odcinek Sokólsko-Bobrowko.	2013		135 535,00	Budżet powiatu 801 044,75 zł
		Przebudowa dróg powiatowych polegająca na budowie szklan zwalniających prędkość, przejść dla pieszych i ciągu pieszego na terenie powiatu strzelecko-drezdeneckiego w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy. Adresy inwestycji: –dz.nr 172/2, obręb Sokólsko, gm. Strzelce Kraj. – droga powiatowa nr 1375F, –dz.nr 102, 347 obręb Zwierzyn, gm. Zwierzyn- droga powiatowa nr 1359F, –dz.nr 215, 303/3 obręb Lubiatów; dz.nr 587 obręb Gościm gm. Drezdenko – droga powiatowa nr 1362F, –dz.nr 205, obręb Grąsy, gm. Dobiegniew- droga powiatowa nr 1368F, –Dz. nr 170, obręb Osiek, gm. Dobiegniew- droga powiatowa nr 1371F.	2012 - 2013	1 203 726,97		Dofinansowanie ze Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy 402 682,22 zł – budżet powiatu

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

PA 2.11.	Starostwo Gorzów Wlkp.	Remont drogi powiatowej nr 1405F w m. Czechów w zakresie budowy chodnika oraz zabudowy rowu drogowego	2012	58 944		Gmina Santok
		Remont drogi powiatowej nr 1398F na odcinku Ciecierzycze – Borek	2012	922 293		Budżet państwa, Gmina Deszczno
		Remont drogi powiatowej nr 1392F na odcinku od Stanowice – Bogdaniec – Kwiatkowice – Jeniniec Etap II	2012	2 766 749		NPPDL, Gmina Bogdaniec
		Remont drogi dojazdowej do gruntów rolnych na odcinku Czechów – Janczewo, droga nr 1405F	2012	246 340		FOGR, Gmina Santok
		Remont drogi powiatowej nr 1397F w m. Bolemin, polegający na wykonaniu miejscowych nakładek	2012	193 801		Gmina Deszczno
		Remont drogi powiatowej nr 1402F w m. Płomykowo	2012	197 427		Gmina Santok
		Remont drogi powiatowej nr 1405F na odcinku Kłodawa - Łośno - Lipy, polegający na wykonaniu miejscowych nakładek	2012	59 610		Gmina Kłodawa
		Budowa chodnika na ul. Kościelnej w m. Bogdaniec przy drodze powiatowej Nr 1392F	2012	60 000		Gmina Bogdaniec
		Renowacja rowów na drodze powiatowej nr 1392F od Bogdańca przez Jeniniec do Gostkowic	2012	60 000		Gmina Bogdaniec
		Budowa chodnika w miejscowości Chłopy przy drodze powiatowej Nr 1424F	2012	22 656		Gmina Lubiszyn
		Remont drogi powiatowej nr 1410F od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 130 do miejscowości Marwice	2013		1 989 792	EWT, Gmina Lubiszyn
		Remont drogi powiatowej nr 1409F na odcinku Kłodawa – Chwałęcice	2013		1 969 379	NPPDL, Gmina Kłodawa
		Likwidacja miejsc niebezpiecznych w Powiecie Gorzowskim – remont dróg powiatowych: nr 1394F w m. Chwałowice – Gmina Bogdaniec, nr 1397F w m. Bolemin – Gmina Deszczno oraz nr 1365 w m. Płomykowo – Gmina Santok.”	2013		1 292 308	NPPDL, Gmina Bogdaniec, Gmina Deszczno, Gmina Santok
		Wykonanie nakładki asfaltowej na drodze powiatowej nr 1392F od m. Lubno do drogi wojewódzkiej nr 130	2013		100 000	Gmina Lubiszyn
		Remont drogi powiatowej nr 1393F w miejscowości Jasiniec polegający na wykonaniu miejscowej nakładki	2013		59 655	Gmina Bogdaniec
		Remont bieżący dróg powiatowych na całym terenie Powiatu gorzowskiego polegający na wbudowaniu masy bitumicznej na gorąco z recyklera, w ubytki w drodze (łatanie dziur)	2012 - 2013	1 949 938,44		-
		PA 2.11.	Starostwo Krosno Odrzańskie	Przebudowa dróg powiat.	2013(2,551 km)	3 459 262
		Przebudowa skrzyżowania	2013	63 501		
PA 2.11.	Gmina Zbąszynek	W 2012 roku ramach prowadzonych zadań inwestycyjnych wykonano: 1.Przebudowa ulicy Podmiejskiej w Gorzowie Wlkp. na odcinku od	2012	7 070 438,10		Środki własne oraz ze środków Unii Europejskiej w

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			ronda Sybiraków do granic . Długość przebudowanej ulicy, stanowiącej część drogi wojewódzkiej nr 158, na odcinku od Ronda Sybiraków do granic miasta Gorzowa Wlkp. wyniosła 906,37 m.				ramach „Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013
			2. Przebudowa ul. Warszawskiej odcinek od ul. Szpitalnej do ul. Dziewięciu Muz. Przebudowano drogę na długości 272 m od ul. Szpitalnej do ul. Dziewięciu Muz.	2012	4 959 138,90		Środki własne oraz zadanie dofinansowane przez Lubuski Urząd Wojewódzki dotacją celową z budżetu.
			3. Przebudowa ul. Piłkarskiej która jest drogą wewnętrzną prowadząca od ul. Ryskiej do ogródków działkowych wzdłuż linii stadionu Piłkarskiego. Ciąg pieszo-jezdny o nawierzchni asfaltowej odcinek ok. 177 mb.	2012	450 359,07		Środki własne
			4. Modernizacja odcinka ulicy Kasprzaka – Stara Kasprzaka” w Gorzowie Wlkp. przebudowano odcinek drogi o długości 334,00mb.	2012	541 386,36		Środki własne oraz zadanie współfinansowane przez BAMA Polska S.A
			W 2013 roku ramach prowadzonych zadań inwestycyjnych wykonano: 5. Modernizacja odcinka ulicy Kasprzaka – Stara Kasprzaka” w Gorzowie Wlkp. przebudowano odcinek drogi o długości 79 m.	2013		207 993	Środki własne oraz zadanie współfinansowane przez BAMA Polska S.A
			6. Przebudowa ulicy Kobylogórskiej - I etap. Przebudowa została zrealizowana na odcinku o długości około 650m, tj. od skrzyżowania z ul. Krótką do skrzyżowania z ul. Zagrodową.	2013		5 145 940,54	Środki własne oraz „Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych
			7. Przebudowa ulicy Estkowskiego i ulicy Kos. Gdyńskich w Gorzowie Wlkp . W ramach inwestycji zmodernizowano jezdnię na odcinku 211 metrów.	2013		704 517,53 zł	Środki własne
			8. Przebudowa ulicy Siedlickiej w Gorzowie Wlkp. W ramach zadania wykonano przebudowę jezdni ul. Siedlickiej na długości 230 m,	2013		407 054,61 zł	Środki własne
PA 2.11.		Gmina Drezdenko	1) Przebudowa ulic w rejonie: Plac Kościelny, Kościelna, Wiejska	2012-2013	600 000,00	200 000,00	Budżet gminy
			2) Uzbrojenie terenu wraz z budową oświetlenia ulic i chodników w Drezdenku rejon os. Południe, Ul. Południowa – Armii Krajowej- Okrężna i ul. Willowa (etap II)	2012-2013	880 000,00		Budżet gminy
			3) Uzbrojenie terenu wraz z nawierzchniami ulic i chodników w	2012-2013	900 000,00	700 000,00	Budżet gminy

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			rejonie ulic Leśna, Reja, 11-listopada, Wita Stwosza, Matejki, Kochanowskiego (etap II)				
PA 2.11.		Gmina Witnica	Wykonano remonty nawierzchni 1 drogi w całości oraz części 2 dróg (z kostki betonowej oraz płyt betonowych)	2012-2013	220 tys. zł	134 tys. zł	Budżet gminy, środki ANR
PA 2.11.		Gmina Nowogrod	Budowa zjazdu z drogi woj. Na drogę gminna – 2012 r., Budowa mostu na drodze gminnej w m. Przybymierz 2013 r.	2012-2013	21 303,11	Most- 50 478,09 dofinansowanie 25000 zł. Nadleśnictwo)	Środki własne, dofinansowanie z Nadleśnictwa
PA 2.11.		Gmina Torzym	1.Modernizacja ul. Saperskiej w Torzymiu – 2012 r.	2012-2013	283 146,49	894 933,66	Środki budżetowe
			2. Modernizacja ul. Szkolnej w Boczowie – 2012 r.	2012-2013			
			3. Przebudowa drogi gminnej - ul. Biernackiego w Torzymiu- 2013 r.	2012-2013			
PA 2.12.	Utrzymanie czystości dróg w celu ograniczenia emisji wtórnej (czyszczenie metodą mokrą)	Gmina Wschowa	W ramach oczyszczania miasta	2012-2013	358 000		
		Gmina Trzebiechów		2012-2013	3000		
		Gmina Nowogród	Zimowe utrzymanie dróg	2012-2013	55 000,00	55 000,00	
		Kostrzyn nad Odrą	Mechanicznie (ze zraszaniem) utrzymywane są ulice i chodniki o łącznej powierzchni 246,3m2	2012-2013	514 541,07	545 842,77	Środki własne Miasta
		Gmina Sława	Przebudowa odcinka drogi w Radzynie, gm. Sława do ulicy Nad Stawami (długość drogi: 0,772 km)	2013		231 419,89	
		Gmina Babimost	Utrzymanie czystości dróg	2012-2013	9 000,00	9 000,00	Środki własne
		Gmina Skwierzyna	Umowa w zakresie letniego utrzymania dróg, ulic, parkingów oraz chodników	2012-2013	388 107,17	318 650,94	

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Gospodarka wodna (W)

Tabela 2 Szczegółowy zakres rzeczowy zadań realizowanych w ramach priorytetu Gospodarka wodna (W)

Działanie	Jednostka realizująca	Charakterystyka działania	Okres realizacji	Koszty poniesione w latach 2012-2013 (PLN)	Źródło finansowania	
Priorytet: GOSPODARKA WODNA (W)						
Cel strategiczny (długoterminowy) OSIĄGNIĘCIE I UTRZYMANIE DOBREGO STANU WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH ORAZ OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA						
Cel operacyjny (krótkoterminowy) W1. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych						
W 1.1.	Opracowanie warunków korzystania z wód regionów wodnych	RZGW Poznań	Przeprowadzenie w roku 2012 roboczego etapu procedury udziału społeczeństwa dot. pierwszego projektu rozporządzenia Dyrektora RZGW w Poznaniu w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego Warty.	2012 r.	35 400 zł	NFOŚiGW
			Wykonanie w 2013 r. projektu rozporządzenia w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego Warty poddanego strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.	2013 r.	Brak danych	Środki własne Budżet RZGW
			Przeprowadzenie w 2013 zgodnie z art. 120 ust. 2 ustawy Prawo wodne strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w ramach której przeprowadzono procedurę udziału społeczeństwa. Pod konsultacje społeczne poddano projekt rozporządzenia wraz z projektem prognozy oddziaływania na środowisko. Publikacja rozporządzenia Dyrektora RZGW w Poznaniu w dziennikach urzędowych województw nastąpiła w roku 2014	2013 r.	53 000 zł	Budżet RZGW (wykonawca zewnętrzny)
	RZGW Wrocław	Warunki korzystania z wód regionu wodnego Środkowej Odry.	W trakcie realizacji	148 830,00 zł	Rezerwa celowa – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu	
	RZGW Szczecin	W 2012 r. w ramach zadania realizowanego ze środków NFOŚiGW pn. Opracowanie warunków korzystania z wód regionu wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego opracowano projekt rozporządzenia ws. ustalenia warunków korzystania z wód regionu wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego. W roku 2013 również w ramach	2012 – 2013 r.	290 280 zł	NFOŚiGW	

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			środków pozyskanych z NFOŚiGW przeprowadzono procedurę strategicznej oceny oddziaływania ww. projektu na środowisko			
W 1.11	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych	WIOŚ Zielona Góra	Wody powierzchniowe województwa lubuskiego monitorowane są przez WIOŚ Zielona Góra. Działanie realizowane jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.	<p>Monitoring wód powierzchniowych województwa lubuskiego realizowano w latach 2012 i 2013</p> <p>Monitoring wód podziemnych realizowany jest przez Państwowy Instytut Geologiczny na zlecenie GIOŚ w Warszawie. Wyniki z monitoringu wód podziemnych trafiają do oceny do Centrum Zbierania Danych w WIOŚ w Zielonej Górze.</p> <p>Dodatkowo WIOŚ Zielona Góra bada wody opadowe w dwóch lokalizacjach w Zielonej Górze i Gorzowie Wlkp. Wyniki monitoringu wód opadowych w skali regionu, w tym na terenie województwa lubuskiego opracowywane są przez IMGW we Wrocławiu i przesyłane do WIOŚ w Zielonej Górze.</p>	Ogółem: 7 144 000 zł na monitoring środowiska w tym monitoring wód	Brak danych
W 1.2.	Opracowanie warunków korzystania z wód zlewni	RZGW Poznań	W roku 2012 realizacja pracy pn. „Opracowanie warunków korzystania z wód zlewni – materiały wyjściowe do sformułowania warunków korzystania z wód zlewni Mogielnicy oraz Obry od Kanału Dźwińskiego do Paklicy”. Praca wykorzystana jako materiał źródłowy w ramach przeprowadzonego I etapu procedury udziału społeczeństwa przy opracowywaniu projektu Warunków korzystania z wód zlewni Obry od Kanału Dźwińskiego do Paklicy obejmującej scalone części wód powierzchniowych o kodach W1307 i W1309 (od 12.12.2012 r. do 31.01.2013 r.). Zlewnia Obry od Kanału Dźwińskiego do Paklicy w 42% położona jest na terenie woj. lubuskiego. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko przygotowanego projektu rozporządzenia została	<p>2012 r.</p> <p>2013 r.</p>	138 000 zł	NFOŚiGW Budżet RZGW

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			przeprowadzona w roku 2014.			
		RZGW Wrocław	1. Warunki korzystania z wód zlewni Baryczy 2. Warunki korzystania z wód zlewni Bobru	W trakcie realizacji	641 691,00 zł	Rezerwa celowa – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
W 1.3.	Organizacja i przeprowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych wraz z konsultacjami społecznymi projektu aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy	RZGW Poznań	Zgodnie z art. 119 ust. 7 pkt 1 i 2 ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r., poz. 145 ze zm.) Dyrektor RZGW w Poznaniu wspomagał Prezesa KZGW w prowadzeniu w regionie wodnym Warty łączonych dwóch tur konsultacyjnych w ramach II cyklu planistycznego związanego z opracowywaniem aktualizacji planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, czyli konsultacjami społecznymi projektów: „Harmonogramu i programu prac związanych z aktualizacją planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z zestawieniem działań, które należy przeprowadzić w drodze konsultacji społecznych” oraz „Przeglądu istotnych problemów gospodarki wodnej dla obszarów dorzeczy” (od 01.09.2011 r. do 29.02.2012 r.). Sprawozdanie z przeprowadzonych prac wraz z zestawieniem uwag przesłano Prezesowi KZGW celem przeanalizowania i wypracowania ostatecznych dokumentów.	2011 – 2012 r.	Brak danych	Środki własne Budżet RZGW
		RZGW Szczecin	W 2012 roku ze środków NFOŚiGW zrealizowano zadania pn. Organizacja i przeprowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych wraz z konsultacjami społecznymi projektu Harmonogramu i programu prac oraz projektu Przeglądu istotnych problemów gospodarki wodnej dla obszaru dorzecza w obszarze działania RZGW w Szczecinie.	2012 r.	146 370 zł	NFOŚiGW
W 1.4.	Budowa, rozbudowa i modernizacja komunalnych oczyszczalni ścieków z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych oraz Programem wyposażenia w oczyszczalni ścieków aglomeracji <2 000	PWiK Superkom	1. Budowa systemów kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej o tłocznej - inwestycje zakończone 2. Budowa systemów kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej i tłocznej	2012 – 2013 r. Rozpoczęte w latach 2012 – 2013, zakończone w latach 2014 - 2015	RAZEM: 1 398 593,70 zł netto	Środki własne: 1 210 318,70 zł netto; dofinansowanie z PROW: 159 775,00 zł Środki własne: 28 500,00 zł netto
		PWiK ZGK Lubniewice	1. Koncepcja dokumentacji ściekowo-osadowej	2012 r.	24 000,00 zł	Środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			2. Dokumentacja na modernizację i rozbudowę Oczyszczalni Ścieków	2013 r.	Brutto 69 126,00 zł brutto	Środki własne
	MPWiK Międzyrzecz		Modernizacja systemu napowietrzania ścieków i recyrkulacja osadów ściekowych oraz unowocześnienie systemów przesyłu ścieków	Rozpoczęto w 2011 r. zakończono na kwotę 450 000,00 zł w 2013 r. zakończono na kwotę 500 443,43 zł w 2014 r.	950 443,43 zł	Środki własne
	PWiK lubuskie WIK		1. Oczyszczalnia Tuchola Żarska	2012 r.	-	Brak danych
			2. Pomiar geodezyjny i odbiór przyłącza wody	2013 r.	999,38 zł	Środki własne
	Wokamid Sp. z o.o.		Budowa kanalizacji sanitarnej (projekt, pozwolenia na budowę)	Rozpoczęto 2013 r. Zakończono 2015 r.	42 814,68 zł	PROW Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego – 75%, pozostałe własne środki
	PWiK ZGK Kargowa		1. Modernizacja strefy nityfikacji oczyszczalni Lemna w Kargowej	2013 r.	50 246,75 50 000,00	Środki własne Starostwo Powiatowe w Zielonej Górze
			2. Budowa sieci kanalizacyjnej w ulicy Zamieście	Rozpoczęte	42 634,40	Środki własne
			3. Budowa sieci kanalizacyjnej w ulicach Dolna, Kolejowa, Polna Widokowa	Rozpoczęte	172 259,56 420 702,61	Środki własne PROW
	ZUK Cybinka		Modernizacja Oczyszczalni Ścieków w Bieganowie – wykonanie ostatnich prac.	2012 – 2013 r.	13 944,13 zł	Środki własne oraz dotacja celowa z Gminy Cybinka
	Gmina Zabór		Informacja dodatkowa (Kompleksowa modernizacja oczyszczalni ścieków w Zaborze)	Zakończono 2014 r.	1 500 000,00 zł	-
	Gmina Dąbie		Modernizacja istniejącej oczyszczalni ścieków.	2012 r.	307 027,09 zł	Środki własne
	Gmina Gorzów Wielkopolski		Modernizacja części osadowej Oczyszczalni Ścieków w Gorzowie Wlkp.	Zakończenie inwestycji nastąpiło 30.01.2015 r.	2012: 1 383 300 zł 2013: 1 011 250 zł	Fundusz Spójności Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 oraz środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

					Fundusz Spójności Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007- 2013 oraz Emisja Obligacji Długoterminowych przez Bank Polska Kasa Opieki S.A.
	Gmina Lubrza	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Lubrzy	Brak danych	Brak danych	Brak danych
	Gmina Lubsko	Zmodernizowanie Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Lubsku - 2013 rok	2012 r. 2013 r.	786 511,2 zł 10 084 951,55 zł	Brak danych
	Gmina Pszczew	Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków wraz z rozbudową sieci wodociągowej w Pszczewie	2012 r. 2013 r.	47 970,00 zł 348 000,00 zł	Brak danych
	Gmina Santok	Ilość oczyszczalni wg stanu na koniec 2012 r. – 32 szt. Ilość oczyszczalni wg stanu na koniec 2013 r. – 35 szt.	2012 - 2013 r.	Brak danych	Środki własne właścicieli nieruchomości
	Gmina Szprotawa	Budowa oczyszczalni ścieków komunalnych dla Aglomeracji Szprotawa we wsi Wiechlice (m. Szprotawa, Os. Wiechlice, Dziećmiarowice, Leszno Dolne, Leszno Górne)	2012 r. 2013 r.	2 749 000 zł 4 973 200 zł	1 578 000 zł środki własne, 1 171 000 zł z zagranicy 1 029 100 zł środki własne, 3 352 100 zł z zagranicy , 592 000 zł inne
	Gmina Gubin	Opracowanie projektu wykonanie operatu wodnoprawnego dla oczyszczalni w Dzikowie	2013 r.	24 900 zł	Brak danych
	Gmina Nowa Sól	Rozbudowa i modernizacja COŚ w Nowej Soli	2012 r. 2013 r.	530 814,80 zł 153 719,30 zł 127 035,17 zł 81 138,37 zł	Środki własne Kredyt Fundusz Spójności Środki własne Kredyt Fundusz Spójności
	Gmina Drezdenko	Remont dmuchawy napowietrzania ścieków oraz remont pomp do ścieków	2012 r.	13 300 zł	Brak danych
	Gmina Żary		2012 r.	29 500 zł	Środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

				2013 r.	1 209 800 zł	800 000 WFOŚiGW pożyczka, środki własne
		Gmina Sulechów	2013 r. – zakup i montaż płuczki i piasku (inwestycja niezrealizowana)	2013 r.	61 000,00 zł	Brak danych
		Gmina Słońsk	Budowa oczyszczalni przydomowych w m. Ownice i Lemierzyce szt. 130	2013 r.	898 288,00 zł	Brak danych
W 1.4.	Ilość wybudowanych, rozbudowanych i zmodernizowanych systemów kanalizacji	Gmina Krosno Odrzańskie	W 2012 r. oddano do eksploatacji 4,29 km sieci kanalizacji wybudowanej w m. Krosno Odrz., Kamień, Morsko W 2013 r. - wybudowano bez oddania do użytkowania 14,95 km sieci kanalizacji grawitacyjnej oraz 2,91 km kanalizacji tłocznej w m. Osiecznica.	Brak danych	2012: 3 504 630,00 zł 2013: 5 793 700,00 zł	Brak danych
		Gmina Zabór	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej w Zaborze ul. Leśna o dł. ok. 300 m	Brak danych	Koszt całkowity: 101 352,00 zł	w tym PROW – (Podst. Ust.) 61 800,00
		Gmina Brody	Budowa sieci kanalizacyjnej z przyłączami Nabloto 1200	2013 r.	649 600 zł	Środki własne
		Gmina Gorzów Wielkopolski	Budowa i modernizacja systemów kanalizacji w ramach Projektu „Uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej na obszarze Związku Celowego Gmin MG – 6”	2012 - 2013 r.	2012: 0,94 km 443 480 zł 2013: 35,5 km 20 258 400 zł	Fundusz Spójności Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 oraz środki własne Fundusz Spójności Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, Emisja Obligacji Długoterminowych przez Bank Polska Kasa Opieki S.A. oraz środki własne
		Gmina Jesień	Budowa systemu kanalizacyjnego o długości 4,4 km	2013 r.	1 595 000 zł	399 000 zł wkładu własnego, 1 196 000 zł PROW

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

	Gmina Kostrzyn nad Odrą	Budowa odcinka kanalizacji sanitarnej przy ul. Tulipanowej 182 m Modernizacja części kanalizacji sanitarnej w ul. Kutrzeby 25 m Modernizacja części kolektora tłoczego kanalizacji sanitarnej z przepompowni na oczyszczalnię 100 m	2012 r. 2013 r.	25 000,00 zł 86 300,00 zł	Brak danych
	Gmina Krzeszyce	Budowa 4,6 km sieci kanalizacyjnej	2012 r.	1 432 000 zł	Brak danych
	Gmina Lubiszyn	Wybudowana sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Tamów	2012 r.	2 142 992,00 zł	Brak danych
	Gmina Lubrza	Budowa kanalizacji na północnej części gminy Lubrza	Brak danych	Brak danych	Brak danych
	Gmina Lubsko	2013 rok: - budowa kanalizacji sanitarnej w Białkowie, Budziechowie i wschodniej części miasta Lubsko: wykonano razem: 10.840,64 m kanalizacji, w tym: grawitacyjnej 7.937,7 mb i tłocznej 2.903,3 mb. Dodatkowo wykonano 3 pompownie i 2 lokalne punkty tłoczne. - budowa kanalizacji w miejscowości Lubsko - część południowo-zachodnia wraz z renowacją kanalizacji: Wykonano łącznie 10.413,1 mb kanalizacji, w tym: grawitacyjnej 10.005,15 mb i tłocznej 407,95 mb. Wykonano 1 pompownię i 2 lokalne punkty tłoczne. Przeprowadzono renowację 5.870,45 mb kanalizacji w Lubsku.	2012 r. 2013 r.	1 541 916,46 zł 10 462 541,17 zł	Brak danych
	Gmina Malomice	Budowa: - kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej 474,50 mb - kanalizacji tłocznej 149 mb	2013 r.	149 404,00 zł	25% Środki własne 25% PROW
	Gmina Nowogród Bobrzański	Modernizacja kanalizacji sanitarnej – Dolina Zielona 2012 r. Budowa kanalizacji sanitarnej w Bogaczowie etap I – 2013 r.	2012 r. 2013 r.	36 433,28 zł 83 109,00 zł	Środki własne LRPO
	Gmina Ośno Lubuskie	Budowa kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej przy ul. Zachodniej w Ośnie Lub. 0,5 km	2013 r.	251 000 zł 50 000 zł	Budżet gminy Dofinansowanie PROW
	Gmina Otyrń	Budowa 7,3 km sieci	2013 r.	4 128 767 zł	Środki własne i województwa
	Gmina Przytoczna	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej (projekt, pozwolenie na budowę)	2013 r.	42 814,68 zł	Brak danych
	Gmina Pszczew	Wybudowanie kanalizacji w miejscowości Silna	2012 r.	196 800 zł	Brak danych
	Gmina Siedlisko	Wybudowano sieć kanalizacyjną w Siedlisku na odcinku 0,180 km	2012 r.	38 004,60 zł	Brak danych
	Gmina Sława	Budowa sieci w ul. Piwnej i Krótkiej wraz z przepompownią 246 m	2012 r.	178 962,47 zł netto	Brak danych
	Gmina Szprotawa	Budowa kanalizacji na terenie miasta Szprotawa	2012 r.	462 400 zł	Środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		Gmina Nowa Sól	W ramach zadania pn. „Gospodarka wodno- ściekowa miasta Nowa Sól i gmin ościennych” zostało skanalizowane 6 miejscowości: Ciepiałów, Nowe Żabno, Kielcz, Rudno, Lubieszów, Wrociszów	2012 r.	2 011 000 zł	Funduszu Spółności
				2013 r.	2 392 600 zł	Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Nowej Soli
					2 303 900 zł	Funduszu Spółności
					768 900 zł	Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Nowej Soli
			Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych 37 099,89 m	2012 r.	24 344 800,53 zł 16 836 925,15 zł	Funduszu Spółności
				2013 r.	11 892 308,50 zł 11 475 264,08 zł	Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Nowej Soli
						Środki własne, Kredyt, Fundusz Spółności, Środki własne samorządów gmin
						Środki własne, Kredyt, Fundusz Spółności, Środki własne samorządów gmin
	Gmina Strzelce Krajeńskie	Zmodernizowano 0,8 km sieci kanalizacyjnej ogólnospławnej	2012 r.	435,3 zł	Brak danych	
			2013 r.	63,9 zł		
	Gmina Drezdenko	Wymiana włączów na ul. Kościuszki, Łąkowej, Bocznej	2012 r.	5 600 zł	Brak danych	
	Gmina Witnica	Wybudowano 0,3 km sieci kanalizacyjnej	2012 r.	106 700 zł	Środki własne, ANR	
	Gmina Zbąszynek	Zbiorcza sieć kanalizacyjna rok 2012 – 2,4 km / rok 2013 – 3,7 km	2012 r.	3 641 000 zł	Brak danych	
			2013 r.	1 810 000 zł		
	Gmina Tworzym	Kanalizacja sanitarna z przyłączami 21,3km	2013 r.	5 077 751,25 zł	Środki z budżetowe – 3 053 993,93 zł; środki UE 2 023 757,32 zł	
	Gmina Międzyrzecz	Budowa kanalizacji sanitarnej od m. Gorzyca do m. Pieski	2013 r.	6 964 730,32 zł	PROW, Środki własne	
		Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Nietoperek – Kęszyca – OŚ Kęszyca Leśna (brak realizacji zadania)	2013 – 2015 r.		Brak danych	

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

	Gmina Sulechów	Miasto: 0 m/ 2.873,7 m Wieś: 261,7 m/ 370,6 m	2012 r. 2013 r.	79 910/ 62 968,15 zł 486 780/ 1 413 333,25 zł	Brak danych
	Gmina Kożuchów	Systemy kanalizacji	2012 r.	474 100,00 zł	Brak danych
	Gmina Bytom Odrzański	Budowa sieci kanalizacyjnych w Bytomiu Odrzańskim - 360 m. Budowa sieci kanalizacyjnej wraz z wymianą sieci wodociągowej w Bytomiu Odrzańskim - 300 m.	2012 r. 2013 r.	36 474,37 zł 1 655 702,00 / 1 654 201,42	Środki własne Środki własne (w tym: 932.033,61 środki pomocowe UE)
	Gmina Wschowa	3,1 km sieci kanalizacyjnej	2013 r.	1 188 000 zł	Środki własne PROW
	Gmina Kłodawa	Budowa kanalizacji grawitacyjnej PCV o śr. 200mm - 125,19 m Kłodawa ul. Kameliowa (2012) Budowa sieci kanalizacyjnej w Santocku ul. Ogrodowa, Owocowa, Sliwkowa (przepompownia ścieków 1szt., kanalizacja grawitacyjna PCV o śr. 200mm – 307,30 m, kanalizacja ciśnieniowa PE o śr. 90mm – 75,40 m (2012) Budowa sieci kanalizacyjnej Chwałęcice ul. Lipowa (przepompownia ścieków 1szt., kanalizacja grawitacyjna PCV o śr. 200mm – 177,23 m, kanalizacja ciśnieniowa PE o śr. 90mm – 118,40 m (2013)	2012 r. 2013 r.	Koszty planowane 201 325,04 zł Koszty poniesione 161 574,37 zł Koszty planowane 250 124,35 zł Koszty poniesione 210 361,07 zł	Środki własne gminy i środki z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich Środki własne gminy i środki z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich
	Gmina Bojadła	Budowa kanalizacji w miejscowości Bojadła w 2013 r.	2013 r.	5 073 091,84 zł brutto	Współfinansowane ze środków UE w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 -2013 oraz zez środków własnych
	Gmina Cybinka	Konserwacja systemu odprowadzenia wód opadowych	2012 r.	28 000,00 zł	Brak danych
	Gmina Maszewo	Budowa, rozbudowa i modernizacja systemów kanalizacji	2013 r.	1 345 338,14 zł	PROW 2007 - 2014
	Gmina Skąpe	Budowa, rozbudowa i modernizacja systemów kanalizacji	2013 r.	1 977 605,70 zł	Brak danych
	ZWiK Żary	Ilość wybudowanych, rozbudowanych i	2012 r.–	2012:	Brak danych

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			zmodernizowanych systemów kanalizacji	0,645 km 2013 r.– 0,597 km	178 941 zł 2013: 169 843 zł	
		PWiK ZUWS Słubice	1. Renowacja kanalizacji ul. I-Maja, Wandy w Słubicach – 1793 mb – fi 250 – 300 mm. 2. Budowa kanalizacji grawitacyjnej i tłocznej wraz z przepompowniami ścieków ul. Transportowa, Gołębia, Nocznickiego w Słubicach – 1779 mb – fi 110 – 200 mm	2013 r. 2012 r.	1 092 000,00 zł 1 148 208,00 zł	WFOŚiGW Własne Własne
W 1.5.	Ilość wybudowanych oczyszczalni przydomowych	Gmina Wymiarki	Rok 2012 – 4 sztuki Rok 2013 – 8 sztuk	2012 - 2013 r.	Brak danych	Brak danych
		Gmina Zabór	Budowa 60 przydomowych oczyszczalni ścieków	2013 r.	Koszty całkowite: 1 248 388 zł	Środki własne: 690 284 Dofinansowanie z NFOŚ 558 104
		Gmina Babimost	Budowa 2 przydomowych oczyszczalni ścieków	2012 - 2013 r.	Brak danych	Brak danych
		Gmina Bogdaniec	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	2012 r. (8 sztuk) 2013 r. (1 sztuka)	20 000/20 000 zł 15 000/2 500 zł	Dofinansowanie Dofinansowanie
		Gmina Deszczno	Wykonanie dokumentacji przydomowych oczyszczalni ścieków dla mieszkańców gminy	2012 r.	44 652 zł	Środki własne
		Gmina Kargowa	Budowa oczyszczalni przydomowych 11 szt.	2013 r.	150 000 zł	Budżet gminy, PROW
		Gmina Kostrzyn nad Odrą	Budowa oczyszczalni przydomowych	2012 r. (40 sztuk) 2013 r. (13 sztuk)	-	-
		Gmina Krzeszyce	Budowa 9 przydomowych oczyszczalni ścieków	2012 r. 2013 r.	-	-
		Gmina Lubiszyn	Dofinansowanie do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków szt. 17/10	2012 - 2013	30 000,00/ 25 000,00 zł 25 000,00/ 14 500,00 zł	Właściciel inwestycji, dofinansowanie
		Gmina Lubsko	Liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków na koniec 2012 r. = 27 Liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków na koniec 2012 r. = 31	Brak danych	Brak danych	Brak danych
		Gmina Nowogród Bobrzański	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków: 2012 r.- 12 oczyszczalni 2013 r.- 9 oczyszczalni	2012 r. 2013 r.	61 472,00 zł 26 166,91 zł	Środki własne Środki własne
		Gmina Przewóz	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków:	2012 r.	Brak danych	Brak danych

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		2012 r. – 1 sztuka 2013 r. – 1 sztuka	2013 r.		
	Gmina Pszczew	Program współfinansowany z PROW 15 przydomowych oczyszczalni ścieków	2013 r.	196 000 zł	Brak danych
	Gmina Siedlisko	Dofinansowanie z budżetu gminy do budowy przydomowych oczyszczalni	2012 r. 2013 r.	18 000,00 zł 14 000,00 zł	Brak danych
	Gmina Stare Kurowo	Budowa 21 przydomowych oczyszczalni ścieków	2012 - 2013 r.	Brak danych	Brak danych
	Gmina Gubin	Budowa 7 przydomowych oczyszczalni ścieków	2012 r.	76 500 zł	Brak danych
	Gmina Nowa Sól	Gmina dofinansuje wybudowanie przydomowych oczyszczalni ścieków do kwoty 2 000 zł	2012 r. (11 sztuk) 2013 r. (8 sztuk)	23 600 zł 49 600 zł 16 000 zł 41 100 zł	Gmina Osoby prywatne Gmina Osoby prywatne
	Gmina Strzelce Krajeńskie	Budowa 17 przydomowych oczyszczalni ścieków	2012 r. 2013 r.	9 354,64 zł 10 523,81 zł	
	Gmina Witnica	Prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków. Dotacja na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków (w 2012 r. 2 sztuki, w 2013 r. 3 sztuki). Na koniec 2012 r. na terenie Gminy znajdowało się 96 oczyszczalni przydomowych, natomiast na koniec 2013 r. 104 przydomowe oczyszczalnie.	2012 r. 2013 r.	3 350,00 zł 5 386,80 zł	Dotacja z budżetu Gminy Dotacja z budżetu Gminy
	Gmina Kozuchów	W 2011 gmina Kozuchów przystąpiła do opracowania dokumentacji technicznej na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków w m. Książ Śląski, Mirosin Dolny, Mirosin Średni, Mirosin Górny, Stypułów, Cisów, Słocina. Lasocin, Sokółów, Bielice, Dziadoszyce, Zawada	2012 r.	Koszt opracowania dok. 156 600,00 zł	
	Gmina Wschowa	Zainstalowane przez właścicieli nieruchomości: - w 2012 r. 11 sztuk, - w 2013 r. 7 sztuk.	2012 r. 2013 r.	150 000 zł 105 000 zł	Brak danych
	Gmina Cybianka	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	2013 r.	69 126,00 zł	Brak danych
	Gmina Trzciel	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków: - w 2012 r. 2 sztuki, - w 2013 r. 2 sztuki.	2012 r. 2013 r.	Brak danych	Brak danych
	Gmina Krosno Odrzańskie	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków: - w 2012 r. 4 sztuki, - w 2013 r. 4 sztuki.	2012 r. 2013 r.	Brak danych	Brak danych
	Gmina Dąbie	Zmniejszenie ilości ścieków z nieszczelnych zbiorników bezodpływowych i nielegalnego wprowadzania ścieków bezpośrednio do gleby i wody. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków: Oczyszczalnia Dąbki	2012 r.	61 798,89 zł brutto	Środki własne
	Nadleśnictwo Głusko	Budowa przydomowych, ekologicznych oczyszczalni	2012 – 2013 r	24 000,00 zł	Środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			ścieków			nadleśnictwa
W 1.6.	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków i wdrożenie harmonogramu wywozu nieczystości płynnych i osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni	Gmina Zabór	Ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków jest prowadzona na terenie gminy	2012 - 2013 r.	-	-
		Gmina Babimost	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków	2012 - 2013 r.	-	-
		Gmina Bledzew	Prowadzona ewidencja zbiorników wraz z kontrolą usuwania nieczystości ciekłych	2012 - 2013 r.	-	-
		Gmina Gorzów Wielkopolski	Ewidencja prowadzona na bieżąco	2012 - 2013 r.	-	-
		Gmina Kostrzyn nad Odrą	Ewidencja prowadzona jest w programie informatycznym do gospodarowania odpadami komunalnymi	-	-	-
		Gmina Krzeszyce	Posiadamy ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. wywozem i harmonogramem zajmuje się ZUK Krzeszyce	-	-	-
		Gmina Łągów	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych	-	-	-
		Gmina Lubiszyn	Na podstawie umów z wytwórcami ścieków transportowanymi przez przewoźnika – ZUK Lubiszyn (151 wytwórców); harmonogram ustalony Uchwałą Rady Gminy z 2013r., nie rzadziej niż raz na 2 m-ce	-	-	-
		Gmina Lubniewice	Obecnie na terenie Gminy Lubniewice jest obecnie ok. 15 przydomowych oczyszczalni ścieków. Gmina Lubniewice jest obecnie w trakcie przygotowań do sporządzenia obowiązkowej ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych na obszarze gminy zgodnie z art. 3 ust 3 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 13 września 1996 roku (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1399)	-	-	-
		Gmina Lubsko	Liczba zbiorników bezodpływowych w 2012 r: 729 Liczba zbiorników bezodpływowych w 2012 r: 731	-	-	-
		Gmina Małomice	Gmina prowadzi ewidencję zbiorników bezodpływowych, przydomowych oczyszczalni ścieków. Brak harmonogramu. Częstotliwość uregulowana w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Małomice	-	-	-
Gmina Ośno Lubuskie	Ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków posiada Zakład Gospodarki Komunalnej w Ośnie Lubuskim, harmonogramu nie wdrożono	-	-	-		
Gmina Otyń	Prowadzono rejestr przydomowych oczyszczalni	-	-	-		

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		ścieków, sprawdzano częstotliwość wywozu nieczystości ciekłych			
	Gmina Przytoczna	Prowadzono ewidencję	-	-	-
	Gmina Pszczew	Kontrola gospodarki nieczystościami ciekłymi – akcja „Czysta posesja”	-	-	-
	Gmina Nowa Sól	Gmina prowadzi ewidencję przydomowych oczyszczalni ścieków.	-	-	-
	Gmina Strzelce Krajeńskie	Ewidencja prowadzona jest na bieżąco	-	-	-
	Gmina Witnica	Burmistrz Miasta i Gminy Witnica prowadzi ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków	-	-	-
	Gmina Zbąszynek	Prowadzona jest ewidencja zbiorników bezodpływowych na terenie gminy	-	-	-
	Gmina Tworzyn	Zbiorniki bezodpływowe – 516 szt. ; oczyszczalnie przydomowe - 11	-	-	-
	Gmina Leknica	Ewidencja zbiorników bezodpływowych i harmonogram wywozu	2012 r.	200,00/200 zł	-
	Gmina Bytom Odrzański	Ewidencja zbiorników bezodpływowych.	-	-	-
	Gmina Niegosławice	Zbiorniki bezodpływowe – 468 szt. Przydomowe oczyszczalnie ścieków – 15 szt.	-	-	-
	Gmina Słońsk	Ewidencja zbiorników bezodpływowych oraz kontrola częstotliwości ich opróżniania prowadzona jest na bieżąco	-	-	-
	Gmina Górzycza	Ewidencja zbiorników	Brak danych	Brak danych	Brak danych
	Gmina Sulechów	2012: Zbiorniki bezodpływowe: miasto – 100 wieś – 1206 Oczyszczalnie przydomowe: miasto: 0 wieś: 12 Stacje zlewne: miasto: 0 wieś: 1 2013: Zbiorniki bezodpływowe: miasto: 100 wieś: 1170 Oczyszczalnie przydomowe: miasto: 0 wieś: 21	-	-	-

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			Stacje zlewne: miasto: 0 wieś: 1			
		Gmina Sulęcín	60 zawartych umów na wywóz z szamb	-	-	-
		Gmina Trzciel	Ewidencja prowadzona na bieżąco	-	-	-
		Gmina Rzepin	Gmina prowadzi ewidencję zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni. Opróżnianie zbiorników prowadzą 2 firmy posiadające stosowne zezwolenie.			
		Gmina Czerwińsk	Gmina prowadzi ewidencje zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków			
		Gmina Międzyrzecz	Gmina prowadzi ewidencje i kontrolę odprowadzania ścieków przez mieszkańców, w tym bieżąca identyfikacja właścicieli nielegalnych podłączeń i wydawanie oraz egzekwowanie odpowiednich decyzji administracyjnych	-	-	-
W 1.8.	Budowa kanalizacji deszczowej, modernizacja kanalizacji w celu wydzielenia kanalizacji deszczowej, budowa osadników i separatorów wód opadowych i roztopowych na wylotach sieci deszczowej do odbiorników	Gmina Bogdaniec	Budowa kanalizacji deszczowej – 4,5 km	2013 r.	Brak danych	Brak danych
		Gmina Gorzów Wielkopolski	<p>W 2012 roku ramach prowadzonych zadań inwestycyjnych wykonano:</p> <ol style="list-style-type: none"> Przebudowa ulicy Podmiejskiej w Gorzowie Wlkp. na odcinku od ronda Sybiraków do granic . Długość przebudowanej kanalizacji deszczowej wyniosła 1256 m. Przebudowa ul. Warszawskiej odcinek od ul. Szpitalnej do ul. Dziewięciu Muz. Długość przebudowanej kanalizacji deszczowej wyniosła 517,5 m. Przepompownia wód deszczowych przy ul. Wał Okrężny z separatorem i agregatem prądotwórczym. Zainstalowanie urządzeń podczyszczających i przepompowni wód opadowych (z agregatem prądotwórczym) działającej podczas wysokich stanów rzeki Warty, Gorzów Wlkp. ul. Wał Okrężny działek <p>W 2013 roku ramach prowadzonych zadań inwestycyjnych wykonano:</p>	<p>2012 r.:</p> <p>2013 r.:</p>	<p>Ad. 1 579 163,38 zł</p> <p>Ad. 2 383 787,99 zł</p> <p>Ad. 3 1 303 627,05 zł</p>	<p>Ad. 1 Środki własne oraz środki Unii Europejskiej w ramach „Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013</p> <p>Ad. 2 Środki własne oraz dotacja celowa z budżetu przez Lubuski Urząd Wojewódzki.</p> <p>Ad. 3 Środki własne</p> <p>Ad. 4 Środki</p>

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		<p>4. Budowa elementów kanalizacji deszczowej rejonu Zawarcia. Dostarczone i zamontowano drugą pompę do przepompowni wód deszczowych zlokalizowanej przy ul. Wał Okrężny.</p> <p>5. Przebudowa ulicy Kobylogórskiej - I etap od skrzyżowania z ul. Krótką do skrzyżowania z ul. Zagrodową. Na zrealizowanym odcinku o długości 650 m wykonano nową kanalizację deszczową.</p> <p>6. Przebudowa zatok parkingowych wraz z budową odwodnienia przy ul. Niemcewicza na odcinku od ul. L. Staffa do ul. J. Malczewskiego wykonano nową kanalizację deszczową.</p> <p>7. Przebudowa ulicy Estkowskiego i ulicy Kos. Gdyńskich w Gorzowie Wlkp. wymieniono częściowo elementy kanalizacji deszczowej wraz z przykanalikami.</p>		<p>Ad. 4 118 695,00 zł</p> <p>Ad. 5 1 598 237,24 zł</p> <p>Ad. 6 219 301,94 zł</p> <p>Ad. 7 62 700,48 zł</p>	<p>własne</p> <p>Ad. 5 Środki własne, Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych</p> <p>Ad. 6 Środki własne</p> <p>Ad. 7 Środki własne</p>
	Gmina Małomice	Budowa kanalizacji deszczowej: - 296 mb - 400 mb	2013 r.	329 400 zł	50% środki własne 50% budżet państwa
	Gmina Szprotawa	Budowa kanalizacji deszczowej w Siecieborzycach 0,1 km	2013 r.	30 000 zł	Środki własne
	Gmina Strzelce Krajeńskie	Poprzez modernizację sieci kanalizacji ogólnospławnej wydzielono 3,2 km	Brak danych	Brak danych	Brak danych
	Gmina Drezdenko	400 m przy Placu Kościelnym	2012 r.	W kosztach Wymiana włazów na ul. Kościuszki, Łąkowej, Bocznej	Brak danych
	Gmina Wymiarki	Budowa nowej kanalizacji burzowej o długości 307,3 mb	2013 r.	94 143 zł	Brak danych
	Gmina Żary	Budowa kanalizacji: - w 2012 – 0,645 km - w 2013 – 0,597 km	2012 r. 2013 r.	178 941 zł 169 846 zł	Brak danych
	Gmina Tworzym	2012: Kanalizacja deszczowa Boczów ul. Szkolna i Okrężna PCV Ø200 -57m, studnia betonowa Ø1000 szt. 3; studzienki ściekowe szt. 2 2013: Kanalizacja deszczowa w drodze gminnej w m. Koryta –PCV Ø315 - 19,5m oraz studnia betonowa Ø1000 szt. 1	2012 r. 2013 r.	27 062,46 zł 7 065,49 zł	Środki własne Środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		Gmina Kożuchów	Budowa kanalizacji deszczowej w ul. Rynek wraz z przyłączeniami – 420 mb	Brak danych	Brak danych	Brak danych
		Gmina Bytom Odrzański	Budowa kanalizacji deszczowej w Bytomiu Odrzańskim – 300 m.	2013 r.	18 914,72 zł	Środki własne
		Gmina Cybianska	Studnie chłonne	2012 r. 2013 r.	36 408,24 zł 87 997,67 zł	Brak danych
		Gmina Nowe Miasteczko	Budowa sieci kanalizacji deszczowej 680 mb. wraz z separatorami 2 szt.	2012 r.	1 048 691 zł	Brak danych
		Gmina Szlichtyngowa	Budowa sieci kanalizacji deszczowej	2013 r.	193 000 zł	
W 1.9.	Weryfikacja obszarów zagrożonych zanieczyszczeniem związkami azotu pochodzących ze źródeł rolniczych	RZGW Poznań	Dyrektor RZGW w Poznaniu przeprowadził weryfikację obszarów zagrożonych zanieczyszczeniem związkami azotu pochodzących ze źródeł rolniczych, w tym w części województwa lubuskiego znajdującej się w granicach regionu wodnego Warty. Weryfikacja ta miała miejsce w latach 2011-2012, zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz.U. 2002 Nr 241 poz.2093). Na podstawie art. 47 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz.U. 2005 Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.), Dyrektor RZGW określił wody powierzchniowe i podziemne wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszary szczególnie narażone (OSN), z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć. W ramach weryfikacji OSN w roku 2012 zostały ostatecznie wyznaczone obszary w granicach województwa wielkopolskiego i kujawsko-pomorskiego. Wśród wyznaczonych przez Dyrektora RZGW w Poznaniu obszarów nie ma obszarów w granicach województwa lubuskiego.	2011 - 2012	Brak danych	Środki własne Budżet RZGW
W 1.12.	Ilość przeprowadzonych rewitalizacji jezior oraz zagospodarowywania terenów wokół jezior dla potrzeb turystyki i rekreacji w sposób zapewniający ochronę wód jeziornych przed zanieczyszczeniem	Gmina Ośno Lubuskie	Budowa ścieżki pieszo-rowerowej wokół j. Reczynek wraz z niezbędną infrastrukturą 1,4 km ETAP I w 2012 r.	2013 r.	660 000 zł	250 015 zł koszt poniesiony z budżetu gminy, 409 985 zł dofinansowanie PROW
		Gmina Drezdenko	1. Wykonanie tablic informacyjnych na plaże w	2012 r.	14 838,88 zł	Budżet gminy

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			Zagórz i Lubiewie, zakup Piasku na plaże w Zagórz i Lubiewie, obsługa kontenera sanitarnego w Zagórz i Lubiewie, utrzymanie porządku na plaży, odbiór odpadów komunalnych z pojemników znajdujących się na plaży w Zagórz i Lubiewie.	2013 r.	16 697,02 zł	Budżet gminy
			2. Zakup stojaków na worki na śmieci) na plażę w Lubiewie	2012 r.	400 zł	Budżet gminy
Cel operacyjny (krótkoterminowy): W2. Dobra jakość wód użytkowych i racjonalizacja ich wykorzystywania						
W 2.1.	Budowa i modernizacja systemów poboru i uzdatniania wody	PWiK Bledzew	Przebudowa, remont Stacji Uzdatniania Wody W Goruńsku	2012 – 2013 r.	1 063 290,94 zł	Gmina Bledzew – dofinansowanie z PROW, Urząd Marszałkowski w Zielonej Górze
		PWiK ZUWS Słubice	Modernizacja Stacji Uzdatniania wody w Starych Biskupicach	2013 r.	947 000,00 zł	WFOŚiGW
		MPWiK Międzyrzecz	Budowa systemów automatyzacji pracy stacji uzdatniania wody i monitorowania prac oraz unowocześnienie starych technologii uzdatniania wody	Rozpoczęto w 2012 r. Zakończono w 2013 r.	1 109 296,32 zł	Środki własne
		PWiK lubuskie WIK	SUW Gl. Górna zakup energooszczędnych pomp głębinowych	2012 r.	12 000,00 zł	Środki własne
				2013 r.	20 000,00 zł	
		PWiK ZGK Trzebiachów	SUW Gozdno, Białków, Dłużek aktualizacja pozwoleń wodnoprawnych	2012 r.	10 300,00 zł	Środki własne
				2013 r.	-	
		PWiK ZGK Trzebiachów	Wodociąg o dł. 2800 m Głęboka - Ledno	2012 r.	396 000,00 zł	81% ANR
		Wokamid Sp. z o.o.	Budowa studni głębinowej, zakup pomp głębinowych	Brak danych	45 610,00 zł 15 526,00 zł	Środki własne Środki własne
		Gmina Zabór	Modernizacja ujęcia wody w m. Łaz	2013 r.	Koszt całkowity: 255 747 zł	W tym PROW – (Podst. Ust.) 155 943 zł
		Gmina Brody	Budowa stacji uzdatniania wody w Mariance oraz w Zasiekach	2013 r.	1 417 400 zł	Środki Unii Europejskiej
		Gmina Kostrzyn nad Odrą	Modernizacja instalacji elektrycznej i automatyki na Ujęciu Wody ul. Prosta	2012 r.	220 610,08 zł	Środki własne Środki własne oraz inwestora
2013 r.	84 865,34 zł					
Gmina Lubrza	Stacja uzdatniania wody w miejscowości Mostki	Brak danych	Brak danych	Brak danych		
Gmina Pszczew	Przeprowadzona modernizacja SUW 1 szt.	2012 r.	42 468,96 zł	Brak danych		
Gmina Skwierzyna	Remont stacji uzdatniania wody : Ilość 2, tj. SUW Świniary i SUW Trzebiszewo	Brak danych	Ogółem na dwie stacje wydatkowano: 736 740,35 zł	PROW -545 216,00 zł netto, ZWiK – 191 524,35 zł netto		

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

				netto	
	Gmina Szprotawa	Modernizacja stacji uzdatniania wody w Szprotawie	2013 r.	1 514 600 zł	293 800 zł własne, 1 037 900 zł z zagranicy, 182 900 zł inne
	Gmina Gubin	1. Modernizacja SUW Wałowice 2. Modernizacja SUW Mielno	2013 r. 2013 r.	73 758,16 zł 23 968,76 zł	Brak danych
	Gmina Strzelce Krajeńskie	W roku 2012 i 2013 zmodernizowano łącznie 2 stacje uzdatniania wody (hydrofornie)	2012 - 2013 r.	Brak danych	Brak danych
	Gmina Drezdenko	Remont stacji uzdatniania wody w Drawinach, termomodernizacja budynku stacji uzdatniania wody w Modropolu, wymiana armatury i remont studni chłonnych stacji uzdatniania wody w Starych Bielicach, końcowy etap budowy studni S-3/2 w Radowie i likwidacja studni 2-3 w Radowie, wymiana przyłączy budynków i uzbrojenia ul. Wiejska	2012 r.	44 200, 00 zł	Brak danych
	Gmina Nowa Sól	Rozbudowa i modernizacja SUW w Nowej Soli Budowa studni głębinowych (2 objekty): - w 2012 r. budowa studni 1B, - w 2013 r. budowa studni SKA2	2012 r. 2013 r.	3 043 003,53 zł 2 295 136,00 zł 207 797,38 zł 240 387,00 zł	Środki własne, Kredyt, Fundusz Spójności Środki własne, Kredyt, Fundusz Spójności
	Gmina Tworzym	1. Studnia głębinowa w Pniowie. 2. Studnia głębinowa w Przęślicach 3. Modernizacja stacji uzdatniania wody w Boczowie.	2012 r.	920 911,78 zł	Środki własne
	Gmina Wschowa	Budowa 370 m sieci	2013 r.	40 000 zł	Środki własne ZUW Wschowa
	Gmina Bytom Odrzański	Modernizacja ujęcia wody	2013 r.	7 330,00 zł	Środki własne
	Gmina Kłodawa	1 SUW Łośno	2013 r.	Koszty planowane 40 000,00 zł Koszty poniesione 20 000,00 zł	Środki własne
	Gmina Słońsk	Modernizacja ujęcia wody w Lemierzycach	2013 r.	1 739 839,00 zł	Brak danych
	Gmina Cybiaka	SUW	2012 r. 2013 r.	2 327 189,62 zł 8 788,49 zł	Brak danych
	ZUK Cybinka	Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Białkowie. Zadanie zrealizowała Gmina Cybinka	2012 r.	1 955 000 zł	Pożyczka z WFOŚiGW w

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

						Zielonej Górze oraz dofinansowanie bezzwrotne z Agencji Nieruchomości Rolnej w Gorzowie Wlkp.
		Gmina Trzciel	Rozbudowa kontenerowej stacji uzdatniania wody w Trzcielu oraz rozbudowa stacji uzdatniania wody w Chociszewie	2013 r.	1 956 662 zł	Budżet gminy, PROW
		Gmina Bobrowice	Modernizacja ASUW w Dychowie	2013 r.	174 000,00 zł	-
W 2.2.	Budowa nowych oraz modernizacja istniejących sieci wodociągowych polegająca m.in. na: – wymianie odcinków sieci wodociągowych azbestowo – cementowych i ołowianych, – wymianie zdegradowanych sieci wodociągowych, w których występują znaczne straty wody, – budowie i modernizacji urządzeń w przypadku niewłaściwej jakości wody do picia	PWiK Superkom	1. Budowa nowych sieci wodociągowych – inwestycje zakończone 2. Budowa nowych sieci wodociągowych – inwestycje niezakończone	2012 – 2013 r. Rozpoczęte w latach 2012 – 2013, zakończone w latach 2014 - 2015	RAZEM: 683 437,55 zł netto	Środki własne: 329 518,71 zł netto Środki własne: 353 918,84 zł netto
		PWiK ZGK Kargowa	Budowa sieci wodociągowej w ulicach Dolna, Kilińskiego. Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Wojnowo Wymiana sieci wodociągowej A-C na PCV w ulicy Browarnej.	Rozpoczęte 2012 r. 2012 r.	80 320,56 zł 196 163,39 zł 5 896,60 zł 56 073,42 zł	Środki własne PROW Środki własne Środki własne
		PWiK ZUWS Słubice	Budowa sieci wodociągowej w ul. Krótkiej, Nocznickiego, Transportowej w Słubicach – 672 mb – fi 110 – 160 mm	2012 r.	233 307,00 zł	Środki własne
		MPWiK Międzyrzecz	Budowa nowej sieci wodociągowej na odcinku m. Gorzyca – m. Zamostowo oraz wymiana zdegradowanych odcinków sieci wodociągowej w m. Międzyrzecz, Św. Wojciech, Bukowiec	Rozpoczęto w 2011 r. Zakończono w 2013 r.	699 617, 72 zł	Środki własne
		PWiK lubuskie WIK	Wymiana zdegradowanych sieci wodociągowych na terenie miasta i gminy Lubsko oraz zasuw i hydrantów. Budowa sieci wodociągowej w Lubsku ul. Jasna, Pokoju, Jodłowa Ø 90mm – dł. 200mb	2012 r. 2013 r. 2012 r. 2013 r.	125 000,00 zł 129 000,00 zł 40 400,00 zł 0 zł	Środki własne Środki własne Środki własne
		Wokamid Sp. z o.o.	Budowa odcinka sieci wodnej, Budowa przyłącza wodnego	2013 r. 2013 r.	25 994,66 zł 8 458,12 zł	Środki własne Środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

	ZWiK Żary	Długość wybudowanych i zmodernizowanych istniejących sieci wodociągowych	2012 r.– 1,058 km 2013 r.– 4,23 km 2013 r.	2012: 163 405 zł 2013: 931 836 zł	Brak danych
	Gmina Zabór	Rozbudowa sieci wodociągowej w Droszkowie – 183 mb	2012 r.	30 750 zł	Środki własne
	Gmina Bobrowice	Budowa sieci wodociągowej w Brzezince	2013 r.	414 016,00 zł	-
	Gmina Bogdaniec	Modernizacja sieci wodociągowej	2012 r.	310 000/310 000 zł	Środki własne
	Gmina Brody	-Budowa sieci wodociągowej Marianka -Budowa sieci wodociągowej Zasięki	2013 r.	599 800 zł	-
	Gmina Deszczno	Łącznie wybudowano 11 km sieci wodociągowej w 2012 r. Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowościach: Glinik i Prądociń, Niwica, Osiedle Poznańskie	2012 r.	6 112 zł 15 642 zł 59 925 zł	-
		Budowa sieci wodociągowej w Ciecierzycach i Deszcznie	2013 r.	4 809,01 zł	-
		Rozbudowa sieci wodociągowej: Łagodzin Niwica Prądociń Glinik	2013 r.	6 552,11 zł 1 781,00 zł 1 054,00 zł 1 230,00 zł	
	Gmina Gorzów Wielkopolski	Budowa systemów wodociągowych w ramach Projektu „Uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej na obszarze Związku Celowego Gmin MG – 6”	2012 r.: 0,65 km 2013 r.: 19,0 km 7 608 670 zł	425 100 zł 7 608 670 zł	Fundusz Spójności Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 oraz środki własne Fundusz Spójności Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, Emisja Obligacji Długoterminowych przez Bank Polska Kasa Opieki S.A. oraz środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

	Gmina Kostrzyn nad Odrą	-wodociąg ul. Kostrzyńska (PE 110, 392mb), ul. Tulipanowa (PE 110, 182mb), ul. M. Reja (PE 90, 110mb), ul. Kościelna (PE 90, 89mb) - budowa sieci wodociągowej ul. Szumiłowska, dz. 160 oraz 337/6 (PE 90, 203mb), os. Warniki (Na Wzgórzu, PE 160, 172mb, PE 90, 866mb), os. Ustronie (PE 110, 415mb) Przebudowa węzła wodociągowego ul. Tysiąclecia/Asfaltowa	2012 r. 2013 r.	131 881,23 zł 192 072,20 zł	Środki własne Środki własne i inwestora
	Gmina Lubiszyn	Zmodernizowano 160 m w miejscowości Lubno	2013 r.	30 500,00 zł	Brak danych
	Gmina Lubrza	Budowa sieci wodociągu Przełazy, Laski, Zagórze, Bucze, Boryszyn 33,84 km	Brak danych	Brak danych	Brak danych
	Gmina Lubsko	Budowa 2 km sieci	Brak danych	Brak danych	Brak danych
	Gmina Małomice	Budowa 2 079 mb sieci głównej	2013 r.	564 599,17 zł	25% środki własne 75% środki UE
	Gmina Ośno Lubuskie	Budowa sieci wodociągowej na ul. Zachodniej w Ośnie Lubuskim 2012 r.; 259 m Modernizacja sieci wodociągowej w Radachowie w 2013 r.	2012 r. 2013 r.	24 000 zł 9 314,64 zł	Brak danych
	Gmina Otyń	Budowa 1,2 km sieci	2012 r.	65 000 zł	Środki własne
	Gmina Pszczew	Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków wraz z rozbudową sieci wodociągowej w Pszczewie (1566 m)	2012 r.	96 469,31 zł	Brak danych
	Gmina Santok	Rozbudowa sieci w Wawrowie i budowa sieci w Jastrzębniku	2012 r. 2013 r.	1 480 000,00 zł 150 000,00 zł	Środki własne z czego 764 360 PROW Środki własne
	Gmina Siedlisko	Wybudowano część sieci wodociągowej w miejscowości Siedlisko na odcinku 0,180km	2012 r.	27 060,00 zł	Brak danych
	Gmina Skwierzyna	Rozbudowa wodociągu w miejscowości Murzynowo. Wodociąg ul. Przedszkolna, Leśna o łącznej długości 334 mb.	Brak danych	Planowane środki w WPRiMUWiK - kwota 63 000 zł netto. Środki wydatkowane na budowę: - 35 000 zł netto.	ZWiK
	Gmina Sława	Budowa sieci wodociągowej w m. Krzepielów 114 m Budowa sieci wodociągowej ze Sławy do Przybyszowa o dł. 2.396 m Budowa sieci wodociągowej Wróblów-Śmieszkowo I etap – 454 m Budowa sieci wodociągowej Wróblów-Śmieszkowo II	Brak danych	15 990 zł netto 328 816,88 zł netto 58 000,00 zł netto	Brak danych

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		etap -475,65 m Budowa sieci wodociągowej Wróblów-Śmieszkowo III etap – 513,26 m		78 725,51 zł netto 105 000,00 zł netto	
	Gmina Szprotawa	Budowa wodociągu dla trzech ulic: Wiechlice – ul. Różana i Fiołkowa, Szprotawa – ul. Fiołkowa – łącznie 0,5 km Budowa wodociągu w Kartowicach 1,8 km	2012 r. 2013 r.	83 000 zł 374 800 zł	Środki własne 234.900 własne, 139.900 z zagranicy
	Gmina Trzebiechów	Budowa 2 800 mb	2012 r.	369 000 zł	Środki własne 81% ANR
	Gmina Gubin	Wykonanie projektu i zakupienie materiałów oraz wykonanie prac budowy wodociągu Jazów-Kozów	2013 r.	132 314,27 zł	Brak danych
	Gmina Nowa Sól	1. W ramach zadania pn. „Gospodarka wodno-ściekowa miasta Nowa Sól i gmin ościennych” zostało skanalizowane 2 miejscowości: Ciepiałów, Nowe Żabno- 10km. 2. Jeziorna na os. Wierzbowym -270m 3. Jodłów na os. Brzozowym Budowa i modernizacja sieci wodociągowych (11 154 m)	2012 r. 2012 r. 2013r.	342 500 zł 389 500 zł 33 529,84 zł 103 054,24 zł 6 667 973,32/ 5 741 293,30 863 344,76/ 688 574,98	Fundusz Spójności Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Nowej Soli Gmina Gmina Środki własne, Kredyt, Fundusz Spójności, Środki własne samorządów gmin Środki własne, Kredyt, Fundusz Spójności, Środki własne samorządów gmin
	Gmina Gubin	Wymiana sieci wodociągowej ul. Chrobrego	2013 r.	53 000 zł	Środki własne PUM
	Gmina Drezdenko	1. Budowa sieci w Czartowie i Niegosławiu – 11,9 km 2. Budowa sieci na ul. Południowej w Drezdenku - 159,5 m 3. Budowa sieci na ul. Strzeleckiej w Drezdenku – 591 m	2013 r.	811 627,11 zł 29 540 zł 202 875,00 zł	PROW Środki własne Środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		Gmina Wymiarki	Modernizacja istniejącej sieci wraz z przyłączeniami	2013 r.	276 646,00 zł	Brak danych
		Gmina Żary	Budowa sieci: - w 2012- 1,058 km - w 2013 – 4,23 km	2012 r. 2013 r.	163 405 zł 931 836 zł	Brak danych
		Gmina Zbąszynek	Budowa sieci wodociągowej do miejscowości Kręcko – 5,2 km	2013 r.	886 477 zł	Brak danych
		Gmina Tworzyn	Sieć wodociągowa z przyłączami – 12,5km	2013 r.	2 088 071,30 zł	Środki z budżetowe 977 357,30 zł; środki UE 1 110 714,00 zł
		Gmina Sulechów	Miasto: 306m/0 Wieś: 3.593,5 m/0	2012 r. 2013 r.	1 008 940/ 405 308,01 zł 492 880,00 zł	Brak danych
		Gmina Bytom Odrzański	Budowa sieci kanalizacyjnej wraz z wymianą sieci wodociągowej w Bytomiu Odrzańskim – 320 m. Budowa sieci wodociągowej w Bytomiu Odrzańskim – 120 m.	2013 r.	4 250,00 zł	Środki własne, Środki pomocnicze z UE
		Gmina Kłodawa	Rozbudowa sieci wodociągowej w Santocku o śr. 63 i 90 mm - 825 m (2012) Rozbudowa sieci wodociągowej w Kłodawie o śr. 110 mm (2013)	2012 r. 2013 r.	Koszty planowane 60 000,00 zł Koszty poniesione 50 543,34 zł Koszty planowane 20 300,00 zł Koszty poniesione 18 609,90 zł	Środki własne gminy i środki mieszkańców Środki własne gminy i środki z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich
		Gmina Cybianska	Długość wybudowanych i zmodernizowanych istniejących sieci wodociągowych	2013 r.	28 042,32 zł	Brak danych
		ZUK Lubiszyn	Zmodernizowano 160 m w 2013 r. w miejscowości Lubno	2013 r.	Brak danych	Brak danych
W 2.3.	Prowadzenie wojewódzkiego systemu informowania społeczeństwa o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i wykorzystywanej w kąpieliskach	Lubuski Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny w Gorzowie Wlkp.	Badania jakości wody, wydawanie ocen jakości wody, wydawanie decyzji stwierdzających brak lub warunkową przydatność wody, aktualizacja danych w tzw. serwisie kąpieliskowym	Zadanie ciągle	201 065 zł	Budżet WSEE
W 2.4.	Ilość i rodzaj działań prowadzących do przywrócenia właściwych standardów, w szczególności w zakresie kryterium sanitarnego,	Gmina Strzelce Krajeńskie	Na terenie Gminy Strzelce Krajeńskie utworzone jest 1 kąpielisko w miejscowości Długie nad Jeziołem Lipie, na które corocznie zostaje podjęta uchwała Rady	Brak danych	Brak danych	Brak danych

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

	wodom wykorzystywanym jako kąpieliska		Miejskiej w Strzelcach Krajeńskich w sprawie wykazu kąpielisk na terenie Gminy Strzelce Krajeńskie na rok 2015.			
		Gmina Drezdenko	W 2012 r. PPIS w Drezdenku przeprowadził 17 kontroli sanitarnych oraz pobrał 49 próbek wody W 2013 r. PPIS w Drezdenku przeprowadził 20 kontroli sanitarnych oraz 48 próbek wody.	Brak danych	Brak danych	Brak danych
Cel operacyjny (krótkoterminowy): W3. Zwiększenie retencji w zlewniach i ochrona przed skutkami powodzi						
W 3.1.	Ilość i rodzaj rozwiązań zastosowanych w celu zagospodarowanie ścieków i wód opadowych z terenów zurbanizowanych w inny sposób niż odprowadzanie do kanalizacji	Gmina Zabór	Budowa PBOŚ w ilości 60 sztuk (jw.)	Brak danych	Brak danych	Brak danych
W 3.1.	Ilość działań mających na celu niezagospodarowywanie naturalnych terenów zalewowych rzeki wałami i groblami lub inną zabudową, wymuszającą później konieczność ich ochrony (utrzymanie maksymalnej pojemności retencyjnej doliny), ograniczanie nieprawidłowych praktyk rolniczych zwiększających spływ powierzchniowy (szkolenia dla rolników).	Gmina Cybianska	Szkolenia	2012 r. 2013 r.	400,00 zł 1 200,00 zł	Brak danych
W 3.2	Czy uwzględniane było w dokumentach lokalnych granic obszarów przedstawionych na mapach zagrożenia i mapach ryzyka powodziowego.	Gmina Gorzów Wielkopolski	W 2012 MPZP obszar pomiędzy al. 11 Listopada i rzeką Wartą W 2013 MPZP obszar pomiędzy ulicą Koniawską, Kujawską i Kanalem Ulgi	Zadanie ciągle	-	-
		Gmina Kostrzyn nad Odrą	Mapy takie nie zostały jeszcze zatwierdzone przez Prezesa KZGW	-	-	-
		Gmina Santok	Tak	-	-	-
		Gmina Stare Kurowo	Tereny zalewowe uwzględnione są w Studium Uwarunkowań i Kierunku Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stare Kurowo	-	-	-
		Gmina Witnica	Tak	-	-	-
		Gmina Drezdenko	Tak, zgodnie z obowiązującymi przepisami	-	-	-
		Gmina Górzycza	Tak, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla miejscowości Górzycza	2012 r.	59 624,25 zł	Brak danych
		Gmina Lubska	Tak	Brak danych	Brak danych	Brak danych
W 3.2.	Opracowanie wstępnej oceny ryzyka powodziowego	RZGW Poznań	Zgodnie z art. 88c ust 1 ustawy Prawo wodne wstępną ocenę ryzyka powodziowego przygotowuje Prezes	2013 r.	Brak danych	Europejski Fundusz Rozwoju

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej			Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka
		RZGW Wrocław	Opracowanie wykonano na zlecenie Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie.	Grudzień 2011 r., aktualizacja do 22 grudnia 2018 r.	Informacja w KZGW	Informacja w KZGW
		RZGW Szczecin	Obszary wyznaczone w WORP miały na celu wstępne wskazanie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi przeznaczonych do szczegółowej analizy przy opracowaniu map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego.	Zrealizowane w grudniu 2011 r.	Informacja w KZGW	Informacja w KZGW
		KZGW	Opracowanie wskazujące obszary, na których istnieje znaczące ryzyko powodzi lub wystąpienie znaczącego ryzyka powodzi jest prawdopodobne (tzw. „obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi”). W sumie dla Polski w I cyklu planistycznym do obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi wyznaczono 253 rzeki o łącznej długości 14 481 km. Dokument był w 2011 r. konsultowany zgodnie z ustawą Prawo wodne z marszałkami województw oraz wojewodami.	Zakończone 2010 - 2011	Brak danych	Środki europejskie/budżet państwa
W 3.2.	Opracowanie map zagrożenia powodziowego	RZGW Poznań	Zgodnie z art. 88 d ustawy Prawo wodne, dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego sporządza się mapy zagrożenia powodziowego. Mapy te sporządza Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej	2013 r.	Brak danych	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka
		RZGW Wrocław	Opracowanie wykonano na zlecenie Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie.	Grudzień 2013 r., Aktualnie MZP podlegają procesowi weryfikacji kompletności, aktualizacja do 22 grudnia 2019 r.	Informacja w KZGW	Informacja w KZGW
		RZGW Szczecin	Na mapach zagrożenia powodziowego przedstawia się: obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 50 lat, obszary szczególnego zagrożenia powodzią, obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku m.in. uszkodzenia wału przeciwpowodziowego lub przelania się wód przez jego koronę.	W trakcie realizacji	Informacja w KZGW	Informacja w KZGW
		KZGW	Mapy określające obszary, które mogą być zalane w	2012-2013	128 300 000	Środki

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			<p>przypadku wystąpienia powodzi o określonych prawdopodobieństwach (niskim – raz na 500 lat, średnim – raz na 100 lat i wysokim – raz na 10 lat). Mapy zostały opracowane dla trzech wyżej wymienionych prawdopodobieństw występowania powodzi, dla których przedstawione zostały zasięgi powodzi, głębokość wody lub poziom zwierciadła wody oraz tam, gdzie jest to wskazane, prędkość przepływu wody i kierunki przepływu wody. Dokument nie podlega procesowi konsultacji społecznych.</p>	2014 - weryfikacja	(łącznie MZP i MRP wraz z danymi geodezyjnymi i topograficznymi)	europejskie/budżet państwa
W 3.2.	Opracowanie map ryzyka powodziowego	RZGW Poznań	Zgodnie z art. 88 e dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi sporządza się mapy ryzyka powodziowego. Mapy te sporządza Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej	2013 r.	Brak danych	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka
		RZGW Wrocław	Opracowanie wykonano na zlecenie Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie.	Grudzień 2013 r., Aktualnie MZP podlegają procesowi weryfikacji kompletności, aktualizacja do 22 grudnia 2019 r.	Informacja w KZGW	Informacja w KZGW
		RZGW Szczecin	Na mapach ryzyka powodziowego przedstawia się dla obszarów wyznaczonych na mapach zagrożenia powodziowego: szacunkową liczbę mieszkańców, którzy mogą być dotknięci powodzią, rodzaje działalności gospodarczej, potencjalne źródła zanieczyszczenia środowiska, a także obiekty i infrastrukturę mogące ulec zniszczeniu np.: ujęcia wody, kąpieliska, obszary parków narodowych, Natura 2000 itp.	W trakcie realizacji	Informacja w KZGW	Informacja w KZGW
		KZGW	Mapy określające potencjalne szkody związane z powodzią. Zostały na nich przedstawione m. in. informacje na temat szacunkowej liczby mieszkańców potencjalnie dotkniętych powodzią, rodzaju działalności gospodarczej i ważnych instalacjach na zagrożonym obszarze. Dokument nie podlega procesowi konsultacji społecznych.	2012-2013 2014 - weryfikacja	128 300 000 zł (łącznie MZP i MRP wraz z danymi geodezyjnymi i topograficznymi)	Środki europejskie/budżet państwa
W 3.2.	Opracowanie planów zarządzania ryzykiem powodziowym na obszarach dorzeczy oraz w	RZGW Poznań	W 2013 r. sporządzono metodykę do planów zarządzania ryzykiem powodziowym. Podmiot odpowiedzialny -Prezes KZGW.	2013 r.	Brak danych	NFOŚiGW

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

	regionach wodnych	RZGW Wrocław	Wykonywane są dla regionów wodnych i dorzeczy na podstawie MZP i MRP i obejmują wszystkie elementy zarządzania ryzykiem powodzi, ze szczególnym uwzględnieniem zapobiegania powodzi, ochrony przed powodzią i przygotowania w przypadku wystąpienia powodzi.	W trakcie realizacji Grudzień 2015 r., obecnie trwa proces konsultacji społecznych PZRP	Brak danych	Informacja w KZGW
		KZGW	Kompleksowe dokumenty, opracowywane na podstawie WORP oraz map zagrożenia i map ryzyka powodziowego, wskazujące cele zarządzania ryzykiem powodziowym oraz katalog działań służących osiągnięciu tychże celów z uwzględnieniem ich priorytetu. Projekty planów podlegać będą procesowi konsultacji społecznych w okresie od 22 grudnia 2014r. do 22 grudnia 2015r.	W trakcie realizacji 2014 - 2015	Brak danych	Środki europejskie/budżet państwa
		RZGW Szczecin	Plany zarządzania ryzykiem powodziowym przygotowuje się dla obszarów dorzeczy oraz dla regionów wodnych, na podstawie map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego	W trakcie realizacji	Informacja w KZGW	Informacja w KZGW
W 3.2.	Opracowanie uwzględnienie granic obszarów przedstawionych na mapach zagrożenia i mapach ryzyka powodziowego	RZGW Poznań	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych
		RZGW Wrocław	MRP i MZP muszą być przekazane w jednostkom administracji, wymienionym w art. 88f ust. 3 i 4 ustawy Prawo wodne oraz uwzględnione w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, planie zagospodarowania przestrzennego województwa, miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego oraz decyzji o warunkach zabudowy	W terminie 30 miesięcy od przekazania jednostkom administracji, wymienionym w art. 88f ust. 3 i 4 ustawy Prawo wodne	Brak danych	Budżet właściwego województwa, gminy
		RZGW Szczecin	Granice obszarów przedstawionych na mapach zagrożenia powodziowego oraz mapach ryzyka powodziowego uwzględnia się w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, przy sporządzeniu planu zagospodarowania przestrzennego województwa, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzji o warunkach zabudowy.	Brak realizacji ze względu na nieopracowanie mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego	-	-
		KZGW	Zgodnie z art. 88f ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (Dz. U. 2012 poz. 145 z późn. zm.) przedstawione na mapach granice obszarów	2015 -2017	Brak danych	Brak danych

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			zagrożenia powodziowego, uwzględnia się w koncepcji planowania przestrzennego kraju, planie zagospodarowania przestrzennego województwa, miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego lub decyzji o warunkach zabudowy. Dodatkowo w ust. 6 art. 88f od dnia przekazania map zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego jednostkom samorządu terytorialnego, wszystkie decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego lub decyzje o warunkach zabudowy na obszarach wskazanych na mapach zagrożenia powodziowego, muszą uwzględniać poziom zagrożenia powodziowego wynikający z wyznaczenia tych obszarów. Co więcej, zgodnie z ust. 7 art. 88f zmiany w dokumentach planistycznych wprowadza się w terminie 30 miesięcy od dnia przekazania map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego właściwym organom.			
W 3.3.	Ilość działań prowadzących do utrzymywania koryt cieków, kanałów i obwałowań w należytym stanie technicznym, w tym remontów budowli wodnych	Gmina Gorzów Wielkopolski	Wykonano przebudowę przepustu P28 na rowie R-De-A w ciągu ul. Furmanka w Gorzowie Wlkp. Zakres robót obejmował realizację przepustu z rury stalowej spiralnie karbowanej typu HRL-COR o średnicy 1000 mm, długości 10,0 m,	Brak danych	78 082,76 zł	Środki własne
		Gmina Lubniewice	Udrożnienie przepustu fi 1000 m na odcinku 14 m na rowie melioracyjnym (zapobieganie podtopień działek oraz domów jednorodzinnych)	2013 r.	14 908,00 zł	Środki własne
		Gmina Niegosławice	„Odbudowa i rekonstrukcja rzeki Szprotawa” – Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Zielonej Górze	Brak danych	Brak danych	Brak danych
		Gmina Ośno Lubuskie	Bieżąca konserwacja rowów melioracyjnych W 2012 r. 1,5 km w 2013 r. 0,9 km	2012 r. 2013 r.	24 500 zł 11 680 zł	Brak danych
		Gmina Otyń	Działania na 10 km odcinku	2012 r. 2013 r.	5 000 zł 5 000 zł	Brak danych
		Gmina Pszczew	Wykonanie projektu inwestycji „Zabezpieczenie brzegów jeziora Kochle wraz z rowem odwadniającym”	2013 r.	12 300,00 zł	Brak danych
		Gmina Drezdenko	Konserwacja rzeki Noteć (koszenie skarp z porostów twardych, usuwanie kożucha z koryta rzeki, hakowanie, koszenie porostów twardych i miękkich w korycie)	2012 r. 2013 r.	26 693,47 zł 19 899,65 zł	Środki własne Środki własne
		Gmina Międzyrzecz	Udrożnienie rowów melioracyjnych	2012 r.	74 278,33 zł	Środki własne Gmina

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

				2013 r.	52 628 zł	Międzyrzecz Środki własne Gmina Międzyrzecz
	Gmina Niegosławice	„Odbudowa i rekonstrukcja rzeki Szprotawa” – Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Zielonej Górze		Brak danych	Brak danych	Brak danych
	RZGW Poznań	1. Wykonano remont budowli regulacyjnych – opasek brzegowych na rzece Warcie w km 12+050, 13+050, 13+300, 14+430, 16+190, 16+300, 16+530 i 16+950 w m. Słońsk 2. Wykonano remont budowli regulacyjnych – ostrogi rzeki Warty po powodzi w 2010 r. w km 109+000 do 110+000 w m. Skrzynica 3. Wykonano remont budowli regulacyjnych – opaski rzeki Warty po powodzi w 2010 r. brzeg lewy w km 5+500 do 11+500		2012 r.	1 540 545,95 zł	Fundusz Solidarności Unii Europejskiej Rezerwa celowa na "Przeciwdziałanie i usuwanie skutków klęsk żywiołowych" Rezerwa celowa na "Przeciwdziałanie i usuwanie skutków klęsk żywiołowych"
	RZGW Wrocław	1. Udrożnienie koryta rzeki i fragmentaryczne ubezpieczenie linii brzegowych rz. Nysa Łużycka w km 14+500 – 16+185 w m. Gubin wraz z robotami uzupełniającymi. 2. Zabudowa wyrwy brzegowej na rz. Kwisie poniżej zbiorników Leśna i Złotniki w km 9+700 w m. Rudawica. 3. Zabudowa wyrwy i odtworzenie prawego brzegu rz. Kwisy w km 7+000 w m. Rudawica. 4. Zabudowa wyrwy i odtworzenie linii brzegowej rz. Nysa Łużycka w km 78+900 – 79+100 na terenie Parku Mużakowskiego w m. Łęknica.		2013 r. 2012 – 2013 r. 2013 r. 2011 – 2012 r.	838 425,81 zł brutto 1 131 098,78 zł brutto 256 437,17 zł brutto 599 921,43 zł brutto (wydatki ponoszono jedynie w 2012 roku)	dotacja NFOŚiGW rezerwa celowa budżetu państwa dotacja NFOŚiGW rezerwa celowa budżetu państwa rezerwa celowa budżetu państwa
	RZGW Szczecin	1. Remont zabudowy regulacyjnej na rz. Odrze zniszczonej przez pochody lody i powódź. 2. Usunięcie drzew i krzewów powalonych przez pochody lodu znajdujących się na ternie będącym w administracji RZGW w Szczecinie		1. 2012 2. 2012	1. 562 258,40 zł 2. 899 169,00 zł	1. Przeciwdziałanie i usuwanie skutków klęsk żywiołowych Rezerwa celowa skarbu państwa) 2. Przeciwdziałanie i usuwanie

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			3. Remont 18 ostróg dla zadania – Remont zabudowy regulacyjnej na rzece Odrze zniszczonej przez pochody lodu i powódź	3. 2013	3. 247 768,76 zł	skutków klęsk żywiołowych Rezerwa celowa skarbu państwa)
			4. Usunięcie drzew i krzewów utrudniających spływ wód powodziowych, śryżu i kry lodowej	4. 2013	4. 1 462 729,90 zł	3. Przeciwdziałanie i usuwanie skutków klęsk żywiołowych Rezerwa celowa skarbu państwa) 4. Przeciwdziałanie i usuwanie skutków klęsk żywiołowych Rezerwa celowa skarbu państwa)
		Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych	Coroczna konserwacja cieków oraz wałów przeciwpowodziowych i budowli wodnych	2012 r. 2013 r.	16 764 158,76 zł 15 044 733,46 zł	Skarb Państwa oraz inne źródła (ZWiK)
W 3.4.	Modernizacja i budowa infrastruktury przeciwpowodziowej oraz zabudowy regulacyjnej m.in. w ramach działań realizacji Programu dla Odry 2006	Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych	1. Młynkowo – etap I – modernizacja i odbudowa wału rz. Odry 2. Odbudowa (modernizacja) wału przeciwpowodziowego rz. Odry w km 478,0 – 482,2 w rejonie m. Dobrzęcin – Pomorsko 3. Głęboka – Ledno – odbudowa i modernizacja wałów rzeki Odry w km 464,3 – 466,6 4. Stare Polichno – przebudowa pompowni wód melioracyjnych 5. Koszęcin i budowa nowej przepompowni 6. Przepompownia Ludziślawice – odbudowa 7. Przepompownia Witnica – odbudowa 8. Gorzów – Jasieniec – modernizacja prawostronnego przeciwpowodziowego wału rzeki Warty 9. Warunki – Witnica I – przebudowa z rozbudową wału p. powodziowego rz. Warty od km wału 16+900 do km 22+760 10. Postomina – odbudowa rzeki w km 27+950 – 31+087 11. Oksza – budowa nowej przepompowni	1. Odbiór końcowy 28.06.2012 r. 2. 2012 – 2014 r. 3. 2012 – 2014 r. 4. Zadanie zakończone w czerwcu 2012 r. 5. W trakcie realizacji 6. W trakcie realizacji 7. W trakcie realizacji 8. Zadanie zakończone 30.11.2013 r. 9. Zadanie zakończone 31.10.2012 r. 10. Zadanie zakończone 30.08.2013 r. 11. W trakcie realizacji 12. W trakcie realizacji 13. W trakcie realizacji 14. Dokumentacja zrealizowana 30.07.2012 r. 15. Dokumentacja zrealizowana	1. 10 473 215,00 zł 2. 3 250 707,34 zł 3. 10 978 440,16 zł 4. 67 008,30 zł 5. Rok 2012: 497 752,00 zł Rok 2013: 1 646 207,98 zł 6. Rok 2012: 497 838,41 zł Rok 2013: 1 357 199,00 zł 7. Rok 2012: 495 026,99 zł Rok 2013: 2 190 950,00 zł 8. Rok 2012: 8 983 591,39 zł Rok 2013: 3 792 074,57 zł 9. Rok 2012:	1. PROW 2. PROW, Budżet Państwa 3. WFOŚiGW, Budżet Państwa, Program dla Odry 2006 4. Budżet Województwa Lubuskiego 5. Program dla Odry 2006, WFOŚiGW, Budżet Państwa 6. Program dla Odry 2006, WFOŚiGW, Budżet Państwa 7. Program dla Odry 2006,

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			<p>12. Odbudowa Kanału Pulsa II w km 18+231 – 22+900</p> <p>13. Ochrona przeciwpowodziowa obszaru w zlewni Kanału Siedlickiego – etap I</p> <p>14. Odbudowa Kanału Pulsa II w km 18+231 – 22+900</p> <p>15. Górzycza – Kostrzyń zad. 1 – Górzycza – Ługi Górzyckie – rozbudowa wału rz. Odry w km rz. 604,3 – 609,3; zad. 2 – Ługi Górzyckie przebudowa wału rz. Odry w km rz. 609,3 – 614,2</p> <p>16. Koszęcin – budowa nowej przepompowni</p> <p>17. Przepompownia Ludzisląwice – odbudowa</p> <p>18. Przepompownia Witnica – odbudowa</p> <p>19. Ochrona przeciwpowodziowa obszaru w zlewni Kanału Siedlickiego – etap I</p> <p>20. Odbudowa Kanału Prostego w km 0+000 – 4+640</p> <p>21. Warniki – Witnica II – rozbudowa prawostronnego wału rz. Warty w km wału 16+900 do 11+900</p> <p>22. Jasieniec – Roszkowice – rozbudowa prawostronnego wału rz. Warty</p> <p>23. Ochrona przeciwpowodziowa m. Słubice</p> <p>24. Odbudowa Kanału Pulsa III w km 0+000 – 7+573</p> <p>25. Rozbudowa wału przeciwpowodziowego rzeki Warty Obiekt III odcinek III c Gorzów Wlkp. – Borek w km rz. Warty 62+500 – 76-500</p> <p>26. Rozbudowa umocnienia rzeki Kłodawka w km 1+020 – 1+150</p>	<p>30.03.2013 r.</p> <p>16. Dokumentacja zrealizowana 30.07.2012 r.</p> <p>17. Dokumentacja zrealizowana 28.09.2012 r.</p> <p>18. Dokumentacja zrealizowana 30.07.2012 r.</p> <p>19. Dokumentacja zrealizowana 02.02.2012 r.</p> <p>20. Dokumentacja zrealizowana 30.03.2013 r.</p> <p>21. W trakcie realizacji</p> <p>22. Dokumentacja zrealizowana 30.03.2013 r.</p> <p>23. W trakcie realizacji</p> <p>24. Dokumentacja zrealizowana 30.03.2013 r.</p> <p>25. W trakcie realizacji</p> <p>26. Dokumentacja zrealizowana 30.09.2013 r.</p>	<p>14 076 250,42 zł</p> <p>Rok 2013: 5 738,00 zł</p> <p>10. Rok 2012: 661 654,98 zł</p> <p>Rok 2013: 345 603,34 zł</p> <p>11. Rok 2012: 24 979,71 zł</p> <p>Rok 2013: 1 077 350,72 zł</p> <p>12. Rok 2012: -Rok 2013: 688 677,48 zł</p> <p>13. Rok 2012: 30 000,00 zł</p> <p>Rok 2013: 15 485,70 zł</p> <p>14. Rok 2012: 17 000,00 zł</p> <p>Rok 2013: -</p> <p>15. Rok 2012: 49 200,00 zł</p> <p>Rok 2013: 12 452,51 zł</p> <p>16. Rok 2012: 24 680,0 zł</p> <p>Rok 2013: -</p> <p>17. Rok 2012: 31 745,00 zł</p> <p>Rok 2013: -</p> <p>18. Rok 2012: 21 920,00 zł</p> <p>Rok 2013: -</p> <p>19. Rok 2012: 30 000,00 zł</p> <p>Rok 2013: -</p> <p>20. Rok 2012: 17 000,00 zł</p> <p>Rok 2013: 12 900,00 zł</p> <p>21. Rok 2012:</p>	<p>WFOŚiGW, Budżet Państwa</p> <p>8. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Budżet Państwa</p> <p>9. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Budżet Państwa</p> <p>10. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Budżet Państwa</p> <p>11. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Budżet Państwa</p> <p>12. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Budżet Państwa</p> <p>13. LRPO</p> <p>14. Budżet Województwa Lubuskiego</p> <p>15. Program dla Odry 2006</p> <p>16. Program dla Odry 2006</p> <p>17. Program dla Odry 2006</p> <p>18. Program dla Odry 2006</p> <p>19. Budżet Województwa Lubuskiego</p> <p>20. Budżet</p>
--	--	--	---	--	--	--

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

					8 000,00 zł Rok 2013: 17 000,00 zł	Województwa Lubuskiego
					22. Rok 2012: 1 220,00 zł Rok 2013: -	21. Program dla Odry 2006, Budżet Państwa
					23. Rok 2012: - Rok 2013: 30 000,00 zł	22. Program dla Odry 2006
					24. Rok 2012: 49 000,00 zł Rok 2013: -	23. Budżet Państwa, Program dla Odry 2006
					25. Rok 2012: 100 000,00 zł Rok 2013: 270 000,00 zł	24. Budżet Województwa Lubuskiego
					26. Rok 2012: 26 537,00 zł Rok 2013: 45 872,00 zł	25. Program dla Odry 2006
		RZGW Szczecin	Modernizacja szlaku żeglownego na Odrze swobodnie płynącej w celu zapewnienia zimowego lodołamania – dokumentacja przedprojektowa	2012 r.	58 917,00 zł	26. Budżet Województwa Lubuskiego
W 3.5.	Ilość wybudowanych mniejszych zbiorników i stawów	Gmina Sulechów	1 obiekt	2013 r.	58 792 zł	Program dla Odry 206
W 3.5.	Ilość wybudowanych zbiorników retencyjnych	Gmina Pszczew	Budowa zbiornika małej retencji	2013 r.	31 791,39 zł	Brak danych
Cel operacyjny (krótkoterminowy): W4. Przywrócenie i ochrona ciągłości ekologicznej rzek						
W 4.2.	Zwiększenie możliwości retencyjnych m.in. na obszarach cennych przyrodniczo i ochrona siedlisk wodnych i od wód zależnych	Nadleśnictwo Państwowe Barlinek	W ramach projektu: „Czynna ochrona siedlisk przyrodniczych w Nadleśnictwie Barlinek oraz kształtowanie warunków służących ochronie różnorodności biologicznej w Puszczy Barlineckiej zbudowano i wyremontowano 79 budowli melioracyjnych w celu stabilizacji poziomu wody w osuszonych bagnach, podwyższenie poziomu lub opóźnienie wody w celu właściwego uwodnienia olsów. Opóźnienie odpływu wody z łąk.	2011 - 2013 r.	2 630 214 zł	Fundusze unijne - 85% (CKPŚ)
		Nadleśnictwo Państwowe Różańsko	Projekt: „Zwiększenie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych”. Remont systemu zastawek w Rezerwacie „Bagno Chłopiny” oraz na Użytku ekologicznym „Długie łąki”	2012 - 2013 r.	163 187,71 zł	Funduszu Spójności w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko (85%)
		Nadleśnictwo Kłodawa	Budowa dwóch budowli piętrzących (zastawki	2012 – 2013 r.	Brak danych	Brak danych

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			drewniano – kamienne) oraz remont zastawki w ramach projektu Czynna ochrona siedlisk przyrodniczych w Nadleśnictwie Berlinek oraz kształtowanie warunków służących ochronie różnorodności Puszczy Berlineckiej. Odbudowa 5 zbiorników wodnych w ramach projektu Ochrona siedlisk in situ w Nadleśnictwie Kłodawa i Nadleśnictwie Rokita.			
		Nadleśnictwo Strzelce Krajeńskie	Prace polegające na konserwacji rowów melioracyjnych i urządzeń melioracji szczegółowych: 11 517 mb rowów, 11 przepustów i 3 zastawki piętrzące.	2012 – 2013 r.	Brak danych	Brak danych
		Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych	Zbiorniki małej retencji wodnej, gm. Czerwińsk – zbiornik Strużyna i zbiornik Czerwińsk	Zakończone w 2013 r.	89 004,08 zł	LRPO
		Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Zielonej Górze	Realizacja programu „Zwiększenie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych: Wykonanie zadań związanych z retencją wody: budowa zbiorników wodnych i budowa urządzeń takich jak: mnichy, progi, zastawki, brody, groble, bystrotoki i kaskady. Wszystkich obiektów w latach 2012 – 2013 wykonano 167, w tym zadań na terenach objętych formami ochrony przyrody (obszary chronionego krajobrazu, obszary N200, użytki ekologiczne i parki krajobrazowe) zrealizowano 88.	2010 - 2015	2012 r.: 2 668 522,26 2013 r.: 4 672 114,77	Fundusz spójności do 85% kosztów kwalifikowalnych, pozostałe koszty to środki własne Lasów Państwowych.
W 4.3.	Renaturyzacja koryt i dolin rzecznych, w tym ochrona, zachowanie i przywracanie biotopów oraz naturalnych siedlisk przyrodniczych wodnych i od wód zależnych	Gmina Niegosławice	„Odbudowa i rekonstrukcja rzeki Szprotawa” – Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Zielonej Górze	Brak danych	Brak danych	Brak danych
		Nadleśnictwo Nad Skwierzyną	Ochrona lasów łęgowych – ciągła realizacja	2012 – 2013 r.	2 000 zł	Środki własne
-	Wprowadzenie zapisów do mpzp, chroniących obszary szczególnie wrażliwe na zanieczyszczenie wód, przed zainwestowaniem	Gmina Międzyrzecz	Zadanie ciągle (brak realizacji zadania)	-	-	Budżet gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Tabela 3 Działania związane z ochroną środowiska, które nie zostały wymienione w POŚ WL 2012-2015, a które realizowano w latach 2012 – 2013

Lp.	Jednostka realizująca	Charakterystyka działania	Koszty poniesione w latach 2012-2013 [PLN]	Koszt całkowity działania [PLN]	Źródło finansowania	Rok realizacji inwestycji
1	Gmina Bytom Odrzański	Ewidencja zbiorników bezodpływowych. Kontrole bezodpływowych zbiorników na nieczystości płynne: 1 – 2012 r., 60 – 2013 r.	Brak danych	Brak danych	Brak danych	2012 r. 2013 r.
2	Gmina Siedlisko	Budowa odcinka sieci wodociągowej na nowym osiedlu w Siedlisku 0,180 km	27 060,00	27 060,00	Budżet gminy	2012
3	Gmina Siedlisko	Budowa odcinka sieci kanalizacyjnej na nowym osiedlu w Siedlisku 0,180 km	38 004,60	38 004,60	Budżet gminy	2012
4	Gmina Nowa Sól	Budowa mechaniczno- biologicznej oczyszczalni ścieków o przepustowości 250m ³ /d w Lubięcinie (Nowa Sól)	1 141 124,71zł w tym PROW - 662 500,00zł	4 667 444,51zł	Budżet gminy 2 043 582,51zł PROW 2 653 862,00zł	2013-2014
5	Zakład Wielobranżowy Galwanizernia Sp. z o.o.	Zmniejszenie ilości metali ciężkich w ściekach za pomocą dozowanej substancji (koagulantu/flokulantu) pochodzenia roślinnego wytwarzanej z czarnej akacji. Jest to produkt nieszkodliwy dla środowiska, szybko ulega biodegradacji i nie zalega w osadach	11 000 zł	11 000 zł	Koszty firmy	2013
6	PWiK Zielona Góra	Projekt „Gospodarka ściekowa na terenie Zielonej Góry – Etap II”	-	11 651 526,69	Dotacja, Pożyczka z WFOŚiGW, Środki własne	2012
7	PWiK Zielona Góra	Projekt „Gospodarka ściekowa na terenie Zielonej Góry – Etap II”	-	4 291 754,14	Dotacja, Pożyczka z WFOŚiGW, Środki własne	2013
8	PWiK Zielona Góra	Projekt „Gospodarka ściekowa na terenie Zielonej Góry – Etap III”	-	155 213,27	Środki własne	2012
9	PWiK Zielona Góra	Projekt „Gospodarka ściekowa na terenie Zielonej Góry – Etap III”	-	204 666,01	Środki własne	2013
10	RZGW Poznań	Weryfikacja wykazów obszarów chronionych w regionie wodnym Warty (wymienionych w art. 113 ust 4 ustawy Prawo wodne): - wykaz wód powierzchniowych i podziemnych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, - wykaz wód powierzchniowych wykorzystywanych do celów rekreacyjnych, - wykaz wód powierzchniowych przeznaczonych do bytowania ryb, skorupiaków i mięczaków oraz umożliwiających migrację ryb, - wykaz obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, ustanowionych w ustawie o ochronie przyrody, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie.	Środki własne		Budżet RZGW	2012
11	RZGW Poznań	Identyfikacja znaczących oddziaływań antropogenicznych i ocena wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych w regionie wodnym Warty na potrzeby aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (zgodnie z art. 92 ust 3 pkt 1 ustawy Prawo wodne)	Środki własne		Budżet RZGW	2013
12	RZGW Poznań	Sporządzenie wykazu wielkości emisji i stężeń priorytetowych dla których	Środki własne		Budżet RZGW	2013

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

		zostały określone środowiskowe normy jakości (zgodnie z art. 113 ust 3 pkt 1a ustawy Prawo wodne)				
13	RZGW Wrocław	Opracowanie <i>Programu wycinki drzew i krzewów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią dla RZGW we Wrocławiu wraz ze strategiczną oceną oddziaływania na środowisko, dotyczącą zaplanowanych w tym programie działań</i>	300 000,00	1 360 000,00	Rezerwa celowa – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	2015
14	KZGW	Organizacja i przeprowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych wraz z konsultacjami społecznymi projektu aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy - cel: informowanie społeczeństwa o pracach prowadzonych w związku z aktualizacją PGW oraz pozyskanie uwag do konsultowanych dokumentów, jak również finalnie akceptacji społecznej dla proponowanych w planach działań zmierzających do poprawy stanu środowiska wodnego. Prowadzone działania będą prowadziły do zapewnienia przejrzystości i jawności procedur postępowania na etapie tworzenia aktualizacji planów gospodarowania wodami, podniesienia poziomu świadomości społecznej w zakresie problemów gospodarczych i ekologicznych związanych z użytkowaniem wód, podniesienia poziomu zrozumienia przez użytkowników konieczności wprowadzenia zmian i ograniczeń w użytkowaniu wód, bardziej skuteczne przeprowadzenie procesu wdrażania aktualizacji planów gospodarowania wodami, jak również wykorzystania wiedzy i doświadczeń różnych zainteresowanych stron, wskażą potrzeby różnych użytkowników wód oraz wynikające z różnicy interesów ograniczenia.	W trakcie realizacji	W trakcie realizacji	Program Operacyjny Pomoc Techniczna 2007-2013	Działania rozpoczęte w 2014 r.
15	RZGW Szczecin	Projekt planu przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych RZGW w Szczecinie wraz ze wskaźnikiem obszarów najbardziej narażonych na jej skutki	169 740,0	169 740,0	NFOŚiGW	2012
16	Starostwo Gorzów	Wykonanie konserwacji zbiorników małej retencji na terenie zabytkowego parku przy Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Kamieniu Wielkim	426348,37	426348,37	Budżet Powiatu gorzowskiego Budżet Województwa Lubuskiego	2013
17	Starostwo Powiatowe Nowa Sól	„Zakup nowoczesnego radiowego systemu ostrzegania ludności na terenie powiatu nowosolskiego” w ramach projektu zakupiono i wdrożono system ostrzegania ludności przez zagrożeniami m.in. takimi jak powódzie i inne kłęski żywiołowe	586 883,39	586.883,39	Lubuski Regionalny Program Operacyjny ok. 85% Powiat Nowosolski 15%	2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Gospodarka odpadami (GO)

Tabela 4 Szczegółowy zakres rzeczowy zadań realizowanych w ramach priorytetu Gospodarka odpadami (GO)

Działanie	Jednostka realizująca	Krótki opis działań	Okres realizacji	Koszty poniesione w latach 2012-2013 [tys. zł]	Źródło finansowania	
Priorytet: GOSPODARKA ODPADAMI (GO)						
Cel strategiczny (długoterminowy): STWORZENIE SYSTEMU GOSPODARKI ODPADAMI, ZGODNEGO Z ZASADĄ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU ORAZ HIERARCHIĄ SPOSOBÓW POSTĘPOWANIA Z ODPADAMI						
Cel operacyjny (krótkoterminowy): GO1. Kształtowanie systemu gospodarki odpadami						
GO 1.1.	Intensyfikacja edukacji ekologicznej promującej właściwe postępowanie z odpadami oraz prowadzenie skutecznej kampanii informacyjno – edukacyjnej w tym zakresie.	Marszałek	Zorganizowano spotkanie informacyjne dla pracowników Urzędów Gmin nt. Obowiązków sprawozdawczych gmin z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi. Ponadto był współorganizatorem spotkania z Ministrem Środowiska dot. gospodarowania odpadami komunalnymi w świetle nowych uregulowań prawnych oraz realizacją zadań określonych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych.	2012-2013	6,51	Środki własne
		Gminy, Związki gminne, szkoły	Prowadzone były działania informacyjno – edukacyjne w województwie polegające m.in. na organizowaniu akcji: „Sprzątania świata”, „Sprzątanie dna i brzegów jezior”, „Segregujesz wtórnie produkujesz” - sadzonki za makulaturę, „Dzień Ziemi”, „Wschowskie Dni Recyklingu – Ekojarmark”, w których uczestniczą zarówno placówki oświatowe (szkoły i przedszkola) oraz mieszkańcy, organizowaniu konkursów ekologicznych (np. konkursy edukacyjne „Zielona Szkoła, Zielone Przedszkole” prowadzone przez Celowy Związek Gmin CZG-12), konkursów o tematyce właściwego postępowania z odpadami, warsztatów ekologicznych, plenerowych wystaw tematycznych dotyczących gospodarki odpadami i utrzymania czystości (np. na terenie Miasta Żary), organizowaniu imprez kulturalnych - program teatralno-ekologiczny, wykładów ekologicznych (sesje ekologiczne) tworzonych we współpracy ze szkołami, organizowaniu „happeningów ekologicznych”. W związku z wprowadzeniem nowego systemu gospodarowania odpadami, gminy, związki międzygminne prowadziły kampanię edukacyjną, która miała na celu zapoznanie mieszkańców z nowym systemem, sposobami gromadzenia odpadów komunalnych, zasadami segregacji odpadów komunalnych, itp. Kampania prowadzona była w formie broszurek, ulotek, biuletynów informacyjnych, plakatów, tablic informacyjnych, ulotek A6 jako insert do gazety, publikacji artykułów edukacyjnych w lokalnej prasie, na stronach internetowych urzędów gmin, spotów informacyjno-instruktażowych dotyczących właściwego postępowania z odpadami komunalnymi, prezentacji multimedialnej (film pt. „Naszą szansą segregacja, naszym celem – edukacja” zrealizowany przez Związek Międzygminny „EKO-PRZYSZŁOŚĆ”), audycji w TV Regionalnej, a przede wszystkim w formie spotkań z mieszkańcami. Edukacja ekologiczna prowadzona była również przez szkoły np.: w gminie Drezdenko szkoły zorganizowały następujące akcje:	2012 – 2013	668,01	Środki własne, WFOŚiGW w ZG, sponsorzy

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			<p>Szkoła Podstawowa w Gościmiu</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) corocznie przeprowadzane akcje „Sprzątania świata” połączone z pogadankami oraz konkursami, 2) Kształtowanie postaw ekologicznych poprzez konkurs plastyczny pt. „Każde dziecko wie co zrobić z ZSEE”, 3) Włączenie się do akcji „Segregujemy odpady” – pogadanki na temat korzyści wynikających z segregacji odpadów, włączenie do akcji rodziców poprzez uczestnictwo w rodzinnym konkursie plastycznym „Wiemy jak i po co segregować odpady”, 4) Uczestnictwo rodziców i dzieci w akcji : „Sprzątamy teren wokół szkoły”. <p>Szkoła podstawowa w Grotowie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zbiórka zużytych baterii, 2) program edukacyjny „Recykling – racjonalna gospodarka odpadami w środowisku” (pokaz ulotki, konkurs plastyczny), 3) Udział w akcji „Sprzątania świata”, 4) Zbiórka surowców wtórnych (makulatura), 5) Zbiórka plastikowych nakrętek. <p>Szkoła podstawowa w Trzebiczu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Na tropie dzikich wysypisk – akcja sprzątania pobliskiego lasu, 2) Chrońmy las – zbiórka makulatury, <p>Szkoła podstawowa w Drawinach:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) akcja „Sprzątania świata”, 2) Obchody Światowego Dnia Ziemi (porządkowanie terenu wokół szkoły, zbieranie i segregowanie śmieci), 3) Coroczne, długofalowe akcje zbieranie baterii, segregowania śmieci, zbierania zakrętek dla potrzebujących, kasztanów, makulatury), <p>Szkoła podstawowa w Starych Bielicach:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) akcja „Sprzątania świata”, 2) Zbiórka surowców wtórnych (makulatura, baterie, nakrętki), 3) Udział w konkursie plastycznym „Czysta ziemia – zdrowe życie”. <p>Szkoła Podstawowa w Rąpinie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zajęcia nt. praktycznego segregowanie śmieci, recyklingu, oszczędzania wody, 2) zbiórka makulatury i baterii. <p>Gimnazjum nr 1 im. Józefa Nojiego</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) udział w akcji „Sprzątania świata”, 2) wyszukiwanie dzikich wysypisk śmieci, 3) właściwe gospodarowanie odpadami (dyskusje, pogadanki). <p>Zespół Szkół im. H. Sienkiewicza:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Obchody Ogólnopolskiego Dnia Recyklingu 15 – lekcje tematyczne. 			
GO 1.3.	Wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów dla zapewnienia	Urząd Marszałkowski, gm. Zabór, miasto Gorzów Wielkopolski,	Przeprowadzono kontrole podmiotów w ramach art. 379 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.). Niewielka część Urzędów Gmin również prowadziła kontrole. Na podstawie sprawozdań gm. Zabór wykonała po 4 kontrole w 2012 i 2013r., Urząd Miasta w Gorzowie Wielkopolskim wykonał 8 kontroli w 2012 r., a 5 w 2013r. Urzędnicy w	2012-2013	Koszty zatrudnienia, delegacji i utrzymania stanowiska.	środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

	skutecznej egzekucji prawa.	Gmina Pszczew	Gminie Pszczew przeprowadzili kontrolę i wydali decyzję w sprawie usunięcia odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do składowania.			
GO 1.4.	Wyeleminowanie praktyk niewłaściwej eksploatacji i rekultywacji składowisk odpadów.	Zarządcy składowisk	<p>W celu wyeleminowania praktyk niewłaściwej eksploatacji składowisk odpadów, w Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubuskiego na lata 2009 – 2012 z perspektywą na lata 2013 – 2020 oraz Planie gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012–2017 z perspektywą do 2020 roku przeprowadzono analizę składowisk odpadów pod kątem spełniania wymagań ochrony środowiska. W dokumentach wskazane zostały te składowiska odpadów, które nie spełniają wymagań ochrony środowiska oraz przygotowany został harmonogram ich zamykania.</p> <p><u>Plan zamykania składowisk nie jest realizowany zgodnie z przyjętym harmonogramem.</u></p> <p>Według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. w województwie lubuskim zamknięto 9 składowisk odpadów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Międzygminne składowisko odpadów komunalnych w m. Jasieniec „MRÓWKA” Jasieniec, 66–320 Trzciel, • Składowisko Odpadów Komunalnych w m. Bledzew dz. Nr 902/1, 66–350 Bledzew, • Składowisko Odpadów Komunalnych m. Chrobrów, Chrobrów, 68–100 Żagań, • Międzygminne Składowisko Komunalne w m. Jeziory Jeziory, 66–200 Świebodzin, • Składowisko Odpadów Komunalnych w m. Gozdnicza ul. Kościuszki, 68–130 Gozdnicza, • Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne kwatery nr 1A 69–200 Długoszyń, gm. Sulęcina, • Składowisko Miejskie w m. Łęknica ul. Wiejskiej, 68–208 Łęknica, • Składowisko Odpadów w m. Lubsko ul. Złota, 68–300 Lubsko, • Składowisko Odpadów Komunalnych w m. Drzeńsk Mały Drzeńsk Mały, 66–620 Gubin. 	2012-2013	b.d.	
GO 1.7.	Wydawanie decyzji związanych z realizacją celów spełniających założenia wojewódzkiego planu gospodarki odpadami.	UMiG Ośno Lubuskie, UM Żary, UM Gorzów Wielkopolski Starostwo Powiatowe w Gorzowie Wielkopolskim, Marszałek Województwa	<p>Z informacji uzyskanych z gmin wynika, że w latach 2012-2013 wydanych zostało 31 decyzji związanych wymiarem opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w przypadku nie złożenia deklaracji (UMiG Ośno Lubuskie), 2 decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami (UM Żary) oraz 135 decyzji związanych z gospodarką odpadami (UM Gorzów Wielkopolski). Starostwo Powiatowe w Gorzowie Wielkopolskim wydało w okresie sprawozdawczym 19 pozwoleń na wytworzenie odpadów, 11 zezwoleń na odzysk odpadów i 5 decyzji zatwierdzających program gospodarki odpadami. Starostwo Powiatowe w Sulęcinie wydało natomiast 3 pozwolenia na wytworzenie odpadów oraz 2 decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami niebezpiecznymi. Najwięcej decyzji wydał Urząd Marszałkowski:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 119 – pozwolenia na wytworzenie odpadów (wg starej i nowej ustawy o odpadach i prawa ochrony środowiska), • 10 – decyzje zezwalające na zbieranie i przetwarzanie odpadów (wg starej i nowej ustawy o odpadach i prawa ochrony środowiska), 	2012-2013	Koszty zatrudnienia i utrzymania stanowisk	środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			<ul style="list-style-type: none"> • 23 – decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami wydobywczymi, • 8 – decyzje zatwierdzające instrukcje eksploatacji składowisk odpadów, • 8 – decyzje o wyrażeniu zgody na zamknięcie składowiska odpadów lub jego wydzielonej części, • 36 – decyzje – pozwolenia zintegrowane lub inne decyzje w zakresie gospodarki odpadami dla przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu, • 16 – decyzje w zakresie gospodarki odpadami w związku z prowadzeniem zakładu przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, • 2 – pozwolenia zintegrowane dla prowadzących zakład przetwarzania zużytych baterii samochodowych kwasowo-ołowiowych, zużytych baterii przemysłowych kwasowo-ołowiowych lub zużytych akumulatorów przemysłowych kwasowo-ołowiowych, • 9 – decyzje zezwalające na zbieranie zakaźnych odpadów medycznych lub zakaźnych odpadów weterynaryjnych, jeżeli zbieranie odpadów jest konieczne, ze względów bezpieczeństwa lub w celu zapewnienia odbioru tych odpadów, • 4 – decyzje zezwalające na wytwarzanie odpadów w związku z wydobywaniem odpadów ze składowiska. 			
GO 1.2.	Wspieranie wdrażania efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym technologii pozwalających na recykling oraz odzysk energii zawartej w odpadach, w procesach termicznego i biochemicznego ich przekształcania.	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Gorzowie Wielkopolskim	<p>Investycje podejmowane przez gminy, związki gminne i zarządców instalacji obejmują szeroki zakres i często powiązane są ze sobą, przez co wpisują się w kilka działań określonych w POŚ WL. W związku z tym połączono działania GO 1.2., GO 1.5., GO 1.6. i GO 1.8.</p> <p>W 2013r. Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Gorzowie Wielkopolskim rozpoczął realizację inwestycji pn. „Utworzenie centrum badawczo – wdrożeniowego „Eko-innowacje” (rozbudowa i modernizacja laboratorium badawczego w celu prowadzenia badań z dziedzin związanych z gospodarką odpadami). W dniu 5 marca 2013 r. Zarząd Województwa Lubuskiego podjął uchwałę w sprawie dofinansowania projektu Zakładu Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. pn. „Budowa Centrum Badawczo–Wdrożeniowego „Eko-innowacje” w Stanowicach w gminie Bogdaniec, w ramach konkursu nr LRPO/2.4/1/2012 dla Działania 2.4 Transfer badań, nowoczesnych technologii i innowacji ze świata nauki do przedsiębiorstw Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013.</p> <p>W dniu 29.08.2013 r. została podpisana umowa na dofinansowanie inwestycji pn.: „Budowa Centrum Badawczo–Wdrożeniowego „Eko-innowacje” w Stanowicach w gminie Bogdaniec” w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, Priorytet II Stymulowanie wzrostu inwestycji w przedsiębiorstwach i wzmocnienie potencjału innowacyjnego.</p> <p>Następnie ogłoszony został przetarg na „Dostawę, instalacji i uruchomienie aparatury naukowo – badawczej w ramach zadania: dostawa instalacji badawczych, urządzeń i aparatury naukowo – badawczej wraz z instalacją w ramach realizacji tego projektu. Zakres rzeczowy zadania obejmuje m.in.: budowę 3 wyspecjalizowanych jednostek badawczych, zakup nowoczesnej aparatury i modernizację istniejącego laboratorium oraz stworzenie inkubatora technologicznego. Zadanie jest w trakcie realizacji.</p> <p>Podpisano umowę na dofinansowanie inwestycji pn. „Rozbudowa i modernizacja</p>	2013	2 281,00	środki własne, fundusze UE: Fundusz Spójności, w ramach POIiŚ.
GO 1.5.	Zapewnienie dostępności odpowiedniej przepustowości instalacji do przetwarzania odpadów.					
GO 1.6.	Stymulowanie rozwoju rynku surowców wtórnych i produktów zawierających surowce wtórne poprzez wspieranie współpracy organizacji odzysku, przemysłu i samorządu terytorialnego oraz konsekwentne egzekwowanie obowiązków w zakresie odzysku i recyklingu.					
GO 1.8.	Rozbudowa i budowa zakładów zagospodarowania odpadów					
			Podpisano umowę na dofinansowanie inwestycji pn. „Rozbudowa i modernizacja	2013	2 570,41	Pożyczka z

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

obejmujące regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych, które będą zapewniać następujący zakres usług: mechaniczno-biologiczne lub termiczne przekształcanie zmieszanych odpadów komunalnych i pozostałości z sortowni; składowanie przetworzonych zmieszanych odpadów komunalnych; kompostowanie odpadów zielonych oraz opcjonalnie – sortowanie poszczególnych frakcji odpadów komunalnych zbieranych selektywnie; zakład demontażu odpadów wielkogabarytowych; zakład przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego		Zakładu Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Gorzowie Wlkp., ul. Małszyńska 180 - etap III". Zakres rzeczowy zadania obejmuje: budowę kwatery na odpady inne niż niebezpieczne i obojętne, rozbudowę linii do segregacji odpadów, w tym moduł do paliwa RDF, modernizację hali przyjęć odpadów komunalnych, oraz modernizację kompostowni odpadów. W 2012r. oddano do użytku linię technologiczną do sortowania odpadów komunalnych, a w 2013 r. – płytę bioremediacyjną wykorzystywaną do unieszkodliwiania skażonych ziem			WFOŚiGW w ZG, fundusze UE (POIiŚ),
		Zmodernizowano układ technologiczny instalacji segregacji odpadów w celu zminimalizowania ilości odpadów kierowanych do składowania (36%), w ramach etapu II	2012	1 224,26	Pożyczka z WFOŚiGW w ZG, środki własne
		Zakład uruchomił na swoim terenie Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, w którym zbierane są odpady problemowe i opakowaniowe.	2013	b.d.	b.d.
	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Zielona Góra	Realizowano projekt pn. „Rozbudowa i modernizacja systemu gospodarki odpadami dla rejonu Zielonej Góry”, obejmujący: <ul style="list-style-type: none"> • budowę kwatery D Składowiska Odpadów dla m. Zielona Góra „Racula”, • rozbudowę Zakładu Zagospodarowania Odpadami „Racula”: <ul style="list-style-type: none"> ○ budowę hali technologicznej z linii do sortowania szkła, ○ budowę hali demontażu odpadów wielkogabarytowych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego ○ magazyn odpadów niebezpiecznych, ○ zakup siła bębnowego do instalacji mechanicznego przetwarzania odpadów komunalnych, ○ zakup rozdrabniacza do odpadów wielkogabarytowych, ○ zbiorniki do prasy, ○ wagi samochodowe na składowisku odpadów, ○ samochód hakowic. 	2012-2013	22 531,96	fundusze UE (POIiŚ), środki własne gmin, stron porozumienia międzygminnego
		Uruchomiono Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, zakupił pojemniki na odpady komunalne (objęcie wszystkich mieszkańców odbiorem odpadów komunalnych) oraz pojemniki do selektywnej zbiórki odpadów (objęcie wszystkich mieszkańców selektywną zbiórką odpadów użytkowych).	2012-2013	366,97	Środki własne gmin
	Wexpool Sp. z o.o.	Przeprowadzono rozbudowę zakładu i dokonała zakupu i budowy następujących obiektów: ładowarka Hyundai HL760-9, wiata magazynowa, ładowarka Hyundai HL 760-7A, droga dojazdowa, linia wstępnej separacji BIS, Linia LINDNER - montaż i instalacja, samochód osobowy SKODA SUPERB II COMBI, grunty, przyczepa WIELTON, ciągnik siodłowy, megalbloki betonowe - wiata magazynowa, ciągnik samochodowy Volvo, monitoring zakładu, kontener stalowy nr 110, kontener stalowy nr 111, baza danych - rozszerzenie do programów INSERT, centrala telefoniczna, mobilna suszarnia bębnowa, kompostownia, przyłącze gazowe, ciągnik siodłowy, naczepa ciężarowa, mobilna suszarnia bębnowa.	2012-2013	4 793,54	Środki własne, leasing finansowy
	Zakład Zagospodarowania Odpadów Spółka z	Budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów Spółka z o.o. w Marszowie, która jest częścią projektu pn. „Gospodarka odpadami w obrębie powiatów Żarskiego i Żagańskiego” Kontrakt nr I Projektowanie i budowa Zakładu Zagospodarowania	2012-2013	8 252,30	fundusze UE (POIiŚ), pożyczka, środki

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		o.o. w Marszowie	Odpadów Marszów, gm. Żary. Kontrakt obejmuje budowę: hali technologicznej mechanicznej i ręcznej segregacji odpadów, hali technologicznej stabilizacji tlenowej, placu kompostowni przymowej odpadów zielonych i osadów ustabilizowanych, kwatery składowiska odpadów, punktu ewidencji odpadów dowożonych, boksów magazynowych paliwa alternatywnego, boksów magazynowych surowców wtórnych, punktu demontażu odpadów wielkogabarytowych) oraz budowę i wyposażenie stacji przeładunkowej w m. Lubsko. Prace związane z budową stacji przeładunkowej zakończono w 2014r.			własne
		ZUO International Sp. z o.o	W 2013 r. rozpoczęto prace nad realizacją instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów w Ślubicach przy Gminnym Składowisku Odpadów Komunalnych w Kunowicach. Decyzja wydana została w 2014r.	Od 2013	2 221,00	Środki własne
		Zakłady Usługowe Zachód Sp. z o.o. Oddział Usług nr 8 w Szprotawie	W 2012 r. rozpoczęto prace polegające na: utwardzeniu placu, modernizacji obiektów, budowie hali, budowie przewodnika sortowniczego, montażu prasy, montażu wagi, doprowadzeniu przyłączy, budowie kabiny sortowniczej, itd. Ponadto prowadził działania zapewniające odpowiednią przepustowość instalacji (modułowa instalacja pomocniczo - uzupełniająca (doczyszczająca) dla odpadów zbieranych selektywnie u źródła o przepustowości 4000Mg/rok dla każdego odpadu) oraz stymulowanie rozwoju surowców wtórnych.	2012-2015	1 280,00	Środki własne
		Zarządcy instalacji	Współpraca ciągła z RekoPol Organizacją Odzysku Opakowań S.A. w Warszawie	2012-2013	b.d.	b.d.
GO 1.9.	Zakończenie uporządkowania składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne	Zarządca instalacji	W Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubuskiego na lata 2009 – 2012 z perspektywą na lata 2013 – 2020 oraz Planu gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012–2017 z perspektywą do 2020 roku określony został harmonogram zamykania składowisk odpadów niespełniających wymagań ochrony środowiska. <u>Plan zamykania składowisk nie jest realizowany zgodnie z przyjętym harmonogramem.</u> W latach 2012-2013 zamknięto lub wstrzymano składowanie na składowiskach: <ol style="list-style-type: none"> 1. Składowisko Odpadów Komunalnych w m. Bledzew dz. Nr 902/1, 66–350 Bledzew, 2. Składowisko Odpadów Komunalnych m. Chrobrów, Chrobrów, 68–100 Żagań, 3. Składowisko Odpadów Komunalnych w m. Gozdnicza ul. Kościuszki, 68–130 Gozdnicza, 4. Składowisko Odpadów Komunalnych w m. Drzeńsk Mały Drzeńsk Mały, 66–620 Gubin. Prace rekultywacyjne prowadzone były na 9 składowiskach odpadów. W okresie sprawozdawczym rozpoczęto prace rekultywacyjne na składowiskach: <ol style="list-style-type: none"> 1. Międzygminne składowisko odpadów komunalnych w m. Jasieniec „MRÓWKA” Jasieniec, 66–320 Trzciel, 2. Składowisko Łochowice nr dz. 433 i 432/1 w Łochowicach, 3. Międzygminne Składowisko Odpadów Komunalnych w m. Jezioro Kwatera nr 1dz. Nr 166/12 obręb Jezioro, 4. Składowisko w Lutynce 68–131 Lutynka, 5. Składowisko w m. Chelmicie, gm. Tuplice. W przypadku części składowisk prace rekultywacyjne zostały rozpoczęte, a ich	2012-2013	1 650,92	Środki własne, fundusze UE (PoliS),

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			<p>planowane zakończenie wyznaczono na 2014r. Do tych składowisk należą: składowisko w Żaganiu, w Gozdnicy, w m. Drzeńsk Mały gm. Gubin, w Łochowicach, gm. Krosno Odrzańskie, w Bledzewie. Natomiast prace rekultywacyjne na kwaterze 1A składowiska w Długoszynie rozpoczęto w 2014 r. i mają zakończyć się w październiku 2015r.</p> <p>Wg stanu na dzień 31.12.2013r. na terenie województwa znajdowało się 30 składowisk, które były w trakcie monitoringu po zakończeniu rekultywacji. W latach 2012 i 2013 zakończono rekultywację i rozpoczęto monitoring poeksploatacyjny dwóch składowisk:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Składowisko w m. Chelmicie, gm. Tuplice, 2. Międzygminne składowisko odpadów komunalnych w m. Jasieniec „MRÓWKA” Jasieniec, 66–320 Trzciel. 			
Cel operacyjny (krótkoterminowy): GO2. Gospodarka odpadami komunalnymi						
GO 2.1.	Objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych wszystkich mieszkańców najpóźniej do 2015 r.	Gminy	Ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 152, poz. 897, ze. zm.) wprowadziła zmiany systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. Podstawową zmianą nowego systemu gospodarowania odpadami jest przejście przez gminy obowiązków właścicieli nieruchomości w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi. Gminy są obowiązane do zorganizowania odbierania odpadów komunalnych od wszystkich właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy, a właściciele tych nieruchomości zobowiązani są do ponoszenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Przejście obowiązku odbierania odpadów komunalnych przez gminy nastąpiło 01.07.2013r. Od tego dnia mieszkańcy województwa lubuskiego ponoszą opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi i objęci zostali zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych.	2012-2013	b.d.	b.d.
GO 2.2.	Objęcie wszystkich mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów najpóźniej do 2015 r.	Gminy, związki międzygminne	Według Sprawozdania z WPGO WL w okresie sprawozdawczym zbudowane i zorganizowane zostały Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, a także Mobilne Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Działania te realizowane były w gminie Santok, a także przez Celowy Związek Gmin CZG–12, Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Torzymiu, Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Zielona Góra	2011-2013	341,96	środki własne gminy, przedsiębiorców
GO 2.3.	Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby nie było składowanych: <ul style="list-style-type: none"> • w 2013 r. więcej niż 50%, • w 2020 r. więcej niż 35% masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. 	Gminy, związki międzygminne	<p>W latach 2012-2013 prowadzone były działania służące zmniejszeniu ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, wśród których znalazły się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • intensyfikacja edukacji ekologicznej promującej właściwe postępowanie z odpadami, • wspieranie wdrażania efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym technologii pozwalających na recykling oraz odzysk energii zawartej w odpadach w procesach termicznego ich przekształcania, • wyeliminowanie praktyk niewłaściwej eksploatacji i rekultywacji składowisk odpadów. <p>W wyniku podjętych działań osiągnięty poziom ograniczania ilości odpadów ulegających biodegradacji deponowanych na składowiskach wyniósł:</p>	2012-2013	b.d.	b.d.

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			<ul style="list-style-type: none"> w 2012 r. – 40,2% w 2013 r. – 27,7%, co wskazuje na osiągnięcie wymaganych ustawą o odpadach poziomów. 			
GO 2.4.	Zmniejszenie masy składowanych odpadów komunalnych do max. 60% wytworzonych odpadów do końca 2014 r.	Gminy, związki międzygminne	<p>Odpady komunalne były poddawane także procesom unieszkodliwiania. Ilość odpadów poddanych unieszkodliwianiu, w poszczególnych latach, zmieniła się. W procesach unieszkodliwiania zagospodarowano:</p> <ul style="list-style-type: none"> 2012 r. - 50 % 2013 r. - 20 % <p>odebranych i zebranych odpadów komunalnych. Ilość odpadów kierowanych na składowisko została w znacznym stopniu ograniczona. Działaniami, które podjęte zostały w celu osiągnięcia celu były:</p> <ul style="list-style-type: none"> propagowanie wśród mieszkańców związku selektywnego zbierania odpadów opakowaniowych w ramach edukacji ekologicznej. 	2012-2013	b.d.	b.d.
GO 2.5.	Przygotowanie do ponownego wykorzystania i recykling materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych i, w miarę możliwości, odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych minimum 50% masy do 2020 roku.	Gminy, związki międzygminne	<p>Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia wyniósł:</p> <ul style="list-style-type: none"> w 2012 r. – 94%, w 2013 r. – 95%. <p>Osiągnięty został określony w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych.</p> <p>Wpływ na to miały działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> zmiana systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. Gminy w regulaminach utrzymania i porządku mogły nałożyć na mieszkańców obowiązek selektywnego zbierania odpadów komunalnych, intensyfikacja edukacji ekologicznej promującej właściwe gromadzenie odpadów, w tym ich segregację, budowa instalacji pozwalających na recykling oraz odzysk odpadów, takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych (Działanie GO. 1.8.). 	2012-2013	b.d.	b.d.
Cel operacyjny (krótkoterminowy): GO3 Gospodarka odpadami niebezpiecznymi						
GO 3.1.	Prowadzenie bazy danych PCB.	Urząd Marszałkowski	corocznie przeprowadza jest aktualizację bazy danych i wprowadzane są informacje ze sprawozdań otrzymywanych od wójtów, burmistrzów i prezydentów miast.	2012-2013	Koszty zatrudnienia i utrzymania stanowiska	Środki własne
GO 3.3.	Monitoring prawidłowego postępowania z olejami odpadowymi ...	WIOŚ ZG	Działanie monitoringu prawidłowego postępowania z olejami odpadowymi nie znajduje się w kompetencjach WIOŚ. W ramach planowych i interwencyjnych kontroli podmiotów korzystających ze środowiska prowadzących działalność na terenie województwa lubuskiego sprawdzano między innymi prawidłowość postępowania z olejami odpadowymi	2012-2013	3 733,00	środki budżetu państwa ogółem na zadania kontrolne, w tym kontrole podmiotów w zakresie gosp. olejami
GO	Zwiększenie nadzoru nad	WIOŚ ZG	Prowadzono nadzór nad działalnością podmiotów gospodarczych i osób fizycznych,	2012-2013	3 733,00	środki budżetu

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

3.5.	prowadzeniem gospodarki odpadami przez małych wytwórców tych odpadów w małej ilości (źródła rozproszone).		które nie są zobowiązane do posiadania decyzji administracyjnych, reglamentujących korzystanie ze środowiska wg ustawy Prawo ochrony środowiska, w szczególności powietrza, organom ochrony środowiska, w tym głównie jednostkom samorządu terytorialnego stopnia podstawowego. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska prowadził w latach 2012-2013 kontrole. W ramach planowych i interwencyjnych kontroli podmiotów korzystających ze środowiska prowadzących działalność na terenie województwa lubuskiego sprawdzano prawidłowość gospodarki odpadami podmiotów korzystających ze środowiska			państwa ogółem na zadania kontrolne, w tym kontrole podmiotów w zakresie gosp. odpadami
GO 3.6.	Przegląd spalarni odpadów medycznych przynajmniej raz w roku.	WIOŚ ZG	Spalanie odpadów medycznych na terenie województwa lubuskiego objęte są obowiązkiem corocznej kontroli przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, pod względem przestrzegania przepisów ochrony środowiska.	2012-2013	3 733,00	środki budżetu państwa ogółem na zadania kontrolne, w tym kontrole spalarni odpadów med.
GO 3.7.	Opracowanie i wdrażanie innowacyjnych technologii przetwarzania zużytych baterii i akumulatorów, w szczególności alkalicznych	Recupyl Polska	Opracowanie i wdrożenie nowych metod separacji metali nieżelaznych zawartych w bateriach alkalicznych, cynkowo-węglowych i powietrznych w przedsiębiorstwie Recupyl Polska przeniesiono na rok 2014. Od 2015 r. realizowane są prace B+R w zakresie nowej technologii recyklingu baterii cynkowych oraz wdrożenie wyników do działalności. W latach 2016-2019 zaplanowano realizację prac B+R w zakresie recyklingu akumulatorów Li-Ion oraz NiMH oraz wdrożenie wyników do działalności oraz realizację prac B+R w zakresie technologii recyklingu metali nieżelaznych pochodzących z baterii i akumulatorów oraz wdrożenie wyników do działalności.	2012-2013	-	-
		ZUO Gorzów Wlkp.	W 2013 r. w siedzibie Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze podpisana została umowa na dofinansowanie inwestycji pn.: „Rozbudowa i modernizacja Zakładu Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Gorzowie Wlkp. ul. Małszyńska 180– etap III” w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Zadanie realizowane jest w ramach projektu budowy Centrum Badawczo–Wdrożeniowego Eko– Innowacje w Stanowicach.	Od 2013 r.	2 281,00	środki własne, fundusze UE (POIiŚ),
GO 3.8.	Rozbudowa lub modernizacja infrastruktury technicznej w zakresie zbierania i przetwarzania ZSEiE.	Zarządcy instalacji	Priorytet powiązany jest z priorytetem GO 1.8. Poprzez budowę i rozbudowę regionalnych zakładów zagospodarowania odpadów obejmujących również budowę zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego realizowany będzie priorytet GO 3.8.	-	-	-
GO 3.9.	Prowadzenie cyklicznych kontroli poszczególnych podmiotów wprowadzających pojazdy, punktów zbierania pojazdów, stacji demontażu, prowadzących strzępiarki, w zakresie przestrzegania przepisów o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji.	WIOŚ ZG	Na terenie województwa lubuskiego w latach 2012-2013 nie było strzępiarek. Podmioty zbierające pojazdy, stacje demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji podawane były przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska cyklicznym kontrolom przestrzegania przepisów o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji.	2012-2013	3 733,00	środki budżetu państwa ogółem na zadania kontrolne, w tym kontrole, pkt. zbierających pojazdy i stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

GO 3.10 .	Realizacja działań zawartych w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”.	Mieszkańcy, prywatni przedsiębiorcy Gm. Babimost, Gm. Bobrowice, Gm. Brody, Gm. Bytom Odrzański, Gm. Cybinka, Gm. Czerwieńsk, Gm. Dąbie Gm. Drezdenko Gm. Górzycy Gm. Jasień Gm. Kargowa Gm. Kłodawa Gm. Koźuchów Gm. Krosno Odrzańskie Gm. Krzeszyce Gm. Lubniewice Gm. Nowa Sól Gm. Nowe Miasteczko Gm. Nowogród Bobrzański Gm. Ośno Lubuskie Gm. Rzepin, Gm. Siedlisko Gm. Strzelce Krajeńskie Gm. Sulechów Gm. Sulęcín Gm. Szprotawa Gm. Świebodzin Gm. Torzym Gm. Witnica Gm. Wschowa Zabór Gm. Zielona Góra Miasto Kostrzyn nad Odrą	Na terenie województwa lubuskiego prowadzone są prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Działanie to realizowane jest w ramach Programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie poszczególnych gmin. W 2012 roku sumarycznie unieszkodliwiono 1185,11 Mg wyrobów zawierających azbest (84 380,78 m ² płyt falistych azbestowo-betonowych) pochodzących z posesji należących do osób fizycznych lub do Gmin: <ul style="list-style-type: none"> • Gmina Babimost – 125,499 Mg (10 050,07 m²) • Gmina Brody – 7,600 Mg (580 m²) • Gmina Bytom Odrzański – 39,980 Mg (2 962,00 m²) • Gmina Czerwieńsk – 67,529 Mg (5 739,60 m²) • Gmina Dąbie – 146,540 Mg (11 237 m²) • Gmina Górzycy – 60,800 Mg (4 351,03 m²) • Gmina Kargowa – 43,221 Mg (3 529,77 m²) • Gmina Koźuchów – 18,030 Mg (1 575 m²) • Gmina Krzeszyce – 50,000 Mg (2 941,18 m²) • Gmina Małomice – 39,840 Mg (3 480 m²) • Gmina Małomice – 56,160 Mg (5 102,00 m²) • Gmina Nowa Sól – 30,795 Mg (2392,03 m²) • Gmina Nowogród Bobrzański – 75,620 Mg (5 316 m²) • Gmina Pszczew – 98,500 Mg (5 967 m²) • Gmina Siedlisko – 25,440 Mg (1 726,72 m²) • Gmina Szprotawa – 185,769 Mg (10 843,00 m²) • Gmina Torzym – 2,500 Mg (218 m²) • Gmina Wschowa – 107,890 Mg (6 757 m²) • Gmina Zbąszynek – 3,400 Mg (297 m²) W 2013 roku sumarycznie unieszkodliwiono 2 480,68 Mg wyrobów zawierających azbest (169 159,83 m ² płyt falistych azbestowo-betonowych oraz płyt elewacyjnych): <ul style="list-style-type: none"> • Gmina Babimost – 49,270 Mg (3 924,80 m²) • Gmina Bobrowice – 65,351 Mg (4 611,00 m²) • Gmina Brody – 8,060 Mg (609 m²) • Gmina Bytom Odrzański – 17,780 Mg (1 546,10 m²) • Gmina Cybinka – 39,620 Mg (3 601,83 m²) • Gmina Czerwieńsk – 160,001 Mg (14 545,75 m²) • Gmina Dąbie – 84,480 Mg (7 248,33 m²) • Gmina Drezdenko – 15,12 Mg (934 m²) • Gmina Górzycy – 89,700 Mg (6 293 m²) • Gmina Jasień – 8,740 Mg (677 m²) • Gmina Kargowa – 13,977 Mg (1 260,91 m²) • Gmina Kłodawa – 55,060 Mg (3 318,50 m²) • Gmina Koźuchów – 91,660 Mg (8 022,99 m²) • Gmina Krosno Odrzańskie – 20,000 Mg (1 393,50 m²) 	2012-2013 Zadanie ciągłe do 2020 r.	W 2012 r. – 822,65 W 2013 r. - 1 523,86	Dotacja na usuwanie azbestu w ramach programu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Kwota dofinansowania składa się: w 50% ze środków WFOŚiGW w Zielonej Górze oraz w 50 % ze środków NFOŚiGW w Warszawie, Środki własne gminy, przedsiębiorstw
-----------------	--	---	---	--	--	---

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		<ul style="list-style-type: none"> • Gmina Krzeszyce – 19,950 Mg (1 318,00 m²) • Gmina Lubniewice – 81,300 Mg (5 629,66 m²) • Gmina Nowa Sól – 25,500 Mg (2 217,40 m²) • Gmina Nowe Miasteczko – 64,990 Mg (4 100,00 m²) • Gmina Nowogród Bobrzański – 130,750 Mg (7 118,00 m²) • Gmina Ośno Lubuskie – 437,620 Mg (18 908,18 m²) • Gmina Rzepin – 82,120 Mg (5 740,00 m²) • Gmina Siedlisko – 19,920 Mg (1 183,00 m²) • Gmina Strzelce Krajeńskie – 67,260 Mg (4 895,00 m²) • Gmina Sulechów – 88,401 Mg (4 945,34 m²) • Gmina Sulęcín – 130,346 Mg (7 543,00 m²) • Gmina Szprotawa – 65,054 Mg (3 533,00 m²) • Gmina Świebodzin – 102,363 Mg (9 287,16 m²) • Gmina Torzym – 76,72 Mg (4 709,70 m²) • Gmina Witnica – 4,820 Mg (421 m²) • Gmina Wschowa – 32,885 Mg (2 923,17 m²) • Gmina Zabór – 89,940 Mg (5 736,00 m²) • Gmina Zielona Góra – 225,778 Mg (20 022,00 m²) • Miasto Kostrzyn nad Odrą – 16,140 Mg (1 084,00 m²) <p>W latach 2012 i 2013 przedsiębiorstwo POL-FERM Sp. z o.o. z Łosic przeprowadziło prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest – 126,44 Mg. Odpady zawierające azbest zostały zdeponowane na składowiskach odpadów, posiadających zezwolenie na składowanie odpadów niebezpiecznych zawierających azbest: składowisko odpadów w Chruściku (ZUO sp. z o.o. Gorzów Wielkopolski), w Korzennej, w Wałrzychu (Firma MO-BRUK S.A. Korzenna), w Koninie (ZUO Sp. z o.o. Konin, ul. Sulańska 11), w Małociechowie (Składowisko Odpadów Niebezpiecznych w Małociechowie, ECO-POL sp. z o.o. ul. Dworcowa 9, Pruszczy, w m. Dalsze ("EKO-MYŚL" Sp. z o.o. Myślibórz), w Płoszowie (ASA Eko-Radomsko Sp. z o.o. Radomsko), w Pukininie (ZGO AQUARIUM Sp. z o.o. Rawa Mazowiecka).</p>			
	ZUO Gorzów Wielkopolski	<p>W 2013 roku podpisano umowę na dofinansowanie inwestycji pn. „Rozbudowa i modernizacja Zakładu Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Gorzowie Wlkp., ul. Małszyńska 180 - etap IIIa” w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Budowana w ramach zadania kwatery (Kn2) będzie służyła do składowania odpadów problemowych z wyłączeniem odpadów oznaczonych w katalogu odpadów kodami 17 06 01 oraz 17 06 05, są to odpady zawierające azbest, które kierowane są do odrębnej kwatery przeznaczonej do składowania tego typu odpadów. Kwatera Kn2 będzie eksploatowana po uprzednim zamknięciu istniejącej kwatery Kn1. Kwatera będzie podzielona na części, które będą wypełniane różnymi odpadami. Kwatera zostanie uszczelniona mineralną warstwą uszczelniającą, geomembraną PEHD o gr. 2 mm, geowłókniną igłowaną (1200 mg/m²), warstwą drenazową. Odcieki odprowadzane będą systemem drenazowym do zbiornika ewaporacyjnego, a następnie do oczyszczalni ścieków. Aby zapobiec parowaniu</p>	Od 2011 r.	282,58	WFOŚiGW

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			substancji niebezpiecznych z odpadów, będą one na bieżąco przesypywane warstwami izolującymi gleby. Termin realizacji zadania przeniesiony został na 2015 r.			
		Urząd Marszałkowski	Opracowano sprawozdanie z wykonania planu gospodarki odpadami, w którym uwzględnione zostały informacje dotyczące masy odpadów zawierających azbest oraz ocena zadań związanych z gospodarowaniem odpadów zawierających azbest. Ponadto Urząd prowadził i aktualizował coroczną bazę azbestową zarządzaną przez Ministra Gospodarki.	2012-2013	Koszty zatrudnienia i utrzymania stanowiska	Środki własne
GO 3.12	Rozbudowa infrastruktury technicznej selektywnego zbierania, przetwarzania oraz ponownego wykorzystania odpadów, w tym recyklingu odpadów z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej.	EKO Recykling sp. z o.o.	W 2009 r. firma EKO Recykling sp. z o.o. przystąpiła do realizacji inwestycji pn. „Rozwój firmy Eko Recykling Sp. z o.o. poprzez zastosowanie nowoczesnej linii produkcyjnej do wytworzenia paliwa alternatywnego”. Planowana data zakończenia projektu to 31.03.2015r. Projekt polega na zakupie linii produkcyjnej do wytworzenie paliwa alternatywnego, budowie nowej hali produkcyjnej z zapleczem socjalnym, zakupie ładowarki do ładowania odpadów na taśmę, generatora prądu. Dzięki zastosowaniu linii produkcyjnej, w skład której wchodzić będą granulator, rozdabniacz, pulweryzator papieru i tektury system taśmociągów służących do przygotowania masy komponentowej cały proces będzie zautomatyzowany, a parametry uzyskiwanego paliwa będą najwyższej jakości bez domieszki chloru.	2009-2015	4 598,44	fundusz LRPO, środków Budżetu Państwa
GO 3.13	Zwiększenie wykorzystania osadów ściekowych w trakcie prowadzenia inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków	Oczyszczalnia Ścieków w Gorzowie Wielkopolskim, Oczyszczalnia ścieków w Lubsku, Oczyszczalni ścieków komunalnych we wsi Wiechlice, Oczyszczalnia ścieków w Pszczewie, Oczyszczalnia ścieków w Lubrzy	W 2012 i 2013 r. prowadzone były budowy i modernizacje oczyszczalni ścieków komunalnych obejmujące część osadową: <ul style="list-style-type: none"> Oczyszczalni Ścieków w Gorzowie Wielkopolskim (zakończenie inwestycji nastąpiło 30.01.2015r.), która polegała na rozbudowie i modernizacji miejskiej oczyszczalni ścieków w Gorzowie Wielkopolskim w zakresie gospodarki osadowej i obejmowała budowę instalacji dezintegracji osadów, budowę nowych komór fermentacyjnych, budowę składowiska osadu odwodnionego, budowę suszarni i spalarni osadów ściekowych wraz z obiektami towarzyszącymi; Modernizację oczyszczalni ścieków w Lubsku” i obejmowało budowę instalacji unieszkodliwiania, pasteryzacji granulacji osadu odwodnionego z zastosowaniem technologii ORTWED. Powyższa metoda polega na odpowiednim i szybkim mieszananiu osadów odwodnionych, ich homogenizacji oraz mieszananiu z wapnem palonym, Budowa oczyszczalni ścieków komunalnych dla Aglomeracji Szprotawa we wsi Wiechlice (m. Szprotawa, Os. Wiechlice, Dziećmiarowice, Leszno Dolne, Leszno Górne) obejmująca również obiekty związane z gospodarką odpadami, Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków wraz z rozbudową sieci wodociągowej w Pszczewie (termin zakończenia inwestycji przebudowy i rozbudowy oczyszczalni ścieków przesunął się na 2014 r.), Modernizacja oczyszczalni ścieków w Lubrzy obejmuje również modernizację gospodarki osadowej (Osad nadmierny poddawany będzie tlenowej stabilizacji w wydzielonej komorze w warunkach temperatury otoczenia. Odprowadzany do komory osad będzie zagęszczony mechanicznie. Ustabilizowany i odwodniony (na taśmowej prasie filtracyjnej z higienizacją wapnem palonym) osad składowany będzie okresowo na płycie składowej zadaszonej. Część osadu po odwodnieniu bez higienizacji wapnem będzie składowana i suszona pod wiatą szklarnią). 	2012-2013	21 384,18	środki własne, fundusze UE (POIiŚ), Emisja Obligacji Długoterminowych przez Bank Polska Kasa Opieki S.A.

Ochrona przyrody i krajobrazu (OP)

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Tabela 5Szczegółowy zakres rzeczowy zadań realizowanych w ramach priorytetu Ochrona przyrody i krajobrazu (OP)

	Działanie	Jednostka realizująca	Krótki opis działań	Okres realizacji	Koszty w latach 2012-2013 [tys. zł]	Źródło finansowania
Priorytet: OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU (OP)						
Cel strategiczny (długoterminowy): OCHRONA, ODTWARZANIE I ZRÓWNOWAŻONE UŻYTKOWANIE RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ I GEORÓZNORODNOŚCI						
Cel operacyjny (krótkoterminowy): OP1. Pogłębianie wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa						
OP. 1.1.	Kontynuowanie inwentaryzacji przyrodniczej województwa ze szczególnym uwzględnieniem obszarów Natura 2000 (inwentaryzacja pod kątem tworzonych obecnie Planów Zadań Ochronnych)	PN	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska nie prowadził w okresie sprawozdawczym inwentaryzacji przyrodniczych na obszarach Natura 2000. Dyrekcje Parków Narodowych prowadziły inwentaryzacje, które związane były z opracowaniem projektów planu ochrony dla: Drawieńskiego Parku Narodowego, Parku Narodowego „Ujście Warty”, obszarów Natura 2000 (Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046, Ujście Warty PLC 080001)	2011 - 2014	2 093,76	fundusze UE (POIiŚ), budżet państwa
					1 225,78	CKPŚ, środki własne
OP. 1.2.	Edukacja pracowników administracji publicznej oraz pozostałych interesariuszy w zakresie prawnych i przyrodniczych podstaw zarządzania obszarami Natura 2000	RDOŚ	Działania związane z edukacją pracowników administracyjnych: <ul style="list-style-type: none"> Organizacja i przeprowadzenie szkolenia dla pracowników LZM i UW w Zielonej Górze z zakresu oceny oddziaływania przedsięwzięć hydrotechnicznych na obszary sieci Natura 2000, Przeprowadzono cykl spotkań z przedstawicielami Lubuskiej Izby Rolniczej na temat obszarów Natura 2000, Wygłoszenie prelekcji nt. obszarów Natura 2000 w siedzibie Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. w ramach realizacji projektu „Misja natura” przez Fundację Wspierania Inicjatyw Ekologicznych z Krakowa. 	2012-2013	0	-
OP. 1.3.	Weryfikacja granic Parków Krajobrazowych	ZPKWL, Sejmik Województwa	Przeprowadzona została w 2012 r. weryfikacja granic Gryżyńskiego PK. Nowe granice zatwierdzone zostały uchwałą nr XXII/192/12 SWL z dnia 21 marca 2012 r. zmieniającą rozporządzenie w sprawie utworzenia Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego	2012	Koszt zatrudnienia i utrzymania stanowiska	środki własne
OP. 1.4.	Weryfikacja i uporządkowanie granic obszarów chronionego krajobrazu	Marszałek, Sejmik Województwa	W 2012 roku zweryfikowano zakazy ustanowione w obszarach chronionego krajobrazu: 1-Puszcza Drawska i 25 – Dolina Bobru. Zmiany zatwierdzone zostały uchwałą Nr XXXIII/352/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 grudnia 2012 r. zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2012 r., poz. 2867) W 2013 r. ponownie zweryfikowano zakazy w obszarze chronionego krajobrazu 25 – Dolina Bobru. Zniesiony zakaz zatwierdzony został uchwałą nr XXXIX/457/13 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 2 lipca 2013 r. zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2013 r., poz. 1728)	2012-2013	Koszt zatrudnienia i utrzymania stanowiska	środki własne
Cel operacyjny (krótkoterminowy): OP2. Stworzenie organizacyjnych i prawnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody						
OP 2.1.	Opracowanie i zatwierdzenie planów	Sejmik Województwa	Sejmik Województwa Lubuskiego uchwałą Nr XXXV/393/13 z dnia 18 marca 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2013 r., poz. 826) ustanowił plan ochrony dla Pszczewskiego Parku Krajobrazowego.	2013	b.d.	środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

	ochrony dla istniejących parków narodowych i krajobrazowych oraz rezerwatów przyrody, a także planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000	a				
		RDOŚ	Opracowano i zatwierdzono plany ochrony dla rezerwatów przyrody: Bagno Chłopiny, Bogdanieckie Grądy, Buczyna Łagowska, Buki Źdroiskie, Dębowa Góra, Jezioro Wielkie, Łęgi koło Ślubic, Młodno, Mokradła Sułowskie, Morenowy Las, Nad Jeziorem Trześniowskim, Nad Młyńską Strugą, Nietoperek, Pamięcin, Rybojady, Rzeka Przylęzek, Uroczysko Grodziszczce, Wilanów, Zimna Woda, Bukowa Góra, Czarna Droga, Radowice, Santockie Zakole. Opracowano i zatwierdzono również plany zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000: Puszcza Barłinea PLB080001, Ujście Ilanki PLH080015 oraz Dolina Ilanki PLH080009, Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry PLB080005 PLH080002, Skwierzyna PLH080041, Lasy Dobrosułowskie PLH080037, Jezioro Janiszowice PLH080053, Diabelski Staw k/Radomicka PLH080056, Nowogrodzkie Przygielkowsko PLH080054, Buczyny Łagowsko-Sulęcińskie PLH080008, Dolina Pliszki PLH080011; W 2012 r. opracowany został projekt planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Sulechów PLH080043.	2012-2013	622,60	WFOŚiGW w ZG, środki własne, fundusze UE (POLiŚ),
		ZPKWL	Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego przekazał w 2012 r. posiadane dane przyrodnicze do opracowania projektów ochrony dwóch rezerwatów przyrody zlokalizowanych na terenie Łagowsko-Sulęcińskiego Parku Krajobrazowego, tj.: „Nad Jeziorem Trześniowskim” i „Buczyna Łagowska”. Ponadto w 2013 r. wzięto udział w pracach grupy roboczej opracowującej projekt planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH080008 „Buczyny Łagowsko-Sulęcińskie”.	2012-2013	b.d.	b.d.
		Nadl. LP	Nadleśnictwo Strzelce Krajeńskie brało czynny udział w tworzeniu projektów planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000: Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046, Puszcza Barłinea PLB080001. Nadleśnictwo Kłodawa brało udział w spotkaniu związanym z opracowywaniem Planu Zadań Ochronnych dla Obszaru Natura 2000 Puszcza Barłinea PLB080001, na którym omówiono szczegółowo stan ochrony wszystkich przedmiotów ochrony obszaru, przeanalizowano potencjalne i istniejące zagrożenia, a także omówiono sformułowane cele ochrony dla poszczególnych gatunków oraz zaproponowane przez ekspertów działania ochronne.	2012-2013	b.d.	b.d.
		RDLP	W latach 2012-2013 przedstawiciele RDLP (głównie Stanowisko ZO oraz pracownicy Wydziału ZS) uczestniczyli czynnie w spotkaniach Zespołów Lokalnej Współpracy, tworzących plany zadań ochronnych (PZO) dla obszarów Natura 2000. Równocześnie z poziomu RDLP wnoszono uwagi i propozycje zmian na różnych etapach tworzenia PZO i PO. Uwagi były zgłaszane na posiedzeniach zespołów, poprzez internetową Platformę Informacyjno Komunikacyjną (PIK), wymianę korespondencji elektronicznej z RDOŚ oraz opiniowanie przesłanych projektów planów ochrony. Uwagi były zgłaszane również w czasie formalnych konsultacji społecznych prowadzonych przez RDOŚ. Pracownicy RDLP w Zielonej Górze uczestniczyli w roku 2013 w spotkaniach dotyczących obszarów Natura 2000: Nowogrodzkie Przygielkowsko, Buczyny Łagowsko-Sulęcińskie, Ujście Hanki, Jezioro Janiszowice, Bory Dolnośląskie, Dolina Pliszki, Lasy Dobrosułowskie, Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry.	2012-2013	b.d.	b.d.
OP 2.2.	Tworzenie nowych form ochrony przyrody na podstawie wyników inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej	Samorządy gminne	Ustanowiono pomniki przyrody w następujących gminach: • Bledzew (2) Brody (8), Cybinka (11), Czerwińsk (1), Gozdnicza (1), Iłowy (8), Krzeszyce (4), Lubniewice (3), Międzyrzecz (8), Nowogród Bobrzański (2), Przewóz (11), Sulęcín (2), Tuplice (1), Trzebiel (2), Witnica (1), Wymiarki (8), Zabór (1).	2012-2013	b.d.	b.d.
		Samorządy gminne	Ustanowiono następujące użytki ekologiczne: • Rosiczna, Śródleśne oczka, Bagna przy rosochatych sosnach, Ruskie stawy, Moczary (uchwała Nr XXII/165/12 Rady Gminy Brody z dn. 29.11.2012 r. Dz. U. Woj. Lub. z dn. 06.12.2012 r. poz. 2583)	2012-2013	b.d.	b.d.

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			<ul style="list-style-type: none"> Diabelski staw koło Radomicka (uchwała Nr XV/97/12 Rady Gminy Maszewo z dnia 19 czerwca 2012 r. Dz. Urz. Woj. Lub. z dn. 28.06.2012 r. poz. 1273). Jelenie Bagna (Uchwała nr XXXI/239/2013 Rady Miejskiej w Drezenku z 30 stycznia 2013 Dz. U. Woj. Lub. z dn. 06.03.2013 r. poz. 714) Murawy w Górzycy (Uchwała nr XXXI.167.2013 Rady Gminy Górzycy z dn. 30.08.2013r. Dz. U. Woj. Lub. z dn. 05.09.2013r., poz. 1935) Olszynowe Bagno (Uchwała nr XXXIII/244/2013 Rady Miejskiej w Lubniewicach z dnia 16.08.2013r. Dz. U. Woj. Lub. z dn. 20.08.2013r., poz. 1850) 			
		Gm. Brody	Rada Gminy Brody uchwałą Nr XXII/164/12 z dnia 29 listopada 2012 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 6 grudnia 2012 r. poz. 2582) utworzyła Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Wąwozy”. Uchwałą Nr XXIII/181/12 z dnia 28 grudnia 2012 r. Rady Gminy Brody wprowadziła zmiany w § 1 ust. 1 w/w uchwały, w wierszu pierwszym słowo o treści „Węgliny” zmienione zostało na słowo o treści „Wąwozy” (Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 8 stycznia 2013 r., poz. 126).	2012	b.d.	b.d.
		RDOŚ	Na podstawie dokumentacji przyrodniczej sporządzonej w 2008 roku Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska uznał w 2012 r. za rezerwy przyrody: „Przygielkowe Moczary”, „Woskownica” i „Zacisze”.	2012	b.d.	b.d.
		Sejmik województwa	Sejmik Województwa Lubuskiego w okresie sprawozdawczym nie podjął uchwał w sprawie wyznaczenia nowych OCHK oraz PK	-	b.d.	b.d.
Cel operacyjny (krótkoterminowy): OP3. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej poprzez zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu ekosystemów i siedlisk oraz populacji gatunków zagrożonych						
OP 3.1.	Monitoring stanu gatunków i siedlisk na obszarach Natura 2000 oraz przeciwdziałanie pogorszeniu się tego stanu	ZPKWL	<p>Prowadzono monitoring:</p> <ul style="list-style-type: none"> na posesji wokół Leśnej Stacji Dydaktycznej w Lipach (gm. Kłodawa): populacji gadów w ramach projektu czynnej ochrony gatunku w Puszczy Barlineckiej, realizowanego przez PTOPI „Salamandra”: populacji popielic <i>Glis glis</i>, w Parku Krajobrazowym; „Ujście Warty”: zasiedlenia gniazd bociana białego oraz wybranych gatunków awifauny lęgowej, przelotnej i zimującej; w Krzesińskim Parku Krajobrazowym: wybranych gatunków ptaków tj.: trzmielojada, kani rudej, kani czarnej, kulika wielkiego, bociana czarnego, błotniaka łąkowego w okresie wiosenno-letnim, pospolitych ptaków lęgowych: powierzchnie - ZL27 – Kłopot i ZL14 – Chlebowo; przebiegu lęgów w kolonii bociana białego w Kłopotcie; stanu populacji storczyków Orchidaceae sp. na łąkach w pobliżu wsi Bytomiec i Krzesin; zagrożeń siedliskowych populacji zimorodka <i>Alcedo atthis</i>; populacji modraszki: <i>nausitusa</i> i <i>teleujsa</i>; w Pszczewskim Parku Krajobrazowym (PPK) w Gminie Pszczew: siedlisk bobra europejskiego, bociana czarnego, zimujących ptaków wodnych na akwenach w zachodniej części parku, traszki grzebieniastej i zwyczajnej w niewielkich zbiornikach wodnych, strefy ochronnej gniazd bielika oraz kani rudej, obserwacje fenologiczne jelonka rogacza, występowania bobra i wydry, <p>Ponadto prowadzono stały monitoring gatunków „specjalnej troski”, w tym gatunków „naturowych”, m.in. czerwonończyka nieparka, zalotki większej, trzepli zielonej, kumaka nizinnego, traszki.</p>	2012-2013	b.d.	środki własne
		RDOŚ	<p>Prowadzono:</p> <ul style="list-style-type: none"> w 2012 i 2013 r. monitoring nietoperzy i warunków mikroklimatycznych w rezerwacie przyrody „Nietoperek”, 	2012-2013	245,88	WFOŚiGW w ZG, środki

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			<ul style="list-style-type: none"> w 2013 r. monitoring ornitologiczny ptaków lęgowych i migrujących na obszarach Natura 2000 (na obszarach N2000: Dolina Dolnej Noteci, Dolina Środkowej Odry, Puszcza Barlinecka, Puszcza Notecka). 			własne
		Drawieński PN	<p>Prowadzono:</p> <ul style="list-style-type: none"> monitoring gatunków i siedlisk Natura 2000 w DPN, w tym wykonanie badań rzek pod kątem Ramowej Dyrektywy Wodnej, monitoring gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 (żuraw, puchacz, włochatka, sóweczka, derkacz, bocian biały, bielik). 	2012-2013	253,96	NFOŚiGW
		PN „Ujście Warty”	<p>Prowadzono:</p> <ul style="list-style-type: none"> całoroczny monitoring fauny, wynikający z zadań ochronnych dla parku, monitoring przyrodniczy i ograniczanie zagrożeń dla zachowania różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej na terenie parku 	2012-2013	67,55	środki własne, NFOŚiGW
		Nadl. LP, KP	<p>Nadleśnictwa, które prowadziły monitoring obszarów Natura 2000 to: Barlinek, Głusko, Kłodawa, Ośno Lubuskie i Rzepin. Prace wykonywane były przez Służby Leśne wg zakresu obowiązków. W Nadleśnictwie Głusko, w ramach projektu „Kontynuacja Ochrony Ekosystemów Mokradłowych w Puszczy Drawskiej” współfinansowanego ze środków V Osi Priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, realizowanego przez Klub Przyrodników, prowadzone były również prace mające na celu zapobieżenie pogorszeniu stanu siedlisk w rezerwacie „Torfowisko Osowiec”, poprzez wykaszanie trzciny (<i>Phragmites australis</i> (Cav.) Trin. ex Steudel) na powierzchni 1,60 ha, usunięcie odrośli tawuły kutnerowatej (<i>Spiraea tomentosa</i> L.) oraz monitoring stanu wody w torfowisku. W nadleśnictwie Kłodawa prowadzono monitoring występowania kumaka nizinnego i trzaski grzebieniastej oraz monitoring występowania gągoła i trzcza nurogęsi.</p>	2012-2013	b.d.	Dofinansowanie przez Fundację EkoFundus z, fundusze UE (POliŚ),
		RDLP	<p>Prowadzony jest we wszystkich nadleśnictwach na podstawie Zarządzenia nr 22 Dyrektora RDLP w Zielonej Górze z dnia 10 grudnia 2012 r., zn. spr. ZU-7014-28/12: „Ramowe wytyczne w zakresie monitoringu wpływu realizacji planu urządzenia lasu na środowisko, prowadzonego przez służby Lasów Państwowych RDLP w Zielonej Górze”</p>	Od 2013 r.	b.d.	b.d.
OP 3.2.	Czynna ochrona siedlisk cennych przyrodniczo (np. terenów podmokłych, łąk i pastwisk, muraw kserotermicznych)	ZPKWL	<p>Prowadzono czynną ochronę śródleśnych oczek wodnych w Parku Krajobrazowym „Łuk Mużakowa” – zbieranie śmieci;</p>	2012	b.d.	środki własne
		RDOŚ	<p>Prowadzono czynną ochronę siedlisk poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> realizację zadań ochronnych w rezerwach przyrody, wykonywanych przez Nadleśnictwa na podstawie porozumień tj.: <ul style="list-style-type: none"> ✓ w rezerwacie przyrody „Mszar Przygielkowy –Długie” – usunięcie nalotów; ✓ w rezerwacie przyrody „Mszar Rosiczkowy koło Rokitna” – usunięcie nalotów; ✓ w rezerwacie przyrody „Młodno” – wycinka zbędnej roślinności drzewiastej i krzewiastej. dofinansowanie montażu ponad dwudziestu platform lęgowych dla rybołowa i puchacza na terenie nadleśnictw woj. lubuskiego; dofinansowanie przeniesienia gniazda bociana białego w Drezdenku i montażu gniazda bociana białego w Grodziszczu gm. Świebodzin; dofinansowanie prac w strefie żółwia błotnego i gniewosza plamistego w Nadl. Rzepin – usuwanie nalotów; dofinansowanie Ośrodka Rehabilitacyjnego Zwierząt w Starym Kisielinie; 	2012-2013	64,19	środki własne
		Drawieński PN	<p>Prowadzono w okresie sprawozdawczym wykaszanie ekosystemów nieleśnych (śródleśne łąki, tereny podmokłe, torfowiska, pastwiska, nieużytki).</p>	2012-2013	322,41	środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		PN „Ujście Warty”	Realizowano projekty LIFE +: „Ograniczenie sukcesji”, „Polskie Ostoje Ptaków”, „Bagna są dobre!” oraz projekty pn. „Poprawa warunków przyrodniczych w korytarzu ekologicznym na terenie Parku Narodowego „Ujście Warty” i „Przywracanie właściwego stanu oraz czynna ochrona ekosystemów nieleśnych, poprzez ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk w Parku Narodowym „Ujście Warty” oraz modernizacja systemu monitoringu przyrodniczego”.	2012-2013	6 077,99	Komisja Europejska NFOŚiGW środki własne
		NID Narodowy Instytut Dziedzictwa	Realizowano projekt pn. „Rewaloryzacja Parku Mużakowskiego w Łęknicy w latach 2011-2013”, który obejmował pielęgnację starodrzewia, zakup i posadzenie drzew i krzewów oraz zakup materiałów i sprzętu ogrodniczego.	2012-2013	1 383,99	NFOŚiGW środki własne
		Nadl. LP, KP	Czynna ochrona prowadzona była przez Nadleśnictwa: <ul style="list-style-type: none"> Nadleśnictwo Barlinek: Projekt pn. „Czynna ochrona siedlisk przyrodniczych w Nadleśnictwie Barlinek oraz kształtowanie warunków służących ochronie różnorodności biologicznej w Puszczy Barlineckiej” to także ochrona i odbudowa siedlisk torfowych oraz przywracanie właściwych stosunków wodnych siedlisk wodno-błotnych (37,38 ha). Nadleśnictwo Głusko: <ul style="list-style-type: none"> ✓ w ramach dopłat do gruntów rolnych zrealizowano wykaszanie łąk śródleśnych w 2012 r. na powierzchni 57,05 ha, a w 2013 r. na powierzchni 50,13 ha; ✓ w ramach projektu „Kontynuacja Ochrony Ekosystemów Mokradłowych w Puszczy Drawskiego” współfinansowanego ze środków V Osi Priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, realizowanego przez Klub Przyrodników zrealizowano w rezerwacie „Torfowisko Osowiec” wykaszanie trzciny (<i>Phragmites australis</i> (Cav.) Trin. ex Steudel) (1,60 ha), usunięcie odrośli tawuły kutnerowatej (<i>Spiraea tomentosa</i> L.) oraz monitoring stanu wody; Nadleśnictwo Kłodawa: wycinanie nalotów drzew. Nadleśnictwo Ośno Lubuskie: koszenie, wypas, usuwanie (kontrolowanie wzrostu krzewów i roślin drzewiastych). Nadleśnictwo Różańsko: wykaszanie łąk, które zapobiega sukcesji naturalnej. Realizacja programu rolno-środowiskowego (RŚ) ma na celu ochronę siedlisk rzadkich i zagrożonych gatunków ptaków (Instytucja wdrażająca ARIMR). Nadleśnictwo Skwierzyna: utrzymanie i renaturyzacja torfowisk i łąk świeżych, Nadleśnictwo Trzciel: Czynna ochrona torfowisk na Użytkach Ekologicznych - wycinanie zarośli i drzew 	2012-2013	292,67	Środki własne, PROW 2007-2013 (JPO, ONW, PRŚ) W ramach dopłat do gruntów rolnych; Dofinansowanie przez Fundację EkoFundus z, fundusze UE (POIiŚ),
		RDLP	Ochrona siedlisk przyrodniczych - łąk i pastwisk w roku 2012 - 599 ha, w roku 2013-609 ha.	2012-2013	b.d.	b.d.
OP 3.3.	Przebudowa drzewostanów pod kątem zgodności z siedliskiem, w szczególności na terenach obszarów chronionych	Drawieński PN	Prowadzono przebudowę drzewostanów sosnowych poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - częściowe wycięcie sosny w celu odsłonięcia istniejącego dolnego piętra liściastego, - poszerzenie istniejących luk w drzewostanie umożliwiających wprowadzenie właściwych gatunków drzew i krzewów. 	2012-2013	182,95	NFOŚiGW, środki z funduszu leśnego, środki własne
		Nadl. LP	Przebudowę drzewostanów prowadziły w okresie sprawozdawczym nadleśnictwa: <ul style="list-style-type: none"> Nadleśnictwo Barlinek: w ramach projektu „Czynna ochrona siedlisk przyrodniczych w Nadleśnictwie Barlinek oraz kształtowanie warunków służących ochronie różnorodności biologicznej w Puszczy Barlineckiej” przeprowadzono odbudowę zniekształconych siedlisk leśnych poprzez m.in. pinetyzację, które zakwalifikowane są jako grądy, kwaśne buczyny (245,30 ha). Sukcesywnie renaturyzowano 	2012-2013	370,70	Środki własne oraz podpisane Porozumie

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			<p>siedliska, tj. stopniowo redukowano udział sosny, świerka i gatunków obcych z jednoczesnym wprowadzaniem gatunków zgodnych ze składem naturalnym tych siedlisk.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nadleśnictwo Głusko: wykonano odnowienia złożone w 2012 r. na powierzchni 21,35ha, a w 2013 r. na powierzchni 24,80ha oraz wykonano odnowienia II piętra w 2012 r. na powierzchni 11,19 ha, a w 2013 r. na powierzchni 36,12 ha. • Nadleśnictwo Bierzwnik: przebudowano drzewostany w granicach obszaru F1- Puszcza Drawska na powierzchni 1,52 ha w 2012 r. oraz na powierzchni 8,03 ha w 2013 r. • Nadleśnictwo Ośno Lubuskie: dostosowano gospodarkę leśną oraz cykle produkcyjne w zakresie prowadzenia prac gospodarczych • Nadleśnictwo Rzepin: dostosowano gospodarkę leśną oraz cykle produkcyjne zgodnie z Porozumieniem zawartym pomiędzy RDOŚ Gorzów Wlkp. a RDLP w Szczecinie • Nadleśnictwo Skwierzyna: przebudowano drzewostany rębiami zupełnymi i częściowymi • Nadleśnictwo Trzciel: przebudowano drzewostany, w tym na terenach obszarów Natura 2000 			nie pomiędzy RDOŚ w Gorzowie Wlkp. a RDLP Szczecinie dot. deklaracji współpracy -
		RDLP	Wykonano 132 ha przebudowy drzewostanów w celu dostosowania ich składu do zgodności z potencjalnymi możliwościami siedliska oraz zwiększenia bioróżnorodności	2012-2013	712,06	Środki własne
OP 3.3.	Opracowanie i wdrażanie programów ochrony gatunków zagrożonych	ZPKWL	Wdrożono projekt czynnej ochrony popielic – <i>Glis glis</i> w Puszczy Barlineckiej, realizowany przez PTOP „Salamandra” – reintrodukcja i monitoring. Realizował zadania „Programu ochrony bociana białego” we współpracy z Zarządem Okręgowym Ligi Ochrony Przyrody w Zielonej Górze	2012-2013	b.d.	Środki własne
		RDOŚ	Opracowano „Regionalną Strategię Ochrony Rybołowa <i>Pandion haliaetus</i> w Województwie Lubuskim”, której realizacja trwa nadal.	2012	15,00	Środki własne
		Nadl. LP	Wdrażanie programów ochrony gatunków przez nadleśnictwa polegało na: <ul style="list-style-type: none"> • realizowaniu w Nadleśnictwie Barlinek programu reintrodukcji sokoła wędrownego prowadzonego przez Stowarzyszenie „Sokół”. Co roku na wolność wypuszczanych jest około 30 młodych sokołów. • montażu w Nadleśnictwie Lubniewice 3 szt. sztucznych platform lęgowych dla rybołowa w ramach współpracy pomiędzy RDOŚ w Gorzowie Wlkp. i Nadleśnictwem Lubniewice, która ma na celu podjęcie działań związanych z czynną gatunku objętego ochroną ścisłą • ochronie prawnej gatunków w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie (ustanowienie stref ochronnych) oraz budowie sztucznych platform dla rybołowa • budowie w Nadleśnictwie Rzepin sztucznych platform dla rybołowa, wykaszaniu łąk w celu ochrony poczwarówek, • ustawieniu platform dla rybołowa w Nadleśnictwie Skwierzyna. 	2012-2013	6,00	Środki własne i RDOŚ
OP 3.4.	Opracowanie i wdrażanie kompleksowych systemów zarządzania obszarami cennymi przyrodniczo wraz z tworzeniem infrastruktury edukacyjnej, informacyjnej, turystycznej oraz służącej ochronie przyrody	RDOŚ	Zrealizowano prace, mające na celu ochronę cennych przyrodniczo obszarów: <ul style="list-style-type: none"> • wykonano i zamontowano tablice informacyjne i zakazu do oznakowania obszarów Natura 2000, rezerwatów przyrody i in., (w 2012 r. tablice dla 14 rezerwatów - 38 szt., 24 obszarów Natura 2000 – 84 szt., w 2013 r. tablice dla 46 rezerwatów - 98 szt., 3 obszarów Natura 2000 – 12 szt.); • wykonano tablice do oznakowania stref ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową. 	2012-2013	63,44	WFOŚiGW w ZG, środki własne
		Drawieński PN	Wdrożono system zarządzania stanem zasobów przyrodniczych w Drawieńskim Parku Narodowym	2012	483,16	NFOŚiGW
		Nadl. LP	W Nadleśnictwie Różańsko zajmowano się utrzymaniem infrastruktury turystycznej (miejsca postoju), która sprzyja ukierunkowaniu ruchu turystycznego na terenach cennych przyrodniczo. W Nadleśnictwie Głusko w 2012r. wybudowano miejsca postojowe dla pojazdów.	2012-2013	6,00	Środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		RDLP	Kompleksowe zarządzanie obszarami cennymi odbywa się na podstawie planu urządzenia lasu, sporządzonego na okres 10 lat, w którym uwzględniane są zapisy z planów zadań ochronnych i planów ochrony obszarów Natura 2000 oraz planów ochrony rezerwatów.	2012-2013	b.d.	b.d.
OP 3.5.	Wsparcie ochrony bioróżnorodności na obszarach wiejskich poprzez szkolenie i wsparcie rolników we wdrażaniu programów rolno-środowiskowych	LODR, ARiMR	LODR prowadził w okresie sprawozdawczym szkolenia dla rolników, które szczegółowo opisane zostały w priorytecie EE. 1.3.	-	b.d.	b.d.
Cel operacyjny (krótkoterminowy): OP4. Ochrona i odtwarzanie różnorodności biologicznej systemów leśnych						
OP 4.1.	Realizacja „Krajowego programu zwiększania lesistości”	Nadl. LP	W okresie sprawozdawczym inicjowanie i kształtowanie młodego pokolenia lasu na gruntach nieleśnych prowadzone było przez nadleśnictwa: Glusko, Trzciel i Różańsko. W 2013 r. Nadleśnictwo Różańsko przeprowadziło zalesienia na gruntach porolnych o powierzchni 7,17 ha. Prace te prowadzone były również w następujących latach, czyli w 2014 i 2015 r. (28,85 ha) W 2013 r. Nadleśnictwo Glusko przeprowadziło zalesienie 10,35 ha gruntów porolnych	2012-2013	65,55	Środki własne, Fundusz Leśny
OP 4.2.	Zalesienie nowych terenów, w tym gruntów zbędnych dla rolnictwa oraz nieużytków z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo-krajobrazowych	RDLP	Zalesianie dotyczyło terenów zbędnych dla rolnictwa, z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczych i środowiskowych, kształtowania granicy polno-leśnej i wyrównywania granicy kompleksów leśnych. Zadanie wykonano na powierzchni 37 ha.	2012-2013	100,80	Środki własne
OP 4.3.	Prowadzenie waloryzacji przyrodniczej obszarów leśnych	ZPKWL	Prowadzono na terenie Krzesińskiego Parku Krajobrazowego (KPK) inwentaryzację następujących gatunków zwierząt: <ul style="list-style-type: none"> • płazów bezogonowych <i>Anura</i> sp. w Dolinie Odry, • motyli dziennych w wybranych środowiskach w Dolinie Odry, • dzięciołów „naturowych” <i>Picinae</i> w północnej części parku (dzięcioł średni, dzięcioł czarny), • gniewosza plamistego <i>Coronella austriaca</i> na obszarze parku. 	2012-2013	b.d.	Środki własne
		Nadl. LP	Nadleśnictwa, które prowadziły w okresie sprawozdawczym monitoring roślin i zwierząt chronionych i na ich podstawie przeprowadziły waloryzację przyrodniczą m.in. form ochrony przyrody, to: Nadleśnictwo Barlinek, Bierzwnik, Bolewice, Glusko, Lubniewice, Ośno Lubuskie, Różańsko, Rzepin i Strzelce Krajeńskie. Nadleśnictwo Różańsko przeprowadza aktualizację Programu Ochrony Przyrody, a informacje o nowych stanowiskach gatunków chronionych są ewidencjonowane w systemie informatycznym. Nadleśnictwo Lubniewice: Monitoring wybranych form ochrony przyrody przeprowadzany zgodnie z częścią IV, Tom I Instrukcji ochrony lasu. Wszelkie zmiany w stanowiskach istniejących oraz nowe stanowiska zgłaszane są do nadleśnictwa na bieżąco, jednak nie rzadziej niż raz w roku, w terminie do 30 września.	2012-2013	52,00 i w ramach czynności służbowych	Środki własne
OP 4.4.	Zwiększenie ilości i powierzchni zadrzewień na terenach rolniczych oraz rozszerzenie zakresu leśnej rekultywacji terenów zdegradowanych, w tym odtwarzanie potencjału	Nadl. LP	<ul style="list-style-type: none"> • Nadleśnictwo Glusko: budowa drogi leśnej dla celów p-poż. (droga pożarowa L-16), • Nadleśnictwo Różańsko: realizacja działania 226 „Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych” w ramach PROW 2007-2013 (Instytucja wdrażająca ARiMR) • Nadleśnictwo Skwierzyzna: prowadzenie nasadzeń drzew i krzewów, • Nadleśnictwo Smolarz: budowa, przebudowa i modernizacja dróg leśnych, wyznaczonych w planach urządzenia lasu jako drogi pożarowe. 	2012-2013	2 472,61	Środki własne, fundusze PROW 2007-2013

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

	produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych – budowa, przebudowa i modernizacja dróg leśnych, wyznaczonych w planach urządzenia lasu jako drogi pożarowe					
OP 4.5.	Renaturalizacja obszarów leśnych, w tym obszarów wodnych - błotnych obiektów cennych przyrodniczo, znajdujących się na terenach leśnych w tym: zwiększenie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych- budowa obiektów wodno-melioracyjnych	Nadl. LP	<ul style="list-style-type: none"> Nadleśnictwo Różańsko realizowało projekt: „Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych”, w ramach którego przeprowadzono remont systemu zastawek w Rezerwacie „Bagno Chłopiny” oraz na Użytku ekologicznym „Długie Łąki” Nadleśnictwo Barlinek realizowało projekt: „Czynna ochrona siedlisk przyrodniczych w Nadleśnictwie Barlinek oraz kształtowanie warunków służących ochronie różnorodności biologicznej w Puszczy Barlineckiej”, w ramach którego zbudowano i wyremontowano 79 budowli melioracyjnych w celu: <ul style="list-style-type: none"> ✓ stabilizacji poziomu wody w osuszonych bagnach, ✓ podwyższenia poziomu lub opóźnienia wody, co wpłynie na właściwe uwodnienie olsów, ✓ opóźnienia odpływu wody z łąk. Nadleśnictwo Głusko wybudowało zbiornik wodny przeciwpożarowy. 	2012-2013	2 871,10	Środki własne, fundusze UE (POLiŚ)
		RDPL	Realizacja programu „Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych”. Wykonanie zadań związanych z retencją wody: budowa zbiorników wodnych i budowa urządzeń takich jak: mnichy, progi, zastawki, brody, groble, bystrotki i kaskady. Wszystkich obiektów w latach 2012-2013 wykonano 167, w tym zadań na terenach objętych formami ochrony przyrody (obszary chronionego krajobrazu, obszary N2000, użytki ekologiczne i parki krajobrazowe) zrealizowano 88.	2010-2015	7 340,64	Fundusz UE - Spójności, środki własne
Cel operacyjny (krótkoterminowy): OP5. Zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych						
OP 5.1.	Realizacja planów urządzenia lasów	Nadl. LP	Plany urządzenia lasów (PUL), zgodnie z informacjami z ankiet, realizowane są sukcesywnie w stosunku do upływu czasu - zgodnie z rocznymi planami gospodarczymi, przez Nadleśnictwa: Barlinek, Bierzwnik, Bolewice, Głusko, Różańsko, Skwierzyna i Smolarz. Przykładowo w Nadleśnictwie Bierzwnik obejmowały w 2012 r. odnowienia sztuczne na powierzchni 15 ha i trzebieże na powierzchni 224 ha, a w 2013 r. odnowienia sztuczne na powierzchni 16 ha i trzebieże na powierzchni 292 ha. W przypadku realizacji przez Nadleśnictwo Skwierzyna planu urządzenia lasu koszty obejmują wszystkie pozostałe pozycje.	2012-2013	2 371,11 + 34 448,00 (Nadleśnictwo o Skwierzyna)	Środki własne
Cel operacyjny (krótkoterminowy): OP6. Edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych						
OP 6.1.	Podnoszenie świadomości przyrodniczej społeczeństwa, udostępnienie lasów poprzez utrzymanie i rozwój posiadanej infrastruktury,	ZPKWL	Zrealizowano prace, które miały na celu udostępnienie lasów poprzez utrzymanie i rozwój posiadanej infrastruktury oraz rozszerzaniu bazy do edukacji ekologicznej: <ul style="list-style-type: none"> zaprojektowano, wykonano i ustawiono (w porozumieniu z UM Strzelce Krajeńskie) tablicę informacyjną Barlinecko-Gorzowskiego Parku Krajobrazowego, w m. Danków; z inicjatywy ZPKWL uporządkowano drogę leśną z powalonych drzew na Użytku ekologicznym „Cegielnia”, przez który przebiega ścieżka edukacyjna o tej samej nazwie (gm. Cybinka); zaprojektowano, wykonano i ustawiono tablicę informacyjno-edukacyjną na temat Jeziora Piecniewo, na 	2012-2013	b.d.	b.d.

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

rozszerzaniu bazy do edukacji ekologicznej, partycypacji w inwestycjach wspólnych z samorządami w zakresie rozwoju turystyki na obszarach leśnych i przyleśnych		<p>ścieżce przyrodniczej „Wokół jezior śródleśnych” w porozumieniu z Nadleśnictwem Trzciel;</p> <ul style="list-style-type: none"> wykonano i ustawiono kamienie z piktogramami na ścieżce edukacyjnej w porozumieniu z Nadleśnictwem Trzciel. 			
	Gm. Dobiegniew	<p>W ramach projektu „Zmniejszenie presji na obszary Drawieńskiego Parku Narodowego poprzez wzmocnienie funkcji turystycznej terenów rekreacyjnych” zaplanowała budowę 2 wież widokowych, odbudowę „Spalonego Mostu” nad przesmykiem między jeziorami Ogradzka Odnoga i Osiek, budowę zespołu kempingowego w Dobiegniewie, zagospodarowanie 3 plaż: nad jeziorem Osiek w miejscowościach Osiek i Ługi oraz nad jeziorem Radęcin. Projekt zawiera również elementy edukacyjne. Termin zakończenia prac wyznaczono na grudzień 2014r.</p>	2013	319,13	NWOŚIGW
	Nadl. LP	<p>Nadleśnictwa województwa lubuskiego, które w okresie sprawozdawczym prowadziły prace związane z utrzymaniem i rozwojem istniejącej bazy obiektów turystycznych, to: Barlinek, Bolewice, Lubniewice, Ośno Lubuskie, Różańsko, Rzepin, Skwierzyna, Smolarz i Trzciel. Prace polegały na:</p> <ul style="list-style-type: none"> W 2013 r. Nadleśnictwo Lubniewice zrealizowało inwestycję polegającą na „Zagospodarowaniu turystycznym rzeki Postomii – Postomskie Młyny”. Dzięki tym działaniom stworzono produkt turystyczny łączący walory rekreacyjne, turystyczne i edukacyjne wzmocniając konkurencyjność i podnosząc atrakcyjność tych terenów. Są tu wiaty, miejsce na ognisko z ławkami, pomosty do dobijania kajaków, tablice w języku polskim i niemieckim opisujące historię przedwojennych młynów, obok przebiega ścieżka rowerowa. Nadleśnictwo Bolewice wybudowało parking leśny o tematyce historyczno- turystycznej. Nadleśnictwo Barlinek prowadziło sprzątanie i wywóz śmieci z miejsc biwakowania, naprawę i konserwację urządzeń turystycznych. Nadleśnictwo Rzepin zajmowało się utrzymaniem ścieżki edukacyjnej „Bobrowym szlakiem” w Nowym Młynie wraz z infrastrukturą. Nadleśnictwo Smolarz prowadziło utrzymanie i rozwój posiadanej infrastruktury Nadleśnictwo Skwierzyna zajmowało się utrzymaniem obiektów edukacji przyrodniczo leśnej, Nadleśnictwo Strzelce Krajeńskie zgodnie z obowiązującym w jednostce II Programem Edukacji Leśnej Społeczeństwa na lata 2010-2019 posiada 3 obiekty edukacyjne (2 Izby Leśne oraz ścieżkę dydaktyczną), w których prowadzone są zajęcia edukacyjne. Ponadto do zajęć edukacyjnych wykorzystywane są obiekty innych kategorii (np. miejsce biwakowania, punkty odpoczynkowe ścieżek rowerowych i in), Nadleśnictwo Trzciel zajmowało się utrzymaniem i modernizacją istniejącej bazy obiektów turystycznych. <p>Podnoszenie świadomości przyrodniczej społeczeństwa przez nadleśnictwa realizowane było poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> Nadleśnictwo Różańsko uczestniczyło w edukacji przyrodniczo-leśnej społeczeństwa obejmującej: prelekcje, pogadanki, „zielone lekcje” i konkursy. Nadleśnictwo Barlinek prowadziło edukację leśną poprzez spotkania z leśnikiem w szkołach, zajęcia terenowe, prelekcje, pogadanki, wykłady, konkursy, akcje i imprezy okolicznościowe. Nadleśnictwo Ośno Lubuskie wspierało unowocześnianie posiadanej bazy edukacyjnej oraz środków przekazu. 	2012-2013	740,13	Środki własne, fundusze UE (PO „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” i dofinansowana z Europejskiego Funduszu Rybackiego)
RDLP	<p>Edukacja leśna społeczeństwa prowadzona: bezpośrednio w terenie, w formie lekcji w sali edukacji leśnej, podczas spotkań leśników z uczniami w szkołach, w postaci konkursów o tematyce leśnej, podczas akcji i imprez okolicznościowych, wystaw edukacyjnych, za pomocą wytyczonych i oznakowanych leśnych ścieżek</p>	2012-2013	1 898,00	Środki własne nadleśnictw	

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			<p>edukacyjnych. Przez cały rok odbywają się na nich zajęcia przygotowywane przez leśników dla różnych grup wiekowych. Można odwiedzać je samodzielnie, korzystając z wydanych specjalnie przewodników. Na terenie RDLP znajdują się również służące edukacji leśnej: izby edukacji leśnej (tzw. zielone klasy), wiaty edukacyjne, punkty (powierzchnie) edukacji leśnej związane z gospodarką leśną, np. szkółki leśne czy obiekty małej retencji, oraz inne - nie związane wprost z gospodarką leśną, np. rezerваты przyrody, ogrody i parki dendrologiczne. Najbogatszą ofertą edukacyjną dysponuje Ośrodek Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Jeziorach Wysokich w Nadleśnictwa Lubsko. Obiekt jest miejscem edukacji przyrodniczo-leśnej społeczeństwa, odwiedzanym przez turystów. Prowadzony jest przez specjalistów ds. edukacji leśnej, posiada pełne zaplecze dydaktyczne i funkcjonuje przez cały rok. Ważnym narzędziem edukacyjnym są też wydawane przez RDLP foldery edukacyjne, płyty CD i DVD zawierające nagrania i filmy o tematyce przyrodniczej i leśnej. Materiały edukacyjne zamieszczane są również na stronach internetowych nadleśnictw. Edukacja przyrodnicza i leśna społeczeństwa prowadzona jest we współpracy z licznymi instytucjami. RDLP w Zielonej Górze umożliwia również wgląd do planów urzędzenia lasu. Dzięki czemu lokalne społeczności otrzymują informacje o planowanych działaniach związanych z prowadzeniem zrównoważonej gospodarki leśnej.</p>			i inne WFOŚiGW, NFOŚiGW
OP 6.2.	Prowadzenie doradztwa dla właścicieli gruntów korzystających ze wsparcia UE dla działań związanych z leśnictwem	Nadl. LP	<ul style="list-style-type: none"> Nadleśnictwo Barlinek: Nadleśniczy na wniosek właściciela lasu udzielał pomocy poprzez doradztwo w zakresie zalesiania i gospodarki leśnej oraz odpłatnie udostępnia sadzonki i specjalistyczny sprzęt, Nadleśnictwo Kłodawa: przeprowadzono 6 usług doradczych, w których uczestniczyło 6 osób. Nadleśnictwo Smolarz: sporządzono plany zalesień w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Nadleśnictwo Różańsko: prowadzono nadzór nad gospodarką leśną w lasach, które nie stanowią własności Skarbu Państwa. Nadzór jest prowadzony na mocy porozumienia zawartego ze Starostą Gorzowskim. 	2012-2013	6,57	Środki własne
		RDLP	Na terenie RDLP w Zielonej Górze jest 22 doradców. W latach 2012-2013 rolnicy nie zgłaszali potrzeby doradztwa.	-	0	-
OP 6.3.	Promocja turystyki związanej z gospodarką leśną i łowiecką oraz turystyki ekologicznej i rowerowej	ZPKWL	Promowano walory przyrodnicze, historyczne i kulturowe parków krajobrazowych wśród potencjalnych turystów pieszych i rowerowych, podczas licznych wystaw na uroczystościach, targach, dożynkach, obchodach, itp.;	2012-2013	b.d.	b.d.
		Nadl. LP	<p>Nadleśnictwa Barlinek, Ośno Lubuskie, Różańsko i Skwierzyna realizowały w okresie sprawozdawczym działania, które służyły promocji turystyki związanej z gospodarką leśną i łowiecką oraz turystyki ekologicznej i rowerowej.</p> <p>Nadleśnictwo Barlinek realizowało działanie poprzez naprawę i konserwację urządzeń turystycznych, organizowanie imprez edukacyjnych, rajdów rowerowych, nordic walking oraz prowadzenie odnowienia lasu wraz z młodzieżą. Nadleśnictwo Ośno Lubuskie prowadziło działalność okresową, opartą na własnych ścieżkach rowerowych. Nadleśnictwo Różańsko promuje turystykę poprzez obiekty małej infrastruktury turystycznej oraz miejsca postoju oraz poprzez przebiegające przez nadleśnictwo szlaki turystyczne. Natomiast Nadleśnictwo Skwierzyna wspiera turystykę ekologiczną poprzez utrzymanie, sprzątnięcie i konserwacja miejsc postoju i ścieżek rowerowych, a w 2013 r. dodatkowo poprzez budowę 8 nowych miejsc postoju pojazdów.</p> <p>Nadleśnictwo Strzelce Krajeńskie prowadziło wspólnie z samorządami działania, np. „Promocja i oznakowanie szlaków turystycznych przebiegających przez tereny Leśne gminy Strzelce Krajeńskie”.</p>	2012-2013	971,80	środki własne
Cel operacyjny (krótkoterminowy): OP7. Identyfikacja zagrożeń lasów i zapobiegania ich skutkom						
OP 7.1.	Monitorowanie oraz ograniczanie występowania szkodników owadź w	Nadl. LP	Nadleśnictwa prowadzą ciągły monitoring występowania szkodników owadź w lasach, w tym szkodników pierwotnych sosny. W razie wystąpienia takiej konieczności nadleśnictwa prowadziły następujące działania, które miały na celu ograniczenie ich występowania w lasach:	2012-2013	4 025,03	Środki własne, NFOŚiGW,

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

	lasach		<ul style="list-style-type: none"> Nadleśnictwo Barlinek: Założenia w rocznych planach 2012 - 2013 w zakresie ochrony lasu, w tym prognozowanie i kontrolowanie szkód od owadów, zostały wykonane. W roku 2013 działania ochronne przed owadami zostały zwiększone o oprysk foliofagów dęba (oprysk lotniczy). Nadleśnictwo Bierzwnik: prowadzi ciągle monitoring występowania szkodników pierwotnych sosny (jesienne poszukiwania szkodników pierwotnych sosny, lepowanie drzew, obserwacje metoda 20 drzew) oraz prognostyczne odłowy owadów do pułapek feromonowych Nadleśnictwo Bolewice: prowadzi ciągle monitoring zagrożenia ze strony szkodników pierwotnych sosny Nadleśnictwo Głusko: w 2012 r. przeprowadzono prognozowanie szkodników owadzych w ramach jesiennych poszukiwań szkodników pierwotnych sosny przy zastosowaniu pułapek feromonowych, a w 2013 r. przeprowadzono badanie zapędrczenia gleby Nadleśnictwo Kłodawa: corocznie przeprowadza się prognozowanie występowania szkodników korzeni, występowania brudnicy mniszki. Przeprowadza się również jesienne poszukiwania szkodników pierwotnych sosny. Środki ochrony roślin stosuje się najczęściej w szkółkach leśnych. Nie prowadzono w latach 2012 i 2013 oprysków wielkopowierzchniowych. Nadleśnictwo Lubniewice: w 2012 i w 2013 r. przeprowadziło ocenę zagrożeń mogących mieć wpływ na kondycję zdrowotną lasu ze strony szkodników owadzych i wskazało postępowania ochronne konieczne do wprowadzenia w warunkach zagrożeń Nadleśnictwo Ośno Lubuskie: w latach 2012-2013 prowadzone były działania mające na celu ograniczanie populacji szkodliwych owadów techniką lotniczą i naziemną oraz działania polegające na prowadzeniu obserwacji rozwoju szkodliwych owadów, Nadleśnictwo Różańsko w sposób ciągły prowadzi monitoring występowania szkodników owadzych w lasach, który obejmuje montaż i obserwację pułapek feromonowych. Z uwagi na niski próg szkodliwości w latach 2012-2013 nie były prowadzone zabiegi ograniczające liczebność szkodników owadzych w lasach. Nadleśnictwo Rzepin: w latach 2012 i 2013 realizowano działania, których zadaniem było ograniczenie populacji szkodliwych owadów. Nadleśnictwo Skwierzyna: w 2013 r. przeprowadzono zwalczanie masowego występowania barczatki sosnowki. Nadleśnictwo Smolarz: przeprowadziło w 2012 r. opryski wielkoobszarowe na powierzchni 811 ha. Nadleśnictwo Strzelce Krajeńskie: działania profilaktyczne ograniczania liczebności szkodliwych owadów (w tym monitoring) prowadzono w ramach realizowanej gospodarki leśnej na całej powierzchni leśnej nadleśnictwa, zwalczanie mechaniczne szkodliwych owadów w latach 2012 - 2,10 ha, 2013 - 2,72 ha. Nadleśnictwo Trzciel: w 2012 i 2013 r. prowadziło działania, które służyły ograniczeniu występowania szkodników owadzych w lasach 			Fundusz Leśny
		RDLP	Prowadzony jest monitoring oraz realizowane są działania mające za zadanie ograniczenie występowania szkodników: oprysk na obszarze 54 694,87 ha	2012-2013	4 643,06	Środki własne, Fundusz leśny
OP 7.2.	Monitorowanie oraz ograniczanie zagrożenia pożarowego w lasach, w tym: ✓ modernizacja sprzętu	Nadl. LP	<ul style="list-style-type: none"> Nadleśnictwo Barlinek: korzystanie punktów monitoringu: dostrzegalnia z radiotelefonem (2) , telewizja przemysłowo kolorowa. Ochrona czynna ppoż polega na prowadzeniu dyżurów w czasie okresu zagrożenia pożarowego oraz monitoringu lasu za pomocą dostrzegalni przeciwpożarowej znajdującej się na terenie leśnictwa Okno. Na zabezpieczenie przeciwpożarowe składa się również porządkowanie terenu przy drogach publicznych z martwych drzew i opadłych gałęzi oraz oborywanie parkingów i miejsc 	2012-2013	1 191,72	Środki własne, NFOŚiGW

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

	<p>przeciwpożarowego oraz systemu wczesnego wykrywania pożarów lasu</p> <p>✓ modernizacja systemu obserwacji lasu, zakup kamer TV umożliwiających Monitoring lasów,</p> <p>✓ zakup i wymiana sprzętu patrolowo-gaśniczego</p>		<p>biwakowania,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nadleśnictwo Bolewice: w trakcie realizacji jest monitoring zagrożenia pożarowego, • Nadleśnictwo Bytnica: w 2012 r. wybudowano 2 punkty czerpania wody (pczw), • Nadleśnictwo Głusko: w 2012 r. wybudowano zbiornik wodny p-poż, • Nadleśnictwo Karwin: budowa zbiornika przeciwpowodziowego oraz 1,45 km drogi pożarowej zakończone zostały w 2012r. • Nadleśnictwo Kłodawa: zakup sterownika radiowego, konsoli dyspozytorskiej,, radiostacji Motorola, szpadli i hydronetek, • Nadleśnictwo Lubniewice: w 2012r. dokonano zakupu kamery HD, a w 2013r. wyposażono bazę w sprzęt, • Nadleśnictwo Ośno Lubuskie: w 2013 r. przeprowadzono modernizację systemu obserwacji lasu i zakupiono samochód patrolowo-gaśniczy, • Nadleśnictwo Skwierzyna: w 2012r. przeprowadzono modernizację systemu radiowego, corocznie prowadzona jest modernizacja pasów ppoż, loty patrolowo-gaśnicze oraz monitoring zagrożenia pożarowego w PAD i PO, • Nadleśnictwo Sulęcín: w 2012 r. dokonano zakupu zestawu HD FPS-60 do wczesnego wykrywania pożarów, • Nadleśnictwo Trzciel: w 2013 r. dokonano zakupu samochodu patrolowo-gaśniczego z osprzętem. 			
		RDLP	<p>W 2012 roku przeprowadzono modernizację systemu obserwacji lasu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakupiono kamerę TV wraz z modulem sterowania i monitorem TV • dotychczas użytkowaną kamerę analogową wymieniono na kamerę cyfrową HD (1 szt Nadleśnictwo Cybinka, przy budynku administracyjnym nadleśnictwa w miejscowości Cybinka); <p>W 2013 roku również przeprowadzono modernizację systemu obserwacji lasu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakupiono kamerę TV wraz z modulem sterowania i monitorem TV • dotychczas użytkowaną kamerę analogową wymieniono na kamerę cyfrową HD (1 szt. – Nadleśnictwo Wolsztyn – punkt obserwacyjny Nowy Dwór, województwo wielkopolskie); <p>W 2013 roku dokonano zakupu i wymiany sprzętu patrolowo-gaśniczego - wymieniono 1 samochód patrolowo -gaśniczy (Nadleśnictwo Sława Śląska -zakupiono nowy lekki samochód patrolowo - gaśniczy Mitsubishi L200 z modulem gaśniczym i z możliwością podawania środka gaśniczego, pojazd zastąpił wcześniej użytkowany samochód Land Rover Defender 110).</p>	2012-2013	206,34	Środki własne
OP 7.3.	Budowa lub przebudowa dróg leśnych uznanych za drogi pożarowe	Nadl. LP	<p>Część nadleśnictw prowadziło budowę lub przebudowę dróg leśnych uznanych za drogi pożarowe. Wśród tych nadleśnictw są: Bierzwik, Głusko, Kłodawa, Lubniewice, Ośno Lubuskie, Różańsko, Skwierzyna, Sulęcín, Strzelce Krajeńskie, Trzciel. Modernizacja istniejących dróg przeciwpożarowych polegała m.in. na utwardzeniu nawierzchni tłuczniem, wykonaniu jezdni, mijanek, zjazdów wraz z odwodnieniem.</p>	2012-2013	28 826,05	Środki własne, dofinansowanie
		RDLP	<p>W latach 2012-2013 nadleśnictwa realizowały przebudowę i modernizację dojazdów pożarowych. Zadania są w większości realizowane i finansowane w cyklu wieloletnim. W latach 2012-2013 oddano do eksploatacji 88,613 km dojazdów pożarowych, w tym w roku 2012-29,571 km oraz w 2013 r. - 59,042 km.</p>	2012-2013	29 573,18	Środki własne, środki PROW
OP 7.4	Wzmacnianie techniczne służb leśnych dla potrzeb ujawniania i zwalczania zagrożeń niszczących.	Nadl. LP	<ul style="list-style-type: none"> • Nadleśnictwo Bierzwik: Monitorowanie terenów zagrożonych poprzez wystawienie fotopułapki, • Nadleśnictwo Lubniewice: Zakup fotopułapki, • Nadleśnictwo Różańsko: Zakup zestawu do monitoringu obszarów leśnych z GSM 6240MA - 2szt. (fotopułapki), 	2012-2013	22,42	Środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

	przyrody przez człowieka (walka z kłusownictwem, zaśmiecaniem i dewastacją terenów leśnych).		<ul style="list-style-type: none"> Nadleśnictwo Smolarz: zespół monitorujący las, fotopułapka, Nadleśnictwo Trzciel: zakup sprzętu. 			
OP 7.5	Działania mające na celu ochronę lasu przed szkodami wyrządzonymi przez zwierzyną leśną	Nadl. LP	<p>W okresie sprawozdawczym nadleśnictwa prowadziły działania, które miały za zadanie ochronę lasu przed szkodami wyrządzonymi przez zwierzynę. Wśród nich znalazły się:</p> <ul style="list-style-type: none"> zabezpieczenia mechaniczne: grodzenia posadzonych upraw, naprawa i konserwacja grodzień, które zabezpieczają przed zgryzaniem, zakładanie osłonek, pakul i welny owczej, wykładanie drzew do spalowania dla jeleni, w okresie największego zapotrzebowania na pokarm włóknisty. zabezpieczenia biologiczne, ksylotechniczne, chemiczne (umiarkowane stosowanie repelentów). <p>Nadleśnictwa, które prowadziły powyższe działania to: Barlinek, Bierzwnik, Bolewice, Głusko, Kłodawa, Lubniewice, Ośno Lubuskie, Różańsko, Rzepin, Skwierzyna, Smolarz, Strzelce Krajeńskie, Sulęcín, Trzciel.</p>	2012-2013	5 892,00	Środki własne
		RDLP	Wykonywano: ogrodzenie upraw, zabezpieczenie mechaniczne i chemiczne upraw, wykładano drzewa zgryzowe, ograniczono szkody od gryzoni	2012-2013	12 447,32	Środki własne

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet, danych RDOŚ

Tabela 6 Działania związane z ochroną środowiska, które nie zostały wymienione w POŚ WL 2012-2015, podejmowane w 2012 i 2013 roku, w celu realizacji priorytetu Ochrona przyrody i krajobrazu

Lp.	Charakterystyka działania	Jednostka realizująca	Rok realizacji inwestycji	Koszty poniesione w latach 2012-2013 [tys. PLN]	Źródło finansowania
1.	Czynna ochrona mazurek <i>Passer montanus</i> w Parkach Krajobrazowych Województwa Lubuskiego: liczenie ptaków zimujących, wieszanie budek lęgowych dla mazurek, monitoring lęgów mazurek	ZPKWL	2013	11,08	WFOŚiGW w ZG, środki własne
2.	Akcja sprzątania lasu pod Dąbroszynom, wspólnie z dziećmi z SP Dąbroszyn	ZPKWL	2013	b.d.	b.d.
3.	Inwentaryzacja czapli siwej na terenie województwa lubuskiego	RDOŚ	2012	14,95	WFOŚiGW w ZG
4.	Inwentaryzacja stanu populacji ślimaka winniczka w województwie lubuskim	RDOŚ	2012	30,00	WFOŚiGW w ZG
5.	Zakup samochodu osobowo-terenowego	RDOŚ	2012	45,94	WFOŚiGW w ZG
6.	Gospodarka ściekowa - budowa przydomowych, ekologicznych oczyszczalni ścieków	Nadleśnictwo Głusko	2012	24,00	środki własne

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Ochrona przed hałasem (H)

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Tabela 7 Szczegółowy zakres rzeczowy zadań realizowanych w ramach priorytetu Ochrona przed hałasem (H)

Działanie		Jednostka realizująca	Charakterystyka działania	Okres realizacji	Koszty poniesione w latach 2012-2013 (PLN)	Źródło finansowania
Priorytet: OCHRONA PRZED HAŁASEM (H)						
Cel strategiczny (długoterminowy): ZMNIEJSZENIE UCIAŹLIWOŚCI HAŁASU POPRZEZ OBNIŻENIE JEGO NATĘŻENIA DO POZIOMU OBOWIAZUJĄCYCH STANDARDÓW						
Cel operacyjny (krótkoterminowy): H1. Monitoring hałasu i ocena stopnia narażenia mieszkańców województwa na ponadnormatywny hałas						
H 1.1.	Sporządzenie map akustycznych dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców oraz dla dróg krajowych, inii kolejowych i lotnisk	Gmina Międzyrzecz	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze Delegatura w Gorzowie Wielkopolskim prowadził badania poziomu hałasu komunikacyjnego w środowisku zgodnie z programem Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2010-2014. W 2012 r. wykonano pomiary hałasu komunikacyjnego w miejscowości Międzyrzecz w dwóch punktach pomiarowych. Zadanie to zrealizowano ze środków własnych WIOŚ w Zielonej Górze.	2012	w ramach działań statutowych (budżet własny)	środki własne/WIOŚ w Zielonej Górze
H 1.2.	Opracowanie wynikających z map akustycznych Programów ochrony przed hałasem	Urząd marszałkowski	Opracowanie programu ochrony środowiska przed hałasem dla czterech odcinków dróg województwa lubuskiego (nr 292 w m. Nowa Sól, nr 287 w m. Lubsko, nr 296 w m. Żagań, nr 278 w m. Sulechów). Uchwała Nr XXXV/394/13 SWL z dnia 18 marca 2013 r. w sprawie przyjęcia „Programu ochrony środowiska przed hałasem dla czterech odcinków dróg województwa lubuskiego (nr 292 w m. Nowa Sól, nr 287 w m. Lubsko, nr 296 w m. Żagań, nr 278 w m. Sulechów) (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2013 r., poz. 830)	2012-2013	39 360 zł	Środki z administracji rządowej
H 1.3.	Kontrola jednostek gospodarczych oraz lotnisk w zakresie emitowanego hałasu	WIOŚ Zielona Góra	W ramach planowych i interwencyjnych kontroli podmiotów korzystających ze środowiska prowadzono kontrole z pomiarami hałasu podmiotów korzystających ze środowiska.	2012 i 2013	środki budżetu państwa, ogółem 3 733 tys. zł na zadania kontrolne, w tym kontrole w zakresie emisji hałasu	Budżet państwa
Cel operacyjny (krótkoterminowy): H2. Ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców						
H 2.1	Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa lubuskiego ponad normatywnym hałasem poprzez przeprowadzenie remontu nawierzchni dotychczasowych odcinków dróg,	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze	Budowa obwodnicy m. Nowy oraz Stary Kisielin w ciągu drogi woj. nr 279/282 (Park Technologiczny)	2011 - 2013	26 256 964,31	budżet województwa, LRPO 2007-2013
		Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze	Budowa obwodnicy Nowej Soli - Etap I, Wzdłuż inwestycji wykonano ekrany akustyczne na dwóch odcinkach: przy m. Rudno od km: 0+944,70 do km 1+430,00 (dł. 490m) i przy wiadukcie kolejowym od km 4+550,70 do km 4+837,00 (dł.290m)	2012 - 2014	15 576 593,65	budżet województwa, LRPO 2007-2013
		Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze	Remont drogi woj. nr 318 na odc. Lubięcin - Tamów Jeziemy	2011-2012	982 878,86	budżet województwa, rezerwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na usuwanie skutków klęsk żywiołowych

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		Odnowa dywanikowa drogi woj. nr 134 w km od 0+000 do km 0+700	2012	395 397,33	budżet województwa
		Odnowa dywanikowa drogi woj. nr 137 w m. Trzemeszno Lubuskie od km 51+100 do km 51+550	2012	201 463,98	budżet województwa
		Odnowa dywanikowa w ciągu drogi woj. nr 151 na odcinku od km 131+100 do km 134+000 polegająca na wykonaniu warstwy z mieszanki mineralno - emulsyjnej na zimno typu SLURRY SEAL	2012	320 351,46	budżet województwa
		Odnowa dywanikowa w ciągu drogi woj. nr 154	2012	384 936,57	budżet województwa
		Odnowa dywanikowa drogi wojewódzkiej nr 157 w km 11+100 - 11+650 (na odcinku skrzyżowanie z drogą woj. nr 158 – Goszczanowice)	2012	205 065,43	budżet województwa
	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze	Odnowa dywanikowa drogi woj. nr 158 na odcinku od km 31+960-33+223	2012	618 548,00	budżet województwa
		Odnowa dywanikowa drogi wojewódzkiej nr 160 relacji Drezdenko - Międzychód na odcinku od km 73+155 do km 73+670	2012	210 895,50	budżet województwa
		Odnowa dywanikowa drogi woj. nr 174 na odcinku Drezdenko - Stare Bielice (km 0+000-0+650)	2012	898 857,78	budżet województwa
		Powierzchniowe pojedyncze utrwalenie nawierzchni drogi woj. nr 277 w km od 0+000 do km 11+150 i od km 11+750 do km 13+086	2012	480 103,29	budżet województwa
		Powierzchniowe pojedyncze utrwalenie nawierzchni drogi woj. nr 278 Mozów – Pomorsko oraz drogi woj. nr 138 m. Wałowice	2012	95 932,62	budżet województwa
		Remont drogi wojewódzkiej nr 278 na odcinku Szklarka Radnicka – Będów	2012	1 057 256,27	budżet województwa, Fundusz Solidarności UE
		Odnowa dywanikowa drogi wojewódzkiej nr 279 ul. Poczтова w m. Stary Kisielin (km 8+693-9+300)	2012	312 859,91	budżet województwa
		Odnowa dywanikowa drogi wojewódzkiej nr 279 odc. Stary Kisielin-skrzyżowanie Przytok od km 6+893 do km 8+071	2012	178 558,85	budżet województwa
		Odnowa dywanikowa drogi woj. nr 283 na odcinku od km 11+997 do km 12+853 (Zielona Góra – Kozuchów)	2012	206 861,26	budżet województwa
		Odnowa dywanikowa drogi wojewódzkiej nr 297 w m. Leszno Dolne od km 33+120 do km 34+380	2012	473 507,65	budżet województwa
		Odnowa dywanikowa drogi wojewódzkiej nr 315 al. Wolności w m. Nowa Sól - odcinek od skrzyż. z ul. Południową do mostu na rzece Odrze	2012	220 618,73	budżet województwa
	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze	Powierzchniowe pojedyncze utrwalenie nawierzchni drogi wojewódzkiej nr 316 w km od 5+200 do 9+660 (na odc. Ciosaniec – Łupice)	2012	157 447,38	budżet województwa
		Odnowa dywanikowa polegająca na powierzchniowym pojedynczym utrwaleniu nawierzchni dróg wojewódzkich nr: 283, 285, 294, 296, 318, 319	2012	441 045,01	budżet województwa
		Odnowa dywanikowa drogi woj. nr 325 na odc. Borowiec - Tarnów Jezierny km 4+654-9+700	2012-2013	715 019,42	budżet województwa
		Odnowa dywanikowa w m. Międzyrzecz ul. Poznańska droga woj. nr 137	2013	223 018,14	budżet

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		(76+665-76+940)			województwa
		Naprawa wału przeciwpowodziowego stanowiącego integralną część drogi woj. nr 321 na odcinku Przyborów – Siedlisko w km 1+643 – 1+755	2012	170 638,50	budżet województwa
		Powierzchniowe pojedyncze utrwalenie nawierzchni drogi woj. nr 285, 278, 276, 302 na terenie RDW Zielona Góra	2013	162 230,70	budżet województwa
	Starostwo Międzyrzecz	Naprawa cząstkowa nawierzchni bitumicznych za pomocą remontera. Wbudowanie 300 Mg mieszanki grysu i emulsji asfaltowej.	2013 r.	123 430,50	środki własne
	Zarząd Dróg Wschowa	Budowa i remont dróg	2012	430 tys. zł.	Narodowy Program
	Zarząd Dróg Wschowa	Budowa i remont dróg	2013	692 tys. zł.	Przebudowy Dróg Lokalnych tzw „schetynówka”
	PZD Nowa Sól	Odnowa dywanikowa jezdni	W roku 2012-1400mb, w roku 2013 - 1300mb	2012: 204 376,80 zł; 2013: 238 757,51 zł	Finansowanie ze środków PZD
	Zarząd Dróg Międzyrzecz	Naprawa cząstkowa nawierzchni bitumicznych za pomocą remontera. Wbudowanie 300 Mg mieszanki grysu i emulsji asfaltowej.	2013 r.	123 430,50 zł	środki własne
	Gmina Rzepin	W 2012r. wyremontowano 3,5km ,a w 2013r. wyremontowano 0,7km	2012-2013	2012 - 187 500,00 oraz 2013 - 377 600,00	
	Gmina Maszewo	1200	2012	105730,80 zł	Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych
	Gmina Nowe Miasteczko	Wyremontowano 2 km. nawierzchni dróg	2012-2013	3693596	
	Gmina Sulęcín	1. Remont drogi do pól rolniczych wykonywane są nawierzchnię tłuczeń kamienny i naprawa drogi gruntowej –ul. Pałacowa 1500 m 2. Remont ul. Pałacowej na dywanik asfaltowy II etap.	2012 - 2013	136 000,00 100 000,00	
	Gmina Sulechów	Remont dróg w Sulechowie wraz z wymianą podbudowy i nawierzchni jezdni i chodników na kostkę brukową betonową: ul. Walki Młodych, ul. Witosa, ul. Dr Judyma, ul. Licealna, ul. Żeromskiego	2012 2013	497.325,00 746.570,00	
	Gmina Górzycza	Nawierzchnia brukowa: Pamięcin 490 m; Owczary 280 m			
	Gmina Bojadła	Budowa dróg wewnętrznych w miejscowościach Pynik i Młynkowo w gminie Bojadła	2013	215 116,56 netto	Finansowane ze środków ANR oraz środków własnych
	Bytom Odrzański	2.155 m	2012-2013	w 2012: 36.050,69 środki własne w tym 16100 dotacja; w 2013: 782.794,00 / 764.460,23 środki własne w tym: 270.878,62 dotacja "	środki własne i dotacja Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego)
	gminy Kożuchów	Przebudowa i remont nawierzchni dróg gminnych w ulicach Rynek, Plac Matejki,	2012	5 738,40tys.zł.	

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		Krzywoustego, Legnicka, Daszyńskiego, Klasztorna, Kościelna Długość dróg przebudowanych i wyremontowanych 1,033km..Dodatkowo w ul. Rynek wybudowano kanalizację deszczową o dł. 0,187km			
Gmina Krzeszyce		Wyremontowano 10km dróg gruntowych, remont polegał na likwidacji zniekształceń oraz zagęszczenie walcem.	2012 2013	42 160,71 45 000,00	
UM Świebodzin		Prowadzono bieżące remonty cząstkowe nawierzchni dróg o nawierzchniach: bitumicznych, gruntowych, kostkowych. Nie były prowadzone kompleksowe remonty nawierzchni dróg	2012 2013	373 059,41 567 485,23	
Gmina Zwierzyn		2012 – 1 km, 2013 – 1,9 km – wylanie dywaników asfaltowych	2012 2013	127 075,48 342 683,04	
Gmina Zabór		Modernizacja dróg gminnych (nawierzchnia asfaltowa) 2012 r. - 0,300 km 2013 r. - 0,325 km	2012 2013	70 000 109 000	Budżet gminy
Gmina Przytoczna		3098 m	2013	340 000,00	
Gmina Trzebiechów		470	2012	b.d.	
Gmina Drezdenko		1) Remont cząstkowy dróg asfaltowych na terenie gminy Drezdenko	2012	23 165,00 zł	Budżet gminy
		2) Remont dróg gruntowych - publicznych			
		3) Naprawa dróg gruntowych wewnętrznych na terenie miasta i gminy (równanie wałowanie, równanie z uzupełnianiem gruzu i tłuczniem i wałowanie)		159 899,00 zł	Budżet gminy
		4) 2 484 m – przebudowy ulic – pkt 2		274 166,95 zł	Budżet gminy
Gmina Zbąszynek		Modernizacja ul. Czarna Droga w Zbąszynku dł. 560 m	2012	1 924 000 zł	
Gmina Małomice		w 2012 - remont 760 mb w 2013 - remont 1228,5 mb	2012-2013	w 2012 - 1933000 w 2013 - 1470000	50% Gmina Małomice 50% Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych
Gmina Lubrza		Bieżące naprawy istniejących nawierzchni dróg			
Urząd Miejski Nowa Sól		Wykonanie nowych nawierzchni drogowych	2378800	3222000	
Gmina Witnica		0,25 km - 2012 0,3 km - 2013	2012-2013	b.d.	b.d.
Gmina Siedlisko		Przeprowadzono remont dróg gminnych z gruntu rodzimego na nawierzchnię z płyt ażurowych i chodnika oraz zjazdów z kostki brukowej w miejscowości Bielawy na odcinku 1,230 km.	2012	89 996 489	
Kostrzyń nad Odrą		Ul. Gorzowska- 0,28 km,	2012	3.578.449,80	
		Ul. Wyszyńskiego- 1,20 km, Kwartał ulic (Al. Solidarności) – 0,114 km	2013	662.730,21	
Gmina Santok		Remonty nawierzchni dróg gruntowych na terenie Gminy Santok.	2012	171 000,00 zł	środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			2013	89 000,00 zł	
Gmina Deszczno	Przebudowa i rozbudowa dróg		2012 - 30 km 2013 - 33, 8 km	790 000 zł 770 310 zł	
Ośno Lubuskie	W 2012 r. wyremontowano 0,9 km dróg		2012	102 900 zł	
	W 2013 r. wyremontowano 0,173 km dróg w ramach realizacji zadania - Remont ulicy Przemysłowej, Kupieckiej		2 013 zł	286 000 zł	
Gmina Ug Nowa Sól	Modernizacja nawierzchni asfaltowej dł. 1100m wartość		2012	252 097,06zł	
	Budowa dróg z płyt ażurowych dł. 1187m wartość		2012	409 371,75zł	
	Budowa dróg z płyt ażurowych dł. 367m wartość		2013	134 003,7zł	
Gmina Pszczew	Remont drogi o dł. 1200 m		2012	206.500,16	
Gmina Bogdaniec	2012 - 3.57 km		2012	320000/317567.55	
	2013 - 2.8 km		2013	310000/126763.26	
Gmina Wymiarki	Rok 2013 - 1183,5 mb		2013	1196462	
Gmina Międzyrzecz	W ramach realizacji zadania prowadzono remonty nawierzchni bitumicznych na terenie gminy, w zależności od potrzeb.		2012-2013	koszt zadania wpisany został w pozycji nr 1 w dziale dotyczącym ochrony powietrza	środki własne/ Gmina Międzyrzecz
	Zadanie realizowane na bieżąco. Podjęte działania polegają na remoncie nawierzchni bitumicznych dróg, które występują na terenie Gminy Międzyrzecz oraz administrowane są przez Zarząd Dróg Powiatowych w Międzyrzeczu.		2012-2013	b.d.	środki własne, Zarząd Dróg Powiatowych w Międzyrzeczu.
Starostwo Międzyrzecz	Bieżący remont nawierzchni bitumicznych na drogach powiatowych na terenie gminy na terenie gminy i miasta Międzyrzecz		2012-2013	b.d.	środki własne ZDP
Starostwo Strzelce Krajeński	Remont nawierzchni drogi poprzez położenie nawierzchni bitumiczno-asfaltowej o grubości minimum 5 cm – droga powiatowa nr 1380F odcinek Strzelce Kraj.- Gardzko.		2012 rok	433.808,00 zł	Budżet powiatu
Starostwo Gorzów Wlkp.	Remont drogi powiatowej nr 1398F na odcinku Ciecierzycze – Borek		2012	922 293 zł	Budżet państwa, Gmina Deszczno
	Remont drogi powiatowej nr 1392F na odcinku od Stanowice – Bogdaniec – Kwiatkowice – Jeniniec Etap II		2012	2 766 749 zł	NPPDL, Gmina Bogdaniec
	Remont drogi dojazdowej do gruntów rolnych na odcinku Czechów – Janczewo, droga nr 1405F		2012	246 340 zł	FOGR, Gmina Santok
	Remont drogi powiatowej nr 1397F w m. Bolemin, polegający na wykonaniu miejscowych nakładek		2012	193 801 zł	Gmina Deszczno
	Remont drogi powiatowej nr 1402F w m. Płomykowo		2012	197 427 zł	Gmina Santok
	Remont drogi powiatowej nr 1405F na odcinku Kłodawa - Łośno - Lipy, polegający na wykonaniu miejscowych nakładek		2012	59 610 zł	Gmina Kłodawa
	Remont drogi powiatowej nr 1410F od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 130 do miejscowości Marwice		2012	1 989 792 zł	EWT, Gmina Lubiszyn
	Remont drogi powiatowej nr 1409F na odcinku Kłodawa – Chwałęcice		2013	1 969 379 zł	NPPDL, Gmina Kłodawa

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			Likwidacja miejsc niebezpiecznych w Powiecie Gorzowskim – remont dróg powiatowych: nr 1394F w m. Chwałowice – Gmina Bogdaniec, nr 1397F w m. Bolemin – Gmina Deszczno oraz nr 1365 w m. Płomykowo – Gmina Santok.”	2013	1 292 308 zł	NPPDL, Gmina Bogdaniec, Gmina Deszczno, Gmina Santok
			Wykonanie nakładki asfaltowej na drodze powiatowej nr 1392F od m. Lubno do drogi wojewódzkiej nr 130	2013	100 000 zł	Gmina Lubiszyn
			Remont drogi powiatowej nr 1393F w miejscowości Jasinieć polegający na wykonaniu miejscowej nakładki	2013	59 655 zł	Gmina Bogdaniec
			Remont bieżący dróg powiatowych na całym terenie Powiatu gorzowskiego polegający na wbudowaniu masy bitumicznej na gorąco z recyklera, w ubytki w drodze (łatanie dziur	2012 - 2013	1.949.938,44	-
		Starostwo Krosno Odrzańskie	Remont dróg powiatowych	2012 (3,147 km) 2013(1,115 km)	1 620 788 17 423	Powiat 1 004 401 Gmina M.Gubin 50 000 NPPDL 296 387 Przedsiębiorca 270 000
H 2.2.	Opracowanie i wdrożenie zasad organizacji ruchu sprzyjających obniżeniu emisji hałasu do środowiska w tym m in. – zastosowanie zmniejszenia prędkości pojazdów wraz z pomiarem prędkości (fotoradary), w miejscach przekroczeń poziomów hałasu, – utworzenie obszarów ograniczonego użytkowania (w przypadku braku innych technicznych możliwości)	KPP w Żaganiu	Policjanci z KPP w Żaganiu w okresie sprawozdawczym nie kierowali żadnego wniosku do zarządcy drogi w zakresie zmiany organizacji ruchu, która powodowałaby obniżenie emisji hałasu			
		gminy Kożuchów	W celu wyeliminowania nadmiernej prędkości samochodów Straż Miejska w Kożuchowie na terenie miasta i gminy kontrolowała prędkość poprzez ustawianie przenośnego radaru do pomiaru prędkości., który został zakupiony w 2010r.	2012-2013		
		Urząd Miejski Nowa Sól	Montaż 2 szt. progów zwalniających		11900	
		Urząd Miejski Nowa Sól	168 km	2012	19500	
		gmina Sława	Zakup fotoradaru INTEGRA KS	2012	44.895,00 brutto	
		Gmina Dąbie	Fotoradary – 2			
		Ośno Lubuskie	W 2012 r. budowa 2 progów spowalniających W 2013 r. Budowa progów spowalniającego	2012 2 013 zł	22 989 zł 9 000 zł	
H 2.3.	Zapobieganie rozprzestrzeniania się hałasu w środowisku w miejscach znacznych przekroczeń poprzez: ✓ budowę ekranów akustycznych,	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze	Budowa ekranów akustycznych na dwóch odcinkach: przy m. Rudno od km: 0+944,70 do km 1+430,00 (dł. 490m) i przy wiadukcie kolejowym od km 4+550,70 do km 4+837,00 (dł.290m) w ramach Budowy obwodnicy Nowej Soli - Etap I	2012 - 2014	15 576 593,65	budżet województwa, LRPO 2007-2013
		Gmina Siedlisko	Utworzonych zostało 3 km pasów zieleni przy głównych trasach komunikacyjnych.			

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ tworzenie pasów zieleni przy głównych trasach komunikacyjnych, ✓ zwiększenie izolacyjności akustycznej budynków., 					
H 2.4.	Ograniczenie hałasu emitowanego przez środki transportu (transport drogowy i szynowy) m.in. poprzez ich modernizację, naprawę trakcji.	Gmina Gorzyca	Wymian okien w Zespole Szkół			
		Gmina Dąbie	Droga krajowa nr 32 – zadanie GDDKiA	36.191,52		
		PKP Zielona Góra	Modernizacja linii 273 km od 129,829 do 153,329, 358 km od 0,568 do 43,197 (obniżenie hałasu)	Rozpoczęcie 2012	125167459,86	Budżet Fundusz Kolejowy
H 2.5.	Tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem: - źródeł hałasu, - przestrzegania zasady strefowania (rozgraniczania terenów o różnicowanej funkcji), - zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów.	Gmina Gorzyca	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie miejscowości Górzycy – 2012 r. Zmiana mpzp - 2013	2012	59.624,25	
				2013	20.295,09	
		Gmina Koźuchów	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Koźuchów w obrębach Stypułów i Cisów Plan uchwalony został uchwałą Nr XXVI/118/12 Rady Miejskiej w Koźuchowie z dnia 29 lutego 2012r. Drugi miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego został opracowany dla części terenu wsi Radwanów w gminie Koźuchów I Plan uchwalony został uchwałą Nr XXXVI/184/12 Rady Miejskiej w Koźuchowie opublikowaną w Dz. U. Woj. Lubuskiego z 2012 roku, poz. 2072 z dnia 8 listopada 2012 r. Tereny objęte planem przeznaczono pod lokalizację elektrowni wiatrowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz uprawy rolne i leśne. Ustalenia planu pozostają nadal aktualne i są zgodne z ustaleniami studium. W planach zostały uwzględnione źródła hałasu, przestrzegania zasad strefowania (rozgraniczania terenów o różnicowanej funkcji), zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów.	2012-20143		
		Gmina Sulechów	Każdorazowo przy opracowywaniu MPZP wszystkie uwagi dot. hałasu, wniesione podczas uzgodnień są uwzględniane. Rozgraniczenie terenów o różnicowanej funkcji jest obligatoryjne.	2012 2013	115.000 zł/ 68.316 zł 130.910 zł/ 110.713 zł	Dochody własne
		Strzelce Krajeńskie	Uchwała Nr XXX/229/12.Rady Miejskiej w Strzelcach Krajeńskich z dnia 27 września 2012 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego przy drodze krajowej nr 22 w miejscowości Długie	2012-2013	b.d.	
	UM Świebodzin	W latach 2012-2013 uchwalono 1 m.p.z.p. (uchwalony Uchwałą nr XXIII/276/2012 Rady Miejskiej w Świebodzinie z dn. 30 sierpnia 2012r. - op. Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 08.10.2012r. poz. 1769) - plan ten zawiera m.in. zapis dotyczący dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku				

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

	Gmina Drezdenko	Tak, zgodnie z obowiązującymi przepisami.			
	gmina Lubsko	- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w obrębie Górzyn, gmina Lubsko obejmującego część południową działki o numerze ewid. 640/1 uchwalony Uchwałą Nr XXXIII/230/13 Rady Miejskiej w Lubsku z dnia 22 kwietnia 2013 r. opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego z dnia 25.04.2013 r. poz. 1166 , - Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu części północnej działki o nr ewid. 640/1 i działki o nr ewid. 565 położonych w obrębie Górzyn, gmina Lubsko uchwalony Uchwałą Nr XXIII/156/12 rady Miejskiej w Lubsku z dnia 27.06.2012 r. – opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego z dnia 25.10.2012 r. poz. 1895			
	Kostrzyń nad Odrą	W planie zapisano iż poziom uciążliwości inwestycji musi spełniać wymagania wynikające z odrębnych przepisów. Ponadto funkcje terenów objętych planem są strefowane.			
	gmina Santok	W latach 2012 – 2013 uchwalono 3 nowe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Zapisy odnośnie rodel hałasu czy też standardów akustycznych uwzględnione były w prognozie oddziaływania na środowisko.	2012 2013	64 000,00 zł 15 200,00 zł	środki własne
	gmina Szprotawa	W 2012 r. uchwalono miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części terenu w obrębach: Szprotawa i Nowa Kopernia – Polkowicki uchwalony uchwałą nr XXVIII/192/2012 z dnia 29 czerwca 2012 r. i opublikowaną w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego z dnia 8 listopada 2012 r. poz. 2110,	2012	Ok. 50.000 zł	
	Gmina Lubniewice	W 2013 r. MPZP Gminy Lubniewice dla terenu położonego w Jarnatowie nr ewid. dz. 133 ustalono dopuszczalny poziom hałasu i drgań jak dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i terenów mieszkaniowo-usługowych.	2012	35 236,00 zł	Gmina Lubniewice
		W 2012 r. MPZP gminy Lubniewice w obrębie Glisno w rejonie jeziora Lubniewsko ustalono dopuszczalny poziom hałasu i drgań jak na terenach rekreacyjno-wypoczynkowych. Zmiana MPZP dla terenu położonego pomiędzy ulicami Leśną i Gorzowską w Lubniewicach z 2013 r. ustalono dopuszczalny poziom hałasu i drgań jak dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Zmiana MPZP z 2013r. terenu w rejonie cmentarza przy ul. Świerczewskiego w Lubniewicach ustalono dopuszczalny poziom hałasu i drgań jak dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.	2013	24 000,00 zł	Gmina Lubniewice
	Ośno Lubuskie	1.Zmiana MPZP Reczynek – występują zapisy dot. zachowania dopuszczalnych poziomów hałasu, rozgraniczanie terenów o różnicowanych funkcjach	2013	1. Koszt: 9 348 zł (budżet gminy)	
		2. MPZP Trześniów m.in. wiatraki- występują zapisy dot. nakazu stosowania standardów akustycznych dla poszczególnych terenów, rozgraniczanie terenów o różnicowanych funkcjach	2012	2. Koszt: 49 446 zł (darowizna)	
		3. MPZP obręb Grabno - występują zapisy dot. ochrony akustycznej dla zabudowy mieszkaniowej leżącej poza granicami planu (plan dot. przeznaczenia terenu pod symbole P/U i U), rozgraniczanie terenów o różnicowanych funkcjach	2012	3. Koszt: 6 400 zł (budżet gminy)	

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

				2013	3. Koszt: 1 600 zł (budżet gminy)	
			4. Zmiana MPZP rejon Radachowskiej - zapisy dot. ochrony akustycznej dla zabudowy mieszkaniowej leżącej poza granicami planu (plan dot. przeznaczenia terenu pod symbole P/U i U), rozgraniczanie terenów o zróżnicowanych funkcjach	2013	4. Koszt: 19 680 zł (budżet gminy)	
		Gmina Babimost	Opracowanie Planu Zagospodarowania Przestrzennego miasta i gminy Babimost	2013	47.970,00	
		Gmina Sulechów	Każdorazowo przy opracowywaniu MPZP wszystkie uwagi dot. hałasu, wniesione podczas uzgodnień są uwzględniane. Rozgraniczenie terenów o zróżnicowanej funkcji jest obligatoryjne.	2012	115.000 zł/ 68.316 zł	Dochody własne
				2013	130.910 zł/ 110.713 zł	
H 2.6.	Kontrola zakładów w przypadku naruszeń zasad przestrzegania emisji hałasu przemysłowego do środowiska oraz zastosowanie środków naprawczych przez zakłady przemysłowe jak ekrany akustyczne, obudowy dźwiękochłonne, tłumiki i inne.	WIOŚ Zielona Góra	W ramach planowych i interwencyjnych kontroli podmiotów korzystających ze środowiska prowadzono kontrole sprawdzające przestrzegania dozwolonej decyzją administracyjną emisji hałasu	Zastosowanie środków zmniejszających emisje hałasu do środowiska leży po stronie podmiotów korzystających ze środowiska Działanie realizowano w latach 2012 i 2013	środki budżetu państwa ogółem 3 733 tys. zł na zadania kontrolne w tym kontrole naruszeń decyzji pozwalających na emisje hałasu	środki budżetu państwa ogółem 3 733 tys. zł na zadania kontrolne
		Zakłady przemysłowe Cargill	Montaż tłumika akustycznego na wylocie z chłodnicy linii granulacji „C”. Przystosowanie nowej linii do istniejących standardów (linia prod. „A” i „B”)	2013	Ok. 15 000	środki własne
		P.P.H.U. "ERMA" Sp. z o.o.	dokonano modernizacji systemu odciągu trocin, w hali przetarcia drewna, w celu zmniejszenia emisji hałasu do środowiska.	20113	35 553zł 89gr	środki własne
H 2.7	Przeprowadzenie edukacji ekologicznej oraz promocja: ✓ komunikacji zbiorowej, ✓ transportu rowerowego, ✓ proekologicznego korzystania z samochodów: Carpooling (jazda z sąsiadem), Eco-Driving (ekologiczny, oszczędny styl jazdy).	Gmina Dąbie	Edukacja szkolna			
		Gmina Babimost	-Telebimy promujące ścieżki rowerowe	2013	197.540,00	(Program Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia, środki własne)
			-Rajd rowerowy		4.380,00	
			-Seminarium nt. ścieżek rowerowych		2.220,00	
			-Zakup rowerów do wypożyczalni		15.500,00	
			-Wydanie broszury informacyjnej z mapą ścieżek rowerowych		31.500,00	
			-Ławki i stojaki rowerowe na trasach ścieżek rowerowych		16.904,00	
			-Tablice informacyjne dot. ścieżek rowerowych		3.000,00	
		Starostwo Międzyrzecz	lekcje geografii i przyrody	ciągła praca	b.d.	środki własne
			lekcje biologii edukacja zbiorowa	październik 2012	b.d.	środki własne

*Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku*

		Działanie realizowane przez I Liceum Ogólnokształcące		r. październik 2013 r.		
		Starostwo Gorzów Wlkp.	Miting rowerowy Dzień Wiosny na rowerach			
		Starostwo Powiat Nowosolski	Polsko niemiecka edukacja regionalna i ekologiczna oraz promocja szlaków rowerowych	2013	56.720,79	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego 85% oraz budżet powiatu nowosolskiego 5% budżet państwa 10%
			Obchody Europejskiego dnia bez samochodu. Rajd rowerowy oraz promocja transportu rowerowego jako środka transportu	2012 2013	8.000,00 10.000,00	Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi (PEM)

Tabela 8 Szczegółowy zakres rzeczowy zadań realizowanych w ramach priorytetu Ochrona przed polami elektromagnetycznymi (PEM)

<i>Działanie</i>	<i>Jednostka realizująca</i>	<i>Charakterystyka działania</i>	<i>Termin realizacji</i>	<i>Koszty poniesione w latach 2012-2013 (PLN)</i>	<i>Źródło finansowania</i>	
Priorytet: OCHRONA PRZED POLAMI ELEKTROMAGNETYCZNYMI (PEM)						
Cel strategiczny (długoterminowy): OCHRONA PRZED NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIEM PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH						
Cel operacyjny (krótkoterminowy): PEM 1. Utrzymanie poziomów promieniowania elektromagnetycznego poniżej wartości dopuszczalnych						
PEM 1.	Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych na terenie województwa	Gmina Międzyrzecz	Prowadzenie cyklicznych badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku	Zadanie ciągłe	B.d.	Dofinansowane ze środków zewnętrznych funduszy celowych
		WIOŚ Zielona Góra	Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych na terenie województwa lubuskiego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Programem Państwowego Monitoringu Środowiska (PPMS) na obszarze województwa lubuskiego na lata 2010 -2012 i lata 2013 - 2015	Działanie realizowano w latach 2012 i 2013	Środki budżetu państwa i dotacja celowa WFOŚiGW ogółem 7 144 tys. na monitoring środowiska: w tym monitoring pól elektromagnetycznych	Budżet państwa i dotacja WFOŚiGW
PEM 2.	Preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Gmina Międzyrzecz	Wprowadzenie do mpzp zapisów dot. pól elektromagnetycznych	2012-2015	B.d.	Budżet gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji.

Odnawialne źródła energii (OZE)

Tabela 9 Szczegółowy zakres rzeczowy zadań realizowanych w ramach priorytetu Odnawialne źródła energii (OZE)

Działanie		Jednostka realizująca	Charakterystyka działania	Okres realizacji	Koszty poniesione w latach 2012-2013 (PLN)	Źródło finansowania
Priorytet: ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII (OZE)						
Cel strategiczny (długoterminowy): OGRANICZANIE ZUŻYCIA ENERGII ORAZ ZWIĘKSZENIE WYKORZYSTANIA ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII						
Cel operacyjny (krótkoterminowy): OZE1. Zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii						
OZE 1.1.	Wdrażanie projektów z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii	UG Babimost	Dotacja na zakup i montaż urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii, tj. kolektorów słonecznych	2012	12.500,00	budżet gminy
		UG Trzebiechów	Budowa 2 wiatraków w m. Głuchów	2013	3.000,00	budżet gminy
				Wydana została decyzja lokalizacyjna. 2012	zadania ciągłe gminy	budżet gminy
		Budowa 1 wiatraka w m. Głuchów oraz Fotowoltaniki	Wydana została decyzja lokalizacyjna 2013			
Ferma Trzody Chlewnej, Gospodarstwo Rolne Kargowa- Klępsk wł. Ryszard Maj 64-200 Wolsztyn	Budowa biogazowni rolniczej o mocy 1,0 MW w Krępsku. Paliwem są bioodpady z produkcji rolnej(kiszonka, kukurydza, gnojowica, pomiot kurzy wysłodki buraczane, słoma). Produkowany biogaz wykorzystywany jest jako paliwo do agregatu produkującego energię elektryczną.	2012	18 216, 462	Środki własne, kredyt inwestycyjny, dofinansowanie z programu 9.4-Program operacyjny infrastruktura i środowisko.		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji

Przeciwdziałanie powstawaniu awarii przemysłowych (PAP)

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Tabela 10 Szczegółowy zakres rzeczowy zadań realizowanych w ramach priorytetu Przeciwdziałanie powstawaniu awarii przemysłowych (PAP)

Działanie		Jednostka realizująca	Charakterystyka działania	Okres realizacji	Koszty poniesione w latach 2012-2013 (PLN)	Źródło finansowania
Priorytet: PRZECIWDZIAŁANIE POWSTAWANIU AWARII PRZEMYSŁOWYCH (PAP)						
Cel strategiczny (długoterminowy): OGRANICZENIE RYZYKA WYSTĄPIENIA POWAŻNYCH AWARII PRZEMYSŁOWYCH ORAZ MINIMALIZACJA ICH SKUTKÓW						
Cel operacyjny (krótkoterminowy): Minimalizacja ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych i w wyniku transportu						
PAP. 1.1.	Opracowanie raportów o bezpieczeństwie w zakładach o dużym ryzyku na terenie województwa, które nie posiadają takich dokumentów. Raport powinien być zatwierdzony przez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej	Komendant Wojewódzki PSP	Zatwierdzenie Raportu o bezpieczeństwie dla Kopalni Ropy Naftowej i Gazu w Lubiatowie.	2012,2013 (corocznie)	Zadanie ciągłe	środki własne z budżetu państwa
		Rozlewnia Gazu Płynnego Orlen Gaz Sp. z o.o. w Krośnie Odrzańskim.	Aktualizacja zgłoszenia , dotycząca zmiany oznaczenia prowadzącego instalację, zmiany składu zarządu, zmiany nr telefonów oraz faxu.	2012	b.d.	środki własne
		Firma Baza Paliw P.W. Apexim AB Adam Baranowski w Mirostowicach Dolnych	Aktualizacja zgłoszenia, zmiana dotyczyła jedynie wskazania innej osoby zarządzającej zakładem	2012	b.d.	środki własne
		Rozlewnia Gazu Płynnego Orlen Gaz Sp. z o.o. w Krośnie Odrzańskim	.Aktualizacja zgłoszenia dotyczyła: rozbudowy zakładu o trzy nowe zbiorniki gazu 2 x 200 m ³ , 1 x 95m ³ , rozbudowy zakładu o nowe stanowisko przeładunku auto-cystem i przebudowy sieci przeciwpożarowej na terenie zakładu	2013	b. d.	środki własne
PAP 1.2.	Prowadzenie i weryfikacja elektronicznej bazy danych, w zakresie zakładów mogących powodować poważną awarię	WIOŚ Zielona Góra	Prowadzenie i weryfikacja elektronicznej bazy danych	2012 i 2013.	ogółem 3 733 tys. zł na działania kontrolne imonitoring	Środki budżetu państwa
PAP 1.3.	Prowadzenie monitoringu na obszarach zagrożonych ryzykiem wystąpienia poważnych awarii oraz rejestru poważnych awarii	WIOŚ Zielona Góra	Prowadzenie monitoringu na obszarach zagrożonych ryzykiem wystąpienia poważnych awarii oraz rejestru poważnych awarii	Nie zrealizowany, Niezgodny z kompetencjami WIOŚ.		
PAP. 1.4.	Wygezekwowanie od wszystkich zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii, opracowania i wdrożenia systemów bezpieczeństwa gwarantujących ochronę ludzi i środowiska	WIOŚ Zielona Góra	Prowadzony na bieżąco jako zadanie ciągłe	2012 i 2013		
PAP. 1.5.	Wyznaczenie optymalnych tras dla pojazdów przewożących materiały niebezpieczne, z ominięciem centrów miast, stref ochronnych ujęć wody pitnej oraz wyznaczeniem (budową) miejsc postojowych	Wojewoda ,Zarząd Województwa, Zarządy Miast i Gmin, GDDiK	Termin realizacji do 2015r., brak danych z ankietyzacji	Brak danych	b.d.	b.d.

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

PAP. 1.6.	Prowadzenie systematycznych kontroli oraz nadzoru nad transportem materiałów niebezpiecznych	PSP	3 kontrole pojazdów pod względem zawartości ładunku i przestrzegania przepisów ADR. Brak danych z ankietyzacji pozostałych jednostek realizacyjnych.	2012 i 2013	b.d.	Środki własne z budżetu państwa
		KPP Żagań	Zadanie ciągłe			
Cel operacyjny (krótkoterminowy): PAP2. Minimalizacja skutków wystąpienia poważnych awarii						
PAP. 2.1.	Opracowanie Zewnętrznego Planu Operacyjno-Ratowniczego dla terenu narażonego na skutki awarii przemysłowej położonego poza zakładem o dużym ryzyku, na podstawie informacji złożonych przez prowadzących zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej	Komendant Wojewódzki PSP	Opracowanie Wojewódzkiego Planu Ratowniczego i Zewnętrznego Planu Operacyjnego	2012 i 2013	b.d.	Środki własne z budżetu państwa
PAP. 2.2.	Opracowanie i wdrożenie systemu ratowniczo-gaśniczego dla województwa	KW PSP, KP PSP, OSP	Lekki samochód ratowniczo-techniczny	Zrealizowano	516 240,00	Środki KG PSP
			Zakup sprzętu tj. Kompresor, multitestster i urządzenia do konserwacji, kontroli i legalizacji aparatów powietrznych.	IV kw. 2013	86 842,32	Fundusz wsparcia PSP 46 842,32 WFOŚ i GW w Zielonej Górze 40 000,00
			„Wsparcie techniczne ratownictwa ekologicznego i chemicznego” – zakupiono lekki samochód specjalnego rozpoznania chemicznego z wyposażeniem.	2012	712 681,00	POiŚ
			„Zakupy sprzętu do szybkiej oceny ryzyka w przypadku wystąpienia poważnej awarii, organizacja systemu monitoringu dynamicznego przeciwdziałania poważnym awariom, w tym organizacja systemu i sieci teleinformatycznych.”	2012	10 000,00	POiŚ
			Zakupiono 1 lekki samochód rozpoznawczo ratowniczy SLRr (4x2) Wyposażony między innymi w sprzęt ochrony dróg oddechowych – 4 kpl. wraz z ubraniami ochronnymi przeciwochłapaniowymi).	2012	136 000,00	WFOŚiGW
			Zakup przyczepy ciężarowej 2 szt. (transportowe) o ładowność – 6500 kg.	2012	167 000,00	Rezerwa celowa budżetu państwa
			Zakup łodzi ratowniczej LANDCAT 730 typu katamaran	2013	333 000,00	Rezerwa celowa budżetu państwa
			Zakup sprężarki do napełniania butli do aparatów ochrony dróg oddechowych.	2013	60 000,00	WFOŚiGW
			Modernizacja komory dymowej	2013	60 000,00	WFOŚiGW
			Wsparcie techniczne ratownictwa ekologicznego i chemicznego” – w ramach projektu zakupiono: 1 ciężki samochód ratowniczo-gaśniczy z kompletnym wyposażeniem; 1 średni samochód ratowniczo-gaśniczy z kompletnym wyposażeniem; 1 samochód gaśniczy-ciągnik siodłowy z naczepą cysterną do	2013	2 759 076,00	POiŚ

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			przewozu wody.			
PAP 2.3.	Doposażenie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego	KW PSP, KP PSP, OSP	Usprawnienie ratownictwa na drogach – etap II” - w ramach realizacji projektu zakupiono 2 ciężkie i 1 średni zestaw hydraulicznych narzędzi ratowniczych.	2013	203 389,00	POIS
			Usprawnienie ratownictwa na drogach – etap III” - w ramach projektu zakupiono: 1 średni samochodów ratownictwa technicznego wraz z wyposażeniem, 1 lekki samochodów ratownictwa technicznego z modulem gaśniczym.	2013	1 650 564,00	POIS
			Pompa perystaltyczna T30 ELRO	2012	12 367,00	KG PSP-środki finansowe firm ubezpieczeniowych
			Średni samochód ratowniczo-gaśniczy z funkcją ograniczania stref skażeń chemicznych Mercedes Atego	2013	597 996,00	WFOŚiGW Zielona Góra, Miasta Zielona Góra, KG PSP- środki finansowe firm ubezpieczeniowych PSP Zielona Góra
PAP. 2.4.	Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku	Sprawca awarii, KW PSP, KP PSP, OSP	Zadanie ciągłe	2012 i 2013	Koszt sprawcy awarii	Środki własne z budżetu państwa
PAP. 2.5.	Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego	Starostwa	Zadanie ciągłe	2012 i 2013	Środki własne z budżetu państwa , koszt sprawcy	Środki własne z budżetu państwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Kopaliny (K)

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Tabela 11 Szczegółowy zakres rzeczowy zadań realizowanych w ramach priorytetu Kopaliny (K)

Działanie		Jednostka realizująca	Charakterystyka działania	Okres realizacji	Koszty poniesione w latach 2012-2013 (PLN)	Źródło finansowania
Priorytet: KOPALINY (K)						
Cel strategiczny (długoterminowy): ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA ZASOBAMI NATURALNYMI						
Cel operacyjny (krótkoterminowy): K.1. Minimalizacja strat w eksploatowanych złożach oraz ochrona środowiska przed negatywnym oddziaływaniem przemysłu wydobywczego						
K 1.1.	Wykorzystanie nowoczesnych technik poszukiwawczych i wydobywczych	WUG	W okresie sprawozdawczym nie inicjowano spraw dotyczących wyłącznie woj. lubuskiego. U uruchomiony został strategiczny projekt badawczy pn. Poprawa bezpieczeństwa pracy w kopalniach”.	2012-2013	b. d.	środki własne- budżet państwa
		Kopalnie (dane pozyskane z OUG).	Wiercenia głębokie, w których stosowane są nowoczesne techniki: Otwór- Sosna 1 ,gm. Bytnica – inwestor Energia Torzym, Otwór - Żelechów SL-1, gm. Bytnica - inwestor Liesa Energy, Otwór- Czesław SL, Gm. Otyń- inwestor Liesa Energy.	2012	b.d.	środki własne
			Otwór- Mozów C-1,Gm.Sulechów – inwestor Mozów Copper, Otwór – Nowa Sól C-1,Gm.Śława – inwestor Zielona Góra Copper, Otwór- Ownice 1, Gm. Słońsk – inwestor PGNiG	2013	b.d.	środki własne
K 1.2.	Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin	Starostwa	Prowadzenie postępowania w sprawie naliczania podwyższonej opłaty eksploatacyjnej w przypadku prowadzenia działalności bez wymaganej koncesji.	zadanie ciągle	b.d.	środki własne -budżet państwa
		Starosta Międzyrzecki	Zlecenie ekspertyzy ilości i rodzaju nielegalnie wydobytej kopaliny.	2012 zadanie ciągle	2.000	środki własne -budżet państwa
		Starosta Strzelecko-Krajeński	Decyzja Starosty Strzelecko – Drezdeneckiego z dnia 4 marca 2013 r., znak: GP.6562.1.2012.EW ustalająca panu Jerzemu Koszykowi prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą Zakład Produkcyjno-Usługowy Jerzy Koszyk, Górki Noteckie opłatę podwyższoną za wydobywanie kopaliny bez wymaganej prawem koncesji na terenie działki nr 88/3 w miejscowości Zwierzyn.	zadanie ciągle	----	środki własne -budżet państwa
		UG Pszczew	Kontrole inspekcyjne na działkach eksploatacyjnych.	zadanie ciągle	-	środki własne
		OUG w Poznaniu	W przypadku stwierdzenia wykonywania działalności bez wymaganej koncesji , nakazywane było w drodze decyzji administracyjnej wstrzymanie działalności. W latach 2012-2013 stwierdzono 13 nielegalnych eksploatacji.	zadanie ciągle	b.d.	środki własne
K 1.3.	Współdziałanie organów administracji publicznej w tworzeniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem kopalin...	Starostwa	Opiniowanie studiów i planów w zakresie swoich kompetencji odnośnie ochrony złóż kopalin.	zadanie ciągle	b. d.	środki własne
		Urzędy Miast i Gmin	Uwzględnienie kopaliny i ochrony kopaliny w tworzonych studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.	zadanie ciągle	b. d.	środki własne
		OUG w Poznaniu	Opiniowanie SU i KZ – 8 Uzgodnienia MPZP - 12	2012	b.d.	środki własne- budżet państwa
Opiniowanie SUi KZ – 14 Uzgodnienia MPZP – 4	2013					
K 1.4.	Wykorzystanie nowoczesnych technik poszukiwawczych i wydobywczych	Starostwa	Opiniowanie studium i planu w zakresie złóż kopaliny	zadanie ciągle	b. d.	środki własne
		Urzędy Miast i Gmin	Złoża kopaliny i ich ochrona uwzględniana jest w tworzonych dokumentach. Działanie wykonane w ramach bieżącej działalności.	zadanie ciągle	b. d.	środki własne

Degradacja powierzchni ziemi i gleb (GL)

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Tabela 12 Szczegółowy zakres rzeczowy zadań realizowanych w ramach priorytetu Degradacja powierzchni ziemi i gleb (GL)

Działanie		Jednostka realizująca	Charakterystyka działania	Okres realizacji	Koszty poniesione w latach 2012-2013 (PLN)	Źródło finansowania
Priorytet: DEGRADACJA POWIERZCHNI ZIEMI I GLEB (GL)						
Cel strategiczny (długoterminowy): OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI PRZED NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIEM ORAZ REKULTYWACJA TERENÓW ZDEGRADOWANYCH						
Cel operacyjny (krótkoterminowy): GL1. Zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju						
GL 1.1.	Rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego	Wojewoda, samorządy terytorialne, i podległe im jednostki, ARiMR, podmioty gospodarcze	UG. Babimost - Plakaty informacyjno-edukacyjne, UG .Santok - w ramach działań organizowano wspólnie z ODR szkolenia dla rolników w zakresie dobrych praktyk rolnych, UG Stare Kurowo- 3 szkolenia dla rolników prowadzone przez Ośrodek Doradztwa Rolniczego w zakresie dobrych praktyk rolniczych, UG Kozuchów- szkolenia rolników organizowane przez LDOR Kalsk. LODR Kalsk - szkolenia z produkcji: -ogrodniczej i sadowniczej obejmujące zagadnienia stosowania nowoczesnych technologii uprawy nawożenia i ochrony roślin, oraz pozyskiwania produktów wysokiej jakości -roślinnej obejmującej zagadnienia stosowania nowoczesnych technologii uprawy nawożenia i ochrony roślin, oraz pozyskiwania produktów wysokiej jakości -roślin obejmujące zagadnienia stosowania nowoczesnych technologii uprawy nawożenia i ochrony roślin – oraz pozyskiwania produktów wysokiej jakości z uwzględnieniem rach. ekonom. oraz integrowanej ochrony roślin -Szkolenie „Ekologia i ochrona środowiska w tym Dobra Kultura Rolna i programy rolno środowiskowe oraz zasady prowadzenia gospodarstw ekologicznych zgodnie z przepisami UE”, - szkolenie „Zintegrowane metody stosowania środków ochrony roślin”. - Przygotowanie gleby pod nasadzenia winorośli, -„Promocja dobrych praktyk i rezultatów PROW 2007-2013 wśród kadry ODR woj. dolnośląskie i lubuskie” - Najlepsze praktyki rolnicze ograniczające skażenie wód składnikami nawozowymi, -Wpływ nawożenia dogłębnego na rozwój i planowanie roślin - Wpływ nawożenia dogłębnego oraz dokarmiania dolistnego na rozwój i planowanie roślin.	2012-2013	w ramach bieżącej działalności/ b.d.	b.d.
GL 1.2.	Zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, ARiMR, podmioty gospodarcze	Brak danych z ankietyzacji	2012-2013	w ramach bieżącej działalności/ b.d.	b.d.
GL	Tworzenie nowych gospodarstw	WODR, ODR,	Brak danych z ankietyzacji.	2012-2013	100 / b.d.	b.d.

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

1.3	ekologicznych i agroturystycznych	ARiMR, właściciele gospodarstw rolnych.	Ilość nowych gospodarstw pozyskana z I JHARS, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.			
GL 2.1.	Rozpoznanie obszarów zanieczyszczonych i zdegradowanych	Wojewoda, samorządy terytorialne, i podległe im jednostki, ARiMR, podmioty gospodarcze	Starosta Żarski przesłał informację o zobowiązaniu podmiotów mogących zanieczyszczyć ziemię i wody podziemne produktami ropopochodnymi do prowadzenia monitoringu lokalnego.	2012-2013	w ramach bieżącej działalności/ b.d.	b.d
Cel operacyjny (krótkoterminowy): GL2. Inwentaryzacja i rekultywacja gleb zdewastowanych i zdegradowanych						
GL. 2.2.	Rekultywacja terenów uznanych za zdegradowane	samorządy terytorialne, i podległe im jednostki, ARiMR, podmioty gospodarcze	Starosta Strzelecko – Krajeński wydał w 2013r , 3 decyzje administracyjne w sprawie uznania rekultywacji gruntów. - Decyzja Starosty Strzelecko – Drezdeneckiego w sprawie uznania rekultywacji gruntów będących własnością Skarbu Państwa: w zarządzie PGL Lasy Państwowe Nadleśnictwo Karwin o powierzchni 4,3782 ha, 9 obręb Lubiatów, gmina Drezdenko (oddział leśny 297, 298, 299, 287, 264, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243 Karwin), 920/1, 922/1, 921/1, 279/3, 280/3, obręb Gościm, gmina Drezdenko (oddział leśny 249, 250, 251, 279, 280 Rapin) oraz w zarządzie PGL Lasy Państwowe Nadleśnictwo Międzychód o powierzchni 0,1420 ha, stanowiących części działek ewidencyjnych 5/3, 5/5 obręb Lubiatów, gmina Drezdenko (oddział leśny 5 Krobielewko), przeprowadzoną przez Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. Oddział w Zielonej Górze, ul. Boh. Westerplatte 15, 65-034 Zielona Góra za zakończoną w kierunku leśnym. - Decyzja Starosty Strzelecko – Drezdeneckiego sprawie uznania rekultywacji gruntów będących własnością Skarbu Państwa: w zarządzie PGL Lasy Państwowe Nadleśnictwo Karwin o powierzchni 1,6024 ha w oddziałach leśnych 164, 189, 221, 248, 249, 250, 251, 252, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 296, 287, 264, stanowiących części działek ewid. obręb Grotów, gmina Drezdenko (terenu czasowo zajętego na realizację zadania: "Zagospodarowanie złóż ropy naftowej i gazu Lubiatów-Międzychód-Grotów" przeprowadzoną przez Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. Oddział w Zielonej Górze, ul. Boh. Westerplatte 15, 65-034 Zielona Góra za zakończoną w kierunku leśnym. -Decyzja Starosty Strzelecko – Drezdeneckiego sprawie uznania rekultywacji gruntów działki nr 587/2, obręb Stare Kurowo o powierzchni 5,75 ha, wchodzących w skład terenów poeksploatacyjnych złoża piasków kwarcowych „Stare Kurowo” za zakończoną. Grunty zostały zrehabilitowane w kierunku leśnym. <i>Podmiot ,który przeprowadził rekultywację:</i> Xella Polska Sp. z o.o., ul. Pilchowicka 9/11, 02-175 Warszawa	2012-2013	100/ bd	b.d
GL 2.3.	Rozwój systemu identyfikacji monitoringu terenów zdegradowanych, w tym: –prowadzenie monitoringu azotu w glebie, -prowadzenie monitoringu siarki siarczanowej i ogólnej w glebie	Okręgowe Stacje Chemiczno – Rolnicze.	Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Gorzowie Wlkp. prowadzi monitoring azotu mineralnego w glebie. Próbkę glebowe do monitoringu pobierane są w stałych punktach, w okresach: wczesnowiosennym i wczesnojesiennym. Na terenie województwa lubuskiego znajduje się 121 takich punktów. W roku 2011 zakończono prowadzenie monitoringu siarki w glebie	2012-2013	1200/bd.	b.d.

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Cel operacyjny (krótkoterminowy): GL3. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem rolnictwa i innych rodzajów działalności gospodarczej						
GL. 3.1.	Promocja rolnictwa ekologicznego i integrowanego poprzez szkolenia rolników (zgodnych z wymogami ochrony środowiska i przyrody)	WODR	LODR Kalsk szkolenia: - Żywność ekologiczna jako pożądany produkt spożywczy – aspekt jakościowy i zdrowotny, - Wparcie dla producentów ekologicznych w ramach PROW na lata 2007-2013, - Ekologia i ochrona środowiska w tym Dobra Kultura Rolna i programy rolno środowiskowe oraz zasady prowadzenia gospodarstw ekologicznych zgodnie z przepisami UE, - Szkolenia z produkcji roślinnej obejmującej zagadnienia stosowania nowoczesnych technologii uprawy nawożenia i ochrony roślin, oraz pozyskiwania produktów wysokiej jakości, - Seminarium wojewódzkie „Rolnictwo ekologiczne w świetle przepisów prawa”, - Konkurs na najlepsze gospodarstwo ekologiczne, - Konferencja "Rolnictwo ekologiczne na terenach przygranicza" - Wyjazd studyjny – Przetwórstwo ekologicznych surowców rolniczych we własnym gospodarstwie, Gm. Lubiszyn- Konferencja ekologiczna dla rolników w Stanowicach.	2012-2013	5000/ b.d.	b.d
GL. 3.2.	Zapobieganie zanieczyszczenia gleb, zwłaszcza środkami ochrony roślin i metalami ciężkimi	Zarząd Województwa, WODR, właściciele gospodarstw rolnych, podmioty gospodarcze	LODR- Zintegrowane metody stosowania środków ochrony roślin, - Szkolenie z produkcji roślin obejmujące zagadnienia stosowania nowoczesnych technologii uprawy nawożenia i ochrony roślin – oraz pozyskiwania produktów wysokiej jakości z uwzględnieniem rach. ekonom. oraz integrowanej ochrony roślin, - Szkolenia z produkcji ogrodniczej i sadowniczej obejmujące zagadnienia stosowania nowoczesnych technologii uprawy nawożenia i ochrony roślin, oraz pozyskiwania produktów wysokiej jakości, Gm. Kożuchów - Szkolenia dla rolników z terenu miasta i gminy prowadzone są przez Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku. Na szkoleniach rolnicy zapoznawani są z stosowaniem środków ochrony roślin z uwzględnieniem zasad integrowanej ochrony. Gmina Kożuchów dla rolników organizuje wyjazdy na targi rolnicze, które organizowane są przez Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalski. Na targach rolnicy zapoznają się z nowymi środkami ochrony roślin, zwiedzają wystawy zwierząt hodowlanych, roślin i zbóż, sprzętu rolniczego, Gm. Pszczew- Szkolenia prowadzone przez LODR	2012-2013	12 000/b.d.	b.d
GL. 3.3.	Ochrona gleb przed erozją i zakwaszeniem, ograniczanie zjawisk nadmiernej eksploatacji i zanieczyszczenia gleb również w innych sektorach gospodarki	Zarząd Województwa, WODR, właściciele gospodarstw rolnych, podmioty gospodarcze	Brak danych z ankietyzacji.	2012-2013	12000/b.d.	b.d
GL. 3.4.	Ochrona gleb przed zakwaszeniem oraz działania zmierzające do odkwaszenia gleb	WODR, ARiMR, właściciele i dzierżawcy gruntów rolnych	Brak danych z ankietyzacji.	2012-2013	8000/b.d.	b.d

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet.

Współpraca transgraniczna (WT)

Tabela 13 Szczegółowy zakres rzeczowy zadań realizowanych w ramach priorytetu Współpraca transgraniczna (WT)

Działanie		Jednostka realizująca	Charakterystyka działania	Okres realizacji	Koszty poniesione w latach 2012-2013 (PLN)	Źródło finansowania
Priorytet: WSPÓLPRACA TRANSGRANICZNA (WT)						
Cel strategiczny (długoterminowy): PROWADZENIE WSPÓLNYCH, TRANSGRANICZNYCH DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA I OCHRONĄ PRZECIWPOWODZIOWĄ						
Cel operacyjny (krótkoterminowy): WT1. Realizacja działań z zakresu ochrony środowiska i ochrony przeciwpowodziowej w ramach podpisanych umów o współpracy transgranicznej						
WT 1.1.	Organizowanie lub udział w spotkaniach dotyczących transgranicznej ochrony środowiska	UG Witnica	W ramach realizowanego projektu Budowy Centrum Ratownictwa w Witnicy ze środków EWT organizowany jest cykl spotkań/szkoleń służb ratowniczych Polski i Niemiec, na temat wspólnych działań w razie wystąpienia powodzi i innych klęsk.	2012	10 000 zł	budżet, środki EWT
				2013	10 000 zł	budżet, środki EWT
		WIOŚ	Narada grupy roboczej W-2 Ochrona wód	2-4.04.2012 r. w Sulęcinie	b.d	b.d
			Narada Grupy Ekspertów ds. Zapewnienia Jakości Analiz	23.10.2012 r. we Frankfurcie nad Odrą	b.d	b.d
			Posiedzenie Polsko-Niemieckiej Grupy ds. Współpracy sąsiedzkiej w dziedzinie ochrony środowiska	24-25.10.2012 r. w Szczecinie	b.d	b.d
			Posiedzenie Polsko-Niemieckiej Grupy ds. Współpracy sąsiedzkiej w dziedzinie ochrony środowiska	6-7.09.2012 r. w Warszawie.	b.d	b.d
			Kontynuacja współpracy z Europejską Agencją Ochrony Środowiska – przekazywanie danych jakości wód powierzchniowych na stanowiskach włączonych do sieci EIONET Waters.	2012	b.d	b.d
			Wizyta pracownika Ministerstwa Środowiska, Zdrowia i Ochrony Konsumentów z Niemiec, który zapoznał się z pracą WIOŚ, uczestniczył w akcji kontrolnej transgranicznego przemieszczania odpadów i poznawał kilka zakładów przetwarzające odpady.	15-26.10.2012 r.	b.d	b.d
			Uczestnictwo w Polsko-Niemieckiej konferencji „Energetyka przygraniczna Polski i Niemiec-doświadczenia perspektywy.”	16.11.2012 r.	b.d	b.d
Wizyta szwajcarskich leśników z Departamentu Leśnictwa kantonu Le Vaud i Valais.	23.04.2012 r.	b.d	b.d			
WT 1.2.	Opracowanie dokumentów dotyczących współpracy transgranicznej w zakresie ochrony środowiska i ochrony przeciwpowodziowej.	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet.

Edukacja ekologiczna (EE)

Tabela 14 Szczegółowy zakres rzeczowy zadań realizowanych w ramach priorytetu Edukacja ekologiczna (EE)

	Działanie	Jednostka realizująca	Charakterystyka działania	Okres realizacji	Koszty poniesione w latach 2012-2013 [tys. zł]	Źródło finansowania
Priorytet: EDUKACJA EKOLOGICZNA (EE)						
Cel strategiczny (długoterminowy): PROPAGOWANIE WŁAŚCIWYCH ZACHOWAŃ I POSTAW DOTYCZĄCYCH ŚRODOWISKA NATURALNEGO						
Cel operacyjny (krótkoterminowy): EE 1. Promowanie właściwych zachowań w zakresie ochrony środowiska, zwłaszcza zanieczyszczeń wody i gospodarki odpadami oraz ochrony powietrza						
EE 1.1.	Prowadzenie działań podnoszących wiedzę z zakresu właściwej gospodarki odpadami (np. szkolenia, konferencje, kampanie) <u>Działanie połączone z działaniem GO 1.1.</u>	Urząd Marszałkowski	Przygotowanie, produkcja i emisja programu oraz reportażu, spotu i singla w radio na potrzeby kampanii edukacyjnej wynikającej z zapisu ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach (Dz. U. z 2009 r. Nr 79, poz. 666)	2012-2013	44,85	Środki Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego
		Starostwo Gorzów Wielkopolski	Lekcja biologii w klasach I LO, Technikom i ZSZ (zgodnie z planem lekcji)	2012-2013	-	-
		Starostwo Międzyrzecz - realizowane przez Dom Pomocy Społecznej Skwierzyna	Projekt „Niewidzialna ręka”- między innymi kształtowanie właściwych postaw dotyczących świadomości ekologicznej i ochrony środowiska naturalnego	2013	5,00	Środki Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego
		Starostwo Międzyrzecz - realizowane przez Zespół Szkół Budowlanych	Na zajęciach biologii, geografii, godzinach wychowawczych.	2012-2013	b.d.	środki własne
		Starostwo Międzyrzecz - realizowane przez I LO	Edukacja zbiorcza na lekcji biologii – lekcje przyrody i geografii	2012-2013	b.d.	środki własne
		Starostwo Międzyrzecz - realizowane przez Starostę i Federację Zielonych GAJA	Seminarium pt. „Prawidłowe gospodarowanie i bezpieczne usuwanie wyrobów zawierających azbest”	2012-2013	b.d.	środki unijne
		Gm. Czerwieńsk	Do 31 lipca 2014 roku była członkiem Zielonogórskiego Związku Gmin. Wcześniej i po tym czasie gmina prowadzi edukację ekologiczną głównie poprzez ogłoszenia na słupach ogłoszeniowych i tablicach ogłoszeniowych w każdej miejscowości, poprzez stronę internetową gminy, i miesięcznik U NAS.	2012-2013	-	
		Gm. Babimost	-Kampania informacyjno-edukacyjna na temat nowego systemu gospodarowania odpadami -Rozprowadzenie wśród mieszkańców poradników na temat azbestu	2012-2013	0,00	-
EE 1.2.	Propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody oraz wpływu nieprawidłowej gospodarki ściekowej w domostwach i gospodarstwach rolnych na jakość wód (np. spotkania, prelekcje, szkolenia)	Starostwo Nowosolskie	Dofinansowanie programu edukacyjnego realizowanego przez Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej	2012-2013	0,80	Środki własne
		Starostwo Międzyrzecz - realizowane przez I LO	lekcje biologii koła biologicznego obejmująca: edukację zbiorową oraz lekcję geografii i przyrody	2012-2013	b.d.	środki własne
		Starostwo Międzyrzecz - realizowane przez Starostę i Federację Zielonych GAJA	Szkolenie: „Wpływ fosforanów na eutrofizację zbiorników wodnych” Wystawy banerowe: „Formy ochrony przyrody” oraz „Gospodarka odpadami”	2012-2013	b.d.	środki unijne
		Starostwo Gorzów Wlkp.	Zorganizowanie Olimpiady Ekologicznej - eliminacje szkolne	-	-	-

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		Gm. Lubiszyn	Coroczne sprawozdanie ZUK w zakresie gospodarki wodą i ściekami (artykuły w miejscowej gazecie)	2012-2013	-	-
		Gm. Lubsko	Przy realizacji projektu pn. Zapewnienie prawidłowej gospodarki ściekowej na terenie miasta i gminy Lubsko realizowane są działania promocyjne, nakierowanie na podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie prowadzenia prawidłowej gospodarki ściekowej.	-	-	-
		Gm. Pszczew	Cykl spotkań przed wybudowaniem przydomowych oczyszczalni ścieków	-	-	-
EE 1.3.	Organizowanie szkoleń dla rolników z zakresu właściwego nawożenia, promocji rolnictwa ekologicznego, stosowania dobrych praktyk	LODR w Kalsku	„Promocja dobrych praktyk i rezultatów PROW 2007-2013 wśród kadry ODR woj. dolnośląskie i lubuskie”	2012	18,79	Umowa z Dolnośląskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego we Wrocławiu Środki własne, KSOW, SGS Warszawa
			Najlepsze praktyki rolnicze ograniczające skażenie wód składnikami nawozowymi	2012		
			Szkolenie z produkcji roślinnej obejmujące zagadnienia stosowania nowoczesnych technologii uprawy nawożenia i ochrony roślin, oraz pozyskiwania produktów wysokiej jakości	2012 Małyszyn		
			Żywność ekologiczna jako pożądaný produkt spożywczy – aspekt jakościowy i zdrowotny	2012		
			Zintegrowane metody stosowania środków ochrony roślin	2012		
			Wyjazd studyjny – Przetwórstwo ekologicznych surowców rolniczych we własnym gospodarstwie	2013		
			Wpływ nawożenia dogłębnego na rozwój i planowanie roślin	2013		
			Przygotowanie gleby pod nasadzenia winorośli	2013		
			Wparcie dla producentów ekologicznych w ramach PROW na lata 2007-2013	2013		
			Wpływ nawożenia dogłębnego oraz dokarmiania dolistnego na rozwój i planowanie roślin.	2013		
			Szkolenie z produkcji roślin obejmujące zagadnienia stosowania nowoczesnych technologii uprawy nawożenia i ochrony roślin – oraz pozyskiwania produktów wysokiej jakości z uwzględnieniem rach. ekonom. oraz integrowanej ochrony roślin	2013		
			Ekologia i ochrona środowiska w tym Dobra Kultura Rolna i programy rolno środowiskowe oraz zasady prowadzenia gospodarstw ekologicznych zgodnie z przepisami UE	2013		
			Szkolenia z produkcji ogrodniczej i sadowniczej obejmujące zagadnienia stosowania nowoczesnych technologii uprawy nawożenia i ochrony roślin, oraz pozyskiwania produktów wysokiej jakości	2013		
			Szkolenia z produkcji roślinnej obejmującej zagadnienia stosowania nowoczesnych technologii uprawy nawożenia i ochrony roślin, oraz pozyskiwania produktów wysokiej jakości	2013		
			Konferencja "Rolnictwo ekologiczne na terenach przygranicza"	2012		
			Konkurs na najlepsze gospodarstwo ekologiczne	2012		
			Seminarium wojewódzkie „Rolnictwo ekologiczne w świetle przepisów prawa”	2013		
			Konkurs na najlepsze gospodarstwo ekologiczne	2013		
			Gm. Kozuchów	Szkolenia dla rolników z terenu miasta i gminy prowadzone są przez Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku. Na szkoleniach rolnicy zapoznawani są z stosowaniem środków ochrony roślin z uwzględnieniem zasad integrowanej ochrony.		

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			Gmina Koźuchów dla rolników organizuje wyjazdy na targi rolnicze, które organizowane są przez Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalski. Na targach rolnicy zapoznają się z nowymi środkami ochrony roślin, zwiedzają wystawy zwierząt hodowlanych, roślin i zbóż, sprzętu rolniczego,			
		Gm. Krzeszyce	Udział rolników w 4 szkoleniach przeprowadzanych przez LODR w Lubniewicach	2012-2013	b.d.	b.d.
		Gm. Santok	W ramach działań organizowano wspólnie z LODR szkolenia dla rolników w zakresie dobrych praktyk rolnych	2012-2013	b.d.	b.d.
		Gm. Lubiszyn	Konferencja ekologiczna dla rolników w Stanowicach.	2012-2013	14,00	b.d.
		Gm. Pszczew	Szkolenia prowadzone przez LODR	2012-2013	b.d.	b.d.
		Gm. Stare Kurowo	3 szkolenia dla rolników prowadzone przez Ośrodek Doradztwa Rolniczego w zakresie dobrych praktyk rolniczych	2012-2013	b.d.	b.d.
EE 1.4.	Promowanie działań z zakresu edukacji ekologicznej i ochrony środowiska poprzez lokalne media (np. radio, prasa, telewizja, portale internetowe)	Starostwo Gorzów Wielkopolski	Akcja zbierania nakrętek puszek aluminiowych zużytych baterii	2012-2013	b.d.	b.d.
		Starostwo Powiatowe w Międzyrzeczu	W ramach realizacji zadania umożliwiono elektroniczny dostęp do informacji o środowisku	2012-2013	b.d.	środki własne
		Gm. Jasień	TV Regionalna – nowe zasady gospodarki odpadami	2013	0,85	WFOŚiGW
		Gm. Lubiszyn	Artykuły prasowe w „Wiadomościach Lubuszyńskich”	2012-2013	4,00	b.d.
		Gm. Lubniewice	Wszelkie informacje dotyczące stanu środowiska tj. plany, raporty oraz zamierzenia są publikowane na stronie internetowej Urzędu oraz prasie.	-	-	-
		Gm. Ośno Lubuskie	Gminny informator samorządowy	2013	9,74	-
		Gm. Pszczew	Kampania w lokalnej gazecie i stronie internetowej – przydomowe oczyszczalnie ścieków	-	-	-
		LODR w Kalsku	1.Ochrona chemiczna i nawożenie pszenicy ozimej – Artykuł LAR 2.Odnawianie i zakładanie nowych trwałych użytków zielonych –Artykuł LAR 3. Broszura- Gospodarstwo ekologiczne w woj. lubuskim 4.Dokumentacja w gospodarstwie ekologicznym - broszura	2013	b.d.	środki własne
EE 1.5.	Wyjazdy dzieci i młodzieży do miejsc związanych z ochroną środowiska (np. oczyszczalni ścieków, instalacji do odzysku, sortowni))	Starostwo Słubickie	Wycieczka uczniów do oczyszczalni ścieków i stacji uzdatniania wody w Słubicach	2012	-	środki uczniów
		Starostwo Międzyrzecz - realizowane przez Zespół Szkół Budowlanych	Zwiedzanie oczyszczalni ścieków w ramach zajęć lekcyjnych. Lekcja edukacji ekologicznej w Zakładzie unieszkodliwiania odpadów komunalnych w Długoszynie.	2012 2012	b.d. b.d.	środki własne środki własne
		Gm. Rzepin:	Wyjazd do sortowni odpadów komunalnych, wycieczki do oczyszczalni ścieków komunalnych	b.d.	b.d.	b.d.
		Gm. Lubsko:	Dzieci i młodzież ze szkół w Gminie Lubsko uczestniczą w zajęciach prowadzonych przez pracowników Miejskiej Oczyszczalni ścieków (na terenie MOŚ) . Gmina Lubsko przy współpracy szkół organizuje sesje ekologiczne, konkursy ekologiczne.	b.d.	b.d.	b.d.
		Gm Jasień:	Wyjazdy i konkursy związane z ochroną środowiska organizowane są przez szkoły znajdujące się na terenie Gminy Jasień	b.d.	b.d.	b.d.
		Gm Szprotawa:	Wycieczki i zajęcia z edukacji ekologicznej dla przedszkoli i szkół oraz dorosłych Uniwersytet Trzeciego Wieku.	2012-2013	Prowadzone w godzinach pracy przez pracownika Urzędu	-

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		Gm Sława:	Wycieczki do oczyszczalni ścieków w Sławie, na stację meteorologiczną w Radzynie, do parków krajobrazowych znajdujących się na terenie woj. lubuskiego	2012-2013	6,19	środki własne
		Gm. Stare Kurowo:	2 wycieczki młodzieży szkolnej do oczyszczalni ścieków w Starym Kurowie	b.d.	b.d.	b.d.
		WEXPOOL	Udostępnienie grupom szkolnym miejsca związanego z ochroną środowiska (instalacja do odzysku - sortownia, instalacja do produkcji paliwa alternatywnego, kompostownia). Zainteresowani: szkoły podstawowe, gimnazjum z Gminy Zbąszynek i Technikum Leśne w Rogozińcu. Koszty związane z zakupem odzieży ochronnej dla dzieci oraz przewidzianych nagród rzeczowych tj. notesy, długopisy, kubki, kalendarze wytworzone z materiałów z recyklingu.	2012-2013	7,00	środki własne
		ZUO Gorzów Wielkopolski	Organizowanie Dni otwartych w Chruściku	Od 2013 r.	-	b.d.
		ZUZ Szprotawa:	Organizowanie licznych wycieczek grup szkolnych i przedszkolnych, w celu zwiększenia świadomości ekologicznej	2012-2015	10,00	Środki własne
EE 1.6.	Kształcenie kadr samorządowych w zakresie przepisów prawa ochrony środowiska, obowiązujących procedur oraz podnoszenie wiedzy z wybranych komponentów środowiska	Starostwo Krosno Odrzańskie:	szkolenie	2013	0,50	środki własne
		Starostwo Strzelce Krajeńskie:	Szkolenie nt. „Praktyczne aspekty ustawy o ochronie przyrody w zakresie usuwania drzew i krzewów”.	marzec 2013rok	0,295	środki własne
			Szkolenie 2 osób z zakresu ustawy o odpadach.	czerwiec 2013 rok	0,998	środki własne
		Starostwo Międzyrzeckie	Udział w szkoleniach i targach POLEKO	2012-2013	b.d.	środki własne
		Miasto Koźuchów	Pracownicy Urzędu Miejskiego w Koźuchowie wzięli udział w szkoleniach organizowanych przez RDOS w Gorzowie Wlkp. oraz przez ośrodki szkoleniowe, które przedstawiają swoje oferty dotyczące wybranych zagadnień związanych z ochroną środowiska	2012-2013	b.d.	b.d.
		Gm. Strzelce Krajeńskie	Udział w szkoleniach i konferencjach	2012-2013	1,64	b.d.
		Gm. Lubsko	Pracownicy Urzędu Miejskiego brali udział w szkoleniach z zakresu ochrony środowiska, tj.: - zezwolenia na usuwanie drzew i krzewów, - praktyczne aspekty wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach	2012-2013	b.d.	b.d.
		Gm. Sława	Szkolenia, prenumerata czasopism naukowych	2012-2013	3,61	środki własne
		Gm. Lubiszyn	Szkolenie w Wiejcach z prawa ochrony środowiska	2012-2013	1,20	b.d.
		Miasto Gubin	Szkolenia dot. gospodarowania odpadami, szkolenie dot. energii odnawialnej, szkolenia dot. utrzymania czystości i porządku w gminach	2012-2013	2,70	środki własne
		Gm. Lubniewice	Szkolenia z zakresu ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (nowy system gospodarki odpadami)	2012-2013	1,75	środki własne
		Gm. Ośno Lubuskie	Pracownicy Urzędu Miejskiego w Ośnie Lubuskim brali udział w szkoleniach dotyczących gospodarowania odpadami komunalnymi	2012-2013	2,61	b.d.
		Gm. Babimost	Szkolenia	2012-2013	3,22	środki własne
		Gm. Pszczew	Szkolenie kierowników jednostek podległych gminie	b.d.	b.d.	b.d.
		Gm. Stare Kurowo	Szkolenie pracowników w zakresie ustawy o ochronie przyrody oraz w zakresie procedur związanych z wydawaniem decyzji środowiskowych przeprowadzonych na 5 szkoleniach	2012-2013	1,50	b.d.
		WIOS	Szkolenia inspekcyjne z zakresu np. z postępowania z porzuconymi odpadami dla	2012-2013	3 733,00	Budżet państwa

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			przedstawiciele starostw		w tym na szkolenia zewnętrzne	
EE 1.7.	Pozostałe działania podnoszące poziom wiedzy z zakresu ochrony środowiska, zwłaszcza ochrony powietrza, zarówno wśród dzieci i młodzieży, jak i dorosłych	Starostwo Krosno Odrzańskie	Konkursy ekologiczne dla dzieci	2012-2013	2,43	środki własne
		Starostwo Słubice	Zorganizowało: segregację śmieci, zbieranie zużytych baterii oraz olimpiady wiedzy ekologicznej.	2012-2013	b.d.	b.d.
		Starostwo Międzyrzecz	Na zajęciach biologii, geografii, godzinach wychowawczych. zajęcia pozalekcyjne lekcje biologii i geografii, przyrody	2012-2013	b.d.	środki własne
		Gm. Lubsko	Na bieżąco tworzone są ulotki, plakaty niezbędne do prowadzenia działań z zakresu edukacji ekologicznej mieszkańców	2012-2013	b.d.	b.d.
		WIOŚ	Opracowywanie raportów o stanie środowiska, informacji, organizacja konferencji z okazji dnia ochrony środowiska itp	2012-2013	7 144, 00	Budżet państwa i dotacja WFOŚiGW
Cel operacyjny (krótkoterminowy): EE 2. Rozwijanie działań edukacyjnych dotyczących ochrony przyrody						
EE 2.1.	Wyjazdy dzieci i młodzieży do ośrodków edukacji ekologicznej, przyrodniczej itp., w celu poznawania przyrody, w tym prowadzenie zajęć w oparciu o ścieżki edukacyjne	ZPKWL	Współorganizowano wyjazdy dzieci i młodzieży do Leśnej Stacji Dydaktycznej w Lipach, Muzeum Bociana Białego w Kłopotcie oraz Ośrodka Edukacji Przyrodniczej w Pszczewie. Pracownicy parków krajobrazowych prowadzili w okresie sprawozdawczym zajęcia z edukacji ekologicznej i przyrodniczej z wykorzystaniem ścieżek edukacyjnych we wszystkich Parkach Krajobrazowych Województwa Lubuskiego.	2012-2013	b.d.	Środki własne
		Nadleśnictwa: Barlinek, Dębno, Głusko, Ośno Lubuskie, Rzepin, Skwierzyna i Sulęcín	Wyjazdy dzieci i młodzieży do ośrodków edukacji ekologicznej, przyrodniczej prowadziły Nadleśnictwa: Barlinek, Dębno, Głusko, Ośno Lubuskie, Rzepin, Skwierzyna i Sulęcín. Nadleśnictwo Głusko prowadziło prelekcje dla osób przybyłych na ścieżkę przyrodniczą przy nadleśnictwie, na polach namiotowych, ścieżce rowerowej. Liczba uczestników w 2012 r. to 241 osób, a w 2013 r. to 671 osób. Nadleśnictwo Rzepin prowadziło zajęcia na ścieżce edukacyjnej „Bobrowym szlakiem” w Nowym Młynie.	2012-2013	66,42	środki własne
		RDLP	Formy edukacji leśnej zrealizowane przez nadleśnictwa to: zajęcia terenowe i wycieczki z przewodnikiem, zajęcia w izbie leśnej nadleśnictwa, spotkania z leśnikiem w szkołach, spotkania edukacyjne z leśnikiem poza szkołą (w Domu Kultury, Muzeum, Urzędzie Gminy itp.). W 2012 r. zorganizowano: <ul style="list-style-type: none"> • 460 zajęć terenowych i wycieczek z przewodnikiem - liczba uczestników: 28 789 • 126 zajęcia w izbie leśnej nadl. - liczba uczestników: 5 290 • 230 spotkań z leśnikiem w szkołach - liczba uczestników: 9 531 • 57 spotkań edukacyjnych z leśnikiem poza szkołą (w Domu Kultury, Muzeum, Urzędzie Gminy itp.) - liczba uczestników: 3 176 W 2013r. zorganizowano: <ul style="list-style-type: none"> • 316 zajęć terenowych i wycieczek z przewodnikiem - liczba uczestników: 13 413 • 96 zajęć w izbie leśnej nadl. - liczba uczestników: 2 147 • 204 spotkania z leśnikiem w szkołach - liczba uczestników: 9 607 	2012-2013	1898,00 Koszty ogółem na działalność edukacyjną RDLP	Koszty własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			<ul style="list-style-type: none"> 39 spotkań edukacyjnych z leśnikiem poza szkołą (w Domu Kultury, Muzeum, Urzędzie Gminy itp.) - liczba uczestników: 1 480. 			
		Starostwo Nowosolskie	Dofinansowanie wyjazdu młodzieży LO na warsztaty Zielona Szkoła	2012-2013	15,00	środki własne
		Starostwo Słubice	Wycieczka młodzieży do Muzeum Nauk Przyrodniczych w Berlinie. Warsztaty geograficzne dotyczące gospodarki leśnej woj. Lubuskiego w Ośnie Lubuskim.	2012-2013	-	Środki własne uczniów
		Starostwo Międzyrzecz	Akcja sprzątnięcia rzeki Obry realizowana przez uczniów ZSB w Międzyrzeczu	2012-2013	5,00	środki własne
			Biwaki, akcje Sprzątnięcie Świata realizowane przez LO:	2012-2013	b.d.	środki własne
		Gm. Górzycyca:	Wyjazd uczniów klas I-III związany z zapoznaniem ze zróżnicowanym ukształtowaniem Polski	2012-2013	1,20	b.d.
		Gm. Kożuchów	Szkoły podstawowe znajdujące się na terenie miasta i gminy Kożuchów organizowały wycieczki do Nadleśnictwa w Nowej Soli, gdzie prowadzone były zajęcia z leśnikami,	b.d.	b.d.	b.d.
		Gm. Lubiszyn	Program „Młodzi Tolerancyjni” obejmujący: <ul style="list-style-type: none"> wyjazdy do miejsc związanych z ochroną środowiska, spływ kajakowy, forum ekologiczne, zielona szkoła, sportowy turniej ekologiczny. 	2013	80,00	b.d.
EE 2.2.	Działania promujące i podnoszące poziom wiedzy nt. walorów środowiska przyrodniczego na terenie województwa	ZPKWL	<ul style="list-style-type: none"> promowano walory przyrodnicze, historyczne i kulturowe parków krajobrazowych podczas licznych wystaw na uroczystościach, targach, dożynkach, obchodach, itp.; publikowano artykuły przyrodnicze w prasie o zasięgu województwa (LIR, LAR, AGS); prowadzono stronę internetową www.zpkwl.gorzow.pl na temat walorów parków krajobrazowych; promowano walory przyrodnicze w ramach wydawanych albumów, opracowań (Gazeta Lubuska, Urząd Marszałkowski); zaprojektowano i wydano własne materiały promocyjne (mapy, folder, widokówki, plany lekcji, i in.); przygotowano tekst i zdjęcia o jeziorach ŁSPK (Trześniowskim Buszno i Buszenko) do książki „Tajemnicze jeziora Ziemi Lubuskiej”; przeprowadzono pięć prelekcji, w których łącznie wzięło udział ok. 260 osób; promowano walory lubuskich parków krajobrazowych podczas siedmiu zorganizowanych imprez o zasięgu regionalnym, tj.: Dniach Województwa Lubuskiego w Drzonkowie, Lubuskim Kiermaszu Ogrodniczym w Kalsku, Lubuskim Forum Samorządowym w sali Urzędu Marszałkowskiego w Zielonej Górze, Targach Rolniczych organizowane przez Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku, obchodach Międzynarodowego Dnia Ochrony Środowiska zorganizowanego przez WIOŚ w Sali Kolumnowej Urzędu Marszałkowskiego w Zielonej Górze, udzielono wywiadów radiowych (Radio Zachód oraz studenckie radio „Index”), we współpracy z Domem Joannitów w Sulęcinie zorganizowano czasową 	2012-2013	b.d.	Środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		(styczeń-luty) wystawę fotograficzną promującą walory przyrodnicze ŁSPK pn. „O czym szumią buki”.			
	PN „Ujście Warty”	<ul style="list-style-type: none"> • imprezy i programy własne – 2012 r. – 17 szt., 2013 r. -17 szt., • imprezy organizowane przez inne instytucje, w których Park brał udział – w 2012 r. – 6 szt., w 2013 r. – 5 szt., • warsztaty przyrodnicze, wycieczki (zajęcia zamawiane) dla młodzieży szkolnej i innych grup zorganizowanych, które odbyły się w Parku – w 2012 r. – 69 szt., w 2013 r. 69 szt. • wystawy, które zostały zorganizowane lub współorganizowane przez Park – w 2012 r. – 6 szt., w 2013 r. – 3 szt., • inne ważne wydarzenia w zakresie edukacji przyrodniczej i udostępniania to przygotowanie wydawnictw i materiałów promujących, tj.: kalendarze PN „Ujście Warty”, kalendarze Rzeczpospolitej Ptasiej, torby papierowe, długopisy i ołówki z logo torby płócienne, zwierzątka drewniane (ptaki i ssaki), banery promujące „Święto Parku”, koszulki bawełniane, piny metalowe z logo. <p>Łącznie w działaniach edukacyjnych PN „Ujście Warty” w 2012 r. wzięło udział 11 058 osób, a w 2013 r. – 14 998 osób, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • programy własne (imprezy, warsztaty, konkursy itp.) – w 2012 r. – 4 119 osób, w 2013 r. 1 903 osoby, • zajęcia, wycieczki zamawiane – w 2012 r. – 2 221 osób, w 2013 r. – 2 095 osób • imprezy organizowane przez obce instytucje – w 2012 r. – 918 osób, w 2013 r. 11 000 osób. 	2012-2013	b.d.	b.d.
	RDOS	<ul style="list-style-type: none"> • wydanie w 2012 r. publikacji pn. „Obszary Natura 2000 w województwie lubuskim”; • wydanie w 2012 r. folderu pt. „BOBRY, szkody i co dalej...”; • wydanie w 2013 r. publikacji pn. „Ochrona ptaków w mieście”. 	2012-2013	69,86	WFOŚiGW w ZG Środki własne
	Nadleśnictwa Barlinek, Bierzwnik, Dębno, Różańsko, Głusko, Ośno Lubuskie, Lubniewice, Strzelce Krajeńskie	<p>Działania promujące i podnoszące poziom wiedzy nt. walorów środowiska przyrodniczego na terenie województwa prowadzone były w okresie sprawozdawczym przez Nadleśnictwa.</p> <p>Nadleśnictwa Bierzwnik, Dębno, Różańsko i Głusko organizowały spotkania z młodzieżą szkolną nt. ochrony przyrody, na których poruszali również tematykę związaną z Naturą 2000.</p> <p>Nadleśnictwo Barlinek prowadziło działalność edukacyjną polegającą na organizowaniu spotkań z leśnikami w szkołach, zajęć terenowych, prelekcji, pogadanek, wykładów, konkursów, akcji i imprez okolicznościowych. W 2013 roku w zajęciach edukacyjnych uczestniczyło około 2000 osób, natomiast stoisko nadleśnictwa na imprezach okolicznościowych odwiedziło ponad 3000 osób. 2014 rok to ok. 1500 uczestników zajęć edukacyjnych i ok. 1500 osób odwiedzających stoisko nadleśnictwa.</p> <p>Nadleśnictwo Dębno organizuje stanowiska w postaci namiotów tematycznych przy okazji np. Dni Dębna, czy odbywających się w 2013 roku Powiatowych Obchodów Dnia Św. Huberta. Ponadto Nadleśnictwo organizuje konkursy dla dzieci i młodzieży</p>	2012-2013	29,11 lub w ramach czynności służbowych	Środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		<p>w szkołach, których tematyka związana jest gospodarką leśną i ochroną przyrody, w których biorą udział również dzieci i młodzież ze szkół woj. lubuskiego.</p> <p>Nadleśnictwo Lubniewice prowadziło kampanię edukacyjną w ramach masowych i grupowych form edukacji leśnej społeczeństwa poprzez uczestnictwo pracowników Nadleśnictwa w Regionalnych Dniach Lasu, Targach Rolniczych. Ponadto zorganizowało akcję Sprzątania Świata, mającą na celu zwiększenie poczucia odpowiedzialności za stan środowiska naturalnego i uświadamiającą zagrożenia związane z niewłaściwą gospodarką odpadami oraz spotkania z leśnikami w szkołach i na ścieżce edukacyjnej.</p> <p>Nadleśnictwo Ośno Lubuskie zorganizowało spotkania z młodzieżą w szkole i w terenie, imprezy okolicznościowe.</p> <p>Nadleśnictwo Strzelce Krajeńskie w 2012 i 2013 r. zorganizowało 25 lekcji terenowych, w tym na ścieżce dydaktycznej (927 uczestników), 36 lekcji w sali edukacyjnej (1021 uczestników), 45 spotkań w szkołach (1359 uczestników), 10 spotkań edukacyjnych poza szkołą (inne placówki) (381 uczestników), 19 akcji i imprez okolicznościowych (Sprzątanie świata, Dzień dziecka) (1874 uczestników), festyny, targi (szacunkowa ilość odwiedzających stoisko jednostki 4950). Ponadto Nadleśnictwo wydało 25 artykułów prasowych, uczestniczyło w 2 audycjach telewizyjnych, wydało kalendarze, foldery z mapką, ulotki.</p>			
	RDLP	<p>Formy edukacji leśnej zrealizowane indywidualnie przez nadleśnictwa RDLP w Zielonej Górze: konkursy leśne (wiedzy, plastyczne, literackie itp.) wystawy edukacyjne, ulotki, prasa, TV, szkolenia dzieci w szkołach. W 2012 przeprowadzono 48 konkursów leśnych, 11 wystaw edukacyjnych, 108 akcji i imprez okolicznościowych, a w 2013 – 78 konkursów leśnych, 6 wystaw edukacyjnych, 84 akcje i imprezy okolicznościowe.</p>	2012-2013	1898,00 Koszty ogółem na działalność edukacyjną RDLP	Koszty własne , WFOŚiGW, NFOŚiGW
	Starostwo Nowosolskie	Dofinansowanie kampanii społecznych prowadzonych przez Nadleśnictwo Przytok	2012-2013	1,00	Budżet powiatu
	Starostwo Międzyrzecz	Proekologiczne działanie realizowane przez Zespół Szkół Budowlanych na zajęciach biologii, geografii, godzinach wychowawczych.	marzec 2013	b.d.	środki własne
		Akcja „Dzień Ziemi” : sadzenie drzewek, plakaty wyjazdy kl. I do PPK Pszczew - działania realizowane przez I LO	2012 r.	b.d.	środki własne
		Plenery Malarskie – udział w spotkaniach, których tematem była Puszcza Notecka i Jezioro Głębokie - działanie realizowane przez DPS Skwierzyna	2012-2013	4100	PFRON
	Gm. Górzycza	Dofinansowanie Kalendarza Rzeczpospolitej Ptasiej – Rok Zimorodka	2012	0,30	b.d.
	Gm. Koźuchów:	Nadleśnictwo Nowa Sól wspólnie z Urzędem Miejskim organizuje corocznie konkurs pn. „Wiosna bez płomieni” – jest to konkurs kierowany do uczniów szkół podstawowych i gimnazjum samorządowych. Przedszkola działające na terenie miasta organizują rokrocznie Festyny Rodzinne na których prowadzone działania ekologiczne dla dzieci i rodziców, przedszkolaki przygotowują pokaz mody ekologicznej, rozpoznają głosy ptaków, nazwy roślin, drzew, segregują odpady komunalne itp.	2012-2013	b.d.	b.d.
	Gm Strzelce Krajeńskie	Zadanie to realizowano jako jeden z elementów promocji gminy. W tym celu uczestniczono w Targach Turystycznych, wydawano materiały promocyjne z informacjami o gospodarstwach turystycznych, realizowano filmy promocyjne. Wykonano specjalne tabliczki dla wszystkich zgłoszonych do ewidencji gospodarstw.	2012-2013	b.d.	b.d.

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			<p>Wyróżniono najaktywniej działające gospodarstwa. W 2013 roku wykonano nową stronę internetową Gminy. Znaczną część naszego portalu stanowią informacje turystyczne zawierające opisy infrastruktury, atrakcji, agroturystyki i bazy noclegowej, walory przyrodnicze, atrakcje i obiekty historyczne, opisy szlaków. Jest to swoista baza informacji o walorach turystycznych Gminy aktualizowana i rozbudowywana przez Urząd. Urząd zakupuje dla szkół nagrody w ramach organizowanych przez nie konkursów. Dnia 16 maja 2012 roku Krakowskie Biuro Promocji Kultury, zorganizowało w Strzeleckim Ośrodku Kultury w Strzelcach Krajeńskich, na zaproszenie Gminy Strzelce Krajeńskie, ekologiczne przedstawienie – show dla dzieci – „Opowieści smutnej rzeki”. Na przedstawienie zaproszono dzieci w wieku 5 – 7 lat z terenu Gminy Strzelce Krajeńskie. Z zaproszenia skorzystały następujące placówki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Szkoła Podstawowa w Strzelcach Krajeńskich, ✓ Przedszkole Samorządowe nr 1 w Strzelcach Krajeńskich, ✓ Przedszkole Samorządowe nr 2 w Strzelcach Krajeńskich, ✓ Szkoła Podstawowa w Ogardach, ✓ Szkoła Podstawowa w Wielisławicach. <p>W przedstawieniu uczestniczyło ok. 500 dzieci wraz z opiekunami. Ze względu na tak dużą ilość uczestników zorganizowano dwa spektakle.</p>			
		Gm Lubsko	Na stronie internetowej Urzędu Miejskiego zamieszczane są informacje nt. walorów środowiska przyrodniczego na terenie gminy	2012-2013	b.d.	b.d.
		Gm. Żary	Przeprowadzono: Konkursy ekologiczne przeprowadzone w szkołach podstawowych	2012-2013	53,95	b.d.
		Gm. Jasień	Tablice informacyjne i ulotki dotyczące ciekawych pod względem przyrodniczym, turystycznym i historycznym miejsc na terenie gminy – projekt realizowany przez Fundację Natura Polska	2013	83,28	Dofinansowanie Fundacji Natura Polska z PROW
		Gm. Babimost	Prowadzono pogadanki w szkołach	2012-2013	0,00	-
EE 2.3.	Prowadzenie szkoleń, warsztatów i spotkań mających na celu podniesienie wiedzy na temat możliwości prowadzenia działań na obszarach Natura 2000 oraz obowiązujących w tym zakresie procedur	Nadleśnictwo Różańsko	Tematy związane z ochroną obszarów Natura 2000 stanowią jeden z elementów edukacji ekologicznej prowadzonej. Pracownicy wykorzystują pakiety edukacyjne, których tematyka dotyczy obszarów Natura 2000. Pakiety zostały przekazane przez NFOŚiGW.	2012-2013	b.d.-	środki własne, NFOŚiGW
		Starostwo Międzyrzecz - realizowane przez Zespół Szkół Budowlanych	Na lekcjach biologii, chemii, geografii.	2012-2013	b.d.	środki własne
		Gm. Lubiszyn	Uczestnictwo w szkoleniach w Gorzowie Wlkp.	2012	0,39	środki własne
		Gm. Babimost	Uczestnictwo w szkoleniach dotyczących obszaru Natura 2000	2012-2013	0,00	-
EE 2.4.	Inne działania związane z podnoszeniem wiedzy na temat ochrony przyrody	ZPKWL	<ul style="list-style-type: none"> • organizowanie kolejnych edycji ogólnopolskiego konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”; • informowanie o przepisach o ochronie przyrody osób przebywających na obszarach podlegających ochronie oraz w miejscach, w których znajdują się twory i składniki przyrody objęte formami ochrony przyrody; • udział w transgranicznych projektach edukacji ekologicznej i turystyki przyrodniczej z niemieckim Stowarzyszeniem EcoReg, przeznaczonych dla młodzieży gimnazjalnej po obu stronach Odry; 	2012-2013	14,53	WFOŚiGW, Środki własne
		RDOŚ	W 2012 r.:	2012-2013	b.d.	b.d.

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		<ul style="list-style-type: none"> organizacji szkolenia w Nadleśnictwie Kłodawa dla pracowników PGL LP z zakresu siedlisk i gatunków naturalnych prezentując m.in. „Gatunki chronionych roślin i grzybów Nadleśnictwa Kłodawa”. przeprowadzeniu prezentacji na temat biologii bobra i postępowania w przypadku występowania szkód bobrowych, w tym podejmowania działań profilaktycznych oraz prawnych aspektów odstrzału bobra europejskiego dla przedstawicieli gmin: Lubska, Piszczew, Krosno Odrzańskie; przeprowadzeniu szkolenia dla pracowników Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego na temat ochrony rybołowa i zakresu współpracy dotyczącego przekazywania informacji o tym gatunku; przeprowadzeniu prelekcji nt. czynnej ochrony rybołowa w województwie lubuskim dla służby leśnej w Nadleśnictwie Międzyrzecz oraz dla nadleśniczych i spec. ds. ochrony lasu RDLP w Zielonej Górze; <p>W 2013r.:</p> <ul style="list-style-type: none"> przeprowadzeniu szkolenia dla członków PZL O/Gorzów Wlkp. w zakresie biologii bobra i prawnych aspektów gospodarowania populacją bobra; wygoszeniu 2 referatów na temat realizowanego przez RDOŚ w Gorzowie Wielkopolskim projektu czynnej ochrony rybołowa na terenie woj. lubuskiego dla przedstawicieli nadleśnictw wchodzących w skład RDLP Szczecin i Zielona Góra. 			
	Nadleśnictwo Barlinek, Nadleśnictwo Dębno przy współpracy z Gminą Witnica, Nadleśnictwo Głusko, Nadleśnictwo Ośno Lubuskie, Nadleśnictwo Różańsko, Nadleśnictwo Rzepin.	<ul style="list-style-type: none"> Nadleśnictwo Barlinek - wewnętrzne szkolenia podnoszące wiedzę służby leśnej z zakresu ochrony przyrody, Nadleśnictwo Dębno - renowacja rzeźby Chronosa i Świątyni Cecylii w parku górnym w Dąbroszynie przy współpracy z Gminą Witnica ma na celu dbanie o trwałość zabytków i promowanie wiedzy na ich temat wśród społeczeństwa, co stanowi integralną część ochrony przyrody, Nadleśnictwo Głusko - Konkursy wiedzy leśnej, Nadleśnictwo Ośno Lubuskie - wycieczki do lasu, konkursy, imprezy okolicznościowe, Nadleśnictwo Różańsko - Konkursy, prelekcje, pogadanki, konkursy o tematyce przyrodniczej, Nadleśnictwo Rzepin - konkursy, prelekcje w szkołach i przedszkolach. 	2012-2013	129,20	środki własne, dotacja Lubuskiego Konserwatora Zabytków, środki gminy Witnica
	Starostwo Strzelce Krajeńskie z Zespołem Szkół w Strzelcach Kraj.	Zorganizowanie powiatowego konkursu ekologicznego pt. „Nasze życie a ekologia”	2012	0,60	środki własne
	Starostwo Strzelce Krajeńskie z Zespołem Szkół Ponadgimnazjalnych w Drezdenku.	Zorganizowanie akcji Pt. „Sadzenie lasu” wraz	2013	0,20	środki własne
	I LO -projekty uczniów lekcje biologii	Poznanie gatunków chronionych naszej okolicy lekcje biologii, geografii i przyrody	2012-2013	b.d.	środki własne
	Starostwo Międzyrzeckie	Konkurs „Młodzież zapobiega pożarom”	2012-2013	2,00	środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		Gm. Wschowa	Organizowanie Ekojarmarku	2012-2013	15,00	środki własne
		Gm Lubsko	Pracownicy Urzędu Miejskiego brali udział w szkoleniu z zakresu ochrony środowiska, tj.: prowadzenia inwestycji na obszarach Natura 2000 oraz obowiązujących, w tym zakresie procedur	b.d.	b.d.	b.d.
Cel operacyjny (krótkoterminowy): EE 3. Stworzenie warunków dla rozwoju bazy edukacji ekologicznej						
EE 3.1.	Rozwój ośrodków edukacji ekologicznej i przyrodniczo-leśnej oraz innych obiektów, w których prowadzone są zajęcia z edukacji ekologicznej (np. poprzez ich modernizację, doposażanie itp.)	ZPKWL	<ul style="list-style-type: none"> doposażono Leśną Stację Dydaktyczną w sprzęt pomiarowy i multimedialny (GPS, laptop) w ramach zrealizowanego projektu transgranicznego „Młodzież kształtuje turystykę naturalną i edukację ekologiczną”; opracowano i wykonano grę edukacyjną pt. „W lesie, na łące i nad jeziorem” w Ośrodku Edukacji Przyrodniczej Pszczew; wykonano pokazową makietę gniazda bociana białego w Ośrodku Edukacji Przyrodniczej Pszczew 	2012-2013	b.d.	Środki obce, Środki własne
		Nadleśnictwa: Dębno, Głusko, Skwierzyna, Sulęcín, Strzelce Krajeńskie oraz Nadleśnictwa podlegające Lasom Państwowym Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> Dębno – utrzymywano salę edukacji leśnej, w której zgromadzone zostały ekspozyty zwierząt występujących w naszych lasach Głusko - bieżąca konserwacja obiektów powstałych w ramach „Programu edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Głusko na lata 2004 – 2013”, Skwierzyna - modernizacja obiektów edukacji przyrodniczo leśnej, Sulęcín - Modernizacja, doposażenie bazy edukacyjnej Strzelce Krajeńskie - bieżące utrzymanie, jak również w miarę potrzeb i możliwości finansowych doposażenie i modernizowanie 3 obiektów edukacyjnych: 2 Izby Leśne i ścieżki dydaktycznej (zgodnie z obowiązującym w jednostce II Programem Edukacji Leśnej Społeczeństwa na lata 2010-2019) oraz innych obiektów wykorzystywanych do zajęć edukacyjnych (np. miejsce biwakowania, punkty odpoczynkowe ścieżek rowerowych i in.). <p>Ponadto każde Nadleśnictwo podlegające Lasom Państwowym Zielona Góra doposażyło sale edukacyjne we własnym zakresie realizując program edukacji leśnej. W 2012r. na terenie podlegającym LP Zielona Góra znajdowało się: 1 ośrodek edukacji leśnej, 8 izb edukacji leśnej, 11 leśnych wiat edukacyjnych = zielonych klas, 40 leśnych ścieżek edukacyjnych. W 2013 r. znajdowało się natomiast: 1 ośrodek edukacji leśnej, 6 izb edukacji leśnej, 11 leśnych wiat edukacyjnych = zielonych klas, 38 leśnych ścieżek edukacyjnych.</p>	2012-2013	40,91	Koszty własne
		Gm. Rzepin:	Ośrodek edukacji ekologicznej i leśnej „Bobrowy Szlak”, ogólnie dostępny dla społeczeństwa oraz do zajęć dydaktycznych dla młodzieży szkolnej, który co roku jest doposażany.	2012-2013	b.d.	b.d.
		Gm. Skape:	Budowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Zawisze, w której odbywają się konkursy wiedzy przyrodniczej, np. Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski, w partnerstwie z Zespołem Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego	2012-2013	b.d.	b.d.
EE 3.2.	Opracowywanie lokalnych programów edukacji ekologicznej	ZPKWL	Opracowanie kolejnych wersji scenariuszy zajęć edukacyjnych na użytek Leśnej Stacji Dydaktycznej i w Muzeum Bociana Białego, Ośrodka Edukacji Przyrodniczej w Pszczewie oraz zajęć organizowanych w placówkach oświatowych;	2012-2013	b.d.	Środki własne
		Nadleśnictwo Różańsko, Nadleśnictwo Głusko,	<ul style="list-style-type: none"> Nadleśnictwo Różańsko –coroczne aktualizacje Programu Działalności Edukacyjnej, który został opracowany na lata 2006-2015. 	2012-2013	b.d.	Środki własne

Raport za lata 2012 – 2013 z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego
na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		Nadleśnictwo Barlinek, Nadleśnictwo Strzelce Krajeńskie, Nadleśnictwo Dębno, Lasy Państwowe Zielona Góra.	<ul style="list-style-type: none"> Nadleśnictwo Głusko: Opracowano „Program edukacji leśnej społeczeństw w Nadleśnictwie Głusko na lata 2014-2023 Nadleśnictwo Barlinek posiada zatwierdzony przez Dyrektora RDLP w Szczecinie Program Edukacji Leśnej Społeczeństwa na lata 2013-2022. Nadleśnictwo Rzepin: Program edukacji leśnej społeczeństwa Nadleśnictwo Strzelce Krajeńskie: Jednostka wraz z partnerami (placówki oświatowe) opracowywała i następnie realizowała projekty edukacyjne, np. „Lasy dla dzieci – MRL”, „Młodzi ekolodzy - to MY”, Nadleśnictwo Dębno: stworzono Program edukacji leśnej na lata 2013-2022. Lasy Państwowe Zielona Góra. 			
EE 3.3.	Zakup materiałów niezbędnych do prowadzenia działań z zakresu edukacji ekologicznej	ZPKWL	Zakup materiałów niezbędnych do prowadzenia działań z zakresu edukacji ekologicznej: lornetki – 7 szt., statyw do lunety – 1 szt., siatkę do chwytania motyli – 1 szt.	2012-2013	12,16	Środki własne
		Nadl. Dębno, Smolarz, Trzciel, Lubniewice, Ośno Lubuskie, Różańsko, Głusko, Barlinek, Rzepin, Skwierzyna, Strzelce Krajeńskie oraz nadl. podlegające LP Zielona Góra	Zakup materiałów niezbędnych do prowadzenia działań z zakresu edukacji ekologicznej: np. wydawnictwa, gadżety, nagrody edukacyjne, książeczki, kolorowanki, długopisy itp.	2012-2013	141,81	Środki własne
		Gm. Jasień	Ulotki – nowe zasady gospodarowania odpadami, Mapy turystyczne z informacjami turystyczno-ekologicznymi w miejscowości Jabłoniec i Wicina	2012-2013	b.d.	b.d.
		ZUZ Szprotawa	Zakup materiałów niezbędnych do prowadzenia działań z zakresu edukacji ekologicznej	2012-2013	30,00	Środki własne
EE 3.4.	Pozostałe działania związane z rozwojem bazy EE, np. stawianie tablic informacyjnych, oznakowań, tworzenie wystaw itp.	ZPKWL	<ul style="list-style-type: none"> zaprojektowano, wykonano i ustawiono w 2012r. (w porozumieniu z UM Strzelce Krajeńskie) tablice informacyjne Barlinecko-Gorzowskiego Parku Krajobrazowego, w m. Danków; prowadzono w 2012 i 2013 r. prace polegające na konserwacji i utrzymaniu należytego stanu tablic granicznych parków krajobrazowych; 	2012-2013	b.d.	Środki własne
		Nadleśnictwa Smolarz, Sulęcín, Różańsko, Barlinek, Rzepin	W okresie sprawozdawczym tablice informacyjne i edukacyjne były konserwowane i utrzymywane przez nadleśnictwa Smolarz, Sulęcín, Różańsko, Barlinek, Rzepin. Nadleśnictwa te dokonały także zakupu nowych tablic informacyjnych i edukacyjnych.	2013	24,52	Środki własne
		RDLP	W okresie sprawozdawczym prowadzone formy edukacji leśnej polegały na corocznym organizowaniu: akcji, imprez okolicznościowych, wystaw edukacyjnych, innych imprez, np. festynów, targów itp.	2012-2013	Koszty ogółem na działalność edukacyjną	Koszty własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW
		ZUZ Szprotawa	Rozwój bazy EE	2012-2013	20,00	Środki własne
		Gm Jasień:	Tablice edukacyjno-turystyczne w miejscowościach Jabłoniec i Wicina	2012-2013	b.d.	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet